E. de el Collegio de la Compañia de Jesus de Santiago.

Banes

Banes magist.

Incipiunt accuratissime expositiones m. 2æ 2æ. S. tho. per sapientissimum ppm magistrum fr. dominicum Banes in collegio d. greg[illegible] solet[illegible].

1575. 1. die marci.

Prologus

In initio huius pis qua 2æ 2æ. dr ho est an ozd qz zao oportuit sume theologie tradi explicate. solet a sacris doctoribus sed nobis placet huius ordinis tenorem tenere ad az fidei ordinem ut poste qui prima sunt sacre theologie. sunt ista qua tuor dicam. 1m fidei. 2m. quidez pertinentes ad humanitatem. 3m. de diuinitate. 4m. de imitatione. 1a pis. consideratur vniuersa quo modo libet pertinere ad quinq azs. prudez diuinitatis, agit in. de diuinitate dei, agit de humanitate, de ductore de gubernatore aut agit de annexis pertinente ad creaturez ut qui conducit ad patriam, et confortat ad pugnam, ad eos m. 1a 2æ. et m 2a 2æ explicat vniuersa quo sunt pertinere ad 6. az fidei scilicet quod deus est saluator hoc est iustificator sanctis mi hac vita per gras et virtutes. quare in mihi 1æ 2æ. agit de. 3. quasi cong medicus examinare complexiones horis sanandi at q magis pulsus tentare et ideo statim inquirit. 1m. hoc debeat agere sapiez et conferat agit de actibz humanis per quos acquiritur ho in suos fines. 1um agit de passionibz, 2um agit de principiis sup addunt ipsis intrinseca scilicet de habitibz bonis et malis et de principiis extrinsecis humanis. 3tium scilicet de lege et de motione gratuita dei per quas homo suauiter conformatur legi et iustificatur. deinde est in 2æ 2æ. magis in particulari agit de principiis quidem ipsis hz ad actus humanos, prout sunt bonez suos circumstantias, quibz homo peruenit in finez vite eternez augmentz sit status. Sed quia vniuersa pertinentia ad mas salutez conferuntur nobis p xm meritus et virtutes ideo m 3a pis distinguit. 3. az humanitatis sue ordine, et de sacris que sunt necessaria ipsius xi ad nras salutes nis debita. ad. 1. morte prouentus no plecit 3m pis. sed pueniet usq ad sacram penam et hoc imperfecte. quamobrem az ille septimus diuinitatis p deo est glorificatio, nam dr explicatus p ora in suma theologia. d. 1. sed ex 4o sen. de sumitur a discipulis d. 1. quod dicit 3æ pis. et hoc continetur in collectanea quidem additiones ad 3as pis. verum quia 2æ. et nobis iam in manibz explicanda necesse est huius pis ordinem doctrine ante oculos tres ponere sicut ipse d. 1. in prologo statim

dispo[illegible]

2ª 2ᵉ Qº 1ª Aᶜᵘˢ 1ᵘˢ

disponit. Lege illuꝫ vbi plures mas morales in particulari reducit ad 7ᵉ. xpales 3ᵒ theologales et 4ᵒʳ cardinales. —//—
no est ꝛc modus procedendi in hac 2ª 2ᵉ. qꝫ est dria discursus theologia a philosophico discursus nam discursus philosophicꝰ eo qꝫ procedit lumine hali priꝰ cognoscit effectus qꝫ causa prꝫ humana qꝫ diuina vñ terminatur vltus ille discursus philosophicus terminatur ad metaphisicas vbi agit de deo separatis a mat et de ipso deo. at discursus theologicus qm procedit ex lumine supnali infuso et quod mmt cognoscit ipse deus procedit ab ipso deo usqꝫ ad creaturas qꝫ unus terminatur ad deum tanqꝫ ad finem creaturarum omnium. Quam ob rem. 1ª p. theologiæ q. 1. a. 8. spir ab ipso deo ut principio ad creaturas et demqꝫ terminatur ad ipsum deum glorificatorem omnium. hinc est similiter quare q. 65. in hac 2ª 2ᵉ priꝰ agit de xpalibꝫ theologicis qꝫ de cardinalibꝫ sic n. ordinem hꝫ alicubi reperimus nam de virtutibꝫ cardinalibꝫ tanqꝫ ab imperfectioribꝫ ad xpales theologicas tanqꝫ ad perfectiores et sublimiores, at q. 1. a. 8. inquirit a virtutibꝫ theologicis qꝫ xpales theologice magis affines sunt diuine hꝫ virtutes aut cardinales sunt magis proprie tales et operationes humanæ hꝫ et pro posterꝫ agendum est de illis. sed qm inter ipsas virtutes theologicas ordo quidam est. fides n. precedit spes et charitas ut dicit 1ª 2ᵉ q. 62. ar. 4. vltᵒ quinta synodus oecumenica Niceni. cons. 6. cap. 7. definitur qꝫ fides est initium et radix justificationis nre, prosequendo inquirit q. 1. a. 8. suas disputationes a fide quam prosequitur per 7ᵐ. qs sequentes. verum qꝫ ois virtus spes defunctis ab hoc prosequendo in hac 1ª. qꝫ de hoc fidei inquirit disputationes suas.

Qº 1ª de fide. Aᶜᵘˢ 1ᵘˢ

Vm ois fidei sit verum 1ª. 1ª. conº. si in fide consideremus formalitatem obi nihil aliud est qꝫ verum 1ª. 2ª est qꝫ fides no assentit alicui nisi quod est a deo revelatum. 2ª. conº non solum ipse deus verum est multa alia sunt obia multa fidei quatenus cadunt sub assensu fidei sm qꝫ sunt aliquo ordine ad ipsum deum. —// de hac ma disputant doctores scholastici in 3. sen. d. 23. 24. et 25. in qua disputat de in primis aduerte multos ee

scientias

significacones huius nois, fides, nam 1° solet accipi pro vir
tute quadas morali per quas reipsa prestamus id quod promi
ptitudo, et sic de fide quasi qualitate fit quod dicitur ut
docet aug^s in epla. 9 ad hebreos ter. Cicero lib. 1° officiorum.
definitur aut fides ab eis des aut hominibus in hac acceptione
quasi dictus, conuenientia constantia et veritas. qua virtus
alio nois appellari solet fidelitas, in qua acceptione dicit
paul. i^d ad timo. cap. 2. si quis suos max^e domesticos curam
non habet fides, non habet fides negauit, deest fidelitate, et ibidem
q. 1^a fides irrita fecerunt deest fidelitate. In qua acceptio
fides non solus est in hominibus sed etiam in deo. ad roma. 4 nunquid
irritam faciet illius fidem deus absit. deest constantia et veri
tate promissionis dei. ab hac fide dr deus fidelis et absq; ulla
iniquitate dulcis. 22. et psal. 144. de hac virtute dr
petrus d. 1^a. misit sub nomine veritas in 9. 109^a. et 113^a. et ibidem
caie9.

2^a. Significatio huius nois fides est pro assen
sione inherente ad intellm. L. 13 pro habitu inclinante ad assensum
abstrahendo a arbitrio. L. in actibus. et cicero Laurentius
vala lib. 3. suarum elegantiarum cap. 30. vellit hunc assen
sum poni dicit persuasionem et fides, in postmodum fatetur latine
etiam dici posse fides. ceterum in hac acceptione fides multipliciter
dr. 1° modis latini significationes sumitur pro assensu facile
euidenti facile mendacio, in qua acceptione non distinguit ab opinio
et saia et ita multi nostrates et vocabulo vtuntur nomine fidei pro de
finiunt q opinio est rei dubie faciens fidem. qua definitio non
habet illum primo loco sed est demonstratiua competit ut demon
stratiua quia saia, scia fides appellatur de ipsis authoritatibus.
2° sumitur fides pro assensu alicui re non visa quasi ac
cipiendo ipsi authoritatem dicentis. in qua acceptione distin
guitur fides ab opinione q fides potest esse certa. differt etiam a
scia, q fides assensit non visis, conuenit aut aliquo modo cum fidei
humana et diuina. nam p fidem humanam assentimur in credulitate
alicui asserenti alicui q putamus illum ad verum. nihilominus
adhuc tali humana fides non est veritas q p eam possumus aliquo
ad falsum inclinari sicut illum qui aut dicit verum aut dicit
aut homini
ou roma. 4. fiat per fides diuinam assentimur deo et his qui

quo reuelata sunt ab ipso siue mihi nobis reuelata siue per
ecclias. ea de hac est nostra disputatio. multos alios accepisse
magis fidei numerat gabr. m 3. d 23. q 2. et alexan. ales
m 3 p. q 74. membro 2º. quos sotus lib 2. de nã
et gã cap. 6. reprobat tanqã sine arte mul caplicatos. ——//——
nõ est 2º. lutheranos confundere vocem hanc siue fidem p sola
fiducia significabat eam fiducia. con. quæ definit concil. trident.
sess. 6. cano. 12. si quis dixerit fidem iustificantem ee fiduciam
diuine misericordie remittentem peccata propter xpm. vel illam fiduciam solam ee
qua iustificam ancathema sit. vbi nota qo concil. cano q.
precedenti nõ damnauit absolute hanc ppõ sola fides iusti
ficat. sed cum condicione. et addito. s. et dum nihil
aliud requiri ad hoc qd fides iustificet, at vbi cano. 12.
damnat absolute istam propõem sola fiducia iustificat.
Item ad ephe. 3. expresse distinguit apostus inter fidem et fidu
ciam. dicens in quo habemus fiduciam et accessum cum confidentia
p fidem ei. vbi paulus docet fidem tam ee fiduciam et non ipsam
fiduciam. Denique nihil aliud est qd robur quedam spei, ac p bono proiecti
ad magnanimitatem tanqã modus ipsius ut docet d. th. in ista. q. 129.
ar 2º. 6. at vº fides est in intellectu, distinguuntur essentialiter. ——//——
vltº nõ est cum d. th. q. ibi ne pbo. q 1ª. veritas est ipse deus sm
q negat falli negat fallere pdt qz est infinite sapiens et infinite sapiens
his suppositis queritur 1º. in hoc ar. quomõ coaptatur d. th. de
fide virtute an malus ipso deo qui est 1ª veritas, an pdtis formalis
sm q deus sapiens et bonus est, at q bonus nec fallit nec fallere pdt, quia
malo modo dicimus q deus no quatione deus est formaliter sed quatione
bonus est formaliter est obm charis. ad cuius deus ex modus no quatione
deus est sed quatione 1ª veritas est sit obm formale fidei. et quocirca q
1º nõ accipiat veritatem 1ª ex mi dictis doctrine d. th. ex pmissis
magis vti etiam malus et no formalis motus cum de obo formali et sermo.
item qz paulus nõ posset dicere q 1ª. iustitia si lo quezet malus est obm
fidei hoc iustitia dubium. quod vº 2º. nõ no accipi possit ex eodem
d. th. 1ª 2æ q. 1. ar 2º. 7. vbi ait qd deus sub ratione boni tanq est
obm theologie ex q qz obm pdei quia est prima ratio theologie
2º. ne vltimum est obm fidei ad quod ipsa fides vltimo resolvitur
ni sui actus credendi, sed ad rem tanq sit talis vltima resolutio vt

et no ad 1m veritatem 2e. 1a veritas no est formale obm sed deus
potig. mi. sit q veritas est velut passio ipsius deitatis sed passio
vt sic ultima resolutem in ipsum subm 2 veritas resolutem in
ipsam deitatem v. g. si ego interrogem aliquem fidelem quare
credis deum ee trinum. respondebit optime q ipse deus revelavit
se ee trinum. Si vero interrogem quare credis deo revelanti
respondebit optime q deus est 1a veritas. Si denig ex si interrogem
quare deus est 1a veritas optime respondebit q est ens habens
tam exactam infinite sapiens et bonus q tam non possit nec fallere
nec fallatur. Ecce ergo ultima resolutio fit ad divinam veritatem —
3o Quia fides est virtus theologica & necessario sit circa deum pro obo
immediato et formali. —
4o revelatio divina est obm formale fidei & no 1a veritas ans
probatur ex eo quia d. Th. in 2o. ipso ubi probat q fides innititur 1e veritati
ex eo quia fides non assentit alicui nisi prout revelatio a deo sit divina
revelatio magis est obm fidei q 1a veritas q patet quia unumquodq
tale est illud magis, sed 1a veritas sub ratione obi fidei revelatio
& ipsa divina revelatio magis formale obm est. sicut lux est magis
formale obm q visus q visus quo videtur sublatione lucis. —
5o Quia et ppter eos veritas divinas, nec veritas 1a ut revelans fit
obm fidei. nam assensus prophetae q quo prophetia assentit divinae
revelationi non potest obo formali 1es veritates revelantes sed ille
assensus distinguitur specie ab assensu fidei & fides non habet
obm formale, per quod reducitur ad virtutem 1am. Sed adhuc opinio non
caret difficultate. Quia divina revelatio non permittit
aliquo reale in ipsa re quia revelata sed in aliquibus rationibus
vel rationes non possent esse obm formale fidei & divina revelatio non
est obm formale fidei. —
In hac q. sunt duae opiniones quarum prima asserit q deus sub
ratione deitatis est obm formale fidei. alia opinio asserit q sub ratione
1e veritatis dei est obm formale fidei. Cajet. sup hunc articulum
concilians ipsas duas opiniones ait ipse duo dicit quorum est q deus sub
ratione deitatis est obm formale fidei. et probat q quia ens veritas
1a. mi dicendo et mi essendo nihil addit supra deus sub ratione deitatis.
dicit 2o. Scotus q 1a de causa attributiva i. veritas q sit obm fidei
potig q deitas. 1a ea q ppter manores explicabiles, altera ppter appro
priatas & quamvis declaratiue. ea nam fides sm se et sm suos adhuc

22æ Qº 1ª Artº 1º

adus qui est credere no explicat q sit vnitus mistus, cm fides
hua ois est fides et no est vnitus qr pot ad falsus mi dimane nieras
sed si dicamus fides qua mi dicit vcrum tanq obiectum ibi
explicamus q sit vnitus mista quia possit subesse falsus quod
in nra explicatione si dicamus q hoc est obm fidei, nam de
deo multa possumus opinari quæ nobis no sunt certa. Altera
dñ caie. sit explicatio saltem quæ veritas i. apprehenditur
q sit obm fidei si quidem hoc dñe est obm dicimus. tão est qr hoc
est primus vnitus fidei ut tradit testimo dicamus, et qm probatissima
condão testis est veritas ideo dr obm fidei mis est veritas i.
Pro meliori huius difficultatis No qd cui caie. in hac 2æ 2æ q. 1. a. 1. ad 1m. ubi ait q veritas rei fit 2 modis accipi, uno modo in
complexo prout est propositio quæ actualiter cum enti, nihil vcale
addens supra ipsam rem, sed hñ ordinem ad mentem. v. g. hoc est ho
uerg idem ois est. 2º modo accipitur veritas complexe prout est
in mente enunciatione sue mentali in qua i. actu se et formaliter
inuenitur, sue in ipsa vocali in qua mediante ultimo signo.
Dicamus q ppm est hæc acceptionem 2æ definitio est a nobis prima
veritas pro conceptione existente in virtute diuina q dicit a nobis
mente intelligitur q modus enunciandi nis dñi no posset
subesse falso q hoc repugnat diuino negs magis nos
posset fallere dicendo veritates aut reuelando q tale dictum
pro adit a voluntate diuina cui repugnat ad mendatium. —//— No. 2
2º No. est q tão formalis obm est duplex, altera qua se tenet ex
parte rei, ut obm ens abstracto dimanat et hæc est tão formalis et media
ad quod regulantur omnia qua cognoscuntur q tales habitus
v. g. in physica tão formalis ex parte obti est mobilitas, in geo
metria quantitas continua, altera tão formalis obti se tenet ex
parte cognoscentis q quis efficaciter in tuum obm physicum q
sit talis ut q talis ita cognoscatur cognitio ex parte agentis
et hæc tão formalis solet appellari sub qua, et illa prior solet appel
lari tão formalis qua ut v. g. in eodem physica abstractio a mã sin
gulari concreto mas sensibilis est tão formalis sub qua con
sideratur mobilitas qua est tão formalis qua —//— a. 1. c.
hoc supposito est 1ª bo. dictus quod obm est veritas i. in
essendo est obm formale, sed tão sed tão formalis qua attingitur
a fide qua se tenet ex parte obti sed qr fides in mente no assentit
alicui

alicui rei ms̃ vere existenti in ipso deo, at deitas est tão ars
et vniuersaliꝰ ois̃ qua in deo existunt & illa est tão fortis
quã attingitur qlã ꝑ ex dictis ẽm tão fortis quã se tenet
ex parte obi̇ est tão et cã illoꝝ quæ ꝑ fruitiꝰ cognoscuntur
2º ꝓ ẽm hæc est dicta m̃ter voluntãs et mittit q̃ bonitas fort
fortit m bonus no dat m ipsum ens, at multis scitum formaliꝰ
in ens multo magis ꝑ m̃ verus. ut dicit ar. p. q. 16.
ar. 3º. ad 3m. dicta. Sic formaliꝰ scitum fidei in ipsum deum quod
hæ rones entis q̃ in ipsum verum. ꝓ ẽa q̃ fides est circa intellectum.
2a. conc. Sc. veritas. 1. in dicendo seu revelando est tão obm formale fidei
sc teneris ex parte cognoscentis nõ aut tanq̃ tão fortis sub qua
nõ aut ipsa veritas deitas ut sic. hæc con est con. caꝛ. m hoc tão
sed ꝑ q̃ veritas 1ª in dicendo seu revelando addit supra rones deitatis
bonitatem et sapiã. sed veritas 2ª veritas. 1ª in dicendo q̃ ẽm caꝛ.
est obm formale fidei & no ipsa deitas ꝓ ẽa q̃ bonitas
divina et sapia sunt rones reales existentes in deo. 2º ꝓ
reg no pot esse sub rone deitatis obm fidei tão chaꝛ eo q̃ bonitas
addit aliquid supra ipsum deum & similiter no poterit esse obm
formale fidei. ꝓ ẽa q̃ veritas 1ª in dicendo addit no solum
bonitatem sed et sapiã. — 3º ad con illud quod dicit caꝛ q̃
obm formale fidei ẽm quandas appropriationes est veritas 2ª
eo q̃ ista est dicta m̃ter fidei et alia bonitates intellectuales q̃ alię
x̃tes intellectuales vnitur tanq̃ magis causis formalibus suorum
obm, fides vo vtitur pro magis authoritate dicentis, sed hæc
rão caꝛ. no solum ꝓbat q̃ ẽm appropriatas veritates 2ª est obm
formale sed etiã ẽm ꝓpriales et non ipsa deitas ut obm formale
eo mõ quo veritas prima. ad m. q̃ illud dicitur alicui rei ẽm
appropriationes quod aut tãe sit multis bñ accomodatur illi rei
ꝓ aliquas ꝓprietates inuentas in illa re ut caꝛi illud quod est
tãe m magis assimilatur, at vo q̃ solũ cõuenit alicui rei non
dr ẽm appropriationes sed ẽm ꝓprietates. ex hoc ꝑ sumitur eiudem
caꝛ. Inuita authoritate dicentis fruitiuus est istis fidei ꝑ no cõ
uenit ei per appropriationes. i. ꝑ accomodationes ad alias ꝓprietates.
explicatur hoc exemplo in divinis nam ꝑa in divinis appropriatur
fidei, sapia filio, bonitas ss. eo q̃ ois̃ hæc attributa sint cõia
tribus ꝑsonis, sed inueniũtur in singulis ꝑsonis quædam ꝓprietates
cui

aut magis assimilan nro mo mteligendi singula attributa
diuina. nam pri ppriis et prim. sine prin. Et posterea
appropriabitur illa pba. filio prius extendu p mtm et post
sacra appropriatu illi. ss. prius est procedere per bonte
pris et filij et ideo bonitas appropriatu ss. at b. matio
actiua no dr appropriata pri, nec matio passiua dr appro
priata filio. Et ad formale obm dicta no est appropriatum
1. veritati sed prius est et ppriu. 1. veritati testificandi
et dicendi. Loquimur aut de tone formali obi sub qua.
hoc n. est ppria. 1. veritati ut sic. —//—

Sed con. istas 3mas est tale mle caie. in hoc loco. tam bonto
qz sapia resolubiles in deitate 3m se et utes terminant
defensu fidei, et dicto est magis obm formale. ans pq nos
dicimus q dr sit deitate infallibiliter eo q deg est 2o mi deu
tatez resolubilem veritati 1a. Ad hoc dr 1a 2æ. 3o negando ans 1. sol
mino hic sp est immediata credo. 1. veritati reuelanti 3m
q terminat 1. veritas assensus fidei, sic n. no resolubilem in deitate
nam ex ipse caie in rone ad dm. Et sic in hoc comen dit q
ista q Petrus est quide credo. 1. veritati 1a 2æ 2o dicimo 2a sol
ans resolubilem in deitate tanqz in obm formale quod an
do ans. tanqz in obm formale sub quo nego ans. et ad pbm
concedo gnaz maiorem. 2o mo nego gaz. b. et a mang nos deus
qz bonus est et deus est bonus qz ipse est bonitas deus. nide tm no sequ
tur deus est obm formale dictionis. nihil n. valet gnaliter. — a
Ad 3m con. quando est mixtus cum aliq modo et p se non 1us. veritati
ut sit obm formale fidei. Patet 4o. facto in prin. q. 2o. ar 2o
Ad 3m testificandi effectu dei assensus in credente, et alia reuelata
seu testificato ad quos formaliter pertinet, hanc addit pportionem
cum aliquis philosophi dicunt diuinas cognitionem ad conditio
nem aliquam thuius esse applicabilem ipsis ad cognoscendum —//
Ad 4m con. p se. Spectat ad finem ultimum ad quem illa pba obia quod 4m
respicunt scilicet ad vitam eternam et totis ecclie. Veritates fidei reuelata
per ram adeo fuit reuelanda ut hoc ex illo quod legimus
Ad petri cap. 1o. Repetantes fines fidei vestre salutem animarum vestrarum
sed quia pertinent ad salutem animarum nostrarum scilicet dei et deitatis
tm debet ad pbm. Item tangit ex cognitione dei effectu ad
ephe. 4. ubi dicit q uocatus spus sc. tm opus ministerij, in Di

Edificacõnes arpeis x̃ dest cultę chatholicę. et ad hũc 1. cap.
vocatur ab apto fidę apostolo Veritatis sm̃ pietatem. Dest sm̃
relatiõ scãas ñi spẽ vitę ẽternę. q̃ est eode. quę condeunt ad
vitã ẽternã. Idem p̃ rõnem nam fides ẽt medium ad cãq
reuelata sunt cãlia. 1. quę ex reuelatõe assequuntur. p̃ n. de
ecclia astimã Veritatis q̃ ipsa debet nob̃ firmiter credenda
ponere, alia v̄ reuelatões particulares q̃ sunt particu-
laribus ꝑsonis terre nem̃ obligant ex reuelatõe. adeõ p̃ fides
nẽq ecclia illas nobis ꝑponit talibq nec̃ credibiles.
Quod si aliq̃s quarat ad quẽs hitus ꝑtineant ipse reuelatões
particulares ut credendę et acceptẽ. R̃n q̃ respectu huius eq
hui. 1. multoties cui sit reuelatõ nõ ꝓprie ẽt ad alios hitus
preter unum particulare puritus p̃ modũ transeuntis. Vel q̃
lumen prophetiæ sue p̃fectus sue imperfectus, ad respectu alio-
rũ q̃ cui narratur talis reuelatõis fides humana sufficiẽter innit
cum prudentia ne ex leui coniectura credant omnes reuelatões.
Quod dicimus ñi ꝓpter hoc sue illa reuelata sint sue reue-
landa q̃ sit q̃ fides nra et antiquę quę ẽt ẽq spẽ. Et
ñ multa reuelata sunt nobis q̃ illis fuerunt occulta ꝑ accens
est ad hoc q̃ aliq̃d credat sub obẽdię q̃ iam sit reuelatum sibi sed
sufficiet q̃ sit reuelabile sub eadẽ ratõe. p̃ ma. ex illo pau. 2ª ad corin. 4
Nobis aut̃ reuelauit ds̃ p̃ spm̃ suũ. Spm̃ n. omia scrutatur
et ad ꝓfunda ds̃ ꝑscrutatur. Nã v̄ quis hoĩm scit hoĩm
nisi spm̃ hoĩs qui in ipso est. Ita et ea quę sunt dei nemo cognouit
nisi spm̃ dei. Nos aũt̃ non spm̃ huius mundi accepimus sed spm̃
qui ex deo est. ut sciamus quę a deo donata sunt nobis. Quę et
loquimur non in doctis humanę sapiẽtię verbis sed in doctrina
spũs. Animalis aũt̃ hoĩs non p̃cipit ea quę sunt spũs dei. Stul-
titia enim ei est et non potest intelligere. quia spiritualiter exami-
natur. Spiritualis aũt̃ iudicat omnia. et ipse a nemine iudicatur.
Quis enim cognouit sensum dñi. aut quis consiliarius eius fuit.
aut quis prior dedit illi et retribuetur ei. Quoniam ex ipso et per
ipsum et in ipso sunt omnia ipsi gloria in sęcula. Amen. Ex
quo ꝓbatur illas maiores q̃ manifestas cum videmus obm
formalẽ fidei hui⁹ cantiq̃ę. mi. v. sit q̃ ad eq̃ apto ad cala-
cap. 3. vbi inquit primus venit fides q̃ prodiebant metallum mea
mica fides q̃ reuelanda erat. et d. hy. nocpus docuit ar. 7. sequeñ.
sed cõ. vestra ois chatholi. ipse reuelatões particulares cõtinent
sub ois ꝓtõ fidei ꝑ quas fides chatholicas ꝓfessum illis assentire
p̃ dns q̃ illę reuelatiõnes sunt a. 1. b. ẽtiale reuelante sed hoc
est ẽas fratis fidei. —//—
ad hoc arg. 2ª. R̃n. i. cas ãtẽ. hic considerãdo arg et respondo
q̃ns q̃ nõ q̃ncũemus q̃ obm fidei excedat ipsas fides addibet
exemplis modo chatholi q̃ ꝓpterea chatholi ipsos q̃. multi eoꝝ
chatholici sunt ñ deo amabiliꝰ ac quasi hi chatholi nõ se
extendit. sed hoc solũ. nõ placet nob̃ n. imple q̃ aliqua
hear tones ꝓmanãs sola aliquis habitus quod hi nõ possit attingi

ab

ab illo hui. neq est instantia m chae qui quis de facto no
diligam illas tones contrarij ōes quas sunt in deo poc p deus
hoc ad 1 est q no vog fuing illas sed ipas scit aut vult docere
2 ad 1 p no tenem credere ma hoiem sa quo reuelata sunt
a deo ch̄s hoiē tones formales. obiū horū dicm hoc,
sed hō no br ad ppositū q sm hoc teneat credere q
reuelatō nes particulares sunt eg deg spei aut reuelatōibg
factis eccliq aut ministris eccliq catholicis: quod nullis in magnis ad
piculis mens q ex hoc sequeretur q ille ho aut particulariter
fit reuelatō teneatur et possit credere tanta firmitate qua quod
sibi reuelatur particulariter certa credit q deg est fuing erbng
quia ipe q mtra fuissus hec tenes formaliter credendi eandem
rōnem equali certitudine credit quamobrem 2ª 2ª. ad alm 2ª solta
nes. Ad 2ª. Ad ōbationes nego q am q prima ventas reuelando
illa quę pertinent ad fidem ecclesiasticas reuelat illa infundendo
lucē lumen quod exorna sua ei essentiā ipsa ostendit illa
solum quę pertinent ad tores religionis sanctas et hoc lumen
est certis ex essentia sua ad quodlibet aliud lumen particulare —//
est aliud dicendum. Ad 3ª. Dicendum sicut homo aut fit reuelatō particularis aut
assentiri ei quod reuelatur pertinens catholicas tenetur credere et alij
possunt ōes assentire. et tenentur assentire. sic enim
dicimus q ille est heretic si dig sentiret. est n. hoc p nde abrasse
recedat alius emendaues. quia vide manifesta cum sit fides mihi
est exigendo rōnis. Ad 4ª. Dicendum q in ista opposito hoc est mihi reuelatus ad
adeo non pertinet esse ad fidem catholicas, sed ad fidem acquisitas
L. ad fidē lumen prophetię, alij v. fidelis ubi narratur talis reuelatō
nego tenem mo. nego quod credere p fidem infusas, sed tm
p fidem acquisitas, et quia reuelatō facta sit ra quod pertinet
ad tores religiōis dicendum. tunc dicimus q tam ille aut fit reuelatō
sit alij quibus narratur concomitanter ipa reuelatō, tenentur
bno credere p fidem infusas v. g. apli quibus fiebant reuelationes
eas res q pertinebant religionem sanctas tenebantur credere
sicut et nos credimus p fidem infusas res illas reuelatas a deo.
Ad 5ª. Dicendum q si ille aut fidelis est reuelatō illa particularis
de nova suscitat q talis reuelatō sit ab ipso deo. tunc quidem
si dissentiat credimus q aut hereticus no q nego et aliquas
p pertinentes ad fidem imm. sed, q ex tonte negat deum ee

1ª

ī. veritates. Exemplificata. Si aliquis negat hunc ẽ angelus
ee componeu; q ida ẽ nueratis. Sadille putat oppositam
sua ideaz ẽ definitas ab ecclia ille hereticq ẽ. no q negat
ẽ illaz, sed q putat ee ab ecclia definitas. Vñ ex hac
doctrina no sequit q si assentiat illi ẽ positioni assentit ẽ fidei
quare ḡna falsa in ḡre non habet. —//—
ad 1m Ad superd respondeo ad 1m in prim. q ẽ facta ad 1m quidem
dic. IIa. ad 1m. no ee fidei credibile, nam ẽ tum tribus ex ḡ
ẽ fidei ẽ tripliciter. Si consideretur ratio ob quã fertur ẽ
parte. Si vñ consideretur ratio qua fertur ex parte cognoscentis
ẽ ẽ est fides ob tria sicut. S. 1a. veritas ut revelans. et si aliquis
obiciat ẽ fidei et theologia sunt eiusdem speciei quam q ẽ est mãs
dnia nam fides tendit in illud ob̃ immediate et theologia vñ p diuersas
applicabilitates formales p diuersas ẽ cons. Et hoc dicimo
maior est q ẽ specifice ẽ in genetica. ex mo procedendi. qua
a sua ides het ob̃ formale quod. et quo aug ipsa sacra. et th
multis differunt plures ẽ ex parte modi procedendi circa
tale ob̃ ut de illis ẽ habet sua ponte quod ẽ 1m primum
huiusmodi rones formales alicuius dñi ãna sensibile quas
het hac ẽ ho. vñ angelus hã hec angelus ẽ —
ad 2m Ad 2m dicendo q ẽ ideo 1. veritas revelans ẽ status
intellectus ex responsione. Cuius ẽ ex parte cognoscentis ḡ ẽ
ex parte rei possibilitas q habet interiorem quandã ẽ
ẽ 1a. voluntas revelans et hinc respon. ẽ q deus ẽ 1. sapia
et bonitas sua. —//—
ad 3m Ad 3m dicendo q ḡ ẽ ad rones Aristotelis theologiq. no opus ẽ ut hoc
habitus sit propone formale obiectiue aliquã determinatum ut ẽ de hac
qua hãt homines de posse et speculabilibus mediãtibus diuinis
lumen scientiã. —//—
ad 4m Ad 4m dicendo q ẽ gradat 3. ordines. Ad 3m dicendo q ẽ duplex discursus
ad 5m intellectus unus per veritates revelantes propter quas ẽ
ob̃ fidei catholicq. nam 1o. ho revelatis mediis angelis deposi
transeuntes. 2o. vñ. ho revelat q modus fidei sua permanens
de quo recte disputat d. B. in 3a q. 1. qi. 2o. differunt q 1. veritas
prima ẽ ob̃ fidei requirit ẽ prias assensiõ vivã ẽ qui ipse motus
hoc comunicatus immediate sine prã assensiõ vivã ẽ nam voluntas

2a. 2e. Q. 1a. Ar. 1us.

credimus, at vero ut est obiectum prophetiae intellectus necessitat intellectum ad assentiendum
contradicente voluntate ut patet in illo propheta Balaam qui etiam nolens
bene prophetavit de filiis Israel. —
ad confirmationem negando illas propositiones s. revelatio nihil ponit in re ipsa
revelata quando non res ipsa quae revelatur est seipsam revelans
dunc aliquid ponit revelationem s. actionem revelandi et quando deus
revelat seipsum revelatio activa dei est obiectum formale ipsius fidei
aliquid ponens in deo s. sapientiam et bonitatem volentem revelari.
2a. Q. est huic similis et eadem conclusio et rationes eius. Vm. 1. primum
ad quod resolvitur fides nostra sit divina revelatio an tandem
testimonium ecclesiae et videtur quod et testimonium ecclesiae 1o. ad Roma.
10. dicit Paul. quomodo invocabunt in quem non crediderunt aut
quomodo credent ei quem non audierunt, aut quomodo audient
sine praedicante, et denique concludit ergo fides ex auditu, auditus
autem per verbum Christi ubi apostolus videtur assensum fidei nostrae reducere tanquam
ad 1am fontem ad praedicatores. item ex illo Joan. 1. capo. 1.
quod se audivimus et vidimus oculis nostris annunciamus vobis.
et d. Petrus Act. 1o. opus dicit ex viris qui nobiscum sunt conver-
sati omni tempore quo intravit et exibit dominus Jesus incipiens a Joanis
baptismate usque in diem quo assumptus est a nobis testem
resurrectionis fieri unus ex istis. ex quibus testimoniis colligitur
quod ultima resolutio assensus fidei nostrae sit facienda tandem ad primos illos
praedicatores qui viderunt Christi miracula et audierunt eius doctrinam.
2o. arguitur doctorum authoritate d. Aug. in lib. contra epistolam Manichei quam 2m
ipsi appellant fundamentum cap. 5. ubi dicit evangelium non crederem nisi me
commoneret ecclesiae authoritas et rursus ibidem dicit infirmata authoritas authoritatis
iam evangelio credere non potui quia per eos illi credideram et haec est ratio
propter quam nos recipimus 4or evangelia quia ecclesia illa recipit et propter quam
recipimus evangelium Bartholomei et Nazareorum quia illa ecclesia illa recipit
item d. 15. infra q. 5. ar. 3o. 3o. inquit quod formale obiectum fidei est
veritas 1a. sm quod manifestatur in sacris literis et doctrina ecclesiae
ergo videtur sm d. 19. quod doctrina ecclesiae est id quod ad quod resolvitur fides nostra. m
3o arguitur ratione nam humanum intellectum naturale est non consentire alicui nisi 3
per aliquod motivum apparens et visibile v. g. in opinione, in fide humana
quinetiam in omnibus scientiis et in habitu primorum principiorum quia nostra cognitio
ortum habet a sensu, sed a 2i fidei sm se occultissimi sunt, divina
item

Item reuelatio est secretissima nobis et necessegt qz restituatur nostri assensus ad aliqd visibile et sensibile. —//—

4m. arg. Sit. Si Xang interrogetur quare credit deum esse trinum, statim respondet qz deus reuelauit. Sed si vltra interrogetur quare credit deum reuelasse, optime respondebit qz ecclia qui errare no pot asserit dum reuelasse. ꝰ vltima resolutio fit ad auctoritatem ecclie.

Solu. Quod si aliquis neget dum ecclam qz no est standus in illa responsis sed vltra procedendum quare credis ecclam errare no posse et tunc respondebit Xang qz deus reuelauit ecclie et firmamentum veritatis et infallibilem resolutio ad diuinam reuelatem.

Cont. Contra quam solutionem sic replicatur. Sequitur qz datur arculus in tone sphali qua credimus respici quod patet qz in primo dicit se credere deum reuelasse quecunqz dicat quia errare no pot. Deinde dicit se credere ecclam errare no posse

alia solu. qz deus reuelauit. Si aut ad hoc. alia Respondeat et reuelatis qz illa ꝑ deus reuelauit se esse trinum no credit ꝑ testimonium ecclie sed ꝑ interna inspiratiõem &c.

Cont. Contra hanc est replica. Sequitur qz nos resolutum assensum fidei vite quem habuerunt heretici lutherani ꝑ qz illi dicunt se credere qz opa no sunt nec ad iustificatem qz deus hoc illis interius reuelat ut ita intelligant apostolus paulus cum inquit qz homo no iustificat ex operibus, sed similes responsiones assignat nec illustrat respondens ad arm. Et no est vera solutio. Quia necesse est reuerti ad ecclie auctoritatem in forma fidei catholice. —//—

Scotus. Scotus in 3. d. 23. q. 1. Sabet lubricam loqz in hac ꝑte vbi ponit duos modos resoluendi hanc fidem. 1us modus est in auctoritatem ecclie qua credimus et veraces esse puto ꝑ fidem acquisitam deinde infusam et infusam resolutam in acquisitam. hanc semper sequitur duran. in 3. d. 24. q. 1. ad 2m. q. 3. et gabriel d. 23. q. 2. 2us modus resoluendi fidem infusam est qz resolutio fit non in veritatem. 1as reuelantes sed in sementes eas. sicut antea huius explicatos terminos assentimus assensum infusum primum principium habitum. sed post explicatos terminos assentimus distincte primis ad eundem modum intelligitur Scotus qz ꝑ fidei infusam assentimus articulis ꝑ fidei explicatis nobis terminis ipsa. S. quod sit deus et quod sit trinus. Tertium fidei est no sufficere assentire illi propositioni. quia Scotus videtur non intendere qz articulis fidei infusam assentimus consequitur ad 2m fidei ꝑ fidem acquisitam

quas

quas hemg ppr authoritatez dicantur. sed post y ostea grō mſundthm
ſidē a deo dſtinctē mm. aſſentimg ar̄is ſoci mediante lumine
mſuſo.

hereticī multoriz reſoluunt aſſenſus fideī m. 1os veritatez nullo
habito reſpectu ad authoritatez eccliē dicentz qz oz hoc qui ſpz
fideī hui ſubiectiō ſit mſalibiliter doctz ordinata nec ad ſalutez
etiā mediguntur illud 1e Ioan. cap. vto qui credit in filiū dei habet
teſtimoniū dei in ſe. Sed eccliā catholicā inuenit media
via dicadez qnō nisi quatū authoritas eccliē tangit fugit fluxa ad
firmitatez fideī ſuē. ſuntz aſſeramg authoritatez eccliē
ad 1m fundam credendi. —//—

Pro expliciā huius diffic. aliqui dixerūt hō. Pro
vnō ſ. ꝓ ut reſpōdet. quodaz humanū est duntaxat. et hoc nō obſtāz
libet reſpub. optima sit. falli pōt et falli ergo nō illi. credendo
p fideī acquiſitā. 2o nō pōt cōſiderari vt natura ab ss, ut
dom dei qui dr ab apō 1o ad timo. 3. ecclia est firmamentū
veritatis. Et ſic nō repugnat veritatē ab eccliā poſſe recipi
fideī infuſaz qz ea nō ordinat ar̄es fideī ad vitaz eccliē catholicaz.
Sed ad vitaz sanctitatez apud deuz necesse est ut ad eccliā ſit data
ſpz ꝓponendo res fideī. qz Sine fide impoſſ. est placere deo ut dr ad
Hebreos. ii. —//—

hoc supposito sit 1a cōo. Sm leges ordinarias semp̄ prudentes. 1a cōo.
aliquid de veteriora mutua nec ſ. hō ſuauiter moderat ad ze
ſtandaz fideī infuſaz. dicimg aut Sm leges ordinarias qz aliqd
deg Sne doctre Sne miraculo recipibile illuminat homez de
rebz supnalibz ſicut illuminauit eſſhaz et illuminauit Abraham
ſz hoc cōo. 1o ad 3m ꝓpositū in pncō. qz item Ioan. 1o dr de bap
ſista hic venit ut teſtimoniū perhiberet de lumine ut
oēs crederent ꝑ illū tanqz ꝑ mſtrum credendi. et Ioan. 10. cap.
de quibz dr q venebant ad Ihesum credentes in eum qui dicebant
qz Ioan. quidez nullum ſignum fecit, oīa aut quecūq dixit de hoc
ſ. de vera sunt. et 4. cap. de reſurrectōne multi samaritanoz
crediderūt ꝓpter verbū mulieris teſtimoniū perhibentis qz dixit
mihi quecūq oīa quecūq fecī. Ita item quotidie legimg in
ss. conuertentes ſe ad fidē constat illustre predicatores et quos
dedisse miracula ut actoz. 8. cap. philippus missus fuit ad Eunuchum
ut eum doceret. et cap. 10. petrus ad cornelium. et cap. 13. paulus

ad

ad lucas purpurarias. et cap. 16. paulus pro consule videns mira
culas qua fecit paulus admirans fuit doctrina eius. Luc. 23. an tutio
videns que fiebant glorificauit eum dicens vere filius dei erat iste.
Iste hanc ois exor. 4. cap. qñ moyses dixit dño nõ credent
mihi. respondit eñs dñs illi protestatus faciendi miracula.
p hunc modus est assit ut dr mar. vlt°. predicauerunt ubiq dño
cooperante et sermones confirmante sequentibus signis. 2°. pr
qz illegui hñt dicatores excusatos a pctõ infidelitatis ut ro Joan.
hs. si no venissem et locutus eis fuissem pcm non haberent. quod mele
gitur de isto infidelitatis ut videtur exclusat aut. qñ necesse predicato
authentica. 3. pr con°. qz deus ponit ora suauiter sed auditi
est sensus discipline percipere ut docat philo. l. de sensuer sensatam
cap. 1°. et lib. metha. cap. 1°. ꝓuenit ad summos dñs pastores hoies qz
ligat plana fidei audituperceptatur. Confirz nam p hñz principia
qui est nobis cñalis no possumus assentire primis principijs nisi per
p sensus percipiamus terminos primos. quid sit totus quid sit pars, aut
eis explicent nobis ipsi tri ab aliquo ꝑ pari no p ipsas fides nituales
no possemus assentire nisi explicent nobis ipsa credenda et proponantur a aliquo.
et prea confir. nam fides baptismalis fides hr infusas et mas bonum
ad vitã eñs necesse est q aliquis doceat illas articulos fidei. —//—
nõ est hr qñ hoc con°. no adhuc sanus doctus d. 15. 12 q. 79. ar°. 6.
vbi dicit q si no veniens ad veritatem qñ libere sit infidelis se conuertit
ad christum fidei debitus consequitur gratias justificatoriam remissionem
peccatorum virtutes q ei infundit no ex meritis precedentibus. dom est
in. 22. hoc q ipse casus est dexaro contingibilis ipsum credentem qñ libe
ret ꝑ habitum. ad. 15. q hoc est ex diuina motione cordis hunc ꝑ sentiens
illuminet hoies de necessariis in ad ipsas justificationes. S. de 6°. en 7°. ar°.
explicite in quibus implicite continentur alia ar. —//—

2a conclo. Assensus mei fidei no est resoluendus in fides acquisitas qua ere
dimus beatus et veraces mi. considerat. hic con°. pt elici ab aliq
non est resoluendus tales assensus tantis in ar. nisi nisi ab fundamentis
credendi. hic hr conclusionem q per resolutionem assensus fidei mei ad fides
acquisitas tantas ad aliquam contingens quod patet ar. credendo ere
dibile sine examen nisi set talis resolutio prodest multis ad suauiter
conuertendos infideles et ad utilem hortandos et monendos sermone qui in
sequunt in tanq con ar°. fidei. pt. 2°. con°. mea in sensu fidei dicto ex illo testa
tore. 2°. cap. eras dicimus ab qñ ore accipiebat a nobis verbis
dei accipimus illud non ut verbum hominis, sed sicuti vere est verbum dei

dei qui op.atur in vob.is qui credidistis. ibi. Joan. 12. dic.t dñs
qui credit in me non credit in me sed in eum qui misit me. Item qui test.r
testimon.m meum sm. q.d ego ho.o sum bonus et predicator authenticus non
mentiar tm mihi hoc simile dicendo. Et auctoritas ecc.ie humana
non est. 1.ª resolu.o. Secundo multiplicando auctoritas eccl.ie humana
tione sic arg.t. nam si ipse ho.o qui semel predicauit mihi fidem authen
tice deum predicare opposita fundit erit mihi tutus. Anathema sit
docet apl.s ad Galath.s 1.º. Sed tu nos aut angelus de celo euangelizet
vob.is preter id quod euangelizauimus vob.is anathema sit. 2.º. Sed sm
nos mutatur humana auctoritas. 2.º dicatur alis illa mutata mu
tabitur et fides. Tertia pr nos sic app.t sensu. fides mea pot.t
subesse falso. cum est habitus. 2.º. sequela pt. assensus aliquis non
non pot.t esse firmior pot.ia. Sed ita formalis dor. unius illud arist.
1.º poste. cap. 2. post quod. Unus quod tale est illud magis
assensus est firmus. Sed firmitudines ecc.ie pot.t esse huiusmodi
firmior.

a
3.ª con.o testimo.o eccl.ie qua rone recipim.r ab. ss. d. sm. q. est bonus
3. con.
2.us fidei credo sanctam ecc.iam. Sed illud ad quod tenemur ex pot.t
ustus quoad nos fides magnus do alios arg.ts et bona alia addenda.
Bo aug. in lib.o. de vera. illos. vera christi. sm. se. et quod
nos ut docet dns. 1.º. phi. cap. 1.º. et 1.º. ethi. cap. 4.º. arg.t dicens
in hac ep.a quidam nos loquimur desidelij qui no cupiunt inue
dictionis inuolues credendo ab ipso deo sed p ministerium eccl.ie
et apl.or. Sed con.o 1.º illis argu.ts facilis in primo dubij et ett. ad dubij
ad secundas. 1.as con.es. deinde pr con.em. ea sunt priora quoad nos
quae sunt magis sensibilia et cognita. vel. s. sed testimo.o eccl.ie est
magis sensibile et testimon.m dei quod est occultissimum nobis. Sed
dis.abilis est et audibilis p predicatores et doctores, deus aut nemo
vidit unq.m ipsum foelicis. Item sr. sm. qui fidelis ignorant aliqd
de credib.s sm. fidei catholicae statim confundunt et recurrunt
ad eccl.ie testimo.m p.testantes se credere quod credit eccl.ia catholica
non audentes dicere q.d deus sibi aliqd in particulare revelat. ibi
Sr con.o qr deus no mihi revelauit nobis. 2.º fidei p.tinens sed
apl.s et eccl.ia. Juxta illud Luc. 22. Et tu aliquando conversus confirma
fres tuos. et Matth. 16. Super hanc petram edificabo eccl.iam. et tibi
petrus confitenti. Tu es filius dei vivi. Joan. 15. vobis apl.s dixit. Vos

bos testimom perpetuitj. et Joan. vlt°. dr petro pasce oues meas. S. pastu doctrine et cruc necsd vitaz eternaz. et mar. vlt°. docete oes gentes. et 2ª ad corin. cap. 5°. vbi apls loq̃ de ministrj noui testamenti. inquit deꝰ qui dixit de tenebris lumen splendescere. et posuit in nobis verbum reconciliationis, pro xpo legatione fungimur tanq̃ deo exortante per nos, obsecramus pro xpo reconciliamini deo. —

4ª con°. est. cuius esse veraces infallibiliter non possumus reducere ad authoritatem ipsius eccl̃ie qz hoc ad oes pdes pbnt. Sed necesse est reducere istas ad sensus. s. eccl̃ia no fuit errans ad testimonium ss̃te mentis inclinantis huiusmodi talibz assensus. In hac 2ª pte cont̃ra exilio adduc. 16. vbi dr de libia purpurissa. q̃dq deꝰ moriat cor, abtendere his que a paulo discebantur. Sed est vnus ex tenuis testimon 1ª Joan. 4. cap. vbi Joan. ait de examine veri fidei contrarii tandem sic qui nouit deum audit nos, qui nō est ex deo nō audit nos, in hoc cognoscimus spm veritatis et spm erroris scilicet ap̃hetici, sed certe testimon ipsius credentis prius est testimon ss̃te mentis quia credat eccl̃iam esse veracem. ex hoc sequ.

5ª con°. 5ª con°. q absolute loquendo diuina reuelatio testimon ss̃te est id in quod tandem resolutum mediante exercitio assensus fidei nisi dico in tali exercitio qz non est opus ut fidelis quisq; sciat facere discursum sicut theologus, per quod discursum explicat et sciat explicare rationes fidei ipsi credendi, sed ipsa fidelis mens ex simplici quodam actu, mystica ss̃te assentit eccl̃iam esse veracem. In hoc ex illo Joan. 1°. cap. vbi ponit Joannem fundamentum ad quod regula credendi est fides euangelij. et dixit fuit homo missus a deo cui nomen erat Joannes. Ubi non misit dñs suos libros qui mentem sed misit nuncios resolutos assensus fidei. et paulo post asserens dicit nemo vidit deum. vnigenitus qui est in sinu patris ipse narrauit. et cap. 15. spm veritatis qui a me procedit ille testimon perhibebit de me et vos testimonium perhibetis, vbi pponitur testimon ss̃te tanq̃ aliquod genus. et 1ª Joan. 5. Si testimon hominum accipimus testimon dei maius est. hoc est testimonium quod testificatus est de filio suo. Is qui credit in filium dei habet testimonium dei in se. et 2ª ad corin. 4. est optatus effectus euangelij. Si quibus deus huius mundi excecauit mentes infidelium, ut non fulgeat illis illuminatio glorie. quem locum d. hieronimus lib. 3. aduersus hereses. cap. 7. ita dicit et nobis quotidie illa huius seculi non sit determinatio dei sed infidelium. Secundo ibidem simpliciter explicat. 1°. ut deus huius seculi dicatur verus deus qui secundum quos et terras. 2°. ut deus ab eis intelligatur diabolus qui dr princeps huius mundi qz

mundi

multi imitantur illum. 3º qº deg huiusceuli dicit ille quez
quisquez sibi fingit ut dñs de quibusdam q̃ usq; deg bentez est. —
An hoc sit estimo accurate dicendi non credendi infallibiliter ad caueze
illuminatione diuina illuminatio dei est tm credendi. et propterea dicit apostolus + 1. Joh. 1.
deus qui dixit de tenebris lumen splendescere ipse illuxit in cordibus
nris ad illuminatez sciẽtie claritatis dei in facie xpi Jesu. Dicit ut
illuminatores fidez diuinitatis quę est in xpo Jesu. hanc sciam
tenet. d. aug. lib. xi. confes. cap. 3. vbi inquit sed credere sacris
scripturis opz auctoritatez scribentis q̃ deg confirmatq
veruz dicit ipsi. dem dicit in lib. de utilitate credendi
ad honoratus. et in libro cõtra epistã manichei cap. 4. sed tenet
pro mea cõ. fides pdicatorez tuoz. imo fides omniũ prophetaz
angelorũ reuelatur in diuinis testimonijs et reuelatis. tantũ in primis
principijs et fundamentis fidei q̃ma est regula spei. nrę q̃ez
reuelatis. Item pro quanta firmitate firmant ut aliquis sit firmus fidei de
aliqua re asserenda nec est vt sit occultus testis sed vnus non
vult vnus testificandus res ipsas fidei. nec est q̃ testimonium
fidei nr tenez reuelatum in aliquez videntes testantibus
deg qui non ea quę credimus oculis testis occultatus. Superest
q̃ testimonium fidei nrę reuelatum tenez tanq̃ in eaz principalez
in quaz tanq̃ in ministrum principale Jesus illud testimonium
euangelicum posuit dicens. Ille me glificabit. quia de meo accipiet
et annunciabit vobis. et hoc tanto quare oportuit q̃
xps videret deus a principio suę conceptionis q̃ venerabatur testi
monium perhibere veritati. — // —

vltª cõ

Obiicit cõ. primo est reducere assensum fidei nrę in habitus fidei
tanq̃ ad primum principium credendi. hanc assertionem cõ. 2um modum
dicendi. scilt. et sic ait beatus augustinus ad actus et actus ad habitus
tanq̃ ad alia ad quę ordinatur. 2. de anima cap. 2. q̃ et huius fidei debet
reduci ad terminos formales obiti et non ad ipsius habitus fidei. — // — ad obiti

Ad oriam dicit magister quod sicut illa possunt dici testimonia
humana. dicuntur quia est in eis quod possunt testimonium
dicentis sine quatenus credentes fidei eius, quamuis modus illiqui
explicat limites primus principium nostre credendi sit conditio
dicentis. scilt. et ita existimamus nras conclusiones adeo certas q̃ ipse
non solus est veritas sed etiam. 5. asserens q̃ vltra testimo

fidei

fidei mee fiat ad humanas authoritates et fides acquisitas. —
Quod si aliqua illa procederent de testimonio ecclie sm̃ q̃ recipitur ab
ss̃to non esset erroneum temerarium asserere q̃ ultima resolutio
fiat ad testimonium ecclie sm̃ q̃ recipitur ab ss̃. nos tñ negamus q̃
simpliciter loquendo ultima resolutio fidei nre ad testimonium eccle
ste non sit ad revelationem alterius articuli aut quod ptinet ad
authoritates et testimonium ecclie sm̃ q̃ recipitur ab spū sancto. ex quo
seq̃tur q. 1us ar̃us opponens tenet q̃ ar̃us hic credo sanctam ecclesiam
q̃m dubitabilem reputandus est et q̃m iste ar̃us credo sanctam eccliam
habet se per modum ad cathecizandus aliquis rudem. per ea
q̃ dicta sunt q̃ quod sit dictum ad testimonia ss̃ allegata
similiter est ad d. ss. tho. d. aug. in 2. arg. nam d. ths loquit
hic de 1o. primo si quis resolvatur fides sue sole, ar̃o q. s. ar̃o
3o. vbi tho loquitur de resolutione fidei quoad nos. Ad 4m̃ dicit
q̃ sicut loquam de resolutione ad posteriori standum est in illa
interrogatione et respon. in hoc quod est eccliam dicit. si aut loquam̃
de resolutio a priori standum erit in illa respon q̃ dog illuminat me
et inclinat ut ego credam ecclie ad veritatis et ad 1m̃ respl. R̃ q̃
non datur circulus in hac resolutione q̃ circulus cõmittitur q̃n
aliquis mittitur a priori ad posteriori ostendere, at vo q̃n aliquis
a priori ostendit A. per B, et a posteriori ostendit B.
per A. non datur circulus. quemadmodum ostenditur a priori q̃ luna
eclipsatur quando interponitur terra in solem et lunam
et sursus ostendit a posteriori q̃ terra est interposita q̃ luna
eclipsatur. Ad 2m̃ ut dicit respondetur diuinas revelationes et testimonium
a nobis quidem fidelibus fundamentum et rationes credendi sunt hoc
mediante testimonio mediante nos infallibiliter ad credendum testimonium
ecclie ad infallibile et in hoc differunt a hereticis. circa quod ipsius
testimonium mitur̃ fides quod est tam bene credendi fidem manifes
tabile nobis. per illud ad ephe. 5. omne quod manifestatur lu
men est. i. omne quod manifestatur aliquem manifestatur. quemadmodum posset
dici q̃ lumen corporale est visibile videndi colores et ipsum
manifestus est. — ℣ —

Dub. 2. pta de 3bus an̄. d. ths. 1m̃ fides minime assentiatur ipsis ar̃is fidei 23
an posito vno ar̃o non alius a hoc. 2m̃ de veritate. 1o. q. a. 3. quia
iz. opi. obiectiue fides resistentia et magis resistentia ad oppositum est

22æ q° 1° Arg. 1um dubm 2m.

est arg. fidei. et confir. ex eo quod dit. Ps. in hoc ar° q fides in
mihi dat authoritat dicenti tanq medio p quem credim authoritati
dicentis et ex hoc colligim credendus de his quæ dicit et in p.p. q.
1. ar° 8. dicat q ex uno ar° non possumg aliq colligere. et idem
dicat sup locus pau. ataty. —//—

2m 2°. q. hic dicens fuit deus est veracitas a deo est verus, sed
hoc est veracitas a deo hoc est verus scilicet deg est deus et deus
vita sup q fides assentitur illi ar°. pp premissas quales sunt certe
sm eadem. et confir. nam m dabo precedens cum vita dicenti
cui scibus no de facienda resolutiones fidei mihi fidei tanq in
primus principium ex quo sequit q fides no mihi et p se ipsas mihi tendat ad
assensus ar° sed mediate p aliquid aliud ad quod sicut ad ultimum
ultima credendi. —//—

3m 3°. q. Veritas 1a est obm formale fidei et ex ipsa deitate ut dictum
est sed ad 1os veritates et deitates magis accedunt quidam ar° fidei
q alij sed immediatius inclinat ad illos q ad alios. —
et confir. q. ea quæ a deo sunt ordinata sunt ad roma. 13. sed ar°
fidei veritates sunt diffinantes a deo ad nos quodam ordine di
manant a illo ad nos. —//—

Marsilius in 3. d. q. 14. ar° 1°. inquit q fides p se non assentit
huic ppo deus est, deus est verus. 3°. assentit huic octe
veritatis a deo est verus et q ei mihi assensus habet p probabilitatem assentit
fides alijs credibilibus. Durand. et alij citati dub. p. adenh. fidem Dicit
mediate assentire huic ppo testimonium ecclie est verus. et ex
hoc assensu assentit alijs credibilibus. —//—

1. co
sit 1. con°. fides mihi inclinat ad assensus alios singulos ar° fi
q. fides est de istis ar° sicut historia primi de ceteris primis
sed habito primus principium mihi inclinat ad assensus singulos p.
q. ad ishud de veris est magis cui parte sicut ad ishud quod libet
est. l. non est consimiliter in alijs fidei. et confir. si ego credo petro
narranti multa res solus pp authoritatem dicenti hinc certe
fides humana equaliter et mihi assentit singulis rebus narratis idest
non unus ppo alius. q. tão credendi est authoritas dicenti consimiliter
in fide divina. 2°. nego. q. ab sequentia q si fides sua mihi cli
nabit ad assensus brevi ar° mediante assensu alterius p assensus

ar°

ar. q̃ ut̃ ſertin. ꝯ alio pertineret ad hũc thẽologĩ ꝓpriũ ꝗ
ad fidẽ ẽ. ꝓ. ꝙ ꝙ aſſenſus thẽologicꝰ in hoc differt ab aſſenſu
fidei q̃ eſt ex diſcurſu ꝓ cauſas euidentes ex principijs fidei. —

2a con. ſed̃ neceſſe eſt ut hĩa quadã cognitionẽ actus ad 1. exercitus
credendi aſſeruerit ꝓpriũ ar. q̃ alias, ſeq̃r deſcendentias terminus
vnius ar. a termino alterius ar. v. g. ꝓpriũ aſſentit ſed huic q̃
ſilij non eſt pater q̃ huic ſolus ſilij eſt homo. et ꝓpriũ aſſentit huic q̃
ſilij dei eſt homo q̃ huic filij dei mortuus eſt et ſilij dei q̃ eſt mortuus
et q̃ reſurrexit ſat poſtea q̃ quiſcumq; audiuit ar. iſta mouſcenter
aſſentit ſingulis. — // —

a
3. con. fides principaliꝰ quã ad hoc inclinat ad vnũ ar. q̃ ad alia ſed
quidem ar. ſed ẽ aliqua ſunt de cõmuni ad quã ꝓ ordinem
ad nos ipſa fides principaliꝰ inclinat ad illud quod eſt dei ſm. ſe
q̃ ad illud quod ei bene et ꝓportionatũ ad nos. ſi gnã q̃ cognoſcens
hũc et quilibet ꝓa principaliꝰ inclinat ad principale obm. v. g.
hũc primum principaliꝰ inclinat ad hoc principale quod ſibi eſt
ſi non eſt q̃ ad quodlibet aliud. — // —

ad 1. q̃ 1. Ita concedendo q̃ ſicut ſupra ar. aſſũptum fuit ipſe quod noſ
ſed ipſa fides ẽ. ſe immediate inclinat ad ſic ar. ſicut
paul. in illo loco arguebatur contra quoſdã negantes nec reſur
rectionẽ futuram concedentes reſurrectionẽ ẽ. hũmodi modus procedẽ
hebr. 11. cap. vbi dicitur q̃ illi qui credebant ſcripturam nouam
ſcripſiſſe an̄ ſic ibat ſicut ſ. ut eſſet conſonantia et concordantia
noui et veteris teſtamẽti mouebant hoies ad credendã dicta ab apls
Item d. pet. 1. can. cap. 1°. ſcribens fidelibus inquit habemus firmiorem
ꝓpheticum ſermonem vbi ꝑ petrus docuit q̃ ſermo prophetiꝰ
firmior ꝛ̃ ſua predicatione. ſed hĩ hoc non ſimpliciter accipendum eſt ſed ꝛ̃ſtum
ad iudeos qui plurimũ extimabant ſcripturas ꝓphetarum ut pallium mo
derantur ad credendã ſua dicta aſſerẽs. Verum eſt hũmodi q̃ cognitionis
ſenſibilis cui aſſentit q̃ ſermo prophetiꝰ appellatur ut ſermo
fidei quas predicabant apli ſpe quod lumine ꝓphetico ſplendet
erat reuelata talis doctrina apli ſcilicet q̃ ihc erat filius dei. vocat aut
firmiores ꝓphetici ſermones in quã comparat ad auditum ex viſu quibꝰ
ſenſibꝰ vſi fuerant in monte thabor vbi audierũt ihm a patre
et auditum ex patris dicentis hic eſt filius mei — Ad confirmationẽ
ea quę dicta ſunt. Ad ſtatũ ad locum qui aſſertum ex d. hy. in Rocam
Ita. q̃ modus ut abſolute dicatur nobis nec eſt ut accipiamus ex parte

ſenſ

fortis obi quod et ho quo, ut in hac argumentatione et demonstratione
ois ho est risibilis. Sed est ho. Ergo ut obi rones medij habet ille terminus
ho. con. aut theologica est quatenus iam consideratur ho ad aliquid
revelatum. at vero quo medium desumitur ex parte obi formalis
quo, non habet simpliciter rones medij, sed quia divina revelatio est ratio formalis
obiecti, quo, non habet simpliciter rones medij. cuius signum est quia D. Th.
non dixit absolute quia 1a veritas est medium sed dixit tanquam medium.
exemplum est in habitu intellectus qui absolute loquendo sine medio assentit
primis principijs quamvis possimus dicere quod prima principia cognoscuntur
mediante lumine naturali tanquam medio eo quod lumen ipsum naturale est ratio
sub qua cognoscuntur prima principia. et ex hoc possumus respondere
facile ad 2m argumentum quod in illo syllogismo accipitur tanquam medium id quod
revera non est simpliciter sed secundum quid quemadmodum si quis argumen
taretur ad ostendendum principia naturalia hoc modo omne quod ostenditur
lumine naturali est, quodlibet est. l. non est manifestatur lumine naturali
quod est verum quod tamen argumentum non tollitur quominus intellectus immediate assentiat
primis principijs naturalibus et ratio est quia ibi assumitur pro medio id quod
se tenet ex parte potentiae ut ratio formalis obi sub qua. et per hanc
doctrinam R. ad confirmationes quam in illa con. ult. et hactenus loquti
sumus de ratione obi quae se tenet tam ex parte potentiae quam etiam ex parte
obi, et diximus ex parte potentiae 1as rones esse divinas revelationes quae
tamen non tollit quominus habitus fidei assentiatur immediate rebus creditis. sed
R. 2o. Habitus et melius quia simpliciter revelatio divina simpliciter loquendo
est formale medium assensus fidei sed non est medium demonstrandi
per discursum sed est medium propter quod formaliter fides assentit revelatis sine
medio syllogistico. v. g. color est medium per quod videntur res coloratae non
quidem medium syllogisticum sed ex parte obi. —— //
ad 2m argumentum R. quod non est inconveniens ut eadem veritas pertineat immediate ad 2
ad fidem sed et rursus sine aliis rones pertineat ad dictam theologiam quatenus
concluditur per aliquem discursum. sicut quod habet voluntas humanam est
de fide est etiam con. theologica quatenus concluditur sit omnis ho habet humanam ad con
voluntatem. Sed est ho. Ergo ad confirmationem R. quod aliud est fieri resolutiones
fidei ad revelationes divinas, aliud est fieri ad habitum ipsum nam
revelatio est ratio formalis obi sub qua percipitur et judicatur habitus
vero est dispositio potentiae determinans ipsam ad unum. —— //
ad 3m argumentum R. quod probat 2am. maiorem con. —— //

A 2us 2us

Ad 4us 2us Dm obm fidei sit aliquid complexum p modum enunciabilis.
1° con° Si consideretur obm fidei ex parte rei creditę est incomplexum.
2a con° si consideretur ex parte credentis est aliquid complexum.
Ad istum ar̄m est nō q. Ad intentiones sunt in duplici differentia quędam sunt quę denotant res ipsas quę sunt fundam̄ rei ita et nō denotant actus fidei quę sunt prima fundam̄ quędam vō sunt intentiones secundę quę connotant et non res ipsas. v. g. intentio hui⁹ vocis species denotant hoc ens creatum et nō connotant hoc. Item intentio huius vocis aut incomplexi aut complexi dat suppositionem et ille quidem denotat actionem fidei tam huius dicti quam intentiones illę priores cum imponunt intentiones fidei aliquid est et con° vō intentiones secundę cum imponunt intentiones mediantes et instrumentales ad finem cum aut res sunt finis et ad quę ita formatur conceptus et vocis significans ipsi⁹ vel actus et vocis sunt media quędam instrumenta quę referuntur ad res ipsas tanquam ad fines sicut doctrinas arist°. 1° de ab. dicunt 2° de anima cap. 1°. prosequitur intentiones primi quę denotant principaliter res ipsas 2as vō quę intentiones denotant conceptus et voces non res. hinc est quod dicit 2° de ab. dicit in 1a et 2a cor. huius ad obm fidei creditę dicimus complexum. C. complexus. q. d. complexus non sumi. i. incomplexus nō sumitur sive positive pro ipsa incomplexa i. privative pro re quę apta nata est esse incomplexa quia nō stricte taliter sed sumitur negative, id est nō est complexa. Sic hui⁹ est ut dicimus q. complexum et incomplexum sunt intentiones quę habent esse in voce et conceptibus vocibus dicimus incomplexionem et esse complexas esse ipsis connumeratis et complexus. i. incomplexus nullo modo convenit rebus sed vocibus et conceptibus quod bene patet secundum. ex dictis sequitur 2a con° duranduś in tertio sententiarum distinctione vicesima quarta q. 1a q. 1a quę non sive desiderat in esse de obo fidei de quo creditur et de obo fidei quod creditur asserens q. illud est incomplexum illud est. s. ipse dicit quod obm creditum est complexum. q. est hoc et hoc. at vō sm distinctionem. d. 15. a. 2a ei veritates sive sit obm de quo credimus sive obm quod credimus potest esse incomplexus id est non complexus negative ex parte ipsius rei creditę sicut dicit est hoc et hoc est obm quod credimus et si est incomplexus ex parte rei creditę. quatuor simpliciter loquendo dicam est q. obm fidei non est complexum. sed necessario incomplexum si hoc nomen decapitatum positive seu privative sed in negative vel non est complexum

22ae. Qo. 1a. Arts. 3us.

complexus obm fidei. — Arts. 3us. —

Obm fidei possit subesse falsus, cono est negatiua. et tão cons est
q tão subs fidei q. est verus 1a —

Arte cante ora pro explicae. d. th. cona tones cons obm mtlligs
q. est verus et mi sub tone veri mtlligt mtelligit falsus a mo et aliqo
assentit falso. Similer q. tes hei bonus pro obo formali
et in aliqo vult re vera malus sub tone boni q. tamen obstante
veritate fundam. d. th. s. q. nihil subest alicui poz. l. habitu. l.
actu nisi mediante tone subi obi pot fieri ut sto ai possit subee falsus
sub tone 1e. veritatis. Cae. in hoc ar. 2o. inquit q. aliud est sub
vero et falso, aliud est sub vero et omitione falsi. 1m. n. est impte
q. significat q. unus oppositus est sub alio opposito tanq sub formali
sui oppio adiatiuo. 2m. vo significat q. unus oppositus est tão
cognoscendi alterus et hoc verissimus est. nam q. omitiones bonitatis
sunt ming malitias, q. omitiones veritatis ming falsitates dicit
Cae. q. th. potest suo re mo no aut. 2o. mo. sed hr hac doc
tria d. Cae. non vr ord salvare falsus alo. nam tão d. th.
mihitur illi fundamo q. nihil subest alicui poz. l. habitu. l. actui
nisi mediante tone subi obi ipsius poz. l. habitus. l. actus. videmq
aut q. sub tone subi obi mtlligs et vo hns pot adesse oppositus obi
tomi formali sub eadem tone formali. ut q. mtlligs mtelligit falsus
et assentit illi sub tone veri, et vo hns pot adesse malus
sub tone boni. similiter fidelis dicitur libet hr pro obo formali
1o. veritatis potest assentire falso sub tone 1. veritatis —

Rsn. q. tão d. th. pro cone est demonstão. et ad arm. Rsn. q.
d. th. dst in illo fundamo de tone subi obi specificante duas
. habitus. l. actus. et ita verus est vniuersaliter q. nihil
subest poz ut sua quedam est nisi vere hent tones formales obi
poz. et de hoc dicimq de habitu et de actu. et ad instantiam
de sua mtlligibili Rsn. q. obm poz mtlligi ut sua est semp est verus
et nunq subest illi falsus. q. ut sua est notum mtlligi non het
mi mediate iudicare sed apprehendere, et mi hac apprehensione
nullus fallitur mtlligs ut vo habitus primos principios de
terminat mtlligi ut non possit fieri in iudicio primos principios
esse falsos. verus est q. modo habitui nullus possit subee falsum

qz

qz hmoi habitus dr̃m sunt illa quib cogim̃ et mouem̃ iudicant
vera qz sunt im̃m. Similiter dr̃ hic dr̃ nunqz post fuisse
falsus qz formale dr̃m illius est medium verum ipsius demonstrationis
ideo sus post manifestati respm̃ hoc vltimo quid nunqz quatenus
poa quod dos est tenuit in medio, Ad 6m̃ habitu. l. actus cuius
dr̃m specificus no necessario est verus qz ex parte obiecti nisi qui
habitus. l. actus ille requiratur aliqua ratio veri quib hmoi
est et no specifica respm̃ illius habitus. l. actus, tunc bene potest fulcire
falsum. Sed qm̃ fides est habitus specificatus a ratione veritatis non
potest inclinare ad assensum alicuius falsi sicut nec habitus scie
nec habitus primoz principioz. Nota et ea quae dicit arie. in
solue. ad 1m̃ arg̃m. et ad 4m̃. d. ts. —//—

Dub.m 1m̃ in hoc ar̃o est an deus possit p seipsum aut per alium mentiri
.i. decipere. Pro parte affirm̃a obijciunt 1o. m̃. testimoa 33. ps̃.
est gene. 4q̃ cap. vbi dicit dns ad Cain qui nõ erat occidendus dr̃m
postea occisus est a Lamech ut colligitur ex eo cap. 4o. 2m̃ testim̃.
est exo eo p̃ legem 22. cap. qn̄ Abraham cum ascenderent m̃
montes immolaturus Isac filium suum dicit pueris suis expectate
hic ego et puer postqz adorauerimus reuertem ad vos. quod im̃
mendacium erat iuxta intentionem ipsius Abrahe qui puerum suum
occidere ascendebat. hoc aut dicit instinctu ss̃i ut vult Ambro.
in lib. de Abrahe cap. 8. 3m̃ testimo est gene. 27. vbi
Jacob decepit patrem suum dicens ego sum filius tuus Esau, et im̃
hoc fecit diuina reuelatione ut inquit Innocen. in cap. gaudemus
de diuortijs. et confirm̃ nam ibidem Isac narrans filio suo Esau
inquit venit germanus tuus fraudulenter et supplantauit me et fraudem
decepit priorem et defraudauit priorem. 4m̃ testimo est quod legitur
exo. 12. vbi filij Israel decipiendo egyptijs petentes ab eis vasa
et preciosa eorum, quod hoc fecerint ex precepto dei patet qz ibidem
q̃ fecerunt filij Israel sicut preceperat dns moysi et petierunt
ab egyptijs vasa aurea et argentea. 5m̃ testimo est lib. 4. regum.
20. et isa. 38 38. vbi dicit p̃ Isaias ad Ezechiam regem
dispone domui tue quia n. morieris et non viues, hoc im̃ propheta
falsa fuit. nam ut libri legitur vixit Ezechias postea 15.

anno

22ª q. 1ª ar. 2m 3m

6m testimoñ hetur 3 Regu. 22. vbi dr q mitendo cauit dns q̃ decipiet Achab. et respondit spūs negs ego decipiã dixit dns mi quo decipies et respondit egrediar et ero spūs mendax in ore oīm prophetarū. et dixit dns egredere et fac ita decipies et preualebis. et ibidem verus ppha michas dixit ecce dns dedit spūm mendacij in ore oīm prophetarū tuorū et dns locutus est de te malum. ꝯ deū pōt saltē p spūm negs decipere hoīes. 7m testimoñ colligam ex illo Osee. 12. cap. vbi dr de deo q̃ imutat cor pharaonis et decipit eū et errare eū facit quasi ebrios. et Ysai. 63. quare errare nos fecisti dne de viis tuis. et Ezechie. 14. cap. hō qui posuerit immundiciã in corde suo et venerit ad pphã mittendo ad eū me ego respondebo ei in multitudine immunditiarū suarū. ego dns decipiã illum.

2m 2º arg. ex authe. aue. lib. de fide et lib. 2. cap. 21. vbi dr q̃ deus pōt inclinare volũtates hoīs et ad malum et mendacium hoīs ad falsum et lib. 73m. q. 4ª. 3ª. inquit q̃ deus nō pōt quicquid negs p mirabilia fallere tamen, bene tñ pōt fallere p spūm negs. Item Aug. ex arist. 4. ethi. cap. 7. vbi inquit q̃ vna spēs mendacij est ironia, sed legim q̃ deus locutus est ironice p scripturas et per ministros suos ut patet ex eo quod dixit dns ecce Adam quasi vnus ex nobis factus est. Item 3. Regu. 22. dixit michees ppha ad Achab rege es ut ascenderet in prelium et q̃ prospere illi succederet et in constat ex eodem hystoria q̃ ironice loquebatur.

3m 3º arg. nullum mendacium non est nisi in secundo malum. ꝯ deū pōt mentiri. p. 2ª. q. 1. Joseph vir Joseph iustus confirmauit Juramento mendacium quoddam scilicet p salute pharaonis exprobrationes esse vos. Item michee. cap. 2. dicit dege utinam esset vir nō habens spūm et mendacium potius loqueretur. 2º. sp. est nōne error seu mendacium quod sunt pena pcti sed deus est author omnium penarum ergo et deus est mendacij siue erroris. et confirmat q̃ dicit homo sine culpa suo assentitur alicui falso. tunc deus potest ee causa illius assensus qui nō est pctm.

Sed cōtra est deus est causa omnium quod bonum est. ergo est causa assensus boni. Item quidam actus est bonus et confirmat q̃ dicere falsum nō implicat contradictionem. ergo deus potest illud facere.

In hac q. sunt nobis aduersarij hereticj et cū quibusdam catholicis. In primis sunt quidam heretici dicentes dictum de monteviri

pro

pro celando secreta eius cum Juram̃to m̃ie in oe illorum seruare
erat hoc dictum Jura et quod secretum quod dicere nostri. Istius ha
retici sequuti sunt priscillianum episcopum abulensem qui fuit anno
377. de quare vide gabrielem tale prathesis in lib. 4. de
vitis et vitijs hereticorum titulo 36. Confirmabant isti hereti
ci primi saecli literas miserunt multa mendacia exemplo patriarcarum
et aplorum et prophetarum confirmata .d. aug. scribit con hanc
regulam in lib. con. mendacium cap. 2. et in lib. de heresibus ad
quodvult deum heresi 70. eandem heresim sequuti sunt hi
moni ut refert idem prathesis vbi s. lib. 1. tit. 67. et guido
carmelita ut refert Alphonsus de castro lib. 4. de heresibus 160
deg. heresi 3ª. cuius ipse negat Armenos in hanc heresim incidisse
qui (inquit) armeni recipiebant sacras literas in quibus frequen
tissime legitur quod deus est verax et fidelis. sed profecto haec ita
non est sufficere namque pristhiani et manichei recipiebant sacras litteras
ut refert aug. vbi s. et in hilarium sequuti sunt hanc heresim
Caciano episcopo in collatione 17. qua est Acathij Joseph multis verbis
ostendit quod aliquando licitus est mentiri ex quo illud potest inferri quod
si licitus est mentiri quod deus potest mentiri. —

Prima sunt alij doctores scholastici asserentes tria 1m quod deus
de potentia ordinata deus non potest mentiri aut falsum dicere 2m est quod
de potentia absoluta mentiri potest. 3m est quod hoc nullas rationes
ponit in deo sed potius ostendit omnipotentiam eius. 2do est quod si deus
mentiretur de potentia absoluta non peccaret quod non faceret contra aliquas
legem sicut nos facimus qui mentimur. huius sententiae fuit doctor quidam
Berengarius ut refert greg. arim. in 2. sen. d. 42. q. 2. quam
sententiam sequitur petrus Aliacensis in 1. sen. q. 12. d. 2º. 3º. et Orchot
in 2. in 2º. d. 2. q. 2. et gabriel in 3. d. 37. q. 1. con. 2º.
et inquit quod greg. arim. et eius discipuli sequuntur. hanc sententiam sequuntur
quidam doctores qui opinantur nullum peccatum esse mentiri esse malum
sed de peccato et malum quod prohibetur a deo, unde si deus mentiatur
faciat quod nobis est peccatum ipse non peccaret. —//—

Pro solutione 1ae est notandum quod mentiri est asserere falsum cum intentione
fallendi. ita definit tho. in lib. de mendacio ad consentium cap.
34. et in lib. con. mendacium cap. 12. et gelasius pontifex ita de
finit ut refert in cap. beatus 22. q. 2. mendacium itaque duo
includit alterum est dicere falsum, alterum est cum intentione fallendi
vbi est advertendum quod predicta definitio non tam explicat essentiam

mendacij

alb. indecuto cano.

mendaty sed ets explicat effectus mendaty .s. intentio fallendi. Ratio huius est q mendatium in sua spē constituitur p hoc quod est dicere falsus ex intentione qualiqō contingit q homo verax dicat aliquod quod est falsum cū existimat ee verum et tunc non mentitur q dicit falsum ex malitia non ex intentione. at vō si dicat falsum ex intentione tunc iam mentitur q dicit contra mentem suam non intendat fallere aliquem horiz. quemadmodum quando quis dicitur in loco superiori sit verax spūs et essentia rauis q huius non descendat q descendere est effectus ipius studiosi non forma. Ita similiter dicimus q fallere non constituit essentiā speciē mendatij sed p tinet ad illas causas effectus p ficere speciem. — ad 2m. — No. 2°

2°. no. est q deus non pt dicere falsum malitia sicut homo sed nec si deus diceret falsum diceret falsum ex intentione. Ratio huius est q deus nihil ignorare pōt sicut homo, vñ si diceret falsum diceret sciens et prauum quod est dicere ex intentione. — // — No. 3°

3°. no. quod ni deus absolutas de ee eas res quae nō implicant contradictionem quia pōa deus potentiā habere bniuersa celestia et terrestria pōa vō ordinata versatur de eas res quae continuant sm̄ legem cōez et statuta cōria dei. et sm̄ hanc pōam nō pōt deus amictulare bonum quia lex cōis est q in eternum viuent, negs ob reuerentiam illius qui sunt in inferno q lex cōis est q ille status sit pretium. nullum desinire pōam ordinatam q sit de eo res quas deus prescibit ita de futuris nam sm̄ hoc sequeretur q antichristus imo nullus prescitus posset saluari quod est hereticum. l. erroneum asserere. q iste prescitus sm̄ legem ordinatam et cōez dei pōt saluari. — // —

Sit 1m̄ arō. hereticum est dicere q deus possit mentiri aut dicere falsum siue p se siue p alium. Probatur arō. quia ad 1m̄ pm̄. ab oppō asserendum sed q̄ntra ad 2m̄ pm̄. aliqui theologi non audent quidam theologi condemnare tanq̄ hereticum oppōnens nostris rationibus de se hereticus et pro ex testimonijs ss. huius. 23. non est deus quasi ad ut mendacium nisi ut filius horiz ut mulcetur. dixit se et nō faciet locutus est et nō implebit. q̄ssi diceret negs item Joan. 1. cap. testimonium eius nemo accipit qui aut acceptat eius testimonium signauit q deus verax est. quasi propria nostra subscriptione testatur deum esse verace. item Joan. 3. qui me misit verax est. et ad roma. 4. est autem deus verax omnis autem homo mendax. et 2. ad timo. cap. 2. fidelis

de pōa ordinata

1a. con

2a.

ni

deus

luum ille fidelis manet negare seipsum non pot. ac si dicat quia fidelis mentiendo seipsum negaret. item ad hebreos 6. volens ostendere pollicitationes hereditatis immobilitatem consilio interposuit iusiurandum ut per duo quibus impossibile est mentiri deus fortissimum solatium habeamus. sunt autem iste due res divina assertio et iuramentum dei. sed impossibile saltem accipitur secundo modo hic loco. psalm. 1. Joan. cap. 2. qui mendacium non est ex veritate deus est. 1a. ad corinthios. 6. apocalyp. cum equo albo et qui sedebat super eum vocabatur fidelis et verax. et paulo post dicit quod vocabatur verbum dei. quod nicolaus lyra exponit de balcloutino nescio qua ratione ductus. hec ora testimonia probant primam propositionem cum sua utraque parte. sed 2a. pars talis ratione si deus per alium mentiretur seu per alium subtrahere deus mendacium seu fallaciam quod est impossibile. exodi. 3. cap. videtur quod deus locutus est moysi de medio rubi ardentis. et similiter est de ministerio angeli loquentis moysi. actuum. 7. cap. inquit stephanus quod angelus loquebatur moysi. item frequentissime et in multis locis dicitur deus loqui quod patet ut isa. 1. cap. filii enutrivi et exaltavi ipsi autem spreverunt me. quod necesse est verificari in persona dei et non in persona stephani hoc autem similiter patet si mentiretur sit bonum seu malum nam per virtutem dei legis seu primo politica vel de facto si deus per ministrum posset docere falsum seu dicit fundamentum fidei catholice. sed seu deus non mentitur per seipsum immediate nobis loquendo per ministerium apostolorum et evangelistarum. sed per nos mentiri potest non subtrahendo me fidelitatem.

2a. Conclusio erronea est asserere quod deus de potentia absoluta possit mentiri seu per se seu per alium. ista con. a tenetur communiter doctores scholastici et canonici. et per evidentissimum testimonium sacre scripture. primo. 2. ad roma. 3. ubi non est sensus quod deus nobis dicendo mentiatur sed per eius dicta aliquis non mentiatur. sed sensus est quod ex hoc factum est ex nostra fallacia mentiri potest. sed dicit quod tale est immutabile mentiri non potest. item loca illa 2a. ad tim. 2. ad heb. 6. quod de potentia absoluta deus non potest negare seipsum non potest. et illud 2i. quia verba eius scripturam sanctam non transibunt. verba autem mea non transibunt. videtur est

vr ee q de foa absoluta pcreunt cglia et terra transiu ro aut
verba dni. item pan. 10. qui cst mendatius ex pprijs loquitur
q mendax est et pter eg q s. diabolus qui est pur mendax.
vr hoc sic dic si mendatius posset de bono aliq an diabolus
no loqueretur mendatium no loqueretur ex pprijs sed ex his
quæ data sunt adeo vt dicerctur diabolus mendax. pz ad
Deus de foa absoluta peccare non potest, sed mendax
sed mendatium est in duplici malo q no pot mentiri. pz ma.
Sumare hali dicens aliter q ee pbabilitat vt fiona mentiri quibz
aliquid asserit an formet ab ipsa mente sicut mens alterius
ee conformis cui re que asseritur, nullo modo separatur a
mendatio quia sit pena in vitam futuram. item dicit. augustus
4. ethic cap. 7. inquit mendatium ee imputabile
p se. ad quod ostendit. aug. in lib. de mendatio et contra
mendatium. sed pbatissime vide illud Aug. mendatium cap. 15.
vbi inquit q ē mihi est dicere q aliqua pcta sunt justa asse
dicere q ea insuta sunt justa. item vide illud in Enchiri. cap.
22. et in mendatium sent. mi. 3. d. 37. et d. 42. mi. sen. de
quare en dicitur d. 38. mita q. 210. ar. 3. sed profecto est optima
rao. nam sequeretur q si deus posset mentiri de foa absoluta
sequeretur q no esset tuta q de facto mentitus fuerit.
nam si aliquis Rex q ipse cum vxore et q no mentitus modo
profecto de hoc ipso possemus dubitare an vtatur foa absoluta
et sua sic arg. nata non ming contra iabit bona veritati fal
situs q bonitas malitiæ, sed a. 1a. Comitare gmdc impie est
ctz de foa absoluta q dicamus aliqua malitia nec pter
se nec p aliud ee nec aliqua falsitas. et confir. q si deus posset
dicere falsum de foa absoluta sine p se bene p aliud sequeretur
q no esset summa et summa veritas quod nullo modo pot.
pz sequela q maior et pmissa est veritas a qua no potest
aliqua bona dimanare falsitas. quemadmodum summa sapia
est et summa bonitas quæ nihil nec admixtus quibuscunq dat
malitiæ. pz sequentia q si deus de foa absoluta posset mentiri
q deus est mutabilis quia opposita eorum sibi invicem hali sequela
et colligitur ex illo nam. 23. no est lig quasi no ut mu
tatio nec ut filius subsistit ut mutatur vbi nos dicimus q mutabi

licitas est ca mendatij. hoc con° asseritur ad. aug°. lib. 1°. de
symbolo cap. 1°. vbi inquit q aug dat sit deprotery no pot fallino pot
mentiri. Demagnit m lib. 22. cap 25. ciuit dei. et m lib. 15. de
trin. cap. 15. inquit magna verba diuina poa est mentiri no posse et m
isti theologi abiti dicant q magna dei fica est posse mentiri. Vide plura
d. aug. m lib. con. mendatiuis cap. q. et lib. de mendacio cap.
3. vbi prosequitur illas tones q si deg aliqua via posset mentiri
non dem tutt q no sit mentitus de facto nobis. 2°. Et Anselm
m lib. 1°. cur deg homo. inquit q rideus mentiendus heret si vnus eorum
vellet mentiri eo q vult deserere veritatem. ——//——

ad 1. m. pretang et ad 1. m. estimo. Rr q deg no fuit policitus Cain ut no
occideret occidendus ab alio. sed sp si quis eum occideret septuplum pu
niretur. 2°. Rr q quasi fabulosus est quod dr Lamech occidisse Cain
existimans ee ferum. negs doctores qui hoc referunt affirmant illum
tamen rem certo. ad 2m. Loquitur ex gene. 22. Rr primo q Abra
ham nullo mo fuit mentitus q credebat filium suum Isac post immola
tionem ee suscitandum a deo. et ita decachanus adquens. hec sententia
est d. aug. ser. 71. et 72. de qua quasi refert Isidorus m lib. de anti
quitatibus q Abraham retulit Isac filio suo diuinas policitationes
q in ipso Isac eet multiplicandum semen ipsius Abrahe. et q ex
diuino oraculo oportebat illum immolari. ut sapienter ferret expectans
statim excitandus. sed in hoc no in multis vero simile quimpotius
ipe Abraham dixit filio suo deus prudebit sibi victimam filij mei
Ideo verum est ceillase cum filium dei. Sed potissimum fundamentum rei
solutionis est quod dr offert ad hebre. 11. fide obtulit Abraham Isac
offerens primo genitus in quo susceperat promissiones arbitratus q
potens est deus suscitare illum a mortuis. Sed vide infra q. 110 ar 2°.
3°. ad 3m. semp excusat Abraham et reliquos viros sanctos qui sunt
nobis proposti in sacris literis ut exemplaria que imitandi sumus
Latius. 2°. Rr aug Adriano in quibus lib. 1°. ad 1. arg. quam
semel ex dei ore gen. cang m lib. 2. de bap cap. 4. q Abraham fuit
mentitus voluntate cauta dissimulare immutationem filij. sed in hoc
no secutus est diuina reuelationem. quod dicit Ambro. ait q hoc dixit ex
reuelatione diuina. Rr q d Ambro. voluit significare q Abraham
dixit verum matre nesciente quid diabat sicut et Caiphas pphe
tizauit nesciens quid dixit. Sed nobis magis placet. 1°. Solu.
ad 3m. Loquitur ex gene 27. Rr q cave. in dimentionis [illegible] filium

22ª q.ª 1ª Arg.ª 3.ª

locus Inquit q Jacob no ex culpa sua amendatio in eo quod dixit
ego sum primogenitus tuus Esau, posset in excusari a mendatio
si in dixisset ego sum unigenitus tuus. ego q Jacob iam jure optimo
abs. primogenitus obtinebat primogenituras quas a fide emerat gene. 25. Unde bene
dicta poterat primogenitus qd habebat iam primogenituras. nonne
aliena ab hac sententia legra sup illum locum et sobrie vbi. 3. q. 2ª. negant
hoc esse authoritatem qd ille fecisse ex divina revelatione sed ex consilio
matris. —//—
Contra istas solutiones et eorum sensus et sententias sanctorum doctorum qui ex ipsorum
volunt excusare Jacob a mendatio. v. g. d. Ambro. in lib. 2º. de
Jacob et vita beata cap. 2 et 3. d. Aug.us in q.s sup gene. cap. 74.
et confirmat ex illo quod dicit gene. 28. q Jacob erat vir simplex absque
omni fictione sed sine dolo ut dicunt. 70. interpretes dixerunt assentit in
libro. 16. de civi. cap. 37. et d. Chrys.s in hom. 53. in gene. et
in hom. 6.ª sup eosdem ad adsentiendo et incendit papa cap. gaudemus
de divortiis. mag. sen. in 3. d. 37. et gratian. 22. q. 2. cap.
queritur. et Alexan. Alen. in 2. p. q. 139. memb. 6. d. 5. in fine
q. 110. a. 2.º 3.º ad 3.m Dicendum aliter ad auc.m q Jacob non est mendax
tibi neq in eo quod dixit ego sum primogenitus tuus neq in
eo quod dixit Esau. pro cuius explicatione sciendum q aliquis est captum sine
mendatio ut ille qui interrogatus respondet verba equivoca que
possint verificari preter intentionem interrogantis aliqua via vel
modo. Si iste interrogetur coram ordine iuris potest licite respondere se
nescire quod interrogatur qz verbis negatione hac 2.ª significationes
alteras dicit et vulgatas pro hoc quod non est vocare deum pro hoc
quod est nescire ad dicendum et laudandum. et hoc verum est juxta
subiectam thoam —//—
2º no. q. 1º. genitus non solum dicit de eo qui a patre natus est sed etiam de illo qui
obtinet primogenituras ceteri posteriori sit natus. semiliter ad nota
ypria aliqua acquiuntur non in primeva significatione sed metha
phorice ut homo crudelis dicitur ursus. exemplum
huius est ad romanos nono capite ubi dicitur non omnes
qui ex Israel sunt, hi sunt Israelite, neq qui semen
sunt Abrahe ideo filii sed in Isac vocabitur tibi semen.

vbi

2a 2æ Q° 1ª Aug. 3ª

Vbi actus Israelitas vocat filios ex Israel nō sm̄ carnes p̄pagatos sed
sm̄ imitatōes fidei. et hoc ipsis ins̄inuauit nies quod dixit in Isaac vocabit
tibi semen. i. in filio benedictionis. Item ex ps̄ alt̄ matth. 11. Ecce mitto
Joannes baptista vocat eliam qui frangebat officia Elie et erat ei similis
zelo predicandi. —//—

3. Nō. q̄ ipse Jacob habebat ius ad. 1°. primitatis cum q̄ emerat illud
ab Esau. tum ex diuina reuelatione sibi facta erat illi primo q̄ minimo
quod p̄z gene. 25. cap. Vbi Jeronimus ostendit nimis eos q̄ fabulis inuolant
in veteri testamento. Dicunt Jacob accepisse a Deo duas gentes in utero hu-
ius duo populi. populus populus superabit et maior seruiet minori. item
gene. 27. Dicunt q̄ Deus retulit Esau ad Jacob et ideo benedixit ei
non q̄ Esau optauit Jacob sed vehementer sed nihilominus Deus reuelauit Jacob
futura. Ideo benedixit ei. Sed dicendum q̄ Jacob benedixit
Esau. intellexit et cognouit Jacob per diuinam voluntatem q̄ benedixit
Jacob alios non debebat benedictionem gratiae et maledictionem q̄ Jacob q̄
Esau. Esau optauit Jacob. Et cognouerat se hoc fore sibi ius. 2°. dicunt
non debuisse q̄ emulatus est fratrem suum. Dicendum q̄ Deus illi indicauit. q̄
dixit Sustinuit me sicut maluerit filij mi. Deus voluit q̄ ita fieret. 3°.
ad alt̄ q̄ Jacob non debuit dicere. ego sum primogenitus tuus Esau. q̄ non
non erat. Dicendum q̄ Esau erat primogenitus. Sed Jacob erat primogenitus Esau.
ad illud q̄ quod dicitur q̄ Jacob venit fraudulenter. Dicendum q̄ fraudulenter
dicitur. q̄ simulauit se esse Esau. et fraudulenter. Jacob accepit benedictionem
sed. 4°. q̄ Jacob mentitus est. Dicendum q̄ non. quia dicit nō mentitur
aliquis. qui non intendit decipere. Jacob non intendit decipere patrem
aliquis fraudulenter agere qui videt Deum ita velle. Jacob autem hoc
dicendo. Deus fecit me. Et ita. Ego sum primogenitus tuus. Esau. Et
ad illud q̄ quod dicitur q̄ Jacob venit fraudulenter. Dicendum q̄ fraudulenter
dicitur. q̄ simulauit se esse Esau. et fraudulenter. Jacob accepit benedictionem
sed. 4°. q̄ Jacob mentitus est. Dicendum q̄ non. quia dicit nō mentitur
aliquis. qui non intendit decipere. Jacob non intendit decipere patrem
aliquis fraudulenter agere qui videt Deum ita velle. Jacob autem hoc
dicendo. Deus fecit me. Et ita. Ego sum primogenitus tuus. Esau. Et
20. cap. Jeremie. Seduxisti me dne et seductus sum. quod dicit Jeremias q̄
ex quibusdam verbis q̄ quidam dicunt illi dns in alio sensu q̄ ipse intendebat
et erat occasio eis audiendi et ita dicit hic. q̄ ea verba
fuerunt quia semper. i. ex. prophetis mendacia dicebat. Non putauit
Jeremias. q̄ solus deberet predicare. Item accepit occasionem ut
falleretur prophetas q̄ dicerent eis. Non timebitis et pax erit vobis q̄ ex
hoc sunt ut eligere. Vel melius dicendum q̄ ab ipso aliquid dicitur
suo tempore q̄ non intelligebat. Et ita potest dici q̄ ipse Jeremias
dixit seduxisti me dne et seductus sum. ad eum modum potuit
dicere Isaac q̄ Jacob venit fraudulenter q̄ scilicet q̄ Jacob accepit
accepit fraudulenter et verbis et factis. Ideo q̄ Deus ordinauit

. vi. Rᵉ mag. sen. n 3. d. 37. q. Iudei ffecit et bonū peccatum furtum petendo vasa a comodato ab egiptijs q. alio reddendi animo habuerūt, seu iuxta alij aspidi peccauerūt furtum petendo egiptijs vasa aut non tenebant donū quod habebant illis Iugum a deo. Sed 2º tñ et melius q. deus hm precepit Iudeis ut peterent vasa, postea aut ipse expressit hereditarent hūmodi. 2ª. q. potuit deus vti absolute pōa q. cum sit dñs omnium sit ab eis arguenda hūmodi auffere bona abilly et alijs tradere. 2ª. ca. q. 2 pōa admittit sine bello licitum est expetere a hostibus, erat aut iustum bellum Iudeis contra egiptios grauissimas iniurias quas abilly accipiebant a dictis Iudeis auffere abilly et vasa a dictis hostibus habuerūt. Ad 3ª. ca. ide. ergo hñtibus spolia inferri et vbi legitur de egiptijs ab egipto, pōa aut ipse dicuntur egiptij ex eo quia. Ad 3ª. ca. est quia ibidē dñs inquirit q. licitum et meritorium opus sit ab illis accipere qui non est ita bene meritus, cum sint adhuc egiptij, sed per ea quę dicta sunt egiptijs licitum et laudabile. non aut̄ expedit ipsi de mercede laboris. Vñ solutionem huiusmodi laboris ipse dñs illis suspendibus accipere et de illis tempore sui non reddit dñs mercedem laboris suis sanctis. Ad 3ª. dicit tñ q. vtile illa peccata fuerunt hm modum premissum inquantum ipsi dñs per illa impulsus est illis imperare et illi impulsi sunt obedire. Ad 4ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 5ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 6ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 7ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 8ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 9ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 10ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 11ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 12ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 13ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 14ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 15ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 16ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 17ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 18ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 19ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 20ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 21ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 22ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 23ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 24ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 25ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 26ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 27ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 28ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 29ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 30ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 31ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 32ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 33ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 34ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 35ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 36ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 37ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 38ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 39ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 40ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 41ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 42ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 43ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 44ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 45ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 46ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 47ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 48ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 49ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 50ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 51ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 52ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 53ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 54ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 55ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 56ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 57ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 58ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 59ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 60ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 61ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 62ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 63ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 64ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 65ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 66ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 67ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 68ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 69ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 70ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 71ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 72ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 73ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 74ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 75ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 76ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 77ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 78ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 79ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 80ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 81ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 82ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 83ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 84ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 85ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 86ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 87ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 88ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 89ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 90ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 91ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 92ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 93ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 94ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 95ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 96ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 97ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 98ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit. Ad 99ª. dicit q. vtile illa peccata fuerunt ad humiliandum Iudeos et probandum eorum obedientiam. Ad 100ª. dicit q. ista fuerunt peccata hm se, sed non hm alios, quia ipse dñs illis imperauit.

Hoc est habebo me ad modum premissum sup malis quod cogi
taueram facere. Item ezechi. 33. si dixero iusto q̃ viuat uiuet
et confisus in iustitia sua iniquitates secerit omes iustitie
eius obliuioni
tradentur in iniquitate q̃ fecit morietur, si aut dixero
impio morte morieris, pniam aut egerit de peccato suo et fecerit iudi
cium et iustitiam. et reddiderit impius pignus. et pro rapto suo gradu
uitam ambulauerit non
morietur. ecce ubi dns explicat suas cõminationes et promissiones ee
intelligendas conditionaliter. est exemplum huius rei gene. 20. cap. ubi
dns apparuit Abimelech in somnio ante q̃ tangeret uxorem
Sare quam tulerat
ab Abraham et dixit ei en morieris propter mulierem quam
tulisti hec. n. uiruz. cum aut ipse Abimelech pretenderet excusare
se ex ignorantia facti statim dicit illi dns nunq̃d gentem
iusti et occides? nonne ipse dixit mihi soror mea est et ipsa
ait frater meus est. ecce ubi dns semitam quam
absolute precluserat paulo post explicat intelligendam ee conditio
naliter. Simile exemplum refert Jone. 3. cap. ubi absolute
expresso diuino dicit per Jonam adhuc quadraginta dies et
et ninive subuertet et hi dicitur q̃ postea non est subuersa
ninive q̃ pniam egerunt. iste modus loquendi est usitatus apud
uiros ubi se ut cum juramento cõminentur. felix aurelius aliqua
pecunia, quam in semina posset seruare mutuo abstulit. hic
solue obligatus ee canon. littera. 7. canõ. 2. et ee cap. mo
nabilij. 22. q. 4. et ex d. greg. in lib. 6. moral. cap. 17. et
18. unde obtinuit illa femina quibus precibus deum mutat q̃ illa
femina, nunq̃ in consilium. idest mutat illud quod extorqui
ppositum facinus, non in uolandi aut prudentiam sciam q̃ femi
pse nouerat qp cõminationes pene non ee ad penam con
tinendam. sciunt aut certum esse q̃ tales prosperi intelligende sunt
cõminationes q̃ deus minatus est ninuitis ninuitis et bono uolo ee fuit
ut quidam dicunt. 2ª 2ae q. 97. ar. 2. ad. 3m. Ezechie etat [illegible]
lechabi sm̃ quosdam cause salutis dicti postea q̃ corpoam dei salutem
consecutus sit et. xxxv. annis uiuit. Nihilominus uere potuit Esaias
dicere eras morieris q̃ illud est intelligendum sm̃ causas eas salutis sm̃
quem solemus uere absque q̃ppositione absolute proferre ut q̃ diam
mihi est q̃ mortuus ee possit aut q̃ eras resurrecturus et uiuendo ad.
th. 3ª p. q. 19. ar. 2. ad. 2m. et 22. q. 171. ar. 6. ad. 2m.
Ad 7m. Ita ora illa testimonia et similia debere intelligi

sm

2ª 22. Q.º 1.ª Artus 3.us

sm̃ cuius nam promissionem no aut sm̃ precepta dei dirute aut sm̃ efficientiaz absolute. vt docet dam̃ scang lib. 4.º sue theologie cap. 19. ibi aut qz mysto dei vocatur m. 33.ª ad dei. idem docet greg. lib. 13. moral. cap. 16. idem ebd. lib. 3. conpen. cap. 162. de qua re dixim̃ 1.ª 22. q. 29. ar.º 3.º et tribe. d. hier. in epla ad Ebibaz q. 10. vide ch. d. 15. sup epla ad roma. 9. cap. sup illud An hoc ipsum excitauit ut ostenderem intellectus meam. Ad d. cap. Ex dictis qz deus primendo dr. inclinare ad malum horiz voluntz. ut hec se explicat in lib. de pne dest. cap. 4. et in lib. de quibz das ar.ª falso sibi imposito ar.º 10. ad arsto. Rñdr qz roma dubius manz pot accipi bno mo a latinis alio mo apud a latinis n. accipitur ut mihi aliud sit qz deus quidem qua in est sono vocis aliud intelligibile quod verbum gentes representant et hoc mo deus ihs est romanis loquens christus, alio mo accipitur roma, quidam vero ipsi veritatis p dei3 quod est contrarium arrogantie quod dom̃ veritatis. et isto mo loquit christus. et dicit qz est spz mendax; Antistes but 4 libr. in sua versione transtulit loquens romanis hunc modum. Ad 3.m dr. quod iombz pcedit de eunuchis ad qz pbat ex parte obiecti vbi dr qz Joseph fuit eunuchus pharaonis quia mentitus fuit et fecit mendacium loquendo ut dr. excusent illum a mendacio de facto illuzij dicens qz no ex fraudulenta intentione ipsum mentitum fuisse ad subquadam occasionem que ibi refert. qz misi duxerint vobiscum fratrem vestrum intromittemus eum et dicit aliqua ppalia ad ludos faraonis exhortabuntur ipsum ad melior Solu.º est. dicere cum d. tuo m. 9. 2 3 q. 1 in gente.

Solu.º bona 2.º et cum multis christianis in 3. d. 37. qz Joseph nullo mo fuit mendax, qz verbum illud est, accipitur pro hoc quod extimatum mihi explicatum est, non fecerunt quod dico. ita legitur 3. regum. cap. 13. qz Elias ppha contendens cum ppheis Baal dixit qz deus qui exaudierit p ignem ipse sit deus. idest reputatus tanquz deus. et hic modus loquendi usitatus est inter homines. non qz aliquis intendat patrem an sciat petrum et hunc bonum. pa respondere dicendus quando bonus est qui sciat patrem illum occidisse qz ista extimatur. et debeat ipsum patrem legum qz occidat patrem ipsa pater deus et ex dictis ad 2.m 2.dz qz Joseph excusatur per amendatio est. dicit dicendo qz non accipiat ppria ipsum illud pro non semper asserendo sed interrogando et tentando sicut solent ppheq inquirentes aliquid a rei. solum. n. dicere tu es filius, tu es homicida quod quis credat firmas asserendi intelligitur in virtualiter et interrogativa dño. hanc solu assignat. d. bona. m. 3. d. 38. q. 1.

Ad alias pbas Rñdr qz ille sermo Urinam cum viz mendatium loquens accipitur figurative et improprie quod

Expli

explicat ysta et consuetudines sua ypocrisis et desiderium bonus suus, quod desiderabat ut nihil mali populo accideret. et hic modus est usitatus inter hostes. solemne. n. dicere malis plegadis sequentia mentiri. q. aliquod malum minatur amico. quod quidem dicimus non ex affectu ad ipsum. sed ex affectu ad opprobrium quod minatur.

Ad 2um contra. Et videtur quod duo testimonia non obligent. quia pene sunt nulla. sed sunt quatuor. ergo malus culpabilis erit absolvendus. per dictum canonicum. non sufficit. sed unum quod est. patrocinetur ipsi. ita docet canonista. Item. Ab. ad. hebreos. cap. 12. etc.

Sed multo melior est ratio doctoris ad. 4. 12. q. 87. ar. 2. quod testimonium esse non potest plena fides. quare ad actum non habuerunt. n. appellatio.

Ad confirmationem dicitur. quod dicere testimonium falsificatum ad fugam alterius non in quantum est malum nullus reputat solemne dicere de aliis pessimum quod dicitur est contra illum. et hoc ad fugam alterius non dubitant. malus vocatur de quo dicitur. Ma. 2ae. q. 79. ar. 1. ad. 2um.

Ad confirmationem. Et quod multiplicat contradictionem duplicatur quod dicitur mentiatur. 1°. quia bene est dicere mentiatur. non est dicere mentitus. dicere est. Item est dicere mentietur. non est. 2a. Verum. mentitus est dicere mentiatur. et non est. 2a. Verum. mentitus est quia mentitus.

Ad 2um dubium sic procedendum. Et aliqua alia via possit videri subesse falsum. scilicet. quia nullus participatum est. quia sic. quia prudentia infusa per subtilitatem falsum videtur infusa. quia bona. etiam omnia prudentia infusa dicitur quia absolute ad omnes virtutes quia mediocriter sacerdotium dicitur est per antiphrasim. quia non est consecratum. Item malitia. L. oblivione sacerdotii. prudentia infusa potest inclinare ad falsum. quia si aliquis dicat quod prudentia infusa potest aliquem inclinare ad falsum speculativum non ad falsum practicum. contra. Sed quia non videtur possibile inclinare ad falsum speculativum non autem ad falsum practicum. Et. quia si quis dicat alicui quod iustitia necessarium est ei. quia ut audeat se in proximo et in cancellaria nostra ex prudentia infusa inclinatum ad credendum illud. quia ex fide infusa inclinabitur ad illud credendum. hoc quia non intendimus contra. contra dicta. sed ex contrario quia assentit dicta mihi. sed contra. et contra. Solutio quae habetur in solutione ad. 1um. Ma. ubi docet. dicta. quia virtutes proficientes inutiles non excludunt falsum.

2a 2æ Q. 1a Art. 3us

Q. 2da fides antiquorum in veteri testamento inclinabat illos ut crederent. Dicendum quod fides antiquorum in nato erat illo assensus inclinabat ad falsum. Et quia aliquis dicat quod .2m. ad 3m. q fides antiquorum non inclinabat ad illos errores temporis quando iam Christus natus erat. Contra nunc fides nostra inclinatur credentes iam nato assensu praeteriti temporis. Fides antiquorum inclinabat ut crederent cum dicit futura quae nondum facta erant iam et nato. Sed confirmatur et explicatur ex hoc quod potest casus quod aliquis fidelis fidelis quando erat Simeon antequam nasceretur Christus per unius horae exerceret se infidelis et nasceretur et eadem confessio eadem contineret in diuina hora sequenti, tunc esset ibi actus qui est unus numero et esse continuatus per illas horas. Sed in prima dimidia hora eligeretur a fide infusa et in altera dimidia hora assentiret diuina. Ergo in dimidia hora esset falsus. —//—

3o. Quod potest aliquis credere ex fide infusa et contrarium fidem habeat elicitus. Fides potest inclinare ad malum morale et falsum practicum. —

4o. Ad. 4m. potest casus quod aliquis doctus faciat hunc syllogismum. Iustus de quo agitur habet fidem infusam. Sed in sacris literis habetur quod sola fides praeter spem sufficiat ad salutem. Ergo habet fidem infusam. Tunc sic dicit ille iustus assentiret maiori ex fide infusa sed conclusioni assentiret ex assensu primo falso. Ergo assensus fidei deficeret ad assensum falsum. Ergo. —//—

Quo exponitur huius dubii. Ad 1m. contra sententiam catholicam fidei. 1. contra nullo modo potest esse assensus falsi. Sed quia ultima resolutio fidei fit ad 1os veritates revelantes sed 1. veritas non potest nec per ordinatam nec absolutam potentiam Dei nec per aliud ad primum falsi. Ergo fides confirmat hoc tam practicum quam speculativum quod Deus est Deus non est mentiri Deum vel mihi mihi nec multo magis omnia huiusmodi dicere et mentiri mihi vel proximo ad quas inclinat fides. Nulla igitur fides potest ad primum assensum falsi. Et pro confirmatione quia per quaecumque possit fides inclinare ad falsum sed quod possit non habitare de veritate fidei absque peccato infidelitatis contingit contra determinatum cap. 1. de haeresi. Dubium infidelis infidelis est et dicitur quod fides humana non sit infallibiles certitudines quod potest aliquo inclinare ad falsum. Sed fides diuina non habet amodo certitudines si possit inclinare ad falsum. —//— 2a con.

2ª con.º fides diuina no pot esse prim.m assensus falsi eh p accens
. L. mediante pr.i. q nulla virtus pot inclinare eh p accens
. L. mediante ad malum ipsius pos cum sit virtus seo fides q sit virtus
nisi ad no pot inclinare ad falsum quod q sit malum ipsius intellig
2.º pr ee prim.m elicitum assensus boni conuenit fidei m. i.º no
dicendi p se ee prim.m assensus falsi nullo mo pot conuenire
gna pr q hoi non pot eh p accens conuenire q sit rnale
q. ee rnale conuenit ei m. i.º no dicendi p se. ans b.º manifestum
est ex his que dicunt mi pbae i.º con.s et ex definitione virtutis ex
aug lib. 2. de lib. arb. cap. 18. virtus est bona qualitas mentis qua
de qua ze dicunt mi 2ª 2. q. 55. ar.º 4. q virtus no pot aliquo mo ad
Obiecto sed con.m hanc con.m est obiectio dicit ipse p sed illuminationes
horum at p accens dr excaecare et indurare similiter fides pot dicit
Solu.m quidem p se inclinare ad verum p accens aut ad falsum Et q
2.º pot intelligi q fides p accens inclinet ad falsum vno mo impro
tamen prim.m elicitum assensus falsi quia p accens sicut aqua
dicitur calida quia potest calefacere alio mo pot dici fides
prim.m p accens assensus falsi improprie et methaphorice s. q sm se
inclinat ad verum seo occasione alicuius assensus veri aliquis falsitur
alia zone dictum dicimus p q deg et fides no inclinant ad falsum p se
i.º mo vt seo 2.m mo impropie et methaphorice pr
3.ª con.s L.º error est asserere q sit licitum mentiri ad approbandam fidem
. L. defendo ad as. pr ex illo pb. 13. nunquid deus indiget tua mendacio
ut pro illo loquamini dolus. seo applig ad roma. 3. pr. n. veritas dei
in mea mendacio abundauit eius in gloriam ipsius quid adhuc ego
tamen ut filius judicor et no sicut blasphemamur et sicut quidam nos
dicere faciamus mala ut eueniant bona quorum damnatio justa
est. quibus verbis apostolus docet q sit mendacium redundare in vituperio
fidei no esse mendacium pelm. Item docet q sequeretur licitum esse
mala ut inde eueniant bona sicut quidam falso imponebant apostolo
Item ex illo apocal. vlo. cap. Si quis apposuerit ad hec apponet deus
sup illum plagas scriptas in libro isto Si quis aut diminuerit de verbis
libri huius auferet deus partem eius de libro vite. vbi apostolus poenam docet
q3 impius sit misereri mendacium inter ius fidei confirmandas aut

explicadas

2ª 2ᵉ. Qº 1ª. Aᶜ 2ᵘᵐ 3ᵘᵐ.

explicandos. Item 2º ad comun. 6. quod participans iustitie aut iniustitie quis [illegible] scribere sibi ad tenebras iustificandi aut iustificandum mandatum obtinuerit ad edificandam fidem multa cet communiter fuerunt ad tenebras. Secundi concil. constant. in bulla martini 5. est actus de quo interrogandi sunt suspecti de hæresi Wicleph et Johannis Hus. Salicet 6º credant primum scientiæ omnibus quæcunque cū eis in favorem fidei et veritatis mortale, si autem mendacium esset licitum in favorem fidei eis esset licitum confirmare juramento tale mendacium. D. augustinus libro contra mendacium hanc sententiam multipliciter confirmat quod patet primum est in cap. 4. qui quit si fides posset defendi et propagari per mendacium ipsamet fides periclitaretur. nam ille qui audit compertum mendacium de rebus extra dubitare et suspicaretur de mendacium ceteris quod prædicatur ab illo. 2º sed contra est. qui ille qui per mendacium aliquod fidem defendit aut confirmat testimonium est doctrinæ quod et recta mentiuntur quæ se ministerio exhibet. hinc sequitur contra quosdam qui dicunt mendacium ad confirmandam doctrinam fidei aut morum peccant mortaliter. sequitur si aliquis diceret mentiretur prædicando aliquod mendacium esse non licet ad confirmandam doctrinam fidei tunc esset bonum de male graue hinc sequitur circumstantia qua se extendit ex concil. laodicen. ubi fertur sententia excommunicationis contra prædicatores qui prædicant miracula falsa aut incerta. 5. prophetias quæ non constant ex sacris libris tanquam certa et infallibiles. sed dicit cajetanus qui interfuit illi concilio dicam sua verba excommunicatio et est venerandissimi tribunalis. Alfonsus Carranca in suma sua conciliorum dubitant de consensu illius concilij. ordinibus abrogatis contrarium usus et patrum nunquam fuerunt dubia. —//—

Ad 1ᵐ ad 1ᵐ. Dicendum quod ea fuit licita ad vitandum malum sicut festum [illegible] similiter omnis speculativa et practica ut docet d. th. in 1ª q. 4. ar. 2º. ad 3ᵐ. sicut ea dona miracula sicut docet d. th. in q. 8. ar. 3. et sicut medicina sacra sicut ibi docet d. th. in 3ª p. q. 1. ar. 4º. hinc igitur est quod fides usus de falsum ea fuit magis speculativus quam practicus. hoc est non intenditur ad aliquod falsum fuit speculativus fuit practicus, at prudentia est ubi sit practica prudens intellectus sit quæ est practicus, non excludit de falsus speculativus quam —//—

Ad 2ᵐ ad 2ᵐ. Dicendum quod fides antiquorum et [illegible] fuit quod quidam erant

non

dum ed completa hebdomada damely q. cap. mihi nabat ad assensu
x̃ nascitur cuz illa dria sponsi fuisset ita ꝑ tunc potuerat dubi
tare salua fide an essent completa hebdomada damely tunc
fides nó mihi nabat ad assensu illi x̃ nascitur cuz dria sponsi
sed bene dria ex conditione non potuerat. Nec aut quibz tamen
lata est dria sponsi preferenda debent credere et credunt iam
natus cuz dria sponsi preferit, nec q̃ est inconueniens q̃ eiusdem
eadem fides antiquorum et modernorum sit de aliqua variatione inter ea
malia et sit aliqua dria inter illa. — Ad confirmationem.

ad confm q̃ in illo casu idem actus numero mihi non nascitur assensus
malus mihi priusquam dicta hora et mihi altera die postea bene ha
bitudo ad huiusmodi fides rectus hoc est inconueniens tamen idem actus
numero mihi non nascitur nunc est bonus et postea malus. — 2° Nec quia actus
2a solu. non manet idem numero ita nec esse nascitur, unde potuit prius prophetia
a fide missa postea ab ipso nulla qui fallitur ꝑ ignorantiam
3a arg. sed contra si iudeus ille mihi ad primam hanc assertionem dissentiret
huic x̃ nascitur esset hereticus assentiendo huic x̃ impetrum
est catholicus. Ꝑ quod q̃ eodem actu assensus contrarios scilicet
est hereticus alter deberet esse catholicus. — In nego quam ad probationem
sollo dico q̃ ꝑ se loquendo verum est q̃ si aliquis assensus fidei sit
hereticus, contrarius eius ꝑ se loquendo erit catholicus, ad vltimum possibile
ignorantia fieri ꝑ quod unus assensus sit hereticus et oppositus non sit
catholicus. Et tunc est manifestum q̃ ille assensus erit etiam hereticus
non q̃ in particulari obiectum illius assensus falsum sit, sed quia dissentit
homo rectae formali fidei, existimans ex ignorantia q̃ tale obiectum
credit sub illa ratione formali, ut vltimum aliquis assensus sit catho
licus non sufficit ut is qui credit et putet contineri obiectum eius sub ratione
formali fidei sed necessario credat sub tali ratione q̃ bonum con
sequens ex natura actus. — 4 —

ad 3m arg. In nego 3am i° q̃ est dria mihi actiones mihi falsam et
actiones ipsius mihi malas moraliter q̃ falsa in se ipsa haec facit
falsitatem ex q̃ non conformatur suo obiecto, mala vt actio mihi mo
raliter, dr ex mala intentione voluntis et ab extrinseco. Ita non
sequitur q̃ si ipsius credere est ꝑ dm q̃ ad malum finem q̃ ipsius
credere sit falsum, quemadmodum ex dimissione voluntis sacrificia

Ꝑ

2ª 2æ. Q. 1ª Arts 3ts

pot ee mortale prim et in nō sed q sit falsa. 2ª 2æ 29 sol.
nec ans imo mortis fidey pot inclinare ad actus qui sit prm
Deniale ut ost hic in q. 12 q. 85. l. 62. —/—
Ad 4m dato. Respondent quidam q illa maior est bona in causis ad 4m
subordinatis in quibg semp ea in superiori agit virtute superioris, a. 1. sol.
at vbi causis subordinatis p accns non fit ee semp illa
maior v. g. Si deus est causa pulicum in pullum non sequitur q sit
ea causa ipsius pulicis. Sed certa hanc solutio impugnat est
q ille assensus maioris est actus fidei quia ens in ista similitudine
sed nō est in eq absolutum dicne q actus fidei concurrit ad falsitatem
falsitatis cōsideratę ex habitu fidei concurrente ad hoc sicut
ea mala est. Item ipse actus fidei in habitante habitu
a quo p̄fertur ad actum efficiat quicquid efficiat, p̄ se illa subordinate
habitui actui cōcurrit ipse habitus concurrit ad oē illud ad quod
concurrit actus. Alia Dicendū q assensus maioris p se 2a sol.
concurrit ad bonitatem conclusionis non ad falsitatem cōsis q dicunt
cōs. sed obliquum partis extremis ad falsitatem. —/—
Sed 2m 3o. et melius iudicio non q assensus fidei et habitus 3a sol.
concurrit ad assensum conclusionis quantum ad substantiam actus
non in quantum ad istam imperfectionem sicut ipse non deq quiesti.
veritatis concurrit ad substantiam actus ipsius cōclusionis non in ad falsitatem.
cc. Sed ad 2m dicendū sicut ipse dicit in 1. p. q. 14. ar. 2o
et in q. 22. ar. 4o et q. 13. ar. 2o. et in hac 22. nostra q.
1. ti. ar. —/—

Ar 4us 4us

Vtrum de eodem fidei possit esse aliquis habitus. 1a cōtra
2a cōtra notetur In solutione ad 2m ar. eaque sine fidei
si considerentur in speciali non ponit esse simul cū fide credita,
si dicit considerentur sub omnium bonitate credibilis sunt visa
ab eo qui creditur. 3a cōtra In solutione ad 3m lumen fidei facit
videre ea quae creduntur. —/—
In hoc est 1a dubitatio an discursus fidei non tangat finem m 1. dub
ad bonitatem formalem actus fidei et ad 1m principale supradictorum. m 1. quæs.
q dicit D. Th. in 12. q. 67. ar. 3. q fides in sui ratione includit
mysterium quod est ens rationis. s. ut credens non ordinat ea quae credit

2m. crudi. p hoc impfectio rõ fatenet ex parte obi. 2o sup sic
quibus et nitty cognoscibus vitio animi ad quos pertendam
vones formales obi, sed p hoc non ad mitto ad quos pertendas
obscuritates obi. s. q dignõ sit latius sup obscuritate. Non
instum no est tão pticulãr obi. —//—

3m. 3o. no vigeat impatur negationes et obscuritas pueniens a no pot
ee tão formaliter obi pabilitate fidei qui est aliquis posterius
4m. 4o. non tñ sequitur no ee tão essentialiter illi nemo non videtur cui
no videtur illud sub quo deus cognoscitur, p no vigeat no est tão formaliter
obi sic qua qz tão pertinet obi et obscurum. —//—
ppt. 5o. dicit aliquis q aut obscuritas fidei no pertinet ad vones
formales obi, p no obscuritas tão formaliter consideratur ut subqua
situe cognoscibilitatis qua. Sed 2. dicitur q no vigeat fidei obi
auritas pertinet ad vones formales fidei in ea parte subtracta no
ex parte obi sicut notum ex parte subtracta illi mysteriorum illa
q ppt defectum nri pcõa secundum q in pcõa no attingunt ipsum
lum m. ee sui specificativa. Ad 2um q no vigeat fidei obscuritas
est conditio necessaria obi fidei ad hoc q actus credendi illa appetat libro
ii. q pdeq est dño no apparentibus, scilicet q no apparentia fiat con
dibile nec obi no aut aliquid tão pertinet. Ad tertium in pa. ar.
6o. ad 2um pte. In quibus q no vigeat ppria obi fidei no simpli
sed sm quid scilicet ex parte nre quia ex dicto diminuet vones
formales obi simpl. —//—
a
1. con. sit tm. 1a con. obscuritas fidei non vigeat non est tão pertinet quod
ipsum obi fidei. scilicet fides adhaerens ad quem tendit, p ides
hanc conclusionem tria pnt postea ostendi p ea quae in pa. dicta sunt.
2a. conel. obscuritas fidei non vigeat intantum pertinet ad vones formales
et pprias obi fidei. Ex hoc contingit quia pdicta testimonia
fidei q de vone specificativa fidei sunt quae sunt testimonia
testimonium dicentia de obi testimonium dicentis, non pot esse
evidentia nri assensus. Et ex hoc sequitur quod illa quae non pertinent
essentialiter ad vones formales obi fidei, q sunt huiusmodi obscuritates
non pertinent ad vones formales obi. —//—
3a. con. obscuritas fidei non vigeat intantum pertinet ad vones formalem
obi fidei sub qua cognoscitur deus. pz. s. q quicquid pertinet ad

ad rationes specificas aliarum habitus debet reduci ad obiectum. Sed
ad rationes formales fidei pertinet intrinsece ipsa obscuritas ut
dictum est. Ergo debet pertinere ad rationes formales obiecti aliquo modo
saltem ad rationes formales sub qua. v.g. abstractio a materia intelligibili pertinet ad rationes formales scientiae metaphysicae, et ex consequenti
pertinet ad rationes formales obiecti metaphysicae ut sub qua obiectum ipsum
cadit sub illa scientia et specificat illam. 2º arguitur nam si isto
modo perdamus commodius videntur explicari ea quae dicunt apostolus
et d. aug. et alii sancti. v.g. illud ad hebreos 11 fides est quorum
non apparentium ubi negatio illa ponitur ex parte obiecti. Item 1 ad
corin. 13 videmus nunc per speculum in enigmate tunc autem facie
ad faciem ubi enigma ponitur ex parte rei cognitae tamquam ratio
sub qua cognoscitur deus in hac vita. Et consequenter nam claritas
in patria est ratio formalis obiecti sub qua. Ergo obscuritas in via quae
directe opponitur claritati in patria est ratio formalis obiecti sub qua.
et per hoc explicatur optime illud 2 ad corin. 5 quamdiu sumus in
corpore peregrinamur a domino per fidem non ambulamus non per speciem.
ubi apostolus [illegible] obscuritatem fidei [illegible] ipsos peregrinantes
sicut claritas cognitionis ad beatos. Ergo sicut illa est ratio sub qua
videtur deus, obscuritas erit ratio sub qua creditur. Similiter aug.
in sermone [illegible] de verbis apostoli fides [illegible] est credere quod non videt.
Item lib. 12 super genesim ad literam cap. 31 et lib. 13 de
trinit. cap. 1 et in enchiridion cap. [illegible] et in lib. de vera innocentia in sermone [illegible] in quibus locis certe tribuit obscuritatem
tam ipsi fidei tamquam aliquid pertinens ad ipsum obiectum sub qua videtur.
[illegible] homil. 26 [illegible] 3º si
obscuritas nullo modo pertinet ad rationes formales obiecti fidei sequitur
quod non opponuntur per se et formaliter fides et visio beata sive lumen
fidei et lumen gloriae. Probatur sequela quia oppositio formalis ex parte
obiecti accipienda est. et consequenter quia alias posset deus facere per suam omnipotentiam
quod aliquis [illegible] deum et crederet illum. Probatur sequela quia [illegible] ratio
formalis credendi potest salvari sed [illegible] potest in patria
assensus fidei manere eiusdem speciei sine obscuritate. 4º sic arguitur
veritas 1ª ut revelans est ratio formalis obiecti fidei sub qua, sed non est ratio
formalis sub qua ut clare revelans alias esset eiusdem speciei visio dei et fides

fides & ut obscure reuelans, ac p̃cons vltm complementus totius fortis sub qua obiecti fidei est obscuritas sm̃ q̃ facit esse tales reuelabiles.

5° arg. pia affectio voluntis nec̃ est ad fidem sm̃ p̃priam speciem ipsius fidei eo q̃ non communicatur mediis ab obo, sed tm̃ quia se non communicatur ab obo est ipsa obscuritas & obscuritas pertinet ad tonem fortis sub qua cognoscitur obm fidei. & dem̃ q. d. 15. in ar. 2°. 6. m̃ta dist inquit expresse q̃ tm̃ fortiter obi fidei potest accipi. Vr. mo hñ ex parte ipsius rei creditę alio hñ ex parte rei ed est quia q̃ prior hñ no bitur hñ est tm̃ fortiter obi, ar. 2°. hñ. non bitur est tm̃ formaliter credibiliter vbi aduerte q̃. d. th. inquit tones formales obi aliquo mo se tenere ex parte rei & hanc nos appellamus tonem formalem sub qua et sic bene dicit ibi dem cale. q̃ hoc nō est dicendum tm̃ formaliter obi simplr sed sm̃ quid scilicet ex parte rei. nam cum assignatur tm̃ fortiter aliquis obi simplr assignanda est tm̃ fortis quę, ano sola tm̃ fortis sub qua. v. g. si intellectus quodlibet est obm metha. vel pest ens, et non respondetur quod est abstractio a ma intelligibili quamvis ista sit tm̃ fortis obi sub qua, simulr ei dicimus q̃ tm̃ fortis obi fidei simplr loquendo est veritas. & eo mod dicimus q̃ simplr loquendo est reuelatio. —//—

Ad 1m arg. Rr q̃ bene potest stare simul q̃ sit ~~dispositio~~ imperfectio fidei ipsius ex parte mentis obscuritas et q̃ sit tm̃ fortis obi sub qua, mo d. th. in illo loco facit pro ma sententia q̃ inquit q̃ sicut hoc imperfectio. s. irrationalis est intrinseca speci equi, ita non bitus et obscuritas est intrinseca fidei et eo inseparabiliter ab eis esse. vñ nos bene intelligimus q̃ necesse est ut aliquo mo ad obm fidei reducatur obscuritas, non q̃ obm in se sit obscurum, sed q̃ sub obscuritate reuelatur nobis. s. sub lumine talis fidei. —//—

ad 2m arg. Rr q̃ illud procedit de tone formali obi principaliter qua abstrahitur ab habitu, si aut procedat de tone formali sub qua nihil valet ista.

ad 3m arg. Rr q̃ negatio et privatio absolute considerata in se non potest constituere aliquas differentias positivas aut aliquas perfectiones, at vbi considerantur ut adiuncta alicui differentię positiue. l. perfectioni alicui bene potest determinare illas ad certas species. v. g. dissonus in musica includit privationes et negationes consonantię sed non solas per priuationes et negationes sed adiunctas sonoritati positiue dissonet a proportione. dem exemplum potest poni in equitudine

2a. 2æ. Q°. 1a. 1m. 4us.

ptitudine. sicut vnitas transcendentalis quid nihil aliud addit supra
ens nisi rationem sed solum importat negationem diuisibilitatis, nihil simi
est importare pfectionem positiuam entis. sic et dicimus q diuina reuelatio ob
tenta est quidam assensus fidei positiua et non supra reuelationem
diuinam non addit nisi obumbrationem, quae sm se priuatio est. — ℣ — ad 4m
Ad 4m arg. Rnd q tam forte subquale non accipitur tu medium forte
assentiendi in scitis, sed tam assentiendi defumitur ex quidditate
obi. v. g. mathematici non assentit huic triangulum habet tres angulos tot
q. hoc veritas abstrahit a ma sensibili quae est tam forte subquale in 2a Schi.
mathematicis. — 2°. Rnd q tam credendi pfidem catholicam non est sola
obscuritas nec sola diuina reuelatio sed reuelatio diuina talis q. obscura
vm possumus concedere q iste assentit pfidei huic veritati dg est trina
et vna q. deus reuelat obscure. — ℣ —

2a Dubitatur huius arti est cc tortes con.s 1.i d. 15. In qua diuit. d. 15 2m. dub.
q nullus assentitur q iudicat pfuandas electiue voluntarie de diuina
in alteras partes ma est q. m. alias et sic nullus assentit illis de quibus
est fides et primo q. tunc non cognoscitur ab eo. Con.a hoc est 4m. arg. 1. arg.
q. demones multi credunt vm deum cc deus. Sed illud assentiunt 1. cap.
demones credunt et contremiscunt ubi significatur q non voluntarie et
ex assensu credunt. Item arist. 2. de anima docet q phantasiari possumus
cum volumus opinari vm non possumus arg volumus et volo non potest inclinare
intellectus ad credendum si alia ratio non concurrat. — ℣ —

2°. arg.t ego credo cc romam quam numquam vidi ergo nullum credere 2m.
pfidei non dependet a voluntate. — 3°. arg. nam alias sequeretur 3.
sm. d. 15. scitum q cc est situs in meo voluntate opinandi pfalsa
sint paria cum in absurdum nam in nostra experientia q manemus
ancipites. — ℣ —

4°. arg. actus scitus dependet a voluntate nam habitibus bene ens voluntate 4m.
et non scitus est quia fidei et opinioni ut voluntarie determinentur
nullo ad credendum et opinandum. — ℣ —

cc hanc difficultatem sunt 3es opiniones. 1a. est Ockam in 1o sen. 1. sent.
q. 1. 1. assentiri q ita necessarium est credere positiue motiuo ad credendum
sicut est necessarium assentiri conclusioni posita demonstrae. —
2a. opinio est scoti in d. 25. q. 1. cc finis sed apparet mi q. 2.
vbi docet q positio alicui habitui misso in intellectu non est nec q volo

mouear

mouear mr̃ius ad credendu dumm̃o no contra mouear. —
3ª semia est caie. in. 12. q. 6. s. a2º. 4º. vbi docet no eē mirū si
q̃ mr̃ius dissentiat alicui rei ꝓpr̃ solas motiuū bolūtatis. v. g. q̃
ista sint paria. —

Pro explicaē huius difficultatis sit. 1ª. cōn. fidei hūanę cōuenit
q̃ ad assentiendu rebus creditis p illas sit necē motiuū voluntatis in
clinans mr̃ius ad assensū ipsius fidei. ꝓ ex illo ad roma. 10. corde
creditur ad iustitiā. id est ex affectu aut bolūtate nam cor mi sacrę litere
volūtas dr. item ꝓ ex illo ioan. 12. cum tanta signa fecisset coram
eis no poterant credere. vbi dicit. no poterant q̃ nolebant. item
ꝓbatur q̃ seq̃ pr̃ius non poterant credere q̃ ideo dixit ysa. cap. 6.
excecauit oculos eorū et indurauit cor eorū ut no videant oculis
vbi infidelitates illorū attribuit ipsi ysa. ardis iudicium est igit necē affectus
ꝓpria bolūtas ad credendū. item 3ª reg. cap. 2. hāc cogitationē tuā et exemerunt,
excecauit n. illos malitia eorū ꝙ ꝓpria affectio vt ad credendū. item mi cōna.
trau. cap. 3. damnantur qui dicunt mr̃ium fidei no esse mi nobis p ss̄a
inspiratā corrigentes volūtas ab infidelitate ad fidelitatē ꝑ bolūtatē
credimus. id ipsum refert mi conal. holetha. 4. cap. ss. et refert agricola
in distinc. 45. cap. de iudeis. item mi conal. eiden. ss̄. 6. cap. 6. definit
q̃ homines disponuntur ad iustitiā dum excitati diuina gra fidem et au
ditū consequentes libere mouentur credentes ipsi de hac re vide quę
in tract. 2ª. sup ioan. mi illa verba nemo potest venire ad me nisi pater
qui misit me traxerit illum. vbi docet aug. q̃ credere nemo potest
nisi bolens. idipsum docet lib. 1º. cōn. 2ª. contra pelagianos. cap. 4º.
et lib. 1º. ad simplicianum. q. 2. et mi epla. 105ª. ad pr̃onem mr̃ia cōcl.
actus fidei catholicę formaliter est meritorius supposito q̃ ingrediatur
chaē et no fm̃ ab extrinseco sicut actus sagax fm̃ se actus liberalis est.
actus no est pr̃ius meritorius nisi informetur chaē sicut actus scientię
et constat. q̃ pr̃ius est catholicę fidei here maiores virtutis cum chaēte
sine illa et esse magis perfectas in sua spē fm̃ suas spes ad idem
dicitur ad chaē. item de sequi ex opposita scientia q̃ motiuū fidei est ambūs
pr̃ sequela pr̃ sequela q̃ pr̃ius scia ambūs et q̃ opposita demonstrae
non possumus non assentiri. ꝙ si oppositi motiuū ad credendū non possumus
non credere motiuus fidei est ambūs. et demū constat ex sacris litteris
predicante dño et actus et faciētibus mirabilia quidam credebant. q̃ dam
non credebant. ꝙ sola ipsa testimonia non conuincunt ad credendū nec
q̃ ex motiuo bolūtatis ad credendū. —

2ª. cōn.º

2a 2æ Q. 1a Arg 4m

2a con. Ad fidem acquisitam p se loquendo nec ē de medio voluntatis
fidē q̄ p fidē acquisitā p se loquendo minime interfrīo humano, sed ois
ho cognoscitur ut mutabilis et potens mentiri et voluntarius debet adhibere
fidē dictis illis. dicimus aut p se loquendo q̄ aliunde per caritatem habitud
in fide humana sine motione voluntatis. & c. non credimus romanū Ro. l. fuisse
mō absq; motione aliqua voluntatis quasi ex consuetudine credendo assentiendo
ex quibusdam evidentibus tñe quae adhibet fidei humanae. s. mīstis testantibus
quod ꝯplurimi testantur se vidisse oculis esse falsum, sed romanum
fuisse testantur ꝯplurimi se vidisse & non est falsum. — // — 3a con.

3a con. Ad prudenter credendum sive p humanam sive p divinam fidem
non sufficiat sola motio voluntatis sed necessaria est aliqua persuasio mētis
hoc con. est con. arie. et pro eo illo electi. q. qui duo credit levius et cogi
citur aut credere nihil aliud ē ꝯ credere aliquid aliqua tñe probabili. 4a con.

4a con. ad credendum ēt quomodolibet necessaria et aliqua persuasio mētis
sive rationabilis sive apparens. p illo arguo. cauto potentia non possum
eum velum opinari vñ non possum. item dum mētis est verum. l. non tñe
veri, sed no ex eo solum q̄ vol⁹ velit determinare mētem ad aliquod obm
est tm verum. l. apparens verum & no sufficit sola motio voluntatis
absq; aliqua p suasione ad credendum q̄ ista sunt paria. l. non.
sed de stat arie. duo cauto. vol⁹ determinat ꝯpoā rationaliter ad alteram mr arie.
partem contradictionis ut docet arguo. q. mētis. ex. 10. sed mētis est ꝯpoā
max rationalis vol⁹ determinat illum q̄ est indifferens ad assentiendum
alteri parti contradictionis. p confirm. prīa hoc arie. q. dum medicus ex
solo dicto vol⁹ determinat artem medicam ad occidendum nisimus & ēt
sola vol⁹ pot determinare mētem ad credendum alteri parti. Solū
Ad hoc dicō et confirm. R2 q̄ sola vol⁹ pot determinare mētem ad
ad exercitium sui fidei l. opinionis. semel no ēt ad specificatum actum
ipsius mētis requiritur aliquid amplius ēt sola motio voluntatis. cuius tñe
manifesta est q̄ ois ꝯpoā ex rationali determinatur ab obo suo ad
ad specificatum & sic ut vol⁹ no pot ēt velle determinare visum ad
audiendum sic no potest determinare mētem nisi adsit tñe quia mētis
unus pr ēt ad consentiendam medicus ēt ad exercitium determinat artem illam
no ēt tus ad spationem no. n. est in potestate medici occidere nisimur
p optimas medicinas. — //
Ad tm arie mi opp. R2 ad testimonium auctoris dicō q̄ demones credunt et
contremiscunt q. ēt dicit p vol⁹ quibusdam suis assentiendum rebus fu
turis q̄tm dicuntur cogi quodammodo ipse eiusdem existit signum. deinde
d. 15. infra. q. 5. ar. 2o. ad 1m. R2 2o.

2a solu. Rz 2o. et melius qd dęmones no credunt voluntarie sed ois conuictionę quadaz ex imęnsi perspicacitate et euidentia signoz cognoscunt
qd optamaz gaz qd xp̃s est deus. S. ut nro dicamz mistę est ut fm falsum
quod author hꝰ testatur, sed nobis est euidens dicunt dęmones qd
vltaz nam ceus no potuisse vnus mortuus no posse resurgere q author
hꝰ supra nate opatur ad cattestandum qd iste no est deus. — ad arsm
vm. Respondet qd probat non sufficere solam voluntatem ut
mistę assentiatur alicui obiecto. —//—

Ad 2m. arm aliqui respondent qd cum magna difficultate si volumus
possumus dissentire huic ppositioni roma est. sed Rz qd nullo
modo possumus dissentire huic ppositioni romaz fuisse qz no deus
est fides acquisita sed confirmata tone quadaz euidenti moraliter.
ad 3m arm Rz negando sequelaz qz no sufficiat sola motiua voluntatis ut dictum est.
ad 4m arm Rz vnico xbo qd voluntas no determinat scilz ad aliquid quod pertineat
ad specificationem, sed hm ad purum exercitium voluntatis. vnde pro quadaz
affectione determinat intellectum meum ad spem obtinendi quod desiderat fine
mutatione voluntatis, no esset sufficiens determinare. —//—

3a Dubitatur Intrat arm est de dicta naz d. 16. ad 2m. et 3. arm.
vm. ea quę sunt fidei mę sunt euidenter credibilia et arm pro
1m arm parte negatiua nam alię sequeretur fidei arz euidentes et verę
cum est falsum qz fides est credere quod no videt. sz sequela qz
oę euidenter credibile est verum, ar fidei sunt euidenter credibiles
q sunt vera ar fidei. qnd est euidens, ar est euidens q est verum. sz est euid cm
q ma. sit euidens qz oę euidenter credibile est verum q oę euidenter
credibile est verum est euidens. sz qnia qz no est minus certum quod
credibile qz obm scitum. —//—

2m 2o arm sed alię q nulli no moueretur ad volun ad assentiendum ar fidei. pz sequela qz nihil conuincitur ex euidentia ob
credibilis q supflua esset. —//—

3m 3o arm. nam sed pari tone qd secta mahomethica sit euidenter
credibilis. pz sequela qz si ar fidei sunt euidenter credibiles
per testimonia multoz, sed plures sunt qui testantur illam sectam
esse veram q euidenter est credibilis. —//—

4m 4o arm. Cui alterius tonis quam assignat d. 16. ad 3m. vltr
ait

aut q lumen fidei faciat videre ea quæ creduntur, quod plane
manifestum est. Ad 2. dicendum, quod ratio credibilis non movet
ex parte credibilis, ut dictum est. Unde nemo fidelium
excusatur per hoc quod ei hæc evidentia non proponatur. Illos autem
quibus lumen fidei non facit videre, excusat ignorantia. —//—

Ad 3. dicendum, quod ratio illa procedit ex parte numeri. Non enim
oportet, quod quicquid est unum numero, sit per se notum, sed
quod sit per se notum quicquid pertinet ad rationem unitatis.
Et hoc modo Deus est per se notus, et non alia, quæ fiunt nota
per revelationem divinam. Vel dicendum, quod ratio illa procedit
de unitate quæ convertitur cum ente, quæ addit supra ens
negationem divisionis, quæ est de ratione indivisi. Et sic
unitas non addit aliquid positivum supra ens, quod sit
obscurum. Sed unitas quæ est principium numeri, addit
supra ens relationem, quæ potest esse obscura. —//—

Ad 4. dicendum, quod ex hoc ipso quod Deus est unus, sequitur
quod sit per se notum, quod Deus sit unus. Per se enim notum
dicitur, cujus prædicatum includitur in ratione subjecti,
ut dictum est. Sed quia ipsum esse divinum est ipsa
ejus essentia, ut infra patebit, sequitur quod hoc modo
sciatur quod Deus sit unus, quo scitur quod Deus sit. —//—

Ad 5. dicendum, quod ex hoc ipso quod Deus est, sequitur
quod sit unus. Per se enim notum dicitur, cujus prædicatum
includitur in ratione subjecti, ut dictum est. Sed quia ipsum
esse divinum est ipsa ejus essentia, ut infra patebit, sequitur
quod hoc modo sciatur quod Deus sit unus, quo scitur quod
Deus sit. —//—

Ad 6. dicendum, quod ex hoc ipso quod Deus est, sequitur
quod sit unus. Per se enim notum dicitur, cujus prædicatum
includitur in ratione subjecti, ut dictum est. Sed quia ipsum
esse divinum est ipsa ejus essentia, ut infra patebit, sequitur
quod hoc modo sciatur quod Deus sit unus, quo scitur quod
Deus sit. —//—

Ad 7. dicendum, quod ex hoc ipso quod Deus est, sequitur
quod sit unus. Per se enim notum dicitur, cujus prædicatum
includitur in ratione subjecti, ut dictum est. Sed quia ipsum
esse divinum est ipsa ejus essentia, ut infra patebit, sequitur
quod hoc modo sciatur quod Deus sit unus, quo scitur quod
Deus sit. —//—

Ad 8. dicendum, quod ex hoc ipso quod Deus est, sequitur
quod sit unus. Per se enim notum dicitur, cujus prædicatum
includitur in ratione subjecti, ut dictum est. Sed quia ipsum
esse divinum est ipsa ejus essentia, ut infra patebit, sequitur
quod hoc modo sciatur quod Deus sit unus, quo scitur quod
Deus sit. —//—

Ad 9. dicendum, quod ex hoc ipso quod Deus est, sequitur
quod sit unus. Per se enim notum dicitur, cujus prædicatum
includitur in ratione subjecti, ut dictum est. Sed quia ipsum
esse divinum est ipsa ejus essentia, ut infra patebit, sequitur
quod hoc modo sciatur quod Deus sit unus, quo scitur quod
Deus sit. —//—

Ad 10. dicendum, quod ex hoc ipso quod Deus est, sequitur
quod sit unus. Per se enim notum dicitur, cujus prædicatum
includitur in ratione subjecti, ut dictum est. Sed quia ipsum
esse divinum est ipsa ejus essentia, ut infra patebit, sequitur
quod hoc modo sciatur quod Deus sit unus, quo scitur quod
Deus sit. —//—

alioquin non herent illam excellentiam per illam particulam
in nis, sed hic hoc testimonium poterat aliquis explicare de
testimoniis creatoris ut patet ex illo ad roma. 1.° invisibilia dei
per ea quae facta sunt, item affertur illud Job 4. auditu auris
auris audivi te, nunc autem oculus meus videt te. ubi videtur quod
Job ex auditu aurium s. ex fide consecutus fuerit evidentiam ali-
quam. sed hic legitimus sensus est quod Job tunc videbat deum in
quadam corporali figura, sicut moyses vidit in rubo, et Isaias se-
dentem in throno. Item affertur illud Isa. 7. cap. nisi cre-
dideritis, non intelligetis, sed hic in vulgata editione ita legimus
si non credideritis non permanebitis idest non permanebitis ad vitam
eternam seu pervenietis nisi permaneatis in fide qui sensus est
alegoricus. nam ad literam ibi loquitur propheta de quadam
permanentia a quadam impugnatione hostium. Solet etiam afferri
aliud testimonium 1.e ad corin. 13. videmus nunc per speculum in enigmate etc.
quod quamvis multi intelligant de visione pro cognitione, commodius
hic explicatur de cognitione quae est visio respectu rei credibilis,
enigmatica vero respectu rei cognitae et creditae prout in se est.
2.° Confirmatur quia non est minus evidens quod sylogismus thopicus qui procedit
medio probabili calt assensum probabilem cum suam conclusionem quam demons-
tratio quae procedit medio nec efficiat certitudinem in assensu cum
conclusione. Ergo proportionabiliter res fidei quae probantur testimoniis valde
probabilibus evidens est quod sint credibiles. 3.° Praeterea ratione quia donec
res ~~credibiles~~ fidei videantur credibiles excusatur homo infidelis
a peccato sive praecepto quo tenetur credere evangelio juxta illud Joan. 15.
si non venissem et locutus eis fuissem peccatum non herent, sed opera non
fecissem in eis quae nemo alius fecit peccatum non herent scilicet
infidelitatis ut ibidem explicat aug. Ergo necesse est ut homo obligetur
actualiter ad credendum ut fiat probabile quod dicitur de miraculis l.
testimoniis. de qua re plura dicemus infra q. 10. sed confirmatur
haec ratio quia ille qui credit evangelio prudenter credit non ergo leviter
absque ulla persuasione, sed persuasione quadam rationabili evidenti.
4.° Praeterea contra authoritate aug. lib. de videndo deum cap. 3. ubi
ait

alt q; si scire no mimeritu dicim ea que dones testibg cōmuni
credimg, postumg eg dicere q videmg ea que credimg. et cap.
4. inquit que audes que sunt fidei quodaz mentg mihi ut videmus
sm testimōia magis q3 ip sm ipaz rez ꝓsentiaz. et deniq; d.
th. expresse hoc tenet in solu ad 2m et 3m. pegz mihi ligebat in
capite. Satisfacit. s. q̄ loquat d. th. de visione ꝓpria cognitio
nam patri nō potest d. th. dicere sm istaz explicatez capitu. q̄
articuli fidei sunt visi in speculo inquades in speculo cognitis sunt.

2ª. conº principaliꝫ. Multa sunt testimōia que faciunt rez fidei 2ª. conº.
euidenter credibile supra oē credibile humanitg. primus testimōm
accipit ꝑ ex atiquissimis pphetis que constant sm historiaz humanaz
ex quibg tale desumimg argm euidenter est credibile q̄ sit ad deo
id quod multis ante annis et ꝑ ribg predictus est ꝑ tale est
euangm nrum ergo est euidenter credibile q̄ est a deo. ma. ꝑ ex illo
Isa. cap. 41. annuntiate nobis que ventura sunt et dicamus
q̄ dij estis vos. idem ibm hiere cap. 45. et 47. et Danie. 2. est
deus est in celo revelans mysteria et ostendens q̄ daniel dixerit
nabucho donosor que futura erant in nouissimis temporibg. idem
sapiē. 7. de q̄ scit monstra antiqua sunt. de hac re agitur in
particulari in. 1. ꝑ q. 14. ar. 13. et q. 57. ar. 3. et rō
prima quia illig artis ꝑ ari ꝑt facile in multis rebg scilicet in con
uersione gentiū ad fidē ab Esaia ꝓphetata in aduentu d.
item in destructiōe Iudee q̄ a dño predicata est ewangelium
et semel recepta. ista aut̄ ostenduntur ex ewangelio Ioan. 5. ut ostenderet
se esse verum messiam in lege promissum. inquirite scripturas
q̄ vos putatis in illis vitam habere et ille sunt que testimoniū ꝑhibent
de me. hoc aut̄ ostenditur Paulus ad roma. 1°. cap. ut ostenderetur
euidenter credibile fuit euangm quod predicabat inquit segregatus
in euangm dei quod antea promiserat in scripturis sanctis ꝑ prophetas
de filio suo. item ad hebreos. 2. cap. si in qui ꝑ angelos factus
est sermo factus est firmus, quomō nos effugiemus si tantam negligerimus
salutem. que cum initium accepisset enarrari ꝑ dnm
ab eis qui audierunt in nos confirmata est. vbi apostolus sermonem
veteris legis factum ex primus inquit ex eo q̄ res ipsa impletus
est et confirmatus de sermonem legis nouę futurus ex firmus ad

firmandum

pumiendus transeresone euangelij. Item a dño. 13. inquit idem
paulus nos vobis annunciamus, ut in quae a dño ihesu nro promissio
facta est quas deus adimpleuit filijs eius. Item d. petrus eodem
libro ut. ante m. 2°. cano. cap. 1. inquiens hemus firmiorem pro
phetiam sermonem, cui antea dixisset quod prophetis auribus audiuimus
voces de celo allatas hic est filius meus dilectus, ait his prophetiam
sermonem de firmiorem quoad nos q. ut ante euangelij secuti erat
prophetatus q. messyas futurus esset filius dei. eodem ait libro ut. et phi
lippus apls. joan. 2. cap. ut nathanaelem moueret ad fidem di
cit quem scripsit moyses et prophete inuenimus jesum a nazareth
hoc apls adducebantur ei dicebant ut adcredendum magis posset
suadentibus. x. libri iam plenum intelligentiae humanae scripturae
d. aug. lib. 4. de ciui. dei in cap. 34. inquit dei iudicio
factum est ut iudei p. oes gentes dispersi sint ut de codicibus eorum
prophetae q. christus fuerit tanto antea prophetatus, ne forte quod
legeretur in nris paucis codicibus putaretur a nobis esse fictum.
2m. dño. est tale euidens et credibile euidenter q. homines igno
rantes in seculo pauperes et infirmi non poterant nisi diuinitus adiu
uarentur trahere ad suas sectam et predicatores viros sapientissimos
in suis humanis et potentes. sed apli fuerunt tales et conuertebantur
ad christum viri non sapientes et potentes. euidens est q.
esse credibile q. adeo sint adducti. et confirmatio adductionis
quam predicabant quid difficilius est cum speculatiuum
practice nam in ea predicatum q. deus est unus et unus q. est trinus
Item in ea predicatio q. oes homines relinquere deos patrios
et relinquere suos et suos appetitus, tollere crucem christi. euidens
est q. euangelium virtute diuina confirmatum est. credibile
euidenter. hoc apls planissime ostendit apls 1a. ad corin. 1°. cap.
ut ostenderet q. fides eorum erat quando non in sapientia pauli aut
in virtute petri sed in virtute dei. Unde dicit videte enim vocationem
vestram q. non multi sapientes non multi nobiles sed in carne sed
quae stulta sunt mundi et Item idem apls in 1. cap. 2. eiusdem epis
tole non in persuasibilibus humane sapientie verbis ut non sit fides vestra
in humana sapientia sed in virtute dei. et 2a. ad corin. cap. 10.

inquit

inquit arma militiæ nostræ non sunt carnalia, sed spiritualia, et potentia a
deo ad destructionem munitionum consilia destruentes et omnem
altitudinem extollentem se adversus scientiam dei, et in captivitatem
redigentes omnem intellectum in obsequium fidei Xpi. et hoc confirmat
quod legimus actu. cap. 4. ubi pharisei videntes constantiam
petri et joannis in predicando nomen Xpi, et comperto quod essent
homines idiote et sine literis admirabantur. hoc argumento 2º
utitur d. aug. latissime in lib. 22. de civi. dei cap. 5.
3ᵐ argumentum desumitur ex maxima sanctitate et integritate vitæ testium
nostræ fidei nam evidenter credibile est quod asseritur inauditur
a viris vitæ honestæ et sanctæ nam ipse aristo. docuit sepissime
illud justum est et lex quædam quod viro justo vi. sed apostoli et
martyres qui sunt testes nostræ fidei, et castissime virgines casti
ficatæ sunt nostram fidem et confirmarunt illam proprio sanguine ergo
evidens est esse credibile siquidem testes erant valde boni.
4ᵐ testimonium desumitur ex effectu doctrinæ quem facit
ipsa doctrina in illis qui crediderunt facit n. eos irreprehen
sibiles immaculatos servantes leges nostræ per omnia ergo evidens
est esse credibile quod hoc fiat virtute divina nam experientia
constat quod homines relicta sua hæ facile incidunt in omnia peccata.
hoc argumento vi. uti david in spal. 18. lex domini immaculata con
ventus animas etc. 5ᵐ argumentum quo possumus uti in hac re desumitur
ex ecclesiæ unitate a continua gubernatione, nunquam enim
fuit respublica et ex successione pontificum inter tot adversa
et tot chismata quæ fuerunt tot annis. et confirmatur hoc argumentum
ex pulchritudine ecclesiasticæ hierarchiæ ubi inveniuntur
tot episcopi, tot religiones et omnes in unitate fidei et subordinatione
unius pontificis quod certe argumentum maius videtur illud quo admi
rabatur maxime regina sabaa 3. regu. 10. ubi regina
sabaa postquam vidit ordinem ministrantium et totius domus psalomonis
inde colligit quod deus eligisset psalomonem in regem

Populi

populi sui, nos aut possumus dicere esse plus quam psalomon
ille in ista hierarchia ecclesiastica. 6.m arg.m desumitur
ex ipsis factis miraculis cum ipsas creaturas corruptibiles
et incorruptibiles et hoc est ratio quare ipsa miracula signa
vocantur per quandam anthonomasiam quia potissime
illa sunt miracula quae potissime testantur virtutem dei
latentem in predicatione Euangelij; siquidem in confirmationem
ipsius doctrinae permutantur in rerum naturae. ut aqua transit
in vident, caeci vident etc. ut intelligamus quod virtute doctrinae
Euangelij peccatores justificantur. praeter ista testimonia
extrinseca possumus etiam numerare testimonia intrinseca quae
efficaciora sunt quam extrinseca. v. g. diuina inspiratio
qua inclinantur et illuminantur mentes fidelium ut
euidenter judicent esse credibile quod proponitur.
alterum 2.m testimonium internum est ipsa gratia gratum faciens
qua efficitur euidenter credibile quod per fidem proponitur
quamuis n. nemo possit esse certus in hac vita quod habet istam gratiam
nisi ex speciali reuelatione, in qui habent gratiam istam cum aliqua puritate
conscientiae euidenter judicant se ipsos potentiores esse ad uincendum
peccatum, ad bona opera facienda quam antea cum manifeste ~~se~~ ver
sabantur in apertis vitijs. Vnde rursus colligi potest quod doctrina fidei
sit euidenter credibilis. nam viuentes sum illam experiuntur in
semetipsis maiorem quandam perfectionem ad opera facienda rationis et veritatis.
hoc vero insinuari in eo quod dicit malach. 3. conuertimini et
videbitis quid sit inter justum et impium, inter non seruientem
deo et seruientem ei. haec omnia testimonia quae diximus reduci possunt
ad illa tria quae commemorat Joan. 1.a cano. cap. 5. inquit tres
sunt qui testimonium dant in terra spiritus, aqua, et sanguis. Ita ut nomine
spiritus intelligamus testimonium prophetarum et predicationem apostolicam et mi
racula quae omnia fuerunt per ~~distributionem et~~ donationem sancti qui locutus
est per prophetas. qui datus est apostolis ut predicarent et ut miracula

facerent

faceret. noie dñt aqua comprehendrig grã remais Justi
ficantes, que nobis datur in baptismo, et dimis hoie sanguinis
nitelligamus mortem xi priuatã aliter et martyrium qui doctrinis
Euangelicis ppio sanguine testificati sunt et hõi mundum
viderunt. addit aut apls Joan. et ij tres vnus sunt. eo q
ab eodem ssto hec oia fiunt et ad eundem finem tendant scilicet
ad eandem veritatis testificandas. Nõ est ꝙ miter hec testimonia
illa sunt certiora que interna sunt, ꝺ quod ipsemet Joan.
ibidem docet inquiens si testimoniũ hoiũ accipimus testimoniũ
dei maius est hoc aut testimoniũ dixit esse miternum dum inquit
qui credit in filiũ dei hñt testimoniũ dei in se, eternus ipse
testimonia externa multis ondicant no quidem vt sint posthimia
tão credendi sed qz ꝑ hec testimonia possumus vincere tentatiões
insurgentes cõtra fidem. tum etiã possumus consolari animas
in hac peregrinatione, vbicumq; earũdem diuine visionis
et obscuritate fidei solent hristiani hoies Justi. hoc confir
matur ex illo ad colosen. 2. ut consolentur corda ipsoꝝ
instructi in chae, et in oĩ diuitias plenitudinis intellꝯ, in cognitionem
misterij dei et patris et xi Jesu. vbi visum est apls mteliorem
esse habitudinem diuinitatis et humanitatis xi, quam cognoscimus ꝑ quam
plenitudinem intellꝯ dum instruimur de hmõi testimoniis predictis
videndum est ꝺ aug. in lib. de catechizandis rudibus et in lib.
18. de ciui. cap. 21. et 46. et tract. 99. 22. de ciui. cap.
5. usq; ad 10. et ꝺ in lib. 12. 13. contra phaustum manicheum
et in lib. de fide rerum inuisibilium a cap. 5. ꝺ. 15. est etiã videndus
in quodli. 2. qõ. 2º. et lib. 1º. contra gen. cap. 6. —//— 3ª con. 3. con. ipsemet habilius fidei sm ꝙ potest oĩem ad
chaem effectũ maxime talem euidentiã predictarũ et articulorũ
fidei in hone credibili. istarũ conclusionũ assensum sic ad 3m.
at pr dicendum quod sicut se hñt prima in speculatiuis ita se
hñt fines in practicis sed prima in speculatiuis illuminat

con.es ergo finis in practicis illuminat, et claritates quamdam confert
eis quae ordinantur ad finem juxta illud qualis unusquisque est
talis finis videtur ei. id est secundum quod quis est affectus ad ultimum
finem talis finis proximus ei videtur ordinabilis in ultimum finem,
sed ita res habet quod charitas coniungit homines cum ultimo fine nam qui
manet in charitate in deo manet ergo quamdam facit evidentiam
circa ea quae sunt ad finem, est autem maxime necessarium ad finem veritas
articulorum ipsius fidei ergo ipsa charitas facit aliquam claritatem
circa illos saltem in ratione credibilis et hoc est quod docet apostolus
i. ad corin. 13 dum inquit charitas bona credit. hoc est promp-
titudinem quamdam efficit ad credendum eo quod hominem bene
afficit circa finem. Item patet quia per ipsum ~~actum~~ fidei judicamus
quaenam sint tenenda esse a deo revelata quaenam vero non
sint tenenda hoc autem non aliter fit quam subiicientes nos
ecclesiae doctrinae quae firmamentum est veritatis ergo necesse est
quod ipse habitus fidei faciat in nobis aliquam evidentiam per
quam possimus distinguere quaenam sint credenda tamquam
a deo revelata quaenam vero non. Item confirmatur ex eo quod inquit
apostolus ad ephe. 5. omne quod manifestatur lumen est, id est omne
quod manifestat lumen est. ut Cortee interpretatur. sed nobis
catholicis manifestum est quaenam sit ecclesia catholica quam
sequi debemus ergo ab aliquo manifestatur et lumine fidei
fit nobis evidenter probabile quod ista sit ecclesia catholica.
huius rei exemplum est, constat enim experimento quod aliqua lux qualis
est in crepusculo matutino et vespertino est sufficiens facere
evidentiam circa res ipsas secundum communem rationem visibilis non enim distin-
guimus an sint palidae vel rubeae vel aeruleae. sed tamen evidens
nobis est quod tienent rationes visibilis. ita fides nostra maxime sociata
cum dono intellectus quamvis sit obscura ut non possimus evidenter judicare
deum esse trinum et unum tamen evidentiam quamdam efficit secundum
communem rationem credibilis. —— // ——

ad

2ª 2ᵉ Q.º 1ª Ar.us 4.us

Ad 1.m arg.m neg. seq.la et ad probationes neg. illa maior oe ad 1.m
euidenter credibile est verum. nam multa falsa aliqn.º sunt
probabiliora veris ut ps qn.º in iuditio aliquis inocens con
denatur a multis testibus — // —

Ad 2.m etiam arg.m neg. sequela qr in ipso obo fidei duo pont ad 2.m
considerari, alterum est credibilitas et hoc est euidens, alterum
est veritas et hoc est occulta. sic etiam ipse assensus quo
assentimur ar.is fidei in rone credibilis nec.us est. sm v.º
q assentimur ar.is fidei in rone veri assensus est voluntarius
quamuis si homo fidelis aduertat ad testimonia nre fidei non im
facile poterit dissentire. — // —

ad 3.m arg.m Rr negando sequelam qm secta mahometica ad 3.m
multa docet con.a rones nales, multa etiam quae hoies alliciunt
ad voluptates. item no huit oracula precedentia quibus pre
diceretur, vn.e si ipsis miseris hoibus probabilis apparet no ex testi
moniis sm se sed ex cecitate et malo affectu ipsorum.
eo. l. max.e q illa secta armis et pca fundata est et
eisdem defendi. de hac re vide libelum qui intitulat
triumphus crucis frater hieronimus etc. — // —

+ sicut lex euang.ca habuit

ad 4.m Rr q oes fideles euidenter iudicant ar.os fidei ad 4.m
ee credibiles, at v.º an hoc euidentia prouenit ex habitu
fidei an ex testimoniis humanis an v.º ex vtroque parum
refert. sed no dicimus q lumen fidei sm se absque aliis
testimoniis sufficit facere hanc euidentiam credibilitatis
in ipso obiecto etiam si no faciat euidentiam veritatis. /
et rursus testimo.a humana visibilia sufficiunt et facere euiden
tiam credibilitatis sed tn vtrumque simul. s. lumen fidei et
testimo.a humana maiorem euidentiam credibilitatis. — //

ad 5.m Rr q vnum et idem lumen pot efficere assensum

cc aliquas ppo obscurus et evidentes sm alias rones ut
pz in syllogismo thopico cuius medius facit evidentiam
cc con in rone probabilis non aut in rone veri. —

ad 6m arg. Rr 2o cum caie. in hoc loco q fides pot esse cum evi
dentia veritatis rei credite no quidem in seipsa sed
in attestante quatenus attestatur et dicit minus ee pers
picaces qui hoc non intelligunt. vnde ille plane concedit
ar. fidei nobis evidenter ee veros sm q p fidem infusam
et divinas revelaes hentur no aut in se. sed tn hac sema
dm caie multis displicet et postea infra. q. s. amplius de
hac re sumus disputaturi. ideo 2o Rr neg. sequelam et
ad probationem Rr q hec ppositio no evidenter fides infusa
facit evidenter credibiles ar. fidei nam hz existimetur
vera sm semas. d. 15. tn multi illam negant dicentes q evi
dens probabilitas ar. fidei no oritur ex ipso lumine fidei
sed ex aliis testimoniis oritur. et revera illa ppo non pot
ee evidenter vera qz dependet ex ista fides infusa revellat
deus ee trinus, quae certe no est evidens sed fides est ac p cons
con. no pot ee evidenter vera. —

Ad confirm pro nunc Rr neg. fuisse evidens angelo
supremo q deus illi revellaret se ee trinus. de qua re
dicturi sumus ar. 1o q. 5. —

Ad 7m arg. neg. illa gna scilicet evidens est ee aliquid credibile
q evidens est no ee impossibile. et si con. aliquis arg.
qz nemo pot credere quod est impossibile. Rr hoc falsum
est imo aliqua ~~impossib~~ impossibilia credimus quae tn
reputantur a nobis possibilia. —

Dub. Deinqz dubitat in hoc ar. An semper sit nec
ut aliquis inducatur ad fidem catholicam q evidenter
judicet ee credibile quod proponitur. Aliqui discipuli

22ae. Q. 1a. A. 2us. 4us.

aliqui discipuli d. th negant hoc esse nec.m sed aiunt sufficit
q probabiliter judicet esse credibile non aut est opus ut evi
denter judicet esse credibile.

Sed caie. in hoc loco asserit eid esse nec.m q precedat judicium
evidens credibilitatis ad hoc q aliquis prudenter credat
ar. fidei. hec sententia caie satis probabilis est. Pro cuius
explicatione non est q pro unicuiusque materie gravitate exigimus
testimonium magis aut minus grave. ut v. g. ad hoc q
credamus petrum ibisse in campum, at vero ut credamus petrum
incidisse in heresim non cuiusque testimonium sufficit sed viri boni
et magni authoritatis. Sententia igitur caie. intelligenda est
q requiritur intelligentia credibilis ad credendum non certe
equaliter in omnibus sed maior aut minor pro qualitate rei
credibilis et pr. q nemo prudenter credit imo non credit
nisi reputet testimonium dicentis esse fidedignum sed omne
testimonium quod reputatur fidedignum est evidenter credibile.
Item pr. q illi qui oppositum opinantur scilicet q sufficit
ut homo probabiliter judicet esse credibile videntur implicare
contradictionem q omne quod probabiliter judicatur esse credibile
evidenter judicatur esse probabile ut patet in omni syllogismo
thopico. ex hoc sequitur unum corolarium q stulti sunt qui
deficiunt a fide christiana semel recepta q nulla alia
testimonia inveniri possunt que faciant magis evidenter
probabile ad fidei catholice.

Sed con.a hanc sententiam caie. est argumentum nam contingit homines
etiam si non precedat talis evidentia quod non est nec.m. Pr. ans. In
eo qui venit ad usum rationis inter christianos baptizatus et inter
fideles nutritus statim audiens doctrinas christianas credit et
tamen prudenter credit et tamen non habet illud judicium prius hoc
est evidenter credibile.

ad

sdu.° Ad hoc dr̃ nec gr̃a. ad ꝓbãz nec̃ im. quin poꝫ testi
monijs patermꝰ aut doctorꝫ eccl̃ie simul cũ lucis fidei
infusso efficit euidentes credibilitatez.

obiectio Quod si quis obijciat con.ª 3eq̃ qd ẽt puer in fidelium
cuꝫ venit ad vsꝰ roms et audit sectam mahometicã heat
euidentiã credibilitatis illi⁹ secte. Ad hoc aliqui dr̃ent

solu.° 1. nõ ee eandem roneꝫ qr̃ ipsa lex euangelica inflamat cor
pueri xiani et inclinat ad credendũ, at secta illa nõ hꝫ
tales virtutem quin poꝫ aliqua continet contraria lũmini
solu.° 2ª. nali. Sed dr̃ 2.° qd pro aliquo ꝑte ꝑterit puer infi
delis here ignorantiaꝫ inuincibiles et sectas falsas exis
timans veram ee illaꝫ quoꝫq; ꝓponatur ei in illa secta
contrariꝫ lũmini nali. Vñ ad qd̃ concedimꝰ sequelam
qd aliq⁹ ꝑterit here euidentiaꝫ credibilitatiꝫ a falsam suaꝫ
in cor nec hoc est incõmodũ.

m. caie. aliud est con.ª caie. semel contingit aliquem in duꝫ prudenter
credere euangelio audito ab ore predicatoris qui nõ edit aliquod
miraculũ neq; aliqua testimonia humana ꝓhibet de hmõi
veritate q non est nec̃ illud iudicijs euidentijs credibilitatiꝫ.
Ad hoc aliqui respondent qd aliq⁹ barbarus imprudenter credit euang⁹
nigr̃i ꝓponatur debito mõ, ut forte ista secta qr̃ Ioãnes apud nos pre
dicabant euang⁹ manu armata, non bonis moribus, nõ sanctis
miraculis. Sed hoc nobis non vr̃ probabile ut aliquis volun
tarie recipiat falsus euang⁹ et imprudenter faciat, qr̃ pie credere
possumꝰ qd deus interius illuminat illum, et faciat euangelium
credibile qz̃ qz̃ verus sit qd aliquis possit excusari non credend
euang. qd non ꝓponatur debito mõ a predicatore, ceterum cui
qui credit adeo innatus interius ut credat. hec semel caie.
quibus daꝫ vr̃ ee expressa. d. 15. ad 2.m vbi ait nõ. n. crederet
nigr̃ videret ipsa credenda ee. nos hic dicimꝰ qd ad meritũ
d. 15. nõ est nec̃ semꝰ aliquod aliud testimoñ credibilitatis

euidentiꝫ

euidentis preter testimoni SSti illuminantis interius et facientis euidenter credibile quod creditur obscure in rone veri. Pr hoc nam qn homo venit ad usum rationis apud barbaros, et facit quod in se est conuertendo se ad deum, justificatur ergo credit p. fidem et tn nullum hit testimonium extrinsecum suae credibilitatis ut sufficit testimonium luminis fidei, ut faciat euidenter credibile quod creditur.

Nihil dest. sed immediate seq. arus. S.us

3a 2æ. Q. 1a. Aug. 8us. Mardones.

Dm. ea que sunt fidei possint ee scita. 1a. con. impte est
qd idem sit creditus et scitus ab eodem. 2a. con. fieri pot qd
idem sit creditus ab uno et scitus ab alio. 3a. con ea que
simpliciter pertinent ad fidem nullo mo ponit ee scita. —
Dub. m. de 3a. con. d. th. est grauis difficultas vt. n. falsa. 1o. hec 3a
m. Aug. est visibilis est ad vtilitatem scitia rectum. n. p fidem ersadam. sz
aliquo ad. 1m. pt. vt q pertinet ad finem qm qui illam negaret
eet hereticus et combureretur. 2o. pt idem quod hec 3a insor
ex bna premissa habita p fidem et ex alia acquisita lumine
nali. est. de fide. qm qm con. sequitur deliberatum patet
tum ex qm ex premissa meudenti non pt misceri dubio
cudens. — / —
2m. 2m. arg. philosophi xiani alicui assentiuntur huic propositioni
deg est vng ens phum eenhly, sed hec maior certitudo et
fumitey non est nisi a fide. ergo tis conseq est cudens
ma. mi quo st difficultas sit. deg eenhly no est tam certa
de hac propositione deg est vng sicut phus xiang de ista
deg est vng, sed phus xiang ita certly est. ista deg est vng
siut de ista deg est vng. q dei. ad vltm certior est phus xiang
q phus eenhly. 2o. pt eadem maior qm si pho illo xiano fiat
talis sillax ad ybadum duy no ee vtilis ad illum nisi ut disponat
ad. 1m. L. deducat a memoria medius quod habebat ad demonstranda
illa. ppa illa firmissime assentiuntur illi propositioni. q. — / —
3m. 3m. arg. sequ ex hac semia. d. th. q deg non potest toleare
hoc vocabulum euidenbaj ar. ordo fidei cons q. falsum sequitur contra
pr. sequela qm d. th. deo negare ea que sunt fidei potest ee scita
qm sequeretur q no visa eent visa quod implicat. pt mi. primo
ex his que docent de assensu. d. th. in 3a. p. q. 7 ii. ar. 1. q
xus dnus p scias nobiscum conuersat eudenter humilitatem psonare
ad scia. nduta cohcaru pot prius credulitas et clara visio et no
tritia cudens ar. fidem. consq. qm semia est. d. th. et arg.
q. d. th. in capitulo inuisibilem essentiam, diuinam, ar. mi. dub. d. pau. studij
erat. mi tunc locus competens ad plurima alia q aliqui quibg
mihi. q. s. ar. 1o. quidam doctores theologi mi fautores diuersi
contendunt ybare quibus mihil efficiant. qd angelg m. 1o. mitantis.

sub creationis huius no euidentiaj nostriam mysteriuj fidei
er qua fema si eet vera manifeste consequeretur. L. q angeli
tunc no fuerint fidem (quod negat d. th. hic) contra m
duran. persetam in 3 sen. d. 23. q. 3. L. q fidei et clara
visio non repugnant quod est contra istos 3m d. th. ad hoc
ppositum eis conducunt alia quae formant dochores eis mi fauores
durandi in 12. q. 6. ar. 3. et. 5. ad probandum q non re
pugnent inuicem esse actu fidei et esse habitu fidei et clara visio
de quare aqui duran. laudissime vi. 31. q. 3. et 4a. sed infelicius
nicolaus de ariemino diuina diuo thuscgo. //

Ad explicandas hanc. q3 est nr scias ee in 2o. dria quidam ho.
sunt quae p seipsas resoluunt suas conas in 1a. prima euidentia
L. p lumen ng ut mathematice sol et metaph. l. p lumen
diuinum ut scia beatos. quaedam sunt quae p se ipsas immo
sed p alias superiores scias resoluunt suas conas in 1a prima
euidentia ut perspectiua et thuscgena ista praesupposito
in qua statim quae sunt phabiliores sequi dequa in 1a p. q. 1. ar. 2o
et 3o. est ergo dicendum in patria et in via, sed hic ut est in nobis in statu
in resolut suas conas in prima fidei quae sunt nobis obscura. —
Sit. 1a con. ista est quae fidei per se actum p scias quae pro
cedunt p demonstrac et euidentiag. ista con quae uniuersaliter
est p alias sequentes conas scibiles explicanda est ex quibus
habebimus ipsa firmitate sit tenenda et oppo ag quae hoc
debeat mutui. — //

2a. con. manifesta hereticis est asserere q sit nec immo q sit 2a. co
pote ad assentiendum rebus fidei simplici. q scia mus ipsas res
fidei p scias quae resolut in 1a. prima euidentia p lumen ng.
ista con. est contra errores quorundam rabbinicae quos alij antecessores
quam predicatores alij sequi sunt qui dicebant nihil esse credendum
nisi quod manifesta et aperta ratione demonstratiua. et cum ista fidei
excuperent hoc naturaliter rationi dicebant non esse credendas et obscuras
Moyse ut est videre in actis cap. 17. male resistebant quando
cum predicante diuo paulo in areopago in medio dantione sthoicorum
et epicureorum dicto dicti ego euocabant seminiuerbium eruditi demo
niorum annunciabat eis qui predicabat illis de resurrectione et mortuis resu
rrectionem ex qua exuperant hoc rationem naturalem et obscuras. ista

1

pau.

1. ad corin. 1.° inquit Judei signa quærunt et exiis sapiæ quærunt
vbi reprehendit d. pau. vbiq; enim miracula fuerunt, judeq;
quidem qui exponebant miracula, quæq; philosophi vero de
monstrae exposcitabant. videndu est de hebrijs lib. 5.° hystoriæ
ecclæ cap. vii.° vbi refert quidam fuisse dictos artemonitas
qui dei ihesu filium abegz vera auctoritate sacræ scripturæ erudes
tradionibz concludebant. vide d. aug.m lib. de vtilitate cre
dendi ad honoratum cap. 1. vbi inquit q marcionitæ dicebant
filiu idem, quo errore detenctus fuit d. aug. p nouem annos ut
ipse fatetur. vbi etiam lib. 3. a. 5.° confes. hanc hæresim fuisse
postea quibz d. bernd quidam petrus Abaylardus ut ipse
d. bern. refert epla 1ma Primo con. testimonijs ss. i.m
ecclia. 3. altera tenebras quæstiu, et peccata ne occultas sueta.
et reddit rationem non. p. est nbis nec m quæ abscondit a seculis videre
oculis tuis. et paulo inferius eripsit reddit alias rationem. multas
supra sensus hoiu offensa sunt nbis. est dicere ea quæ excedunt
naturalem mensuram et excusperant hoiu intellectum non ec nali via
manifestanda. q non potuit inuenire eis quærentibz, multa re
stendit nobis deus quæ p rationem naturalem nec debemus nec possumus
expendere sed sola diuina reuelatione habere. matth. ii. confitebor
tibi pater domine celi et terre. et ps. q adhuc, et cui potuit filius
reuelare cap. 16. beatus es simon barjona et per. 13. reuelabo
abscondita a constitutione mundi. et dns in matth. fuit predicatis
aliqua præcepta quæ nali lumine constabant, sicut suo testimo
confirmabat dicens matth. 5. audistis q dictum est antiquis et ego
autem dico vobis diligite inimicos vestros et joan. cap. 1. ea quæ
quando nobis proponebat, ostendens quo nos debemus confirmare,
aut unigenitus, qui est in sinu patris ipse enarrabit, quasi diceret,
solus verbi naturationem denique et testimonium adducam ad confirmandas
veritates tuarum. et cap. 3. qui de terra est de terra loq, et
qui de celo venit, supra oes est et quod vidit et audiuit hoc testatur.
1. hoes qui arcana dei non volunt nec docent, terrenas rones a
lumine nali desumptas afferunt et loquuntur ad confirmandum ea
quæ lumine nali intelligi ponit, celeste qui de celo venit non rones sed
testimo affere debet et ita dicebat dns in evangelio q sumq; audiuit hoc
testatur. et d. pau. ad roma. 4. magnifice laudat abraham, q contra
spem, in spem credidit, vt fieret contra spem credidisse quis esset fidelis? et

2ª 2æ. Qº 1ª. Aꝛt 5ª.

et pling dicens et sara uxor eius q̃ nunq̃ steriles, cepit fe fuscepisse p̃ fidem ex illa q̃ deus promiserat q̃ nunq̃ sm cursus nr̃ illud videretur impie. hoc docet elegenter ipse ap̃s. 1ª ad corin. 1º. vbi judeis quidem signa et grecis exposulantibus demonstrat minime se predicare xp̃m crucifixum judeis quidem scandalum ee gentibus aut stulticiam q̃ finte tonte euidenti sono testimonio affirmabat et predicabat. et ita dñs ipse aut vocatis judeis atq̃ grecis xp̃m dei virtutem ee et dei sapiã. unde d. basil magnus sup̃ psal 115. vbi mira de se hactenus loquat. et inter cet. aug. in illo lib. de vtilitate credendi cont̃ ma micheos et in lib. de fide rerum inuisibilium p̃ vbis. et in epla. 56. ad ianuarium et in deng. et d. ber. et ysaie. vbi. s. p̃ tone fidei est q̃ humor res fidei no ponit sicut examine nr̃, sed fides est q̃ humor res sunt ab oculis credendo. fides est mra bonũ. vita q̃ ita est optima ma. p̃ testimonium. &c. aliqñ. 2º. quia ostendendo no ee nec̃ asserere tonem si ad nec̃ asserere tones nales evidentes ad credendum has res fidei pertinentes. sq̃ omnibus erroribus ac dis cons aut falsissimis et hereticis esset. p̃ sequela q̃a opa dei sunt in fide sue illud psal. 32. quia directus est sermo dñi in fide. nunq̃ opa hoꝝ justi sunt ex fide. ut dr̃ habacuch. 2. ad roma. 1º. justus ex fide vivit sed si asseramus tones nales evidentes nothing demonstrem. constitit hoc arg̃. qm si non deberemus credere p̃ fidem nisi quæ ea demonstrat videmus nothing profecto ad salutem publicam et humanam pertinens et juditia quæ in fide tabellionum, testium et judicum fundantur, nothing nr̃ sup̃ obscurum contractus, dem̃ amicitiæ quæ fundatur in hoc q̃ existimamus alterum mihi benevelle. nothing demum dem̃ pietatem erga filios et parentes fide. n. credimus hunc ee patrem et illum filium. ꝯ 2a. con

2a. conº. error est asserere q̃ actus fidei sit stimulus ad beatos de illis res quæ pertinent nec ad simplices ad fidem. temerarius autem est error iste et nimis erroneus q̃ sit stimulus actus fidei et ad beatos de illis res quæ pertinent ad fidem utrumq̃ erit simpliciter, non est autem asserere de habitu fidei. hæc conº habet sotus. 2. q. 1. arti. 2. 3. et 5. vbi statuit conº dictum. et sic clare precedenti ar. 4º. vbi assertus est obscuritatem ee de ratione fidei. ꝯ 3a

3a. conº. erroneus est asserere q̃ sit nec̃ ad assentiendum his quæ sunt fidei articulis q̃ deum auctorem preambula fidei illata demonstrent et scias non tñ esse eberi neq̃ sapit errorem dicere q̃ sit possibile in eodem fidei et scia de eisdem. v. g. error est

dicere

dicere q̃ ad credendum hoc ꝓpr̃ dig est vng. d eny est fin ner
here illay demonstray nó m̃ ꝓpr̃ ꝙ ꝓpr̃ ꝓpr̃ ꝓpr̃

contradicit nobis enim paulo superius nostras asserit conclusionem. Sed conclusio
facile habitus fidei immediate innititur authoritati, sed
habitus theologiae, l. scientiae mediante innititur dicti cursui, ergo non sunt
esse de eadem re. Ex istis quod conclusionibus propositis colligitur quod
illa conclusio habenda sit secundum fidem certa ita ut opposita sit haeretica.
Ad 1m argumentum negatur antecedens enim ille philosophus christianus proprie loquendo tamen ad 1m argumentum
habet scientiam de illa. Ad 1am probationem Respondeo quod qui negaret illam
propositionem, l. esset censendus haereticus, l. insanus. Ratio est quia cum
illa conclusio inferatur ex uno principio de fide et altero cognito
lumine naturali, nec quod illam negaret deberet negare l. principium
fidei et sic esset haereticus, l. principium naturae et hinc esset insanus et
stultus. Quod illa propositio christiana est respectu ex media scilicet ratione et
discursu dicitur pertinere ad fidem et ita qui illam negaret esset pessimus
theologus non autem esset pessimus christianus, sed contra et remotius esset
infidelis. Et per hoc Respondeo ad 2m probationem antecedentis ad illud vero conclusio
sequitur deteriores partes Respondeo quod non est sensus quod principium conclusio
pertineat immediate ad fidem sicut principium ex quo infertur sed
quod conclusio sequatur deteriores partes quam tamen ad evidentiam l.
inevidentiam. Haec vero esse inter omnes potissima solutio huius argumenti
caeterum solutio in 1o post q. 2. in principio ad confirmationem 7 ad contra
dicit nobis inquiens quod quotiescumque aliqua propositio infertur
ex principiis fidei per evidentes consequentias pertinet ad fidem
et non ad theologiam. Et quod conclusio theologica non infertur ex principiis
fidei per inevidentes quas pertinet ad theologiam non ad fidem
sed non salva reverentia tanti patris sapientissimi videtur in hac parte
lapsum fuisse. Ideo theologia simpliciter est scientia rursus scientia nec
est in syllogismo, syllogismus autem est evidens quia 2o quia
non potest intelligi quo pacto distinguantur opinio theologica a conclusione
theologica scita et demonstrata nisi quod eius utraque procedat ex
principiis fidei l. duo ambobus l. altero conclusio opinata infertur
per inevidentes quas conclusio vero scita per evidentes et maxime habet verum
quod utraque praemissa est fidei.

ad 2m

ad 2m arg. m 2 negando arg. et dicimus q̃ illus hoc ely in his
scias illig dig est fides Iesu, non aut hic fidem simplr
sed sm quãd est in preparatione et ita hic scias in actu et fidem
in poa essu illo. Ad cautelã dicimus in preparatione ad et ad preparatio
sufficiens est ac multa certig et firmis assensitiua illi psõis
ad certig ipsius. Item sufficientissima est ut ibi fit mentio ultimi
medij. l. fiat illi e cõtrario dicitur q̃ nolens dissuere
vt prius de essentialibus illi psõis ãte ãnũ mi
hi dicet in oblatione. l. sacrificet. sal. Ad cõ hoc dicit est
con.a valde difficile adhuc aliquem quaerere. Cui solũ sufficit illa
fides in ad preparatione non est fides simplr et absolute in pfec
tione illius certitudinis. 2 Ad ista fides in ad preparatione tm
sol.o dicit vulgariter nudes et pluta alia nempe duritias alicui vulgariter
stulta dicit importat habere vanitates sed gaudia et alias pfectiones
importat et habere paratas ad hendum ad fidem et alias pfectiones
nisi essent impedimenta ex parte sui quibus obstantibus et illis
quo ad causandas certitudines in agentibus non elicitur a fide
sed a scia de certitudine aut modo fidei supra relictus
habitus videbitur infra q. 4. ar.o 5. et in 1. sen. q. 1. ar.o 5.o
et sic dicitur ad 1m arg. d. 16. ——

Ad 3.o arg. Insinuatur eraui difficultas. 1m dicit q̃ fides suas absolutas 2z
possit coexire visioni per euidentias mysteriorũ fidei in quare
dicitur in 1o sen. q. 3. tenet partem affirmatiuam dicit. et no
dicunt aliqui theologi qui illius sequuntur opposita in remanen
sequuntur vnã eraneissimã relictionem quãdo vestigia sequentes
dicimus q̃ illa euidentia non est euidentia de obiecto fidei
in specie et ppria ratione non excludit cognitionem fidei
et quandoq̃ stant ensimul sm q̃ patuerunt quãdo agitur de
diuina. dicit ac exemplaria ab ipsa diuina entia et vestigia
ad representandum dicitur quod admodum ab ipsam diuinam entia
quae non ita q̃ fides fiat ipsa diuina essentia sed ipsas representat
et hic euidentia est euidentia in testificante cum q̃ talem stem
porset cognoscere pure vana sua absoluta q̃ dam revellat illi
ar.o fides ita euidenter q̃ nullo modo porset falli, sic quandoq̃
illus angelus per q̃ hoc cognoscere euidenter q̃ nulla creatura superior

illo

illo possit eum alloqui sicuti mea deg sibi nisi hic author
nr est ita est ho quare vadit p scala nostra posset ⁊ pnus
cre euidenter q nulla creatura possit cum alloqui mentes
bre nisi solus deus q ut author ait. q sicuti q ostitali
creatura q uidam alloquabit p illum sciat posse ostingere
euidenter interdictu creatura et dicta a deo. et sm hanc
sententiam ad mtm 3m. Et neq; sequitur et ad probationem 2m ad 3.
horem illius q ait esse pura mentes et fieret simul euidentia
ar. ex fide no fieret fides et hoc est q ait implicat contra
dictionem q ille haberet simul euidentiam et fidem ar. ex pda
qm sequeretur q simul videret ar. 1 q non videret nō aut
implicat q pura mentes possit esse euidentia ar. 2 q sm
sententiam aduersarij nullus videbit videbit nisi possit videre diuinam
essentiam sm illud Joan. 1o. deum nemo vidit unq. hoc solum ostendit
istam suam efficacissimam sententiam quam viri doctissimi
repetunt probabiliorem utique q euidentia in statu exulum
bem aug oppositum aliqui uiri precipue defendunt aug dno
cane. mpsum q. 3. ar. 1. quodlibet. et m 3o. q. 11. ar. 1. cleutus
disputabat sicut ex capitulo habetur. Ad tertiam. quod dicit ad aug
tia. quod fides aliquibus uiris doctis non videtur probabilis sed
verissima imo ostenditur non aliqua tentatione videre
est in 1a. p. q. 12. ar. 12. ubi dicunt nimirum Sancti quantes
in hanc sententiam ita ut non sit peculiaris sententia d. aug. et d. 15. quia
expressius ipse duo d. aug. et d. ubi sint locati. Ad minorem 1m 1o.
dicendum. quod sicut malum causatur ex defectu alicuius modus dispositionis et
passionis sic dicimus huiusmodi modus habitus et passibilis qualitatis
habitus. in opposito autem boni actus et habitus non habetur ex se
per modum dispositionis ita. n. idem actus temperantie simul et
eius actus intemperantie in eodem instanti. sed in illo homine qui per
multos annos fuit temperatus dicit in tres. 1. quarto quia intemperatus
cum ille habitus quos temperantie non corrumpitur per illos
tres. 1. quos dicit intemperantie sed non acquisitus intemperantie
acquisitus in eo imperfecte et non est per modum dispositionis, ita
est actus visionis diuine in d. paulo quod habet se per modum dispositionis
positionis potest se compati cum fide. ea. 1. manifeste quia actus

et habitus

et huiꝰ sibi ꝓ̃ directe contrariantur. hæc solu. ostenditur
ex d. B. in ſra. q. 175. ar. 2. ad 2m. 2o. Et d. ꝑ. non
videtur esse ar2 fidei quia ecclia. iudicat contrarium docentibus
ꝙ̃ er ꝓ̃ illuminationem ꝺ̃i nouum non habet ꝓ̃ in alia
vita scientiam illorum ar2 futurorum. Vnde non habet ꝓ̃ in alia
vita scientiam ꝓ̃phetiæ sed magis (secundum) quod dicit in ar2 paraclitus
ꝙ̃ meminerit mihi dictum ꝓ̃ualia credendum illos ar2 ꝑ̃ticulos
aut illuminationem ar2 futuros. Vnde non habet ꝓ̃ in patria scientiam
in habitu. huiꝰ solu. ostenditur ex hoc. ꝙ̃ ꝑ̃ta sic ꝙ̃ ꝺ̃s
solu. ut ex auctoritate nimis ita ar2 diu dochissimi viri apparet ꝙ̃
quod de ꝺ̃i virtute fieri ꝙ̃ aliquid ꝓ̃sumpsit ꝺ̃ ꝺ̃s quod
voluntarium ꝺ̃i ꝺ̃. ꝺ̃s habuisse contrarium dicunt ar2 non
esse ar2 fidei. nec ꝙ̃ ꝺ̃. aug. ꝺ̃. ꝺ̃s volunt ꝺ̃ ꝺ̃s ꝺ̃ ꝺ̃ ꝺ̃ ꝺ̃
ꝺ̃. pau. sicut ex ꝓ̃pa ap̃ione ecclia ꝓ̃fica aliqꝺ̃ ꝺ̃ ꝺ̃ ꝺ̃
ar. p. ꝺ̃ione visionis ꝺ̃ ꝺ̃ ꝺ̃ et ꝓ̃ videant ꝺ̃ in ꝺ̃ ꝺ̃ ꝺ̃
ad ꝙ̃ ꝑ̃ ꝺ̃ ꝺ̃ ꝺ

2a 2æ Qo 1a Ar 4t

ste cõmissuræ et nodos quibꝫ particulæ corporis inter se connectunt
& in vite illi nodi ex quibꝫ erumpit gẽma vocantur articuli
vñ cicero in lib. de senectute inquit mihi vitis bene exculta tumes cum
ar[o]s sarmentis & qa quidẽ gẽma et ancilla nobis articulus vocatur. La
hebraica. qm[o]da membra arthu
et nodos corporis significabatur inde translatus est hoc nomen ad
significandos ipsas particulas quæ articulis connectuntur inter se
et in hac accepõne ponitur nc hoc nomen pro particulis quibꝫdam
tribꝰ sõis quæ sunt velut membra sanctæ religionis. —//—
2o nõ est accedendo ad explicãdũ quod rei prima 1a fidei ee m 2ci no 2o
dicta quædam p se 1a. quæ ex seipsa in doctrina fidei expectantur
ut p deo sit hoc et hoc sit significatum ut quædam sint quæ
non sunt p se 1as. negs ex seipsa cognitã habeãt cognitionem quæ
divina p se 1a ut sunt ea pura quæ continentur in sacris literis. et
ejusdẽ cõtenta in sacris literis sint. 1a prima fidei ut posteq
fides assentitur illis immediate quædam ut sunt ea ex seipsa
nota & revelantur p se alioꝫ cognitio ut per aliam mediante
alia mediante per illa quibꝫ ejus sanctæ nostræ manifestat dei
majestatis et summæ ejus providentiæ p. prima p se 1a p se sunt + immed.
cõmode vocari secundaria prima. hæc ad nostrũ ad unitam ex secta
tibꝫ explicat solvendo. vñ. ad 1m ad[m]. —//— 3o no.
3o nõ est prima p se fidei ee m 2a dicta quædam sunt universalis
prima quæ continent in virtute alia prima p se 1a. quæ necessum
est hear[e] ille qui accedere debet ad deum ut sunt illa duo de est
et inquirentibus se remunerator est. alia vero sunt 1a prima
fidei p se 1a contracta interpretatione dicti est hujus primi am prima
cõmode sunt vocari dignitates in fide posteriores 2as primas
suppositiones, quæ duæ primæ dicta distinguit hesp. in scipe
quæ comparantur luminare nobis in 1o post. cap. 2. hæc ad no
strum allegatum ex d. vñ in ar[o]. 7o in corpore. —//— 4o no.
4o nõ [illegible] ar[o]s fidei per accipi 2m loco nõ in ampla
quadam acceptione in qua comprehendit eas primo fidei. Et
sic non deputamus mõ de articulis fidei. 2o nõ per accipi
in præsenti quadam acceptione, in qua sic definitur est prima 1a in
fidei

fidei contrachus et ypothecas ordinis sed eligo ad credendum continens in se peculiares dictas caritates credibiles (et non visas) 1m primum et quod ipse fecit ming a bone ar. et fidei con. theologicas, et ideo quae manifeste sunt credentes pro credendis quam contractus est 1a. dna. ligia se cundum a prima tone ar. talia duo vm uersalissima primo quae dicimg de dignitate in fide. et licet illa vniuersalissima primo sint multo magis credenda q ar. fidei non sunt ar. sed potius obiecta quae ar. exemplum est in dilectione dei et proximi quae duo praecepta continentur interpretatione de caloge sed potius sunt quaedam praeambula ad primum in quibus totus decalogus continetur. Sicut et in practicis sunt quaedam regulae vniuersalissimae quae non continentur in decalogo sed potius concludunt decalogum, ita et in speculativis sunt quaedam propositiones quae non continentur in symbolo sed potius ipsa continent symbolum. de quo vide ea. d. 15. supra q. 4. ar. 1. ad 3m. 2m exemplum est in dicto ipso qui non continebat nisi decem verba, sed potius ipse tantum primus et universalissimus primum continet verba. 2a dicit scripsit et qua loquimg de bone ar. sed ea quae pertinent ad mores et in eorum ordinem Sm fidem debita quae populus non tenetur explicare credendo sed implicate quemadmodum in sacris nullis aliquando sunt primo posse notae sapientes, alia vero ignota. quae sunt credenda explicite, alia vero implicite, sicut articuli fidei et praecepta decalogi et 4 mandatum, positivum quae in quadam ratione continentur credendo sunt quaedam prima quae dum traduntur populo tenentur explicite credere et scire, quaedam vero alia quae ex his manifestabuntur tenentur explicare credendo et scire quando ad hoc fuerit explicata necessitas, sed de hac fide explicita dum est q. sequenti. vltima dicit mittat nobis multa de prima quae populus fidelis tenetur explicite credere et hinc consequitur quod ar. fidei qui non continent peculiarem dictam caritatem credibilem exemplum est m. d. lb. m ar. 6. hic ipse alig est modus est bonus et rationes ar. sed ei dicitur ab eo quo credimg deus et pagum et ecclesiam. itaq hic tria prima sunt vnum ar. fidei dico tamen sunt inuisibilia authoritate dicendi sed vbi non est peculiaris difficultas non est necessarium peculiare testimonium dicendi et vbi est peculiaris difficultas ad credendum necessarium est interest peculiare testimonium dicendi.

2ª 2ª. Q.º 1ª. Art.us 7.us

In presentia ergo disputamus de art.is fidei in hac 2ª accessione qui sunt numero 14. contenti in symbolo apostolorum enim alie veritates quae in aliis symbolis neque in Zeni et Athanasi superadiecte sunt non quasi sint novi fidei art.i, sed ad evelendum errores post symbolum apostolorum oritos.

Duo sunt art.i in presentia difficilia. Sit 1.m contra hanc definitionem credere sacram eucharistiam et realem in eo x presentiam est veritas fidei proposita omnibus fidelibus ab ecclesia ad credendum explicite. unde habet in se ingentes et peculiares difficultates et tamen non est art.us fidei. ma. pr. quoad 1.am partem omnes fideles tenentur ex divino precepto communicare sed non possunt communicare ut par est nisi intelligant rationem huius sacramenti. 2.a vero pars ma. constans est ut est videre in d. th. 3. p. q. 75. art.o 1. mi. aut pr. in cathecismo xano et in omnibus symbolis in quibus proponuntur credendi art.i fidei non annumeratur inter illos haec veritas ergo. — //

Ad hoc arg.m R.e 1.o quod si eucharistia consideretur id quod peculiare est huic sacramento scilicet conversio miraculosa reducitur haec veritas ad art.m de omnipotentia dei, qui art.us spectat in cathecismo xano ad art.m de unitate dei, in symbolis autem omnibus habetur expresse de art.us de omnipotentia dei. si autem attendas in hoc sacramento id quod est in omnibus aliis sacramentis nempe virtutem sanctificatricem reducitur haec veritas fidei ad art.m sanctam ecclesiam, in quo art.o fatemur quod ecclesia est sancta in se et continet instrumenta sanctificantia nempe sacramenta. ad istum art.m sanctam ecclesiam solet reduci alia veritas fidei nempe ss.ta est una et infallibilis, etiam ecclesia sancta est et infallibilis propter hoc quod utitur divina revelatione in rebus fidei proponendis quae divina revelatio continetur in ss.ta ergo qui credit ecclesiam sanctam et infallibilem necesse est credat sacram scripturam continentem revelationem divinam infallibilem.

Nisi malis dicere quod haec veritas est quodam preambulum generale continens in se omnes fidei art.os. vide d. th. art.o 8. sequenti vel insinuat hanc solutionem ad ult.m — //

2.o quod probabile est reduci hanc veritatem ad art.m incarnationis enim x.us per potestatem excellentiae instituit hoc sacramentum ecclesia confessorum tenentur docere hunc art.m expresse.

1.m Carg.m

Solu.o

2.a solu.

3.a solu.

3ª Solu. Ratio illa pot dici equa p̃babilitate pot reduci hæc ꝓpo ad art̃m Sanchez Oviedo, cui in hoc dño consentimus mi cutica ad cæteros in relig Sanchi, sed Lucha gl̃osa p quas orzam ipsemet Sanchez authores nempe dñm Dnz, et efficimus partiales eorum argoz impetu quod est tenuis &c etc. ——//——

2m dño Sit hæc bentez mundus micat continet mi speculatiue dissi cultater credibiliz et hi nõ gt dñs spes p̃ definitio nulla. mã ostat eo se vt videre licet m.d. lib. 2 sp. q. 46. art. 1. mã aut eodez ano quo placta est minor prudentia pars. ——//——

Solu. Ad hoc solet ngãri do 1m ex tenui gl̃osa ibi gt S. arbitrei ibi nr hoc bene ꝓbatemus quod essẽt cumulose hoc n. constare potest nisi, sed dicit se credidisse ex gl̃osa mi nulla spes et sic nihil ꝓbatur et explicandus est casus ex gl̃osa ibi sunt ꝓbabiles rationes &c hæc gl̃osa vera est, et nihil difficile ut videtur dicta ratio &c do 3 ratio nõ tenet ꝓbez a sb. ad aptũ &c hoc dicit &c

No. Et quia ex his mã. 3m et ratione nõ In lege bene nota est quod ꝓpositum mi eo quod ad fidei mysteria pertinet nr tacta lege, sed aliqui fuere ꝓtores tanto do fidei ad fidei tuendã nr his et alio prospiciuez dñs Deus mãdauit alijs suos perspicaciores copulsis mi lege qui se contra hæc si qui ꝓtores ꝓmouere et fidem tuerent deinde fidei sua et eoz ritus tam ad hoc copulsis et equos portabant do q̃d aliqui ꝓcumbãt est eo pacto nõ ad eoz ꝓcumbentes hoc eo nõ ad veritatem ad explicant ad hoc exemplo de lege Deut. non ait Iudeus est p̃ceptum dñi ea qua ꝓcumbit et nihil aliud scribi est ita in hac ad natura nõ legenda aut aliud scribi. cui in decimo mi bene lege quod sunt minores et nihil mandat et Salua capitis excellentia est ad ea q̃ ad vitã ꝓcumbunt capitis sua mi lege nr sua bene ꝓcumbant ꝓpter dilectionem conditor debitus fidei gubernare quicunq; ꝓpositus ecclesiæ ad ꝓximum &c ad Cathare ecclesiæ huit nostris ecclesiæ quicunq; de heresi regnis ad magistros et magistros ministros nr. et quicunq; usq; ad 3m. ad huiz rei est sch. Gado cæg hæresi hanc doctrinã sit ꝓ maiori approbatã ad 3m, hi dicũ nõ alli

quam

2ª 2ª. Qº 1ª. Artº 7º

alligauit suas p̃ libez huiusmodi et ita pot vberiozez doctrinaz
in scripturis inuenire ni cuq̃ sanctoz patrum. Sicut moyses quamcertiq̃
tritauit p̃ballez sed primo sola mosi tradidit suas certiq̃ quod
nulli alteri concessit. In lege aut noua quis cogitauerit. Stay
non excedat in cognitõe ôcm. Stare vltra ad mẽ. Sed nõ ẽt in
conuenies dicere q̃ vnus s. alteruz illoz excedat in hac fidei
explicãe. admittamq̃ pro tuq̃ rei maiori intelligentia q̃ stare ad
mẽ dicit nõ fuerunt 15. quamlibet illoz centuq̃ annoz. dicamq̃
ni hac ad nrãe. q̃ 15. annoz nõ excedit. 14. antecedentiq̃ pot mẽ dicere vnus s. alteruz illoz. ——

Dub.

Q. 1. De apl̃is aut est dubitatõ. mẽ. post spm̃ scm̃ fidei pot̃ueriq̃
cognoscerint explicatiq̃ aliquis sermo ad q̃ ipsius. 12. apl̃oz sic
in omnibz credentiq̃ possit quasi apl̃ica nõma haberi. Sunt
explicata quę in hentia inclusa ipsis libris apl̃oz quale
est illud de processione ss̃ti a pre et filio tanq̃ ab vno principio
quod definitũ est in concil. Constantin. sub Pelag. 10. et sub
Innocẽ. Florẽ. et quale est illud de perpetua virginitate
b. marię et de calice sacriq̃ qui dicit pro vobis et omnibz
Florẽ. et Triden. 7. sess. 2. de confir. Nocet mihiq̃ ignorãtia
pro vobis ut externa sileam q̃ dicere in ecclia et magistri negligoz
placuit sunt ignorantiaq̃ rez pertinentiu ad fidem quam
rectę fidei exactissimas et certissimas assignat sanctus augustinus
posteriores ydolatrez et maxime ex apl̃is et apl̃icis viris ostẽsis
pro milla. In historijs gestoz hispanorum didaci diez qui
a me appellatus est Cyd. duxi filiq̃ collocauit quę nulli comitiq̃
de carrion propinquis et affinibz viuentibz
mandq̃. sed pestiferi nõ est apprehensus. Sed ab illis
temporis. quod obstupeo. p̃ me Rl Cyd festiue fuisse vsq̃ sanctq̃
Jo. qui ęqualez erat cunctis mortalibz et familiarissimus xpo ẽt
ceteris. vt nõ possit aperte pertineri. Alterius tanq̃ apl̃i tempio
et ecclie hoc gestiq̃ nõ per excessum mei exemplo ignorãtia
et doctrinaq̃ hispanię. ——

Florẽ

1. cor. 11. Non est licere q̃ ecclia spiritu ordinat aut ea explicatiq̃
q̃ apl̃ica credendi sint. haccon cunctis errorũ quos dam cognoscimus

qui

qui apud nos festum dominice nativitatis hac tempestate
maiores et fideles esse debemus. pro con° 1. Joan. 4.
para ecclie sacre doctrina cap. 15. Ego aut dixi amicis
qr quecunq audivi a pte mea nota fecivobis. cap. 16. aq aut
venerit ille spus veritatis docebit vos omnem veritatem ad rom.
8. ipsi sunt principes spus adop. 2. ad corin. 3. ep ecclie
nostre. ad ephes. 1°. ut aut revelatis facie gloriam dñi spe
culantes in eandem imaginem transformemur a claritate in claritatem
tanq a dñi spu. ad ephes. 2°. ut aut ostenderet divitias glie sue qua
superabundat in nobis in fide et prudentia et cognitione nostri mysterii sacri
secundum beneplacitum ei. ad ephes. 2°. in quo fidelem fiducia
et accessum habemus. ad ephes. 2°. Deus aut misericors
propter nimiam caritatem suam qua dilexit nos. cum
essemus mortui peccatis. convivificavit nos. 2°. Deus
qui dixit de tenebris lucem splere. ipse splendet in cordibus
nostris ad illuminationem scie claritatis dei in facie
xpi. Hec aut omnia operatur unus atq idem spus
dividens singulis prout vult. Ita et nos. Ita et
apli. Ita et ecclie. Ita et fideles. Ita et
sacre doctrine. Ita et sacre scripture. Ita et
sacre eloquie. Ita et sacre pagine. Ita et
sacre theologie

illud efficeret, alioquin quid opus esset admonitione. Et ex hoc sequenti dicitur quod apostoli et fratres qui erant in Judea cognoverunt quod gentes ea recepissent verbum dei, cum autem Petrus ascendisset Jherosolimam quidam qui erant ex circumcisione disertabant Petrum eo quod introisset ad homines habentes prepuntium, ubi insinuat quod apostoli conquerebantur de Petro eo quod baptizaverit Cornelium a quo se excusat explicata visione. Notissima est illa historia quae habetur ad 15. ubi dicitur factus tumultus maximus quorundam fidelium qui erant ex circumcisione adversus paulum, debere gentes prius circumcidi quam admitterentur ad consortium Judeorum, quia de ea missus est d. Paulus ad Jherosolimam ubi congregato concilio ipsorum apostolorum definita est haec veritas et d. Paulus fuit praevisionis praedicator huius veritatis et de hac re reprehendit d. Petrum eo quod reprehensibilis erat quia subtraxerat se a consortio gentium propter adventum quorundam Judeorum in Antiochia. Et de hoc argumento ostendit d. Paulus duas epistolas ad Romanos et ad Gala. Ubi in quibus ostendit post adventum non esse servanda legalia contra quosdam falsos prophetas qui contrarium asserebant. ad 1m

ad 1m dicitur R. quod omnes illae veritates contentae in quibus non sunt explicitae in actibus apostolicis, non tamen illae sunt certe explicitae ab illis ipsis apostolis. Ad 1m confirmatur R. satis esse quod capita fuerunt apostoli fuerunt summe docti in fide, neque fuit necessarium quod ipse Christus servaretur inter alios posteros doctores ut diximus in moderamine posito ad 4m d. 15. Ex hoc concinnatur sententia haeretica aliquorum asserentium apostolos non habuisse intelligentiam spiritualem evangelii sed tantum literalem et secundum illam annunciasse evangelium. 1us author huius haeresis fuit Abbas Joachim ut refert Guido Carmelita lib. 2o de haeresibus et Alphonsus de Castro in lib. de haeresibus verbo apostoli distinxit iste Abbas tres hominum status. 1m ab Adam usque ad Christum in quo lata est quaedam carnalis lex. 2m a Christo usque ad d. Benedictum in quo lata est quaedam lex evangelica spiritualis non tamen spiritualiter praedicata sed literaliter seu carnaliter. 3m vero status a d. Benedicto usque ad nos in quo praedicatur iam lex spiritualiter. Hanc haeresim suscitavit postea quidam Petrus Joannes.

ad conf.

Hinc

hinc differebat ab Abbate illo 3.m statum excidium huiusce
a d. Francisco. con.a hanc heresim procedunt arg.ta primae concl.is
et bis contextus ss.rae quae perpetuo asserit apostolos praestare nobis
in charitate et spiritu et in refrigescere charitatem est optimum testimonium
2.e ad corin. 3.o Deus nos idest apostolos idoneos nos fecit ministros
novi testamenti non in litera sed in spiritu litera n. occidit spiritus
autem vivificat. —//

Ar.us 2.us

V.m articuli fidei convenienter enumerentur
concl.o est affirmativa. Et solu.m ad 1.m non est pro illius intelligen.a
et eorum quae dicta sunt 3. ar.o 5.o has propositiones deus est unus deus
est omnipotens et reliqua quas d. Th. ponit in hac solutione posse
dupliciter considerari uno modo sm quod deus est author naturae ita ut sit
sensus deus est unus author naturae, deus est omnipotens id est potest facere
omnia quae per naturam possunt fieri. deus providet omnibus rebus dirigendo eas
in fines naturae. deus est colendus cultu naturali. et hoc pacto sunt demons
trata a philosophis ut vidi insinuare d. Pau. ad Roma. 1.o quod notum est dei
manifestatum est in illis et in hac consideratione sunt praeambula ad
fidem et praesupponuntur illi sicut naturae gratiae. quod si aliquo modo pertinent
ad fidem est per accidens quia non possunt omnes de illis habere demonstrationes.
alio modo possunt eaedem propositiones considerari quatenus enunciant
aliquid de deo quatenus est author gratiae ut sit sensus deus est unus
id est unus principium gratiae et sic de aliis mutato tantum nomine naturae in nomen
gratiae et in hac consideratione pertinent per se et simpliciter ad fidem
et constituunt primum articulum fidei et ita intelligendus est d. Tho.
in praesenti solutione quando dicit multa hemus de providentia dei tamen
quae non attingunt philosophi. quod si de providentia dei res naturales loqueretur
non diceret philosophos non attingisse nec posse attingere, quoniam peripatetici
habuerunt illarum demonstrationes in illo sensu et ita intelligendus
est d. Th. 3. ar.o 5.o ad 3.m et infra q. 2. ar.o 2.o ad 3.m et 1.a p.e
q. 2. ar.o 2.o ad 1.m —//

Ar.us

2ª. 2ᵉ. Q.º 1ª.

Arᵘˢ. 9ᵘˢ.

Vᵐ. articuli fidei recte enumerentur in symbolo. conᵒ. est affirmans. no. 1º.
In hoc arᵒ. adverᵐ. est 1º. ut annotat d. cypria. in expositione
symboli et consentit d. aug. in sermo. iis. et sermo. 182. q. sym
bolum est nomen graecum significans duo nempe inditium et collationem
et ita signum est quod datur militibus in bello quo debent occurrere
ut interrogati respondeant et prodant se. Vᵐ. sint hostes l. socij,
collatio aut est qua multi sua conferunt in unum. et in hac acceptione
usurpatur hoc nomen symbolum proverb. 23. nollite esse in con
viviis potiores neque in comessationibus eorum qui carnes comme
dunt quoniam qui vacant poculis et dant symbola
consumentur. hinc traductum est etc.

hinc traductum est hoc nomen ad significandum summam
arᵒ. fidei. enim summa ... fidei est signum quo discernuntur
qui militant pro ... ab hostibus ... collatio quam sive apli
sive patres concilia in unum conferentes qui sentirent. ... derunt
hoc symbolum arᵒ. fidei. d. aut clemens in epla ad universos
fideles inquit symbolum ... quod est collectio quae dam sententiarum
fidei et explicatio seq. d. 15. in hoc arᵒ. no. 2º.
2º. no. quod d. aug. ubi ... definit symbolum quod sit comprehensio
fidei ... simplex brevis et plena. si simplex ut consulatur
rusticitati rustici brevis ut consulatur memoriae, plenitudo
aut spectat ad complementum doctrinae. et in sermo. 119. sym
bolum est breviter complexa regula fidei quae mentem instruat
neque memoriam honeret sed verbis paucis dicatur sed inde
multum concludatur. itaque sm. d. aug. symbolum est summa
arᵒ. fidei. no. 3º.
3º. adverᵐ. est hanc summam arᵒ. fidei fuisse maxime necessariam
ut constat ex d. cyprianno et aug. ubi ... et ex d. ambro. in
lib. 2. de ss. et in sermo. ... de seriis et 40ᵐᵃ. ubi appellat
symbolum clavem fidei ... aut haug. necessarium colluitur
ex d. aug. in lib. de symbolo cap. 1º. necessarium est populum
Xianum ore et corde confiteri fidem sed promiscua plebs
non

non pot oia quae sunt in SS.ra plene intelligere et intellecta reti
nere in memoria nisi in quamdam summam colligantur ut ita ma
hetur ad roma. 7. arde creditur ad justitiam ore aut loq
ad salutem nu. aut est evidens et ita ecclia concilium sequta
d. pauli 1.e ad corin. 5. dicentis tamquam parvulis in Xo lac
cibum dedi vobis in potum non solidum, proponit ecclia omnibus fidelibus inter quos
sunt multi parvuli hanc summam ar.orum fidei claram ut illa
veluti lacte nutriantur, perfectioribus aut proponit quam plurima quae
continentur in SS.

4.o adverte m est tria existere symbola 1.m quod dr apostolorum quod
certissimum est ce editum ab apostolis quod asserunt omnes sancti
s. Latan. et prea leo 1.us epla ad pulcherrimam augustam quae
est 13 epla et d. hiero. in epla con. errores Joan. hierosolimitani
et turre chremata in 1. leo. sue sume cap. 19. incertum tamen est
V.m singuli apli singulas semas pertulerint, quae aliquale fundam
habent haec sema in eplis clementis et leonis et in sermone d. Ambro.
et in sermonibus d. aug. 115. et 181 et d. 15. in 3. d. 25. ar.
q. 1. ar. 2.

sed est probatum quod non sit editum ab apostolis hoc symbolum sequitur
si est tertium ab apostolis quod esset redigendum in canonem sacrarum literarum
consequens est falsum enim ecclia non recipit symbolum tamquam SS.ram
pro sequela apli sunt authores sacrarum literarum quod cum
ab ipsis scriptum canonicum est. propter hoc argumentum quidam prama
tici hieronymus laurentius de pala et lutherus negant editum esse
ab apostolis contra testimonia omnium sanctorum sed tamen temerarie loquuntur.
Ad 4.m aut neg. sequela ad probationem dico quod ad hoc quod
aliquod scriptum ab apostolis sit redigendum in canonem scripturarum
necessarium est quod sit fides apostolorum illud scripsisse exemplum
est in epla ad laurencensis quae nomine pau. circumfertur et eam
ad literam transcribit d. Ansel. super paulum et in quadam
epla quae dr scripta a d. pau. ad chorin. et in eplis quae cir
cumferuntur ad senecam et habetur inter eplas senec. haec omnia
quamvis essent d. pau. non tamen sunt SS.ra quam sola opinione tenemus

illa

2ª 2ª Q.º 1ª A 24. 24.

illa ee. d. pau. 2º Rr et melius q ad hoc q aliquis liber
sit canonicus no satis erit q sit scriptus ab aplis, sed req
q sit scriptus ab aplis spu sancto dictante et non tm sugerente
et ob hanc cam colloquia familiaria aplorum non erant
redigenda in canones sacrarum scripturarum etiam si ab audien
tibus scriberentur. ad eundem modum symbolum editum
est ab aplis ss.to sugerente concurrente tn ingenio aplorum
exemplum est in definitionibus conciliorum quae non sunt ss.ta
qz etsi ss.to sugerente definite sint a concil. nihilominus
habentur per propriam industriam ex notitia cum fidei et sacrarum
literarum non tn ss.to dictante illas spatim.

2m symbolum fuit editum in synodo nicena quae fuit
1a gnalis congregata contra Arium Arium vbi devenerunt
deo de virginitate supra 300 epos. hoc symbolum latius
explicatum est in concil. 1º constantinop. quae fuit 2a synodus
gnalis congregata con.a macedoniam vbi convenerunt
pres et symbolum quod cantatur in ecclia tm fere
eisdem verbis canitur quibus habetur in hoc concil. verum
est q ut habetur in cap. 7. non vr ibi q ss.tus procedat
a pre et filio sed q procedat a pre non habita mentione
filij. denique hoc symbolum latissime fuit explicatum in
concil. ephes. quae fuit 3a synodus gnalis congregata
con.a nestorium. quae explicatio habetur in epis. d. cyrilli
qui praeedit in illo concil. et transmissa fuit haec explicatio
ad nestorium p pres concil. videndum est concil. toletha 11m in prin.o

3m symbolum est Athanasij quod recitamus in diebus dnicis
et habet rationem symbolum h sit editum a particulari persona
qz approbatum est a summo pontif. ut refert d. th. 2º seq.ti
ad 3m. ex his documentis manent soluta duo argumenta
quibus lutherus in quodam libello de libertate xiana
impugnat doctrinam d. th. vbi inquit ecce magnam

captivitatem

captiuitatem admare symbolum. 1m arg. in sacris literis
continentur oia quae sunt credenda a fidelibus et sup
vacaneum est ~~[illegible]~~ admare symbolum. 2m arg.
ecclia non est similis sibi in colligendis symbolis enim nunc
plures nunc pauciores veritates colligit in symbolis et c.
Ad 1m neg gna. qm non omnes fideles ~~[illegible]~~ pont intelligere
oia quae sunt in ss. neq hent ius ad explicandum sacras
literas, et oppositum asserat ipse lutherus. ad 2m Neq
ecclia semper fuit sibi constans ex ortis in nobis heresibus
nec fuit explicatio tradere ea quae in symbolis superioribus
implicite continebantur.
oportune in hoc loco dictum est unum verbum de cathecismo
cathecismus est doctrina fidei continens rudimenta fidei sive
1a. elementa sermonis dei. cathecista est doctor huius doctrinae
cathecumenus qr ~~dicit~~ adiscit hanc doctrinam antequam baptizet.
huiusmodi cathecumeni appellabantur multis nominibus a thertu
liano auditores. a d. ~~[illegible]~~ chrisos. illuminandi. a d. ~~[illegible]~~ hiero.
in 3o dialogorum contra pelagianos inquit qr per ~~[illegible]~~ dies. 40. dies cathecizabantur
de misteriis divinis ante baptismum professores huius legis a prin. vocabantur
Disaxuli luce 22. deinde fides acto. 7. postmodum nazareni
acto. 24. postmodum Xani. acto. 11. et ult. fideles qr prima
nostra vox est credo in deum.
nō. cc solutio ad 3m nō est pro ar. 2o. q. sequentis qr inquit d.
th. fideles non hentes fidem formatam non posse dicere in
propria persona sed in persona ecclie credo in deum. ratio est qr
credere in deum sigt motum fidei in deum informatum charitate.
nō cc solutio ad 4m s. arg. nō est qr 2a. solutio d. th. est d. aug. cypria.
hiero. Leonis in loco s. citatis et concilii colomen. pronuncialis
in expositione symboli neq est credenda ratio huius rei herasmi
quam prebet in colloquio de fide qr nō est dom credo in sanctam
ecclia qr ecclia constat ex hominibus qui pont fallere et falli et
subiungit hoc didiscisse a d. cypriano sed neq haec ratio est ad
mitenda neq d. cyprianus unquam illam somauit. et qr non sit admitenda
est

est fides catholica quam ecclia quamvis constet ex hominibus agit
in 35o et ideo errare non potest ut visum est s. ar. 1o. et videndum
est ar. sequenti: quia aut d. cyprianus hoc non asserat patet
ex verbis illis inquit n. ille per illas particulas in, secernitur
creator a creaturis et separantur divina ab humanis. unde
colligitur exactissima ratio huius rei credere in deum est tendere
in eum per fidem tanquam ultimum finem sed ecclia remissio peccatorum
carnis resurrectio non sunt ultimus finis sed media quo deus aut est
solus ultimus finis. Videndum est d. cyprianus super illas
particulas credo sanctam ecclias. unde in symbolo dicere debemus
credo sanctam ecclias sive credo ecclie sive dictis eius quae ecclia
tamen constet ex hominibus non tamen potest errare —//—

Vanes

Ar. 10us Sapientissimus.

Vm. Ad summum pontificem pertineat
fidei symbolum ordinare.

1a. con. fundamentalis ad summum pontificem pertinet finaliter
determinare ea quae sunt fidei. 2a. con. ad solam auctem
summi pontificis pertinet nova editio symboli. 3a. con. ad eiusdem
auctem pertinent ea quae spectant ad coem gubernationem totius ecclie
sicut est congregare concilium et confirmare illud. —//—
De ma huius ar. agunt scholastici doctores in 3. sen. d. 25.
Mar. q. 14. Guillermus parisiensis in tract. de fide sed specialiter
videndus est cardinalis turrecremata in sua summa ecclie. item cair. in
opus. de auctte papae et concilii et in apologia de eadem re et in opus.
de primatu ecclie romane. videndus est alber. pighius campensis in
lib. de ecclastica hierar. et Joannes driego in lib. de ecclesiasticis
dogmatibus. et mag. canus lib. 4. de locis theologicis ubi agit de
auctte ecclie. et lib. 5o de auctte concilii. lib. 6. de auctte romane
ecclie. item videndus est Rophensis, et clitoveus et Joan. equius in
libris quos ediderunt con. lutheranos. —//— ante

ño. 1.º Ante ora ño est cuz. cauē. Sup ar.m q. et 10.m in hoc loco q aplus d. 15. pro eodē reputatur. auctay ecclie vniuersalis, auctay conalis et auctay sūmi pontificis. ergo q in ar.o q. in aplo sed con. p b et d. 15. ar.o fidei conuenienter pon in symbolo eoq ecclia vniuersali errare nō pōt cuiq audire collectus est symbolus, constat aut q symbolus dequo ibi dū d. 15. editus est in synodo nicena et auctum in synodo ephesina et constantinopolitana ꝑ sūm d. 15. auctay ecclie vnitis et conalis pro eodē reputatur. Item in ar.o 10.m et in aplo sed con. et in respon.e ad 2m. patet d. 15. ordinasse symbolū pertinere ad sūmus pontif. q. adnīatio symboli facta est in conal. quale, concilius aut quale congregare et cōfirmare spectat ad sūmus pontificem ꝑ sūm d. 15. auctay sūmi pontificis et auctay conalis quale pro eodē reputatur.

ño. 2.º 2.º ño. est q si qua dubia repertu per multa hui illato est q ecclia respu sūmi pontificis et respu conalis sicut vnus respu partius quia pallius, respu quidem summi pontificis cōparatur sicut totus ad caput. respu vero pluriū conalis comparatur ecclia ut totus ad membra preuiue excepto capite et ipsi fres sunt se respu ecclie tamen authoritatiue repsentantes totā ecclīam.

Tres ista 2.º grauissime sunt a nobis disputande. 1.º an ecclia vniuersalis possit errare in dīnendis rebus fidei. 2.º An summus pontifex. 3.º an conal.m quale. Pro quarū ē elucidatione ante ora premittenda est definitio ecclie, quid est ecclia. et ño q nomen hoc ecclia a greco deriuatur est. quod sicut idem quod latine dicunt conuocatio et quia hoc nomē ecclia significat vim sensui et latinis sepe vsi sunt hoc nomine ut tertulliano, lactantio, cypriano, hiero. aug.o et ceteris ꝑ quandoq; sacras quia de mysteriis nimia acuipit hoc nomen pro domo sacra de quaq fidelis conuenunt, in qua signe no aduenitur a nobis nō. sed in priore signe no habita quale ut nomen ecclie extendatur ad quamlibet congregacōem hominū siue fidelium ut accipit psal. 25. odiui ecclīam malignantium. sed vtemur hoc nomine ecclia ut tm accipiatur pro collectione fidelium siue professantium fidem x̄i. In qua accepcione semper accipitur in nouo testamento, et hoc merito nam soli fideles vocati sunt et conuocati ad participium beatitudinis

p

2ª 2æ Q.º 1ª Aug.us 10.us

p.m. et qm ista est pchissima conuocacio horiz ut stadent de fine beatitudinis ideo meritõ p quandam anthonomasiam diuino datus est nomen ecclie ut hm acipiatur pro cõuocatõe horiz fideliu. est aut hic obseruandus discrimen quod sancti doctores inter ecclias et synagogas, q respublica Judeoz fideliu appellat q̃z ecclia, q̃z synagoga ut ps ex 5.to fo xiana respublica multz appellata est synagoga. et hoc nõ solu ad distinguendu has respub. sed ut ps ex dictis qui Judei fideles respu xianoz erant velut pecudes q̃z non habebant cognitionez et beatitudinis tam expresse sicut xani, ideo illa respub. appellabatur synagoga quod est congregatio q̃z congregantur pastor de pecudibz, vocari p̃ppius est huius. hanc diuisionem animaduertit aug.s sup ps. vi. et beda pouer. s.o illa ebba p medio ecclie et synagoge. Dionisius adnotauit Isidorus in libro 7. Ethimologiarum cap. 2.do

2.do nõ. est q ecclia aliq̃ accipitur pro tota societate horiz et angelor tam qui in celo sunt q̃z qui in terra in hoc ab alijs discrepat q̃ alijs nomen habet ab esse. 1. reg. 4. et. 2. aug. psalm. 21. libro de ciuit. dei q̃z ecclia distinguitur male pro ista m.te pastoz ita ut quadoz pars dicatur ecclia huius habuit. Saluet quã in celis idem coronatus alia pars de militãtibz quã ad huc in terra debellatur hostis 3.o 3.o nõ est ecclia purgans quã quidez est in purgatorio. nunc aut nobis prosequenda est q̃stio de ecclia militante.

3.o nõ est q ad hoc habz quã est ecclia militans aduertendu 2.do modo uno modo sm q̃ fuerũt p.mi fidei explicatiõ. fidei explicatiõ inuenit fines orbis terre et hoc pacto tota congregatio hominũ fideliu ad totã usq̃ ad finẽ seculi una et eadem ecclia est et hoc nõ obstãte erunt ecclie. d. th. in 3. p. q. 7. ar. 2.

2.o nõ ex ecclia militãte habz quam complectitur nõ solum fides sed et baptisma qui est sacramẽtum fidei. in qua acceptione nõ est eadem ecclia quã fuit in lege moysi et in lege nr̃a quã nunc est. Sit igit 1.a diffinitio ecclie militãtis collectio fideliu in ordine ad unũ cap. quod est x.m hec diffinitio tria habet a nicholao pontif. ut refert. de consecra. d. 1. cap. ecclia

2.a

2ª. diffinitio est. Jux. 2as. confidelitas ecclie est collectio hoium
baptizatorum seu professantium fidem in baptismo. hec diffinitio
in ista forma includit eos hereticos. qui illi. simplici loquendo
3ª diffo non sunt partes ecclie ideo melius diffinitur 3ª. ut ecclia sit collectio
totius fidelium baptizatorum visibilis sub uno capite x̄o ad ejus et
ei vicarium eius in terris. explicatur. 1ª. pars huius diffinitionis qd
sit collectio qua voce ois ponitur. nam ecclia nomen quoddam
est collectivum. item ecclia de corpore x̄i vocatur est dei de tione
corporis viui ut habet multa membra ut docet apostolus 1ª. ad corin.
12. et ad roma. 12. omnia membra ponitur collectiue et dicitur
qd x̄us qn̄ promisit 55 [55] petro. tibi dabo claues regni celorum
voce ejus veritatis et ille vox ecclie fuit. 2ª. pars. fidelium cui
ut ab ecclia hereticos et omnes infideles qui simplici loquendo
non sunt partes ecclie secundum illud, ut docet. p. cyprianus in lib. 1.
epistarum epla. 3º. qui est ad cornelium et epla. 6º. ad magnum
et lib. 3. epistarum epla. 9ª. qui est ad iubaianum dum disputando
laicum ponitur, vbi. d. ptes. lib. 12. moral. cap. 13. d. hiero.
d. duo. Dissidentes aunt hereticos nō ee de ecclia. dicens hi qui
aniāt. catholica. ut fit ex cap. sit autem diffima hum. et fide catho.
et bone fit q̄ vnus x̄i tanq̄ membrum aut pars eius nō debet
fieri. l. p cognitionē aut dei amorem. sed hereticis nō sunt veram
fidem nec dei amorem. simplici nō communicant. neq; sicut decet
fidelem. quia nō ptinet communem. communicant. nō sic malitiose et pfide
quasi sciunt. reliqui vero infideles sicut pagani. iudei manifestum
est eos nō pertinere ad ecclie numerū. qui nunq̄ fuerunt membra
ecclie nec professi sunt fidem x̄i in baptismo. 3ª. 2ª. pars diffi
s. baptizatorum excludit ea ratione nam ecclie est qui olim fuerunt
fuerunt in lege moysi et in lege x̄i. vbi hui⁹ est q̄ sacram bap
ptismi et professa fide. sunt in nova lege et quemadmodum
in religione particulari nō consentiunt illi religiosi qui
intendunt illam professi sed qui deuenerunt. ita similiter ita iudei et
olim fuerunt qui intenderunt professi fidem x̄i nec ei christi et
cum eni in ecclia nō sunt simplici parte quia susceperunt baptismum
et professi sunt p baptismum. reliqui vō partes ecclie potius sunt

spirituales

2ª. 2æ. Qº. 1º. Aª. 10. Quid sit eccla.

Ppriet. eccliæ q̃ q̃ quidditas seu hꝰ neꝯ ponuntur ad explicac̃
sed cor. 1ª. parte dat. sic arg. In solo Abel justo fuit olim
ecclia et postea in solo enoch ut dic̃ q̃ sup. psal. 125. ℣
Ad neꝯ arg. er. ad aut. dicim q̃ ppria. asserit q̃ in solo
Abel et in solo enoch fuit eccliꝯ q̃ in ea nō cōmemorat
illos spōe alios justos q̃ eorum manifestus gr. q̃ tunc in ea credebant
. Adam et eua et soror ipsi⁹ Abel et Lamech et uxor ei⁹ ita
ut cain diceret q̃ quicunq; me occideret me q̃ aut ipse mar.
loquendi usitatus fuit in ss. pro optato ad hebr. 7. vñ dr. de
melchisedech q̃ erat sine patre et sine matre sed q̃ non haberet ille
parentes sed q̃ non erat mentio illoꝝ in ss. ita
Sancti item con. eandē particulā in suis hymnis multi de virgi-
nitate scripserunt sed ex hoc ad tuendā eccliæ nō vert q̃ sit collecta ex
eo q̃ ita solent prædicatores dicere in cuius testimoniū asserunt q̃
illi dicebā in officiis matutinalibus extinguuntur lucernæ per pra-
vas quasdā sugg. virgines beatas. ita do ad quadragesimā in tonali diuinæ
officiōz. et in hymno pro q̃ dr. mar. Vtr. exhibuit ordinem
sanctæ mercurialis illoꝝ et duricium cordis p. fraudem eoꝝ infidelis p.
Super hoc alm. tunc recensenda in lib. 3. sed sicut sensit apls
cap. 6i. fides amisse fidem et q̃ sola beata virgo illos seruauerit
Greg. Isydo. et adsert multa testimonia. quæ. in eandē feriam sab-
Anselm. alexan. alcuni. 3. p. cōfess. philosophi dicunt hanc
feriam eo balde temerarios in eo q̃ dicitur fides amisse fidem
nam hoc certum est illi quod dr. luc. 22. ego aut
rogaui pro te petre ut nō deficiat fides tua non in-dixit
Xps ne deficiat charitas tua, ne deficiat confessio tua. sed tm
iii. tantū abest sup. psal. 63. in illo vaticinio ne auferas de ore
meo verbum veritatis. et Ambros. et Theophi. et Beda sup. eundem
locum dicunt. ecclm. ita hoc anno q̃ non deficiet
p se multa fidelis tam gentilis q̃ dr. nec q̃ Judæi qui conuertentur
post. 80. diei ad festum pentecostes exoti natione quos fides ipsoꝝ
est. temerarium est asserere q̃ in illo anno de ecclia Xpi
erat fides. de quo vide max. Carum lib. 4. et 6. de loc. cap. 8.

Ad

Ad arg. In oppm Rz nego ary. ad pmu Rz q sunt casuz qui
hoc asserunt temerarie hoc asserunt. et ad ultimu dicit Rz q si puberty
q sunt 3 tres qui exhimuntur sunt ypocrite qui exterius sunt similes dominus
dirigentes qui reseruant et obseruant ea que sunt in lumine scipt. officijs
qui tñ multi sunt fuerit hñ ag mors fuit velut ultima filioq quedam
ultima ut postea magis luceret in mundo in ecclam et tradi
ecce lumen. Ad 1m non mat. Rz quia nñ acquiescit pia incredulitas
sed in hoc pdm nñ cmendat sine pertinacia, apte nñ fuerant
in casu pdm nñ cmendat sine pertinacia, apte nñ fuerant
in fidelitate ca qua sunt fidei fortes aut ptinaces fuit
q2 nñ aud dicit pene apte ponendo illos veritatem q2
ypocrit nñ cdemnat nisi manifeste tangerent male ypocrisim
alig apte qui hoc animadtant erant sufficiens regula ponendi
ad ptm qui hoc ignorabant sed illos hoc acquirit pia credulitas
ad fidem ad credendu quod nñ audiunt cum pertinacia sed ex quadam
simplicitate et caritate credit sicut ad dictu ruperti heremite de tabula
stulti et surdi ad credendas mysteria qui cognoscunt
sunt ypocrite, et explicate hoc cum libus nam sic Moyses iubet et
cum illis explicabant suos adiumentos et illi nñ dicebant se
fidelis esse non velle qd dicebantur et hi nñ idio erant
sed fidelis fortes quidam multi erant ex fidelis simplicitate
multitudinis multitudo nñ cdemnabant. Ad 2m Sancta
Rz q aud dicunt esse communiter fidem mediantem confessionem
fidei aut ex aliquando fidelitatem et caritatem non aut qd
aut seruant posse pisalvari et ptm hereticum
3m 3 Ad 3m cor. 2a pars diuisionis ecclesie fidelium hereticis
sunt membra sine partes ecclie non tñ pertinentia illa parti
alia. Ad aiam ad ultimu punit hereticos excommunicando illos sed ut ait
ja. ad eos 5. ad ecclie primu iudicare de his qui intus sunt
de viduis sunt probes ecclie. et ans Rz. nam papa sic cum hereticis
sancte dispositis nñ desinit ee sumus pontifex et caput ecclie
et fs ecclie. Ad hoc

2ª 2ᵉ Q. 1ª Artus 10ᵘˢ Quid sit ecclia

Ad hoc dr q sicut mang abstinencia hois nō est pars hois simplr sed in est hōs possessiue q ad hoīes illius pertinet sepelire suas manus &. aliquid aliud faciendo. ita dr he retia tocius corporis ecclie sunt partes quedam abstinentie ac p cons nō sunt simplr partes corporis sed sm possessiue et sm quosdam Jurisdictionē ecclie pertinent et sub protectione ecclie sunt ad seruiendum. Ad arguē dr q ponibilis hereticus pertinet ad ecclīam sm quid. S. sm Jurisdictionē ecclie sicut alius hereticus, p apām tm possessiue nō est pars simplr q nō debet resecari a corpe ecclie fidei. de hac re in alio loco. —

4ᵐ arg. 4ᵒ arto cōtra 3. partialem baptismum angelice catechumenus est membrum ecclie et sm hoc est baptizatus p illa partialem et nec. ma. sed qm si catechumenus moriatur ante baptismum salutis est membrum ecclie. qua re qm ecclīa nō est salutis ut fit comūe. Carthag. Cap. fumiter. Item extrauagans in Vnā sanctam.

S. Cathura. a. est resolutio. 6. in fauorem. d. qui dicunt hos fideles formatas pertinent et numerantur ante bapm aqua q numeri pertinent ecclie q nō poterit saluari.

Ad hoc dr q. d. sic. in 2ª q. ad 3ᵐ Ilet q fideles qui tenent fidem formatam pertinent ad ecclīam numero sicut membra mortua posumus nos hoc addere 3. membrum quod potest aliquis tenere ad ecclīam merito nō aut numero et nō sunt catechumeni et fideles iam qui dicunt nō pertinere numero ad ecclīam dicunt q nō sunt fideles in bapmo visibiliter. q aut dicunt ecclīam nō esse salutem intelligit sic q qui nō fuerit de ecclia salutem meritō potest in salutem nō fuerit de numero visibili ecclie. — 2ᵒ dr q catechumeni simplr pertinent ad ecclīam invisibiliter, sed ad visibilem sm votum baptismi. — 3ᵒ dr q ecclia potest accipere. &. vno modo pro collatione admixtaq fidem ut sic includit partes veteris testamenti et hoc modo catechumeni pertinent ad ecclīam quamvis nō est salutis. q nō est aliud nomen quo speraret nos saluari. 2ᵒ modo accipitur pro collectione q̄ congregatiua est professione actuali bapmi. et hoc modo nec catechumeni sunt de ecclia nec intelligitur illud ex ecclia nō est salus. — ad 5.

S. Aug. fi. con. Vhamy partiales. 2as. et 3as. fideles baptizati
qui sunt extra eccl̃am non sunt partes eccl̃ie nec illae duae partes
ne suffitiunt. dns ihs qz extra eccl̃am nõ est parabilis bonus eccl̃ie
qz debet pars abscisa. et consp. ex illo matth. 18. si
eccl̃ia nõ audierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus.
Ad hoc 12 pec dans imo extra eccl̃am sunt partes eccl̃ie si fidem
Solus. tenent, imo aliqm̃ sunt veluti eccl̃ie manentes, nisi vicio
dr sic erunt membra mortua. ad ybas aut 12 qz extra eccl̃am
pficiuntur sufragijs anbg eccl̃ie vt vnita sunt aij alijs membris
ita qz bona pticularia alijs possunt illis prodesse et ad
satisfactõem pficere pctis suis. //
Arg. 6m. Arg. sit pctum baptizati nõ sunt annumerandi tãq partes eccl̃ie qm̃
qm̃ eccl̃ia est sancta ut dr in symbolo et conubio mieno
et cantico. 4. eccl̃a pulchra et amica mea &c. quod de eccl̃ia
militante pctum non sunt partes eccl̃ie. Arg. sit hereticj quos ag qui
Vrabant eccl̃ias qui docebant pctum nõ esse annumerandi inter partes
eccl̃ie. hanc hereticj sequuntur postea donatistae Epod. adu.
postea bogarol et bohemi et anabaptistae et lutherani, alia semen
siui obtrectatores et Pharisaei qui aiebant solos predestinatos
esse partes eccl̃ie. Hae hereses condemnatae in anal. constant. sess.
4. et 15. //
Con. Con. est eccl̃ia nova congregatio ex fidelibus baptizatis tam bonis
qz malis, tam prius qz prius existentibus. pt ex aug. lib. 3. de
doctrina xiana cap. 32. vbi ita explicat illud cant. 2. nigra
sum sed formosa filiae hierusalem. sicut tabernaculi cedar sicut pelles salomonis.
Dr nigra eccl̃ia ppter pctum qui sunt partes eius et ex hac parte
comparatur tabernaculis cedar. erant hae tabernacula in
terra ismaelitis, qui non erant heredes terrae promissionis sicut
alexandrini ab hebraeis, aut ex qz tabernacula cedar erant
erant denigrata tempestatibus. Dr aut pulchra eccl̃ia
ppter justos qui sunt partes eccl̃ie et ex hac parte comparatur
pellibus salomonis quae erant pulchrae nõ depictae et formatae
a tempestatibus. Dr 2. qz regnum dei comparatur 10. virginibus
quarum

quorz quinq; erant fatue quinq; vº prudentes in qua para
bola designatur exclusio Judeorum a regno celorum dicit
pro ecclia militantis mº qz et ego bonos et malos, et pugiles et
pusillanimes contet. Sic intelligendo qz oes fideles tam
cuiz panabilis peccatis qz justi dicantur homines qz secundum integritatem fidei
qua se sibi ut capiti xpo qui est caput omnis hois ut dicit Aug.
in lib. de vera et falsa pe. sicut corpus simul spu mortuum est sic
fidelis simul cum malis et operibus mortuis peccatis dicantur sanctimo
nia cum diabolo spiritus dicant amicum sanctorum virginum turbe
fidei quia sicut dr vidua mulier cuius predium sicut
conditionis capitalis nisi per nuptias unitur. Item de nam
misceta
virgine
ri in 4º sent. dist. 38. non solum boni sed etiam mali dicuntur
partes illius rei publice in hac vita fidei qui professi sunt
idem in baptismo sunt partes illius. Item si in justi et pre
destinati sunt partes in ecclia magna plus bao in illa sequuntur
sequela qz nequam quinam sunt justi et predestinati ac
qz nequam quinam sunt pulsi a sacerdotio caute de
quo vide canus lib. 4. de locis cap. 3. a vltº ad 7m. et
8m. 3. et 11m. Dondus Rupert Tuitiensis in lib. 3. super
cap. 3. 4. 5. 10. 11. et alphon. de castro de heresibus lib. 2. 6.
adversus hereses verbo ecclia hereti. L. Alberius in prima lib.
2º. de ecclia sua hierarchia cap. 1º. a prin. ad vltm.

ad vltum R.

Ad 2m nego 2º. qz ecclia denotabat sanctos non
solum qui in ea sunt aliqui sancti non hac vice solus videns
Petrus est dicendo in qua lo. in vita qz plures sunt boni
quam mali in ecclia sed dr eadem sanctos qz hoc fecit sanctus
sicut alibi ad Roma. 1º. Vocat alios Rs ad vitam, eorum
sanctos dum nquit vocari sanctos et sic monachus qui professus
religionis spualis non sacrilegus qui religiosus dicitur sacrilegus
dicitur pontifex sanctissimus qui ad minus corripet caput
Vocat capt
ecclie
in hac professione. Item dicit alia ratio qz ecclia dr sancta
qz in ea sunt plures qz tendit ad sanctitatem finis termi ad
terminum cui ad impletur ille ad esse. S. ut exhauriret filii
Israel

sponsam nō habentem maculam nec rugam aut aliquid huius
quōd ni hac vita nō mundat ad dotē d. ap. nihil. dep. sedē
Justus et dē septimo dicunt sīc in ecclia vocatur
nō justa nō sanctā sed parūm vel ecclia aliquas partes quā
sunt mixtā quā vitijs sunt plurimē nō fugiēdā de sinu
Ecclam ecclia mignam et fœdam sed tamē hēc habens
est condemnata pro anathē. confitemur. Ita huius est q̄ dicimus vbīs.
quotquot sunt fideles hī depositū pīe memoriæ asserūt
omnīs auctōrū ecclē et pueri ex se ipsis ecclā quālem nō fassi
cūnt demonstrare signaculo sacramēti efficaciā sanctificatiōnis
ecclia fic q̄ ecclā corpus in vnione ad sponsum exactū et sinum
aliquā religiō non vbi mala q̄ in illā sunt plurimi mali.
sed dīc cōtra hoc potest fidelis simplex sunt dicēdi membra diaboli.
et non sponsi ecclē membra. Ad hoc dē q̄ dicendum nos nō
Dicimus ecclē membra sed partes ecclē dēp̄ tm̄ corrigendum
q̄ sunt partes corporis mystici sed an sint vtiam membra
et adhuc alia disputatio est de qua in 3ª. d. 8. q. 8. ar. 3.
et sunt de hac duæ opiniones vna sancti lib. 4. de bap
cap. vlt. ad. 9m. tenet q̄ peccatores fideles quibus sunt partes simplices
ecclē et corporis dō mystici nō sunt ei membra tales est enim mem
brum vnius partes nō quomodolibet sed partem quamdam ad totalē
operationē actus sensus et motus non sunt partes peccatis p̄ vitam
sequentem non sentē actus dei non sunt simplices membra sed
membra mortua. Confitē. nam sm̄ augustinū 2. de ciuitate dei. 9.
membrum mutilatum non magis dī membrum q̄ pictum membrum pictum.
hanc sententiam sequitur et videtur magis in libris sententiarum et dicit in 3. d. 25. q. 2. ar. 3. q. 1. ad. 3m. et cap. ii ad 3m.
sententia d. th. dīs. 25. ad. 2m. vbi ait q̄ fideles qui sunt in mortali
nō sunt membra dō actualiter sed potentialiter q̄ fidem informem
quam habent nō simpliciter sed sm̄ quid vt dicit sed membrum debet
habere simplicem q̄ non sunt membra proprie simpliciter loquendo.
Item in canticis vbi dicitur huic sententiæ videtur in lect. 5.
6. cap. 7. vbi dicit q̄ nō adiungitur ad justificandum fides sine Jesum dō.
cui inseritur fides, charitas, nam fides nisi spes addat
et charitas nec se ipsum nec membrum vnius corporis efficit.
fide vivificat

Quòd sit sancta. 4a q sit aplica. 5a q sit visibilis. 1a Proprietas
ponitur cont quosdam hereticos et Armenos qui fuerunt cathafrigæ
et calcedonenses qui separauerunt se ab ecclia asserentes hõ dñm
ee ut oes fideles sub uno capite continerentur et gubernarentur
hi postea in ronal. floren. sub eugenio 4o. sabba est unio armenor
apostolor cum ecclia romana. hac sede Proprietas asseritur aduersus
Henricum 7m. anglie regem qui anno dñi 1535. mandauit hanc
hæresim scribi q ut ecclia esset regna et q ipsi reges essent
sumi pontifices. hanc hæresim secuti sunt multi lutherani ut
Zuinglius et alii alumni. cont hanc hæresim habet expressa
confessio in symbolo unius sanctæ catholicæ et apostolicæ ecclie.
de hac re vide quæ in libris decretor. dei et in speculo quodam libro
qui de unitate ecclie et in libro cont donatistas. vide et turrecrematam
lib. 1o. sue summe cap. 5. 6. et 7. et anum lib. 4. de loc. cap. vlto
ad 2m. obi. Ea ratione q hæc Proprietas conuenit ecclie. nam unus
capitis unus debet esse corpus 2o. et unus caput. Vnitas ex illo ephe
ad ephe. 4. solici seruare unitatem spus in uinculo pacis cuius rationem
assignat unus corpus et unus spus. ac si diceret nõ est nisi unus corpus
unus spus in ecclia. et subaungit sicut vocati estis in una spe vocationis
vestræ. de si diceret seruate unitatem q unus est dñs quem infenditis. item
adiicit statim unus dñs, una fides, unum baptisma, unus deus et pater horum.
ac si apostolus hanc faceret gaudi seruate inter uos unitatem q unus est
principium efficiens istius quærendæ. S. unus dñs una ratio formalis vel justificans
S. una fides, una p charitatem. unus est sacrificii vel sacramenti S. unus baptismus
unus etiam est qui vos renat et fidei assimilat scilicet unus deus et pater
horum. item 1o. ad corin. 10. Vnus panis et unum corpus multi sumus
oes qui de uno pane et de uno calice participamus. Vbi aduertendum
declarat de unitate inter membra ecclie. siquidem eandem numerum tibi rem
et idem postea mandducamus et bibimus. S. corpus et sanguinem x. ex hoc sequi
unum corpus. q ecclia una post aduentum x. post resurrectionem est una q fuerit
olim ratio est manifesta q post aduentum x. ecclia non unus populus
eadem sacra eisdem legibus, at ante aduentum x. partim erat ecclia in
populo judeor sub lege moysi sub facris veteris legis partim in populo
gentium non fuerat sacra determinata a deo qui vellet sua sacrificia et
sua sacra quibus haberi justificabantur et deus celebraria, at vo post
aduentum x. facta est unum ouile et unus pastor sicut dñs dixit joan.
10. alia enim oues habeo quæ nõ sunt de hoc ouili.
Item ex illo ad ephe. 2. qui fecit utraq unum scilicet populum
gentilem et iudaicum in se ipso ad illa verba q quæ nunc

2ª 2æ. q. 1º. Art. 10. de ppietatibꝫ ecclie

usqꝫ ad illa verba vbi dr̃ ꝓ quem seng accessꝰ ambo in vnu. 2a.
spu. 2a ppietas ecclie est q̃ sit vniuersalis et catholica.
hec ppietas conuenit eccle ratione psonaꝝ qm admittit ad bapt̃m
oēs gentes et oēs obligantur ligę bapt̃mi. Item est vniuersalis ratione
loci nam in oēm terraꝝ extitit sonus eoꝝ scdm predicatiõ apostoloꝝ.
Item fuit vniuersalis ratione temporis qz ecclia ab initio mundi in
spu. et usqꝫ ad finem seculi. non defuit. de qua re vide amplius
in cõ. Re duit. de. maxe de. 15. usqꝫ ad finem. et in cõ. de
catechizandis rudibꝰ a cap. 13. usqꝫ ad finem et est cõis sententia
sanctoꝝ doctoꝝ. et ps eo ille. ps. 9. ad vñr de x̃o ligni ppheta
stupenda dixit de toto mundo et super regnum eius debuit ut compa-
met et arcuboret illud in iudicio et iustitia amodo et usqꝫ ad sempiternum.
quem locum vidit angelus marie dicens illi dñs deꝰ dabit eꝫ
sedem dauid patris eius. matth. 13. comparatur regnum celoꝝ. Dest ecclia agro in
quo crescunt simul cum tritico semina de sunt et usqꝫ ad messem
finem huius seculi crescere mixta aut cõfusa in seculo. Et similiter
eodem cap. comparat regnum celoꝝ rethi missi in mare de pisces
quos portabat continebat bonos et malos. et usqꝫ ad finem seculi.
Item ex eo q matth. 16. dixit petro super hanc petram ędificabo
ecclam meam et portę inferi non prevalebunt adversus eam. et
cap. vlto. dixit discipulis euangelio vobiscum sum usqꝫ ad finem
mundi usqꝫ ad consummacõem seculi. et Joan. 14. et 16 promisit spm
veritatis ut maneat nobiscum in eternum et apostolis ad ephes. 4. ipe
dedit quosdam apostolos et alios donec occurramus omnes in unitatem
unitatis fidei. etc. ad cor. 11. quotiescunq̃ manducabitis panem
hunc et calicem domini annunciabitis donec veniat. vñ articulus
q̃ salvum fecerit populum suum usqꝫ ad finem seculi. usqꝫ ad adventum dñi.
pter hoc ecclia catholica usqꝫ ad finem mundi vniuersalis et veri
et de oibꝰ veritatibꝰ iudicare potest in ordine ad suum finem. et hoc
stat xiij articulus qm promisit spus sanctus quando abiit vobis oēs veritates.
de hac re late tractat thomas lib. 1º sue summe a cap. 17. usqꝫ
ad 17m. et ex cap. 22. usqꝫ ad 31. et magr canus lib. 1. de locis
theologicis cap. vltº ad 4m. 5. et 6. a 3. vñ refert ante
calvinum et lutheranos ad unum hanc veritatem et totam fidem vide
in d. aug. in locis. 5. et alibi. et in lib. cui titulus petiliani et lib.
de unitate ecclie contra donatistas et lib. epistolam parmeniani.

Spal. li. 4

3ª. p̄prietas eccl̄ie est q̄ sit Sancta. dr̄ aut Sancta q̄ p̄fitet̄ Sanctitatem in Cap̄mo xp̄i et ceteris sacris. dr̄ ch̄ Sancta q̄ p̄dicat obseruadā perfectā legis q̄ tam naturalis q̄ diuine p̄ quas hoīes a terrenis mundanis et ad celestia perducimur. Hec ch̄ Sanctitatem sm̄ q̄ Sanctitas p̄tinet ad religionem cultus diuini p hoc q̄ eccl̄ia instituit ceremonias sacras, religiones sp̄ales confirmat, diuina ad diuinum cultum. quā via Liberius significauit in libello ad titum 2. apparuit gr̄a saluatoris nr̄i dei et hoīs erudiens nos, ut abnegantes impietates et seculares desideria sobrie et iuste et pie viuamus in hoc seculo. s. sobrie quoad nos, iuste quantum ad proximos, pie erga deum colendum. ad eccl̄iam Sancta est ecclesia dei non solum q̄ p̄fitetur Sanctitatem sed q̄ de ea in sacra hui⁹ seculi inuisibilis iustos et sanctos. quod quidem fecit eos q̄ dns̄ p̄misit spūs veritatis quem mundus nō p̄t accipere ut manet nobiscum in eternum. ex quibus est q̄ locus iste intelligendus est de spū sancti sciente nam alia doctrina sc̄a mundum non. 1. inquirit hic pon. de hac p̄prietate sanctitatis eccl̄ie hīde hinc ch̄ematis in lib. 1°. sum. cap. 4. et 2.

Q. Sunt ch̄ gratis dati?

4ª. p̄prietas est aplica. dr̄ aut aplica q̄ seq̄ p̄ viā fidem et doctrinas quas predicauerunt aplī et simul aplica traditiones sm̄ hoc dr̄ sūmus aplice pontifex dr̄ns aplicus 1. drīg aplicus ut cathuma ut dr̄ns aplicus et q̄ ad illos p̄tinet p viā sequi doctrinam aplicam et canonicam repellere de qua re vide hinc ch̄emata in lib. 2. cap. 12. et 13. et canus lib. 13. de loc. vbi ostendit cap. 3. et 4. fundamentis et viis ad corrigendas haereticorum aplicas que non sint in scripto sed ut dicunt de manu ad manus ad nos usq̄ p̄uenerunt.

5ª. p̄prietas eccl̄ie est q̄ sit visibilis. hec p̄prietas sm̄ fidem catholicam conuenit eccl̄ie dei et ponitur cont̄ hereticos nr̄i temporis ut a Joannes hus et wicleph ut a cathari ut a donatistis ut beguardos et beguinas. adueniet hanc heresim docuit scolastici multi in locis dicti putant fidelicet tractantes de sacro ordine et ecclesiastica hierarchia de sacrificio missae, de adoratione et forma vocali, de locis ecclesiasticis. vide dicta in lib. ut a donatis. et lib. de unitate eccl̄ie et epist. 48. ad bonifacium. d. th. hic 3. p. q. 8. a. 2. ad 1°. ad 3m vbi ponit duas miteras xp̄i a sp̄u sancto q̄ sp̄us sanctus dr̄, ac, eccl̄ie eos q̄ occulte inspirat et regit ecclesiam. 2ª aut dr̄ caput q̄ est membrum manifestum et visibile et ei q̄ueniens est ch̄ visibilis p̄ ministeria

2ª. 2æ. q°. 1ª. Arg 10. Quod eccla sit visibilis

ministeriu horu. Ja illud 2m ad arm. 4. Sic nos existimus ho
mines dei. Item ps hec eccla pruebat ex illo psal. 44
accupe regina a dextris tuis in vestitu deaurato circundata va
riata varietate. Vbi pulchritudo eccle visibili designatur.
Item ps hec pruebat ps ex illo matth. 5. Vbi comparatur eccla
civitati supra montem posite que abscondi non potest tuenti videnti
sue cande calcem est q lucibili eccla. ps. Item matth. 13.
Vbi dr dns si non audierit dic eccle et hunc sicut ethnicu et publicanu
sit ibi sicut ethnicus et publicanus. Ex quo loco manifeste colligit
q eccla est visibilis subiecta quam possumus allegare in ipsa
loquitur nobis iam. Item matth. 16. Tu es Petrus et super hanc petram
edificabo eccla meam. Vbi dicit Augus. exponendo super hanc petram id est super
me ipsum quem petra. Super hanc petram, ab alijs vero super confessio
petri, quomodocunq exponatur semper est aliquid visibile super
quod edificatur eccla q ipsa eccla visibilis est.
Item ps ex illo 1. Joan. cap. 1°. quod fuit ab initio, quod
audiuimus quod manus nre contrectaverunt de verbo vite et
annuciamus vobis ut et vos societatem habeatis nobiscum. Vbi colligit
aliquid visibile esse quod de xo predicatum et ipsi predicatores
apli visibiles sunt cum quibus debemus here societatem constituendo
eccliam cum illis. Item confirm. nam eccla nova visibilis erat orta
a prin°. fidelium tpore aplorum nam erant apli, beata turba, et
discipuli q et non debet esse visibilis siquidem semper eadem
eccla est. Et confirm hoc q spus sanctus venit in linguis ignis
et visibiliter sup apostos quasi significans efficiens suam eccliam visi
bilem. Item ps nam baptus est janua visibilis sacrorum per quam introitur
ad eccliam ergo janua visibilis est q eccla que est domus. et demum
plurima et maxima mouementa requirent nisi eccla dei esset visibilis
nam seq non est deum attendere aliquo exteriori cultu sed
sm interiorem et invisibilem cultum ps sequela nam cultus a sacri
ficium refertur ad finem ad veritatem reipub. m. ad hoc ad finem q si respub.
et eccla dei est invisibilis sup flua essent visibilia sacrificia. eadem
ratione colligeretur ea sup flua templa visibilia edificare esse
vocaliter. Item non est aliquis prelatus determinatus in eccla
aliquis sit reassumendus pro explicatione fidei, nullus erit et aliquis

eccle

ecclesiasticos possessiones sed ut aiunt lutheram bruxquisq3
relinqueretur ut ab ss^o fine huius ministerio quiescaret &
in ubq3 pertinentib3 ad vitas eternas. ——— //

Superest adhuc eos quidam nob3 referre contra istam veritatem
q3 ecclia est visibilis. argumentant. 1°. ex illo quod dixit dns
Samaritane. Joan. 4. Venit hora et nunc est q3 veri adoratores
adorabunt patrem in spu et veritate spus est deus
et eos qui adorant eum in spu et veritate opz adorare & adorac
dei ecclia cui debet ee manifestib3. ——— //

2m. 2m. testimon est luce 2 ecce hic. regnum dei intra vos est
nondum hic aut ecce illic. q3 ecclia mea est manifestib3
non est ecclia visibilis est. ——— //

3m. 3m. testimon assumunt ex 1a petri. cap. 2. ad quem accedentes
et ipsi tanq3 lapides vivi superedificamini domus spualis offe
rentes spuales hostias. esse apostolum petrum vocat ecclias domus spuales
sacrificia eccle dicit ee hostias spuales & non sunt ista visibilia.
4m. 4m. argumen ex illo ad hebreos 7. vbi apostolus ex testimo moyse.
31. docet duas mutationes veteris et novum testamenti q3 illud fuit
exaratum. literis in tabulis lapideis, hoc aut scriptum erat in cordibus
& novum testamentum manifestabile est veteris aut erat visibile.
et confirmat. nam idem apostolus ad roma. 2. apostolus docet q3 fideles judei
in synagogis erant in manifesto judei tenentes circumcisionem manifestam
in carne, aut vo fideles novi testamenti dicit ee judeos in abscondito
et circumcisionem cordis in spu et non in littera. et ad roma. 3. ap
pellat legem antiquam legem salvatoris q3 in externis operibus ambulabat
legem vero nouam appellat legem fidei quam in altum mentionem constituit
et 2a. ad corin. 3. ministros novi testamenti vocat ministros spus et
ipsum novum testamentum vocat ministrationem spus et contra veteris testamenti
ministros appellat ministros literae occidentis et ipsum testamentum veteris
vocat ministrationem mortis. hactenus autem lutherani. ——— //

Ad 1m. 1m. testimon q3 hic voluit dns fieri fidem in illis verbis quae dixit
Samaritanae 1m. est q3 apud deum qui spus est et videt secreta cordis
nullius momenti sunt opa exteriora nisi studeant ex aliquo affectu
veritatis, et hac sententia in similibus verbis dicit spus est et id quod dicunt
psal. 44. post talia verba assistit regina adextris eius in vestitu
ecclie ad visibiles explicat et eam invisibiles dicens esse altera eius

2a 2æ Q° L A24 10m

eig filiis regis ab initio in fimbriis aureis circumamicta varietatibus
acsi diceret q splendor eius inuisibilis ostium ab exo splendore erit esse
invisibile. 2m est q dns voluit dns samaritane significare q
iam adueniebat tpus q cesare deliberat determinato loci et ptis
templi psalmorum et sacrificia determinata in templo. sed
cum deus erant eligenda templa et are cultui diuino q quod
dauid predixerat cap. 9. vbi inquit q tunc deficeret hostia
et sacrificium veteris legis tua namq
nam de sacrificiis nouae legis predixerat malachias q in loco
offerenda est oblatio mea domino in aduentu x̃i. et hoc professo amplius
remittit exoratione samaritane dicit. n. pecq mu
in monte hoc adorauerunt vos aut dicitis q hierosolimis est locus
ait x̃s dicit venit hora et nunc est q nec in hoc monte nec
iam non erit locus determinatus vbi nec offeretur sacrificium
sed vbi tantum offerri pot. 3m quod potissimum voluit dns significare
est q in naue et tabernaculo habebat arcam dei erant tunicae
pfecti scilicet q potissimum intenderent adorationi spiritali dei ab
hoc in vet. testam. potissimum intendebatur ceremoniis visibilibus
q si in illis erat aliquid spirituale dei et christi hoc habebant quatenus
pertinebant ad nouum testamentum.

ad 2m testimonium R2 q dns loquit ibi de 2o aduentu regni
gloriosi scilicet de aduentu ad iudicium vltimum
et de hoc inquit nō veniet regnum dei cum obseruatione nisi caueritis
2o loq̃r de aduentu regni gloriosi q quo dicit regnum gloriosum
vos est, voluit n. dns docere q non opus erat solicitos nos ee ut
sciremus diem iudicii q die illa nemo scit, sed q patere nos disponere
ad diem iudicii q quia iam regnum gloriosum iam aduenit nisi hoc est, dicit
aut ee nisi hoc regnum gloriosum principaliter non aut q non sint nec
opa externa, ad quem modum explicat illud ad roma. 14. non
n. est regnum dei esca et potus sed iustitia et pax m sto q scilicet
principaliter in hac quod est cōmedere. l. non cōmedere de quo
vide illud 1g. et q illud exponitur illud luce 17.

ad 3m testimonium R2 q sicut sacerdos potest 2r. diu vnorum prime
ut est nomen ordinis et officii sacri, aldo sno missarie et mutuo officio
ut sibi similitudinem ad opus sacerdotis. et in hac 2a adoptione
fidelis et fidelis post dicit sacerdos q deputatus est q cap ad participandum
aliquid ex ministerio sacerdotis scilicet sacrum et ad aliquid
offerendum

offerendum in honorem sacerdotij .x. Salicar bona opa. dicimus
q̄ hostia e sacrificium .2m. pot accipi bono mō ppie pro
eo quod offertur a sacerdote propriē dicto. alio mō impropie
p similitudinem quarundam pietatis bonis operibus quę offe
runtur a sacerdote methaphorice dicto. sive talia opa sint
spualia sive sint ēt corporalia dicimus p locum d. petri
.2m. explicari et intelligi pot bono mō de sacerdote et hostia
methaphorice dicta id est oibus fidelibus p quandam similitudi
sacerdotij .x. q̄ sint sacerdotes et offerant hostias bonarum operum
alterō mō pot accipi ppie sacerdotium et hostia ēt ppie sed
tunc cōuenit dei populus xianus p synecdochen sicut de ciuibus
illustris ciuis non dicit sint illustres sed quidam. Et sic populus xianus
sacerdotium sanctum q̄m populus xianus sacerdotes sunt qui offe
runt ecclie hostias spuales uidelicet ecclie et oblationes populi et ipse
populus ministerio sacerdotij offert. Nō est ēt ipsa hostia dr
spualis nō q̄ nihil habeat corporale sed q̄ .1. ab spu spiratum
.1. ad spualem aliquid tendit et ita dicuntur sacra bona spualia
et omnia bona opa externa quę fiunt ex charitate .1. disponente
ad charitatem dicunt spualia. ad hunc ēt modum dixit apostolus .1. ad corin.
.15. Seminatur corpus animale surget spuale, non q̄ nō sit futurum
corpus vere sed q̄t ora quod de spu, et hac pacto nobis justificatis
hac vita dicuntur spualis q̄ p ora ēt ita pont ouadunt spui.
In hac ō acceptione dixit d. petrus offerentes spuales hostias.
ad 4m. ex cap. q. ad hebreos. dr q̄ lex nova dr spualis et melior in cordibus et
ore alia quę ibi recolimus. et p hoc sciendum quod in hac lege nova
plenarie ritus et officium est bonum spui. cetera lex illa vetus dr lex
corporalis lex pedum q̄ ordinabatur s̄m se ad cultum exteriorem et no
sanabat spum conferendo gram. ēt ostendens obligationem legis. et
offerens dr lex morum q̄ occasione ng dum petebantur.
Sed replicatur arg̃ istam doctrinam positam q̄ nos p fidem credimus
sanctam ecclam ut ens mysticum sed nō est visibilis aut sensibilis
Resp. est oppositum dicere videtur sanctam ecclam nō credo. Ad 2m. arg.
Solu. quam q̄ bene pot ex fide et scripto ei eandem rem multis diuersis mo
dis sicut dixit dns thome q̄ vidisti me thoma credidisti, sed
certe aliud vidit aliud credidit unde ait quod ita nos dicimus p̄dicti
nabiliter de corpore x̄i quod est eucha q̄ aliquid est visibile

Salicet-

2ª 2æ. qº 1º Arguo.

Scilicet ipsi hereses que congregantur in confessione xpi sub uno vicario xpi in terris. Set aliquid est manifestabile scilicet interior fides et clavis excellentia pontificis et ministrorum ecclie et hoc quod nos dicamus deo et sanctæ ecclie.

Nō

Pro hac veritatis maiori explicatione nō nos sat̄ ē confiteri in vniuersali vnam sanctam ecclam sed necesse est confiteri in individuo hanc ecclam scilicet romanam vbi nō deficit sedes vicarius petri gregorius 13. nostra aut nō definire q̄ sit certus sm̄ eandem catholicam q̄ ep̄us romanus iure diuino sit petri successor ita ut nō possit ecclia transferre successores petri ad sedes thuletanas vel archiepiscopum tale tanq̄ successor petri. Cui deus existimemq̄ romanus ep̄us iure diuino q̄ est petri successor. Hoc nō est certus sm̄ fides sed scitu est optimo, sed fides catholica est quod a nobis asseritur scilicet q̄ ista congregatio singulariq̄ militat sub greo. 13. ep̄o romano est vera et catholica sue ep̄us romanus diuino iure sue positivo debeat esse successor petri.

Nō.

Nec nō est q̄ aduersus hereticos plura nobis supersunt arma ad oppugnandū vñ ecclam catholicam ex istas numeris successionem collectionq̄ fidelium q̄s habuerimq̄ aduersus paganos et iudeos nequaquam nō minus hoc documentum afferit ex quo illud psal. 30. mi illud verbum quo vehebant me fortes tue. vbi dicat p̄pheta distinctum ex locutus de deipso xpo q̄ mi spū vaticinabant multi plures hereses fuisse ad aduersus ipsam ecclam dicente q̄ cōmo. In cuius confirmationem affert exemplum partiale mi gene. 22. vbi dicit q̄ mi tentatione Abrahe et mi mimo laudat hoc miusto quodam mō significatum est xpm, qui b⁹ ecclia ibi expressis verbis explicata cum dixit dño Abrahe p̄ metipsum tue benedicam benedictionem tibi et multiplicabo semen tuum sicut stellas celi et sicut arenam que est mi littore maris. In qua multiplicate seminis Abrahe ecclia procul dubio significat. Hinc sic supponitis sm̄ predicta con⁹. In sensu mi quo ipsam explicatam mi. 1. are fit. Sm̄ fidem catholicam certus est et mō ecclas quod vigilat et gubernatur a deo quod ex hereticis admittunt. Sed eandem lumine rationali hereticos longe patet. mi ep̄os nō gubernari a deo cū inter illos nō est ista ecclia visibilis. sz mi. gm in

doctrina

doctrina hereticor̃ multa sunt quæ repugnant lumini nali. v. g. deus ee tam pch̃ q̃ue iuq̃ adeo q̃ non est mihi opus dei prodito iudæ q̃ no catho pauli. item docent homes no here potestates liberi arb. ꝯ con̄ tones nales docent acq̃ esse no posse narchiã adeo. 2m̃ q̃ sit eccl̃ia ꝛ constat eos fidelib⁹ omi appellantib⁹ hoc ꝛ salicet xiam, sed sola ista congregatio fi culor̃ quæ militat sub grẽ. 13. appellatiõ hoc nõe ꝑhibe ꝑ laest eccl̃ia ꝛ. isto aũ ordine est d. hiero. aduersꝰ luciferianos et d. aug⁹. aũ⁹ aõ chrysostomus gramaticus et epiphanius lib. 1⁹. aduersꝰ hereses hereti. 79. et ꝑ illa ma. vbi est difficultas q̃m statim ab initio nascentis eccl̃ie in antiochia vbi primum fuerunt habebant appellati sunt 1m̃. discipuli xiani quod nomen usq̃ ad mea tpora durauit quod ih̃ suscepit sem̃ seruauit. at v⁹ hereticorũ statim ab initio varia nomia acceperunt et assumpserunt quidam appellãtur michaelitæ marcionitæ et mõ tpore appellantur lutherani, anabaptistæ, zuinglianꝰ. 2m̃ q̃ est q̃ hereticꝰ nõ negant eccl̃iã debere et ꝑfectam sanctos catholicos et apticos, at v⁹ 3m̃ sacras literas, quas illi etiã admittunt ista congregatio fidelium quæ nõ defuit est sub grẽ. 13. est vna sancta catholica et aptica eccl̃ia, congregatio aut illorũ diuisa est et impia christiana quæ et particulares sensus sequit contrarios traditionibus apl̃icis ꝯ nris sunt vera eccl̃ia alterꝰ v⁹ eccl̃ia est sathanæ ꝑ v⁹ mi. ostũ ad 3m̃ partẽ arg. 1⁹ quod attinet ad vnitatem fidei arg̃ vnitas vera eccl̃ie militantis ut ex sacris literis ꝑfectissima sit simul bonos et malos ꝓdestinatos et ꝓscitos, hæretici aũt docent solos ꝓdestinatos esse de eccl̃ia. 2. solos iustos ꝯ ipsi heretici nõ continent veram vnitatem eccl̃iæ sed nec q̃ue ꝑfectam illos continere bonos et malos ꝓfectos et ꝓdestinatos. et confir. q̃ vnitas eccl̃iæ comparatur vnitati corporis humani dicit. quod vnitas nõ est homogenea sed ethereogenea ꝓsimilitudinem partiũ et diuersas ministrationes membrorũ et ornamentorũ sit in vno corpore et in vna ꝑfecta tabali sed eccl̃ia hereticorũ nõ habet istas pulcherrimas distinctiones corporis, aiunt n. omnes fideles qui ipsi appellant esse sacerdotes et posse ministrare sacra, [illegible] nra 3⁹ eccl̃ia habet et constituit ecclesiasticam hierarchiã, pulcherrimas ordines in vnitate corporis, quemadmodum ens sm̃ lumen nale ordinem essentiæ. bñ instituto

het

2a. 2æ. Q°. 1°. Art. 10m.

hec ministeriorum et officiorum multo magis respublica diuina quæ perfectissima esse debet hanc omnibus numeris absolutam et perfectam existere. Hierarchis numeratio hominum et officiorum quæ de ecclesiastica hierarchia consistit. 2°. quæ unitas ecclesiæ sanctæ ex bonitate fidei ad ephe. 4. una fides. Et sic una nra congregatio unitas fidei hec unas et eandem confessionem in omnibus fidei documentis, conuenticula v° hereticorum non hec una fidei confessio nec in nobis est vera ecclia nec in illis qui in nra. nam ut hetus in fine comil. Quidem quia ibidem congregati acclamauerunt semper confiteamur semper seruemus hanc fidei confessionem item eandem confessionem fidei acceptant unanimes scripte et unanimitates quæ militant sub esto romano, ceterum ipsi hereticis lutheranam valde consentiunt mutuo se in rebus fidei aliam est confessio fidei aliquas faciunt sacramenta alia v° quas faciunt anabaptiste ita ut quilibet alias hereticas reputet. Preterea ipsi lutheranam varie mutasse dicitur et iustificatione peccatorum nam melanton et alij multi asserunt iustitiam non esse nobis inhærentem sed tm ab extrinseco dei nobis iustitiam et contrario v° Brencij inquit semper lutheri fuisse q. iustitia inhæret nobis non de qua re vide asium in constitutione prologo. Memorandum Brenci lib. 1°. Preterea sacramenta ipsi in confessione baptismi et multis variant nam quidam dicunt hoc est panis mutus alij accipite et manducate, alij vero nullis verbis vtuntur sed solam fidem dicunt sufficere et ipse philippus melanton refert in interpretatione mutuo se inuicem quas sacramenta assignant illis verbis hoc est corpus meum. hoc refert apud Iuanem caper ar. 13. et ipse dicit bonos et malos. Preterea quidem mi. apte quibus ad illam pertinent qui ecclia sit sancta est alia sanctitas vera ecclie consistit non solum in sanctitate interiori sed etiam quadam sanctitate externa et ex illo quod legimus in cantico de pulchra est mi oculi mi columbe mi ysaias mi tecum parabo corpus absq. inquit quo cum mi tenuissem latet et illa pulchritudo spiritualis mi columbe mi occultis et exterior est. Item quia pau. 1ª. ad corin. 6. apte inquit quia corpora nra sunt membra xpi et templa spi. ut v° hereticis nullas volunt sanctitates exteriores ad mitendas ecclias aliquas mercenarias nam ecclesiasticas ordinatas ad sanctificandos homines. et preterea ecclie templa destruunt et omnes ecclie ceremonias. de

qua

qua ze. vide Joannes cocleus in actis lutheri et in ipsa met
prefatione inquit qd lutherani inique se gerunt adversus pro
ximos cc ses beneresy eis sunt impudicissimi et valde intempe
rati comedentes et bibentes. Iam v° ps eidem in. scripsit
ad illas ps qd ecclia ch catholica est qm. ecclia de catholica et
vniuersali qz semp fuit, et v° hereticoy conventicula non semp
fuerunt sed de novo inceperunt in ecclia et multi eis ante dies ipsa
sunt. ista v° ecclia semp fuit non solus a x° sed eis ab Adam. ista
ecclia est catholica. et confr hac ratione nam non possumus assignare
vnicuiq; heresi primum authorem illig ipsi v° hereticy non possunt
nobis assignare primum authorem nre confessionis nisi x°. et ideo
nra ecclia catholica est. de hac ze vide vincentium lirinensem contra
profanas vocum novitates. et tertullianum in lib. de prescriptionibus
hereticoy et Irenum lib. 3. contra hereses cap. 3. et 4. d. gregorium
lib. 20. moral. cap. 7. in illa verba Job nunc aut deficient filii homines
inquit. vbi illa verba dicit. b. greg⁹ confirmant ecclie qua conqueritur
de hereticis. ista ecclia de catholica qz ei inquit idem docet Jo⁹
illud paul. 2. ad corin. 1° fidelis deus qz sermo noster qui fuit apud
nos vos non est in illo est et non. hoc est non est in illo inconstantia. et
in psal. vig. de in eternum dne permanet verbum tuum. et ad ephe. 4°
inquit apostolus qd deus dedit ecclie sue pastores et doctores ut iam non
simus fluctuantes et circumferamur omni vento doctrine. at v° de hereticis
illud possumus dicere impiorum opus instabile et 2° cano cap. vlt. v° dicunt
hereticos indoctos et instabiles. vide de hac ze Joannes cocleus in actis
lutheri vbi docet qd lutheri anno dni 1525. oppugnabantur de hereticis
vualdenses, at v° post condemnatis iam a leone. 10. sequuti est illoy
setam semas. item osius vbs. inquit qd lutheri primi fuit in illa sema
qd verus cultus x° erat in ecclia ubi at in usu, postea v° persuasibus
suis eis adeptus est et persuasit ut negaret ibi ee cultu x° in sacrificio
dum altaria sustulit. hac ejus docet suadens in paren. 13.
ista ps ead ex in. scripsit ad illas partes qd ecclia sit apostolica et
illa ecclia est apostolica quia sequit fidem et doctrinam apostoloy. nos
sequimur lutheranos v° non sequuntur illas. ps in. qd doctrina apostoloy
et fides non solum continetur expressa in sacris literis sed eis
in traditionibus illis vivo oraculo a christo apostolis traditis et

in

2ª. 2ª. Qº. 1º. Art. 10. Vm eccla errare possit in fide

in eccla consentiat, sed hereticj nihil admittunt nisi quod expressum
in sacris literis, et in illis non est ecclia catholica. ma. pro illo
ad corin. ii. Laudo vos fres q. sicut tradidi vobis precepta
mea teneti, constat haut q illa precepta nõ sunt expressa in sacris
literis. item ibidem ego. h. accepi a dño quod et tradidi vobis.
quam traditionem sedes sobo bobis conservanda. Cetera cum
venero disponam, quã aut fuerãt ista nõ sunt scripta.
Item 2. ad thimo. 2º. formam habe sanorum verborum quã a me
audisti. et 2ª. ad tessalonicen. cap. 2. tenete traditiones quas
edidici sive per epistolam sive per sermonem. esse vbi nõ ad scripta sunt.
et. per joan. in. 2ª. cano: dicit plura habeo vobis scribere volui
per chartam et atramentum. Spero. h. me futurum apud vos et ore ad
os loqui. de hac re eadem dicit. cant. lib. 3. de locis cap. 3.
vbi ponit. 4. fundamenta ex quibus possit ecclesia quenam sint apostolicæ
traditiones de quibus hereticj nihil curant. Ipsa sit ergo ma ecclia
sit apostolica. nam ea ecclia dr apostolica que successit apostolis quam illi
gubernarunt sed hec ecclia successit illi ecclie quam gubernavit petrus
et. pr mi. nam a d. th. usq ad presentem successit sibi continua
successione. 239. pontifices. ergo ma ecclia est dcta apostolica. hoc ãno
ostenditur sancte ut irenæus lib. 3. adversus hereses cap. 3. eidem
utitur d. aug. adversus donatistas et in lib. contra epistam manichei cap.
4º. vbi ait multa sunt que me in ecclia gremio justissime detinent
inter quæ numerat tantas potestimare ab. continuam pontificum succes
sionem et d. aug. in tempore no preseserunt nisi 39. pontifices
spatio v. irenei in. 12. preseserant multo et magis no potest unus obviam
adversus mi ponis hereticis in hoc ante ad placendum multitudo ce
apostolicæ.

dubm. 1. Ms hi constituj. 1º Verificatur in dubm. Vm. hec ecclia errare possit
in fide. 2ª. et sic. 1º. con. q hec ecclia nõ potest existimare aliquid
ad cultum dei quod est contra fidem sanctam ecclie. 1ª. con. 2º.
ista ecclia tam. qua tno est ps que sui habens. Sp. Eb quod futura
est nõ pt errare in fide. 2ª con. q hec ecclia non potest 2ª
existimare aliquid et sm fidem, quod verum no sit sm fidem ver
tum est. hec con. assentitur dnã aliqui catholici opinantes

1ª. con. 2º. 1ª.

.1m. cons et bene, sed m dicunt p ignorantiaz muincibiliz fieri
posse q ecclia existimet aliquid esse m fidem q revera non sit
sm fidem, nos vt asserimus hoc non solum falsum sed erro
neum. pr. 1o. exilla Osee 2. Vbi dit dns eccliz, desponsabo te
mihi in fide sed hoc matrimoniu bo est indissolubile q ecclia
nulla via post deficere in fide ob inuincibile. Item apls. 1. ad
Tim. 3. dicit eccliam esse columnam et firmamentum veritatis
at si ecclia posset errare ex inuincibili, fundamus non esset
firmus. Item Isaie. 1o. quod vt impius dicere q cus dni sit caput
eccliz et ss.tus sit voluti cor illiz, eccliz licet aliquas ignorantias et
fidem nam videretur hoc refundi in ss.tum. Sed est alia
ratio maior nam si semel daremus in eccliz errorem ob
inuincibile statim in dubium veniremus, an alia qua eccliz ppona
mus sit certa. nam qui semel fallit potest esse eccliz q modo
non fallatur. et 3o. sic excluditur nam eccliz de apta et catholica
q semp manet in eadem confessione, a qua si semel errare
posset vti per ignorantiaz inuincibilem. deprehenso errore
expediret illiz reuocare. ——— //———

3a. con. 3o. Simul doctores et pastores eccliz non sunt errare in rebus
fidei. prq si hoc ita esset eccliz errare. tum q ceteri
tenentur illoz sequi. tum ex q dnaquq regula. de ea illud
quod potissimum est in illa ut docet augo. lib. 9. Trin. cap. 9. 2o Si
rectores eccliz errarent, diceretur ecclia errare. item pr q
prelati dati sunt adno eccliz ut eam doceant ergo illud ad esse.
4o ipse dicit quotidie ecclie, alios pastores et doctores esse vtro
circumferam me vento doctrine. ergo ipsi errare non possunt. Inconstiz
haz amplius plana inueniuntur apud augm lib. 4. de bono
cap. 4. et cap. 1o. adducuntur q[uae] scripturae con[tra] eccliz aut tem
quidille Solvit cap. vlo. sit S. 1. m[ajor] m[inor] con[tra] 1as et 2am con[tra] lem
Aaron et ceteri priores et minores Israel ut habetur Exod. 32. sequentes
cultus dei adoraverunt vitulum conflatilem et tota ecclia errauit
in fide. Ad hoc Sr dupliciter. 1. nego dno q tota ecclia vitulum
adoraverit nam abierant tunc Moyses et Josue qui erant po-

hesimi

2ª 2ᵉ q. 1. Arg. 1. Vᵐ Sūmꝰ pontifex errare potest in determi-

nationibus ecclesiæ.

tissimi gubernatores illius populi imo vᵒ videtur simile q̄ multi alij ex filijs leui non consentirent pcepto dñi Exodi cuius signum est q̄ ad vocem moysi se contulerunt cum illo, et laudauerunt multum per castra. 2ª Item ipsi Aaron et reliqus populus excusabant moysen et ipsum adorauerunt vitulum cultu quodam exteriore non tñ erant adorauerunt ex infidelitate sed ex multa simplicitate regaut xᵒ. 2ª sedᵇ

2ᵐ Arg. contra eos dicitur in rebus fidei nullo mō est recurrendum et manifestum q̄ non est regula infallibilis fidei, nam regula certa debet esse manifesta. Iʳ ad hoc dicitur negando dictum nam via legitima inquirendi et sciendi quid teneat ecclia est interrogare quid teneant epi et prelati, sicut dicit dñs deuteronomio, et non est recurrendum ad particulares fideles singulos fideles sed prelatos qui caput est ecclie. 2ª 2ᵐ

Qᵒ principalius est vᵐ Sūmꝰ pontifex errare posset in determinandis rebus fidei. Sit 1ᵐ arg. pro hac parte assumatur una vba Vrbani sexti. Vrbanus sextus non fuit Sūmꝰ pontifex medio tempore ergo nō est Sūmꝰ pontifex qui errare non potest. 2ª pars assumptiua arguitur sic nam a tempore Vrbani sexti usq; ad tempus schismatis in ecclia quod duravit per 40 annos quo tempore obierunt cardinales qui creati erant a pontificibus predecessoribus Vrbani et illos loco quorum fuerunt cardinales a pontificibus electos vnde colligitur q̄ cardinales ipsi nō erant electores veri Sūmi pontificis michelotius illi postea elegerunt martinum Vᵐ in concil. constan. vbi terminatus est schisma est ita alia electio martini v. fuit dubia ergo ois electio pontificis usq; ad tempora ista dubia est et eadem ex illa derivat. 1ª 2ª 2ᵐ

2ᵒ ostenditur conclusio ee Sūmum pontificem in ecclia militante non videre certum Sūm fidem nostram q̄ patet 13ᵘˢ sit Sūmꝰ pontifex et videat certum Sūm fidem q̄ non possit errare. Tūc arguo q̄ non est certum Sūm fidei an ille sit baptizatus. Confirmo q̄ non est certum Sūm fidem q̄ deus ē corpus continetur in hac hostia quam hic sacerdos consecrauit quod similiter non erit certum Sūm fidem q̄ hic sit verus pontifex. Iʳ Quod etiam sit hereticus. 1ª 2ª 2ᵐ

3ᵐ arg. 3ª arg. Sit Summus pontifex potest esse hereticus

ecc̃a potest definire falsum secundum fidem.

Ꝓ ḡna q̃ ille definit sm̃ q̃ sentit mḡr forte reanzamus ad mi racalis
ans aut Ꝓ q̃ de facto Anastasius 2us. fuit hereticꝰ ut colligꝯ 19. dist.
cap. Anastasius. item Honorius fuit ꝯ hereticꝰ ut definitur in conc̃il.
constantinop. 6. actio. 13. et ꝯ. 15. tone vꝰ Ꝓ idem ans q̃ eig
dem rons est fidei in summo pontifice si erit aliquis alio tpe
& si quilibet alius post eē hereticꝰ ēt summo pontifex. —//—

4m. arg. est Sūmꝰ pontifex ut simpliciter catholicus potest errare mḡr adhi
bet diligentias necessarias ad definendum rē fidei, non n. sēper ille
revelat̃ a deo immē. sed consultando theologos. l. sanctis. l. per
diversa. ex pernacijs fidei colligit aliquid aliud et ꝯ sm̃ eandem
et tā definit potest eē Sūmꝰ pontifex in minori diligentia deficere
ac̃ cōm errare definiendo. —//—

5m. arg. est Iudicium de rē fidei infallibile solus Ro tribuendus. 1e. regule cuiꝰ
libet. sed hoc est conc̃il. est n. s. pontificem ipm̃ ut definit
in conc̃il. constantien. sess. 4. et 5. et martin. 5us in sess. 45.
eig dem conc̃il. confirmauit oīa acta et decreta ipsius conc̃il. in reb̃
fidei ꝯ ipsum definiunt conc̃il. basiliense sess. 2. 3. et 33. vade
Ꝓ nam potest̃ quod est in Sūmo pontifice derivatur ab ecclia
et ab ipso Ꝓ conc̃il. in pontificem siquidem ipsa ecclia eligit
pontifices. —//—

6m. arg. Ꝓ leg̃ q̃ et Sūmꝰ pontifex nō Ꝓt errare in reb̃ fidei definendis
sicut ea congregantur concilia. 7m. arg. multi sunt de
Sūmi pontifices qui pleriq̃ definierunt aliquid falsum et quidam
illoꝝ replauerunt quod ab alijs definita sunt. quin ēt sacra
literæ plerumq̃ videntur non legitime interpretari. quod Ꝓ ex
plurimis capitulis et decretis pontificum quæ collegerunt fuere
8m. arg. chremato lib. 2. sue sūme cap. 12. et arg. in 2a pte apologiæ
de authoritate papæ et conc̃ij cap. 13. et in opus. 27. 9. q. 3. vsq̃
et mag. cang. dis. 6. de loc̃is cap. 2°. —//—

Cc istas q̃s nr̃is est concedas aut hereticis et aut catholicis, hi
certū oēs negant hanc authoritatē eē in Sūmo pontifice, sed magis
ipse lutherus sequitur magistrum suum vbi eleg̃. huic semi
subscripsit ēt Melanchton in commen. suis epistolas d. Hieron. ad

Damasum

2ª 2æ Q. 1ª. Arg. 1us Dm Sūmg pontifex potest errare in definiendis rebus fidei

Damasus. et mi quidem libello quem scripsit de rone vere fidei
copit. vbi dicit magnas fenestras apperire ad fmicum vere pietatis
est qui docent Romanum pontificem errare non posse. quibus
de maioribus causis et deside decernit. sed m hic doctr tenuit he
resim non fuit ꝙ sit suspectus de heresi. at b̄ multi catholicos
doctores aliqui opinantur. ꝙ ipse Sūmg pontifex potest errare in
diffiniendis rebus fidei; hoc tenet eradius m̄ discipulus m. d. 19.
m. cap. vltm dns noster. §. hoc aut intelligendus est vbi docet ꝙ
anastasius 2us errauit. Idem vr sentire thomas vualden. lib.
2. doctrinalis fidei antiqui cap. 19. et sarrecremata lib. 4.
sue sūme parte 2ª cap. 26. hi tñ doctores duo expresse alij
oppositum docent quare explicari poterunt isti duo de errore
pontificis Sūmi ut persona particularis est. sed tñ Adrianus
expresse tenet illas sententias m. 4. sen. 9. vbi de sacro consistorio
et eccl doctores parisienses eandem sententiam sequuntur quam
est gerson, Almain et ocham, et inter recentiores Alphonsus
de Castro minorita adversus lib. 1. aduersus hereses cap. 2.
4. et 5.

Pro solutione huius q. is sciendum est nostis fundam. m. fundamentum
pontificij intelligimus quem vnus ecclesiæ vniuersalem qui vicarius
est x̄ habuit sedem sedis petri desuncti esse hanc causam ecclesia
non habet duo capita simul et cognoscendo ꝙ alterum sub altero
collocatur et subordinatur huius alter. ad quod nos docuit apostolus
ad hebreos. 7. dicens et alij quidem plures facti sunt sacerdotes
ideo ꝙ morte prohiberentur hic aut. s. x̄s eo ꝙ manet
in eternum sempiternum habet sacerdotium. simul vitam honorant sum
mum pontificem concil. arel. m. concil. constant. sess. 7. con
errores vbicliff. haeresi 37. et sess. 15. eorū errores Joannis
huss de errore 13. et 27. item m Gula martini. 5. qui interfuit
eidem aprili. et m concil. bas siozen.

2º. Dico est ꝙ ius fidem catholicam asserendus est de m ecclia
Sūmus pontificem iure diuino habentem auctem institutum a
x̄o dño Joan. 21. vbi dixit petro pasce oues meas. quod de summo
sentiat dns matth. 16. ubi dixit petro super hanc petram edificabo
ecclam meam. intelligendus est de fm fidem catholicam ꝙ subsistat

eccliq est quedas monarchia non .n. est eccliq dare summu pontifices creare qui illiq gubernent sicut olim roma gubernabatur per duos consules de hac re agit ni. 4. d. 17. de clamig et d. 24. de sacro adimq. de hoc turrecremata tam lib. 2. sue sume. et Prosperum con. luther. ar. 25. et Joannem Equiz in Enchiridio de primatu petri. Albertum pigiu lib 4. de eccliastica hierarchia. et care. in opu. de auctte pape et concil. et in apologia eiusdem re. et magistrum Soto ni. 4. d. 20. q. 2. ar. 4. et d. 24. q. 2. ar. 3.

No 3° 3°. Supponendu est temerariu et scandalosu asserere q concil.m est s papam et q eius authoritas qua est in pontifice ad gubernandu eccliq electiua ab eccliq est in ipsum pontifica. non hi dicimq. heretica eo q hanc nostram est vta definitiua de hac re heretica. quinymo doctoru paruipenge vta opinantiu q concil. est supra papam. et q auctas pontificia derivat ab ipa eccliq in pontificem. Verum est in q care. sup hunc ar.m recitat definitiones concil. latera. sub leone 10. vbi definitur expresse q papa est s concil.m sed in concil. latera. 3.m non fuit reperta in vna gallia, quem decretu doctoru parisiense appellauerunt ab illo concil. ad aliud concil. asserentes q gallicani epi si non interfuissent illi concilio per bellum quod tunc erat inter Julium 2.m qui congregauerat concil.m et regem gallie. Item q in concil. vbi expresse definitur q primatus petri et romana sedes et sum pontificis est acceptandus, ab eccliq in vbi non expresse definitur q papa est s concil.m. —

No 4° 4°. aduers.m est q Sm Baldu ybaldu ysimos epos romanq iuris diuino est Sumq pontifex q. est successor petri. hoc multis rationibus probat care. in opu. de primatu eccliq romane, et prae cano lib. 9. de locis theologicis cap. 4. s. 6. et 7. et putat ille hanc sententiam certoq de Sm fidem et quasi traditionis apostolicam, negq est modicum alios q semp habuerit fuerit ita q epis romanq sit Sumq pontifex cum hac schisma fuerit in eccliq 40. annis et in abbatia gallie fuit sedes multis annis in appellabatur epis romanq. Item memini alios vidisse q nullis est fuit apostolicus episcopatus preter episcopatus petri transierit in eccliq nec successores habuerit, sed solus petri in sede romana vbi petrus

2a 2æ. Q°. 1a. Ar9. 10.

petrum dfundat est. Item no vr qp posset seruari vnitas ecclie
nisi epus romanus eet deus suscepit petr. nam posset dici
esse plati in ecclia grecia eligere sibi suum pontificem epum
constantinopo. Sonecesse vt qui romo epus creatus ille sit sum
pontifex tanqz successor petri dfundi in illo epi o patu. Verum
est m qp vbi ex dochissimi mtes quos est mag sobo m. d. 24. 5. citat
tenet qp ipsa ecclia posset constituere in amal°. cum aliis pon
tifex ut de ceteris sedes applica transferretur ab vbe rome
in eccliam tolethanam. vt ff. d. 5. Quod ab hostis turcha occuparet
italiam. l. romam —//—

5° aduers est qp Cum questum an sum pontifex possit errare in no. 5°
diffinendis rebus fidei mittendum in declarandis et explicandis rebus
fidei nam ipse sum pontifex negat vlla ecclia habet potestatem
ad faciendum nouum art fidei respectu ad subam, sed explicandi quod
continetur in aliquo vniuersali primo. et hoc manifestum est qz
in ecclia nó est potestas ad constituendum nouum sacrum p multo minus
ad constituendum nouum art fidei nec ad subam sed tñ qz ad explicandum.
quia potest vr qp ipse xps dns qui instituit nouum sacra no in sciat
nouam fidem, cuius est fecerit multa quae per fidem credebantur sum
implicite. l. explicite et effectiue. ab apto ad hebre. ii. author
et consumator fidei qui adimpleuit ea quae p fidem credebantur in
veteri nouum testamentum. est n. confidendum qp quamadmodum
in primis vniuersalibus scripturis continentur omnes articuli nr
quibus dam primis fidei ut in illo accedentes ad deum oportet credere
qz est et qp inquirentibus se remunerator est continentur alii
articuli qui successu temporis explicati sunt vel per xm dnum. l. s.
ecclie sui. et hoc ipse dicendo verum est qp aliqua expressa non
non est facilibus horum articulorum fidei nec ad subam, nisi in specie
vt in illo dicit scit nouum articulum fidei in illo qp voluit fieri homo
qui articulus non poterat colligi ex aliquo alio primo fidei.
Est tñ et hoc ipsum aduersum qp in ecclia est potestas ad declarandum
articulos fidei non solum sicut in aliquo doctore sed
est quedam potestas Iuridica ad obligendum populum ut credat

qp

q̄ eccl̄ia declarauerit. ex̄m hoc sensu procedit̄ma. q°. dum
dubitam an sūmus pontif. possit definire rez fidei. hoc dz
dicendū est ad duas hereticas quas quidam dicunt q̄ eccl̄ia
facit nouas fidei. alij v° dicunt q̄ papa nō hēt maiores po
testates q̄s alij doctores ad explicandas rez fidei. ~~

Ult°. Nō est q̄ papa. 2°. possit aliquas definire ex uno suo sciat doctr
quidam persona quedam particularis. sicut Innocen. 3°. scribit
cōmentaria scripsit ad decretal. & addit̄ q̄. 4ta sen. alter
nō pōt aliquid definire sicut postea dicetur. Sed ex omnibus dictis
eccl̄ie dei quā potestas adhuc 2°. est altera. s. q̄ sūm pontif.
sum. pōtif. iuxta rez usum aliorum iudicum. S. 3ª allegata exhibita
ut lex habet postulat. ut iudices ordinant. quā potestatem q̄s plenissime
recipiat in sūmo pontif. in abbatis pontificalibus suo modo in suis
diocesibus. quinimo sum. pontif. potest committere alicui in aliquibus
potestates. Sed est altera potestas in pontifice ad definiendum
et declarandum veritates pertinentes ad fidei. quā quia sit iurisdictio
potestas hēt in aliquibus altiorib⁹ dicimus q̄s predicta alia potestas
hoc est q̄ ex assistentia spūs sc̄i possit pontifex ad proponendum
ab eccl̄ia q̄d oporteat credere et rez fidei. ~~

Quāstio ista presens est an sūmus pontif. qui est pastor vniuersalis
eccl̄ie et episcopus romanus possit in rebus fidei definiendis errare tam
hēsim quā sententiam falsam. ex ignorantia inculpabili. et ante oīa cer
tissima rez est q̄ sūmus pontifex ut pōt ex ordinario nō errat ex
ignorantia facti aut ex malitia seruando imagines sērias. ~~

a. Lan°. Sed ist° 1ª con°. sūmus pontifex tenens doctr̄ex cathedra particulari
non errat contra rez fidei culpabiliter et inculpabiliter. videtur vere possit
ex sūmus pontif. hereticus. ista con° est contra illos. Scotus
campenses et con° aliquos modernos qui illis sequuntur.
Sed est con° quas sequuntur rez doctores antiqui et sancti. et est
ista pontificum romanorum et cardinalium. omnium doctrina sententia
ante alb. pisanum et post ipsum. nam cant. cardinalis [illegible] in lib.

de

2ª 2æ. Q°. 1ª. Art° 10°.

lib. de sp̃u sancto cuius oppa. et in oppus. de adoratõe pape
et in apologia presupponit tamq̃ rem certam q̃ papa
& hereticus et versus in q̃ an statim sit hereticus desinat
& sum pontifex an sit deponendus et iudicandus ab aliquo
cum ex semia sit tunc temora in sua sua. et victoria
et solus. Cang lib. 6. de loc. theologia cap. vlt°. arg. 2°.
pro mea semia non est licitus theologo in rebus grauioribus
nouas opiniones edere nisi magna et necessitate urgente. ꝯ
mea hec semia antiqua est ꝯ contraria nõ est asserenda. si
quidem non hec vobis videretur et nec. et confir. nam valde
dicere voluntarium vt q̃ cum aliquis clericus sum pontifex confirmet
in fide et vt non possit esse vt persona particularis sit et quod
possit hereticus esse si velit. nam ille posset desinere
esse sum pontifex si vellet venit ad aliquem papatum et postea incideret
in hereses. nõ erat estimandus in fide ut persona particularis sed
q̃ erat pontifex. 2ª arg. nam in q̃ papa semia pertinaciter affirmat aliquid
quod pertinet ad ecclesiam papa in vniuersa militante ecclesia q̃ mea
semia q̃ est multum vera et q̃ nouus opinio est. pleraq. n. deberent
dari in veritate. 3ª arg. de facto vidimus in hunc tempus et Mar
celinum et libellum et nonnullos alios fuisse hereticos
possibile est. de victore quidem q̃d probari ex lib. 5. historie eccle
stastice cap. penultimo vbi refertur quod audiuit q̃ artemonitæ et
paulianiste hereticis dixerunt q̃ victor pontifex fuit illis et erat
sue semie. de marcellino vero dicunt et clamant hystorie
q̃ idolis thurificauerit de qua re collegimus ex sinodo 300.
episcoporum de libello aut est testimonium ruffini et
ex platina in vitis pontificum. de q̃ consensit in heresim eutichen.
de anastasio 6° est testimonium gelasii papa. d. 19. cap. Anastasius
consensit nestoriane et excaecauit acacium hereticum. de honorio 1°
est magnum testimonium nam in 6. sinodo generali actio. 13. et 17.
anathematizatur tanquam hereticus ab hinc 900. annis et in 7°
sinodo generali actione 3ª anathematizatur a thorasio catholicus
et actione 6. ab epiphanio et in actione vltª a tota sinodo. Item

Item 3º Sumi pontifices condemnat illum tamq̃ hereticum S. Agatho
et Leo 2us et Adrianus 2us Sed quidem Agathonis professa
eq̃ missa ad 6. Synodum finalem quo habetur actis 4. Comis d̃ Sed
habetur ni ipsa ad idem concil. nisi quia confirmauit ipsum concilium.
Et sequit Anathematizamq̃ honorium qui hanc apostolicam ecclesiam
tradidit ignominiosis dogmatis illustrauit sed profana proditione
immaculatam fidem subuertere conatus est Sed Adrianus 2us lib
in ad. 7. 4. Synodi finalis vbi inquit q̃ honorio ab orientalibus Anathe
matizatus fuit hoc est q̃ de hereseos erat accusatus ita quidem est manifestum
desiperuerit quoniam ipse in huc ad̃ quod scribens ipsum autem Sergium
Pyrrhum et Paulum et eorum hanc hereticam secutum non potest rectam
esse fidei sanctam q̃ videlicet fuerit innocens ab heresi quam illi im
ponebant paulominus et antemonstratur ipsum Sergium Pyrrhum et
Item esse Marcellum non fuerit hereticum sed examen et
sagacitate sanctitatem illius quaerens
quod facile potest credi q̃ postea petrus dudum martyr fuit
ex ni ecclia canonicatu seu prosecto de libellis et anastasio
non est minimus alt testimonium eruditum et latine
sed de honorio 1. nullatenus defendi potest quasi ille fuerit
hereticus. nam q̃ non respondent dictum obiectum sexti q̃
exemplaria 6. Synodi finalis illa sunt ido corrupta p falsarios
quibus dicas eo q̃ ipsos imo ecclam subripuerunt non
satisfacit hoc plus. n. fieri inconueniens Errantem autem Errorem
illum canonizare et asserere q̃ ex vera ille fuerit hereticus.
2º dicunt q̃ quia canonizatus iuste procedunt sm allegata
probata ni vera ille erat innocens ido n. errare canonizando
errare n. scria fateor et ignorantia facti ido n. negatur
solu satisfacit q̃ vt ex Baldo innocentius iudicare ecclesiam
quod nota habuerit sufficienter diligenter ad iudicandum istam
eam. ex Baldo minus et q̃ iste doctor et eq̃ sequaces tenent
pontificem istum ex ab heresi innocentem, quod illa canonizatio
non teneatur. ex. l. mos q̃ ecclia canonizando errauerit
ignorantia facti hui⁹ quia existimabat ex possibile
q̃ papa det hereticum. 3º volunt eximere illum ab
heresi q̃ honorius consensit ni scirias. l. errauerunt Eutychius et
Dioscorus

2a 2æ. q°. 1°. A2m. 10m.

Ad nō fuit ꝓhibitū q2 nō dū erat ad eccl̄iā delatū q2 xr̄o dñō
fieret. 2o. Sparsoq; 2o. volēm. q; si cōtra illū cōdemnauerunt
hoc factū fuit q2 eccl̄ia judicat de exteriorib; sed hic ꝓsus
nihil salvat̄ fuit nam eccl̄ia nō cōdemnat̄ personas sed solū
sententias pferr̄ cōtra illū ꝓ hereticis adductis fuisse et falsis.
Deinde ad illud quod ipse dicebat contendunt sanctū pontificem
nō posse hereticus esse ea est ꝓbissima q2 sūmus pontifex definit
tota eccl̄ia credere quod ipse sentit unde tota eccl̄ia errare
tenet̄ sūmus pontifex sed hoc miraculose ei ꝓuidetur
si sūmus pontifex haberet errorem in fide manifestū tamen
eccl̄ia sequeret illum ꝓponentem quod ipse sentit. ——
Sed cohō meus semper est. ꝓ. ad. Primo q̄ xr̄o dño nr̄o Ihū xp̄o. m. 1. ad 2.
ego rogau pro te ut nō deficiat fides tua. Constitit hoc
priuilegium nō solū petro sed ei⁹ successoribus ac sed illum
priuilegium ꝓsone petri fuit nō solum collatum officio sed ei⁹
ꝓsone et ei⁹ ꝓsone successoribus. 2o. mi. nam illud priuilegium
nō fuit collatum petro quia apl̄us erat nam et thomas fuit
apl̄us a amissa fide. Unde successores apl̄orum nō sunt in
fide confirmati. Admissum est ꝑ petro priuilegium ꝓsonale
tone officii universalis tale ꝑ priuilegium transiit in successores
petri tone pontificatus sūmi. 3o. ——
Ad hoc dicit 2o. q; ad cuberandū eccl̄iā sufficit ut sūmus Solū.
hoc priuilegium ad posteros tm̄ tone officii ita q; quotiens
fecerunt ex officio sūmi pontifices nō ꝓsumit errare in fide ꝓ
assistentiā sc̄i qui est sp̄us scūs assistens officio. Quorum
quidem ꝓsentia ꝓ est q; alii collati fuerunt quidam ꝓcioso ministe
ꝓsonalis qui nō transeunt ni testes. 4o. ꝑ q; quilibet apl̄us
fuerit plenarie ꝓfectus ni sic⁹ alter. Unde in plenitudo
testis solū transiit ad successores petri. Ita ꝑ in fuit ꝓsentia
et actiua petri quod in fide confirmaretur ad successores
quod officium dei fuit nunq; in fide futurus est. ——
2m. Ad 2m. ad est aduertēs mag̃ semas dei ordinat suauiter disponit 2m.
omnia bñficium dei inclinando pitiam ad motū et ad locum
suum ꝑ ad suauem cuberatā eccl̄iē ꝓuidit q; deo con-

ferat

ferat ipsi capiti intimam inclinationem ad suaviter exercendum suum officium. at si papa esset hereticus non posset habere istam intimam inclinationem ad definiendas veritates fidei ad quas non inclinatur sed potius aborret ab illis. videretur enim esse quaedam violenta definitio contra propriam inclinationem. sed ——

Solu.° sed R.° ad hoc argumentum quod quemadmodum in universo videmus quod aqua ascendit sursum ne detur vacuum et tamen motus ille non est violentus sed suavis quamvis sit praeter inclinationem particularem ipsius aquae eo quod est motus ille conformis aquae secundum quod aqua est pars universi ita per omnia quando summus pontifex hereticus definit veritatem aliquam certam secundum fidem et contrariam ei quam ipse habet movetur non ut persona particularis sed ut pars universalis totius ecclesiae. quam potius in hoc volunt deus ostendere suam omnipotentiam quod per ministrum nequam opperatur effectum horum supernaturalem.

2.° R.° et confirmatur haec solutio quia pari ratione probaret quod sacerdos adulter non posset absolvere a peccatis adulterum propter illam suavem dispositionem ut pari modo respondebimus ad argumentum illorum sicut ad istud illi respondebunt quod ille sacerdos non absolvit sicut persona particularis sed sicut sacerdos. ——

3.m argumentum illud est si concedamus semel quod papa non potest hereticus esse evadimus multas difficultates scilicet an statim hereticus desinat esse pontifex an vero statim sit deponendus. sed tamen

Solu.° huic argumento facile R.° quod primus theologus non debet effugere difficultates quas eligendo aliquid minus probabile sed potius probabiliora sequendo explicare difficultates rei ut ponimus 2.am conclusionem.

2.a conclusio papa etiam si incidat in heresim scilicet secretam scilicet publicam non statim desinit esse summus pontifex antequam ab ecclesia deponatur. haec propositio est contra hieronymum lib. 2. suae summae et lib. 4. parte 2.a cap. 18. 19. et 20. et dicitur haec sententia illustrium doctorum a domino cave. in opus. de auctoritate pape et concilii cap. 10. at vero ipse tenet nostram sententiam ut patet cap. 17. et 18. et patet haec conclusio. ad ipsam ecclesiae etiam si heretici sint non admittunt suam dignitatem etiam si heretici sint nisi deponantur quod summus pontifex non debet esse deterioris conditionis. 2.o patet nam alias sequeretur

22ª qº 1ª Arg 10.

q̄ si q̄ sūmꝰ pontif. semel incideret in hereſim et statim
remoueret inhibendi teneretur ſcipſum prodere aſſerendo ſe
nō eſſe sūmum pontif. ſupra magnus inconueniens quod nō ſequeret
eccliē cōis vt inconueniens. 2ª conſir. nam lex sm̄ ſemꝑ
aduerſarioꝝ ſi sūmꝰ pontifex eſt paratus [illegible] cauſe
nō eſt deponendus ſi hereſim. 3ª ſi ille ſemel diuino
iure deſinit eſſe pontifex nō poſſet vltra preſe. nec nouas
electiones. 3ª 3ª. ſed tertio principaliter inconueniens eſſet q̄ guber-
natio totiꝰ eccliē nulla eſſet ſup̄ ꝑtem infidelitatis cuiuſ
libet. v. g. legis quas ille ad diſponendum fecerit, cardinales
vten- eſſent illo nō eſſent veri cardinales. et ſimile de pen-
ſationes. l. indulgentie quas ille fecerit nulle eſſent.
et hanc effectū eadem inconuenientia que ſolent inferre
aduerſi hereticis qui aiunt q̄ p̄ quodlibet ꝑtem mortale
papa deſinit eſſe pontifex ſequitur illi ex iſta ſema.
Sed contra iſtas conſequentes arguit ſic sūmus pontifex in actu
actu hereſim deſinit eſſe membrum eccliē ergo deſinit eſſe papa.
ad hoc alij 1ª q̄ sūmus pontifex dr eſſe caput eccliē non
tone quantitatiue aut ſubſtantiali sm̄ quas rationes ille nō eſt membrum
eccliē ſed dr eſſe caput miniſteriale inſtrumentale ſcipſum gube
natiuum eccliē et eccleſiaſtice, viſibiliter mediate et effi
ciēter totius membrum eccliē et sūmus pontifex eſt n. caput sūmum
totale, ad quod nō ſequitur q̄ ille ſe ſeparet vtpote ſicut ſi
ſacerdos ab ſolutionem aſpectu ſolem nō ſequitur ex ipſe ſeparet quia
q̄ in hoc exercet officium miniſteriū. ſecundum ſi ad membra ſpi
conſideretur sm̄ q̄ recipit influxum ſuū adulatorem a x̄o. ſcilicet
beatitudinem aut ſuam quod eſt finis ſui. sm̄ hanc conſi
derata poſſimus membrum eccliē eſt ſanctiſſimus regulq̄ a 3ª con.
3ª con. In iuditio publico fidei non ſequitur eſt ſtatimque
apoſtata ſeu ab apoſtolo ſuppone nec romana ſedes a pontifice
romano ſic ut ſi apoſtata ſedes eccliē nō poſſet nec eſſe deſtru
ctū poſſet eccliē. q̄ romana ſedes nō erat nec pontifex
eccliē. hec aſſeruit con. alphon. de caſtro lib. 1º
con. hereſes. cap. 3º. vbi inquit q̄ apoſtata ſedes continet
nō

nō solus summus pontifex sed eius collegium cardinalem non reputat nichilominus ipse summus pontifex errat nō. n
seq̄t inde q̄ ecclesia romana errare possit. nihilominus prima con
stat priuilegium illud collatum petro et eius successoribus datum
et solum plenissime summo abbati alicui ordinis nostri. sicut p3.
ib. beatus es simon bar iona et ego dico tibi q̄ tu es petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam meam. summus
ecclesie non nisi pro fundanda collegium cardinalem sex modis
petrum. l. successores eius. et confirmat ea quae dicat dominus
22. ecce simon ecce satanas expetiit vos ut cribraret sicut triticum
ego aut rogauit pro te singulariter inquit. ut non deficiat fides tua. et tu aliquando conuersus
confirma fratres tuos. sed ultra hec confirmandi sunt ab a petro q̄ sūt car
nō aut confirmāt nisi credentes ab ipso solo. ioan. 21. pasce oues meas
petro assimilantur. Laici enim et pastus unius et ille ipse petro
comparatus est a dño ceteri ouibus et quasi ab illis oues seiuncti
ut pasceret oues x. nō p̄ deo enim pastus ipse a solo ipso.
20. sed ad nō nam cum fideles abundant ad fidem confirman
dum instruant in rebus fidei et q̄ conuenit ab eadem apostolica
sede petunt confirmari nō mittebant nisi ipsum pontificem.
solum ipse diuersas dubitationes fidei dijudicet accommodet.
petra sed nam ceteri omnes ei mordentur a illis sumus q̄
dicunt q̄ nō potest alter respondere ad articulum scilicet q̄ Ana
tasius secundi heretici et damnati. sed in illa ar nō fuit solum
asserens illum pontificem errare p̄ sonam quodam errare nō
dubium definiendo et ipsum et ponendo sua sententia in ecclesia.
hinc seq̄ unum corollarium q̄ ad illum definiendi in rebus fidei imm
ediate residet in summo pontifice et ex cathedra in sede apostolica. sed nam ut
iam dictum spiritus priuilegium fuit collatum est solum
petro et eius successoribus et abbatibus pontificibus declinat
ad sedem apostolicam talem fuisse. Item etiam quare apostolica sedes
nō potest errare. sed asserit q̄ apostolica presulis pontifex nō
potest errare. ergo quod seq̄t q̄ q̄dam nō est summus pontifex
in ecclesia nō est aliquis qui possit ab fide emergentes desi
nitiua

2a 2æ Q. 1. A. 3. 10.

misua fima et publico iudicio definire sd prig et eligendo
sum pontifex de mde facienda est tali diffinitio. ¶
4a. conclo. In publico iudicio fidei sum pontifex errare 4a con.
de no pot. hanc cil expresse sct. d. 19. in loc. a2o. 16.
a. 9. ii. a2o. 2o. ad 3m. et lib. 4. cona gen. cap. 76. et
opus. 1o. cona errores grecor. cap. 33. et cap. 35. usq; ad 7o.
sct. Vual. hanc sema lib. 2o. de ordinatis fidei antiquis
et turrecrearata lib. 2. sue cal sume a cap. 107. usq; ad
cap. 10o 112. hanc sca cal. Vide joan. Quinq; 11o. de pri. m. Ecclia.
prig Cle. 4. mate petri. et cate. m opus. illo. cap. 12. 13. et 14.
Ecclia sanctitate cap. 2o. vide canu lib. 6. de loc. p. vtru sd sedis cap. 4. usq;
ad 7m. ubi ipa authore recitant innumera testimonia pontificu
et sanctoru et conciliorum asserentiu hanc cois. quibus confor
hec cn. Vide merito dicimus q; ma con. et apca tradtio.
immo q; si iam definitu esset alcone. 10. in bulla cne
Lutheri par. 27. In quo dr. ipse Lutherus asserebat q; ecia
si papa et maia ecclia pars aliqua sentiret et definiret non erat
hoc nego sancte ipm sentire, ante; definiret a concil. illud
qui credit damnat ab ipso pontifice et excoicat ille qui
Italus ait facere presumpserit. In prima ma con. Gali
cano sum pontifex in lege veteri no poterat errare in rebus
fidei diffiendis p multa mia sum pontifex in nova lege
ps prima q; in nova lege maius nec est primitus in ipo cap.
ad diffiendum ppe maiora mia et mysteria quam in
nova lege tradita sunt nobis vbi facilius pont hereses pullulare
ang ps ex illo deuteron. 17. Vbi dr Si difficile et ambiguum
apud te iudicium ex pugnas eius inter sanguinem et sanguinem
et iudicia qui intra portas tuas sunt videris verba iudicum
surge et ascende ad locum quem elegit dns deus tuus, venies q;
ad sacerdotes levitici ppis et ad iudicem qui fuerit illo tpore
quos ad illa verba ut dicamus nulli in dubium cat superbia. quod
quidem professo fuit et exemplar ecclesiastice ecclia. In qua
maiores cas ad usus populi referuntur cui quidem fuerit
minus dictum ut si ignotus aut dirimit pugnitur. Prima pr con.
nam d petrus errare no poterat in determinandis controversijs
de

de fide, ~~del~~ sed Summy pontif. diuino Jure succedit pcho meder
dicte ut definitiu est in concil. constan. sess. 7 con. bas. sess.
et sess. 15. etto. 15. et 17. con. pan. huy. et in bulla martin. 5.
qud hetur in fine concily constantiensis vbi cõdemnat hic error
q papa nõ sit vicarius x. et petri successor. item ipsa rõ hor ysus
confutat nam dns tantus fit in sumo pontif. autem quanta nec
est ad miles militantes ecclie usq ad finem mundi, sed ad hoc
est nec aut definitiua rei fidei in vno pontifice aut in
nam in ecclia frequenter exoriuntur questiones et fidem
de fide vnq iudicio nõ est regula infallibilis ad hmoi controuersias
componendas nec in est ut in ecclia essent schismata et nõ dicerent
dns ideus in confessione fidei, in cuius unitate possimus conseruari
unitas ecclie. Sed pot aliquis ad hoc obiectu respondere dicendo
q ad hoc sufficit q hoc actu definiendi sit in concil. q̃ali.
hec obiectio nulla est, nam controuersie de fidem passim et frequenter
oriunt in ecclia q nec in fuit ut remedium esset in promptu, sed con
gregare concilium q̃ale nõ solus aliqui est difficile verum et impte
quia interim heretici prauitatem impiam et suam heresim disseminarent
liberius et ~~del~~ populos inficerent. 2o nõ q etsi facile cet
quotidie congregare concil. q̃ale in necessitate esset unus caput
ad definiendum, nam si plus concilij mitere dissentirent, q est maior
pars (quod contingere pot ut in tempore Arriani hereseos accidit)
q minus in. l. gratian. cpi catholici in illo ordine essent, finem
nõ nec est ut tota ecclia definitiõ deferatur ad vnum x. vicarium
successorem petri alq essent schisma in ecclia q est rõ d. b. mar.
S.a concl.o Romang pontifex hec hmoi dubia in definiendis rebus fidei
quam dixim heres petrus et successores eius. Ista con. nõ vt ad
minus certa q̃ presidet si loquam de summo ecclie q̃le
facto est ecclie in ecclia visibili, tantus sumus pontifex siue
huiusmodi siue diuino Jure conuincan. Ista duo q̃ est epus Romang
et sumus pontifex vniuersalis totius ecclie. 2d. 1o. q̃ dicit petrus et
successor eius nõ pot errare in definiendis rebus fidei, sed Romang
pontifex de facto est successor petri alias nõ haberet ecclia successorem
petri visibilem q nulla esset in ecclia q̃ ille Romang pon
tifex hanc hec dubia. 2o. pr q̃ primum heresis dã

nate

2a 2æ q. 1. a2 4 2.

nare sunt a romanis pontificib⁹ ut ex hystoriis ꝓ ẽ m romano
pontifice est hic dubium allegicdum est nõ absolute an ille cen-
sendus sit. Prima hec veritas definita est a nicholao pontifice
ut refertur 22. d. cap. Sed vbi definitur q est hereticus
quicunq; nequeuerit ecclie romane & sedi ꝓpostas ꝺ ipsum
definitur 11. 7. Synod. 4nali sess. 1. et 7. Cor hereticos quosdã
negantes hoc ꝓuilegium competere romane ecclie item ni cõcil.
constan. ni dicit martin⁹. Vbi hereticã reputandus ẽ qui ꝺicat
quicunq; alt de ecclia & de scripa eq & de fide sentiunt qꝫ
romana sunt ecclia. Item ni cõcil. constantien. congregatu
p alphonsum Carrillo archiepiscopum toletanum & petrum de
mendoza xpti. 4. cardinalem petrum oxomensem condemnata est qꝺam
7. ꝓpõ eiꝫ ꝺem petri in qua aiebat ecclias romanas errare posse.
errasse xpti. 4. ministrabanti quas tenuit cum eisdem
petro confirmat semp. quam ipse petr⁹ reliquit errore seruꝫ
vide in alia huius concilij ministrabanti in suma conciliorum quas
tenuit archiepiscopus toletanus fr. Bartholomeus de Carranza.
vltio sic qꝫ nõ est licitum appellare a ꝑde romana et ab eiꝫ
prelato. Item ipsa conilia ab eadem ꝑde romana petunt cor
firmacões suas deinde ꝙ illa est suprema arbitra regula
ans manifestissimus in sua canonica instructione. et hõ qua nar-
rats si alia est superbia alicui licitum est appellare ad illam.

Superest Respondere adorie in prio posita. Ptes. 1. arg. heretici erunt ad 1m
ꝺeffectꝰ quos seqꝫ sunt lutherani &c. ergo &c. Respondeo
nõ sec m ecclia romanus pontifex sed vniuersus ecclie
ecclie ꝓpius capitis vniuersalis discipuli mores errores. Sed hic error
damnatus est cõprehensus in cõcil. constan. sess. 7. et est error
9. inter errores Wiclef. dicimꝰ ꝙ ad arg. ꝙ nõ est dubi-
tandus catholicis de electione Martini 5. quin illa fuerit
legitima electio summi pontificis. 1o qꝫ sm fidem est ni ecclia
deberet ad eligendus summus pontifex, ipse esset summus pontifex
tamꝫ ecclis caput determinat modus faciendi electionis
et per quos debeat fieri electio et ita determinatus est ni ecclia
ante illud schisma ut fieret electio ꝑ solos cardinales, at 2o
si summus pontifex simul cum cardinalibus peterent &c hoc

dictas ad eligendum pontificem maneret In eccl'ia scilicet simul
cum electo romano. Scilicet ut illi maneret auctoritas ad con
vocandum congregandum ut quos eligeret sumum pontificem.
qui quidem martinus. 5us creatus est sumus pontifex congregatis est consil'm
diligentia et opa imperatoris sigismundi. et tunc ibidem erant in civitate
3or. qui decedebant et summi pontifices scilicet Johannes 24. greg.
12. Benedictus 13us et 14us qui convenit ad consil'm constan. fuit postea 24.
deinde convenerunt alii illud convocantes cum illis et ipse ibi juravit
et fecit votum renunciandi papatui si et quando greg'us et benedictus 13us
renunciaverint. nihilominus postea quo ipse auffugit secretoque similatus
est habitu depositus est ab ipa ecclia simul cum aliis duobus qui dicebant
sumi pontifices. et deductus est simul cum cardinalibus qui convenerunt
ut de singulis nationibus per suffragia convenirent simul cum cardi
nalibus de eligendo sumum pontificem pro illa vice. hoc constat
ex sess. 4ta. cujus concil. constan. est ista electus in die s. martini
anno dni. 1417. sumus pontifex martinus. nemo ergo dubitare potuit
quin divino et naturali jure essent ipsi facti ad ponendum aliquem illorum
aliquis illorum esset sumus pontifex et quod de novo solum pontifices
et eligere de novo sumos pontifices quo illi sic electi tenebant
omnem suum officium per extremam necessitatem ipsius ecclie et ideo in penas hujus
sedis poterant deponi ab ipa ecclia que ecclia erat in extrema necessitate illi
fabricabant contra justitiam nolo renunciando obstabat aliquis illorum esset verus
pontifex. quo quo peccarent contra justitiam quia verus pontifex est vicarius xpi
et ad officium ejus pertinet facere unitatem in ipsa ecclia in ordine ad
verum caput quod est xus. hoc autem unitas non potest esse tempore schismatis
ergo ad monarchus visibilis et tenetur ex officio quilibet in se est etiam
cum periculo vite auferre schisma istud ab ecclia.

2o. Nec obstat si martinus 5us fuisset electus a solis cardinalibus de
quibus dictatum poterat an essent veri cardinales. nihilominus est verus
pontifex. ratio huius est quia titulus officii et circa facti pertinent juris
dictiones, ita ut ecclia tenetur tales ministros habeant tam in causis
civilibus ut habetur in lege barbarius ff. de officio pretoris quia ordinarius
causas ut concordat civitas ecclia theologus parochus excommunicatus quia
sic alia error facti vere absolvit a peccato ita cardinales qui paudent
titulo electi veneranter fuit cardinales sunt electores donec ad eligendum
sumum pontificem unum. dicitur de facto ita est quia aliquis in collegio car
dinalium non est vere cardinalis seu existimatur talis et suffragio elig
solus eligeret aliquis in pontificem ille est sumus pontifex verus. 3o.

2a. 2æ. q°. 1°. Arw 10.

3° Rz q̄ esset cōcederet q̄ electio ipsa in se Martinus S. est nulla
hō q̄ statim a tota ecclia est acceptatus ut verg papa et pontifex ve
rus talis est et fuit. et sic cōsy electoꝝ beg qui successerunt Martino S.
quamuis ecclia p tirannidem occupauerint hispanias, nihilomin⁹ postea
ab ipsa ecclia vere pro successoribus Petri recepti sunt vt ex gl. extrag vocanda in anal⁹
electiōy mag⁹ Anul. S. cano. 3. ——— ad 2m

Ad 2m ar. 2m Rz q̄ etsi in ecclia esset aliquis putatiꝰ papa pontifex
qui reuera nō est papa pontifex, nō est in ecclia admittendus q̄ errore
illius desistendo recedat et transeat in ecclias vniuersales. q. l.
ille non desinet aliquid l. desinet veritatem quam si ecclia aliq⁹
teneat non faltem ad manutenenciā ss̄i nō ex vigore pontificatꝰ ab ipso eg.
q̄ si saltꝰ sinte desineret detegetur hoc ab ss̄to aliqua via. Ipse tegen
eadem matth. 16. porte inferi nō preualebunt aduersus eam. 2a pars
Rz 2°. q̄ si ille qui putatur papa pontifex et reuera non est sit
incapax ad pontificatus ut si esset femina ut de aliqui dicunt de
Joanne 8°. aut esset si ille nō esset baptizatus, tunc nullam nō habebit
jurisdictionē spualem q̄ nec ista ecclia post illam illi conferre si aut ille
sit habilis ad ipsum pontificatum sed tm nō ex electione in se nulla fuit
ppter aliquem defectum. tunc ille habebit jurisdictionē saltem quam
post hanc vicarius papa sede vacante non in reuera habebit potestatē
definendi in rebus fidei cum vtrisq⁹ concordet sumus pontifex vere.
sed nihilomin⁹ ille erit verus pontifex si ista ecclia acceptet illum
ut talem, aut ex ipsamet aliquis cardinalis cuius de voce acceptent
illius ut veri⁹ pontificem. tunc in supplentem defectus qui fuerit ex
nostra in electione. ———

4° Rz q̄ postea aliquis qui putat papa definiret aliquid sm̄ fidem
ex ea certus sm̄ fidem quia est verus pontifex. v. g. si pontifex definiat.
ex certus sm̄ fidem q̄ ⁊ est via tibi. l. q̄ hoc duas voluntates
et q̄ cuius potest aliquis afferre testimonium de ipso nullum est
definiendo aliquid sm̄ fidem nō definit ex certi se esse sumum
pontificem. Respon⁹ dicitur nihilomin⁹ q̄ testimonium eius verum est
sed non est fides sed spūs sanctus est qui cordi illo testificat aliquid
ex sm̄ fidem etc p tanto q̄ ipse sit sumus pontifex cui assistit
ss̄us dū definendum huic ecclie aliquid sm̄ fidem. ex fide ecclia
ex certa sm̄ fidem sequitur nisi ex duabus premissis quid sint
ecclie sm̄ fidem aut ex altera quid sit de fide ⁊ altera col
lata lumine naturali. sed certum quam definit pontifex debet ex
certa

certa sm fidem, hac aut pendet ex 2da premissa. S. summg
pontifex errare nō pōt et hic est summg pontifex qui minor
nō est cognita lumine naturali ꝯ debet ee cognita et certa sm fidem.
sed profecto si ista rāo cōcluderet ēt efficeret quod prig est certus
sm fidem qz hic est summg pontifex qz q concl° definibilis sit certa
sm fidem, nam premisse debent ee prius cognite qz ipsa concl°
ex quo unusq sequeus qz nō opus est expedare ut pontifex de
finiat aliquid sm fidem ad hoc qz sit certus sm fidem qz ipse
est summg pontifex. ista confirmant hanc semis qui sequit illaz
qz cōn° semper sect debiliorem partem antq sed cōn° definita
est certa sm fidem ꝯ utraz premissa certa est sm fidem aut
saltem altera premissa debet ee certa sm lumen nr, sed nraz
ista consequens est sufficiens qz ut cōn° sit certa sm fidem non
sufficit certitudo alterius premisse qz illa certitudo minor
est qz certitudo fidei, ē cōn sequens ut debiliorem partem ac
ē dem nō erit magis certa qz ipsa minor est nō habeat certitu
fidei, nisi forte velint dicere qz est cōn historica quia
est summg pontifex postq definiuit aliquid sm fidem, sed tunc
ipsa concl° ab illo definita nō pertineret immē ad fidem si
dependet ex ista qz hic est summg pontifex sed qz ista non
nō est diffide hic est summg pontifex sed est quidam cōn qua
sequitur ex eo qz definiuit aliquid sm fidem. 2° pbant
suaz semiz tali arg° facto apostolici qui cuq confirmat in
ecclia fidei fidē summg pontifex est, sed hic homo confirmat fidei
fidē et est diffide. mā. sed ex illo duco rr. tu aliqs cōsentis an
firma fidē tuā. minor qz ante definitiōz pontificis xani potuerant
dubitare an illa cōn hyp° esset certa sm fidem, sed post definitionez
manent iam determinati et certi sm fidem catholicaz illius veritatis
hoc rāo vel ed pbabilius ꝯ pcedentes. sed nihilomin nō nec cō
cludit qz pōt aliquis respondere q concl° erit certa sm fidem qz
ista certa accedat illaz nō aud. qz sit certus sm fidem qz ipse
est summg pontifex. ad illg semis est si summg pontifex
.l. concilium dum definiunt aliquas hyp nō definiunt ex
cōsti qz habet auctem a deo ad definiendum sequeretur qz ista

2ª 2æ Q. 1. Ar. 10.

Vltª resolutiõ in rebꝰ fidei possit fieri alicui nisi primus vnig cuiꝰq; fidelis iudicium iudicantis an iste sit papa, an hoc sit concilium rite congregatum. et q̃ non det aliqua regula visibilis ad quaz fieret vltima resolutio quoad nos. sed neq; ista fidei diuinę aliq̃ denunciet, nam resolutio singularis ecclię ee veracem sit vltª ad testimoniũ SSti q̃ quoad nos et no q̃ ecclia dicit se ee veracez ideo credimꝰ ee veracem sed q̃ misterioꝰ SSti nos inclinat ut credamꝰ ecclię ee veracem Jxª illud 1. corno cap. 8. qui est ex deo audit nos. Confirmant pterea suam sentiam q̃ quatione sũmꝰ pontifex non potest ecclesiam ipso iudicare et definire q̃ ipse sit sũmꝰ pontifex sed q̃ nullꝰ id̃ pot iudicare nec definire ac p̃ cons̃ leges definitiones pontificũ sunt misterio et nicessę sed ista confirmatio esset vana nisi crederet quia 2m. quod illud non n. est nec ut aliqua cõ sit certa sm̃ fidem q̃ credimus istum ee sũmum pontificem sm̃ fidem sed sufficiet nobꝰ q̃ tota ecclia illud accepterit et certuz sm̃ fidem ut inde colligamus q̃ vera est certus est illud sm̃ fidem q̃ tota ecclia errare non pot. a 4. dd

et 4º. Solu ad idem ad 1m primo dicendum q̃ magis q̃ habitus per alia q̃ est posse definiendi pontificij aut concilij solus dicitur ex humana prudentia et inquisitione humana aut forsitan ex prudentia infusa cui post subesse falsum speculatiue q̃ iste est sũmꝰ pontifex et q̃ hoc est concilium rite congregatum et confirmatum nihilominꝰ ipsa vltª quod definitur a pontifice. L. concilio tenendum est mimꝰ tamꝰ certa sm̃ fidem. v. g. q̃ aliquis predicator fidem predicat apud barbaros certe ipsi barbari ponit assentire ex fide infusa ipsi suadet li m̃ ex fide infusa non assentiunt q̃ hic como errare non pot sed p̃ bonas coniecturas. Et ad 2m. in oppositum alicuius sentiã dicimꝰ q̃ sũmꝰ pontifex iste singularis videtur se tamꝰ conditio sine qua non non aut ut rã prudendi sed ostendi ampliꝰ explicare hanc solutionem 4m. nam ex illa vr sequi q̃ non sit nec credere sm̃ fidem hanc esse singulares ecclię ee catholicas sed q̃ sufficiat in cor profitendo ecclię catholicas pertinere nam hoc ecclia signabiliter non est alia nisi quod de facto congregata est sub isto pontifice signato et qua congregata est in hoc numero concilio tales

fidelis. v. g. q̃ si fidelis minime nō inclinat ad credendum hunc esse
pontificem hoc dicit canal[m] sed q̃ nō inclinet ad credendum hanc esse
singulares ecclias catholicas. p̃ sed q̃ istarum nō individuari defacto nisi
p hoc q̃ est sub isto pontifice et cōtegrari in isto conal[o] aut saltem
nō est alia ecclia nisi qua de facto est sub isto pontifice greco. 13.
Ad hoc dic[m] p̃ sequela et dicim q̃ ista ecclia singularis nō individuat
p hoc q̃ est sub isto numero pontifice nec p hoc q̃ est in isto conal[o]
hac ē nam sede vacante manet eadem ecclia num. finito ēt conal[o]
manet eadē q̃ eg individuatio nō assistit in hoc dicit ista sint siena
eig individuationis q̃ congregatur sub isto numero conalio. sed ecclia
individuatur p hoc q̃ est congregatio fidelium subdita successori petri
seu romano pontifici defacto siue iste numerus sit illa sit alig vere
pontifex siue nō, michilominꝰ reputat talis. et ita ecclia quae illi
subdit est ecclia catholica. dicim q̃ si minime inclinat mīm hanc ecclias
romanas et catholicas siue veram iste sit verus pontifex romanus
siue siue hoc sit conal[m] vite congregatus siue non. ideoꝰ si vera
et ita hec q̃ hoc conal[m] sit vite congregatus et confirmatus a vero
pontifice tunc dicim q̃ nō solus fides diuina cat assensus singularis
alicuius veritatis definite in tali conal[o] sed ēt si minime inclinat ad
assensus illius veritatis definite. si autem vera nō sit iste sūmꝰ pontifex
. l. conal[m] nō sit vite congregatus et confirmatus a vero pontifice
tunc fidelis particularis potest falli putans se assentiri sm fidem
illi veritati definite cui nō nō assentit ex fide infusa sed ex
fide humana et ex coniectura fallitur. nunq̃ si est admittendum q̃
tota ecclia fallatur et erret acceptando talem definitionem conalis, sed
si tota ecclia acceptaverit signum certissimum est q̃ illud definitum nō est
error etsi ille qui definierit et habeatur sūmꝰ pontifex nō sit vere
sūmꝰ pontifex. sed ēt tunc beluti conc[o] quasi thesaurus cont[o] q̃
ille singularis homo sit verus pontifex q̃ colligit hoc ex una
certissima de fide. q̃ qui het auctem in ecclia confirmandi fratres in
fide est sūmꝰ pontifex. ex altera certa moralit saltem q̃ iste nō
habet hanc auctem. unde libenter ego concedo q̃ negare istum nōem
sūmum pontificem postea ecclia acceptante eius definitionem certus tamen
de fide est valde temerarius et scandalosus et proximus errori nam
qui hoc negaret suspectus est valde de hereſi q̃ nō het aliquam
rationem q̃ ad negandum quod vniversaliter ecclia tenet. michilominꝰ

8i

si ille hō dicerent qd illud negat qz scit ille qd ille nō est baptizat
nō est hereticꝰ sed iste casus vr possibilis qd aliquis ascendat
ad pontificatum de quo possit dubitari an sit baptizatus vel
maxīe qz plures ad ecclesiasticos ordines nō petunt nisi teneros pueros
nō baptizatos ascendere etiā ad sacerdotem. ad con.

Ad conclusionem. Dicendum qd nō est eadem ratio de hostia consecrata
1.o quidem qz sacerdos certa est se fecisse debitum sacerdotis. tum etiam qz
hostia consecrata nullius fidei dat nobis ut cognoscamus ee consecratam
at vō papam ponticem aliquem esse sensibilem efficax unde possimus
colligere certitudinem quadam moralem qd ille sit papa ponticem scilicet
qz cōfirmat fideles in fide. et denique iam dicimus qd nō est certus de
fide qd iste homo singularis sit verus papa ponticem. m
ad 3.

Ad 3.m dicendum qd principale aliqui respondent negando antecedens, alii qui-
dam ponunt posse hereticum ee papam sed hi non admittunt qd definiat aliquid
hereticum credat sine fide certus quod ipse adhuc sit papa. sed hi isti
videntur asserere miraculum quod ipsi cōmanifeste effugere et ipsum
solum. nam certe miraculum est qd aliquis sit vicarius christi et tamen
non possit confirmare fideles in fide. Alii vero respondent ad obiectum
qd quidam modum capiendo et fecerunt nescienter quod dicerent ista summa
pontifex hereticus per definire contra suas sententias antiquas. quia
potest summus pontifex esse hereticus aliquid amplius hereticum et capiendo in
definiendo scilicet qd intelligitur aliquod definiri per ecclesiam universalem sententiam
sub particulari sed hi illud definiri ordinante sancto. m
ad 4.

Ad 4.m dicendum principale aliqui respondent per maiores sed dicunt qd
tam consanguinei quam christi summus pontifex etsi non adhibeant aliquam diligentiam
numquam in errabunt in definiendo christi definiat quam requirebant non
adhibendo talem diligentiam habent suas sententias 1.o articulo 4.o 2.o quam
xpi absolute dixit sine aliqua modestia et rogavit pro eo petro ut non
deficeret fides tua non requirit ut nō deficiat prudentia humana et posterius de
ficere summus pontifex in adhibendo diligentiam in consultando et dicimus
habent nam etiam papa est pontifex adhibere diligentiam necessitate qd nudum
fuit privilegium petro collatum nam qui aliquis adhibuerit diligentiam
sufficientem ad inquirendam veritatem fidei invenit illam.
sed hi hoc semper multo mō servando est. 2.o qz assistentia sancti non
fuit concessa petro et eius successoribus per immediatam illuminationem sancti
sicut scriptoribus sacris. aliquam definitionem summi pontificis et con
cilii est sacra scriptura nam sancti inspirante conscripta est igit

me

mediante diligentia et consilio debet deuenire ad definiendum.
2° fa ex dicta quę in scripturis sanctis inuenerunt pontifices et conciliū
in definiendis rebus fidei semper premittunt disputatas et collationes
sanctorum doctorum et sanctorum. Quod si aliquis diceret hoc fieri qz est pro
pterea de adhibenda tali diligentia nō qz necesse simpliciter ad de
finiendum. Contra hoc est qz talis presumptus nō potest aliunde colligi
nisi ex peritia errandi nisi talis diligentia adhibeat. nam si
absq; alīq; diligentia facta ipse summus pontifex et concilium nō possit
errare nō est temerarium nec contra sentias nō adhibere summam
diligentiam. Dem̄ contra 4am ar. qz tam certum est qz papa
et concilium nō possit adimplere talem diligentiam ad definiendum
qz est certum qz nō possit errare in definiendo. nam dato qz non
esset infallibilitatis gratia concessa ab infallibilitate medio respectu
ad finem. Ubem si hanc certitudinem nō haberemus facile possent heretici
calumniare definitiones pontificum et conciliorum dicentes nō esse
adhibitam nec debitam diligentiam, posset enim dicta ecclia errare acceptando
aliquid tanq; de fide quod tenere nō est de fide qz nō est adhibita
sufficiens diligentia iuxta regulā nam fideles non tenentur obedire
decretis pontificum et conciliorum nisi constet examinatis an pon
tifex adhibuerit necessariam diligentiam. S. nō adhibuerit. ——

Ad 1m̄ p. illud quod opponitur semper ex illo Luc. 22. Ego rogaui pro te
Petre ut non deficiat fides tua confirma fratres tuos, sed contra primū nō modo nec
ad summos infallibilitatem fidei. — Ad aliud vero alias dicitur semper
Xr̄s pro particularibus hoc et potuit ex negligentia minuscipienda fidei
vacare, et alias fuerit diligens ad hoc errare potuit etiam gravi
speculativo et manifesto in ubi fidei, ideo singulariter pro Petro
concessum illud est qz nullo modo possit errare in adhibenda nec diligentia
et ratione qz ista adhibita nō possit errare ex errore specu
lativo et manifesto. ex dictis sequitur qz ista conditionalis est vera
si papa nō adhibuerit necessarias et sufficientes diligentias ad definiendum
de posset errare sed ex hac conditionali simpliciter est falsa cui
aliquis dissimulat et nō adhibuerit necessarias diligentias.
Ad 2m̄ ar. Xr̄i. qz grauis contra est supra papam et dicitur supra loco
deviaret de ipsa ecclia quod tam scandalosum et dirum et
temerarium valde, nihilominus dom est qz ipse papa ret firmus
autem ad definiendum rem fidei. tūc est qz hoc expedit ad bonum

22ae qo 1o Azw 10mus.

bonas et nec. quidem has ecclie eo qd concil. no post facile
co pregari quando mony in regnib. debili cunctis expedire fuit
cauteles in interpretando legi, ut fuit in lege 3a ff. de
constitucionib. prima cap. et hoc ex hoc esse autem fuit a regnib.
Rz 2o. vide aut p concil. sit supra papas et ad concil. constan.
et basilien. Rz qd qm illud dissimiunt erant concilia acephala
et sine capite. quia postq concil. basilien. potuit fuit con
stabulum quod dq et communicato con. pontifices. qd aut martinus 5us
approbauit acta concil. constan. dixe se sati explicat in bulla
ejus qua incipit in fine concil. et melius de actis cor. reuncij
declarat. de hmoi vide quos vide supra. 2. sup. sume cap.
99: et 100. et caet. in opus. de laude papae et concily cap. 8.
dog. et in apologia parte 2a. cap. 11. et in corone defensorij
ubi fuit in concilio lateranen. Vide magistrum canus de
hy. oblig lib. 5. de log. cap. vlt. ad 3m. et 4m. ad 5m.
ad 6m. caet. prum. nec sequela qz concilia — dica multo
congregandi 2o. qz — quia pontif. pro rei gravitate debet alios
aut paucos consiliarios ad hibere sibi. et cita qui gravissime
detestrone et hereses pestiferas exoriunt angelus ecclie merito
concilia evocabit ut sec catholicae epi fuerunt vtum pontificem
sicut hoc stent illius defendere. huius exemplar fuit illud
concil. 1m. habitu in Hierusalem. 6. d. Jacobo et reliqui Hierosolymitani constituerunt testimonium apostolorum et seniorum qui quam
d. petrus protulerat de cessatione legalium ut 2d actus. 15. cap.
2o. concilia debent congregari qz in illis non solum agitur de
fide verum et de moribus reformandis ad quod multum refert
consilium episcoporum. 3o. demum convocantur concilia quando ad consulendum
heretici qui solent in ea ad effugiendum concil. vocati, et ad destruendos
fideles, quamvis nomen acceptum ex qua definiuntur in conciliis et
confirmantur a pontifice qz illa quae a solo pontifice statuuntur
tam in rebus fidei qz et in moribus. — ad 7m.
ad 7m. principale Rz qd si in papa aliquis erraret in suis de
rebus hoc melius modo esset dicendum erare personaliter ut doctor quidam
noluerunt sumus pontifex. Sed dicat aliquis unde possemus nos assi
gere qn desinit ut pontifex. qn ut persona particularis. et similiter

q° est de conc.° scilicet quomo Intelligenus definitiq conc.is
de fide tangi ab ipsa aulte conclusi procedi.

Ad hoc. q.s R.q hec signa ponsumg here. 1° si clerus conc.is
sit qui opp.m sensit aut dixit. 2° si dixerit tangi hereticus
fuisse qui opp.m sensit. 3° si aliq definitio expresse ponat
tangi ab omg fidelibg accepta et credenda fm fidem 4g
dicat de consilio spus definimg hoc. 5° illud. si aut nullus istor
signor fuerit interpositus non est cuiq modo infallibiliq definitio
fidei etsi absolute aliquid proferatur a summo pontifice et
a conc.° cui tmen generaliq reprobatum in volumine juris inqua
re falsus est alfonsus de castro lib. 1° adversus hereses cap. 4.
putauit. n. q papa loquebatur aulte pontificia qn° pontifex suus
tenuit in sue canonizatis illa ille arbitratus est q papa possit errare
in rebg fidei ejus autsumg pontifex est. Tribuendum non est q ea
que in conciliis generalibg confirmatis aulte pontificis scripta sunt
et decreta temerarius est balde a errori proximus negare alia
mouere in rebg pertinentibg ad dogmata fidei et doctrine.

Q° 3ª est An concilia errare possint in definiendis rebg fidei.
pr. 1m. arg.m pro affirma. Quia nam spus veritatis promisit est
alg. rbi eccle. sed concilia sunt pars quedam tt
sed concil.m est pars quedam eccle q non est infallibilis spum
veritatis.

2m. arg.m Si aliquis locus esset in ss.a scon de probabilibus sententijs et dubijs
conciliu definiendo vbi est ille locus matth. 18. vbi sunt duo
vel tres congregati in nomine meo ibi sum in medio eorum, at hic
locus non probat sufficienter concilium errare non posse q exposita
ma. sed nam innocen. pontifex ut refert d. 10. cap. adquibus
et concil.m 6m gnale actione. 7ª et concil.m calcedonense in
epla epistola ad leonem pontificem erasse locus doctrine utriusq
illo testimonio ad plenum autem conciliu. mi. 2° pt q ille locus
equalit probat q concilia provincialia imo et synodi diocesana
non possint errare cui aut falsum est nam concilium carthag.
errauit sub cypriano cui conuenerunt epi ejd affricani. et
in ibi definitus est q baptismg collatus ab heretico non est
verus baptismg sed baptismus ab illo est rebaptizandus

quod

2a 2æ. q°. 1a. Art. 10. b. conal. posse errare ni definiendo rogatus?

quod asserere non iam hereticum est. ——— //

3° arg. nam de facto quedam conc. finalia ni errauerunt de fide ut conc. arimin. de quo refert Iustinus lib. 10. hystorie ecclesiastice quod asserens aliq. esse hereticu. vbi conuenerat 600. epi. item conc. constantinop. errauit cum leone imperatore vbi dem fuit imaginum ut refert. 6. synod. finali actio. 7. vbi damnatus est illud conc. vbi congregati 300. epi. quod si aliquis opponat hoc conc. non fuisse congregatum auctoritate pontificia et ideo posse errare. cui hoc est q conc. ephe. 2. congregatum est auctoritate primi pontificis Celestini. 1. errauit ni ad dictum lo. eutichetem hereticu. vt ibi ponit. 13. et 21. ea dem pontificia et ni conc. calcedonense vbi condemnata est heresis dioscori et eutichetis. item conc. basiliense errauit quod ni congregatus est auctoritate papeni. 4. et conc. constan. est legitime congregatus cum non auctoritate pontificia q tunc non erat determinatum pontifex. ac decreti synod. 6. finali quod apud eum celebratum est condit. 102. canones. In quare 2°. ap probatur ille error editus ni conc. carthaginens. sub cyprino et ni 3. et. 13. 55. 67. sentit aliq errasse et hanc ystoriam synodi est recepta a tota ecclia q post errare. ——— //

In hac. q. 8. aliq disputato est aduersus hereticos qui negarent concilium auctem ut. Arius negauit auctem concilii nicem. Dioscorus dixit errasse conc. calcedonense Ioan. huss asseruit errasse conc. constantiense. ipse lutherus loca conciliorum dampnat et. 1. olim asserit errasse conc. 1. hierosolimitanum sub d. petro congregatum, postea q definiuit legem grecis necessariam esse ad salutem et item definit abstinendum ee a sanguine et suffocato et demum euidentissime, q conc. constantiense manifestissime errauit eo q ademnauit Ioanni huss et vult dett. et condemnati quendam esse hereticum sic hieronimum de praga. ——— //

In hac. q. plurima dicunt doctores de fide. lib. 3. sum. sume p totum. vual. lib. 1°. doctrinali fidei antiquo cap. 27. ca 28. cui. ni opus. lege citatis. Stephen. con cathenum cap. 27. usq ad. 30. Alphon. de castro lib. 1°. aduersus hereses cap. 4. et 5. et 6. et lib. 4. in verbo conciliu

magistru

magnum Canum lib. 5. s. de log. theologica p. thy.
Pro explicac. q.is nota q. synodus ecclesiastica est congregatio
sacerdotum majorum episcoporum ad tractandum de fide et aliis
xiane religionis ductis capitibus. hec definitio est adversus Lutherum
et Buzerum qui asserunt ad conc. gnale debere vocari indifferenter laicos et sacerdotes quantumcunque viros pios et prudentes sed in nra definitione non solum plandum est quod dixerunt
et confirmarunt diversi tam prudenter qui imprudenter qui fuerunt
ante Lutherum. de qua re vide Sylvest. magnum canum cap. 2. vbi s.
Nota 2°. q. synodus est divisa trimembriter alia n. est synodus
gnalis alia provincialis alia episcopalis. synodus gnalis est ge-
nalis episcoporum gnali concilio sumi pontificis congregata et celebrata
divino episcopi qui in synodo gnali soli episcopi de necessitate convenire
sed ex privilegio convocantur et conveniunt et gnaliter ordinum
in hoc vita esse quin soli episcopi juxta Joannem de Lodena ad conc. gnale
quo vocati fuerint ut habetur cap. 1.° de jure jurando et illi laici pru-
dentes si no venerint ad conc. ut habetur in cap. placuit. d. 17.
et illi soli admittuntur ad proferendam sententiam in concilio et illi soli sub-
scribunt de necessitate fidei et gnaliter ex speciali facultate pontificis subscribun-
tur de re vide turrecremata lib. 3. cap. 5. et 10. tractat. 2.
Nisi episcopi non intelligimus episcopos titulares sive annulares. et hoc est
quia totum officium nobilium conciliorum transgressum virtute juris divini pe-
tendi sententiam. b. q. ligare et solvere et ferre sententiam in materia fidei.
condere leges quae ad sunt opera jurisdictionis. divina tria in defi-
nitione gnalis concilii convocatione. ad diversa concilia provincialia ubi con-
gregantur episcopi unius provinciae aut regionis. sed in concil. gnalis debent
congregari duarum regionum castellanie sed in no est opus ut omnes epi
omnes regionis veniant ad concilium sed sufficit ut major pars eorum
ut vere sit concil. gnale. de omnibus in definitione synodi gnalis
sumi pontificis congregata. ratio est quia soli sumi pontifices habent auctem
congregandi concilia gnalia ut ipsa met concilia gnalia clamant v.
g. in 7. synod. gnalis actio 6. et 7. synod. gnalis 7ae actio 1.a et 7.
et concil. roma. sub simacho pontif. et refert in cap. bene quidem
96. d. et synodus est romana sub damaso pontifice. in concil.
Lateran. sess. 11. ad ipsum definitum est. et multi pontifices hoc de-
finierunt ut habetur apud gratianum 17. d. et in cap. significasti de

electione

2ª. 2æ. Q°. 1ª. A2ª 10ª. Vm. vtilitas possit cessare etc.

electione. et hoc ē qđ docet d. th. in pp. q. 36. ar. 2. ad 2. et in hoc ar° vide etiam. vbi. s. cap. 6. et 7. et cap. 34. usq; ad. 36. et cani. in dpo de auctte papæ et conciliī cap. 16. sed pr̄ one ita nec ee qz congregatio magnatum ni aliquis regno ad tractandū rē publicū nōstr̄ sine auctte regis alias fieret censeretur conspiratio; sed rebus xiana hēt studiū pontificem ut monarchā q̄ principē huius rei pub. s. ecc̄ nō sint congregandi ad tractandū rei fidei et gubernationē eccl̄ie sine auctte summi pontificis quod quidem intelligit qn̄ fuerit in ecclia summus pontifex quod ex° alias deficiente summo pontifice max̄ ppter schismatis poterunt congregari epi ad eligendum pontificem. l. ad determinandum quis sit pr̄ pp. pr̄ pria hēt veritas hanc in actual. calcedo. actio. 2. ubi dioscorus pontificij vehementissime accusatus dissarum eo qđ absq; sanctæ synodi concilij congregasset sine auctte pontificis. solent itaq; appellationes huiusmodi conciliā congregata sine auctte pontificis annullari et synagoga sathanæ. i. ecclia a zephas sine capite. pria synodus provincialis est synodus epor̄ unius provinciæ aut regni metropolitani aut primatis auctte congregata. synodus episcopalis est synodus sacerdotum congregata auctte episcopi. epi

est alia diuisio synodorum namquedam sunt congregare et confirmare auctte pontificis quedam tm congregare nō tm confirmare, quedam auctte pontif. v°. quę tm sint congregare sunt nō confirmare. quędam v°. neu confirmare nec congregare auctte pontificis. fol. 3.

3. nostr̄ qđ epi in concilijs quali nō sunt tm consiliarij sed veri judices pol ex domil. meis soli. vbi. d. iacobg epūs hierosolimitanus primus habuit sermonē sub hac forma ego iudico. cum eodē cap. is. maduerit sententiā penitentiæ dixerim qz ss. ecclesiæ et paulus in eodem capite nisi ecclia apli pauli pr̄ecipue et proprie ecclesia apli et ecclia. s. illa quidem illo concilio erant datæ, ecce conspice quæ communia concilia ea quæ definiunt in conciliis suis appellant decreta et canones q̄ sunt judices. pria qn̄ epi subscribunt sententiæ asserunt sed qui consiliarij sunt nō subscribunt q̄ vere judices sint. sed actis hoc ostenditur. sed qn̄ epi epi sunt judices in concilijs ar°. m. sequit q̄ summi pontifex confirmare decreta ppter maiorem partem tenear. annullari et p̄ eos qui possit summus pontifex errare in maiori parte. sed sequela qz in ill concilijs et judicijs tenetur assi-

mare

maie pfes maioz pt. 2a. pars seq. pt qz mauz pars pot
errare. Ad 2dm 1o sequela erat gbat dicit q pt iudicij suum
pfessio humane cui verum q pfes teneat confirmare semp
mauz parte pt hoc aut diuino iudicio ppe assistentiaz sc̃i potest
ponit eo semp minoz parte confirmate. ——
Soluo
hoc supposito sit 1a conclo. conciliu generale confirmatu ecclesie
dato aliqe pontifice no pot errare in rebz fidei diffiniendis
pbr cui⁹ est contra sm quoz tenent vniuersa doctores sanctoz
et scholastica. de qua re vide. d. aug. in epla. 178. et lib. 1o
de baptismo cont donatistas et a. d. eps. lib. 1o. epla. 24. et
refert. is. d. cap. sicut vbi dicit. ad ecclesie veneranda 4to aug
alia. q. alia sicut 4to euangelia et vide ibi illum lib. 2. epla.
epla 49. lib. 2 epla 33. et lib. 5. epla 162. hab hieron.
lib. 3. cap. 57. et magnum canum lib. 1o. de loci. cap. 4. sed pot
ista con⁹ cyrillo math. 17. cap. si duo ex vobis &c est. n. 2m explicatio illius loci altera ut intelligatur q quotienscuq aliqui iam zelo
boni inquirendi veritatem fidei aut ecclesie que pertinent ad suam salutem
et orandi et postulandi pacto ut illis doceat spiritus sanctus errabunt errare
culpabiliq quia pstat q si qn erauerint errore inculpabili
q deus postea facile illuminauit illos. et tale re fuisse conciliu carthaginense sub clio cyriaco congregatu in nole xie. et tñ erat ibi error inculpabilis.
et cirpline sunt correcte et edocti a d. augustino epo romano. alterius
tñ intelligitur illud testimoniu ut scilicet congregentur iam qn
pfecti et alie pontifices congregantur ad tractandu de fide. exposito conciliu congregatu in nole x errare no possunt sed hoc pt
melius explicando dicit illum explicare quadrupliciter. qua ampliatur
istud dictu scilicet ut quotienscuq xpi congregantur in nole xi
no possint errare pro modo congregationis sue tria pncipaliter congregatio
dicitur regulariter. nullo modo errare possit. si aut talis congregatio
no fuerit ita regulariter sed adhuc regulata sed adhuc regulanda non
errabit errore culpabili sed no est periculum q error error inculpabilis. qz sancte ecclie est ut error ab ecclia. 2o. fuit ostensu qz semia
conciliu congregata sub tali titulo conciliu totius pfessionis ecclie
verbis vtentibus aut formam aut tenorem dominice confessionis in suis
diffinitionibz sortent predicere hoc sacrosanctu &c synodus in &c
legitime congregata. 3o. fuit dictu q ecclia vniuersalis non pot errare
in rebz fidei, sed conciliu generale vere repzentat vniuersalem

ecclesiaz

2a 2ae Q.o 1.o Arg.to 2.o Bm Conal. possit errare circa fidei diffinicõem.

Ecclia sit ut diffinit martin. 5. in bulla que incipit Inter cunctas christianã fidei errare nõ pt. pr ea dem ait & illo extrad. 19. cap. vbi comparans seniorẽ et principem appellatum eos populos. et 3 regũ cap. 8. dicunt ois ecclia. math. 18. cap. prelatã dicit ecclia in illis verbis dic ecclie hinc ipse audenter colligunt q ppi qui cõgregantur ut capitẽ totius ecclie particularis repreſentent vbs ecclie vnitis simul cum suo pontifice ẽ ibi illi nõ sint doctores aut sanctiores in ecclia dei. nam potestas illorum ad diffiniendum est in illis pro assistentia 3a. 4o Quadrag. con.o nam in ecclia debet esse aliqua regula visibilis ad diffiniendum fidei, sed sine generalibus regulis de canil. nulla esse nõ. nam 35 quam volunt habere in regulis sepe nõ continet explicite totã fidei necessariã est ẽ obscura in multis locis. nec est in ecclia regula viua que loquatur et explicet ipsam per scripturas sacras. 1 —— 2a con

2a con.o Conal.m Provinciale confirmatum a bone pape imo epi vbale nõ pt errare in diffiniendis fidei. hoc con.o est in nõ ordine sit ita certa sicut precedens, tñ nõ ita certa sicut ordo existimo nõ esse nouum esse. 1.o pr 2.am nã que vltimo in confirmat. 1e con.i qui talia canilia ante vsum sunt in voce ꝛ. item canil. Johannis. nõ sunt inpi prouincialia et hi ibi de vsu et ꝛ. vnitis eccl pelag. ad aduat. 2 canilia prouincialia esse 35 fiadsi aut ter capitis. prima pr nam ut 3. nouum papa nõ pt errare in diffiniendis rebus fidei dum facit officium pontificis sed qui confirmat hmõi canilia facit officium pontificis 2 nõ pt errare, et consq. nam ab vno errante vniuersali posset error in nouum vsum nõ ẽ fuerit hmõi confirmatio prudenter accepta a fidelibus tanq dogma fidei 2 vbi ecclia errare. prima pr nam ad confutandas hereses que exoriuntur in vna prouincia sufficere debent canilia prouincialia et epi cuiuslibet. ecc.a. nõ intolerabile et inpte dicere quod papa totius ecclie canilia prouincialia. at hoc falsum et hereticum quod exoriuntur confutare 2 ẽ vtil efficax remedium ad hoc est celebrare prouinciale prima cõclusio hoc in adultis nam pelagius cõdemnatus est in canilis prouincialibus ut in canil. milevi. confirmat ab inno. 1.o a in Trans. et Carthag. que cõfirmata sunt a leon. 1.o et bonif.o

pontifi

Pontificibg. Item Jouiniang et Erudig cõdemnati sunt in conuil°
Telensi confirmato a Siricio papa. Prysciliang est damnatg
est in conuil° Bracharen° 1°. quod cõfirmauit leo. iij. et petrus
obxomesij obxdunsij cõdemnatj est in conuil. amplu. sub alfonso camilo
quod in fui prouinciali sed confirmatus est a Sixto. 4°.
equale Quod si aliquis interroget quomõ cognoscang quenam conalia
prouincialia sint confirmata quod nõ ad hoc dicang q
multa eorum sint expresse confirmata pontificum. alia vo habentur
ut implicite confirmata scilicet illa quod cum venerint ad notitiam
omnium ecclie nõ vltra sustinuit ab ipsa ecclia aut a sumo pontifice.
cui silentium in huiusmodi rebg tam grauibg approbatio est.
Talia sunt multa conilia Toletana et Aze lacensia, hispalensia.
quod dicamus de conciliis prouincialibg confirmatis a pontifice nulla
proprie jure sunt medicenda est de conciliis tamen libgnõ quidem
congregatis auctoritate papali sed confirmatis quale fuit conciliũ constan-
a
3. concil. ciense conuocatum auctoritate papali sed nõ dum cõfirmatum
nõ est inquibusdam regnis fidei in ecclia. Hoc con° fit ordinarie facto in
prin° cpõ Ceterum de canonibg illis apud eruditos facta disputatio
solet dubitari a tribuendi 6. synodo enali. de qua re late disputat
ang lib. 5. cap. vlt°. ad 6m et rogat illos canones cc. 6. synodi
et hiere alicubi confirmatos quos sequimur libenter.
Et aduertendum est quod a sanctis patribus et doctoribus in conciliis provin
cialibg nondum ab ipso pontifice confirmatis ut sit de concilio cartha-
ginensi sub cypriano. de concilio meliodenensi cui contenit ang arius et
refert hoc lib. 10. hystorie ecclastice cap. 20. Rufino. lib. 2. de
conil. anthiocheno quod desumpsit ex decretis arrij ut hic lib. 4. hystorie tripartite cap. 9.
item de conil. elueritano siue granatensi quod quidem erroneum
negando primum gradum sanctis imaginibg. de quibg alibg vide magnum
canum cap. 4. vbi 5. Ad maiorem explicationem huius capitis con-
ducit quod alia duo sunt appendicia huius capitis. Altera
est vtrum conil. m legitime celebratum assistentibg legatis pontificis
et sub auctoritate ipsius pontificis faciat certam fidem nobis omnes
articulos pontificios an vero sit separandum confirmatio pontificis ut firma
dicenda teneamur de fide. Altera. q° est an quod conil. m legitime
congregatum sine consensu ipsius pontificis quod per contingens prout
sucedit aut quod pontifex est hereticus tunc cum possit tunc cessare
in definendis rebus fidei. et sit propositum vltimo quod non

ut

2ª 2ᵃᵉ Q. 1ª. Artᵘ 10ᵐ.

ut ram S. dyrmg ḃeꝫ eccl̃ie pastores nō ꝑnt errare in rebꝫ fidei sed in hmōi conciliis congregantur ḃeꝫ pastores eccl̃ie. Si aliquis respondeat q̃ in concil. celebrato sub legato pontificis deest vng pastor principalis, scilicet pontifex. Cui respondeo eccl̃ia essendo illig nō pot in vno hm̃ suppositō ḃeꝫ ordinarij pastores eccl̃ie excepto illo nō posse errare. ——— Et ——— 2ᵐ.

2º. sic ex hoc procedendi in hmōi conciliis semp̃ in eorum confirmē ponitificis. L. aut electio ꝑ postulationē nō ḃeꝫ in eccl̃ia de in conciliis hmōi. Anathema sit qui oppositum senserint et tamē hereticī pronuntiē sciant pontifex ḃeꝫ hēre. ——— Et ——— m.

concil. constant. an electō matrim. s. ——— 3.

3º. sic nam scribit ꝑ bulla illa in qua confirmauit concil. tholetanense in quīt in sua mandata q̃ quidē de hoc mandato vide sunt plebam obtinent robur firmitatis. esse vñ pontificem vt docere q̃ concil. congregatu eiꝫ auctē obtinet plenū robur firmitatis. et an confirmatō pontificis. si hoc eiꝫ mandato congregatū est. Item Iulij pontifex in epla ad orientales epos. et habetur 9. dist. cano. Regula. Inquit q̃ quidam regula concilij non habebat firmam auctoritatem eo q̃ legatus pontificis erat absens. & si interfuisset legatus &c. si interfuisset legatus vt docet q̃ esset firmus autem. ——— Et ——— m.

4º. ad. q. ad bonam gubernationē eccl̃ie spectat vt talia concilia errare nō possint nam ipse sum pontifex vix aut raro pōt interesse concilijs q̃ualibꝫ vt ḃeꝫ nam in 7º. concil. q̃nalia et fuit vltimum fuerūt. dā celebrata sunt assistentibꝫ legatis sum pontificis. sed pōt aliquis cōtingere q̃ ipse bella. l. alias difficultates non possit obtinere tam cito ab ipso pontifice confirmāo & interim necesse est q̃ decreta concilij stent firma aliter. ——— Et ——— m. 4.

5º. ad. nam habemus nunq̃ usum est in eccl̃ia q̃ emanauit concil. legitime cōgregata an legatis pontificis errauerint in fide & sic nos ḃeꝫ credere q̃ errare nō possint. ——— Et ——— m. 5.

6º. sic ad sum pontifex habet vim legendi ḃeꝫ nem. nos aliter. & transferri possetatē confirmandi decreta concilij. ergo in fide nem ḃeꝫ est dñe neuisse q̃ in eccl̃ia semper existat via quaddam regula qua detrimentū fidei contrahentes & talem nō existente pontifice in eccl̃ia auctōre scimꝰ pōt poterit ipm concilium legitime congregatum definire rez fidei. ——— Et ——— m. 6. vlt.

Sed

6. et 16.

Sed oppositus Senius seq. cale. in opus. de duelle ty cap. ~~17 et~~ 21 + in apologia de eadem p. 2a. cap. 17. et 21. turre. lib. 5. sud scame cap. 32. et 33. idem ens ut tenere d. 45. in hoc 2o. Vbi docet unus sm. ee judicem qui desimat ue fidei summus pontifex. q. si conalit ipsum ee judicare pot de rebus fidei hoc est q. conalium a confirmatu et confirmatus a pontifice.

2o. Ista olim fuit controversia in ecclia ut p. m. adv. conal. calced. Vbi legim q. cum ipse leo pontifex differret alios sulu confirmare conalium marciani augusti scripsit ad eusdem pontifex supplicans ut statuta alia conalia confirmaret q. aliqui dubitabant de aliis conalij nu inderent no confirmati ibi esse.

Pro explicae huius dubij sit nobis 1. Suppositus q. ut constat ex his q. dicte iste est usus conalium ut non pnus desimant de ma fidei q. consulant ipsum papam dere illa. ita docet turre. fuisse facta sm. alios conalios ante sua tpora celebrata. quinobrem et constantiense conalium petiuit confirmari a martino 5o. licet electo et in conal. fraden. resedent viri gravissimi qui interfuerunt conal. inter quos est mat bega in expositione 6. sessionis conalis fraden. lib. 4. in qui q. sumus pontifex consulens fuit de ma dicti sessionis de justificae ex qua ut in plurimum cum legati accedunt conalium iam sunt instructi de doctrina et fide pontificis de illa. Sed hoc no est verisimile q. ut in plurimum ita fiat nam si unus pontifex nunq. determinat aliquid de fide nisi consultando, at tu cum in conal. congregati sint peritissimi consultores electi ab omnibus assistere sufficiens q. pontifex queratur alios consultores. item q. si pontifex q. determinat quid sit tenendum sm fidem iam no relinquitur locus judicandi ipsi conal. Sed pres conalis in erunt ut presidentes sem pontificis et no judices, eo vel maxime q. ut p. m. conal. fraden. q. plurime q. disputantur de quibus no est verisimile q. ipse pontifex habeat iam notitiam antea a conal. ipso disputentur.

2o. Supponendum est q. potestas definiendi rem fidei no pot subdelegari a sumo pontifice p. q. potestas ista pertinet ad donum apostolicum et quasi patrimonium. sed donum apostolatus et scripturae no pot alijs committi ut ipsi no facere alios apostolos. sumus pontifex no pot alteri committere privilegium illud apicum confirmandi fidei in fide. et

2o. si efficaciter parum sumus pontifex desimendo aliquid tanq. de fide semel sibi obtenta ad credendum et hoc

pontifici

2ª 2æ Qº 1. Aº 2º 10º

pontifices successores. sed isti legati qui vicarij est pontificij non
post ligare pontificem. Et ista potestas nō post delegari. 3º
pr̄ nāt regimen et gubernāc ecclie non pot̄ fieri nisi p unum
monarchā qui est vicarius x̄i et successor petri. at pontifex
sumus posset istas suas potestates transferre in legatos iam exis-
tentes ecclia duos vicarios x̄i. mo possent et plures. et confirt hoc
q̄ priuilegium est pontificis propria dictus infallibilitas in definiendo
rebus fidei et multiplicatio personarum habentium hoc priuilegium
multiplicat dictum et pontificis. et dem̄. d. 19. in hoc. Aº
ait unus sm̄ debere esse judices in definiendo rebus fidei q̄ inquit. a
una sm̄ est fides. 1. con.

his suppositis ad 1ª con. dico quod simul congregati legitime
congregati nō possunt in fide aliquid contra pontificem. Et declaro
illud. hanc conclusionem placuit sufficienter ante facta in prim. q. 19
q. 2ª concl. 6. nihilominus tamen dicit. non congregatus nō est
certa regula fidei sed errare potest. pro. 1º. q̄ maior pars concilij potest
errare et potest error concilij. q̄ concilium est maior pars. 2º 2ª con
pr̄ ex illo matth. 16. dixit pronuntiat edificare ecclesiam suam super
hanc petram. s. sup petrum et successores ejus et non sup ipsos legatos.
et luce. 22. Ingressus est oratus pro fide petri non pro legatis. dicet
pro maiore parte concilij. et joan. ult. petro commisit oves
pascendas et oues non dicit pro infallibilitate dicti boni pastus. s. vere
docentis nisi per summum pontificem approbentur. ista pr̄ nam licitum
est appellare a concilio. quia legitime congregato ad legatos ad ipsum
pontificem et non est summa et certa regula fidei concilium male
congregatum et male agens cum a judice faciente infallibiliter videtur non esse licitum
appellare. aug. aliud docet expresse. d. ni. q. 6. disputatis de hoc
q. 16. ar. 4º ad. 13. et potest ex eodem in concil. calcedonensi
vbi legimus in actis. 16. q. legati apostolice sedis appellauerunt ad summum
pontificem. Item dicit idem aug. libro. 3. cap. 47. ex multis de
vera concilio et pontificum et videndum est. Bonifacius 8us in sexto
decretalium viam sanctam cle. crudelitatis. 2º pr̄ q. dicit concilia
omnia celebrata tunc pontificum erant tenenda. petrum semper con-
firmatas a pontifice et sine eis nihil firmum non sunt ecclie regula
fidei adequate vide aure. lib. 3. sed dime cap. 34. et
concil. hidon. sess. vltª. in decreto de sme concilij ubi
declaratur q̄ legatus apostolicus potestatem confirmandi concilij

a

a sumo pontifice erita facilis est. Prea sit rademan. de
cenal. cū celebrab. cus legatis. minor cōcil. qñ papa non
est dubius de rebus diffiniendis nec legatis no de facili est de
his de rebus per contradicere ipsis legatis. p̄ mde se hent
legati ac si no adessent. p̄ mde se hēt cōcilia ac si non
adessent legati. et confirmat hoc extra concordia q̄ legati subs
cribant semp̄ concilijs. nihilominus concilia potuit errare qñ
legati ipsi nō accesserunt in multis de rebus diffiniendis extra
de fide imo etiā si adessent in multis de fide pontificij potuerunt
deficere simon petri. et oppositū sentit Sabarella. quia scribens
Bodoaldo et Zacharias legati ut hic inferta in corpore ad pa
triarcas. et confirmat nam iuliano quidam qui fuit legatus Eugenij
.4. in concil. Basil. consensit errori concilij in sess. 2. et
13. Ad aliud concilia supra papas. Prea est rō quia in
sine legatis potest errare sed pontifex noster sine aliquibus in pa
ticibus in diffiniendis rebus fidei transferre in legatos concilium
est cum legatis potest errare. Prea ante de concil. congregatis
ad eligendum siue diffiniendum pontificem. l. ad disponendum
si placuerit deum. est ante hunc tñ est nec in tali casu concilium
haud aliter profecto ad diffiniendum res fidei ut recte dicebat
gubernetur. Nō hic tamen aduerto. quia licet ecclesia habeat
gubernatorem unum et hoc est maius ut concilium habet potestatem
eligendi sibi summum pontificem et tunc potest procedere ad diffiniendum
res fidei cum ipso capite quia tunc adsunt tam illi qui non debent
in necessarijs eiusdem fidei habere abundant in sua fide. Quod aliquis
dicere posse contingere quemadmodum ante electum pontificem opus
est existere aliquos hereses et hereticos pugnare contra ecclesiam
nequit. Ergo fuit in concilio. Ergo adhuc fuisset potestas concilij de
ponendo a sumo pontifice petrum. Nam in tali casu hereses
quas opus est scripsere necesse est ad manifestissimum et nobis sapien
tibus. unde illi nequeunt prodere aduersus hereticos. Quod
tale semel factum nō erit usui adeo esse nō bene sabarel
concilium condemnando illum ut hereticum quemque summum pontifex
eligendum

a 3. concil. quicunque contradixerit diffinitionibus concilij cuiuscunque papae an
tecessoris et celebrationi presentibus legatis est ante confirmata

pontificij

2ª. 2ª. Q°. 1ª. Art. 10m.

pontifex iste est valde suspectus de heresi, secundum aut finem est pontifex ecclesiam aut nō sit determinatus ut supra dixi, scimus, quod tunc concilium 1m. diffinire posset aliquem esse papam fuit determinatum cum duabus concilijs celebratis quę nō fecerunt errare ecclesiam postea diffinire quod de facto errauit concilium antipape differendo quod concilium est supra papam. In hoc sensu 3ª. dist. 1ª. facto fuit diffinitum. Deinde pro 2ª. conclusione adducitur actione. 4ª. vbi cum decem episcopi existentes sub obedientia unius episcopi pro indigne ferente valde quod decem fuerunt prevaricantes fidei concilij et intenderunt illum 10. anathematizare nisi illum possibilem essent et inducij ut subtrahere excusantes se quod non auderent contradicere ad scripsissent. et actio 3. eiusdem concilij refert ex iussu Marciani et Augustinum Valentiniani augustorum esse quosdam episcopos debere concilio ipsa tertia vltra adeo de certa vnius electionis inter quos est magnus dubium et existimant talia concilia fieri firmiter debere fidei ad declarandum. Sed nobis magis placet opposita semper quia secundum est causa valde quod talia diffinitiua concilij ante confirmationem papę numquam regula actus fidei nisi quatenus a pontifice confirmantur. Ideo valde temerarium et errori proximum negare veram de minori definitionem.

Dicit vltimo principaliter quod sic, quod si omnia concilia congregata sunt in nomine Christi ad inchoandum et disputandum et procedendum in negotio fidei nō tantum ad confirmandum definitionis quantum confirmandum a pontifice et hic est vltimus gradus in via fidei quas debent sequi fidelis. 2º. aduertendum est quod in veritate dicere post nihil est scire quia nō est scire quod est scire per causam sed existimant eam esse causam ut talis sit effectus verificetur verum est scire ut dicitur 3. no. quod finis concilij semper est maior pars ecclesię quia pars ecclesię quae representat concilium post aut contingere quod maior pars concilij salvetur in via fidei nō autem ecclesia. Sicut et potest contingere quod maior pars concilij salvetur, magis quod nō est finis pontifex determinatus non autem potest contingere in eo finis concilij determinatus quia finis est assecutus ecclesiae fidelium cum habitu finis est ipsum videre. Sed post ad 1m. ad quem finem ipsa ostenditur ad oppositum quod patet ante adducitur ad 1m. ex hoc 3º. notat. Nec pastores ecclesię errare nec posse quod maior pars errare illum modo patebit. Ad 2m. quod concilia fecerunt illum modo patebit. Quia nō legit concilium vita celebratum absque errore. Deinde quia ut in plurimum ante definitionem concilij consultatur pontifex ideo etiam pars fidei quas seqz statim in concilijs in fine diuersis.

prea.

prēa R.ª q̄ ea que definiuntur in hmōi conciliis generalibus ut mi-
nime plurimum talia ēē possent que ab vniuersa ecclēa acceptantur
ut vera et catholica. ut hereses Ariana Macedoniana in concil.o
nicēno cath. condemnatas. et ante concilium Nicenum omnes ca-
tholici simul cū ecclēa vniuersali condenati in concil.o Constan.
erant manifestum, sicut et omnes Lutheri cōdemnati in concil.o Trid.o
Et quamvis non concilium confidenter procedit anathematizando
eos qui oppn. et merito damnatus est p. Thezom. de prava memoria
antipapam.

Ad 3.m Ad arg.m R.ª q̄ Sixtus 4.us intelligendus est de actu et
processibus iuridicis qui admittuntur ipsi iudicio scilicet
de impetrare concil. decompulsione petri obmensis ut
amplectatur concilia et reuocet sententiam non in intelligendo
est de ipso Iudicio infallibili cui ng fidei. qm tale iudicium
nō pot subdebeam. R.ª 2.o q̄ si pontifex loquatur ex
definito iudicio sedis fidei explicando est tunc vnus ho-
rum duorum scilicet q̄ suo iure tale iudicium habet annexam
firmitatem quam habet ex dimissione peccatorum, que
quidem non est modica siquis ipsi cum dedicentes fuerit valde
suspecti de hresi nihilominus quantum ad infallibilitatem iudicij
defendendi hoc tale concilium a christi fidelibus. q̄
dato ista sit vera explicatio semper pontificij collocutio et quamet
bulla non referatur q̄ Sixtus fecit eam examinari ista
acta conciliū cum computenſ. at 2.o si illa habuissent infa
libilitatem non nisi examinantur acta illa. hoc n. erant
ipsius actui et contra decretum pelagij pontificis missum ad
Faustum, et habetur 24. q. 1. cap. cathaly el primero. et cap.
manaci. et cum decretum felicis papae in cap. eatdem el segundo.
et hoc ipsum statuit in lege Maiorianum imperatorem quod habe
in. C. de sum. trin. et fide catholica. in lege nemo, vbi omnibus
q̄ de fide vera explicatio quam ipse pontifex in bulla dicat
se supplere tres defectus in ea compositi sunt in concilio compla-
to. 2.o si concilium haberet infallibilitatem sufficiens est supplere
tres defectus. Et demum R.ª ad illud arg.m q̄ si aliquid
placeret non solum efficeret q̄ concilia generalia essent infalli-
bilitatem

bilitatem sed etiam provincialia et diocenasa congregata
cum legatis et auctoritate papae celebrata hoc autem nullus asserit
ceterum ad testimonium illud Julii pontificis Respondeo non esse bonam
gratiam si quando deest legatus pontificis in concilio concilium non
habet auctoritatem si adest legatus habet auctoritatem infallibilem. quamquam
revera maioris sit auctoritatis concilium cum ipsis legatis quam sine
illis.

Ad 4ᵐ. neg. ans. nam sufficienter occurrit in ecclesia
dei incommodis quae possunt contingere dum differtur con
firmatio scilicet procedendo contra ipsos rebelles anathemati
zando illos et relaxando si opus fuerit.

Ad 5ᵐ. Respondeo concedimus ita nullum concilium ita celebratum cum ad 5ᵐ
auctoritate papae et legatis hactenus errasse sed hoc non ex lege factum
est sed ex divina misericordia quemadmodum etiam multi homines totam
vitam transigunt absque peccato mortali et hoc non ex lege sed
ex misericordia. et certe hoc est maximum argumentum quod tale concilium magnam
habeat auctoritatem et loquendo moraliter infallibilitatem habet non autem
simpliciter loquendo quia etiam si concilium huiusmodi erraret non tamen
destruitur firmitas ecclesiae quamvis quodammodo perturbaretur
et choateretur.

Ad 6ᵐ argumentum. Respondeo quod tamen potestas definiendi infallibiliter res ad 6ᵐ
fidei sit potestas iurisdictionis est tamen altioris ordinis quam aliae
potestates pertinet enim ad donum prophetiae in qua potestate
exercendi pontifex seipsum excidit et obligat quam obrem non
potest talis potestas sub delegari. ad 7ᵐ

Ad 7ᵐ. Respondeo non esse mirum quod ecclesia concilii quae sunt sine
capite non habeat iudicia infallibilia circa res fidei. est autem
sufficienter consultum ecclesiae in huiusmodi casibus quia facile potest ponti
ficem eligere et definire tunc clerebus fidei.

Ultima Q.ᵒ disputanda est. Vᵐ papa et concilium possit errare circa
res pertinentes ad mores ecclesiae scilicet inferendis legibus
et statutis et similiter in canonicatione sanctorum. 1ª con.ᵒ

l.a con.o Lata et conciliu errare nó pot Et mag. Vmlg. ecclie. vbi
aduer.m est q nó asserim in hac cón.e q papa l. conciliu
nó possit alig.o addere legy non nullq nec q aut in maiori
numero ex opi hoc n. fortasy alig.o contigit. sed asserim
q leges late a papa l. concil.o nó sunt mutate aut antiqu
tande.o et nabi legi. dicimus ex dñi intelligendas delegibz
que scribit clarius ecclie nam in plurib; fidei et legib;
aligr errant maxe ex ignorantia facti. p2o con.o In hoc
sensu 1.o matth. 16. iv. Ioan. 20. dñs tradidit claues regni
celoy petro et successoribz eiq, at v.o regnus celoy claudit non
solus ex ignorantia fidei sed ex ignorantia recipiendaq
et potestq dijudicandi quib; aperiendus sit necesse est ut maneat
m.a certa. Item adhuc is. dijudicij et cessare legalia quod per
non sol.m tinebat ad fidem, sed ex abstinendu a poen cahone quod
tinebat ad explendu legis nabi, sed ex abstinendu a san
guine et suffocato quod erat ex positiua prohibitione. p2o
pacifica ciuitas gentiu. ex similq potestq manet in ecclesia
successoribz petri et concilij. p2la. 1. ad timo. 3. dñs apostolus hec
scribo ut scias quomodo oporteat conuersari in domo
dei que est ecclia ascumna et firmamentu veritatis, predixerat
autem spm ibi plurima. que ptinebant ad mores. sc. p2la 2o
de eccles hylarij pape et damasi quod refertur 25. q. 1.
in cap.o nullu sup. vbi in quit mihi sit saxu nullu fuisset fine
statu sui periculo. l. diuina mysteriorum. l. apostolica decreta
temerauit. sed certe illa qui diceret et in qua decreta valde
temeraret dicit. Item in concilio constan. 13. vbi condemnatur
articulus hereticus qui aiunt ecclia errare in non sustinendo minus mandi
sacrum euchie sub vna hm spem ipsi populo. et martinus 5. in ipa bulla costa.
inquit q illi sunt hereticj sunt ut hereticj. l. ut sapientes hereticorum. et
in concil.o tridentino sess. 21. in decreto de comone sub vna ex spe
cap. 2. et cano. 2. Anathema sit ergo qui dicunt ecclia in hoc
errare. sed si an.o tota q error papa l. concilij in immoribz
fere diu responderetur in ecclia vniu authore. q qui presumit
obedire pontifici et concilio. a consist. ex illo tua. s. de qui

2ª 2ae. Q. 1ª Ar. 10

qui dicitis malum bonum et bonum malum. et cap. 10. ve qui condunt leges iniquas, quae dicta viderentur convenire in ecclesiam si posset errare pontifex aut concilium in ferendis legibus. Praeterea pro ratione efficaciori papa et concilium non possunt errare in definiendo esse verum bonum et honestum quod revera turpe est et malum. quia tam hereticum esset asserere et definire fornicationem non esse malam atque negare sacram ecclesiae esse 7m. ergo neque possunt errare in ferendis legibus esse mores. pro quo quia ferendo leges implicite definitur et virtualiter potius esse licitum id quod praecipitur. Unde daretur occasio ut tota ecclesia erraret existimando esse licitum quod est illicitum.

2ª conclusio hereticum est negare in ecclesia esse authentem ad canonizandos sanctos. Pro nam haec conclusio est definita contra Vuitcleff contra quem disputat Vural. tomo 2º de sacramentis in cap. 22. et sequentibus. Item contra Lutherum ut author est Cocleus in actis Lutheri scriptis anno 1524. ubi refert quod maxime Lutherus blasphemavit contra Adrianum 6m eoque canonizavit episcopum Bononiensem. Pro conclusione ex traditione et usu ecclesiae et omnium conciliorum et patrum antiquorum. Item in concilio Floren. in decreto super unione armenorum quibus praecipitur ut beatissimum Leonem 1m tamquam sanctum et sanctorum catalogo merito adscriptum venerentur. Pro praeterea nam heresis manifesta est negare esse sanctos invocandos ut patet ex multis concilijs et decretalibus et clementinis et strabagantibus subtitutis de reliquijs et veneratione sanctorum et novissime in concil. triden. sess. 25. in decreto de invocatione et adoratione et reliquijs sanctorum. Sed in ecclesia est auctoritas sufficiens ad canonizandos istos sanctos. Minor. Praeterea pro conclusione nam est manifestissima heresis negare aliquos esse sanctos in sacris literis canonizatos tam in veteri quam in novo testamento ut patet ecclesiastici 44. et ad hebreos 11. ergo convenit ut similis potestas maneat in ecclesia canonizandi sanctos. Pro quo quia ad hoc prodest canonizatio sanctorum facta in sacris literis ut dicamus sanctos tamquam exempla certissima fidei nostrae et religionis sed haec exempla maxime conducunt quanto sunt magis praesentia ergo in ecclesia debet esse haec auctoritas et potestas ad canonizandum recentiores sanctos.

sit

3ª an.º sit michi ming terria con.º temerariu est valde et scandalosu
a sapiu reputu assereve q papa au.m concilio possit errare
in canonizandis sanctis. 2º. 1º. nam in concilio constan. sess. 7.
codemnatur fuit dess mi errore. 44. eog assertor augustinus
et bernardus et bernardus ee damnant. mlt. pene omes. 2º
2º nam ut iam est definitu papa ex canonizatu errare no potest ex
lege de moribus vbi eccle dat. sed valde refert ad mores eccle
ut papa no erret in canonizandis sanctis nam eog vita ponitur bonis
exemplar virtutis. item disponuntur sancti ab eterna ut ab eis
mutandi ut eog ordini et meritis adiungamur eorum deo, vt
caute misterabile dicere q ista ecclia inducat hominem cuius ordo
est in miserio. pria hoia qui exhibetur sanctis quid pertinet est
fidei mee quia professio fidei et vitas eternas quamuis iam sunt
assecuti. sed in rebus fidei errare no potest papa et doctores
q negant in canonizatione sanctos. hec tria est d. th. in quodl. 9.
a 2º vltº. 8 hi dicit q canonizatio sanctos est medius quodam
miseri actus inter infallibile pontifias in re fidei et iudicium falibile
cu dispensatias in causis ciuilibus et criminalibus et ideo inquit
pie credendum est pontifices errare no posse in canonizatione sanctos
hoc ipsum asserit cate in opere de scientiis cap. 7. mag cant
lib. 5º cap. 5. a. d. antonin 3ª pte tit. 12. cap. 7. et propterea
post no dicunt absolute q est hereticu asserere q papa possit errare
in canonizatione aliquis sancti. sed q est sapiens dicunt et rationi
proximum. atq hactenus de hac. q.

Q.º 2ª. de actu fidei.

Arg.s 1.s Dm. credere est unus assensione iudicare cogitare.
1ª con.º si cogitare accipiatur in diu pro quali et nulla consi
deratione no sufficienter definitur. actus credendi pulsus definit.
2ª con.º si cogitare accipiatur stricte et proprie pro consi
deratione virtus quid est unus quidam inquisitione animi
precium ad eruendu multa p certitudinem nisi mis sic bonaest
definitio. assignata et est aug.m lib. de spu et anima sanctus cap.
2º fumo. 7º. —

Q.ª 1ª

Cc ipsius arm est duplex Dm. hec est bona definitio credere est cu

2ª 2. Q. 2ª. A 2us 1us

Vr q̃ qz̃ prophta aliq̃ phē prophetizat aliq̃ assensiõ cogitat
et tñ ille actꝰ nõ est actꝰ credendi actꝰ n̄ prophetizãdi
distinguit ab actu fidei. ——

2º. Qui de aliqua re iudicat p dona multa aut scia 2m
aut sapiã iste talis cũ assensione cogitat et tñ ille actꝰ
nõ est actꝰ fidei sed mala est illa lex. ——

3º. Credere est actꝰ elicitꝰ imperatꝰ ab intellectu fidei q̃ 3m
est velut intimꝰ primꝰ et principalis motiuꝰ ad assentiendum
sine aliquo discursu et sine inquisitione sed ex bonitate dei.
Ad solut̃ huius dr̃ nõ est 1º q̃ nomen assensionis sꝫ soleat no. 1
accipi inter probabilia iudicia multa sicut sive sit opinio
sive fides humana sive scientia tñ in hac distinctione strictius
assumitur pro iudicio multa constante et firmo et sꝫ hoc
distinguitur actꝰ credendi ab actu dubitantis et suspicantis
et opinantis. —

2º. aduert̃ est q̃ hic distinctio assignatur nõ ee quodammõ
ee cõe fidei sed fidei et alicui humanę fidei quod est
ex circumstantia maxima et propterea visus est aliquibus
ut in distinctione illa addatur aliquid quod sit proprium
fidei infuse scilicet ut dicamus credere est cum assensione cui
nullo modo potest subesse falsum, cogitare. Sed tñ tales vt̃ sup̃ flua
illa particula nam si assensio accipiatur pro assensione
firma et certa sine qua nõ opus est quidq̃ agere q̃ fides
humana nõ assentitur cum tanta firmitate ex q̃ sine qua
alicui humanę cui pot subesse falsum assensio aut fidei infuse aut
diuine cui nullo modo pot subesse falsum. —— 2m

Ad 1m ad 1m. q̃ prophēs est cum cogitatione assensionis
p modum transeuntis, assensio aut fidei est p quoddam
lumen habituale p modum permanentis. Ad 2º. q̃ qz̃ alicui
est actꝰ prophetę q̃ nõ videatur sibi esse illud quod pro
phetizatur est aut p defectum assensionis fidei ut nõ videat
quod creditur. ad 2

Ad 2m. Dr̃ q̃ etz p se loquendo actꝰ dom̃ multę et sꝫ
non

no est cum obscuritate et mi hoc differt ab actu fidei
ad 3m. Rp si note inquisitioni intelligatur dijunctum ab actu fidei
no est essentialis inquisitio, sed est communiter cum inquisitione
anth. et ita tali definitio datur p quandam descriptionem
et videretur firmalior diffinitionibus, si diceremus credere
est cum cogitatione assentire. 2o Rp q note inquisitioni et
cogitationi no opponitur intelligere dijunctum cognito sit cum
dijunctione sed cogitatio qn adhuc nisi mouet suspensus et
euidentiam obi et adhuc in via ut tendat in illam euidentiam et
q p fidem ambulamus merito dicimus credere cogitare inquirere
et hoc ego hac ca diximus viatores. ——x——

Arg 3us Sm. Coniecturer dicunt credere deo, credere deum, credere
2 in deum.
1a. con. est affirmatiua. 2a. con. Insolue ad 1m. p ista sua
no deseruantur diuersi actus fidei, sed vnus et idem habens diuersas
rationes ad fidei obm. —— 3a. Insolue ad 3m. infideles non vere
credunt deum. ——x——
dubm 1m ad 1m. cc Vltra ar est vnus dubm. Sm. credere in deum conuenit et amicis peccatis 2 i.
et rr q no. i. re. d. aug. tract 29 sup Joan. et tract sermo 61 de verbis
dni sup Joan. nemo ire. et sup psal. 77. quibus locis docet aug q
credere in deum nihil aliud est q diligendo amare deum. I credere
in deum ire a ceteris membris discernere. dn. asserit aug. actus esse
fidei inuisibilium docendo ibi. p. 1a. ar. 9. ad 3m. vbi inquit q
ista confessio credo in deum pertinet ad credibilia non ergo actus
cadit in quo semper est fides una p quem ergo et admonemur et prouocamur
fideles q illam confessionem ut tales credant ut heant fidem formatam
sine illud peni m. 1a. cano. Reportantes finem fidei vel salutem animarum
breuis. et pria pr tone nam credere in deum importat actum multo
motiuum in ipsum deum tanquam in vltimum finem, sed sine charitate nemo
credit in deum tanquam in vltimum finem et tales spes alias no credunt
in deum quia diligunt. credere deo et credere deum. ——x——
sed in contra est q dicitur Joan. 12. Verumtamen ex principibus multi credi
derunt in eum, sed propter phariseos non confitebantur ut non
non manifestum fierent de synagoga dei. vbi dicit q principes crediderunt
in deum. et pria tone sed cum fides importet inuisibilium et essentiae
inclusorum

2ª. 2ª q°. 2ª. Art 4. 2ª.

mchunt ad meq ad volun. nas fides formata et mortuis sunt eade
spes, sed fides formata mortuis accedit ordinem ad volum. q. fides
mortuoq, ab vtente habet veras et spiritus fidem q. pitus moderna
ex voluntate ad ipsum obm fidei. 2ª ar. 2ª confir. nam pcipui
tent veras spem q. accedente tendunt in deum meq sperant
tandem p eum in consecutum vitam eternam q. accedente ipsum mo
dantem in ipsum deum. et denique ar. sic nam pcipue fideles
credunt ex pia affectione voluntatis et ex speciali auxilio dei
quo adiuvantur ex no solum intellectu sed ex voluntate non solum
in prin. credendi qui convertuntur ad deum sed etiam in progressu vite
dat seruent fidem, poterunt q. dicere credo in deum, placidem obm
fidei illius licet ordinem ad voluntatem et voluntatem ad illud. 1ª
1ª. con. solus homo iustus p se fide credunt in deum, pro hac can.
sufficienter ar. sed dicit in prin. tuli. et vere sic nam
credere in deum q. est actus fidei pfecti sed sine hac fides
imperfecta et mortua q. actus ei non est pfecta. 2ª
2ª. con. pcipue fideles quia imperfecte credunt in deum sicut
dicit q. bene credunt in deum nam semper peccant. sup illud ps. 12.
utatus vbi advertit can. q. apud latinos, credere in deum non dicit
sed actus fidei formati. contra autem vltra hanc quod est credere
illum confidentem, quando in eum fiducialiter credentes
ab hac offendit in peccatis. tunc enim non habent actum
parte affirmativa. vnde q. 4. q. prudentia explicando q. de actu
fidei pfecta sic. n. pcipue non dicunt pessime nore credo in deum sed
dicunt illud nore vere catho. pro. 2m
ad 1m adverte q. duplex ly. q. 3. q. 4. ar. 5.
reperitur in tho. dicit enim sola. fides facit q. deum adhe
credere deo, et deum, et in deum. nam primus actus fidei
dicit illi actui q. non sunt de hoc actu. sed duplex
in hac zone nam vnus est obm actus fidei alius non habitu
et imperati ab alio et habet est actus fidei formati. ho.
ad 3m sto et q. illa pposito quam q. multo
tex. 22. In simplicibus defectus cognitionis non solus est in non attendendo
vbi explicatur a. d. 3. in cor. q. 5. ar. 3. et can. ibidem.
sed et hic breuiter aduertit can. q. de deo. 2ª. loqui possumus

uno mo ex parte ipsius dei et ita cum omnino simplex sit non potest partim vere cognosci et partim false, sed error falsitatis contingit in non attingendo ipsum deum. v. g. qui putaret deum non esse omnipotentem et putaret ipsum esse purum actum et sapientem, hunc huiusmodi affirmationes non sunt vere de deo sm se, sed sm quod representat intelligenti. et est 2ad quia in deo simplicissimo non differt totum et aliquid et equivalent in ipso deo nihil et non totum. unde qui fallitur et aliquid nihil cognoscit ipsius dei non est. n. est deus non omnipotens et sapiens. alio modo potest considerari ex parte nostra id est sm quod nobis representatur. et sic quia sub multis rationibus nobis representatur contingit errare in aliqua enunciatione de deo et in aliqua vere assentiri. et dicit quod loquitur d. 15. in hac solutione de errore esse divina ex parte ipsius dei absolute et posteriora dicit quod infideles non vere credunt deum.

A 2us 3us

Vm credere aliquid supra rationem naturalem sit necessarium ad salutem. conclusio est affirmativa.

1m arg. Arg. 1o. Conclusio 1m illud fundamentum. s. quod in orbibus naturis ordinatis etc. est arg. 1a sphera orbium celestium non perficitur ab aliqua ab aliqua natura superiori. ergo fundamentum non est universale. simile arg. fit de terra quae non videtur recipere aliquem motum a superiore natura cui subordinatur. mixta similiter nullam habent perfectionem aut aliquem motum coniunctum a superiore natura.

2m arg. est conclusio 2m fundamentum. s. quod creatura rationalis habet immediatum ordinem ad deum. est arg. angeli illuminant et perficiunt homines imo et angeli superiores illuminant inferiores ut docet d. dionis. 12. cap. celestis hierar. et d. 15. ar. 6. huius q. docet quod divina revelatio ordine quodam ad inferiores pervenit per superiores ergo homo non habet immediatum ordinem a deum sed tamen supremam creaturam

3m arg. est conclusio consequentiam nam ex illis duobus fundamentis solum videtur sequi quod homo moveatur duobus motibus sm ordinem naturae non autem quod moveatur motu quodam supernaturali fidei. nam 1m illud fundamentum de motibus sm ordinem naturae verum habet. et confirmatur nam si ex illis fundamentis

volumus

2ª 2æ. q 2ª Aæ 3ª.

volumꝰ effica ater eam colligere q̃ nõ debeat mori ei
nr̃a fidei ei⁹ colligem⁹ q̃ deus Lazerꝰ sit finis nat⁹
horũ quod ut m̃ plurimꝰ negant thomꝰ 2. et d. 15. q. 1ª. 2ª
p⁹ d̃a assereꝛe sequela d̃a p̃ nam homo debet ee p̃fectꝰ
sm̃ suꝰ ritꝰ io siquilibet ꝛe ad suas p̃fectiones requirit en
trinꝰ alteraꝰ ppꝰ, alteriꝰ cꝛeatꝰ a superiꝛe nã sic ei⁹ q̃
hõ nat⁹ requirit illꝰ 2er̃ ostatꝰ alterꝰ ppꝰ alteriꝰ cꝛ
catꝰ a superiꝛe nã.

ad 4m ad 4ª cõ illud q̃ dicit d. 15. q. ista cꝛeatꝰ a superiꝛe
nã chr̃ p modꝰ abrigendi fuerit ille. vt hoc fuerit nat⁹ mer
baptizati discedentes ab hac vita antequã ad vsꝰ dei fine aliqua disciplina erudiãt. d̃a sm̃ q̃ erat
b nõ sufficiẽs sed statim ab mat̃ sue p̃cipit vsꝰ dei.

Ad 1m. dr̃ q̃ p 1ª. sphera cõsideꝛet p̃ physica p̃ ipso 1º. mobili
reꝛit magnꝰ p̃fectꝰ ab ipso angelo mouente. nã ex virtute angeli
adiacẽtis sibi vitꝰ effluit in ipsis inferioribꝰ cui⁹ in sentiꝛe nõ
habẽt. recipiẽs p̃fectiõ a superiꝛe orbe q̃ d. thabet p̃ 2ª
q⁹ impꝛeꝛ. d. quo hõ constantiꝰ inquirendi ad cognoscẽdi horiz
et efficiẽdi quietꝛ m̃ in inferioribꝰ q̃m ipsius impꝛij maꝰ quies
ptẽ. loci beatꝰ. de quiete vide d. 15. 1. q. 66. ar. 3ª. ad 2m
si aut acquiratur. 1ª. sphera thabeꝛet ꝛ. sed ipso ipso impꝛeꝛ sunt
dicimꝰ q̃ ei⁹ participat p̃fectiõ maximꝰ ab ipsis angelis illi⁹ ei⁹
terribꝰ et corporibꝰ virtutes suas ꝓpꝛias et causatiuas. et hec inferiora
alteriꝰ terra ei⁹ recipi q̃ nãtiuꝰ superioribꝰ q̃ fecit magnꝰ salutat
virtutes germinandi plantas et animaꝰ. motꝰ ei⁹ recipiunt quantꝰ
aliquãtꝰ a superioribꝰ celestibꝰ vt docet d. 15. de veritate q. 22.
ar. 13. vbi docet q̃ magnꝰ hic virtutes quandaꝰ attribuit ferri
a corpoꝛibꝰ celestibꝰ. imo ipsa corpꝰ celeste hic ex impꝛessione
corporis celestis q̃ moueatur versꝰ ꝛsum polꝰ ferri. in enthimidis
positꝰ. sed dicꝰ cat⁹ log dicit p. d. 15. log dicens corporibꝰ
simplicibꝰ quidquid semper pertinet ad partem vniuersi ꝛ. magnus hibile
ad 2m arb. dr̃ q̃ vt docet d. 15. cl. ultima ꝛsio
ar. 1ª 2æ. q. 9. sola dei mensꝰ ut ꝛsicata in mente eius
habẽs. nihil minꝰ imponendo sibi ipsi et ordinando. nisi
illuminatꝰ ab angelo eterno a quo alio sure quicquid

angelꝰ

angelo aliqs illuminat ad modu cognoscibilem. L. artificialiq; quia
presupponit nras determinatas ad suum finem. Ad 2m. et
explicatur amplius hec solu q here immediatus ordinet ad ipsum
deum est here immediatas recipiens ad ipsum bonum in ar quod
quidem puerit ex eo q sola creatura rationalis cognoscat rationem boni
universalis unde ei mens est adequata obiectum et ideo tendit
in bonum in communi et ind. cui hoc ni staret q aliqua creatura
rationalis L. intellectualis quia superior est illuminet et perficiat alteram
aliquam creaturam rationalem et media qua datur ad ipsum finem
sed hoc no tollit quomin creatura illa rationalis inferior habeat
immediatus ordinem ad deum tangit ad finem et ratione intelligendum est
d. 15. ar2o. 6. huius qs vult docere q non oes equalit pertinent ad
habendas fides explicitas sed qui sunt maiores in officio et dignitate ecclie
practica debent habere magis explicitas ut perficiant et illuminent
inferiores quos certe intelligitur ordinis ad explicites ex quae cre
duntur non aut ptas ad recipiendu lumen fidei nras quia ad
hoc ois homo ext illuminatus a deo. ——

~~ad 3m Ad q. d. 15. tenet a minori ad maius~~

ad 3m Ad 3m Ad q. d. 15. tenet a minori ad maius argumentu respondetur q consequa
supposito q de facto deus ordinauerit homi fide ad finem supernaturalem ut
docet fides, tunc est alia nam bene sequit q si alia res naturaliter inducens
ut perficiantur in suis naturis erunt consequenter suis finibus naturalibus
et q moueantur ab aliqua superiore na si multo magis homo nec
est ut moueatur a deo ut consequat effectu supra humanam suam in ordine
ad finem supernaturalem. Unde ex hac parte non sequitur q finis naturalis homis sit
visio beatifica. ——

ad 4m Ad 4m Ad 4o aliqui dicunt q. parvuli credunt quidem sed propria fidei et q
actus alienus a hoc sufficit ad veritatem dicti d. 15. sed malig
respondet cairy hic q d. 15. loq hic de adultis qui habent propriu actu
nam ista q. de actu fidei pertinet ad no de habitu q autem habeant dicitur de
deo q no suscepit ac quisierit beatitudinem &c q militat
contra dictum d. 15. nam d. 15. loquit de horis qui sunt pueri homis
qui p proprios actus debent peruenire ad ult finem. Et aut assentiendu est
illum finem ex motione personali ad humanitatem quamcumq; illo naturali
est ex ratione suppositi. ——

Ar 4us.

2ª 2ᵉ. Q.º 2ª

A 2ᵘˢ 4ᵘˢ.

Vᵐ. credere ea quæ ratione naturali probari possunt, sunt necᵃ ad salutem conᵒ. est affirmativa et particularis. cuius est 3ᵃ ratio in arᵒ. de hoc vide quæ supra dicta sunt arᵒ. 5ᵒ.

A 2ᵘˢ 5ᵘˢ.

Vᵐ. homo teneatur ad aliquid explicite credendum. 1ª conᵒ. homo tenetur explicite credere prima credibilia quæ sunt arᵗ fidei. 2ª conᵒ. reliqua oia quæ traduntur in sacris. (est autem eadem ratio de definitis in concilijs et traditionibus apostolicis.) tenet hoc credere + implicite et in arᵗ preparatione.

A 2ᵘˢ 6ᵘˢ.

Vᵐ. oes equaliter teneantur ad habendam fidem explicitam. conᵒ. e negᵃ. In solutione ad 2ᵐ. adverte quæ dicit hic carᵉˢ.

A 2ᵘˢ 7ᵘˢ.

Vᵐ. explicite credere mysterium incarnationis Xᵗⁱ sit de necessitate salutis apud oes. 1ª conᵒ. mysterium incarnationis aliqualiter oportuit ori tpore esse creditum apud oes diversimode in sm diversitatem status. 2ª conᵒ. in statu inocentiæ ante pctm huius hoc fidem explicitam incarnationis Xᵗⁱ non quatenus incarnatio ordinabatur in remedium pcti sed quatenus ordinabatur ad gliam. 3ª conᵒ. post pctm ante legem et post legem scriptam maiores cognoverunt explicite mysterium incarnationis etiam qua ratione ordinabatur ad remedium pcti per mortem Xᵗⁱ minores vᵒ cognoverunt implicite hoc mysterium. 4ª conᵒ. tpore gratiæ revelatæ oes etiam minores tenentur explicite credere mysteria Xᵗⁱ potissimum illa quæ pponuntur publice ab ecclia ad solemnizandum. 5ª conᵒ. alias subtiliores considerationes esse incarnationis arᵒ tenetur aliquis magis l. minus explicite credere sm quod convenit statui et officio unicuiusque.

Q. 1. Ad hunc arᵐ dubᵗ nam. d. th. sibi ipsi vr contrarius dum enim in arᵒ. 5ᵒ. dixit obm fidei per se esse illud per quod homo beatus efficitur hic autem inquit mysterium incarnationis per se pertinere ad obm fidei. arᵒ. sic vero quod homo beatus efficitur est solus deus quatenus trinus et unus ut docet d. th. 1ª p. q. 12. arᵒ. 8ᵒ.

ad 4

od. 4m est. d. aug. in lib. 5. confes. suar. cap. 4 ~~y~~ q̃ mysterium
incarnationis nõ p se pertinet ad obm fidei et cognitz nam si
incarnatus mysterium p se pertinet ad obm fidei non est q̃ dicat
videtur ab ipso beato in verbo sed ab ipso beato est vt dicitur in xto
plurima alia quã continentur in scriptura sẽ pauca tamen plurima alia
pertinent p se ad obm fidei. ~~7~~

Dico scõdõ huius dñs nr̃a q̃ incarnatio fuit 2us. post cõparatus
ad beatitudinem vno nõ tantũ medium et via nec̃ pueniendi ad ipsam
beatitudinem et ita defallo q̃ deus ordinauit tale medium ad salutem
horum p pertinet ad beatitudinem ipsi illud ioan. 14. ego sum via
veritas et vita, nemo venit ex et hac ex consideratione mysterium incar
nationis pertinet ad obm fidei, ipsi illud ioan. 17. hec est autem eterna
ut cognoscant te solum deum verum et quem misisti Jesum xm. id est hec
est via ad vitam eternam. nam ibi cognoscitur dñs de cognitione per
fidem. ceterum alia quã traduntur in sacra litera ex p fidem creduntur
nõ p se exigentia tantũ media necessaria ad obm beatitudinis nisi
ad dm fidei. alterum non fuit amputatum ad beatitudinem obiectiue ita
ut incarnatio sit aliquod medium obm ipsius beatitudinis tantũ sed quidam
visa in obo beatitudinis. et hoc nõ dicimus q̃ q̃ nõ non sit necessarium
incarnatio de essentia beatitudinis absolute loquendo est in de essentia
beatitudinis sm̃ q̃ defacto est beatitudo horum qui virtute xi capitis
saluati est et beatificati conformitate quadam ad ihm xm ad quem caput
et exemplar Jesus illud ad romanos 8. quos predestinauit conformes
fieri imaginis filij sui. vbi apostolus conformitatem ad xm ponit vltimum
terminum predestinationis, cuius autem dicitur filius non solum ut est deus
sed sm̃ q̃ est homo nam dicitur fuit ipse primogenitus in multis fratribus
Vñ respondendo ad arg̃m q̃ in cõtr. 2. dicendum est q̃ non loq̃. d. th.
sicut in isto 7. nec in ar. 8. dist. 1a. credibilia ad 2um fidei
inter quos articulus est incarnationis annumerati. alio nos dicimus q̃ incarnatio
est illud p quod homo beatificatur non solum ut medium sed ut obm
beatitudinis vel beati q̃ pertinet certe ad ipsam beatitudinem ut cognoscat homo perfecta exemplar cui conformatur p beatitudinem
et caput cuius membrum efficitur. q̃ aut. d. th. loq̃r in 1o p. 2e q. 109
de cognitione beatitudinis absolute loquendo ut dicit se extendit ad
angelos qui non sunt saluati p fidem xi nec̃ membra efficiuntur illius
p talem beatitudinem, tamen xus dicit accidentaliter p ficut angelos in
beatitudine, et pter dicit caput eorum angelorum, hic aut loquitur. d. th.
de obo fis beatitudinis sm̃ q̃ est nobis saluatis p xm, et xi assimilari.

CC

2a 2æ. 3. E. Q. 2a. Art. 7.

Cc Secundaz aõ adverte qz Scotꝰ et eiꝰ sequaces assignant
ex ipsa qz dñs Adaz nõ peccasset filiꝯ dei fieret hõ siquidez
Adaz cognouerat hõem xm futurum et nõ cognouerat xm futurum
sed ex hac cõsequentia nulla est pot. n. contingere
qz aliqui reuelatiõ esset et nõ reuelatiõ media et ea adiecta
esset illiꝯ et mitali casu nihil valet ista cõsequa. ille esset et
cognouit ad ysto hñt futurum et si nõ sit gratuita ea mihi dñm
aut esset ille. nihil valet.

Art. 4.

Dm. explicite credere trinitatem est de neuꝰ fitate salutꝭ.
1a aõ. ante natiꝯ xm mauꝰ mterfuerunt dñi populi dei duꝝ
buerunt expliciteꝫ fidem trinitatis minus explicitam.
2a. aõ. Post ascensiõ xm post predicatiõ euangm oẽs tenentur
explicite credere mysteriꝫ trinitatꝭ.
Prot. est qz in hiꝭ articulis precedentibꝰ est disputatum de nec
fidei in comune ad finem qd ad infimat. 2. hõ. In eoqd dicit ansit
nec credere ad salutem, sal. aut hõis fidei est beatitudo
qua consistit in visiõne dei, nec fides aut sal. est fides qua
xp chaz habitat.
hõ. 2o. qz ea que sunt nec ad salutem sunt tria. dicit quidam nec
tm ut media sine quibꝰ hõ non pot assequi salutem non tm
est presupꝰ dei sed. habitꝰ virtutꝫ et donoꝝ dei actuale
quo nos mouet et adiuuat ad salutem. de quibꝰ non est presupꝰ qz nec
sint media nec ad salutem. quidam qz sunt nec ad salutem qz presupꝰ
sunt siue habia siue possibilia ut dicit dns matth. 19. si vis ad vitam
ingredi serua mandata. alia 2o sunt nec ad salutem ut media et ut
precepta sicut est actus fidei sine quo nemo pot consequi salutem.
3o. nõ est dicẽdꝫ de inter ea que sunt nec necessitate medij et ea que non
sunt nec sed nec precepti tm. qz illa que sunt necessaria nec tm pro
sufficiat ut homo se preparare ad eam immediate possit ad implere
qm fecerit quod in se est deus infundit gratiam, iustificat &c. sed in illa que
necessaria sunt ad salutem nec medij et simul nec precepti necessitate
est ut homo explicite velit illa ut salutem consequatur, sicut bap
tizari est medium nec et preceptum ecclesie. unde nemo potest salutem
consequi nisi saltem in voto fuerit baptizatus sicut explicatum
quod quidem intelligimus de his ad quos euangelium predicatum est.

nam

nam versatur in opinione theologor an aliquis qui no hab
notitiam suam possit salutes. Ultimo an legis
disputandus videtur. Articulus est de necessitate presupp remedij nec
actus fidei explicitus ad salutem, et in quo lex oporteat
habere talem actum. de qua re solet disputari 3ª p. q. 61.
ar° 3°. et in q. 69. ar° 2°. magister sextus sapientissimus
disputat. q° habe in q. d. ii. q. 2. ar°. 3. a°. 3. q. 1. ar° 2°.
ubi cum in relatione de sacris in one parte 2ª. illam tractat.
locus aut legitimus apud. a. th. hic est. Sit ig 1ª. Quæstio

2°. An actus fidei supnalis sit ad salutem necessarius medijs Ar°
Sufficiat ad salutem aliquem ex parte intellectus assensus ad quod sufficiens
naturaliter habet. et cuius 1°. sit pars affirmativa q sufficiat cognitio
naturalis. nam ad roma. 2. inquit apostolus gentes que legem non habent natu
que legis sunt faciunt. Ista aut lex apostoli de gentibus justificatis
fuit ait q fabrice legis justificabuntur. q natur ex parte assensus justi
ficabuntur. et matth. 19. inquit xps ad datum mandata
mandata vba loquitur de mandatis cognitis lumine naturali. q sufficit
cognitio naturalis cum observatione mandatorum. item ad hebreos. ii.
inquit apostolus oportet accedentem ad deum credere q est et q inquisitoribus
remunerator est. sed ad assentiendum q deus est sufficit
cognitio naturalis sicut ad assentiendum q est remunerator bonorum ejus
siquidem ex lumine naturali videtur et apprehendit q bonum quod moriale
ex ipso quod bonum est meritorium est apud deum sicut habentem
2°. ar° Sunt sic quidam nutriti inter barbaros. l. in silvis iste cum venit
ad usum rationis potest lumine naturali cognoscere seipsum in deum factorem
in auditorem hujus et finem ultimum ipsius, tunc ille puer justificabitur
ut dicunt cum. d. th. 12. q. 96. ar°. 6. ad 3. q sufficit q
cognitio luminis naturalis ad justificationem qua nam fides supernaturalis
non sit missus ex auditu et predicatores ad roma. 10. inquit apostolus
quomodo audient sine predicante. sed ille puer non habet predicatorem
sine fide supernaturali justificabit. Quidam aliquis dicat q in illo
casu deus illuminet hoc illum per angelum. Sed contra
hoc agit q miracula non sunt ponenda cum homo possit justificari
per alios deum suadere tunc de angelo ut illuminet illum
miracula ergo non est ponenda

3. 2ae q. 2a 2ae q. 2a Art 4us 7.

3.° arg.° pa. ho saltez assequi fine expressa cognitione et
casu. sm. pbabile ostenditur qm. no est alicui predicatus quam.
dem pene pot salutem assequi fine parua formali et expressa
mi aliquo casu ut ex ost.° pbabile ē patuit mi aliquo casu
Justificari fine aliqua expressa cognitione dei supnali. sic ergo
q. sicut de fide tenet ē necesse deo ut detur Joan. 3. nisi
quis renatus fuerit ex et Luce. nisi penitentiam egerit ex simul
peribitis. sed nō obstante hac regula generali conceditur qm
aliquis casu sine pena expressa aliquis saluari, sine bap.mo
mi pcel. nō obstante explicito aliquis saluatur ē pauitione
correctorius est q. in aliquo casu aliquis saluatur. m. 4.

4.° arg.° ergo q. saltem in statu legis nē sufficeret cognitio fidei
dei nam ppter statum illum dicebatur status legis nē ex hoc
quebantur in cognitione fidei legis Justificabantur ecd. ſ.
12. q. 97. art.° 3.° ad 3.m. sequit q. sub cognitione legis
fidei poterant gentiles Justificari sine observantia legis saltē
sicut nō laici ponit saluari sine observantia clericatus aut
monachatus. ſ.

In hac q. aduersarius hemy gentiles et hereticos et alios
aliquos gentiles quidem ponit felicitates promittebant sibi
sequaces sine vlla cognitione supnali. et qui inter illos
sapientiores celebrabantur ut peripatetici sic tacademici po
nebant felicitatem hoc in dei contemplatione qua p hanc vitam
per exercitium virtutum moralium quibus humana industria com
poritur ipse. Manichei etiam policebantur demonstratos suos
quos habebant ut ex. d. aug. testatur etiam se ab illis quattuor ex
p multos tpus. eundem errores secutus est pa. Abbas Luciferus cui
ques errores scripsit. d. ber. Sol. hanc hęresim sufficiant quę
dicta sunt ar.° 5.° q. prec.ti Et demum pelagiani dicebant
ex quidem vitam cognitio supnalem nō esse necessariam ex ad salutem
qua dare vide. d. aug. lib. 1.° de gra. et lib. cap. 41. et lib.
2. cap. 26. Sed inter catholicos fuerunt duidam
qui dixerunt qd ex parte vitę nec est aliqua supnalis ut homo
Justificetur et in hoc differebant a pelagio. Dicebant in qd ex

ex parte intellig sufficit satis huius fidei mfusum simul cum charitate actu fidei supnali, et hoc de ipse sufficere ad justificandum dicebant, hoc quia cui nō est predicatum euangelium. s. annunciatum aliquid supnale. hoc semper fecit aut est hereticus aut hereticus proxima. quia eius seguitur fuerit aliqm sapientissimum magistrum victoria de potestate lib. 2. de ira et ira cap. ii. in impressione facta venetijs, postea in illis retractauit ut fit in impressione facta salmanticae et in fine lib. 4. gen. retractauit illis. Magister et vega minorita caeteri seniores aut deteriores seguntur est in expositione 6. sent. concil. trident. lib. 6. cap. 20. vbi inquit ex dictis fuit principium de fide supnali nunquam hi fuit necessitas nec precepti sine quo nullus consequatur salutem, quia ille non defacto est qui laborat ignorantia inuincibili fidei xane potuit justificari et saluari absq; aliquo actu supnali fidei. ——

no. Sed in pro intelligentia huius difficultatis aduertendum est ex cognitione obiecti supnalis. 1. 2.° ex parte obiecti in 2.° ex parte modi in 3.° ex parte obiecti. ex parte obiecti in est cognitio supnalis qua aliquis fide quadam inacquisita credit duos deos vnum et vnum sicut credit hereticus, tunc non obtinet quod credatur ex una sua existente falsitate nec ita ut non possit credi sine aliquibus suis existentibus quin credatur de facto ~~credatur~~ una quadam fide imperfecta cum tanto obiecto. ex parte modi in est cognitio supnalis qua aliquis catholicus credit duos et quia illa reuelatur a deo. ex parte vtriusque qua catholicus credit et diuinas reuelationes quia alia est vnum et vnus. ——

a 1. con. Et actus fidei supnalis ex parte obiecti quia ex parte modi credendi tempore fuit et est necessarius ad justificandum et ad vltimam salutem. ita con.° est proxima fidei catholicae aut fidei catholicae vnius opposita est proximus errori sine non sit error. non dicimus hoc hereticam esse fidei oppositam ipse autem illos doctores erare differunt a pelagio nam ipse ponunt quidam diuinum ex parte obiecti et ita ex parte modi ponunt vnum priuatum, quem negant hereticus actus elicitus talis huius, et obm supnale. pelagius vero vnum negabat. sed ita con.° ponentium testimonio quod hereticus ad hereticus. ii. sine fide

2ª 2æ q. 6 2ª. Arg. 4.

fide mste ẽ placere deo. Vltio est q̃ apl's diffinierat fides sui
ciens ẽ aut fides sperandoꝝ facit ad ẽ. Ergo fides fundamꝰ
rez quaꝝ speramꝰ. ⁊ argumentus nõ apparentiuꝝ. Ergo cõuen
mstiꝰ sine apparentia obi. et cõ obm̃ no brius de hac fide
dicit q̃ sine illa mste ẽ placere deo. Cõsequẽs ẽ. Assumpt.
et confirꝫ. naz ibidem ait apl's ⁊ quasdam anteꝫ cenerunt q̃
Enoch huiꝰ istaꝝ fidei sup̃naliꝫ exco q̃ scriptura dicit q̃ placuit
deo unde mitulit si. ⁊ probat postꝰ quia apl's q̃ sine fide mste
ẽ placere deo. at obm̃ Gemiꝫ hoꝝ doctoꝝ nihil valere qm
ista placuit deo ẽ huiꝰ fidei. Item in ex alio testimo ad ebreos.
q̃. ei vo qui non ẽ patus deꝰ qui non meretur credenti ad im
ꝰ qui justificat impiꝰ reputatur fides eius ad justitiam
ubi apl's manifeste docet obm̃ fidei nr̃e ad justificaꝫ eo quale
oporteat esse. Sed licet in eis qui justificat impiꝰ fides ẽ
ar' augmentatiꝰ et excedens cognitionẽ habiꝫ. et in canal' trident.
sess. 6. cano. 3. diffinitur. Si quis dixerit absq; preueniente
inspiratione et adiutorio, ꝰ posse credere, sperare, aut diligere
aut opꝫ, ut ei justificatio ꝺ conferatur anathema sit. ꝰ
est aux̃ sup̃naliꝫ ad actus credendi ẽ ex parte mstiꝰ q̃ aux̃.
et non solus ex parte actus voluntatis. et ideꝰ si ex parte
actus mstiꝰ non requiritur aux̃ sup̃nale eo q̃ obm̃ ei quod
operatur ille actus no ẽ q̃ sit sup̃nale sed p̃ non ꝫ requiritur
aux̃ ex parte voluntatis ad credendum cum pia affectione
sequebꝫ q̃ ad obm̃ mste mstiꝰ aliunde sufficienter assumpti
determinatiꝫ ẽ ibi nõ subsistit pia affectio voluntatis de hac re vide
plura in magro cano in relectione de sacra in 2ª parte 2ª
q. 2. con. 2º. et apud magrum sotum in 4. d. 1. q. 2ª ar. 3º.
et in fine lib. 4. sen. d. 43. q. 1. ar. 4º. hanc sententiam
sequit et ad roma. 10. et ad hebreos. 11. in commentariis ubi eam
approbat vide ibi d. augustinum lib. de predestinatione sanctorum cap. 2.
et 5. cap. 10. et 11. vide ibi conrad. Arag. cano. 5. 6. 7.
8. 9. et conrad. merbeu. cano. 4. ubi diffinitur q̃ verum
est deum ex se posse quod facere debemus et diligere et
facere. Sed m̃ q̃ citati docti adhuc adducunt aliquas solu

ad

ad testimonia SS. qui contrarium explicant, n. de fide habituali illud apli sine fide mortua est. Sed contra nonest certum sm fidei catholicae habitu infusum & testimonium apli vbi inquit sine fide impossibile est non plene explicatur de fide habituali. Confir nam ibidem apls ait, accedentem ad deum oportet credere sed accessurum fit per gressum et actus ait se convertentis ad deum & est ipsum credere per quem accedimus debet fieri per actum. 2a. interpretatio est qd fides acceptatur pro cognitione dei quae per nra haberi pot. Sed contra hanc explicationem arguit fides in sacris literis de donum dei ad ephe. 2. cap. gratia estis salvati per fidem et hoc non ex vobis dei. n. donum est & non pot intelligi de cognitione naturali qd hoc ex nobis est. Item ad hebr. ii. vbi dr sine fide impossibile placere qm accedentem. 3a expositio est ut actus fidei supernaturalis sit necessarius ad salutem vltimam non vero ad justificationem. Sed contra dictum apli sine fide impossibile est placere deo non dixit tm assequi beatitudinem, at qui justificatur deo placet. Confir. nam rep. io. dixerat apls justum aut ex fide vivit qd si subtraxerit se non placebit ei mee. non aut ait non fiet subtractionis felix. non vero de vita felicitatis vbi nemo qui semel cognoverit deum, postea se subtrahere. Item ad roma. 3. dr quos vocavit, hos justificavit sed vbi docet tam necessarium ordinem inter justificationem vocationem quae fit per fidem et ipsam justificationem sicut inter justificationem et beatitudinem, sed nemo pot saltem infra justificetur & nemo pot salvari sine fide. Item. 1. ad corin. 3. dr fundamentum aliud nemo pot ponere praeter hoc est fidei x̄i sm dr sanctus in canonicis dicens. Less. 6. cap. V. dr q fides est initium vitae salutis et fundamentum justificationis. ex hoc aut id quod edificatur supra hoc fundamentum est ordinis supernaturalis & istius fundamentum est ordinis supernaturalis, alioquin tota machina edificii non inferretur debitum fundamentum, scitur aut sapientes architectus ut faciat domum suam supra firmam petram. haec aut dignitas sine firmitas condigna edificatio non invenitur in cognitione naturali nam qui potest firmiter sperare qd deus sibi datus est proximus & bonus mihi deus promissorum secundum illud psal. memor esto verbi tui servo tuo, in quo mihi

spem

spem dedisti. Confir. nam si cognitio nalis est fundamm sufficiens
nae justificatis ergo initium nae justificatis est ex nobis, quod est
pelagianum. Item vol. no pot aliquid amare aut sperare,
quod non sit cognitum et ut possibile sed ~~[illegible]~~ vol. ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ amat et sperat beatitudinem ergo opz intellus aliqua
tione supnalem beatitudinem esse possibilem sed totalis nae
tionalis hoc manifestare nequit est ergo necessa ~~est~~ fides. —//—

capiat.

2a. Con. actus fidei supnalis est nec. nec. praecepti. Pr. ille est 2a.
nec. nec. medij sed his actus nostrus nec. nec. medij ad finem ultimum
~~[illegible]~~, cadit sub praecepto ergo pr. mi. nam praecepta dantur a prudente
legis latore max. de medijs necessarijs ad finem, quando illa media
sunt actus liberi subditorum. Confir. ex illo Joan. 3. nisi quis renatus
fuerit etc. et ex illo Joan. 6. nisi manducaveritis carnem etc. et Luce
13. nisi poenitentiam habueritis etc. colligunt universi doctores esse praecepta
de baptismo, eucha et poenitentia quam in illis testimonijs dicuntur
esse media necessaria ad salutem. sed de praecepto fidei amplius q. 16.

3a. con. misericorditer deus egit nobiscum imponens praeceptum fidei, en. 3a. con.
si sit supra vires nras nales. Pr. deus misericorditer agit ordinando
hoies ad finem supnalem, sed hmoi praecepta sunt de medijs necessarijs
ad tales fines ergo etc. Confir. perfectio est nae cuiuslibet ut moveatur
a superiore na ergo multo magis et maior perfectio est ut homo mo
veatur ab ipso deo ad finem supnalem qui nalis est ipsi deo.
Item magnum beneffitium est ut ea quae per nam cognosci poterant
proponantur hoibus per fidem, ut coniora essent et certiora et citius
cognoscerentur ergo maius beneffitium dei fuit ut quae oem nam su
perant traderentur hoibus credenda sm illud psal. incerta et
occulta sapie tuae etc. praeterea deus justissime exigit ab hoibus opa quae
sunt consentanea eorum nae, juste ergo et exigit praecepta supnalia ab
illis quos facit per gratiam consortes divinae nae. Confir. ratio nalis postulat
ut essentia rei nalis no sit otiosa sed operetur conformiter ad suam
essentiam ergo pari ratione ratio ordinis gratiae postulat ut participes divinae
nae per gratiam, operentur etiam supnalia opa. —//—

Ex hi

q̃ ingressu mi ōi tpore exigere deuz ab hoīb nō solū p̃cepta nalia
sed supnalia, q̃uis nō imposuerit p̃cepta supnalia in Scripty.
ad 1m ad 1m arg. In prin.o sacrū Tz q̃. explicāo illi⁹ loci ad roma. est q̃ paul.
loquit de gentib⁹ nondū justificatis, nō in dicit q̃ faciebant
ea q̃ sunt legis nē simul sed quedaz faciebant. 2a explicāo
ut loquat de gentib⁹ justificatis de quibus ait q̃ nāt ea q̃ d
legis sunt faciunt, q̃ p̃ nāz ea sanata miscebant ea q̃ nāt
sunt legis absq̃ lege scripta. hāc explicāo est aug̃ lib. de spu
et litera cap. 26. et 27. et d. tb. 12e q. 109. ar.o 4.o ad primū
et sup illud loquz. d. pau. Ad 2m. loquz de semanū mandata
emittit vitas et rachas si seruet illa exposide et rhe. Ad aliud
testimoni de q̃nē est agendū, q̃ est dubi ad justificandū illa in
nō sufficit. item de q̃ cōmixtō dicit q̃ est. Tz. sed intelligi vno mō
q̃ est auctor nē ca. 4. ar. 2.o mō q̃ est sm̄ q̃ est auctor gr̃ē. S. saluator
aspus q̃ loquit de hoc. 2.o mō ēnd̄i, in quo necessario mixtura
p̃ua modicū ēnd̄i. cuius rāo ē q̃d q̃. alicui dicitur q̃ aspus cōst
est supnalis q̃ ipsum credere nec ōm supnāle et gr̃ē concedamus
cui⁹ rāo ē. sup illud loquz aspī q̃ p̃ter illa pars scilicet q̃ est
sub intelligendo de ēē q̃ p̃ nāz cognosci p̄t, in altera pars scilicet
q̃ inquit nalis de remuneratōe est nō p̄t explicari resp̄ta
remuneratōe quā p̄t intelligi lumine nāli in docet Chrisost.
in homil. 4. de fide et p̄scientia dei. si nō possit hoc explicari
q̃ inquit aspus ibi p̃ fidem defuncti sunt ḡes huj⁹ nō accipiūt
repromissionib⁹ sed a longe aspicientes et salutantes, vbi ceteꝛ
patres loq̃t de repromissionib⁹ quę p̃m erant nōis conferendi. item
eodem inquit hoc fide moyses grandis factus est non mauult affligi
cum populo dei q̃ esse filius filiꝫ pharaonis. mauult affligi
cum populo dei q̃ habere copiam peccati q̃d nō p̄t. p̃

2ª 2ae q. 2ª Arts. 3.

acquiat ffres q tunc deg imprimit ffreg mteligibilem ale mi aia
tionali q̃ ho ptinet ad auctorez nr ut no deficiat mi necessarijs
ad ofano aiã tionalẽ. Itaq; dicimg q ptinet ad auctorez ẽq
ut quo momento momento hõ ad ifiz conuertitur preuenẽs
diuino auxo conferat ei quod simplr sunt necia ad iustificaez
salicet auxm mentis et mi voluntis simul cuz aliquo lumine aut
habitu infuso ut homo possit vti prompte et connabiliter mi ordine
ad finez supnalez. et hinc docturz multuz cõsonat quod legimg
sapiz 10. salicet q sapia p vniuersas nationes mi aias se transfert
et amicos dei et prophetas constituit. et spãn. 1º. cap. erat lux
vera que illuminat omnem hoiez venientez mi hunc mundum.
quod testimoniuz a quibusdaz ut a cauo explicatur de lumine
tali aut hõ venit ad vsuz rois. hõ sensuz litt ampliorem q
ẽt ut ois ampliatur illuminatiõez supnalez, et hunc sensuz est
sm distributiõez accomodaz. dest ois qui venit ad vsuz rois illumi
natur a deo illuminatur, sicut ẽt explicatur illud 1. ad tim. 6.
qui vult ois homes saluos fieri. idest quotquot saluantur ex
voluntate saluantur. item ẽt mi 2. ãno. ioan. 2. cap. de
vncto dicebat hos de ãbg. quod certe intelligendum est de vncg nec
tam ad iustificaez q ad salutez ita prorsus q si non fuerit
homo qui doceat sugnãm aut explicet tunc ipse spus docebit eaz
et homes de simplr necessarijs ad iustificaez et salutez. huius rei
lemg aliquot exempla mi ss. quomo salicet deg prouideat de
necessarijs. nam actoz. cap. 8. legimus q philippo mistus fuerit
ad eunuchuz illius ethiopem et cap. 10. legimg q cornelius fuerit
inspiratus ut quereret petruz ad suaz salutem maiorez. et cap.
16. legimg q paulo ab eso fuerit inspiratum ut transiret
in macedoniaz ut eudem ergo dicamus viam iustificaez de fide
xi. maxe hdeiaz purpuratez. hac ẽt doctrina exponit ex sanctoz
testimonijs. v. e. ixo diuini. cap. 9. ubi. Hieron. qui conjectaty
est ad. thi. 1. ar. 7. mi ãno. 3º. qui dicunt multos gentiliuz
fuisse assecutos salutez p misterium angeli qui cornelio
ea mysteria fidei quaz semel d. ihs. sez. d. discipulis ante ascen.
simplicianum q. 2. dicit cornelium centurionez antequam a petro admo
neretur de fide xi eaz iustificatus fuisse et instructus de fide

dei

dei modis quibusdam Latentibus. Ad 3.m principale Rñdeo

ad 3.m quia precepta fidei pertinentia ignorari ignorare nisi culpabiliter non credere in deum non fit peccatum nostris diebus, sicut non credere in Xm, at vero hoc est speciale in actu fidei in actu justificante quia talis actus est necessarius ad remissionem peccatorum sine qua homo non justificabitur quia homo non peccat quia excusatur ignorantia invincibili non credendo. alius vero actus fidei scilicet in Xm aut in mysterium trinitatis explicite et post predicatum Evangelium non sunt ita necessarii ad justificandum. Et ad salutem eternam ut non possit esse optimo modo et habili modo est quia sine illis possit homo consequi justificari et salvari (imo hoc est cum optimo modo quia cum illis scilicet quia est modus non necessarius ad salutem nostram eternam sed explicita fides in Xm et in trinitate, sed hoc quia in optimo non habetur illud quod non est de substantia sunt necessaria nec requisita pro ipso et loco quo homo non instructus sufficienter evangelio. Et sic patet primum. Ad secundum est primum esse explicare huius quia ea quae nec sunt nec requisita in finibus legis christi non tenetur homo culpa excusabuntur a non suo loco non in a morte eterna et damnatione ejus secundum dicit Et actuale. illa vero quae sunt nec necessitate finis scilicet non est nec excusabuntur post ab eterna morte quia non fuerit in tota potestate illa assequi quemadmodum est si non est nisi unum remedium ut a lapsu surgat per tres horas et tale remedium erat ab ipso medico et magno miraculabiliter procul dubio ille homo peccat quia ille non peccat eo quia non quaesivit tale remedium. Quod non habet dicam de ludaeis et dei supernaturalibus nam qui haec ignorantia invincibili fidei necessitate est haec ignorantia invincibiliter tali dilectionis supernali, et in ille periculo quia qui non diligit manet in morte quia non potest illa cum precepto charitatis supernali. Et

ad 4.m nisi dicam nam si haec aliquid ponerent efficerent veros esse haec de fine relaxationis in statu legis nr. dominicae est quia ille status non in erant praecepta naturalia sed et quaedam supernalia, alterum ille status excedebatur et legis quia nullus praecepta habebat nisi quae ex ea rei sequebantur. Et ex eo quia non erat actus totale. Et eo quia erat ordinatus in finem vitae eternae per propria actiones. unde neccessitate sive collectiva quia sit praecepta fidei spei et charitatis et poenitentiae quia ibi actus erant

media

mdra quadaz nec ad illud finis huiꝰ quatenꝰ p̃ eaz
adeo ad illaz ordinabatur excludebat aut statu[m] legis
legis p̃cepta positiua quibꝰ determinaretur immediate
ad id aliquid cultui quo coleretur ipse deus. Similit̃ nec
clu debat p̃cepta positiua de quibꝰ determinaretur ma
et forma sacrificandi quaz significaret magis p̃fecte. Excludebat ig
p̃cepta aliqua iudicialia et moralia positiua abipso deo
data immed, ceteruꝫ no negamus q̃ in illo statu essent aliqua
legis huiusmodi positiue quibꝰ huiꝰ tenebantur obedire qz
erant conuenientes ad seruandaz et legem nr̃am exp̃. Deinde
qz tales leges discursu quodaz sequebantur ex legis naturalis
dictabatur illi statui legis nr̃e, ut distinguebatur ab statu
legis scripture et gr̃e, in quibus ipse deus immediate legis
aliquem cultum positiuum l. de sacrificijs. l. de sacrificijs et
de iudicialibꝰ et moralibꝰ.

Ad conclusionem dicendum q̃ aug. d. th. in illo loco citato asserit
q̃ sub lege naturali poterant saluari gentiles no excludit omi
no legalia sed legem scriptam m̃. Sed est quidam locus
d. th. qui obijcitur ad hoc. 3. ad roma. 2. cap. vbi d. th. vi
detur q̃ hoc ex parte voluit ꝛ̃ aug̃m legis naturale. Sed ꝛ̃p
d. th. ibi docet q̃ lex naturalis sufficienter ostendit ea que sunt
legis nr̃e. ceteruꝫ ad hoc q̃ p̃cepta hec quidem sunt legis nr̃e admi
plenda requiritur aug̃m legis naturalis ex parte voluntatis q̃ voluit
magis certificari per scripturam diuinam. Et ideo d. th. noluit dicere solas
conclusiones naturales sufficere ad iustificandum. ——— 2ª 2º.

Qº 2ª est quando rex credendus sit hereticus p̃ fidem
legis naturalis explicite et quando implicite tam ex heresi quam
p̃cepti de necessitate fidei. ——

Ad cuius euidentiam sciendum est difficultatem hic aduertere q̃ fides
sepe hereticus quidam est explicita, quidam implicita fides
explicita alicuius rei dr̃ que terminatur expresse ad ipsam
rem. fides aut implicita dr̃ alicuius rei que no terminatur expresse ad illam
expresse terminatur sed ad aliam in qua continetur sicut.

m

mi ca. L. ut mi ene, vn. seq. q eadez fides pot ee explicita et implicita respu diuersoz. v.g. fides dei justificantis ex plicita est respu huius ar. sed est implicita respu x̄i. ——//——
no est 2°. q fides explicita nō consistit in indiuisibili sed recipit in se magis et minus. vn. possunt dicere q fides explicita adhuc est. 2x. quadam explicita et distincta quedam v° explicita et confusa v.g. fides x̄i que erat in minoribus veteris legis explicita erat x̄i sed confusa q nō discernebant in x̄o hanc humanam et diuinam ee in vnitate suppositi, at do in lege gre catholica vtur fidem x̄i explicitam et distinctam. similit dicit iustus qui credit nō tm fides explicite trū personaz existendo et vnuz deum, qui credit explicite trinitatem non sola fides distincta huius misterij sicut sola christi, q iustus negotia quoꝫ patet nō fit ab alio q̄ a suo filio procedat p̄ intellm, spūs sanctus procedat p̄ voluntatem a filio. unde dicimus q̄ in hac vita quod est habere fidem explicitam et distinctam non licet magis et minus. ——//——

2ª. 3ª. Con°. sit. cognitio nata haberi circa fuit fides implicita alicuius misterij huic cōsentit essentia cum doctore supra cōmemorato. q. precedens asserens q cognitio illa qua quis habz non potest esse fides implicita justificans et remunerabilis q̄ quidem ipse dicit est qui cognoscatur esse p̄ lumen sū et qui cognoscatur p̄ lumen fidei et huius p̄ lumen fidei magis explicite cognoscantur de illo misterio nobis nāt. sed p̄ma cōclusio quam ego catholicam existimamus. 1°. q fides implicita et implicita nō discrepant formaliter et subiective sicut aliquis imperfectus et implicatus est ipse explicatus, at v° cognitio nata haberi est alicuius ordinis inferioris ad cognitionem fidei infuse, nō potest contineri nisi cognitione ipsa nata sicut si dicamus q homo nō potest implicite contineri in semine plante aut equus, sicut circulus q dicimus nullo modo potest contineri in predicamento q̄ est superioris ordinis entia et predicamentalia. maior dicitur huius arti. si ee sciri sicut quidam. s. inquit aliqui fuerunt deum esse sciri cum sua explicite diuinitate nō tm in eam fidem quam habemus erant. vbi aliqui hanc duas ponit inter fidem antiqui populi

et

2a. 2ae. Q. 2a. Ar. 8.

et novi quod in nova lege fides est explicata olim vero erat implicita. Prima ad Galat. 4. comparat enim apostolus fidem temporis gratiae cum fide antiquae legis. et dicit quod fides novae legis est quasi iam perfecti: fides autem veteris legis est veluti fides parvuli qui adhuc est sub pedagogo, at vero idem homo est puer et vir ergo eadem fides est explicita et implicita, et prima cap. 3. 2. ad Chorin. ponit differentiam inter ecclesias novas et antiquas quod nos revelata facie gloriam domini speculamur iam, at vero illi antiqui habebant velamen positum ante faciem suam. D. Ier. Hieron. hoc ipsum docet in commentariis super epistolam ad Galatas. et D. Aug. lib. 19. contra Phaustum cap. 4. et lib. 1. hypognosticon circa finem et in epistola 157. D. Th. in hac quaestione presenti ar. 7. et 8. et quaestione precedenti ar. 7. et pater ex his quae diximus S. q. 1. ar. 10. quod ecclesia semper fuit una ab initio mundi usque ad finem ergo fides eius semper est una unitate specifica et formali. Pater prima et confirmatur nam ut dicatur aliquid implicite in alio + contineri necesse est quod per lumen eiusdem ordinis cognoscatur. l. per lumen acquisitum ex ipso lumine priore, sed non potest esse eiusdem ordinis lumen fidei cum lumine naturali neque acquiritur virtute luminis naturalis ergo nullo modo mysteria fidei continentur implicite in cognitione alicuius principii naturalis. Prima sequeretur quod si in aliquo principio cognito lumine naturali continetur implicite cognitio fidei supernaturalis quod talis cognitio fidei esset dicenda scientia saltem implicite cum suo scilicet in cognitione principii. et confirmatur nam pariter sequeretur quod Aristo. et Plato et omnes philosophi qui cognoverunt esse deum et esse remuneratorem naturalem quod illi habuerunt fidem implicitam Christi quod absurdissimum est. Prima sequeretur quod dilectio naturalis dei esset dilectio naturalis supernaturalis dei ~~[illegible]~~ consequens est pelagianum. Sequela vero patet nam eodem modo se habet dilectio ~~cognitio~~ supernaturalis ad naturalem sicut cognitio supernaturalis ad naturalem ~~sicut dilectio~~ cognitio naturalis continetur sub cognitione supernaturali ita dilectio supernaturalis continetur sub dilectione naturali.

+ cognosci

dilectio

Arg.m Sed con.a con.e nrãz est arg.m In cognitione nali dei qua cognoscat
quod est dei continentur oia que pertinent ad ipsum deum ab eterno,
in cognitione v.o divine providentie continentur tanq in
gne oia que temporalr disponit deus ad perducendum ultimum
beatitudinem ergo talis cognitio est fides implicite. pr gna qr
obm illius cognitionis nalis het se sicut genus respu spes. l.
ut totum quodam respu partium, sed gnus continet implicite
spes et totum ipas partes ergo cognitio gnis implicite continet
cognitionem spes et cognitio totius implicite continet cognitionem
Confir.r partium. et confir.r nam rusticus implicite dr credere oia
que sunt in sacris literis propterea qd paratus est universa
illa credere si pponantur sibi ab ecclia. sed poterit con
tingere ut ille qui het cognitionem nalem dei sit similiter paratus
ergo habebit fidem implicitam.

Solu.o Rr ad arg.m negdo ans sed hm continentur in illa cognitione
ea que lumine nre investigari pont ex cognitione creaturarum
Jux.a illud apli ad roma. 1. invisibilia n. ipsius ttr ad pbaes
aut qd obm illius cognitionis continet implicite obm cognitionis
fidei sicut gnus continet spes aut totum partes. Rr qd illud
obm cognitionis nalis si consideretur sm qd in se est sine ordine
ad cognitionem creature conando qd istud prin.m deus est, oia continet
que quomodolibet pont de deo cognosci. sed hm si consideretur
ut obm respu luminis nalis ea tm continent que investigationem
nali luminis pont cognosci. cuius ratio est qr nos non cognoscimus
deum sicuti est. et ita d. th. ar. 7. q. precedentis cum asserit qd
in illis duobus principiis deum ee et remuneratorem ee continentur
oia que pont credi de deo intelligit sm qd illa duo prin.a
cognoscuntur lumine quodam supnali. Ad confir.m
Ad confir.m Rr qd fidelis rusticus het lumen fidei supnale et ita ille
paratus est in pona proxima credere universa que conti
nentur in sacris literis si ab ecclia pponantur gentilis
aut qui hm het cognitionem nalem non poterit ee paratus illa
credere nisi in pona remota

2a

2a 2e Q. 2a A2us 8us

2a con. tpore ei legis nae necessus fuit tanqm medium necm ad salutem credere explicite qd deus est auctor gre et remunerator remunerae quadam supnali. Pro con. ex illo ad hebreo. ii. vbi cum aplus dixisset sine fide imple est placere deo vones addidit accedentem n. ad deum opz credere qr est et qd inquirentibus se remunerator est. vbi aplus non asserit minores necessitates credendi illa duo principia qz credendi absolute. item habitus fidei necesse est qd dirigat intentionem eius qui justificatur est n. fides ee prima prima supnalia, sed nisi credatur deus remunerator supnalis beatitudinis no pot dirigere intentionem voluntatis ad fines supnales ergo non justificabitur sine fide explicita remuneratoris pz qna qm intentio ee debet explicita in ordine ad beatitudinem. Item pr con. fides xi implicita ut statim dicemus ei tpore fuit necessaria ad salutem et ad justificaem, sed nullo mo pot fides xi ee ex implicita nisi cognoscatur aliquod prim supnale explicite scilicet deus est ~~remunerator~~ justificator et auctor gre ergo necesse est tere fidem explicitam illius. mi. pr nam ipse xus respu nre justificatis hec se ministerialiter inquantus homo ergo cognosci non pot simpliciter nisi in illo prim quod est ea principalis scilicet qd deus est justificator et saluator quemadmodum cognoscitur penicilus effectiuus imaginis instrumentali cognita explicite arte pictoris et no aliter pot cognosci penicilus implicite. 3a con.

3a con. tpore legis nae fuit necm tanqm medium et preceptum here fidem supnalem vnius mediatoris xi dni siue implicitam siue explicitam. Intelligitur con. post pctm Ade namante pctm est valde probabilis opinio qd gra collata protoparenti no est data Ade ex meritis xi unde colligitur qd fides xi in Adam non erat necm necessitate medij ad salutem sed forsam necessitate precepti. hec con. est semia scholasticorum cum magro in 3.

d.

.d. 25. et n. 4. d. 1. d. 16. expresse in ar°. 4. et 7. 5. et 8. tenet eam
et 3. p. q. 61. ar°. 3°. Scotus lib. 2. de hã et gra cap. ii.
et n. 4. sen. q. 2. ar. 4. d. 2. et d. 5. q. unica ar°. 2°.
anus in relectione de sacrã in fine pone 2ª. q. 2ª. quam plu-
rimis testimonijs sacrarũ literarũ et sanctorũ. ista cõ aliquid
asserut cõ pelagius qui aiebat xm homine sine ut doctor, non
dat ut mediatore a redemptore aug mutuis justificaremur cõ
quam hereticam facit illud quod legimus ene. 4. q. vbi jacob fuit
baptizmalis de x saluatore huius expectabo dhe. prima ps nam
p scotus explis ad roma. extendit apostolus docere et nos omnino
habij nisi ex scriptura sed sola fides x sufficeret ad justificari
quitus esset ex parte nostra. deinde docet in epla ad gala. cap 3.
vbi inquit gia conclusit scriptura sub peccto ut promissio ex fide
jesu x daretur. hic in observandus est q plurima testimonia
asserunt scholastici theologi in confirmationem huius cõ. inquibus in testi-
moniis non expresse asseritur q fides sit nec sola asseritur
q sine x non q salus hominis justificato. v. g. illud actor. 4. non est
in aliquo alio salus nequis n. datus est aliud nomen sub celo
hominibus in quo oporteat nos saluos fieri. et 1. ad corin. 15. sicut
in adam omnes moriuntur ita et in x omnes viuificabuntur et. 2ª.
ad timo. 1°. dicit apostolus q gra data est nobis ante tpora
secularia et apocalyp. 7. cap. de agno qui occisus est ab
origine mundi scilicet q ipsi mortua x salutis olim saluti
fuerant hominibus. mihi certum habij aiunt hec testimonia asserunt
ad confirmandam cõem q vitam et meritum x applicatum nobis
p fidem. vnde conterea testimonia bene probant q fides
in jesum x nos justificantur. est autem unicum et expressum testimo-
nium ad roma. 3. omnes inquit apostoli peccauerunt et egent gloria dei
hoc est ut deum bellit glorificent in salute hominis. deinde statim sequit
justificati gratis p gratiam ipsius p redemptionem quae est in x jesu
quam proposuit propitiatorem p fidem in sanguine ipsius ex quibus
bene sancti capitis expendatur. vide de hac re duns lib. de corrupto
et gra cap. 17. et epla 157. et lib. 2. de gra x et pelo
arij cap. 7. 8. et 9. et cap. 33. 39. 40. et lib. 2°. cap.

24

2ª 2ª. q°. 2ª. A2ᵘ ⁿᵘ 7.

24. 25. et 26. et lib. 3. cont. duas epłas pelagianor. cap. 4°. quibꝫ ri bꝫ docet expresse quᵒ tam ri leges q̄ scripturꝫ fuisse quidem ꝛe ipsa et apud xianos q̄ nos noīa et eusebiꝫ ysaluensis lib. 1°. hystoriꝫ eccłiasticꝫ cap. 1°. asserut nomen xiani antiquissimum ee sed dicit nouum nomen. ysa. 2. vocabitur tibi nouum nomen quod os dñi noīabit scilicet post natiuitatem et saluatorem quem ibi prophta appellat justum et frea fr̄nam in lege nr̄a et sequēta sacra erant sacra futura quadꝫ x̄ venturi in lege aut pr̄ę sunt come moratiua ꝑ in ꝛl lege nr̄a sunt protestatiue efficiy x̄. sed cont hanc cōn est ratio ꝛ q̄ pariter ꝛ necessa ad justificandū credere implicite ea quę sunt in sacꝫ libꝫ. pr̄ sequela q̄ ea continentur in fide x̄ implicita aut in fide vnius dei explicita. item q̄ impossibile ai fidelis debet esse paratus ea credere. sed ꝛ breuiter q̄ solu. no est inconueniens credere q̄ ea sunt in sacꝫ libꝫ ꝛ ꝛ teneantur hoc credere implicite et confuse. ad hoc nō est sequela ꝛ de fide x̄ implicita et de fide sacꝫ scripturꝫ. ꝛ dicimus nam in ꝛ dicimꝫ x̄m est dom fidei pr̄ se traditum tanq̄ medium nauseatum ad finem. et tanq̄ semꝫ et exemplar ad confirmandū fidē justificandi et beatificandū. aliud q̄ continentur in sacꝫ libꝫ preter x̄m non habent vsum efficacem necessitatis medij aut exemplaris q̄ nō sunt vtilia ad credendū. 4ᵘˢ con°. ei ꝑ ꝛ in statu innocentię sicut explicita fide q̄ con°. in aliquibꝫ ꝛ. in aliquo de vno mediatore dei et hoīm x̄o jesu. ista ꝛ manifeste nam ante ꝑm fuit in Adam fides explicita incarnationis ut ar°. 7°. ostendit. d. 17. post ꝑm vero ipe Adam habuit fidem incarnationis explicitam futurę in remedium ꝑcti. et hoc ad q̄ nouam reuelatę potuit accessit post ꝑm. q̄ cognouit x̄m futurum ee efficacem ad gratiam et gloriam ꝛ ad finem vltimum cognouit ēsse ꝛ esse et hoīm esse humanum ꝛ ꝑ euidentem consequentiam sequebatur q̄ x̄s est factus redemptor hoīm. ꝑ frea con°. nam Adam ante diluuium cognouit x̄m judicaturum ee vniuersum orbem. hanc autem fidem hoīe non potuit sine fide explicita x̄i. ma. ꝑ in epła Jude inquiens et prophetauit de hiꝫ

hij septimj ab Adam Enoch dicens ecce dñs venit in sanctis
milibus suis facere judicium et arguere oēs. pter Job qui fuit
in tēpe ntē dixit credo q redemptor meus vivit et pter stirpē
multe fuerunt expresse fidei et sicut docet aug. de
civit cap. 23. et in sermo. 1.° in vigilia nativitatis. multi in gentibus
fuerunt istas fidem ut docet aug. lib. 17. de civit. cap. 47. et d.
lb. ar.° 7.° ad 3.m augrei ei dignum est q joan. 4. cap. dixit sa
maritano scio q messias venit qui dicit habebat aliquas opi
nios de messia venturo q quis illa non erant veras fidem cum ea
ignorabat. q cum in sacris libris scripte essent ntē manifestum
est q pfecte noverat.

S.a con.° In istam igitur scripte pfuit nec ad hoc modus ad justi
ficatē fidei et explicita hoc con.° fuit aut. lib. 17. civ.ae dei in
cap. 14. et Ambr. in lucā. 2. in multis aliis locis. Simil
theologorum 3. d. 25. d. 1. expse illas verba ar.° 7.° et
Hug. de sancto victore 3. p. sum. 1.° cap. 3. et hoc catholica
mentis scio et cano ut supra. pter pria con.° exigit ad hoc. ij. accidens
ad 2.do cum hoc credere est q est et q remunerans est, pter hoc erat alter explicite
necessarium q sine fide impossibile est placere deo. sed ea q postea divina re
velatione aliquibus explicanda fuerunt hoc fides explicita, non fuit aut mem
bris nris redemptoris et mediatoris. sine fide explicita illis pfuit aliquis
placere deo. Ad con.° assentiun con.ae quibusdam theologis dicentes
q ad tpora fides explicita salvandis fuit necessaria ad 4.or ar.os
scilicet nativitatis morti et resurrectionis dñi. et in con.e
aliis qui ainte ad tpora fuisse nec fides explicita ut ne
cessaria exigere q xp.s esset futurus filius dei. et est con.a communis
aliorum theologorum qui ainte fides explicita ad mi confes
sionem nec ad tpora ad salutem exigi ad hoc q esset credere
quasdam reconciliationes humani generis a venturo christo ignorantem
simplicitatem illius ad quem media est completurus redemptionem
humanam ejus. con.a hec est con.° iam probata.

m arg. m Est con.a mea con.° 1.° q iam diximus q oēs justi legis veteris
ntē scripte erant x ad ea respicientes vera credebant fidei x
solu.° aliquas explicitas quibus mi constabat. Ad hoc respondetur
q fides sufficit ut illi vera credant iam fides explicita

q3 cum

2ª 2æ q. 2. Arti. 7.

quę no sufficeret ut notarentur xiani. Sed cōtra est can. ex. d. que. lib. 2. de bap. xi et spū sco cap. 24. et. 2. d. ubi exigit nec fides xi q̄libet ad iustificandū hoc de fide. Item postulat epla 157. et lib. 13. de ciui. dei cap. 47. nīquā neminē vllū consequutū fuisse salutē sine expressa reuelatę salutis, ad hoc ad. Dicēt alīq̄ respondere q. d. auc. locutus est per quosdā hȳpugnātes ad uersus pelagianos qui negabant gram xi ad nec. Alii d. aiunt q̄ priuatis d. auc. fuit illa fides. Alii dicunt q. quę explicati de salute perfecta et quę ad hoc pertinent de trib⁹ trinis, scīlt q̄ deus est q̄ nemo nisi per hoc habuit fidē expressā xi. nam pres qui fuerunt in limbo sanctę xi descendentes ad inferos habuerunt fidem explicitam xi nam illis prędicauerat ioānes baptista et ei lazarus et dem⁹ dr q̄d. quę de hoc uoluit assentire fidem xi explicitā de hoc fuisse necessariū ne credere presupp⁹ no nec medij qualēcūq̄ ponim⁹ d⁹ cōtra. fides xi explicita semp fuit necessaria nec de precepto nouę legis scripte. sed q̄ per prelatos aliquando inuincibiliter ignorari, hinc est q̄ sine fide explicita xi poterant homines iustificari sine fide explicita xi hanc aut d⁹ cōn⁹ intelligenda est de fide xi explicita in cōfuso in q̄a credentes xm in eo separatim humanę cōditionis ipsius psonę xi et modū in particulari quo deus separatim humanū genus. Ad 3⁹ cōn⁹ In vtraq̄ lege scilicet nę et scripture erant sacra q. tribus sacris significabat xm uidelicet et separatim et aliter. Nā prophetę qui sacra talia in lege nę et nouo trahabant populo et instituebant in fide quadā diuina et in lege scripta ministrabant et docebant populū tenebant explicite fidē xi et hoc de se patet. Et hoc de 3ª d. 25. ar⁹ 2. ad 3⁹ aut cōn⁹ q̄ huius ad obiectū si alicui fideli reuelatū legitimē exponeretur fides. Media via ab aliquo maiori, ille teneret assentire fidei explicitę. si nam alij essent minus efficaces assensus no peccarent, sed manerent iusti. Ad 4⁹ est falsū

ad iustificandū

Abiit

qz tunc ille ho fidelij no heret fides implicitaz x̄i. nam fides ex implicita x̄i no posset stare cū assensu expresso articulo expresso. prīa ps conseqz ad illaz partez scilicet q in lege scripta potissime erat preceptus de fide x̄i explicita nam tpore legis scripte no solus erant sacra significantia sed et fuerant expressa valdē ma ppheta tradita et scripta ut populus diligenter audiret et predicaretur. prīa pz de lege scripta ppheta ad quez allegant ad ostendendū qz illi qui erant in lege illa habebant fidē x̄i explicatā. ut docuit d. hē. Abulensis, item Abulensis cap. 2. Sā explicat hmōi preceptū dū inquit ppheta si mortuus fuerit expectet eum qz mortuus vivet et no videbit lēdē qui mortuus est non resurget ulla alia via nisi expresse per fidē aduentus x̄i. Et ideo ppheta hortatur q̄ si subtraxerit se no videbit eū alij. habebant p̄ q̄ illi magis audiebāt explicite aduentū x̄i. et dicit qz x̄s aduenit in mundū no solum maiores populi iudeorū sed et turba dicebant q̄ succepit ramos palmarū q̄ dicitur est in matheo et leppe appellabant eum x̄m aut messiam promissum in lege. q. precedenti ad 2m.

Superest iam ut videam de necessitate fidei explicite per tpora ante legē. Sequunt ergo quatuor determinande semē duē quidem extreme et due medie. 1a. semā est extrema qz hoc tpore ante legē non est nec̄ credere aliquē articulū fidei explicite sed sufficit credere solū q̄ tenet ecclā vel credere fore aliquē qui illuminabitur ardeo sit virgo et vnus, an x̄s sit natus ex virgine poterit respondere nescio sed credo q̄ credit ecclā et cum ista fide poterit iustificari et saluari.

2a. semā extrema est nec̄ ante hoc tpore fidem x̄i explicitaz ita ut sine illa nemo potest iustificari nec saluari et aliqui dicunt q. est error asserere q aliquis possit sine tali fide vltimam salutez assequi. 3az semaz tenuit quidā ille magister parisiensis in tractatu de fide et alibi hodierne lib. 3. tract. 3. q. 5. et sūma rosella et alij canonistē ut refert sylvester in verbo fides, q. 3. alteraz semaz tenuit d. bonauen. in 3. d. 25. q. 2. et durand. ibidem q. 2.

3a. semā media est fidem x̄i esse quidē in preceptō tamē ad illos qui audiunt et dicit hanc semā possibilem et ignorantiam

manu

2ª 2ᵉ q. 2ª Art 4ᵘ

municabiles cum alijs ac p̄ eam possent habiles assequi beatitudinem
sine fide explicita. hanc sententiam seqūt sotus lib. 2. de
natura et gratia cap. 11. et m. 4. d. 5. q. unica ar. 2ª. et Ma-
gister in 4. distinctione 6ª. seqūt. concil. tridentinum. lib. 6. cap.
2ª.

Ad 1ª q. Ad primum ergo dicendum quod assentire fidei explicitae et medium
necessarium post praedicationem Evangelij ad consequendum vitam
eternam non dubium est medium nec ad iustificationem. hanc sententiam seqūt
magister cano in relectione de sacramento in communi parte 2ª. 1ª. con.

Ad 2ª et 3ª ar. 1ª con. erroneum est in fide asserere quod non sufficiat ad
salutem credere in deum et in omnia quae deus revelavit ecclesia
assentiendo explicite alicui articulo in particulari. haec con. est contra 1ª 2ª
sententiam et patet nam in directorio inquisitorum in 2ª. p. q. 10. refert authorem
illius libri. propositiones damnatas et particulari definitione pon-
tificis de consilio cardinalium inter quas habetur quod laicus non tenetur
ad credendum aliquem articulum fidei tantum quod sufficiat credere in
deum et in omnia quae deus revelavit ecclesia et quod talis laicus non peccat fide-
liter non assentiendo aut aliqua tenendo credat deum aliquem articulum non revelatum.
haec con. manifeste est contra sententiam theologorum quorum testimonia
statim ar. producemus in particulari quid teneatur explicite credere de.
Ad 2ª q. 2ª. con. de fidelibus tenentur non expresse quod dantur et
quod catholice eos explicite credere de articulis fidei qui continentur
in symbolo apostolorum. ista con. non habet aliquam certitudinem tantum ad
eos quia partes quorum de quibusdam articulis est verum catholicum et praeceptum
ad credendum illos explicite non tamen de omnibus est vera catholica
veritas. Ad con. 1ª ex symbolo Athanasij quicumque vult salvus
esse ante omnia opus est teneat catholicam fidem. hoc est praeceptum an-
tecedens fidei illam, nam statim sequitur fides autem catholica haec
est ut credamus et confiteamur unum deum in trinitate et trinitatem in
unitate. hoc documentum ut omnes fideles teneantur sub
praecepto tam explicite credere articulos fidei quam explicite quantum
in symbolo Athanasij. sed tantum ex hoc sequitur esse necessarios
aliquos explicatos. 2ª. patet statim in singulis articulis esse necessa-
rium explicatos. 4ª quod omnes articuli sunt distinctae quorum

Julia

fuba est ut quilibet fidelis teneatur explicite credere q
est vnus deus trin, qui est trinus in personis Salicet pater filius et
spus. et vnus in essentia. Ita distincte ut interrogatus an pater
sit filius teneatur respondere non est filius. Et ista cō. i. q
ma beatitudo consistit in visione dei sm q in se est et proprius
diuinus ut nō esset iam reuelate per tenentur ut credamus deum
et trinum et vnum sic regula q fides sit est deus q̄ sunt
obn beatitudinis. Prea sc̄ nam fides sancta et fides antiquor
in hoc max̄e differunt q̄ ma fides est eam explicare illa nō
erat implicita, nec ista cōmodo nisi tantum teneamur credere
quae nobis proponuntur a deo et q̄ deus est trinus et vnus. Ista
matth. viii. cap. ubi dicit dominus precepit docendi
et tenere et baptizandi in nomine pris et filii et spus sc̄i et
docendi quibus predicatur tenentur credere explicite tantum
pdicta q̄ alij videretur occasus precepti manifesti alij fi
deles non tenerentur diuino precepto credere illis doctrinis
confessionalibus. Ubi quicredidit et baptizatus fuerit et
qui vero non credidit condemnabitur. Ergo pr̄ baptismum non
potest dici ne recipi nisi aperte fides distincte implicite tantum et
predicta est de fide explicite huius mysterii ergo pr̄ q baptizati
nihil aliud est q̄ profiteri fidem trinitatis in cuius nōe explicite
consentiunt Apostolus confirmat hoc ubi ceteris quaerunt baptizat
aliquos adultos ubi tunc explicare credendi mysterium trinitatis.
hoc ipsum confirmat dicens paulus actus. qui cum ephesum venisset
inuenit quosdam discipulos. Et ait illis sancto audentes q̄ accepistis
illi, nec si audiuimus si est ait paulus in quo ergo baptizati estis at
illi in nomine ihesu cum audiuimus q̄ ss
et alibi ss baptizati estis in nomine dni nri ihesu christi. Quaeri admirari q ss
fidelis teneatur explicare credere una ex quibus fuit q̄ deus
fecit celum et terram et ea quae in eis sunt q̄ quae mundus creauerit in
mitio temporis ita q̄ mundus nunquam ceperit hoc fidei articulo
definitum est cap. primitus de summa trinitate et fide catholica. Sin
non est de credito q̄ cum ista explicare sit ex hoc necessario ad
explendum illud precepti nisi tantum quae sunt in hac parte articu
dicebantur q̄ teneantur hoc fideles explicare ma. Plane
q̄ teneantur credere eum hac explicatione ma. Et
hoc fideles tenentur exhibere cultum debitum, deo sed

sine

2a 2æ qo 2a. Arg. 8.

Sme fide explicita s. ar. fidei no sont illis ostense de
divo cultu latiæ tamq; deus fidelis creatoni, p̃tenentia
credere explicite credibile esse. p̃ mi. q. cultu latiæ
debitus est i. p̃mo. ut auctori sui effectus. ergo
sed hoc alio no cognit q̃ tenearis fidelis explicite credere
q̃ deus creaverit mundu. mi. p̃ore nam dixi creatore illum
ab eterno debere eis debitu hmoi cultu, sicut arrio. asserebat
aliquis diebus deo et tm dicebat mundu fuisse ab eterno, sed
posset alic p̃bari q̃ fidelis tenentur explicite credere q̃ deus
fecerit mundu in tpe. tpoz mag̃ hoc. nam fidelis tenentur
credere deu ee justificatore ergo cum tenentur ois credere
se mysteria originali fuisse commissu, hoc aut ois fidelis est
a p̃dictis ignorante debitu no commissu p̃ria solum
tenentur explicite credere fuisse. 1. hoem Adam a quo
oes descendunt e inquisse genus humanu in ipo Adam
sed nego hoc. q̃ cognit q̃ ratio iste dicantur fidelis
sit bonus si fidelis no tenentur facere istius discursus, sed
sufficit ut credant se esse peccatores et deum justificatore per
mag̃m aut̃m ad p̃bandu q̃ teneantur explicite credere q̃
deus ee fidelis q̃ deus fecerit hoc in tpe. tpoz. illud est
quod dicta conclusio explicatius et creditur a fidelibus q̃ impossibile
difficile intelligunt hoc quomo aliquis fit fidelis et ignoret
de hoc. Ex. p̃dictis patet q̃ iste articulus s. 4a
ista explicite sit credendu q̃ deus in tpe tpoz mundum
fecerit co. l. mag̃ e q̃ sine ista circumstantia no esset pars
articuli fidei nam tm̃ tenet ostendit q̃ dicens. 2. auctor istius
articuli, q̃ aut fecerit in tpe tpoz hoc debet fides. Vl.

De a2lo 6. dicimus ad q̃m dr q̃ deus ee salvator
i. est justificator potius dicendu est q̃ ois p̃ore fuit nec̃ ut
explicite crederetur ois de justificatore no solu nec̃ pre
cepti sed ex medio ut. s. p̃bavimus. 2o adhuc credenti aut in
eu qui justificat impiu ut. hoc p̃cepto credere est credere
explicite precepta decalogi ee divinus ut ois ex ee primus
hoc p̃cepto. sed nemo potest agere patias nisi expectet vemaz

adeo

a deo alioquin erit poenitentia infernalis. Ergo necesse est credere deum
esse justificatorem, quin etiam hoc necessarium est ut credatur ab illis qui non
habent peccatum actuale sed solum originale, quia etiam isti justificantur
per spiritum veniae. Ergo necesse est quod isti credant deum justificatorem.
Ex hoc etiam sequitur eisdem rationibus quod omnes fideles teneantur explicite
credere sanctam ecclesiam, cuius sensus est quod est una congregatio
fidelium sub Romano pontifice Christi vicario in qua congre-
gatione est sanctitas non solum quia sunt multi justi in illa
sed etiam quia in ecclesia sunt sacramenta justificantia, ergo quae homines
sanctificantur. Probatur quod sit necesse credere sanctam ecclesiam quia aliorum
articulorum fides explicita reducitur quantum ad nos ad ipsam auctoritatem
ecclesiae sanctae, praeterea dicitur per sacramenta ecclesiae condonat hominibus peccata
et sanctificat nos. Ergo omnes explicite cognoscere et credere hanc
ecclesiam. Adverte tamen quod cum dicitur in symbolo sanctorum communionem
a quibusdam explicatur de ecclesia triumphanti, ubi sancti
communicant interesse in una beatitudine et orant pro nobis
et sunt conuincti nobiscum in charitate, ab aliis vero intelligitur
de ecclesia militanti ita ut sit sensus credo sanctam ecclesiam quae
est sanctorum communio. Et sic istos nomine ecclesiae sanctae non intelligeret
nisi justorum congregatio qui uniuntur cum uno capite Christo in charitate
et mutuo sibi et inuicem communicant opera sua orando pro seipsis in-
uicem et satisfaciendo pro seipsis inuicem. Sed nobis videtur plurimorum
sensus illorum verborum esse ut intelligantur illa verba tam de mi-
litante quam de triumphante, nam una est communio sanctorum qui
sunt in patria et qui sunt in terris, quia una est charitas quae est
vinculum huius unionis quamuis diuersimode inuicem sibi communicent
opera sua qui sunt in caelis et qui sunt in terris. Sequitur etiam
ex dictis quod omnes fideles tenentur diuino praecepto explicite
credere haec tria sacramenta scilicet baptismi, eucharistiae et poenitentiae,
probatur quia de omnibus istis sacramentis est praeceptum sed non possunt recipi nisi
cognoscantur et credantur. Ergo praeceptum est cognoscendi illa dis-
tincte. Quod si aliquis obiciat quia paruulus baptizatur qui non
non cognoscit. Respondetur quod postea iam adultus tenetur scire se
iam baptizatum esse ac per consequens explicite credere sacramentum bap-

tismi

item

2.a 2.ae. Q. 2.a Ar.us 5.us

Item confir.r ex eo quod d.r in symbolo confiteor unum baptisma
in remissionem pcatorum. de Eucha. en spalis ratio est q.r nemo
pot distinguere cibus illum ab aliis nisi expresse cognoscat
dignitates illius sacri, est igit. sub fidei simplr de Eucha
ut credat ho. q. ibi [illegible] absconditus et q. panis no. est ibi
de pœnie sacro ratio est q. oes fideles tenentur jure divino
confiteri oia pcta sua q. tenentur hre fidem explicitam
huius sacri [illegible] ad hoc q. ipsi teneantur confitere
oia pcta examinanta diligenter et de illis dolere et proponere
in rei veritate no. iterum peccare et q. in ministris eccle est
potestas absoluendi et pcta no. est aut necessarium ut fideles
sciant quae nam sit forma huius sacri. De reliquis d. Tho.
dicimus q. quilibet fidelis tenetur ex precepto hre fidem ex
plicitam antequam illa recipiat. v. g. si quis contrahat matrimonium
tenetur scire ei q. matrimonium conferat gratiam et q. no. debet
accedere in pcto mortali et similr est qn aliquis vult sacris
iniciari q. ordo est sacrm. similr qui petit sacrm extremae unctionis
tenetur scire q. est sacrm et q. non debet accedere in pcto
mortali. Quod si quis obiciat ee sacrm pœnie q. is quis
nunquam peccavit no. tenetur explicite credere hoc sacrm q.
non tenetur pœnitere et mendicari aie sue. R.r q. ois
ho. est peccabilis etsi no. hactenus peccaverit, unde necesse
est scire remedium nec.m si forte peccet, quod remedium est sacrm
pœnie, quilibet mocens sit qui nunquam peccavit tenetur
scire hoc pœnie sacrm ut si qn. peccaverit medeatur aie
sue. Seq.r ex dictis q. teneantur oes fideles scire ex
plicite decem precepta decalogi no. aut hic volumus de
finire q. teneantur memoriter ipsos ar.o recenseri neq.
nec.m est ut memoriter teneant oia quae diximus si forte sit me
moria caulis alicuius sed sufficit q. postquam fecit quod in se est
credat singula predicta qn. sibi proponuntur a ministris
eccle et q. sciat respondere qn. interrogatur an deus sit
trinus et unus an filius dei sit ho. an furari sit pctm.

Seq.r

qr hoc ptinet ad ministros

q. matrimonium sit sacrm.

obiectio

Unde dico q. est mocens

Jeg̃ ꝛ demũ q̃ oẽs fideles tenẽtur scire q̃ deꝰ est remunerator ꝯ
nostr̃ ꝓ q̃ nemo pot̃ sine ꝑticulari reuelatione diuina ꝑseuerare in
obseruatione mandatorũ. Jux̃ illud Eccl. 18. Ante orationem tuam
et ne post deficere. Et cui fit probabilis de anime immortalitate
nec ad refellandas eorum rationes instructus fidelis fidei tale preiudicium
pati debet. ex illo Paul. ad roma. 10. quicunq̃ inuocauerit nomen domini saluus
fit. Non tenetur scire multa necessaria ad salutem. Et tenetur scire
scire cetera &c. ll

de articulo glorificatiuo. Est aduertendũ q̃ subiecta huius ejusdem
est q̃ deus est glorificatiue. Dicit ergo corpus. Non ad hunc
modum primi credere. Cum ipse resurrectionis et vitę. Et cum et dominus
noster marthę. accepisset. Tenemur hoc explicite credere q̃ dicta
est nominatim. Et q̃ tenemur hoc credere ꝓbatur. Quia talis
fides explicita non potest humana vita recedere sine interitu vitę
quę immortalitatem dicit. nec auertunt. 2ª ꝓ q̃ fides destruitur
ab agio fiducię rem̃ sperandarũ si dubium non est posthac alia
vita beata credenda. fides non est nobis fundamentum rerum sperandarum
nec ꝓbatio illorum. 2. Vñ dicit impius nefarium. Scierunt
dei nec merentes sperauerunt premia nec iudicauerunt honorem animarum sanctarum. Et demum ꝓ q̃ in lege nouę fuit
credere deum esse remuneratorem, sed hoc remuneratio magis explicata est in nouo lege. Et fideles tenentur credere explicite hanc
remunerationem esse nos corpora et alia. ll

Superest iam de aliis .7. articulis humanitatis dicere aliquid
sicut ꝑ 1ª con. Explicite credendum est ex diuino precepto q̃ filius
dei solus non pater nec spiritus sanctus incarnatus est et factus est homo
in utero virginis virtute dei et conceptus est ex maria virgine
ista con. est vnus articulus et sanctus. de quare vide magistrum
sententiarum in 3. d. 2. et in 4. d. 8. vide solum in 2º
de fide a fine cap. 12. et in 4. d. 8. q. unica dub. vltº con.
1ª et canonistę in decretis ne de fide in ejus parte 2ª q. 1.
sed a quibusdam dubitatum an q̃ nati sub gratia credendum
sit explicite ex precepto. quidam autem non est necesse precepto
explicite hoc explicare credere. Alii dicunt nec est necesse precepto
explicite credere q̃ nati sub gratia non habent quibus formam

fecit

2a 2e. q. 2a. Ar. 8

fuerit virgo semper post partum. nobis hoc falsavit utraque
semina sed dicimus quod non solum est fides catholica perpetua
virginitatis Mariae sed etiam quod est aliquid annexum ar. in
carnationis et nativitatis ut explicite credatur quod beata virgo
fuerit perpetua virgo et in eternum. Pri. 1o. in ar. incarnationis
oportet explicite credere quod virtute spiritus sancti filius dei factus
est homo et quod incarnatus est ex maria virgine, nam talis
non esset miraculum. item pertinet ad dignitatem filii dei perpetua
virginitas matris, cuius signum est quod ab initio nascentis ecclesiae
universi fideles exoruerunt audire oppositum, semperque in
ecclesia ponitur iste ar. incarnationis ad hoc explicare virgi
nitatis mariae ante partum post partum et in partu quod prae
ceptum est ut ita explicite credamus et constat quod si non esset
praeceptum nunquam tam acriter punirentur vulgares homines
si quando negant perpetuam virginitatem mariae, et admitteretur
ignorantia sicut admittitur in aliis rebus fidei quas non
tenentur scire vulgares. ——//——

2a con. Inter alios ar. humanitatis scilicet de morte
Xi de descensu ad inferos de resurrectione de ascensione
in caelum et sessione ad dexteram patris de adventu Xi ad
iudicium, non est in equali gradu asserendum praeceptum de
fide explicita omnium illorum, sed de morte et resurrectione
certissimum est esse praeceptum, et oppositum asserere esset heresis.
De aliis vero articulis humanitatis est multo probabilius et securius
asserere huiusmodi praeceptum. sed antequam hoc proveniat quod
explicare subam horum ar. Suba de ar. mortis consistit
in hoc quod Xus verus homo vere mortuus est per separationem animae a corpore,
de resurrectione vero suba est quod eadem anima Xi fuerit iterum
unita corpori et resurrexerit Xus verus homo in carne gloriosa
et immortali. suba de descensu ad inferos est quod anima Xi
unita divinitati ut antea scilicet in persona filii dei,
descendit ad locum ubi erant patres expectantes eius adventum.
suba vero ar. ascensionis et sessionis ad dexteram patris consistit
in hoc quod Xus dominus etiam sum corpus ascendit ad caelos et quod sit
maxime beatus inter omnes creaturas. quod quidem explicatur

p quandas metaphoras sedet ad dexteras pris. qz dextera
significat ppm̃ potentiam et ita sedere ad dexteras pris
est posse et pauere de ag̃ssimi boni supra oẽs creaturas
nō aut significatur qd vere sedeat erpis pauissima methaphora
qz sedere corporis et ibi finis est qn̄ stare et
subra aut de aduentu ad judiciu est credere explicite
qd iterum venturus est visibiliter ni carne assumta ad judicandu
omnes homines et vniuersi homines ut habetur sm̃ ordinem boni
. L. mdlxj. primo asserta ar.o nam apli statim a primo
predicabant audiri et misse de libo populi illa hi quae sol
precepta tenebantur credere aut explicarentur, sed predi
cabant expresse motum et resurrectionem et aduentum ad judiciu
ut ag̃ actu. 2. cap. et 1.ad corin. 15. Itaq; nobis nihil imi
qm̃ ar.o mortuus est ppter peccata nra et qm̃ resurrexit ppter
eradicare 1.o cap. magis petrus dixit unus ex vobis testem
resurrectionis nobiscum fieri unus ex vobis. et ad roma. 10.
dicit paulus si confitearis ore tuo dnm̃ ihesum et in corde tuo cre
dideris qz deus suscitauit illum a mortuis salvus eris.
de ascensione v.o habet actu. cap. 2 dextera ig̃ dei
exaltatus promissione sps a pre accepta effudit hoc donum
quod videtis. de aduentu aut ad judiciu dicta in eadem
concione precepit nobis predicare populo et testimoniu perhi
bere ipsum esse constitutum a deo judicem vivorum et mortuorum. et apli laborant
frequens predicandi aduentus ad judiciu multo magis id
ipsis populis credere tenebatur. item actu. 17. pauli predicans
athenienses air et nunc annunciat hominibus ubiq; penitere
agant eo qd statuit diem in quo judicaturus est orbem in equitate
in viro in quo statuit fidem prebens omnibus suscitans eum a
mortuis. prea ad roma. 3. cap. inquit quem proposuit deus propitiatorem
per fidem in sanguine suo. et cap. 4. credidit ipse deo et
imputatum est ei ad justitiam. ad hoc dicit idem explicite
de redemptione nra et de nra resurrectione petrus et paulus idem
explicite de ei passione et resurrectione eig. a fortiori de reliq
articulis mysterii passionis et resurrectionis xpi ante dictum fuimus
quatuor estimata docere nos ppter hoc ponit dnus omnes articulos
nre fidei imitibus, ceteroq; de disceptis ad presens, potius credendo
quam explicando ea ppter balbutiem partis affirmat. qm̃ per fidem explicite
explicite

2ª 2ae q. 2ª. ar. 8.

explicitas illig ar. coposcitur xpo ac cuncte huani gen. est
clerus q. fuerunt ante xpm. tota pfectio. dne nre
xpi ipi ar. quae proponuntur fuit ut quidam rudimento
fidei xane ut patet. Vt docete ad hebreos. 5. cuz debeatis ee
magri stm tpis, iterum indigetis ut doceamini quae sint elementa
exordii sermonis dei. et cap. 6. declarans quidnam sint ipsa
elementa inquit quapropter relictis principii sermonis xpi ad
xpm sermonem properemus patientes fundamentum rursus abiicientes
mortuis et fidei ad deum baptismatis doctrine impositionis quoque
manuum, et resurrectionis mortuorum ac iudicii eterni. Vbi apostolus
rudimenta quidam doctrine xane ar. fidei et doctrinam salutis
sic tunc primum est ignorare ni ipi rephb. ignorare ea quae sunt
p. r. rudimenta. et hoc discipuli xpi tenebantur hac tate.
Item oc. q. undecim. dr. ar. sunt particulariter explicati proponuntur credendi. Vtr populo xpiano teneatur
illos explicite credere. et utrag. cois sententia theologorum ni
d. 25. et dixerunt d. vb. ar. 7. u. s. huius q. et p. 2. q.
76. ar. 2. et adriang quod d. 3. ar. 1. d. aug. in sermo.
de dnica in ramis palmarum et in vigilia paschae pentecostes
circa pncipia q. fit precipue catechizandos credendi explicite depar
fidei ex multis capitulis de consecrat. d. 4. et ex canon. Laudem.
et canon. Gratia. de. 2. quae testimonia tenetur ni cap. an
20. diem. u. m. cap. baptizati. et in cap. ho liceat. et consti. dni
pii. s. u. capiens exequi statutum canonicum fuerunt. sexti. Ultima pre
cepit quibusdam theologis doctissimis ut componerent catechismum
ut xpiani fideles de his rebus quae ad nostre professionis efficaciam
edoceantur ut ex eo plenissimo ipsius pontificis quod catechismum
promittit, ad vnguem ipso catechismo. 1. cum certum doctrina
de articulis fidei ut contineat in symbolo apostolorum, et in decem mandatis
doctrina de sacramentis. Vtr. doctrina de precibus. de caligi et oratione.
hinc est q. ex est precipuus eloquentiarum de dicendo et tenendo
memoriter quam possibile fuerit unicuique ar. fidei put continentur
in symbolo apostolorum. et confirmatur in cla. 4. d. 4. precipitur
vtrumq. catechumeno baptizetur antequam memoriter recitet symbolum
fidei et precepta. et ibi dicitur quod multo magis tenentur iam

Baptizati

baptizati ad hoc, quemadmodum in religione magis teneatur scire
fidei fundamenta et professi sacerdotii ministerium. Quia in nullis
nobis aliis constitutionibus cautum est ut nullus admittatur ad sacram
matrimonii initiationem priusquam doctrinam christianam ut illam doceat fidelius
suscipiat, et quidem est certissimum quod teneantur scire articulos
fidei quos omnes scire tam manifestum est. ——//——

3.a con.o Parochi et confessarii predicare et docere teneantur eisdem
presbyteris divino ecclesiastico iuris explicare sine bonum quod
pertinent ad articulos fidei et legis divine ut possint alios erudire
et sic creaturam corrigere, quare necesse est ut ignorantiam et
vanitates sui magis explicare et distincte teneat hoc populo.
Ista summa est ordinis sacerdotii in 3.d 25. Et ministerium
in verbo consistit, videndum est de titulis in decretalibus de etate
et de me Efficiendo. vide gratia. in d. 23. a. 37. in quibus
locis colliguntur multa testimonia et sanctorum et canonum.
Sed tene pro quo fidelis teneatur divino jure et ecclesiastico ea
quo prediximus sed officium parochi et confessarii quod officium duxi
et multo magis teneatur ille scire et confessare. Item sacerdotes
ministrare tenentur ministrare sacram penitentiam, sed non bene potest
ministrare hoc sacramentum nisi sciant quid teneat penitens scire de
doctrina christiana et confessor debet esse in simul magis eruditus quam
penitens quicumque debet illum examinare. ——//——

Arti. Sed ad illud ca. quia diximus est articulus. 1.a d. 16. in 4.to d. 24.
q. 2. ar.o 1.o q. 2.o. nihil non est de necessitate salutis ut homo
credat articulos explicite cognoscat qui sunt aliquos explicite
sed homo habet alias intentiones in eisdem quam sentit sed
Sylvester in suma, verbo fides, q. 3. ——//——

Solu.o 1.a Ad 1.o q.d. 16. intelligit de necessitate non quidem medii sed presupposi.
vel bene esse aliquos saluari absque eo quod cognoscat multa mysteria
Solu.o 2.o in carnalibus ut. sed ignorantia vincibilis. Sed ad 2.o
q.d. 16. in hac 2.ae q. 2.o ar.o 7. obiectus dicit quod non
tenentur scire eadem explicitas de mysteriis quod probatur quia
ad ea que in ecclesia solemnizantur et publice proponuntur,
sed proponuntur ad articulos fidei in ecclesia publice ut in cathechismo
puerorum sanctissimo et prout hic proponuntur. Ergo tenentur scire.
Arti. Et aliud ad sed ex dictis multos fideles ad vitam mortalem
damnari minibile quia ignorant ea maioribus quia non docent.
Solu.o 1.a Ad 1.o concedo sequelam. sed dicimus 2.o. quod non solum nisi

bat
barbara

2ª 2ª. 2ª. 2ª. Art. 4ª.

barbara natra sed miter alios xianos ponit et aliquis q̃ ignorent minia
abiti ad fidem si aliquis miter xianus publice exeat vadit ut ibi nondoctor
dogs doma aparentibs illic vadit procul ignorare minia aliter
multos ad fidem.

mihi homing dicing 3ª vix aut raro admittendus ee ignorantia
fidei maxime pillose ad q̃ quis dixo img credendo ee et doma
thesaurus explicate ex precepto ut est ad habitandos multi
resurrectionis et iudicij et doctrina explicita de altaris
sacramento in quo christianissimi fideles frequenter adorent
illud sacrum tenentur explicare scire quid adorent.

Ad huius dubitationem q̃ doctrina xiana debeat
dari sufficienter satis ad hoc q̃ ipse fidelis et iustificetur
tenentur intervenire maxime sacerdotes quibus ipsi scire debent
de hac doctrina xiana. Ipso illud de tuthero. 22. interro
ga pres tuus et dicet tibi, nunc maiores tuos et docebunt te.
Est n. hoc naturalis instinctus hominibus ut a maioribus inquirant quid
pertinent ad religionem quam actum. Cum et nō excusentur
qui ignorant sunt negligentes in inquirendo.

Dicing 4º. q̃ parochi et confessarios non tenentur per se
singulos fideles docere et xiana ista rudimenta sed sufficit
ut parochi in suis ecclesijs in cōi exponant misteria fidei
quod per circulos anni celebrantur. Et prouidere ut aliqui
de populo aut sacristia docent pueros doctrinam xianam
aut admittere parentibus ut palam in ecclesia doceant doctrinam
xianam. nullo aut modo est tenebuntur ad docendo
singulos hmoi rudimenta. hec doctrina est d. tho. in 3.
p. q. 67. ar. 1º et 2º cuius documentum ideo est mani
festa q̃ ad hoc multus expendi et haberi et fere impossi
bile est ipsi singulos examinet de doctrina xiana et parochus
ipse. Mihi tamen ipsi confessarij debent ad monere parentes
et pres familias ut examinent an domestici sui sciant doctrinam
xianam. et ideo huius ea pres q̃ sunt pres familias vel domo genitij
sed xiani per se nedum est saltem 1º rudimenta examinent an
sciant illa domestici.

Sº dicing quod sed ex hoc q̃ ipse confessarij tunc sani
celebrandi fuerint tenentur interrogare an sciant articuli fidei et mandata
ipsi

nisi valde & fabiliter existimant confessarij illos sine pe
nitentes. Cum inueniunt eos ignorantes tenentur illos docere
explicare et cathechizare illos aut certe non audire illos con
fessios: q si postea ipse confessor ipos docuerit adhuc ipsi pau
peres rudes nihil capiunt de doctrina differatur absolu
cio q̃n̄ est ignorantia de eo quod dicimus ee necꝰ ex
precepto ut deus et primus et bonus et ad ihs misericor
dia cui⁹ assertio est q̃ qui hoc ignorat ignorat. l. est in
pdo mortali. l. in maxi periculo peccandi mortaliter
teg confessarius tenetur prorsus audire confessionem huiusmodi
illius ab hmoi periculo. Ad vertendum est hic non sine effectu
aliquis dicatur here fidem explicitam q̃ memoriter sciret
articulos fidei sed teneatur here aliquales intelligentias eorum
quod dicit, cui⁹ signum erit si interrogatus ordine recte
respondeat sic nunquid est q̃ aliquid mutauit. Eo quod scire non
sufficere ad salutem ut x̃ani sciant articulos fidei Latino ser
mone nisi intelligentias habeant illius toti⁹ rei.

4a. com⁹. est tenentur scire sufficienter et misteria maiora necessitatis fidei
in sufficienter ut Gofrid contradicentes arguere. ista com⁹
est cuius thesaurus li. 3. d. 25. q. 1. ar. 1. huius q. ar. 6. et q⁹
ter videndum est utrum de state et qualitate presentandorum
in decretalibus. et gracianus. d. 23. et 35. et sen. li. 2. ad
finem. 3. ubi epus ad doctorem et ad titum. i. ubi epus amplecti
eum qui sm fidem est sermonem fidelem ut potens sit exortari
in doctrina sana et eos qui contradicunt arguere multos hereticos
item ad idem. 4. ubi apostolus distinguit epos a presbiteris
inquit alios dixit doctores et pastores ubi non distinguit pastores
a doctoribus sed potius doctores appellauit causa explicandi officium
pastoris et ibi ois pastor dicitur esse doctor quod non est contrarium
huic quod apostolus innuit. i. ad thessa. 5. Fabricius cum loquun
tur per parabolas ac si diceret subtiliora et sublimiora misteria
non ignorant sed nequaquam docent, sed propter capacitatem
auditorum. et ad roma. 1. sapientibus et insipientibus debitor
sum. et matth. 5. docuit ihs turbas et discipulos postea
in cenaculo. Audientibus quibus ordo qui mihi dominus fuit. Item
sic nam in consecratione est interrogatus sciat ne utrum testamen

testamentum ipse respondet sei scire. item epi sunt in statu perfectionis supreme in ecclia dei ut docet d. dionisius 5o cap. 4 lestis Jerarchie q tenentur hre tantam eruditionem ut possint erudire et monachos et religiosos de rebus que pertinent ad illos et institutum. de hac re in particulari disputatur infra q. 184. ar. 5. et 7. ubi et tractari solet an officium epi prestare possit melius canonista quam theologus et re vera canonista non potest prestare illud officium nisi habeat aliquid acceptum ex theologia scilicet magnam ar. explicationem.

2 3 Queritur denique an eadem sit ratio de fide implicita et dubium explicita quantum ad necessitatem medii ad salutem sicut de necessitate precepti dictum est. cc quam quoque duae versantur opiniones probabiles in scholis et thomistarum. sed opinio quae nobis probabilior videtur consistit in 3bus propositionibus.

Sit 1a pp. ad 1am salutem scilicet ad justificationem non est modo necessarium eo tanquam medium sine quo non, fides explicita xi Dni. haec est conclusio sententiam d. Bona. quamvis fortasse ille loquitur regulariter loquendo. est autem conclusio magistri cani: in relectio. de sacris in cor. p. 2a. q. 2. con. 3a. et pr ex d. tho. 3. p. q. 69. ar. 4o. ubi inquit remissio peccatorum aliquis consequitur ante baptismum sine quod habet baptismum in voto explicite l. implicite loquitur aut d. 15. de suo tempore quamvis afferat exemplum de cornelio et de aliis qui consequuti sunt gratiam per fidem xi et desiderium baptismi implicite l. explicite unde et sumitur argumentum cornelius fuit justus antea quam haberet fidem xi explicitam nam postquam opera eius placebant deo misus est ad petrum ut erudiretur ergo pari ratione potest aliquis modo justificari per fidem implicitam. sed huic argumento aliqui respondent quod cornelius nondum erat justificatus et afferunt testimonium aug. epla 57. ad Dardanum dicentis quod deus non dum habitabat in cornelio antequam regeneratione incorporaretur. sed tamen ista responsio sustineri non potest nam acto. 10. dicitur de cornelio quod erat vir religiosus et

et timens dñm. et petrum misit paulo post mi eodez cap.
m di gentē qui timet dñm dicuntur gētiles. cornelius gentilis
cornelius gentilis. et ad d. quō. Itaq; dicit de habitac
p fidē quod fit p sacrm exteriꝰ recptꝰ. et ita mag sen.
Arg. d. 25. dicit cornelius justificatus fuisse antea. Alij d
respondent alō mō negando qm qz nō est eadem ratio de
cornelio et de hijs qui ma dicti sunt, nunc n. iam facta est
promulgatio euangelij sufficienter. sed neq; hoc solū sufficit
qz istis p dñm oberat nō dum fuisset sufficienter promulgatū
euangelium spōe cornelij in sufficienter fuit promulgatū
in illa provincia vbi erat cornelius qm erat proxima sedi apli
unde mag sen. vbi et d. th. in oppositū ter. Dicit ergo cornelius
fuit justificatus p fidem explicitā vnius mediatoris
expectati a judeis mysteriis recipiendi illius. aquis salvus fuisset
implicita ad justificacē p fidē nrā cōsequēdā. nam cuilibet homo
venit ad vsū rōnis natus inter barbaros potest se ad deum
convertere et justificari absq; eccl̄ia et in nullo habebit
fidem explicitā x. qz fides ē explicita semp predicata
et p hoc ipsū aliud quomō credibile sine predicante. ad rom. 10.
Sufficit implicita fides est qua continetur in explicita fide
dei justificabat et remunerabat. /

cornel. 3. post dibulgatū euangelium sufficienter p totū orbem
fides explicita x nec est bonus modus ad vltimū salutē
hanc sequat nec cando vbi. mnumeri testimonij ss
scripturē et sanctor. a prēa illa tēpōra vide lect. ad m.
lib. p.ō ad simplicianū q. 2. Dicimus in quibusdā tanta
est duritia cordis quanta nō sufficit ad hoc mendum rep nun
dum ut ri ad catechumenū. a cornelio antecedūt baptizatos
a pēs. fuit q quidam fidei mysteria et sacramenta christianorum
ignorabilia sed ex magna vi ad vitā puenientia. Et unus vbi
vnus dicere hoem semel justificatū p fidem implicitā
de non posse mtuere in rōnis explicitā nascentis per
grandē cognitionē explicitā x et bap. recipiendū in d. l. in both
explicitā qm ad hoc sufficit facultas recipiendi. item est aliud
testimoniū christi. j. ni humil. de fide legendū et hic aut

opa

2.2æ q. 2ª Art. 4.

Ppa arnely antag a pcho ꝺꝺo oꝛeꝛetur de fide fuisse quod
mirabilia ꝺ plasmeuisse ꝺeꝰ, sed hꝰ fuisse multum quod
no pot mi celeꝛi de morte quã opponit. ꝓ. ꝓ. tã no
placuisset ꝺeo sed mi eligendum est ppa arnely fuisse
multũ qꝛ sc ppa sola ꝺne cognitione explicãdo
nunq illũ p ducerent ad vitã sternã. None aũt
ꝑ am. ñra qꝛ oes quotquot sãy cũ fide assequuntur
ee vitã sternã tam ex nouo testam. qꝫ ex ueteri non
sunt illã assecuti nisi prius fuerint eandem explicitam
ꝛc ? eadem ꝛõe est de illis qui nõ sãy assequuntur
ee vitã sternã, sicut illã assecuti sunt ante mortem
ꝑ ri apli. Martyres, confessores, ꝛc et ante Xpm in
testamẽto qꝛ oes in limbo receperunt eandem explicitã
fidem aduentꝰ ꝺ nunciandũ Simoneꝫ Petꝛo et Andꝛee
Anathelisa et Joanne baptiste. Unde sanctus aũ
non modicũ nam si quis in limbo detentꝰ fuit et Joannis
doctꝛinã ꝺne audiuisset a patribus fidem explicitã de Trinitate
et qꝫ nemo intrabit in celũ nisi renouando explicite ipsum
mediatorem et quem nitatur quod melioratus de aduentu. nas
patrum habuisset Sacramentũ ei quod et baptismꝰ. ꝺ ipsis dicamꝰ
de fide fuisse tãm implicita. ꝛ explicita sicut de fide ꝺ
celũ ad justificãdũ et beatificandũ consequendã. a

3. an fides explicita ꝺ quã ꝺ dicimꝰ ee nec ad vitã
sternã debet ꝺ de morte et resurrectione illius ꝺ cui
ꝛõe huius artis est qꝛ mortem et resurrectionẽ hu
manitatis nre. ꝺ emptis pro illud ad roma. 4. habitis
qꝛ pro delicta nra ꝛ resurrexit pro justificatione nram ꝺ
si ꝺ cognoscere explicite redemptorem ante mortem
tã sternã valuit, valde est ꝛ ꝺ oportuit cognoscere explicite
mortem et resurrectionẽ ꝺ. pro illud ad roma. 10. hoc
est verbum fidei quod prædicamꝰ, qꝛ si confitearis ore
tuo ꝺnm Jesum et in corde tuo credeas quod illum
suscitauit a mortuis salvus eris. ——— ℣ ———

Suscepta 4ª

4a. con. no est heresis aut error nec temerarium, nec scandalosum asserere q possit aliquis mo assequi vitam eternam sine fide explicita xi sed q sufficit ad ingressum vite eterne, quod sufficit ad justificationem. hanc ponimus con. cano ubi supra et pro q semiam oppositam tenent soto et fere oes viri doctissimi nri tporis. quam probat soto in 4. d. 5. q. unica a 2o. 2. dub. ultimo ubi facit. 6x. arg. satis probabilia. et certe id vr satis probabilis nam fides explicita no requiritur ad justificationem horum q neq ad ingressum vite eterne. ans est valde probabile ut diximus et gna et q gra justificans est ultima dispositio et ad acceptatio ad gloriam. nos tn huic roni respondemus sm nras semiam probabiliores no admittentes casum q homo justificatus cum fide implicita moriatur, antequam heat fidem explicitam. q hoc pertinet ad dignitatem xi ut nullus illius membrum admittatur ad ultimam perfectionem glie nisi prius disponatur per fidem explicitam illius et hoc pertinebit ad divinam providentiam q ille homo no moriatur antequam heat fidem explicitam sicut pertinet ad divinam providentiam q predestinatus no moriatur in mortali pcto antequam justificetur et conferatur illi gra. vide multa argta con. nras semiam apud magrum cano ubi s. quae oia solvuntur per distinctiones factas de fide implicita. l. explicita. et per distinctiones de prima salute aut ultima.

Arus. 9us.

2m. credere sit meritorium. 1a con. actus fidei pot esse meritorius. 2a con. ad 1m actus fidei sine chae esse no pot meritorius sed supervenientem chae. 3a con. ad 2m actus fidei q sm spem suam et sm exercitium est liber utroq modo est meritorius.

Tc 1am con. not. est adeo esse certam ut oppm sit error in fide et potius heresis. pr. 1o. potissimum testimonio apli ad hebreos 11. sancti per fidem tts adepti sunt remissionem q per fidem meruerunt promissa eterna. item 1a. petri cap. 1. de reportantes finem

fidei

fidei vrę salutes diaę vrae ꝑ salu. sic̃ p̃lium est mę fidei siquidem est actus liber. de hoc nulli a nra. Scient. et asseru alia testimonia ut est illud Joan. 17. Hec est vita eterna ut cognoscant te, deum verum solum et quem misisti Xm Jesum. hoc est in hac consistit vita eterna beatus in merito salicet in credendo in xm. et cap. 20. beati qui non viderunt et crediderunt. id est beatitudines meruerunt per fidem. gene. 15. credidit Abraham deo et reputatus est illi ad justitiam. item ad roma. 10. corde creditur ad justitiam, sed sm hoc testimonia videntur dicere pbare q̃ homo per fidem justificatur non aut q̃ meretur per ipsam fidem. sed hñ si quis bene consideret seq̃ ex illis q̃ homo meretur vitam eternam credendo si credit ex charitate. Ad quę dicimus q̃ est dictum. 2ª pcedentis q̃ est 2do. d. 15. in q. 2ª quę est demonstrativa theologie ex principiis fidei. et consistit hoc q̃ catholicum est ut ꝑ sm Concil. tridentinum q̃ homo meretur vitam eternam ex bonis operibus factis ex charitate, sed qui credit facit bonum opus ex charitate. ꝙ meretur vitam eternam. videatur. d. aug. tract. 74. sup. Joan. ℣

Ad 2um cons nostrum est q̃ hoc opus bonum et sine charitate factum sm se meritorium est apud deum ut ꝑ 1ª 2æ. q. 20. et 21. sed hoc non est meritorium premii supernaturalis sine charitate et dicit d. 15. ad 1um q̃ fides sine charitate nonnet meritoria q̃ cognitus essentie premii supernaturalis. ℣

Ad 2um 10um

Ad 1um 2um dicendum quod indultum ad ea quę sunt fidei minuat meritum fidei. Ad 1am cons sit si talis 2as sit aliquis voluntatis credentis minuit meritum fidei. Ad 2am cons. sit talis 2as sequatur credentis 2as non minuit meritum fidei, sed potius dicimus est maioris meriti fidei cons. Ad 3as cons est aliquis et aliquis prudenter credat necesse est proponatur sibi aliqua 2as. s. indultum quo ostendatur obm fidei esse evidenter credibile ut dictum q. 1. ar. 4. Ad 3um 2as antecedit voluntatem credentis et illa minuit meritum cons. Ad aliquid nam quod est meritorium accidentis credendis non pot minuere meritum fidei.

Ad 4um est aliquis an 2as cons 2as demonstrativa quę sequit

volunt. credentis tollit rationes fidei formales quia fides est credere quod non vides ergo tollit meritum fidei. quia patet quia non potest esse meritum alicuius virtutis ubi non est ratio formalis illius.

3.° si ratio demonstrativa ut vult tollit meritum fidei ergo et ratio topica quae sequitur voluntatem credentis aliqua ex parte minuit meritum fidei patet quia quia aliquo modo minuit rationes formales fidei. s. obscuritates.

4.° aliquis actus est meritorius ex 2.a capite 1.° quia est liber deinde quia versatur circa difficile sed actus scientiae tollit omnes difficultates assentiendi rebus fidei ergo tollit meritum ipsius fidei.

Duran. in 3. d. 24. q. 3. sentit quod ratio demonstrativa tollit totum meritum fidei dicit tamen quod ratio topica nec tollit nec minuit meritum fidei quia non tollit difficultates nec libertates.

Caietanus v.° 3. q. 36. ar. 2.° 1.° inquit quod ratio demonstrativa tollit omne meritum fidei at vero ratio topica, sive inditia quaelibet per miracula, seu revelatio divina. s. angelorum aut hominum dum modo talis revelatio non faciat evidentiam minuit meritum fidei circa illud obiectum quamvis non tollat. ratio primi dicti caietani et duran. est 2.m argumentum a nobis factum. 2.m vero assertum probat caietanus ex illo Joan. 20. beati qui non viderunt et crediderunt. ubi dominus vult asserere esse maioris meriti credere absque huiusmodi signis, quam cum illis et d. th. 3. s. loco citato videtur favere huic sententiae ait n. quod nativitas Christi non debuit omnibus fidelibus manifestari sicut pastoribus est manifestata quia alias diminueretur meritum fidei.

Pro solutione nostra dicimus 1.° quod ratio demonstrativa sequens voluntatem credentis iam determinatam et promptam ad credendum, non solum non minuit meritum, sed etiam causa est ut meritum accrescat. patet quia speciale premium promittitur doctoribus qui dant operam explicandis rebus fidei Juxta illud eccli. 24. qui elucidant me vitam aeternam habebunt. et confirmatur quia huiusmodi doctores per rationes et demonstrationes

tiones suas tollunt impedimenta fidei quod maxime prius
et meritorius est. et confirmatur rursus quia per se loquendo ig-
norantia scientiae non facit homines melioris conditionis, si autem scientia
tolleret meritum esset peioris conditionis sciens. 2o probatur quod
potius augeat, quia quaelibet res quae in se habet bonitatem quanto
magis cognoscitur quod sit bona tanto magis allicit animos
ad sui amorem. ergo deus cognitus per evidentiam demonstrationis
ceteris paribus magis allicit animum fidelis quam sine tali de-
monstratione. et denique confirmatur quia si talis demonstratio
minueret meritum maxime quia fides necessaria est ad meritum
sed hoc non est necessarium quia Christus dominus maxime meruit et non habuit
fidem ergo demonstratio non tollit meritum. haec sententia est d. Th.
in hoc articulo et in solutionibus argumentorum. —

2o dicimus quod ratio demonstrativa non minuit et meritum
fidei. hoc dictum differt a 1o quia ibi diximus quod non minuit
meritum, hic quod nec meritum fidei. probatur authoritate d. Th. ad 2m
ubi dicit quod quando homo habet voluntatem credendi ea quae sunt fidei
ex sola divina authoritate, etsi habeat rationes demonstrativas
ad aliquid eorum, puta ad hoc quod est deum esse non propter hoc
tollitur nec diminuitur meritum fidei. et probatur ratione fidelis qui
est philosophus postquam habet demonstrationem adhuc est ita dispositus
in animo ut si omnes demonstrationes deficerent ille crederet deum
esse, at meritum fidei positum est in hac animi promptitudine ergo.
et confirmatur nam ille fidelis firmius assentitur et certius
his quae per hanc cognosci possunt et revera cognoscit, quam gentilis
philosophus qui per solam demonstrationem cognoscit, sed haec maior
certitudo quam habet fidelis philosophus oritur a fide ergo habet meritum
fidei in hoc. 2o probatur quia homo pauper potest habere apud deum me-
ritum magnificentiae, et si careat virtute magnificentiae
acquisita quia non habet divitias propterea quod pauper in delibe-
ratione animi proponit magnifica facere si posset sed fidelis
philosophus habet praeparationem animi talem credendi etsi dicit de-
monstrationem ergo habet meritum fidei. 3o est argumentum omnes huiusmodi

bonus

rones sequuntur vo^tes iam determinatas ad obm ergo non possunt
diminuere meritum fidei. 3° dicimus quod ratio demonstrativa tollit meritum fidei actualis et formalis circa obm
particulare demonstratum. Probatur quia tollit rationes formales fidei
scilicet quod sit de obo obscuro ergo tollit actum fidei ergo meritum illius
actus fidei. Ult^o dico quod nullum testimonium scilicet argumentum
quod non faciat evidentiam in obo tollit scilicet minuit meritum
actus fidei formalis, dum non sit conditio tale argumentum voluntatis. Probatur quia tale
argumentum non tollit rationes formales fidei ad hoc enim manet obscurum
obm ergo nec meritum actualis fidei. quod autem non minuat meritum
probatur quia si qua ratione minueret maxime quia minuit difficultatem
in credendo, sed haec ratio nulla est quia ex illa sequeretur
quod passio conditionis voluntatis determinatam minueret meritum
virtutis aut vitii. Sequela probatur quia minuit difficultatem, quin
potius dicimus quod talis facilitas signum est certissimum maioris
meriti, iuxta illud apostoli hilarem datorem diligit deus, quod autem
dicitur virtus versatur circa difficile, non est ita intelligendum quod dif-
ficultas sit ratio formalis virtutis actus, quin potius tanto maior
est virtus et perfectior quanto promptius et facilius operatur sed
difficultas consideratur ut conditio obi comparati ad humanas
infirmitates, ut difficile est abstinere a delectationibus venereis,
at iam facile est habere virtutem castitatis quia pertinet ad virtutem
vincere illam difficultatem. Unde ad 1^m arg^m contra 1^am conclusionem
quia ratio quae necessaria est ad prudenter credendum non est dicenda
antecedere volentem credentis sed neque est subsequi sed potius concomitari
et constituit voluntatem credentis. et ratio probatur quia credere antequam prudentia
dicat credendum esse non est actus fidei sed potius est ex levitate cordis ergo
talis ratio quae necessaria est ad prudenter credendum non antecedit volentem
credentis. Non est tamen quod dicatur antecedere volentem credentis illa ratio quae
exigitur ex duritia cordis ad credendum quia iam habet sine prudentia
potius se credere. Et hoc est quod dominus reprehendit suos discipulos Mar. ult^o
exprobravit duritiam cordis et incredulitatem illorum et Joan. 4. dicit nisi
signa et prodigia videritis non creditis. Ceterum illa ratio proprie dicitur subsequi cre-
dentis volentem quae post habitam iam fidem excogitatur ad elucidandam
veritatem fidei et omnia contraria vincenda quod certe prius est valde et ex bono

2a. 2e. Q. 2a. Ar. 10.

bono affectu procedens. Ad 2m. arg. con. 2am. conc. neg. ad 2m
gna et ratio est quia hec demonstratio tollat fidem in actu ipsius
illius propositionis quae demonstratur tamen in ea preparat paritus
est homo credere sine tali demonstratione eo. l. maxime quod fides
manet in hoc erga alias propositiones, imo etiam non maneret non dis-
tuleretur meritum fidei. nam Christus dominus huius meritum fidei etiam
non haberet fidem ut d. th. dicit in 3. p. ... ad preparandum ad credendum. ad 3m
ad 3m neg. gna. propter rationes factas in ultimo dicto. Ad 4m. ... solu. ad 4m
ex solut. ad 1m. et ex ult. dicto. Ad ... v. cae. ... quod apostolus homo
reprehensus est a Christo dno eo quod exegerit testimonia antecedentia volentes
quod sufficienter et prudenter oportebat credere propter sufficientia testi-
monia quae habebat. quod autem laudat Christus dominus qui non viderunt et
crediderunt non ita est intelligendum quod nos habemus maius meritum fidei quam
ipsi apostoli qui viderunt et crediderunt, sed quodammodo et secundum quid ipsius
est ex parte difficultatis laudantur qui non viderunt et crediderunt
de qua explicatur videte d. th. ibidem Joan. 20. Denique ad autem
d. th. ex 3. p. ... quod locus ille explicandus est ex doctrina d. th.
in isto loco ubi ex professo tractat istam materiam voluit d. th. sentire
quod diminueretur meritum fidei quantum ad actum formalem credendi
ipsam infantis nativitatem ceterum pastores et magi non minus meritum
habuerunt fidei ... quae crediderunt s. quod ille infans erat deus
quam alii qui non viderunt eius humanitatem et crediderunt illam de qua ...
... 3. p. ... loco.

loco citato

Q. 3. de actu exteriori fidei.

Arg. 1o. 1m. confessio sit actus fidei. l. con. est affirmatio. 2a. con. ad
3m. fides interior confessionem exteriorem producit tanquam proprium actum
non mediante alia virtute.
Con. 1m. ... ad virtutem veracitatis pertinet quod homo talem se
gerat in verbis et factis qualem se gerit intus in mente et confessio eius
quae homo credit intus pertinet ad veracitatem ac per consequens fides mediante
alia virtute producit ... confessionem. 2m. solu.
Sui. 2o. quod symbolum fidei cantatur in ecclesia. l. recitatur ... actus
exterior pertinens ad divinum cultum et illa confessio fidei
pertinet ad religionis virtutem. ... simul ad utrumque ...
1o. quod non inconvenit quod idem actus maxime exterior pertinet ad diversas virtutes
sed diversas ... et ita illa symboli cantatio seu recitatio si

adimetur

ordinetur ad diuinum cultum ferunt aliqui, si ordinetur
ad euitandos hypocrisim et scandalum, ferunt ordinetur ad essen-
tiam dei cultus, et vocem exteriorem, et ritum fidei et
boni fidei. 2° arguit sic. Quod sunt confessiones eorum qui sunt
sub electione tamen assensum et iudicium, et iudicium agentium,
quia mentis imperium habet obiectum ut. v. g. a diligere im-
perando de obiecto symbolo intellectus quatenus ordinatur ad
suum actum, ita a fortiori sit imperium de actu alterius potentie
quia obiectum ut actus subiecti, sed quia obiectum et actus
imperium non est imperium alias virtus imperandi. Sed exemp-
lum est manifestum quoniam ego ordinatur a christo imperando,
et ego fides christi ordinatur. //

3° arg. Quam. actus voluntatis quo aliquis elicit confessionem fidei
non in quam esse possit a fide et multo minus ipsa confessio exterior,
quia pendet ex libera electione. ang sit quia fides est in intellectu, electio
autem est in voluntate et non sit proxima a fide.

Dissolutio huius dubii non est quod aliquis habitus de elicitus ab
habitu agente per eundem et bonitatem suam et a quo mox regulatur
et mensuratur non manente alio habitu siue habitu ordinato
ad eundem habitum siue non. v. g. oratio est habitus elicitus mere
a virtute religionis, et non oratio est actus imperatus in mutuo. virtus
religionis est in voluntate hec declarata multis in locis. Ita hec fides ex
puncto 3. arg. hic vt dictum fides producit suos elicitos actus exteriores
tamen per primarium eorum medium non manente alias virtutes producit
exteriorem confessionem. Nec sola assensio interna negatur esse
ad fidem necessaria quia christus illis alicubi negat fidem ac
si dicat mihi non creditis, et sic in alia loca. Et ita fides
sit negata fidem habere esse non habere actus infidelitatis, sed ac-
tus fidei habuit non est actus fidei. quia ex illa alias actus debent
denominare ad exactam veritatem, ergo si mus peccat, et mentitur
non erat infidelis qui ad deum accedat. Ita nec dicit immo peccat quando
negatio exterior fidei est actus infidelitatis, quia [illegible] actus exte-
rior sicut et actus confessionis fidei exterior, quia per actum talem
non fit peccatum actus infidelitatis, sed sm quod scilicet sm actus
exteriores. Sicut vita vera confessio fidei exterior qui non fuit falsa
mentiens sm se est actus fidei per actum vt non est vera fides actus
confessio. //

2a. 2æ. q. 34 Arti. 2um

Arti. 2um. Vtrum confessio fidei sit necessaria ad salutem. 1. con. Videtur quod confessio fidei exterior non sit necessaria ad salutem. Ad hoc enim videtur esse necessaria confessio fidei quia per eam homo manifestat fidem quam habet interius. Sed manifestatio quandoque est impedienda, quia quandoque impedit maius bonum, puta cum ex manifestatione fidei timetur scandalum vel impedimentum fidei vel alterius. Ergo videtur quod confessio fidei non sit necessaria ad salutem. 2. con. Videtur quod aliquis non teneatur exterius confiteri fidem quam habet interius. Dicit enim Apostolus ad Rom. 10. corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Sed illud quod est necessarium ad salutem videtur esse de necessitate salutis. Ergo videtur quod confessio fidei exterior non sit de necessitate salutis. 3. con. Videtur quod aliquis teneatur exterius confiteri fidem quam habet interius etiam si non interrogetur. Dicit enim Apostolus ad Rom. 10. corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Sed aliquis non interrogatus videtur exterius confiteri fidem quam habet interius quando scilicet ex hoc alii inducuntur ad fidem. Ergo videtur quod aliquis teneatur exterius confiteri fidem quam habet interius etiam si non interrogetur. Sed contra est quod dicitur Matth. 10. qui negaverit me coram hominibus negabo et ego eum coram patre meo. Sed Christum negare est fidem quam habet interius exterius non confiteri. Ergo videtur quod aliquis non teneatur exterius confiteri fidem quam habet interius etiam si non interrogetur. Respondeo dicendum quod confessio fidei exterior est necessaria ad salutem hominis propter duo. Primo quidem propter hominem ipsum qui per exteriorem confessionem profitetur se habere interiorem fidem. Et ideo quantum ad illa in quibus fides consistit, quae scilicet pertinent ad divinam excellentiam, exterior confessio est necessaria ad salutem sicut et interior fides. Sed quantum ad illa quae pertinent ad divinam dispensationem circa humanam salutem, sufficit quod homo credat interius, nisi forte quando ex hoc alii inducuntur ad fidem. Secundo propter Deum cui quis fidem interius habet. Et ideo quantum ad illa quae pertinent ad divinam excellentiam, quae scilicet ipsum Deum manifestant, exterior confessio est necessaria ad salutem sicut et interior fides. Sed quantum ad illa quae pertinent ad divinam dispensationem circa humanam salutem, sufficit quod homo credat interius, nisi forte quando ex hoc alii inducuntur ad fidem. Ad primum ergo dicendum quod confessio fidei non est necessaria ad salutem quantum ad illa quae pertinent ad divinam dispensationem circa humanam salutem, sufficit quod homo credat interius, nisi forte quando ex hoc alii inducuntur ad fidem. Ad secundum dicendum quod confessio fidei non est necessaria ad salutem quantum ad illa quae pertinent ad divinam dispensationem circa humanam salutem, sufficit quod homo credat interius, nisi forte quando ex hoc alii inducuntur ad fidem. Ad tertium dicendum quod confessio fidei non est necessaria ad salutem quantum ad illa quae pertinent ad divinam dispensationem circa humanam salutem, sufficit quod homo credat interius, nisi forte quando ex hoc alii inducuntur ad fidem.

a. con. in fromissicando dicam. m. 1. dererby. a. 1. con. sit. hoc est manifesta
asserere q sit licitus et ad mortem tenendo negare veritatem
fidei. Sed ego illo math. io. qui me confessus fuerit et qui autem
negabo eum coram patre. et luce 9. qui me pudebit eius
sermonis, hunc filius hominis pudebit. Item Roma. 10. ore autem confessio
fit ad salutem ingruo affirmatiue precepto in duobus negatiuum
semper negandi sed non pro verbo sicut in precepto dilectionis dei in tertia
datur [illegible] odio habebis. hoc est firma Sanches in decalo. m.
lib. ast. Item dalig alleyano cap. 11. q. 3. ca. no solus. ad finem. m.
ibidem ast. Item ant. archiepis. cap. no hic timeas. et homilia 25
sup. math. vbi elegantur dicunt de hac ex sequenibus [illegible] Gabri. Item Complig

2a. con. Lo. In eodem quidem est affirmandum sed non est negandum se christianum
esse cum quis publice interrogatur. si sit christ. et respondet se
alterius secte. vt Turcas, Iudeus, lutheranus pro timore
mortis vel. sed nam manifestus est ut dicunt con. 1a. sed non debet
esse christianus negare aut dicunt sed qui negat se esse christianum negat m.
et dicunt quod sed nam. 6. plures quos pagnum solum negauit se
esse discipulum verbo tertio vero negauit. sed nos dicendum est illi
dicunt tertio me negabis. Item sed nam qui ita negat se esse christianum
contra asserit se esse alterius secte sine interpretatione sumo. n. est
qui sic negat ad alterius secte. qui negat se esse christianum
simpliciter sic dicendo se non habere fidem hoc quod habet
alter credat. Item martyres potest fuisse in machinamentis vt non
longe sed negarent, at si hoc nunc esset sed prudentius fortasse fuerat
negando se esse christianos ore tenus. hoc autem est d. aug. in allegato
dicit non solus. videtur non solum admittat. qui dicit non esse
dicendum qui dicit se non esse christianum et ideo dicendum est hoc non
quidem instar solum qui negat publice quia peccat
si negat. sed qui secreto per modum [illegible]

3a. con. qui interrogatus coram publica de religione christiana et professore
fidei tacuit mortaliter peccat quia [illegible] confessionem, si aut pri
uatus ob minus periculum non est de necessitate peccat mortaliter
tacendo per se mali. ex. 1a. pars con. Ille festinat mat. 10.
vbi verbis illum qui erubuerit me et meis primus Paulus ad hebreos
qui meum confessus fuerit qui est remunerandus. Simile dicit illud
Joan. 20. quorum retinueritis peccata detenta non remittuntur. Item ex illo

illo tuq. q. qui me rubricit et mes sermones. sed qui talem erubescit
me et sermones eius de hoc tali puniet. hic autem obiicitur ad hoc
in cap. citato vbi dicit q deus nego quem post baptismum confessus
confiteri renuit. Idem dicit Aug. sup Joan citato et ad hoc in 2º. dict.
ad roma. 10. sed tunc fit confessio vocalis assentus ab ipso per
ad salutem dicimus ista non tenemur homo confiteri fidem
nostram qº est necessaria confessio ad salutem. hic patet 3ª conclº nostra
est ideo vera sicut due precedentes conclusiones quibus ista fides sunt certe
2ª pars patet ex sententia illius hon non subtrahitur de aliquis
vtrum qº ille honor interrogatus privata auctoritate aut proximo vtilitas impendendo
debita debita fit qui nemo obligatur aut credat gratis homo
non tenetur fidem aut qº fides nostra vera sed obligetur qº ille committit
interrogantes quis nam sit qui nocte ad eos venit aliquos interrogatur
ab aliquo particulari quis nam sit et ille taceat nemo
dicat q negauit sibi qº despexit interrogantes. et hic in forma
de Mt. in hoc ar. vbi adverbialiter non dicit absolute. Ad quod
aliquis interrogatus de fide et non respondet peccat mortaliter
additio ex hoc ergo videtur q ille non tenetur fidem qº tunc
4º. con. si qº aliquis interrogatus ab infidelibus et publica auctoritate
sic ne tunc non tenetur in articulis fidei sed qº infidelibus
tollit in ecclesiam maiestatem et potestatem sibi qº religiosis. et tali
absque homo facere sed aliqui negare de facto vt. s. Indi
occidentales et alii nunc hispani et immanissimi illorum temporum hispani
non tenentur hanc dicunt qº si aliquis religiosus monachus vel ab eis
ut predicet fuerit et ab illis interrogetur et ipse tunc posset respondere
non qº non. et apud eos sint auctores malorum huius vnde ne
se de facto et negare de predones et homicidas sed hic debet ille
laborare et infidelibus videantur scire tunc et non.

Sed ad 1. obiectionem dicendum qº ad publica auctoritate qui cuiusque
publica auctoritate interrogatur in nomine huius precepti contra fidem negat
subtrahetur honor debitus ergo hoc fit solum ad confessionem qº ad 2. qº ad 2.
dubitatur. Qº. vtrum liceat tunc non fidelibus preconia infidelium
vitatum assumendo vestes turcas. iudeorum. vtendo aliquo signo
speciali in habitu per timorem mortis propter quod notandum qº vestis quedam
alicui genti est communis alii vero nationi. vna modo
ex consuetudine patrie aut ex lege civili sicut dicimus in quibusdam
et alio modo. alio modo est propria alicui nationi qº ex lege aut

Conclusio

aut consuetudine instituitur ad distinguendas religiõs sicut hic
dicit tale. q̃ apud habilonios Utuntur mahometici intra quadam
alia moschea et xani qui illic habitant Utuntur lineis vestibus
et tonsi pedi Utuntur signo quodam ad distinctiõ religionis. 3°mo.
adhuc spalit et post vestis aut signum ypsius alicui genti ex institutis
ad Usus spalit pro actu vendi aut falsi ſi sint vestes sacerdotales
quibus in aliqua ecclesia sancta et apud iudeos ornatus summi sacerdotis
in templo mahometi ~~ymago~~ vestis l. luna. Sit 2°. l. con°. Si vestis
l. signa sint prohibita. 1°mo alicui nationi infidelium licitum sit
eius signa occultare se vtendo talibus vestimentis aut signis q̃ non
1 con° instat fructus confessionis fidei. 2°hoc huius est clara q̃ alle vestis
tus non sint relationes infidelium sed nationis. 2°. p̃ q̃ si talia
prouincia cõuertentur ad fidem non teneantur mutare vestem.
Item confir. exemp. d. Sebastiani qui iam cõuersus ad fidem vestes
gentiles non exuit ut xanis manifestus constare potuisset de sanctis
martyrio. Item manifestus est in bello naual. d. xani imponant et
in prouinciis suis nauibus stantes gentes infidelium saracenos. et similes
exploratores xani Utuntur vestibus infidelium et regantur fidelium
que ora litatacee ab eis concedatur.

2a. con°. Si ypsius. 2°. mo sit signum vel quidam vestimentum simile nullus
et primo p̃ xani Utatur tali veste et signo ad euadendas vestes mortes
et p̃ hoc ee licitus nam qui mouit talem vestem non mouetur
ne pristinum alienas religiõs et nõ peccat. ar. p̃ exemplo nauis
tis qui induit habitu monachali ut effugiat predones manus,
et e contrario monachus aut clericus mutent habitus seculares vel
vestibus per galias et germaniam ne a latronibus capiantur et
occidantur nõ peccant. Et sicuti nec vir qui Utitur veste muliebri
ad euadendas mortes aut multa viri ista nec meretrices nec peccant
et nec ille xani signa q̃ p̃ q̃ de signis vestibus q̃ quod prohibentur habitus
p̃ omnia spirituali habitu. 2°. p̃ q̃ similis nauis vestis religiõis in iudeis
post p̃ aliquas equivocãtes ut ecce interpretationes licitus erit et
rebus et habitus equivocas eadem sua occultare max̃. q̃ non est qui mi
neget ymo p̃ q̃ vestis signi est equivocus quod post ad multas significa
tiones destinari. Nihilominus opposita semel tenet cum. 3°mo ar°.
qui dicit 4°. l. est q̃ si sit lex et consuetudo et apud iudeos quod
observentur ab omnibus xanis illic habitantibus aut de transeuntibus
ut deferatur aliqua vestis aut signum ad distinctiõ religionis xani

signum

xani

2ª 2æ Q. 3ª Artic.

dunc no est licitus abuti xano uel inquere talem vestem ex qz seruandi vitz. sed est exigest nam ppter mutandam de fide et religione proximi ad quem instat tempus presentis vite de fide dei confessione, sed qz est illa deo sua consuetudo licita aut moleste ad quem hmoi interrogant nec xam in negotiatione de fide et religione sua & potest morbida esse religiosa talis signa.

2. dicit care. qd si non sit lex aut consuetudo seruanda aliquo tunc licitus est uel inquere tale signum ppter vitz saluandas qz nullus honores debitus deo auferet. L. ciuitatem proximis intendendas

3. dicit qd si taliter. L. consuetudo non ordinatur ad distinctio religionis sed hm ad bonum politicum nam & ad distinctio nationis. & hz in oriis xanos et humiliationes illoz licitus erit no uti hmoi habitu aut signo ad saluandas vitas. probat care. qz tale lex non potest obligare cum periculo vite qui est iusta. 4. dicit qd uti signo distinctiuo infidelium ipsi tales teneretur sit instructus ad bonum politicum non pro distinctione religionis. v. g. Rome quidam descendunt scientes uxorij no est licitus xano uti ad vitas saluandas. tho care. est qz qui utitur tali signo professetur se esse talem vel illi signi nam est bona qua ex qui deferunt illud signum sunt infideles ille deferet &. secus hic care. nimis frigida. vz. et aliter dum arbitramur. s. qd non contingere casum ubi possit homo xanus licite velinquere signum lege mandatus et ordinatus ad protestandas religio

1. L. qz nullus est scandalus proximus sed auferetur utilitas impendenda proximis nec honor deo debitus care ad seruandas vitas licitus erit velinquere tale signum, et ita existimo qz in casu primo dicti care. non xanus non uti tali signo quamuis alij xani no scandalizentur et infideles non cognoscant eum esse infidelem qz non sit xanus. tho est qz nullus honor deo auferetur immo potius fiet ei honor sine ut capiant ordinate prosperum naturaliter dicam qz in casu care. qz erit licitus xanus uti signo proprio infidelium qz nec scandalus nec honor debitus auferetur deo. vltra tho ma. quidem excusamus hoem xanum in hac hmoi casibus honeste solus ppter periculum mortis sed qz nullus honor auferetur debitus deo nec utilitas proximis impendenda et aliunde honestatur tali actus ppter aliquas necessitates

L. seruandi vitz. L. dominum concastinum suum. lex quo sequitur qd si aliquis absque aliqua necessitate vestitur signo proprio infidelium aut velinquere possimus signum xanum peccaret. maxime quidem si scandalizaretur alij aut si malo animo faceret, venialiter tho

Si

si nihil faleret. quare ad 1m Cæ. ad 2m dicendum nō sequimur
p oīa illa gētilia. Ad 3m dicendum quod nihil prohibet
nō interrogari testem in aliquibus causis aut magistratus est
qui interrogat. quare q̄ tunc tenet̄ est homo qui interrogetur publica
salute an ille homo sit xp̄ianus nō peccat recognoscendo falsum,
imo aduersum q̄ testis judex publica voce precepit ut certo
quodam die comparerent. et si quis in tali termino aliquo districtus
seu subtrahens, q̄ tunc vehementer suspectus comparere si la
tenuerit fortasse fugere dum nō multa ex illis comparent de secundo
testimonium proferri honeste. et hoc comprehendi potest ex his quæ
legimus multos sanctos fecisse et locutos. qui ex ad hoc sunt tenentes
ne forte deficerent a martyrio. Ad 4m dicendum quod
sicut habetur ex lege et consuetudine non admittitur ad professionem
religionis et quis aliquis possit facere illas quæ in monasterio
quod colligatur ex scitu illorum.

a 2 con.ª Decimo dicendum quod si quis sine periculo infidelibus est mortale
peccare q̄ p̄ hmōi signum professus homo alicui sectæ et
honorificat eis ritibus mahometicæ illius sectæ. item ex ipsemet
infidelis grauiter peccat dum talibus talli vestimento. l. turbante et multo
magis xp̄ianus. Et consimiliter si quis addiceret mendacium maleficii idolorum
sicut legitur fecisse Marcellinus est peccatum grauiter ut videtur et q̄
manifeste fecit et nunc in signum determinatus est in honorem
idoli et similiter vestis illa determinata ad honorem mahometi vestis
facultas q̄ illa vestis honorificat mahometum. Nihilominus
dicendum q̄ si contingeret casus q̄ aliquis vestium illa vestis aut signo
ex non penitet vtpote in cōmutatione quamquam exterius simulet vestibus ad
illa signa seruandum non teneretur.

Q. 4ª. de virtute fidei.

Arg. 1us Sed. Sit competens definitio fidei, fides est substantia sperandarum
rerum argumentum non apparentium. 1. con. d. 18. in his verbis apte ponuntur ea
quæ sunt necessaria ad constituendam definitionem fidei. 2a con. verba
apte ponuntur ad definitionem sub hac forma. f. fides est habitus mentis
quo incohatur in nobis vita æterna faciens mentes assentire non
apparentibus.

3a con. 1. con. Quod dicit super eodem credimus res præteritas multas fuisse
nec præsentia nec speramus. Et fides non est nisi rerum sperandarum.

Contra

2a. 2æ. Q°. 4a. Aug. 4.

Contra: nra assertus huius propositionis est natus ppatus est
ppria assertio fidei, ut hoc no[n] speranda[m]. 1m 2m
2°. Q. sed em eternæ gaudia desiderat eterna ppatus no[n] pertinet ad
fidem sed magis ad spem no[n] speranda[m] sed timenda[m] p[er] admonitione debitu dicit
ergo timendo, fatur de re ergo speranda[m] ar. 1 3m
3°. fides ea ppatus est speculum nr[u]m qui desperat. 4
Dema huius arti disputant theologi m. 3. d. 25. q. 1. a. 4.
2a. ar. 2°. et dubitat ibi m. 2°. doctor sanctus Scholastici sup illum locum apli ad hebr. 11. cap. dicunt m annota
tione nobis sup hunc locum unde et Scholastici qui putant esse
definitio fidei quod dicit apli, est dat substantia sperandarum rer.
ipse duo dicit. 1. est q ibi apli no[n] definit fidem sed comit laudes
ipsius et aliquas comendat ex ratione dicit q[uo]m rebus adueniss
solatium est m[u]ltiplex et ornamentum. 2°. dicit q[uo]d res no[n] capiu[n]t
ibi proficiendo quia dicimus rem futuram proficiendo quia quia
speramus nondum habemus quod speramus non videmus. Ibidem
Scot. m. 3. d. 24. in cap. Sicut magister. 3. q. 1. dubitatur an hec definitio
fidei conueniat substantialiter quia est hic et statim sub
iacet fides ut principio dicit sola fides conuenit. d. Scotus
ar. 2. ut ueri quo supra dicunt theologi negamus hanc esse definitionem m
nostram dicimus 1° proposita q. 1. dictus magister est
valde falsus et ut videtur temerarius 2° quia est contra
eum expressa scripture et sanctorum et doctorum asserentium
apli illa definire fidem. Item adnotatur. d. aug[u]s in tract. 79.
in Joannem et d. Hier. sup cap. 8. ad galatas et d. Bernar. in epla
ad Innocentium pontificem. nec nos negamus q[uo]d apli ibi de
cantet fidei laudes sed ut melius faciat statim definit fidem
quod 1a. lacet est umbra cuiusdam rei et quidditas illius. 2m
2°. dicimus q[uo]d 2m dictus magister est nos solum temerarius sed est
erroneus. pr[i]o. q[uo]d aduersatur illis doctoribus et sanctis ac Scholas
ticis citatis et d. Augustino in explicat ps. 118. in lib. 82. hom
tiarum. nomi. 11. 12. nra explicatio legitima et perpetua
huius ecclie est q[uo]d apli ibi sermones facit de fide qua credimus
ut sit in conclusione magistri Arausi. cap. 25. in hyden. sess.
6. decreto de justificat. cap. 6. et 9. Item sic ex contextu

aplico, naz in fine precedentis capitis dixerat, Iustus autem
fide viuit. Vbi manifestum est eloquium de fide iustificante
qua homo deum credit et sibi malum esse cognoscit. de hac
ergo fide dicimus. Item dem assit dicat eandem esse cum Caluin
sed ipse et fundamentum spei fiducia non est. Fundamentum spei
sed potius est quoddam motus spei, seu spes quidam roborata. Do
co quod omnis diuinis diuine promissis. Dem de fiducia nō est ne
sine firma assensu rei non apparentium naz fiducia est in
deum. Item similia verba subiungit assius fide nitendum assensu
et seculo verbo dei. Et misericordia quasi fine fide impossibile est placere
deo. credere enim oportet accedentem ad deum quia est et quibus remunerator
sit. quod verbum ponit pro fide iustificante. Item si ponere naz sim fidem certum est quod assius loquatur de fide
iustificante. sed de sola fide catholica quod fides iustificans non est
sola fiducia ergo fiducia solum iustificat. Maior quia dicit ut
supra sine fide impossibile est placere deo. Minor quia loquitur de fide iustificante
ut patet conclusio patet. sed contra. Nihil aliud est fiducia diuine misericordie
remittens peccata quam fides. Sed fides sola iustificat. Ergo
anathema sit. Si quis dixerit quod impius
de sola fide et fiducia iustificetur. Concilium Trid. sess. 6. can. 12. Loquitur apostolus
contra Caluinum et Lutheranos.

Dicendum quod proprie loquendo fides non ordinatur ad beatitudinem
naz fides est quidam actus intellectus assentientis alicui per fidem non
ambulamus. 2. ad Corin. 5. beatitudo autem est bonum et consummatio huius
motus. Sicut alibi habetur motus dicitur ordinari ad finem. Ita et
fides dicitur. Sicut 3. sent. q. 2. ar. 6. et 7. illud per se spectat ad fidem
et illud dicitur proprie homo beatus efficitur. Sed tamen dominus quod
beatificat. Et hanc maxime per quod ad beatitudinem pertinet. Et
formaliter non dicimus nec maxime proprie. Item assumens
nabit multa quod concedimus. Item ad quod concilium den. sess.
6. explicatur quomodo fides sit fundamentum et ceterum de fide iustificante
et de quo est multum fundamentum et radix nostre iustificationis accipiendo
diuinum naz ens dei ut sic.

Ad 1m. Ad primum quod fides precedit iam spem et caritatem non tamen
sunt sed ut precedentia clare clare autem in ipso deo clare
visio et hoc est ad confitendum.

ad 2m

2a. 2ae. q. 4a. Arts. 2us.

Ad 2m sic. 1o q̃ spes pficit sic in fem̃ sperang̃ euacuare
ꝙ adilla. 2o sic. ꝙ spes ponit in ea de qua est dilectio. Vide ex eoꝝ
fide q̃ fuit rectꝫ sperandi bene fut melioꝝ q̃ sit fuit oppositꝫ
salubrꝫ rectꝫ emendare. nam eadem auctꝫ diuina docuim esse
futuruꝫ in fem̃ quã docuim futuras beatitudines sc̃ḡ bonoꝝ de
quo est spes. & sic. pinet ad vtes malignos de quo est timor. qꝫ
pinet ad vtes. Ita emendandꝫ dissimiliꝫ fides. spes. & ꝑ
timorꝫ. Y. —

ad 3. sic. q̃ fides q̃ virtꝫ est ex se pfecta statim. q̃ nat̃ spem. nisi spes
aliquꝫ cadens. vnde p accidens est q̃ spes pficit fidem spes +
+ in aliquo. et certe qui sperat non errat circa obiectꝫ. Y.

Arts 2us

Y. fides sit in multis sicut in subo. 2. con. ad hoc q̃ actꝰ fidei + habito
sit perfectꝰ oportꝫ tam in vtibus q̃ in multis sit actꝰ certꝰ. 2a
con. fides est in multis tanꝫ in subo. 3. con. in solis ad q̃s
fides est in multis speculatiue sicut in subo. 4o videm̃ esse per
fectꝫ q̃ntꝫ ad hoc q̃ sit practice sicut ꝑtinet ad
ista con. non tam expresse formate ad hoc fuit adaptatꝫ
ex doctrina xpi. Y. —

De. 1. con. huiꝰ art. q̃ntm̃ ergo. 9. 5. ar. 4o. dictum fuit
et ar. 5. sequenti. 2a. q̃. q̃ certa sm̃ fidem salutem
ḡtis ad alios fidei q̃ est actꝰ vtis q̃ fidei adaptat m multis
p̃ducunt̃ qua semi est cor. ꝙ scripsit ad romanos q̃ aunt ad vtis
fidei iustificanꝫ. et ad alios fidelis q̃ est in voluntate. Ex hoc con-
stat q̃ fides non est actꝰ intellectꝰ ad q̃ pertinet ꝙ fides dicat
ex q̃

dub. 3. ar. 4. q. 3. con. dub. est an fides sit speculativa simul 2.
m. et practica. Et primo pro parte negativa fides non est spes
1 ne. eminenter practica et speculativa prout est habitus. Nullus
habet habitum si fides eminenter est habitus. Ergo fides
est speculativa. Simpliciter loquendo. Nam quae eminenter de alio
dicuntur non simpliciter dicuntur, sicut deus dicitur eminenter
esse ignis. Et tamen deus eminenter calidus est non tamen simpliciter
Sed primo probatur quod speculativa et practica sunt duo oppo
sita. Illud enim habitus et virtutes, quorum unum est fides. Et
formalis practica. Contra hoc opus tantum per finem quae
quidem salvatur est quod fides sit speculativa. Ergo
secundum
2m. Item fides est vera fides et tamen non est practica. Ergo est specu
lativa non practica et antiq. Nam habitus practicus regulat formam
est ipsius actus fides. Sed fides informis non est immediate regulativa
bene operationis. 2o. confir. Nam fides non est ordinata magis
practica quam habitus moralis. Sed fides informis moralis non est propria
practica. Ergo nec fides informis. Nam sicut fides moralis non ordinat
ad opus faciendum, non inquirens finem operis et bonum
opus, ita fides informis non ordinat ad operandum eo quod est
fides mala operativa. Sed fides fidelis sicut fides moralis salvata ipsa fides
moralis. Ergo

Pro solutione huius quaestionis sciendum est practicum et speculativum non differunt
differentia essentiali nec accidentali sicut duo entia habentia finitas diffe
rentias essentiales quibus dividuntur ad aliquid. 3. de anima text. 49.
et 1. phys. mensa. cap. 1o. 6. Ethicorum. cap. 2. et 3. dist. 35. in. 1. q. 3. q. 14.
ar. 1. et in 3. d. 23. q. 1. et de veritate. q. 14. ar. 4o. alias
non ponerentur practicum et speculativum non ut sint duo diversa
in aliquo genere habitus, sed habitus ordinis quibus
intellectus ordinatur ad non quae deus posset facere sed ad
1. con. Sit fides est simul speculativa et practica eminenter si pra
tica et speculativum acquirat quodcumque modo. Sic non potest fides
se simpliciter, eminenter in se implicat. Et con. 1. q. 2
dum fides eminenter continet practicum et speculativum et ipsa
finalis sapientia ordinat omnia eminenter practicum et speculativum.
arg. + 2o. quia sequitur quod exemplar est in fide eminenter practica
cum et speculativa. Sed non fides quae est impressio illius sed quae

effigiatur

2ª 2ª. Qº 4º Artº 2º

fficiam similes dei filij dei. Vnde dicit Joan. 1º. Dedit eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. 3º. Theologia quę est huius artis ex fide aduictarię simul et practicę et speculatiua eminenter. ut docet. d. 15. 1. q. 1. ar. 4. Ergo fides quę est habitus primus. 4º. ab effectum. Fides quę operatur per dilectionem. ad Galat. 5. Sed dilectio pertinet ad habitum moralem. ergo fides. 5º. ex obiecto. Quia obiectum fidei est eminenter practicum et speculatiuum. Ergo fides. Sed contra. Omnis habitus practicus et speculatiuus. Sed fides non est practica neque speculatiua. ergo nullus. Maior patet. Minor probatur. Quia fides est habitus. ad Hebre. 11. Sanctis fides. Sed habitus non sunt practici neque speculatiui. ergo. Minor patet. Quia fides est habitus. ad Galat. 5. Neque circumcisio aliquid valet. sed fides. Sed habitus non sunt practici neque speculatiui. Ergo fides non est habitus practicus neque speculatiuus. Respondeo dicendum quod fides est habitus. Quia fides est actus intellectus. Sed actus intellectus sunt tres. scilicet. Simplex apprehensio. Compositio et diuisio. et Discursus. Ergo habitus intellectuales sunt tres. scilicet. Sapientia. Scientia. et Intellectus. Sed fides non est sapientia. neque scientia. neque intellectus. Ergo fides non est habitus intellectualis. Maior patet. Quia habitus distinguuntur secundum actus. Minor probatur. Quia fides est de non apparentibus. ad Hebre. 11. Sapientia autem et scientia et intellectus sunt de apparentibus. Ergo fides non est sapientia neque scientia neque intellectus. Sed contra. Illud quod est principium omnium habituum intellectualium. Sed fides est huiusmodi. Ergo fides est habitus intellectualis. Maior patet. Quia principium est de genere eius cuius est principium

more primes practicas et speculationes ans sr̃m dom̃m ss̃m
et prudentiã nr̃am sunt aliquid posteriũ et fidei gnã vosr̃
q̃ m nalibꝫ. nec homo huius primus principijs speculationis
qui gendes regũt speculatiuis de nalibꝫ regũt practicis est
sybillenes sco fidei sola mi de supnãli nec tones huius primus
prima principia ipsa sola nec vnus nalis practicus et speculatiui
regũt duo primi pors. —//—

3ª conclo. Philomina fidei 1º. et pars est speculatiua 2º. pars
est practica. sr̃a q̃ fidei obm 1º. et pars est Amen diuinus et diuina
veritas sm̃ q̃m sect absolute. 2um̃ obm pr̃e m̃ est ipse deus
sm̃ q̃ refertur ad hoem ut finis illig ad quem p fidem ordinamur
sed ipse deus quatenus est speculatiua contemplatus deus quatenus
no, quatenus est practica est contemplatus ipse deus 2º. no 3º. 1º. ars est
speculatiua cuius pars est practica item omnis practicus potest esse
sine speculatiua sed fidei est speculatiua et practica 3º. maior nas
deus est qui quo est simplicius eternus et abstractus sed deus spe
culatiuus abstractius magis est sine practicus, nas practicus deus
omnis appt speculatiuus dominat 3º. nas diuina et nalis, sapia
et scia dicit de theologia pars 1º. primi speculatiua ut docet th. infra
q. 1. ar. 3. et q. q. ar. 3. et q. 4. ar. 3. ad 3m et 2ª. p. q. 1. ar. 4º.
vbi ait q theologia est magis speculatiua sine practica quo agens in
intelligendo est finis. et pars est speculatiua quia pars est practica.
et sic huius de fide nas doctrina et theologia de fide vel partem ea
res agendas. quatenus ipsarum agendarum exponuntur ad dei contemplan
dum pars 1º. nihilominus finis ultimus actus huius diuina contemplatio et be
atitudo sancti tho. et cetera. —//—

ad 1m. Ad 1m̃ obm̃ dicendum q̃ solutio 2ª. constat ex 1º. notabili. nec hic pars est bona fides
est speculatiua et fides est practica sicut in 2º. autem pars practica
et speculatiua. et ita ad 1m̃ concedit illig pars nihilominus fides ad 2m̃.

ad 2m. Ad 2m̃ obm̃ q̃ fides nihilominus non sic statuit virtutes de quibus loquitur
philosophus illig virtutes p se respiciunt finem nr̃m vltimum sed fides
sic respicit nihilominus dicunt q ipsa fides et alig nr̃ ult̃ finem non ordi
nat bonos actus nr̃os. homo vestitur quod in mea manu nihilo quod dicit
alig ad finem. i. qui veritates dei in nr̃a intellectu ordinet, ad finem ut
q̃ rapiendum nalis ordinis. inclinando nr̃a diuina quod deserviat
bene operandum. Ad con fidei sr̃a q̃ est ca operatio nr̃a bene
fides sed tñ non requiritur ad operatiã, sicut ars operatiua non requi
rit practicã et homo requiritur ut recte sentiat bene eligat. ad 3am

2ª 2æ q. 4ª. A 2us. 2us. et 3us

ad. 2os. confirmã sñ negando illas maiores est. n. dña manifestã
nitet sñtiã moralez et fides quã ma moralis de qua in stat. per-
fecte et consumate iustificans sñam in bona fide sicut fuit in
aristo. et platone qui bus non debita quin sint in mistica, ast.
fides no post esse sñs ad perfecte esse recte dicit no. Ly sicut
dic. d. 15. in ar. 2. et 3. sñpe. unde et aliquis dicatur habere
ex coap hie fides no ho. ad bene et perfecte habendã nisi habeat
de alia bona quibus moralib; no habet habem. et sit bene institutus
in scã aristotelica.

A 2us 3us

Dm. 2. chas sit forma fidei. 1ª. con. chas sit forma fidei. 2. negatur
et chas actus fidei p[ro]prius et informatus. 2ª. con. ad 2m.
chas no est forma intrinseca fidei sed extrinseca.

Pro solutione huius doctrine nota. 1º. q. 1. con. error est ecclesie catholice nota.
pe Jacobi 1º. sicut corpus sine spu est mortuum ita fides sine
operibus est mortua. Videtur. d. Jacobus quod operes chas ut dant vitam 2m.
fidei. sicut spus vivificat corpus, constat autem quod illud quod vivificat
est forma. ergo quod vivificatur. sed chas meritorie dicendo est forma
fidei. item. 1. Joan. 3. translati sumus a morte ad vitam quia dili-
gimus fres. sed fides per dilectionem vivunt. nos qui no diligit manet
in morte. sed fides est vivus per chas. item. ad corinth. 1º. cap.
de finis precepti chas sed finis moralis non tantum formaliter sed
materialiter. sed chas qui est finis hic habet formam cum aliquo mo-
rali. d. aug. confirmat hoc in libro de agone christi. vita
cap. 37. nisi quis habeat fidem veram, vera vita dicenda est. per eam justus
vivit ex fide, hec fides per nutritur sicut corpus cibo nutritur
tandem dilectione crescit. sicut corpus dicitur vivificatum. hec
sententia est cum scholastica chas ast magis in. 3. d. 23. videtur
Scotus. 2º. nota quod ma huius ad. Solent dicere no. 2º.
tari in ma de chas q. 23. ar. 2º. ho spaliter dicunt
hic esse fidem qua justificamur que sit per chas tribuit. 2m sub
meum peculiarem. dicit est fides ut sit. ni apls paulus ni ecclia
ad Rhoma. et no salutem unde ad fidei sunt necessarii beatitu
nem quidem de nec bona ad salutem, sed sufficit fidem solam sine
operibus et hoc ita olim secuti sunt hereticos contra quos in hac operibus scripserunt
Joan. petrus et Jacobus apli. et auctor est aug. in lib. de fide et fide
cap. 14. Sancti autem heresim execrantes ecclesiam defenderunt anno dñi
1517.

1547. postea in concil. Trident. sess. 6. cap. 8. explicatum
quibusdam abhinc annis Paulo diutius hic fusius et fidem intelligendum tantum
esse primum et fundamentum nostre salutis non tamen sufficere ad hoc ut
fiducia aliqua habeatur ex qua ad hoc quod est caritas quod habeamus
peccata nobis dimittantur non sufficiat ad effectum sacramenti
et ad salutem quod habeat fides sine charitate
Mm. Calo. 1. Sed contra hanc fidem [illegible] quam asserimus. 1. Sufficit quod
est vita aeterna habere Deum non amantem illum. Sed primum patet
quia i° quod aliquis habet fidem formatam et charitatem. 2° quia
fides ad vitam aeternam quod sufficit habet Satanas. 3. Matth. 8.
Daemones credunt et contremiscunt. 4. quia fides habet aliquam
spem quia non est sine spe. Sufficiens autem ad salutem quae
est per charitatem et hoc patet ex omnibus locis Scripturae ubi
ostenditur quod fidem habeat homo, quod justificetur.
Dm. Calo. Sit forma fidei diffinitio vera actus a charitate quae non est forma fidei.
Sotus. Sotus 15. ad hoc q. 2. Adverte 1°. 5. ad 4m. et 5m. et 2°. 2°.
Fides non potest perficere actus moralis nisi mediante charitate
nam omnes potentiae animae ad finem ultimum ordinantur
moralia autem ad finem ultimum supernaturalem per prudentiam.
2° quia omnes actus finem ultimum qui
est voluntarium non habent ordinem nisi mediante actu charitatis
sive ex voluntate finis. 3° Si ponamus aliquem habere fidem
virtutem et gratiam ad hoc tamen non ponimus quod habeant gratiam
sanctificantem. Quoniam respectu cujus Actus ad quem ordinem
Calo. 2. 15. assentit actus ex causis formaliter ergo 2° ad
quem actus voluntatis ordinatur et causa finis debet
aliquem habere actum fidei ad finem ultimum et causa finis divinus formaliter
aliquem habere actum fidei ad finem ultimum et causa finis divinus formaliter
Mm. Calo. Sit. Fides potest esse charitate quia fides fuit in statu innocentiae
quae fides informata charitate non manebat et gubernat omnibus
imperium regis utatur non ut charitate exercet imperium fidei. Regula particula
Sotus. 1. per, quidquid fides statim per charitatem redditur informata
formaliter, dicit quod fides et habitus fidei essentialiter quia habitus
fidei existens separatus statim fiat aqua calida calefiat
per calorem ita fides separata per charitatem per hoc fit ad alia.

2ª 2æ. q° 4ª. Arg 3m 4us

4°. ene. fides est spes est sua ñia pstantiorq obiq chãnas 4m.
nas dei sua ee verq chay v et bonq conferaur q vltimq est
aliquis simplicis excellentis q bonis & potius fidei habentis
sp eo ña sua ut forma respu chay q et conia. consq nagm beat
visio dei q excellentia q dilectio que est illig q et via
actus fidei est excellentior et formalior q chay sequitur est ea solus.
chay ipsq. sicq fides 2r. confertur vni no ho sm tones
eoem habitq intellectuales & speculatiu. Alteri ho sm tonem
spales actus habituq. quig ale ho obscure et est medius ad plumeda
m. f. nes ipsq beatitudinq. dicing q si quidem ipsa fides. i. ho confi
rectus actus q est aliquid formale q nq. sed humor confide
ratio no sufficiat. dicing q impfe cognoscendo est aliquid formalig
et excellentiq q nq debeat q veraq sm ipsius specificas tones
ut simpl dicatur tale. 2°. dicing q n. 2m confitendur ipa fides
chãs et prestantia et formalia q ipse fides q chay sm suas ipsius
effect tendit in vltm fines finem. est q dilectio. Cognitio
hoq est in se fides dat non cognosci deum verum. Haurit fides in enigmate
in speculo sine chay fides q facit efficaciter salutem ut fides obs
curas mysteriq altissimq hominib. vltm finem. et hoc p ea confitet
nobis est. n. cadet ibi devotione beatifica et deuotione spei nra visio
vnde p fidem est visio quid beatifica est. et efficacissima et habitus est in parua dilectione
fidei no est ea efficacia sed diffinitiua chay ita q natura q est chay
ponit q ultimus nis ad mysteria chay in quibus finalis et habitus
ipsis ad quos est aliquis habitus q forma ita et fides respu chay
sequitur se mate p dona ad eius opera et fiunt ea mag dilig.

Arg 4us

Sm fides mysteriq possit esse formata. Et conia. con. d. 15. est
q ad em numero vnius est fides formata et mysmo.
Dub. deberiate cong et arg i°. con. dilig impfe est q ad em numeri 1 arg
dial sit motiuq et fit bonus sine fide mortua et bona et post eadem.
2°. ho no pot in numero habitu de vnitq et pfecta non et vnitq 2
fidei ac q habitus est cuius vnitas nis ste corumpi aliquid sm spem
et manere sm tones spes actus cum fides no pot corumpi sm spem
vnitatis et manere sm tones habitus fidei pteus no pot corumpi
sm tones hois et manere sm tones dialy.

In oppm vr̃ definitio concilij tridentini sess. 6. cane. 27. vbi dr
Si quis dixerit amissam aut per peccatum semel omnino amitti
aut fidem quę remanet non esse veram fidem, anathema sit, sed
fingendum habuit non esse fidem formaliter in nostris de
animi secretis quod absit dicendum. vr
Et hanc difficultatem facilem fecit illud Thomę antiquum
quę s. th. 2ª 2ę q. 4. a. 2. ad 3. dicit motiuum fidei esse in
3. v. 23. q. sine pedibus primum sed ultimum est semiped. th.
Alio modo dicendum th. esse primum d. th. cum de certis sua
fidem esse definitam sanctę ecclę tridentinę. 1ª dicitur.
2ª dicitur q. d. th. semel est dicendum ut supra dictum est
hypothesim certam et certo falsam. Comprehendi nos fidei ad
huc manet sub analogia certitudinis fidei numerice eiusdem
obiecti formalis. Item q. pr̃ confessionem nunq̃ variat contingat
numerica unitas habitus et actus, ita tñ ut duplex species
extincta fuerit nec unquam variat eq̃ numero simul. Confirmo sic cognitio
distincta duo habituum numero solo differentia nō possunt esse in eodem
si maneat fides nostra et formata simul cum reliquis iustificantibus
quas recipit d. th. per opus habitus solo numero differens sunt in codem
et confitenti nasci in actuali hyeme. 2ª quia vera fides manet in potentia faciens
vere et aliquo modo agendo spe quasi fides formata ingressa habitum non dis
tinguitur in 2ª spem manet igitur una numero fides quę antea erat
informata postea informis non tñ pereat, quia tñ q. ex naturalibus actus
aliquis mutatur ex albedine in alia existente numero differente
2ª hoc. 2ª dicitur q. non est habitus aut error manifestus in fide
asseruit q. alij q. habitus fidei nostrę et alij esse habitus fidei
catholicę pr̃ q. uno est habitus negare de illis aliquos articulos fidei
erit habitus aut error negare q. sit habitus humanę potentię negare
asserere q. fides componatur ex duobus habitibus pariter esse vide
Granado tract. 2. q. 2. disp. 2. sect. 2. et motiuum fidei manet duo
bus non existentibus et sunt evidentia credibilitatis et veracitas existentia illa
qua manet in patre. Item pr̃ nos non est magis hyems q. fides nostra
et sanata formata sunt eadem fides nec questio magis est mutationis
localis q. utrum eadem res duo tempora eadem atur q. fides nostra
sit vera fides. et denique pr̃ hoc 2ª dicitur quia nostri videntur aneo. hoc definir
q.

2ª 2æ. q°. 4ª. Arts 4us.

q̄ ſcir amicitia nō ſemp amittit̄ ſaltem et q̄ illa fides ſine
qua nullus eſt vera fides, ſcilt̄ charitas, ſed ex illa ſemp
nō eſt idem habitus fidei informis et formatę, nō ſeq̄t aliquid pec
conſequenter ad am. amittę, et nō erit error aut hęreſis. 3.q.
3°. diam temerarium et aſſeritum q̄ iſti habitus ſunt numero diſ
tincti. pr̄i. q. eſt vana cum ſenex ſcholaſticus in hoc citatur cum
maxīa ſent. et eſt grauiſſima. Deinde q. ſi ſic, ſequit̄ aliqua eccłia
q̄ fuerit hęretica, ſed q. ſi illa conſtituenda eſt q̄ habitus fi
quidem ſcilt̄ mortale amittit quidem actum fidei et manet in
illo alio vera fides quas catholicam vocant fidem hi ſtoliae
quod quidem conſequens falſum eſt ut oſtenſe hactenus. hi
defendere quia dicunt ad diſtinctionem ſpei illas ſemp
vbi pdicte ſpecies ſunt diſtincte realiter hi ſentiunt. vbi vnumquę
ſit certum q̄ p̄ peccm mortale amittit̄ vera fides. iſta aut opinio
ſonat. 2ª dicta fidem. Vnde R. ad 1. cōcedo gam q̄ fides
ſine ſpe et charitate eo modo quo dicit̄ q̄ habitus q̄ eſt pars
integralis et eſſentialis totius habitus ſequit̄ q̄ habitus
totus corpus quod eſt talis pars realiter vnum p̄ eſſentiam et diam
etiam hui obiecti. comparatio quam facit beatus Gregorius cap. 2.
vbi dicit q̄ fides ſine operibus mortua eſt ſicut corpus ſine ſpu
quod nō dicit corpus corpus eſt eadem in ſe quę cum vivebat.
poſſet et mortuum. ad 1.

Ad 2um. Nō quando maiores et ad vnum ordinum q̄ fides ad 2.
nō communicant in eſſentialibus q̄ ſit mutua et informis p
peccm mortale ſed hoc eſt multo ex ſtatu, nō eſt tam p̄ſeltatio
mutatur ex ſtatu efficitur imperfecta. certum aliquando non
eſt reconcurrens q̄ in his quę dicuntur ſpe diuino aliquid
mutatur ſicut ſpes et nō ſit color ſicut homo ex albo mutatur
in nigrum et nō mutatur ſed totus albatur. nam de albo
rationis eſt albus eſſe ſed nigrum. ita poſſumus dicere et eadem
fides manet ſed ſine habitus nō autem ſine vitio
q̄ tam vitium ſimpliciter dictum nō eſt de entitate ſui ſed privant
ſicut cęcitas.

Ad 3um. Fides ſit virtus. P. cō. q̄ fides formata eſt virtus. 2ª
an. fides informis nō ſit virtus. —

ad 3

arguitur con. 2. con. unitas debet p̃sistere q̃n unitas vñ
p̃ceptio p̃t p̃ fides p̃ formata p̃sistat sine illa. q̃ p̃ fides
p̃sistat sine ea p̃bat. q̃ ea q̃ mortua p̃sistunt
et 7. ethi. dicit q̃ est dispositio p̃fecti ad optimum. m. aut p̃
q̃ vñ dispositio vñi et aliquod verum et quidem illud veru
p̃ fides non sit hanc quidem. Ad 1mo dicendum est
q̃ fides p̃ unitas ymaginis dupliciter. q̃ non sit vnitas. —
Sed alia p̃ fides non est habitus mentis a mente fit
Ad 2m. q̃ fides ab p̃ fidelium mentes et mentes ad inuicem
et ad deum. sed p̃ fides non est habitus mentis
sed habitus intellectus. Ad 3m. dicendum q̃ fides
dicitur esse formalis et informis dupliciter. uno modo
ex parte obiecti. et sic dicitur formalis fides q̃ habet
obiectum formale. et informis q̃ caret tali obiecto
et sequitur q̃ fides informis sit habitus specie
differens a fide formata. Ad 4m. dicendum q̃ fides
informis et formata sunt eiusdem speciei. sicut
patet per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 5m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 6m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 7m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 8m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 9m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 10m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 11m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 12m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 13m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 14m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 15m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 16m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 17m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 18m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 19m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 20m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 21m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 22m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 23m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 24m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 25m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 26m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 27m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 28m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 29m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 30m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 31m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 32m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 33m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 34m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 35m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 36m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 37m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 38m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 39m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 40m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 41m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 42m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 43m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 44m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 45m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 46m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 47m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 48m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 49m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 50m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 51m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 52m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 53m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 54m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 55m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 56m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 57m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 58m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 59m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 60m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 61m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 62m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 63m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 64m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 65m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 66m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 67m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 68m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 69m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 70m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 71m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 72m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 73m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 74m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 75m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 76m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 77m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 78m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 79m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 80m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 81m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 82m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 83m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 84m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 85m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 86m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 87m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 88m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 89m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 90m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 91m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 92m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 93m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 94m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 95m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 96m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 97m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 98m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 99m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 100m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 101m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 102m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 103m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 104m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 105m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 106m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 107m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 108m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 109m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 110m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 111m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 112m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 113m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 114m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 115m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 116m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 117m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 118m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 119m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 120m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 121m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 122m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 123m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 124m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 125m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 126m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 127m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 128m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q̃ differentie contrarie eiusdem generis sunt circa
idem. Ad 129m. dicendum q̃ fides informis et formata
non differunt specie ex parte obiecti. quia obiectum
utriusque est primum verum. sed differunt ex parte
actus. quia actus fidei informis est credere primum
verum propter quod. actus autem fidei formata est
credere primum verum propter quod. et quia
charitas ordinat actum suum ad finem ultimum
qui est bonum. ideo actus fidei formata est
meritorius. Ad 130m. dicendum q̃ fides informis
et formata sunt eiusdem speciei. sicut patet
per philosophum de generatione. ubi dicit
q

22ae. q. 4a. Arti. 3.

et q̃ nulla est ria ethica ad bonũ hois nisi sit fides formata, et p̃mes. Cũ. Sm hoc aut assert fidem nõ esse virtutẽ aut intellectuales, aut ethicas virtutes intellectuales, et rationales, quibus hoc nõ fit sine ethica et cõtra. 1. vi. 133. per. 2. 3. q. 2. 4. 3. negat fidem esse virtutem intellectualem. ——— ad

Ho explicare huius difficultatem. 1. q. virtus cuiuscũq; ampliꝰ sortiatur similitudinẽ alicui principio dicimꝰ quãdo ad bonum illius principii sequitur bonum principiati, sicut bonum voluntarij est ex bono voluntatis, et bonum artificialis ex bono artis. Et quia bonum hois est secundum rationẽ, ut dicit Dion. 4. de div. nom. ideo quelibet virtus hois dicitur, in quantum facit bonum rationis, moralis vero, in quantum facit bonum rationis secundum quod est regula humanorum actuum, quia bonum hominis in moralibus est secundum rationem, ut dicit Philosophus in 2. Ethic. Sed quia ratio est duplex, scilicet speculativa, et practica, ut dicitur in 6. Ethic. Ideo quelibet virtus humana, quæ facit bonum rationis, facit bonum rationis practicæ, vel speculativæ. Si autem sit virtus, quæ faciat bonum rationis practicæ, non tamen secundum quod est regula omnium humanorum actuum, non erit virtus moralis, sed intellectualis, sicut sapientia, scientia, et intellectus, quæ perficiunt rationem speculativam, et practicam, secundum quod est analogum ad speculativam, ut dicit 6. Eth. c. 8. Sed. 2. Sed. 1. Sed. 2. Sed. 1. Sed. 2. Sed. 1

infidelitas

2ª 2ª. Q.º 4ª. Ar.us 4.us 5.us

Item sequitur quod virtutes morales infusae in quolibet gradu esse minimo habent simpliciter statum virtutis perfecte ut docet d. th. q. 63. ar. 2. et 3.

Et et fides cum charitate infusa habebit maiorem rationem virtutis simpliciter quam fides quae est virtus theologica melior est virtutibus moralibus infusis. cum fides sit ex parte, et aliae virtutes morales sint ex media, quapropter maiorem connexionem habet quam est ex sua natura cum charitate quam aliae virtutes morales. Denique patet conclusio ex argumentis factis pro conclusionibus precedentibus maxime pro 2.

4ª conclusio. fides multo magis perficit intellectum quam omnis alius habitus intellectualis in hac vita ac per consequens potest dici simpliciter virtus intellectualis. Patet nam maior perfectio intellectus est pro statu praesentis vitae certissima rerum divinarum cognitio sed cognitio fidei est omnium certissima ergo est maior perfectio intellectus. quia si quis dicat nihil valet quam quod maior est perfectio intellectus, evidentia quam maior certitudo cum obscuritate. Sed quod evidentia ea tenus pertinet ad perfectionem intellectus quatenus causa est certitudinis et illam causat, et ad hoc inquantum evidentia quapropter cognitio fuerit certior erit maior perfectio quam ubi fuerit evidentia sine tanta certitudine quia ceteris paribus maior perfectio est certitudo quam evidentia. Item inter [illegible] illa dicitur perfectior virtus intellectualis quae habet obiectum dignius sed non procedat tam evidenter sicut alia [illegible] fides erit perfectior cuius obiectum est 1.ª veritas ipsa. Consequenter non theologia dicitur esse scientia perfectior quam omnis alia quamvis procedat ex evidentibus scilicet ex articulis fidei, eo quod eius obiectum sit excellentius. Ipse dicitur quod multo magis fides erit perfectior virtus intellectualis quae est habitus principiorum theologiae primorum. Denique patet conclusio quia omnis virtus voluntatis dicitur virtus moralis sed omnis virtus quae est in intellectu dicitur intellectualis, sed ipsemet caret concedit quod fides est virtus intellectualis perficiens ipsum intellectum et merito dicitur esse virtus intellectualis, si quando v. d. th. ait fides non esse virtutem intellectualem intelligit d. th. non esse pure intellectualem sicut est metaphysica et physica eo quod fides ex sua natura habet connexionem cum charitate et ordinatur ad bonam operationem hominis. Ex dictis sequitur corollarium, certum quod fides informis est virtus intellectualis eo modo quo metaphysica sit virtus intellectualis sed retinet talis fides essentiam sui virtutis moralis et humanae sub hoc statum et perfectionem ipsius. 1.ª pars huius corollarii patet ex argumentis factis pro precedenti conclusione. 2.ª vero pars patet nam fides informis et

formalis

formata bñ differunt. Sñ p fidez et inf fidez ut in ao. precedenti
dixim. Ita nr̃a fides et infidelitas. Sicut fides et vita sunt eadez
essentia. Et fides in puncto iustificationis sic essentialiter sanctificat
quãz no fiat sanctus et perfectus qz no fiat simpliciter bonus homo.

Sco Illa perfectio qua est in fide formata a charitate est de ratione intrin
seca. Sicut enim fides est in tercia ordine virtutis ipsa tercia fidei.
Et hoc manifestat p fidez et. Dicitur fides est quedam passio animã
ipsa fides in vltimum finez, sic fides formata est in vltimum finem
intrinseca. Et. Exponitur et confirmat alo. qz visus addit supra
est in voce ipsa. Et est qua visus ut dicit. 2. de anã. 2. 59. 10. ait visus
passus est in aliis potentijs et vltimo quidem in vocem. Quod
enim magis ad finem accedit in vltimum finem venit dicit enim de voce
existens, ait. Et ideo et ordinatus ad vltimum finem est in ipsa fide qua
est perfecta in vltimum finem. Item magis aliquibus additum est in ipsa
fide intrinseca. Sicut perfectum est in illo cui nihil deest. Et ipsa
fides illa perfecta et addita fides est charitas et motus spei. Quia est
in ipsa fide intrinseca. Confessio ad extra. Cuiuscunque vii. Et ponit
in effectu quod dixim. Et ideo dicendum quod fides formata et
informis sunt habitus diuersi et adinuicem differentes. Et. Con.
actus fidei et in tone exponitur in fine spe p fidem intrinseca
p charitatem et no quo fides viua. Et perfecta. Et hoc patet
simpliciter per illud quod dicit. Et hoc patet. Et quod dicit
addendum sequitur vol̃ pie affectus. Et vol̃ magis quam charitas.
Et actus fidei est. Et. Item 2. Patet ex hoc quia perfectio fidei est
licet spectans ad istum effectum. Et hanc existimez magna
expertus accipit fidez et voluntate determinante ad istum. Et.
Vidi nisi volens. Et. Et vol̃ fuerit. Et hoc patet ex hoc quia
intellectus ad vnus est actus. Et sensus et charitas sine illo. Et. Et
fiat fidez et sua forma spe tone certitudinis. Et. Et homines in rebus
humanis amicis fidelibus inimicis vt infidelibus existimant. Et vnde est in charitate
dicit ut amicus et fidelis existit illi et quia est infinita charitate
et certitudo. Et illo. d. Matth. fuge illum. Actus cap. 4. Et quia precepit ei
ger. Et mandatum. Et non suspiciens aliquam est tota sua iniquitatem. Prius Judas adiuuans legem dñi et ei mandata non custodiens postea
posted. Sequitur est. Et exponit eos idola sua. quod quidem est amittere fidez

22ª Q.º 4ª Art.º 4.º 5.um

fides, mores & prædestinatio et reprobatio cum gratia sanctificante. item cum fide spei. i. cum 2ª virtute. 3ª Item videri bonum et bonos consulere quia quis ad reprehendendum fidem inclinatur. 4ª Item videri bonum verbum Dei ad aliquem pertinere quia quis ad hoc se inclinat. 5ª Item videri bonum ea quæ non sunt fidei de fide esse quia quis ad hoc se inclinat. Ad primum ergo dicendum quod virtutes non differunt specie per hoc quod habent diversa materialia obiecta, sed per hoc quod habent diversas formales rationes obiectorum. Et ideo quia fides est de his quæ videntur, scilicet de Deo et de creaturis in ordine ad Deum, ideo fides non differt specie a spe et charitate, quæ sunt de eisdem, sed a virtutibus quæ sunt de aliis, puta a prudentia et temperantia. Ad secundum dicendum quod fides non est de his quæ videntur, sed de his quæ non videntur, ut dicitur ad Hebræos 11. Et ideo fides non habet pro obiecto id quod videtur, sed id quod non videtur. Ad tertium dicendum quod, sicut Augustinus dicit in libro de Trinitate, ille qui credit, scit se credere, et ideo scit se credere aliquid. Et sic fides habet pro obiecto aliquid scitum. Ad quartum dicendum quod, sicut Augustinus dicit in libro de Trinitate, fides est de his quæ non videntur. Et ideo quæ sunt manifesta sensui vel intellectui, non pertinent ad fidem. Et propter hoc dicit Gregorius in quadam homilia, quod fides non habet meritum cui humana ratio præbet experimentum. Et ideo dicendum quod ea quæ sunt fidei, non sunt habitui practico vel speculativo subalternato, quia ea quæ videntur, non pertinent ad fidem. Ad quintum dicendum quod, sicut Augustinus dicit in libro de Trinitate, fides est virtus qua creduntur quæ non videntur. Et ideo quæ videntur, non pertinent ad fidem. Et propter hoc dicit Gregorius in quadam homilia, quod fides non habet meritum cui humana ratio præbet experimentum. Et ideo dicendum quod ea quæ sunt fidei, non sunt habitui practico vel speculativo subalternato, quia ea quæ videntur, non pertinent ad fidem.

Ad alia 3. are Sed contra est quod Augustinus dicit in libro de Trinitate, quod fides est virtus qua creduntur quæ non videntur. Et ideo quæ videntur, non pertinent ad fidem. Et propter hoc dicit Gregorius in quadam homilia, quod fides non habet meritum cui humana ratio præbet experimentum. Et ideo dicendum quod ea quæ sunt fidei, non sunt habitui practico vel speculativo subalternato, quia ea quæ videntur, non pertinent ad fidem.

Dubitabit autem hic aliquis utrum fides sit in intellectu sicut in subiecto. Et videtur quod non. Habitus enim per actus diffiniuntur. Sed actus fidei videtur esse credere, quod est actus voluntatis, ut supra dictum est. Ergo fides non est in intellectu sicut in subiecto, sed magis in voluntate. Ad primum ergo dicendum quod, sicut Augustinus dicit in libro de Trinitate, fides est virtus qua creduntur quæ non videntur. Et ideo quæ videntur, non pertinent ad fidem. Et propter hoc dicit Gregorius in quadam homilia, quod fides non habet meritum cui humana ratio præbet experimentum. Et ideo dicendum quod ea quæ sunt fidei, non sunt habitui practico vel speculativo subalternato, quia ea quæ videntur, non pertinent ad fidem.

Ad secundum dicendum quod, sicut Augustinus dicit in libro de Trinitate, fides est virtus qua creduntur quæ non videntur. Et ideo quæ videntur, non pertinent ad fidem. Et propter hoc dicit Gregorius in quadam homilia, quod fides non habet meritum cui humana ratio præbet experimentum. Et ideo dicendum quod ea quæ sunt fidei, non sunt habitui practico vel speculativo subalternato, quia ea quæ videntur, non pertinent ad fidem.

Ad tertium dicendum quod, sicut Augustinus dicit in libro de Trinitate, fides est virtus qua creduntur quæ non videntur. Et ideo quæ videntur, non pertinent ad fidem. Et propter hoc dicit Gregorius in quadam homilia, quod fides non habet meritum cui humana ratio præbet experimentum. Et ideo dicendum quod ea quæ sunt fidei, non sunt habitui practico vel speculativo subalternato, quia ea quæ videntur, non pertinent ad fidem.

Ad quartum dicendum quod, sicut Augustinus dicit in libro de Trinitate, fides est virtus qua creduntur quæ non videntur. Et ideo quæ videntur, non pertinent ad fidem. Et propter hoc dicit Gregorius in quadam homilia, quod fides non habet meritum cui humana ratio præbet experimentum. Et ideo dicendum quod ea quæ sunt fidei, non sunt habitui practico vel speculativo subalternato, quia ea quæ videntur, non pertinent ad fidem.

Ad quintum dicendum quod, sicut Augustinus dicit in libro de Trinitate, fides est virtus qua creduntur quæ non videntur. Et ideo quæ videntur, non pertinent ad fidem. Et propter hoc dicit Gregorius in quadam homilia, quod fides non habet meritum cui humana ratio præbet experimentum. Et ideo dicendum quod ea quæ sunt fidei, non sunt habitui practico vel speculativo subalternato, quia ea quæ videntur, non pertinent ad fidem.

Arg. 6us Vrm. fides sit una virtus. 1a con. fides si sumatur pro habitu quo credimus est una fides. q. eorum omnium spe. 2on. si fides est sumatur pro credito. est dicenda una fides spe. est &c. hunc arm. q. Aliqui theologi opponuntur virtutes tum moraly & mutuallye &c qualitate quae dat compositum ex multis habitibus sed hi faciunt fides et scientiam qualitates et habitus in eisdem homine. 2. Est hic error semper condemnatus semel. d. 15. 1a. q. fides antiquorum et nra differunt spe spe. differentias nescimus. con. hunc primum iam supra ergo ostendimus q. eadem sit ad formaly credendum nobis et credendum quae probabiliter q. fides illorum et nra in differunt sit aut implicitum et explicitum. vide 2. q. 1. ar. 7. q. 8. ad. 1. et. 2. in Joan. in illa verba ego sum ostium. et lib. 19. con. faustum ar. 16. et citant illum 2e. ad corinth. 4. habentes eundem spiritum fidei et nos credimus et illum 1e. ad corint. 10. 6. 6 ebant duo de spiritu consequenti exspectationem, spectra aut erant &c.

A decima sexta est ac ferendis fides formatis et informem et dicunt fidei quae tenet fidem in elementina omnia de forma hinc. et sanctorum sanctis impugnaunt ar. 4. vbi ostendimus q. est vna numero fides formata et informis.

Vltima sexta est haeresis lutheranorum ac ferentis historiam et fidem unas quas vocant fidem promissionis alia quae in particulari credit credere sibi omnia peccata &c. et hanc expellant fides justificantem. una fides quae vocant historiae quae credimus et quae continet in sacris libris. q. dicunt et fidem miraculorum quae habuit ad faciendum miracula de quibus illa 7. matth. 17. amen dico vobis si habueritis fidem sicut granum sinapis dicitis huic monti &c. et 1e. ad corinth. 13. si habuero fidem ita ut montes transferam. nequit fides posteriores esse veras lutheranos non fuisse veras fides quia faciunt veros actus fidei illa 1a. fidei ar. 3. de hac fide dicimus videmus ar. 2e. q. 6. nra doctrina catholica est habitus fidei qua est in mente et quae assentimur firmiter et deo revelanti illa est per quae homo justificantur et sunt fideles et desperent fiduciam qui patent exteriores actus in mare villa fiducia sed virtus nisi quis est nemen. et postea magis in speciali in sacramento spali. 4 Arg. 5.

Vltima fides sit. 1a. inter virtutes 1. con. fides est sic loquendo est 1a. inter

miter ex virtute. 2a con. fides dicuntur aut aliq virtutes ex naturalib; et poss probari fide. 3. ad 4m. fides non habet rationem fundamenti quia ipsum fundamentum Christus.

1a. con. huius art. d. 15. ad vltimum huius qui opinantur ppositum legis non poterat aliquis diligere deum sine aliqua fide infusa de qua tr. in parte dicunt dist. 3. q. 2. vsque ad 7m. art. 2m. Ad d. 16. huius art. in contrarium est demonstratio sed non salutis, quia non inquirit nisi de his quae non videntur. Ad prin. rationem dicendum quod non habemus certitudinem fidei nisi ex hoc quod deus loquitur. Ad hoc ergo quod aliquis certificetur de his quae non videntur, oportet quod deus ea loquatur. Ad 2m. dicendum quod fides est initium humanae salutis principium et radix omnis iustificationis. Ad 3m. dicendum quod fides non habet rationem virtutis cardinalis, quia non est principalis inter omnes virtutes, sed dicitur virtus cardinalis quia in ea omnes aliae virtutes fundantur, sicut in quadam radice. Ad 4m. dicendum quod fides est virtus theologica, quia habet deum pro obiecto, non autem est virtus moralis, quia non habet pro obiecto bonum humanum. Ad 5m. dicendum quod fides non est virtus distincta a spe et caritate, sed est quaedam firmitas utriusque. Ad 6m. dicendum quod fides est habitus mentis quo inchoatur vita aeterna in nobis, facit enim intellectum assentire his quae sunt supra intellectum, sed perficitur vita aeterna in nobis per caritatem. Ad 7m. dicendum quod fides est habitus supernaturalis, quia est certitudo rerum quae non apparent, quae excedunt cognitionem naturalem. Ad 8m. dicendum quod fides informis non est virtus simpliciter, sed secundum quid, quia est principium actus virtuosi. Ad 9m. dicendum quod fides informis non est habitus infusus a deo, sed acquisitus per actus humanos. Ad 10m. dicendum quod fides informis non est habitus moralis, sed intellectualis, quia non est principium actus moralis, sed intellectualis. Ad 11m. dicendum quod fides informis non est habitus practicus, sed speculativus, quia non est principium actus practici, sed speculativi. Ad 12m. dicendum quod fides informis non est habitus operativus, sed speculativus, quia non est principium actus operativi, sed speculativi. Ad 13m. dicendum quod fides informis non est habitus activus, sed speculativus, quia non est principium actus activi, sed speculativi. Ad 14m. dicendum quod fides informis non est habitus factivus, sed speculativus, quia non est principium actus factivi, sed speculativi. Ad 15m. dicendum quod fides informis non est habitus productivus, sed speculativus, quia non est principium actus productivi, sed speculativi. Ad 16m. dicendum quod fides informis non est habitus effectivus, sed speculativus, quia non est principium actus effectivi, sed speculativi. Ad 17m. dicendum quod fides informis non est habitus causativus, sed speculativus, quia non est principium actus causativi, sed speculativi. Ad 18m. dicendum quod fides informis non est habitus generativus, sed speculativus, quia non est principium actus generativi, sed speculativi. Ad 19m. dicendum quod fides informis non est habitus corruptivus, sed speculativus, quia non est principium actus corruptivi, sed speculativi. Ad 20m. dicendum quod fides informis non est habitus destructivus, sed speculativus, quia non est principium actus destructivi, sed speculativi.

effig et studiby euef neuessarij qui sequuntur fide si vera fides
sest. catholica aut dicant q est fides vera fides non necessario sequuntur
ipsi esse. qteus si quados in quo ene cas fuit assit fides ipsa chas
de qp non mi ene cas efficiendy aut fortiy sed potius maly et dispositiuy
ad. 2as. cons. nota ex d. 15. q. prima q. 161. ar. 5. ad. 2m. q humilitas
tenet. 1m. locus inter 6es virtutes ad hoc q est removere
impedimenta infundi et amari ita ut vo eam humilitas aper
tire fores edificij iam vbi jacitur 11a fundam. sicut aut ipa humilitas
preparat ad fundam fidei ita postea conseruat. sicut e contra superba
qui opponitur humilitati non solus impedit influxus fidei. Juxta illud
Joan 5. quo no vos potestis credere qui gloriam ab inuicem accipitis, et
gloriam que a solo deo est non quaritis. Similiter destruit fidem similibus actibus hoc non solum sed frequentissime
ut in hereticis qui 6es sunt. Vnde sapiens superbi et arrogantes vocauit
suos. quapp admonet apostolus ad Roma. 12. no alta sapientes sed hu
millibus consentientes. — Nota est q arc. sicut q 2a. con. d. 15. inscia
genda est de virtutibus infusis 6tis non sm q sunt rones virtutis speciei
sed sm q sunt dispositiones ad ipam fidem nolentes impedimenta
cuius aut considerantur in rone virtutis simplr semp presupponitur
fides. Ex hoc quod em chas dicimy presupponitur fides tanqz prin
cipia dispositiua et genatiua, dispositiones magis necessarie ad chas
tes. Sed aduertendum tanqz forma quales cumq; virtutes sabij p quam
alie virtutes fiunt divine superiores et reddunt in fines supernaturales
Et 3es cons annotatas in solue ad 4m. dub. Est an fides informis sit
fundam. iam edificij simplr loquendo et vera pars affirmatiua
1. ex d. que. 23. moraliu cap. 10. explicante illa verba psal. 136.
qui dicunt exinanite usq ad fundam in ea vsq aduersus vocem la
mones ed demonus adhortantiuy regem mundum ut post destructas
chaem in scripture fundamenta ecclie conentur omo destruere destruere
fidem. et confir. nas in conc. Lugdun. sess. 6. cap. 7. dicendy
est initius et fundam et radix iustificatis non determinando ipsum
intelligatur de fide formata. 1. informi. — ſ.

2m. dico. fides informis retinet ppias rones fidei centrales et specificas
et est fundam. qua sit via ordinis ad chas. nas et fundamentum
conuenit ei et ipsa rone specifica qz est 1a. inter 6es virtutes.
Et arc. nas ad sequelam q fides est posterius chae. Sequela est q fides
sm se imp. 3i. cons. sit rones fundamenti ad chas q obiectum rones
fundamenti q est 1a. chas 6s fides sicut simplr est 1a. pars edificij

2ª. 2æ. q°. 4ª. Arti. 7m.

ac p bona distructa chare destructe fundam̃ Xpo fig xam
Edifijj. — Sed m̃offt̃ ee videtur q̃ quod apli dic ad Ephe 3.
habitare xpm p fidem in cordib⁹ vr̃is charitate radicati et fundati
vbi vr̃a fundam̃ et radix dr̃ibuere chãi primcipaliter et ex
cond fidei. nãq locus ille ut. d. 15. et sancti explicant intelligi de chãe
vna p quã fidem xp̃m habitat in nob̃. ⁊ ad 1m. ⁊ ad corinth. 3.
fundamentum aliud nemo pot ponere preter id quod est positum quod
est xp̃s Jesus quo loco explicatur doctorib⁹ sanctis de fide formata
p quã xp̃s est nob̃ fundam̃ dr̃is caden in illum fidē formatam sed pa
tissime ille explicat d. Aug. de fide et op̃ib⁹ cap. 14. 15. et 16. vide
ibi d. 15. 3. p. q. 62. ar°. 4°. ad 3m. vbi sequitur eandē sententiam
quam hic tenet in solut ad 3m. ⁊

Ad 2m. dicendū q̃ ista glo. non est intelligenda de fundam̃ chãe
fidei cui⁹ oppositū aug. asserit dicens q̃ si fides Xpi sine chãe vnerat fundamentum Xam Edificij ut Xanus
sup edificans ligna fenum stipulam poterit saluari p ignem purgatorium. et
hoc exponebant illum apli. 1°. ad corinth. 3. si quis sup̃edificat
sup fundam̃ hoc aurum, argentum, lignum, fenum, stipulam Saluus
erit sic̃ per ignem. Quasi per ignem explicant istam lig̃ni fenum et stipulam
de pena mortali. Et hoc intelligi. huic errori consentiunt Luthe
rani mi⁹ori, addentes alios errores. s. q̃ saluatur homo sine
vlla pena purgatorij. Sed nō est q̃ hoc nomen fundamentum sumatur. 1°.
modo nō pro fundam̃ quod actualiter fundat et formaliter, alio modo
pro fundam̃ quod in ppa et ab chidine fundat. 1°. modo fundam̃ est
actus pars Edificij connexa alijs partib⁹ et ita comentitiū
fundam̃ ex subsistendi gna aut edificio fiat fundam̃ est distinctus
et econtra. 2°. modo post antecedere fundam̃ pōt hoc ꝓpositio. 1ª
tēporaliter et manere post ruinas Edificij. Ordine tñ. 2°. modo loquendo. 1ª
q̃ fides ista est extranea in ipsi infidelitatis hōe malitiose
videndo, semp̃ est actuale fundam̃ respectu chãe sed non
est formaliter sed male: respectu autem aliarū virtutum nec se ut fundā
et actuale fundamentum illarū. hoc dictum ex dictis in ex
positione d. 15. quomodo ordine et rationis est prius chãe
2°. dico q̃ fides informis est fundam̃ inchoatiuum in respectu Xpi
Xani, non autem actualiter, quod ea post ruinas, et q̃ maneat post
finem mortale. hoc sp̃ contra fatis pro parte affirmatiua. haec dicta

d. grec. fic explicatur de fundam^to in aptitudine. 3. dicim^g
m^r 3. assert. q̃ sola fides formata est fundam^m actuale edifij, tam nō aut
hic excludim^g alias dicā posse fundam^m sicut formas fundamenti.
hoc dictum asserim^g cōtra heretic illag. S. tenentes et pr^a dicō facile. 2°
loco in opp^m. Cetera vehementer falluntur heretici explicantes dictas
appā de mortalibg pctis, cuj^s in juxta serie[m] cuiusdā doctr. sanctor. patr^m
S. aug. loca atq; p̃cipua sententias et stipulas sint intelligenda pcta veniā
via maiora et minora. ——

Art. 5us

m^r D. si des sit certus scia et alijs virtutibg mutuabilibg. 1°. con^o
fidei ratione mag^r et quas verisimile certior est q̃ scia et sapia et mirabilis
prudentia et arg. 2^a con^o ex parte causę fidei est certior q̃ scia
sapia et mirabilis. 3^a con^o ex parte subi scia, sapia et mirabilis sunt
certiores fidei ipsa. 4^a con^o ex parte obi loquendo de fide est certior q̃
scia sapia et mirabilis, sm quod auctor. sapia et mirabilis sunt de
certiores. S. ex parte actus. 5^a con^o fides est certior sapia, scia
et mirabilis. Ad hec nō mina significant dona S^ti. 1°. nota et istruc
ar^m quidnes sit certitudo et dicimus q̃ certitudo simpr̃ est forma
adhesio mentis et aliquod bonum verum, ut dicat d. 45. m. 3. d. 23. 26.
q. 2. ar^o 4°. et capreo. d. 25. q. unica ad 1^m ar^m 3^i. con^s et
duran. d. 23. q. 3. et sph^a ac explicatur hec definitio q̃ certitudo
est effectus mentis et ut ar^s 5°. dicim^g maior est q̃ evidentia perfectio
q̃ ps ar^s. 5°. Sed cognitio rei falsę nō est pot^a effectus mentis q̃ necesse
est q̃ certitudo sit boni cognitio. 2°. si certitudo est perfecti rei falsę
aliter se habet sequeretur q̃ hereticg est possit rac certg de fidei
erroribg q̃ catholicg de rebg fidei. Sequela pr̃ q̃ heretici tante
naturę ut dicimus adhereant suis erroribg q̃ catholici rebg
fidei. Juxta illud ad^m 7. Ethi. cap. 3. Vbi dicit q̃ opinionibg
falsis nō mirandum quidam assentiant q̃ alijs demonstrationibg
suis. necesse est dictum q̃ veras certitudines nō solum q̃ mentis
firmas adhereat, sed q̃ adhereat veritati quinpetig. Sanctus est quo
modolibet firmiter adhereat rei veri pt aliquis dicatur certus
simpr̃ de re aliqua sed necesse est q̃ assentiatur ex causa
alicui veri aliqua quales sunt aliquę p̃ones probabiles assentiat
huic deus est trinus et unus ille nō esset certus de illa veritate
q̃ nisi firmiter adhereat sed necesse est ut assentiat ex causa
infallibili

22æ. q. 4ª. Arti. 2ª.

infallibili ꝑ testimoñ. s. ss. Soto lib. 3. de natura cap. 10. distinguit. 2ª certitudinez, alteraz ex parte obi et hmoi assensꝰ nõ est de falso, alteraz ex parte subiecti qui est quidaz fidei assensꝰ absq; aliqua dubitatione ꝑ ꝓ apparentes aliquas veritates et tonos et tales assensus dicit ꝑ ꝓ falsz. hec distinctio aliquibꝰ placet, sed nõ videtur q hec distinctio sit bona dialectica ed debet et nõ minuca sicut est diuisio hois in fidem viuz aut pictaz ita est distinctio certitudinis ex parte obi que est vera et simplex certitudo et in certitudinez fidei ex parte subi que est quidaz apparens certitudo. et ꝑ consil. Hyden de. 6. cap. 9. vbi dr q hereticꝰ habet certitudinez et fiducias ꝛe christiane pietatꝭ et postea dr de lege cap. q est mag fiducia he tericus.

Sed contra hoc dr sic q ꝓ humanas fidem nemo posset dicere q eorꝫ que audit ab alio aut colligit ex hiis q nouit coniecturis ex quo magnus mouemur sequitur in rebꝰ scilicet q dishonestus malicia et humana consuetꝰ pietꝰ erga parentes et amore erga filiꝫ. item sequeretur q nemo certus an sit ꝑpetuꝰ baꝰ an fuerit ordinatus presbiter ex quo nullus ostenditur defectus in ꝓcedendo. ꝓ hoc q rei falsi nemo ꝓsumitur. s. ad ꝓcedendum illa. s. ad ꝓcedendum. ꝓ hec dicta nota dr est q certitudo simpliciter certitudo ꝛ est q uidaz speculatiue cõsiderata quidaz ꝑ practice cõsiderata illa est speculatiue certitudo cuiꝰ veritas pendet ex quidditate rei, certitudo ꝑ practica est illa cuiꝰ veritas ꝓ pendet ex dictamine prudentis q ad id imperat faciendum aliquid. s. nõ faciendum alioquin esset certa est ch speculatiue mo q ly non sit certa nisi ꝓ fidei humanas. v. g. Jacobꝰ accepit duxit in uxorem Rachel uxorem suam nõ erat ille certus speculatiue cognoscendo q illa mulier erat Rachel sed deducit ista certa ꝑ practice cognoscendo q illa mulier erat Rachel quia ad hoc q ego ille sit consanguineus Sophie hic et nunc ꝓ hoc dictamen erat prudentiale. et ꝓ hunc modum Lutherus in cap. veniens de presbitero nõ baptizato inquit q ꝓsumitur q quis erat baptizatus esse q ꝓ natus est ex parentibꝰ xtianis ꝓ certitudine habita est. Quod ꝓfecto intelligendum est de certitudine practica

ꝓ

ḡtibꝫ ad hoc ꝙ prudentia dictabat illum hoem posse errare in facendo.
fo. Istem ho ꝙ gradus certitudinis possunt assumi aut ex parte
obi. ꝓxime dicta ar. 3. in 1o con. aut ex parte subi. ut dicit
sanctꝰ ar. 3. in 2o con. aut ex parte
aut dicꝫ ꝓpositi enchante sua ut hic in 3o ar. 2o. nos in
dicamꝰ ꝙ in quibꝰ certitudinis iste ordo 2us. nō fuit hoc certꝫ
simpliciter quia potuit ut statim dicemꝰ ex 1o et 2o gradu nec sequit
3us ꝙ aliquis sit certus ex pte subi. puta de aliquo enigmate
assensus certissimi ita ꝙ habeamꝰ inde ꝙ aliter altꝫ esse
nō possit ipse gradus est abillo exactus in alio gradu s. medio
Demꝫ hō ꝙ ar. 4m. 2o ꝙ est habile conjonctꝰ fidei catholicꝫ
fo et 2us ꝙ ipsa fides sit certa simpliciter. Quando vero dicit hoc alibꝫ
dicit oppositum est temerarium et periculosum ad asserendum. et ponit
durand. in 3. d. 23. q. 7. asserens ꝙ satis est certus sm̄ fe
ꝙ fides catholica est temeraria et piis auribꝰ offendit. sꝫ. ꝙ est
sententia communis scholasticorꝫ in illa d. 23. ꝙ fides est excellentior omni
alia et in euidentia naturali. item ex illo Basilii homilia 1. exameron
de ex. d. christus. sup illud ad hebreos xi. fides est substantia et nō quodlibet homi.
in festo pentecostes. ex d. aug. lib. 7. confessionum cap. 10. ex quo ex illo uerbo
xi. cap. celum et terra transibunt, verba mea nō transibunt.
Deus ipse dicit ois scientia et firmitas nra, ꝙ uerba quidem dicto
manentia falsa. et ita potest dici ad nra intellectꝰ recipit ois verba et
oia. item matth. 16. super hanc petram edificabo ecclesiam meam. post
illam confessionem fidei petri de ex filio dei. vbi maxima certitudo
significatur in declaratione eo ꝙ subdit edificabo supra confessionem
petri. item 2a. ad corinth. 10. dicit apostꝰ arma militiæ nre nō
carnalia sunt deo potentia, sed potentia dei ad destructionem munitionum
destruentes omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam dei et
captiuantes omnem intellectum in obsequium xpi. vbi significatur
ꝙ fortius est fidei obsequium captivare intellectum ꝙ ois alia ratio uirtutis
dat intelligi quod est supra omnes rationes humanas. ad doctrinam confo
nat illud ysaiæ ad corinth. 1. cap. vbi nunquid sapiens vbi scriba, vbi
inquisitor huius seculi, ac si diceret. nonne dominus stultam fecit deus
sapientiam huius seculi. nam quod est stultum dei sapientius
est omnibus hominibus. et quod infirmum est dei fortius est omnibus hominibus. vocatur
apostꝰ stultus et infirmus dei ipse predicator et crucifixi qui
mortuus

2ª 2ª Q.o 4ª Aug 4m 7.us

Q. 1.

mabus est ex infirmitate quæ pretendas debatur stul
titia sapientib9 huius seculi et nihilomin9 hæc predicatio venit
sapientes esse et stultos. Licet ad galat. cap.to 1.o non aut
angelus de celo euangelizet vobis aliter quam euangelizatus
est anathema sit vbi apostol9 docet fieri sendel aucthor fortiora
ea nos solus habuisse et euangelizasse quam ceteros dicit nihil
ad. dimorsatio est hæc loca nam ecclesia habet argumen
ex fontis tone assentiendi ad 1.am veritas diuine auctoritatis
fides assentiendi et firmiter est adhesio. ——//——

Dub.m est no min difficile ct 3m d. vb. cons vbi docet ap
ex parte fidei certos esse debere fidelis. quæ min9 et angelica sen
tire d. vb. q. scia sit certa quoad nos ea ipsa fides et quidem
quæ min9 de papa vel alia creatura posset ut homo ipse sit certus
de his quæ sunt ecclesiæ, nam de his quæ ecclesia credit sunt
diuinæ reuelatæ et authen. ergo fic et 18 ex d. vb. in 3. cons vbi
dit q. est min9 certa fides qz scia capax est. et quoad nos est
min9 certa dignus de docere m.tre q. 1. art. 5.o ad 1.m q.
2.m ar. huic primo quod obest. 1. non est firmum assentiri
qz vnus esse deus sed hoc primum tenet primo habitus
habet. ergo. ma. pt qz ex illo primo pendent omnes reuelatæ
quæ non multo assentiri, sed assensus primarij firmior est qz assensus
eor quæ illos sequuntur et ab illo sequuntur. et confirmatur hæc
huic oppositum dicens est firmum assentiri qz huic deus est trinus
et vnus licet non qz hæc sit ratio, et ista ratio qz fides, similiter
huic oppositum dicens est trinus et vnus. 1. non est trinus et vnus firmum
assentiri ratio qz huic deus est trinus et vnus. ——//——

3.o arg. in assensu fidei est euidentia aut certitudine in assensu
2.o scia est duo entia simul aut certitudine et maior est certa
scia. Tertio est dubium quod est dubitatio extra quod primo
dubitatio seu fctt, sed fidelis qz quilibet perfectus est patriæ
quæ hesitationem et rei fidei, immo multi deficiunt a fide semel
recepta et firmiter est scia et cognitio principiorum et quare assensus
multi patiuntur hesitatio. ——//——

Durand. vlis. tenet q. non solum sit scia est firmia sed hoc quod
non est firmum qz ipsa fides. et hanc sententiam qz tuus ad 2.m 3.m tenet

ch capresto. Solicit quotiens mi. d. 23. ibidem. q. unica in fabe
ar. ch. con. 3. dñi. q. in hac re caue. hic caudex sentit tenuis.
q. fides nō est certior quam nos q. sciā. ch.

con.° Sit vnica con.° q. fides catholica probari nō potest, et quando nos
vnice dicit certitudinem, indigit rationibus ex eodem d. 45. in solu.
ad 1. dicenda via. Ita magis hō certificatur ea quod alium audit
qui fallere nō potest q. dicendo vidi experientia aut fallere
potest ex precipua bula habet. d. 23. ar.° 2. q. 3.
ar. 3. ar. q. 1a. ar.° 1.° ad 1.° 2. q. 14. ar.° 1.° ad 1.° sequit
hanc sententiam. Alan. in 3. d. q. 14. ar. 2.° et Gabriel d. 23.
q. 2. sub conc. fac autem sanctus, qui nos exponebant ei Guirmy
con. duean. magis vide alios. 4. lib. confes. cap. 10. vbi sic aut
et alibi quamquam nihil est ibi. Cum nec p. in simbolo ecclesia
apparet, et dicimus credo in deo, non credo esse hunc qui sum et
audiui sicut audiui solet in hoc et nō erat unde dubitem fratres
ad hebre. 11. Fides q. sit substantia rerum, inquit deus dia nō pōt
nisi deus. Et ita quem nō videmus, quibus fides et ea quem videmus
cubitum mei, ejus scientie. et conscientie nos quibus est fides
ed debet pauitas, pollingere. Ecce habemus fides et intellig.
antecessit fides. et ita mens fidem praeuenit quibus illam et
sede pōt quidem cuncta ab ipsa ad intellectum fidem mergere
item cum fide ad deum ascendere. ch. qui con.° spem spem
spem credidit vbi laudatur Goliath ab apto q. ad hebreos fides
cor. dicit spem. s. q. habitat et filius in sara, modo che
hereditate ex matrimonio. Item dicit moyse et ad hebreos. 11. hac fide
maiores eramus fidelis nouae et filius fidei, primaeui magis
diligens assistentes dei fidelis q. per fidem fecit secundum, ma
ioris dubitat et humani nō possumus. et ideo ego christus moyses
cubitum erat dedicatum remissione dei.° cubitum q. ad hebreos
qua oculis videt. Item dicendum fides ch. proueniens ex
corrigit alios sensus et ex illum quidam de qui in ipsis sensibus a
sensu cubitum. ut est illud ex nihilo nihil fit principium peccatum
et hebraus et nos q. confitemur mundum creatum ex nihilo. Similiter
de primordiali sensu corrigit illud dogma q. dat causam miseria

post

sed se vindicare. Similiter et Alexander 3us cap. Inquisitionis
de presumptionibus. Item Augustinus in libro contra mendacium
dicit. Tria sunt in quibus salus humana consistit. Veritas enim et
bonitas in regula proponitur et exemplo. Quia in his omnibus
fidelis salus animae nostrae reperitur. Quapropter nolumus
fratres esse vos in quibusdam dubitantes. Volumus
autem esse vos ea quae sunt fortia et stabilia in fide. Ex his
est. Ex dicto Aug. Item Gregorius cap. 5. Inquirit in his quae
fidei sunt non tam dicere sufficit. Nam et sua aliquando com-
mittit qui aliquid hinc dubitando retractat. Item Aug. con. Ad-
imantum. Illa autem fides digne catholica existimanda est
de qua nullatenus est dubitare de sua cum. Sed contra est
quod dicit Augustinus in libro de mendacio. Quidam
dicunt quod aliquando licet asserere falsum. Ad hoc
inducitur Augustinus. Item Augustinus contra mendacium
quod quando fides sit certa. ——— Ad 1m
quod aliquid dicitur quod sit fides est alterius ad 1m
quod, et illud est intelligendum de fide habituali fidei propriae, scilicet
de eo quod est hic et nunc. Ad aliud dicendum quod ex parte fidei
propriae certitudo est sicut ex parte motivi, sed ex parte
hoc volentis dicere dubitat. Ad 2m quod ibidem dicitur
loquitur de mendacio ex parte finis quod plerique consequitur
ad hoc aut huius doctrinae est quod nullus tenetur dicere malum, sicut
quasi in aliena persona ex principiis naturae communibus
potest colligi falsum asserendo seu dicendo. Sed contra
videtur quod aliquis teneatur dicere falsum, quia
quando aliquis interrogatus de veritate fidei, si non dicat
quod credit, videtur negare fidem. Sed ex parte subiecti
quod dicunt quod certitudo assensus fidei non sit cum formidine
quando quis homo publice interrogatus de illo ad quod voluntarie inclinatur
ad illud agitur motivum ipsius habitus fidei, quod est voluntas
Dei. Sed contra hoc est quod voluntas Dei est ut quilibet homo habeat certum
sua rei fidei in certitudine alicuius falsi. Ideo ille assensus fidei
certus est ex parte subiecti quia homo paratus est negare
potius omnia alia quam veritatem fidei. ——— Sed

Sed cont. istaz solutiõz aïe sic non est magis certus et firmus mihi voluntarij huiz ad ass fidei credendu q̃ inclinão mihi ad credendu é ex parte fidei quã, l. ex parte suppositi nõ est magis certus assensus fidei q̃ scãz. dñs si nãz si voles consideretur in ipsis nãlibz nõ potest inclinare mihi ad assẽtu. Firmus dicebz fidei, si aut consideretur sm̃ q̃ volũ præ ficatur ex motione ss̃ti lucis in ipse mihi sm̃ q̃ illustrat lumine infuso magis inclinatur ad rez fidei credendas q̃ ad assensus scientificus ex lumine nãli et constit. mihi q̃ mihi possit dissentire rebz fidei procedit ex fonte voluntatis potius q̃ ex fonte luminis fidei q̃ sic libere credit q̃ ex parte voluntatis nõ hẽ maiorez certitudinẽ assensus fidei. imo ex hac se est dificere. Ad hẽc aïa q̃ vbi alt dicit. s. q̃ aug. d. sl. q. ait. ex parte subi certitudo ed scãz q̃ fidem nõ est sensus q̃ ipse mihi magis certificatur per fidẽ q̃ p scãz q̃ vñ habẽ fidei et habitu scãz. ho sensus est q̃ ex ipsis mihi fide scãz q̃ ad assensus scãz certificatur ex lumine fidei tanq̃ ex ad de sed do assensu fidei nõ ita certificatur ex lumine nãli. cæterum si considerẽtur mihi ut p fidem lumine supnali infuso magis certificatur de obã fidei q̃ de obã scãz nec obstat q̃ pendent tanq̃ ex motiuo a pia affectione voluntatis. ratio est q̃ ex naturale lumen hoc connexionis nec cum pia affectione volũ ex motione ss̃ti. vndepia affectio efficax q̃ad exercitiũ mihi illuminat in obsequiũ fidei. ——//——

Ad 2m. aïe. hoc ma. ad pbãz dicimz q̃ nr̃a fidei nõ pendent ex illo primo quod libet est. l. nõ est tanq̃ a causa tota et totali sicut pendent cæteri assensus humani, sed pendent ex illo primo sicut pendent ab ipso mihi in gẽne cãz mali q̃. nr̃a fides non requirit mihi in mihi, aut in gẽne ob cãz efficientis ipsius ad fidem assensus nãz ipse credere actus vitalis est aug purus effectuus mihi est. nõ dependet ipse credere ipsius ad specificãz ex pia mihi tanq̃ a primo efficienti sm̃ se aut formali ob sed ipsius ad hoc pendet ab habitu fidei ut a ss̃to specificante. Et hinc p̃ modus potius habilitat assensu fidei pendet ab illo primo vltimo quod libet est. l. non est,

quatenꝰ

22ae. q. 4a. Arts 5.

qualeng pena et ab natu cognoscitiuo illig prin. aliquam no
esse mutig. Ad 3m. Ad q3. et tm est q sitia cet ad 3.
citudo qua est in fide excedit certitudinem et euidentiam quę est
in ois cognitione hal. sc. ois diuina auctay excedit cognitiõ naturam ad 4m
Ad 4m. Ad q. dicendu q dubia et deliberate no possunt esse simul cu
fide et vñ quidam rationes precedentes debent accipi ad diuersa
one ponit esse in xano ois p se ita no in distruunt firmitatem fidei
quia pter occasiones sunt maiores firmitates fidei et meriti q xang
vñ dat et repellit illas rationes volunt nre quadam deliberatione. sed
assensus no esse sine motu certus p certitudinem fidei q aliquis xang nullas
habitas tentatio de re fidei naz experta constat q aliqui ex hoc
et perdat nullas tentationes patientur de re fidei ni quidq certe fidei
no est p se ita siquidem habuerit contra vñ motu aliquos vanos studiosos
et a relig secul suspendere, a felix meritu naz pñs hmõi tentatione
ad confirmãdũ p exercitiũ pbat. n. q ex parte sua certus est sed q fides
at vñ dug homo virtute habitus fidei certioret assensus p ductũ cui
virtute huius sic est exemplus m dilectione naz dum homo habitu
habitu habet vehementiu seruire m deum q m se ipm tendat ex amore p
et nali et m̃ potest homo amittere habitu et m amittere amorem
primus. quod fit ut ex parte sua no ex parte huius habitus sit aliud tm
sicut petrus armatus fortior est et valentior ad pugnandum q iohannes
inermis, h̃ si ueniat cet inermis fortior est armato ut ipse petrus
si petrus deponat arma virtutis non ideo no erat fortior q̃ erat
armatus, sed q̃ inermis est imbecillior est. ita fides securus est, certa et
salua, quia firma q amittatur no est mutig habitus. ——//——

Q. 5a. de habitib fidei.

Arts 1us. Vm angelus. 1. homo in 1a sui conditione habuit fidem
1a con. nuncupatiue et dicere q angelus ante confirmationem habuit fidem
2a con. sed dicit q angelus ante confirmationem et homo ante
postm cognouerunt manifeste quedam cognitione quedam dederunt
mysteria, quę nos non possumus modo cognoscere mysteria credendo
p fidem. ——//——
Ad hunc arm notandum est 1o. q angelus simpliciores semper creatus est
in gra ut p m. d. 13. q. 2a. ar. 2. similiter et homo creatus
est in gra ut docet d. 13. eadem 1a. q. 2a. q. 3s. ar. 2. primo. mihi
homini fides est de fide necessarie postea ante postmodum huiusmodi
et dona superadda quę potest perfici. quod aut no in questio

vadit

Dub. 91

Veritas est An angelg. L. hō suie fuerint creati in gra fuerūt
suerunt fidem angelg ante confirm hō ante ptm adipisci
est 3. ḋmo. 1a. opō sema durandi in 3 d. 23. q. 3. q. qui negat
angelus huisse fidez. et fr. 2o. angelg cognouit tm̄ essentez q erat
ds qui cognebatur illi et reuellabat veritatē supnāle. Sīlr habebat
fidez. sz aīe tm̄ essentez cognoscebat q nō erat homo qui reuel
labat sibi nec alig angelg inferior aut superior se. hāz actiōe
angelus notā fuit tm̄ essentez aliis ꝛc quā ex creatura ꝑ abstractiōe
diuisiōe tm̄ essentez iudicabat q erat ds. qnā sz q tm̄ essentez est
angelo ds nō possē mentiri. vnde durand. sentit q angelg non me
uit beatitudinez ꝑ abstractiōe fidei. sed ꝑ actus obedientie ꝛc Thō sēt. ḋ. 3.
Altera sema est tanē. In hoc ligo, ꝛc ar. m. q. 17. ar. 2. s. ꝛc.
q. 1. ar. 4. asserentes angelos et hoēs ante ptm et assistere dō
qui cognouerunt ds esse. reuellantes ex aliqua tōne tm̄ essentē,
huisse quidez fidem dōq assentiebantur primapali obō fidei, quod
est ds sing et vng esse trin et vng. esse beatificans sustentare trinitatem et obiectum
et nō tm̄ essentez ꝑ aliquē ptm, nihil minus assentiuntur fidez, no
tātis tm̄ essentez in trinitatem nō solus in tōne credibili sed ꝑ stare
in tōne veri, nō quidem in fide ni ꝑ ficantes, quatenus tm̄ essentez
cognoscebant q erat ds qui ꝑficabatur illi veritatē reuellabat ar. et pōnt duas mēs nō angelos appētas. scz
q nus hēnt hoēm de veritate reuellata et de medio suscitat ar. duas
veritates reuellantes, illi vō hō habebant fidem de veritate reuel
lata, nō ar. duas veritates nr reuellantes. pro hac sema vr ex sed. hō.
in hoc ar. vltimo q solā illam manifestatiōnē existētiē tōnis fidei p quas
creditur apparere. z. vltimo de quo principaliter est fidez, sed tm̄
tm̄tātis in obstante nō fuit nr creatura et apparet principaliter
obm scitum dōg est trinitas et incarnatus nr. item d. 15. m. ar.
sequenti dicit aliā tō q ex aliquo signo cōmuni ꝑ mīa ꝛc cog
nōscat manifeste aliquid dici de deo et q ꝑ hoc nō solutum fuit
fidei ꝛc illud quod reuellatum est dō. 1m. vel q alterius fidei
est quelz reuelata existentiez tm̄ essentiē dō. vel q alterius fidei
tm̄ essentiē q aliquid reuellatur ad cuius notitiam manifestandā
ꝛc dicit quod reuellatur. est dubium. quia illa angelg cognoscebant
tm̄ essentez q nulla creatura ꝑt reuellabat mysteria dīnarum mīa
quē ipse supremus erat mirabiliter creatrix et dōs illius compatrabilis

lt

et eius actionem. unde fides studens erat q. nō poterat esse cū
spatio alterius ad alterius studenter iudicabat q. erat deus qui pro
ponebat illa mysteria. 2o. etiam angeli cognoscebant studen 2m
habitum fidei et virtutis quam habebant. fides essentia huius
fidei est q. nō possit motivare ad faciendum habebant studentiam
q. erat verum eorum ad quod movebat fides, quod quidem studentia
est manifestans nō fundendo lumen fidei. 3o studentia 3m
quod excludit fidem alterius est. l. ex aliqua tone a priori ita
aut saltem a posteriori sicut studens est nobis a posteriori dei sed
studentia manifestans nō est studentia mea ergo manifestans 4m
4o. fides acquisita potest esse studentias manifestans et fides
diuina. quia per vtramq; fides creditur quod nō videtur eadem
ps. nas studens est nobis manifestans q. est homo hoc
credimus per fidem huiusmodi.

3a. semia est q. angelus ante confitens et homo ante spem huiusmodi
fides sed non studentias manifestans quas semias nos per 1. q.
sequimur et pro illis explicatis dicimus certum est angelos ante
confitens et hominem ante expectum huiusmodi fidem et opposita non est valde
timeratius et proximus erroni sed non est error. sed dicimus quod
nos in scripturis fide manifeste est placere deo sed nemo sanctorum ex
cepit angelos ad hanc regulam. solus ergo dominus filius dei habet
excipitur. 2o. habuerunt fidem. et constat q. respuentibus
doctrinam angelis tam malus est homo sicut non videtur nos 2a con.
tam malus est homo q. angelus. ad finem sed humanum nullus erit
ipsedens reuelatum mysteria fidei nō statim coexistat studenter
quod nisi quis reuelat per angelos. ma. sed oculus non videt deum
absque te ergo. i. sed per nullis nobis nullus manifestans hoc proponitur ad nos
credendum illa mysteria. et per hanc tam apocalypsim. i. forsan
dicit quod est eadem mensura nobis et angelis in ciuitate ecclesie Jerusalem
dicit est clara q. infinitus nullus rei proportionis cum finito et respuentibus
dicit non est maior proportio inter angelos et homines. 2o. angelus
l. homo ante confitens l. lapsus habuerunt spem et fidem. fides
non est fundamentum spei ergo spes erunt speranda. item q. sine natura
fides ipsa studentias quam habuerunt, similiter negabitur rei
iustificatum ad roma. 8. quod non videt quis quod speret. ang
ps. nas angelos. et homines non erant completi in esse et sperabant
beati

hcarnationes, habebant n. processum tendendi in illas, q̃ actus
est sm̃ fidei angelq̃ et hoem̃ huiusq̃ supnales cognitiõs mysteriorũ fidei, sicut et ipse dicam. Satietur in pulchro sententiarum
.q. 3. Sed tñ dens cognitionem rerũ supnalium q̃ scitur deum dirang et vnq̃ no pt̃ haberi nisi p̃ lumen dei, quo mediante cognoscitur ens et bñ sicut et ꝓphetarum cognitiõs obscuras et enigmaticas ipse fecit. ma. 9. et in illo exemplo. 28. tu signaculum similitudinis plenq̃ sapie, p̃fectus decore in deliciis fuisti a die conditionis tue. Item ysa. 14. quomo cecidisti de celo lucifer qui mane oriebaris, quibus verbis exponitur excellentia illuminationis angeli. et not. est q̃ hec testimonia quibus ad literas illi pertinent ad regem quendam Babilonis et tñ sñ̃ intelligentias sanctorũ et scholasticorũ, citata verba ad literas referendo a finem ad dignores, qui est caput superbie et luciferi. ꝛc
ut aliq̃ que ꝯueniunt memoriq̃ tribuantur capitis et vnius
ecclesie, sñ regulas illius sñ regulas illius quas auctor addit. lib.
2. de doctrina xiana quarũ vna dr̃ de capite et membris alterum de diabolo et eius angelis. ceterum q̃ dicit ad hoc sit et illo certa
ig. vbi agitur de creatione hois et dr̃ dixit illis et excogitemus
et docebimus mihi respexit illos, creauit illis sibi spũ et usq; ad
illud et magnalia honoris eius viderunt oculi eius, et honoris vocis audierunt aures eius. Et sup quem dicit intelligunt sancti intelligunt
graz dona quã homo recuperat ante finem et p̃fectius post iudicium sic.
2a con. Dicimus 2o. q̃ euidentia in attestante deo de mysteriis
fidei no pt̃ simul esse cum fide. sic nam euidentia in attestante
deo efficit euidentiã cognitionis vnionis predicati cum subiecto ut q̃ deus
est ens et vnus sc. Ille qui contradicit a caute, sed tñ deus nus
quid quid deus revelat est verum, deus revelat se esse trinum
et vnum q̃ est verum deum esse trinum et vnum. qm̃ est fides Cognoscimus. cognita est lumine nali. nisi ens est euidens q̃ deus revelat
q̃ et unus est verum et euidens, sed n̄ dicit cum. euidentia essentiae
cois sit verum non aliud est euidens q̃ predicatum conuenit subiecto
sm̃ se sed n̄ est euidens verum in attestante. Sed adhuc obstat
nisi aliud est esse verum deum et trinum et vnum q̃ ita sit apud
dei q̃ aliud sicut hoc verum euidens, dicit euidens q̃ predicatum
vnitur subiecto cui illa euidentia no terminatur ad ipsum alium
sed q̃ ita est, sed in ipsum attestantem p aliqua signa efficis

euidentie

2ª 2ª Qº 5ª Arg.us 1.us

evidentes. 2º est arg.m scia a posteriore excludit fidem in
actu ee veritatem demonstratam a posteriore et in no magis ge
nerat evidentiam conis in se sm propriam rationem quam evidentia in testi
ficante ut cum philosophus demonstrat ex creaturis ee deum no fuit
evidentiam in deo et in esse divino sm quod in se est sed sm quod
relucet in creaturis et in suis effectibus et similiter astrologus tpore
eclipsis no videt interpositionem terre inter solem et lunam in se ipsa
sed in effectu scilicet eclipsi et hoc sufficit ut dicatur habere
scientiam quod terra interposita est, nec possit habere fidem illius
ergo multo maiore ratione qui habet evidentiam huius veritatis deus
est trinus et unus in evidente testimonio ipsius dei no poterit habere fidem
illius obscuram et confirmatur nam effectus dei in creaturis magis exhibi
ti sunt et remoti ab esse divino quam testimonium dei testifi
cantis sed totam nam de supposito quod est trinus et unus distet ab ipsa
veritate quod sit trinus et unus ergo si effectus naturales faciunt evidentiam quod deus est,
ergo testimonium dei evidens faciet evidentiam eius quod testificatur
Praeterea nam testimonium dei est eiusdem ordinis cum veritate supernali
magis quam effectus naturales sint eiusdem ordinis cum deo auctore hic et
quando esset equalitas proportionis inter effectus naturales et deum auctorem et inter
testimonium dei evidens et deum trinum et unum ex altera ergo quando erat
legitima quia est eadem ratio utriusque. Ista fides ut s. ostendimus
q. 1. ar. 4. pendet ex natura suae speciei quantum ad assensum a volun
tate libera sed evidentia testimonii divini multo magis convincit intellectum
sine aliquo ordine ad voluntatem liberam ergo. mi est aperta
nam est evidens deum no posse mentiri et est evidens deum hoc dicere
ergo convincitur. deinde est arg.m si evidentia in attestante no ex
cludit fidem eadem obiectio sequitur quod beati qui sunt in patria ponunt
habere fidem de perpetuitate suae beatitudinis. Pr. sequela quia beati
no cognoscunt istam perpetuitatem nisi quia deus dicit illis evidenter
no n. talis perpetuitas relucet naturaliter in divina essentia sed haec per
petuitas pendet a libera dei voluntate ergo sm cognoscunt illam quia deus
dicit eis evidenter quod erit perpetua gloria illorum ergo sm se nam caret. ponunt
habere fidem de perpetuitate quia no cognoscunt eam nisi in attestante.
3º dico quod tam angeli quam adam, apostoli et prophetae habuerunt testimonium 3ª con
tra magis evidentia quam nos ut convinceretur intellectus ee obiecta fidei in
ratione credibilis, quam potius de quibus dam habuerunt evidentiam

de qu

de quibus nr̃ hẽmg fides. Ut angeli habuerunt lumen fidei ꝙ
mundus fundatus est ex nihilo. et ꝙ ipse fecerit aut ipsi angeli
motibus quae nobis fidei est. et hoc est quod ꝓbant ex auctoritate
sacre duran⁹ et alie⁹.

qᵗ con.⁹ 4°. dicimꝰ ꝓbabile esse ꝙ deus posuerit in creatione pure naturalia
lumen fidei mysteria fidei nr̃e in testificante. sic ꝙ quod est filio
deus contulerit illas ultimo est carie. quam multa dixerit ante mi
temporis sequentia. 2°. sic potuit deus ꝙ elevare in influxu hoc
habitu fidei intellectibiles quibus fideliter assentiatur habitus fidei
et sic esset habitus infusus fidei. sed si homo haberet habitum fidei
et cognitionem conjecturalem fidelium mysteriorum in alio adstantem
ipso fidei testimonium dicentis sui. Suas sententias et qui assentiuntur
fidelem sententiis fidei, quasi esset cognitio certa eorum esse
testimonium dei. videantur dicta ar. 8 ad 3m. q. 1. ꝙ 1.

Rᵗ con.⁹ Dico 1° magis probabile videri mihi non esse possibile fidelium
in adultis sine lumine alio et principaliori quam sit fidei. s. ꝙ deus
esset causa efficiens quibus fidelium mysteria quae proponuntur
ex fide et quae efficiunt divine consortes, sed hoc potuit esse naturale
naturaliter et divina naturalia sine lumine alio. 2° huius primi
videtur esse ꝙ si homo de potentia qua angeli habuerunt hanc laudem ante
confirmati in gra. sic ꝙ non est producibile actus fidei sine lumine
fidei sine quo nullus actus fidei est. sic ꝙ non est producibile actus fidei
dominis nullus actus fidei. si angeli non habuerunt hanc laudem non
habuerunt fidei. probatur antecedens ꝙ lumen fidei ex non est conse
quia gratuitus fuit sicut ipse passiones de contra. et citra lumen alio
non potuerunt ad plenum ꝙ ipse habuerunt lumen fidei
sequi ex hac vide. et quod habuerunt aliud lumen quod deus produxerit
in eis lumen fidei. ꝙ ipse habuerunt ista certissima formata quare
deus est producens in tota creatura ꝙ ea efficiunt volumus
consors nr̃e quo nihil excogitari potest melius. sed dicat quis
ipsa erat potuit consequi aliquod lumen maius quod sufficeret
habere actus supernaturales fidei. sed hoc est impossibile
ꝙ quod quo sequi aliquis est ex non est defectu de parte hoc
lumen non dimanat a deo non est dimanare. 2° probatur
dentes non potuerunt cognoscere virtutem lucius semini, nisi cognoscatur lu
dentes fidelis ad quos potuerunt pingere semen illud. sed ista fides etc

Jemina

femina quedaz sunt ispi[ritu]s sc[t]i quaz continent[ur] virtute ipsa
illud ad roma. 6. gra dei vita eterna et 1 can. 3. viste 1 cam.
quales essez debz dari castis dum tñ qz semen dei in eo manet & nemo
potest studente coinquinare quaz ipse sanctas ecclesias fidem nisi studens
coinquinat etiaz dei potest in aliquis esse certus nō solum
qz hoc sibi ex ipsa diuina revelatione sed etiaz qz hoc erat ex
privilegio proprio singulari dei quas horaz apostolo nō per
lumine gre nō illustratus. huic doctrine cōsonat illud 1.
Joan. 1. nunc filij dei sumus & nondum apparuit quid erimus.
1. scimus hec diuina est scientia in hac vita sequitur certa scientia
quam cui apparuerit similes ei erimus. qm videbimus eum sicuti est.
de hac tunc scientia certi sumus. nobis enim obscuris qz sumus
beati viatores dubia sunt. ipsum nō posse scire
alicui certa gre nisi lumine gre. ℣.

Malus dicitur dupliciter ut ad 1. cau. sicut ang. nec. n. supremus angelo
studens nec cognoscebat qd nō erat alia creatura superior illo
in mysterijs dei revelatis nisi deus sibi revelaret
abscondita sm ee nale, poterat in latere sm mentis gratiam singulis.
sed contra dicitur adhuc in hoc casu studens esset diligere aliq
qd erat qui revelabat illa mysteria. hz qz erat illi
studens q illa creatura nō poterat talis esse. sua virtute
de supernali & studens si erat ang deus. 1. q. scitus. p creaturas
alias revelabas. est aut mysteria qdez fallax p mysterium
creature & hoc studens gre lumine nali. ℣.

Sm q illa creatura poterat bona aliquaz virtutes operandi
supernales quidem sed ex illa virtus ut ista erant data qua
deus per malitiam ut esset falsa miracula unde illud cum
virtute per malitiam suaz poterat fallere angelus utendo male
virtute sibi data ad seductionem operandi in mentes alterius. et ita
operaretur falsa dicendo non subuertitur deo sed creature.
ad 1 estimon. d. th. 2o hoc art. 2 q. 6. dicit. sed aliz vi
sio beatifica in studente videndo q deus est qua nec stat
vo ℣ virtutes unde nō oportet q. d. th. ponat studentiaz
limitis in substantie cui qua possit ee deus. ad estimbia vo
q art. sequenti ibi dicemg. ℣ ad. 2as

ad. 2m. tonez fz q ad euidenciam euidentie illaz q̃ ea citra eç supflua
nõ sufficit lumen rõnis nãle nec fidei infusum habitum nõ
acquisit. quia potest ee rõnabiliter tales in actu nõ sunt
euidenter euidibiles nisi q̃ancunq; diu fuerint assentiendo
nisabiliter alte hm̃ requirebant ipsi infideles supflua ad
euidenciam euidentie hmõi. tribuere. quaz hm̃ spẽ nõ habuerunt
ideo li de facto, ac ideo nõ poterant euidenter assentire
fidei et fidei quaz habebant. sunt excusandi. sed ideo
dicitur dampnari. q̃ alle fuit ei dubia. et dubia in pernitiosis. aut dum
in limbo puer. naz illi dicit nõ poterant hec pie euidenter assentire
que contra eos aut eoz fidei erant. certitudinaliter q̃ sunt ei
formaliter ita.

ad 3m. cõe. tonez fz q efficaciter et tanq̃ euidenciam infallibilem alleganda
ad vos fidei euidentia nõ allegatur ea euidencia q̃ sit penitus
inde fieri habeat ee excludi fidei et ideo dicit ut dicitur.

ad 4m. fz q euidencia huius fidei nõ est euidencia istius vel hm̃ mõne
credibilis aut quadaz certitudine mentis, quaz fides et assensus
fidei maiores simul aut euidencia in tõne credibilis.

Articulus 2us

Vm. in dmonibz sit fides. 1a. con. in dmonibz nõ est fides
laudabilis, ita aut sit donum dei sicut explicatum est. ad 2m.

2a. con. In dmonibz est fides acquisita et quodammõe coacta
ut explicatum ad. 1m. quia credibile est ex fidei motiuo euidencia
et hanc arm dub. 1o. de. 1a. con. et de tõne illius an in dmo
nibz et damnatis sit fides infusa quia infirmi fuit et infidelis
et vera pars affirmatiua et ratio patuit 2. cap. vbi ait ha
bitus q̃ tõng et actus et bne fuit, et dmones credunt et contra
nigeunt. vbi dicit sacrus comparat fidei sicut nõ habenti habi
fidei, q̃ quaz habent dmones et dicat de fide fidei q̃ bne fuit
credere. et fides dmonum laudabilis est. et confir. naz.
aug. lib. de fide et ope. cap. 1o. et hild. 13. de trinit. cap.
19. et hiero. 6. sup. ioan. dicit fides petri et fides dmonum
et. d. 18. 1. ad eccliam. 3. vbi 2. ait quã nõ habitat in nobis
p fidem nisi mes, aliõquin dicitur ee in dmonibz et 2o q̃ habitus
fidei in dmonibz sit eisdem tõng. et nõ diuturnus bona conscie
d. 18. item q̃ audiret ab eis dampnabit dem. 18. ait ysa

9.

2ª 2æ q. 5. Art. 2m

q. 17. ar. 2. ad 2m. q magis sit ex fide mortuos mori damnari
q. ipse Xps. sed tales sunt damnati sicut angeli sicut homines
qui fuerunt fideles et habuerunt multa peccata secundum
se in suis sunt aliqua bona affectualia. manet in illis multi
habitualia, ut bonum, et videntes in parte illius et ponit eadem
illa veritates supernaturales et aliqua bona operationes ut consilia
alia audiendi sanctos ——

2. Amore ad hoc quod quis fidelis sit accipiendum
nunquam fuerunt infideles per fidem non aliter contingit
quod per infidelitatem fit. ——

3. Sicut de hoc, in mortuis quantum ad hoc qui
non fuerunt, sed nunquam fuerunt per quod distinguitur
inter fidem qua fuerunt et non fuerunt per quod distinguitur
distinctio illa per quam catechumenus baptizatus qui modo habet
est. Constat de est multi qui hodie non sunt baptizati
et catechumeni non est finem distinctionis ——

per hoc ad quartum. m. d. 23. q. 8. ostendit quod damnati
habent manet fidem in mortuis. non dicit quod in angelis fuit fides et
est manet in demonibus. eadem ratione fuit in ecclesia de sum. hu.
et fide catho. ecclesia. nostra autem fuerunt cum fide in futura non con.
est in demonibus nec in damnatis per tres rationes. d. 15. m. ar. 3. ex
dictis ad 1m. patet ad 1m. quia hoc verum est de quibusdam
fidelibus qui habuerunt fidem infusam et habitualem non ita
de reliquis. dicit enim regi nunc mihi non in ecclesia ludentia fidem
illa non tanta fides ut possit dispertire dicit thomas in
divinis nisi videat in manibus eius cicatrices damnati ita sunt affecti
exodus dicit quod non videbunt hoc ludentia fidem amittentes
et non sunt fides mortuorum quia manet habitualiter formaliter credendi
per fidem fidei. sicut quod quod sunt in inferno ita voluntas assequi
formam fidei, quia est fides quia per fidem iustificatus manet 8mo
in illis. et confitemur si non manet in patriam ideo non est iustificatus
quia non habet accidentalia premia et vitae aeternae illis. in illis manet an
sed non in patria. quod quidem est fides. Deus in damnatis non
possit esse quod fides manet. tantum habituales in illis fides
infusa. tria erga illi qui sunt in via. fides autem formata et
amabilis in viis electis. et sic fides manet in illis.
ad. 2 Iacobus. Mortuus est autem ut compleat fides sine operibus
fides demonum quia ad hoc sufficit quod non sit

poduit ad finez vite eterne. et itaq; dic ad sanctos aq̃ubꝫ
aliq̃ ipsa fides mi fiormꝫ vocatur fides dēmonuꝫ, qz eaz fatent
chae. nō saluat hoēm sicut nec fides dēmonuꝫ icaz saluat.
ad eſtimoniuꝫ v. d. vb. ex q. 17. Si illaz comparaez ea aliquam
et eſſentiaz q̃ſ vtrumq; reperiet dni dēmonibꝫ. s. fidez et
spez mſiez. mi maioꝛez reperiꝫ caritaz hēt spez. 2ª q. bost
he fide acquiſita qua mala in damnati nō hī spez aliqua acquiſita.
ad 1.ª Dicendū q̃ in ꝛōne fidei p̃tinet manere timoꝛ cū certitudine
bona affectionis ex ſupiori et adhuc eſt in statu viatoꝛis. ſed
quia nullus eſt in dēmonibꝫ et do non pōt hēꝛe fidem. —
ad 2.um Ad illud qd̃ obijcit de ꝛōne fidei p̃tinente ad demones pia affectio
ideo non pōt ee in eis fides dicendū. 2º. q̃ cōmunit̃ mi illi
fides p̃ deſectū ꝛōnis manens, ſicut dux deſinit eſſe in aere obſcuꝛo
ꝛatiōe ſolis obſtāte aliquo contꝛario. 3º. dicendū q̃ ad cōmunit̃
mi illi fides ſ. quandaz aſſentiuaz contꝛariaz q̃ dem hēnt damnati
et dēm ſorte fidei. ſ. q̃ poſſunt hēꝛe huiuſcemodi ſi nō eent
hoīa qua cōmunicauit nouū testamentū, et ita p̃t dicere xaug in
hac ſtria ambe ſunt eadem ſi eadem mala vniuſa quia
ponunt̃ ab eadem. Sed dicat mi aliquis qm̃ ſuo ergo mi ſalus ſpāt
et cōtꝛaria humana q̃ns habeo dēm nō ſum certus. ſed ſimiliz
actus fidei nō ſuꝛt damnati.
ad 3.um Ad illud q̃ dicit q̃ fides q̃ dem habitualis ſalua diſtinguit mi miſeꝛo per
caritatem, ſed mi q̃ non ſuꝛgant baptizati diſtinguendū
quandaz manuaz ꝑ illaz fidem ꝑ quaz mortale ut dicit caꝛitati
ſuffuſum. —

Dub.m 2m. eſt ꝛō 2ª. ad oppoſitum illius eſſet. ſalt cōmuniter illos q̃ fidez Q2
mi illi acquiſita requiꝛit liberaz motionem voluntatis ut determinatiuum ſui
actus. ad quod credendum ut dictum eſt q. 1. ar. 4. dēmones cogun-
tur ex parte obiecti ſ. nō ſum fidem acquiſitam. —
2m. 2º mi ad p̃dicta ſequitur illud ſeruus q̃ ſcit voluntaz dñi ſui et
nō facit nō pōt ſcitum ee causa fidei acquiſite ſed dē
dēmones ut dictum eſt. ſ. mi ad illud dicendum q̃ mi ſcientes
nō ſunt hēntes fidem acquiſitam. mi ex beatis
ſ. dñm videntes cōmunit̃ dēmones ex euidentia ſignoꝛum
manifeſte cognoſcut hoc ee a deo. —
Ad 3m. dēmones ſcientes cognoſcunt q̃ hoēs qui cruciantur mi miſeꝛo
cruciantur q̃ nō merentur cogem ſ. et hoc dēmuli. item apoſtate
cognoſcentes iudas ex ſuis aſſumuntur mi ꝓpꝛia bona q̃ fecerunt

2a 2æ. Qo 5a Actus 2us.

Q ex hoc esse videntur colligunt q̃ sedes Romana clij vera est
Nota. 1o. est q̃ cardo nulli dubium est una perfecta altera imperfecta
prior est quod nullas ad relinquit libertates ad oppositum sen
tiendum sicut contingit multis in assensu primarij principiorum
et conclusionum p demonstrationem, imperfecta vo cardo seu hostius dubitatio
est quod ad relinquit aliquales libertates ut absolute loquendo
intellectus possit oppositum assentire quamuis maior difficultas et
propensio ad unum sit dissentire, tamen absolute est dissentire seu
q̃ valde difficile est. —//—

2o. hoc est q̃ miraculum. 1. signo facto in testimonium veritatis
fidei debet poni consequenter ad quibus aliquis dubitare possit
unde est an sit verum miraculum, alterum an ens sit verum mi
raculum, assertiua vo a deo confirmata falsa doctrina. dicimus q̃
quibus homines unde poterant dubitare de duobus scilicet an sint
Dei oculi qui dati sunt ad conatum, et an testimonium illi oculi
in confirmationem doctrine hui viri asserentis et maxime bone predicti magis
ad mores non poterant dubitare de veritate miraculi sed de
ueritate habita in mente ad assentiendum q̃ erat illud miraculum
absolute loquendo Dei ministerium hoc, ut ex illud 2um. non
dubitare an de facto fiat tale miraculum ab isto deo in confir
matione illius doctrine quia iste erat absolute loquendo q̃ ministe
qui fecit miracula habet tales potestates faciendi miracula
quotiens vellet et hic p malitiam suam aliquando potest facere
in confirmatione alicuius mendacij quia vera difficultas
fuit credere q̃ deus tales potestates dedisset huic ut permitat illa
ad falsum. —//—

3o. nota est q̃ ad tonez fidei siue in creatis siue acquisite nonest 3o. Nota
necessarium ut ille habeat liberas vires ad seu sanz est ut habeat libe
tales admixtas cum aliqua tristitia, sicut qui videt mare
mari horribile tempestatis et periculosas intrare, libere potest nauz
absolute loquendo potentia non proficere seu mihi tamen videtur
quod aliquis tempestate et simile contineat eum qui peccatum detesta
tionem ad refrenandas vires, ille iudicat liberum dari esse pe
cuniam salutem, quia illud iudicium haec ad mixtum misericordiam
et sic hoc stat sic ex. d. 16. in 2o. vbi ait q̃ aut voluntas mouetur ab illo
sed contingere ex duobus. Unde colligitur q̃ ens voluntas dei non
mouet

monet mittig ad credendum, quod non videt, ꝫ nō ita libere
sed cuꝫ quadam coactione ex euidentia signorum per miracula
ut dicit. Aug. ad 1m dicit q fides dēmonū est quadam mō coacta. vbi nōt
est verbum istud, quadammō, ut in 3. d. 23. q 3. arᵗ 3. ait q dēmones
nō bñ libere assentiuntur rebus fidei quas credunt. et ad hoc
hoc q nos fidem acquisitam credimus esse donum dei vix et cum
maxᵉ difficultate possumus dissentire et nihil omnino in hac assensu
aliquid est liberum. et quidem in fide humana. ut ex hoc ad assen-
sum fidei sufficiat q voluntas moueat intellectum ad assentiendum rebus quas
coactione, cum n. voluntarium et simpliciter et liberum simpliciter illud dicamus
ar. 3. ethicorum et. d. 15. 12. q. 5. vbi docent esse voluntarium
quod fit ex metu. l. [illegible] aliquis cum exorcizatur. ff. de his.

Ad ho. Vltᵐo nōtᵉ est q ad hoc q fides in fide requiratur aliquis assensus
ni ad ea q diuinitus fiunt aliquo nō communicatus mihi fiunt non
est necessarium ad hoc q fidei acquisite nō est necessaria alia fides sed sufficit
est assentire ex quadam inclinatione libera voluntatis ut dictum est. et
hoc nō dēmones assentiendum habent ad fidei.

Ad dubia ꝫ solue ad 1m. Inspectus a dicta. sed ad 2m. adhuc ꝫ
q dēmones euidenter cognoscunt multa signa et miracula et adeo
ut auctore nō in eis euidenter cognoscunt sicut alia signa et miracula
ad confirmandas veritates fidei. Vnde absolute loquendo potest
erat dissentire, nō n. mihi communicabatur. sed ꝫ euidenter q dē-
mones assentiebant miraculis et veritatibus ad eos dictis ꝫ
nimis euidenter sibi assentirent. Sed cōtra hoc vr ergo dē-
mones magis euidenter ea vera doctrinas et credentes, p quas
esse diabolus qui de principes huius mundi et artifex omnium malorum.
Sed ꝫ q ea dēmon mihi euidenter suspendens actus fidei
ita ut nec assentiret nec dissentiret sed fortasse nauseabantur
adeo ut ipsi miracula operantes dēmones, nec suspenderentur actus
hoc n. mihi malum esse videt, sed in suppositione illa haberi euidentia
dictum magis euidenter dissentiunt ꝫ assentiunt. Ad ꝫ
q. m. dēmonibus malitia coniuncta non sunt. Vnde est in eis malitia ad
inclinatio ad cognoscendas veritates et ad fugiendum assensum mendacij
vnde est motus existentia quas dēmones patentes si se inclinarent
ad dissentiendum doctrine euangelice quoꝫ testimonia sunt euidenter ꝫ
habita, et ita se exponeret periculo sentiendi falsum sciens et prudens
hoc erat maxᵉ est cōtra illius inclinatio.

Aug

2a. 2æ. Qo. 5a.

Arus 3.us

Vm. qui dicit unus arm fidei, possit haec fides mfarmes de diis articuli. con. est qui dicit unus arm nō hēt eandem scientiam mfarmes mfirmas, nō potest eas et alius articulus. — Sed hunc arm videndo a sunt, quia dicta sunt. 3. q. 1. ar. 1. debēt fidei et de tone formali illius et mi ar. 10. de auctē tactij. — Sed et con. et simul et hic arl tones est dē. 1. nas. d. 15. circa dub. possit unus habere ex tone fidei obe. q. ua sublata spēs illius non manere non pōt. Con. q. pōt auferri illa tō sine ruina necessit unius obe. habij nō aut ipsius albedinis. Q. potest manere tō sine defectu et alius ar. Tactij. Exemplatur de unus. et confirm. nas eadem con. unus amb scia non corrumpit habitus scia et alius con. et similiter unus artis nō corrumpit habitus. — 2m.

2o. sequaciter ex secunda. 6. tē. qm. si aliquis magnus theologus in adultis unus hereticus statim amittat habitus theologicos aut ipse experientia confectus, nas tamen aliqui solent habere optimos theologos scribere et alius ar. Fidei. sequela pōt nus habitus amb sine ne pendere ex habitu primorum principiorum. Si in illo corrumpitur. Aliter fides qua est habitus primorum principiorum habitus quidem in illo fundatus sicut si corrumperet habitus primos principiorum habitus nō posset manere aliquo modo. Et confirm. nas theologus q. multos audivit habuit theologos et nō per unum actum amisit. — 3.

3o. Quicquid sit passive prompte et facile assentiri eorum articulis quos tenuit sicut antea, et sicut catholici, ut tertium unus facile assentit pdcm est hinc et hinc. a confirm. nas hereticus adducit experientiam in sepso et alius ar. quos tenuit sicut experitur catholicus in sepso et hoc ar. fidei. Scilicet quod dicat se tenere fides per duos articulos. hoc dicit de ipsis sed dicit hereticus de sepso et nō de ipsis, quod sicut dicit d. 15. hoc dub. Sicut de eadem videtur scribit Richar. m. 3. d. 23. q. 3. ait q hereticus qui dissentit uni ar. fidei, licet nihil minus fides maneat in aliis articulis. Et eadem ratio est de omnibus peccatis mortalibus. Et de caritate. — Con.

nos dicimus statuimus certos con. Nā de temerario est nemo proximus dicere fides mfarmes sm hinc unus manere in hereticis et sit q est con. theologis scholasticis et sensus. Item q hoc videtur sm. Ciū ni concil. Nyden. sess. 6. cap. 15. asserendus est non

no infidelitates per quas fidei ipsa amittuntur. Vbi considerandum
tamen certum quod quidam infidelitates amittitur fides et alie non
illae fidei. et hoc sic quod si aliquis sit vita assertus antequam fidem
suscipiat ut nollet credere unus certum articulum fidei et postea fidem
assecutus credat illum articulum et sic postea fidem aliquis
similiter fuerit assecutus amittat fidem. Secunda quae docuit S. Th. q.
4. art. 4. ad 3m non est mirandum de virtute fidei comparatione ad fidem
quia sicut dispositio quae requiritur ad susceptionem cuiuscumque
confessionis fidei. Tertio est articulus sequitur quod haereticus simpliciter loquendo
sit pars ecclesiae et quod sit membrum in actu considerando. Et impossibile
enim est temerarium et contra sensum eorum ecclesiae. Sed sequitur quod adhuc
aliqui haeretici recipiant influentias fidei infusae a Christo quas etiam
sicut et Ioannes Petrus de quaestionibus dicta q. 1. art. 10. ubi
ostensum est. Tertio etiam non esse pars ecclesiae simpliciter loquendo quia fides
Petrus Ioannes quia eius est membra infidelis. 3o sequitur quod
aliqui haeretici dicendum sit fidelis cum est haereticus. Sequela
sed haereticus non fides infusa est fidelis. Huic articulo duxerunt
concedere aliquos haereticos qui non dixerunt unum articulum fidei habitum fidei et aliud infidelitatis
unum habitum contrarium quod dixerunt unum articulum, imo aliquos posse habitum infidelitatis multiplicare et illum
articulum tu credere unum infidelitatis et illum articulum simul sit cum habitu
fidei et aliis articulis. Haec secunda duarum continet duos errores
unus contra philosophiam alius ponat duos habitus contrarios et simul in
eodem subiecto, alterum quod contenti quod haereticus est fidelis hic non est apertus
error contra istum eadem consequens, nemo. n. nisi lutheranus sit dicet
lutheranos esse fideles quod docuerunt articulum, et glorificationem
et creationem et septem articulum humanitatis. Verum est hoc ex causa
quia dominus docet aliquos infidelitatis posse esse cum habitu fidei non
est tam expressum error est non valde remotus error et error proximus
non est de doctrina ecclesiae. Modus aliquis habitus fidei, aut alterius virtutis
mihi videtur duplex esse posse unus formalis a quo accipit spem
et quod distinguitur ab alio contento sub eodem genere, aliud non
est habitus quod quidem non requiritur multiplicatur sine multiplicatione
contingit si aliqua scia sicut est definitio rosae et definitio equi in
proprio habitu quod sunt duo media valde distincta ad distinctas con-
clusiones. Conveniunt tamen in una ratione formali communi. Dicimus
igitur quod aliquis error de modus formalis non potest haec habitum

Equidem

22ae q. 5. Art. 3.

sequidem solutus esse habitu, sed malignus errare et aliqua
noua inania et non habitus retinere ut medium forte in physica
est ens mobile quod non abstrahit a materia sensibili, a quibus aut errauit
et mutabitur ens et aliqua non potest de phisico esse alia noua con-
multa, veritates quas tenet per cineae ad theologiam, qui aut errauerit
et desinens equidem potest haec habitus et alia deficiere ex physica
unde ad 1m dicit Rm. q. qui abstrahit medius medius formale dei quod
est ens verum reuellatum, et ministerium eius, non potest retinere habitus
fidei, aut vita fidei. sicut est apud antiquos philosophos parmenides
et melissus negantes motum appellat non physice loquentes, essaut
qui motum et mutationes sensibiles contemplabantur appellat physice
loquentes, licet errarent et alia plurima veritates. 2m 2ae q. 1 a. 5
in sacra acquisivit et multa noua inania quod variantur sine quod
divinis a cenit veritates ad misericordiam distinctas contra fidem
in fide non sunt mutabilia nec naturalia nec inania ad essentiendum
reuellatis a deo, sed immediate creduntur ex diuina
reuellatione per miracula eius manifestata. — ad 2m
ad 2m dicit aliqui Dm negantes sequelas qui dicunt theologiam
pendere ex habitu sed non per se sed per habitum fidei et acquisitam
et primam, sed huiusmodi theologia non posset haec maiorem certitudinem
quam habet humana acquisita non est scita sed quidam opinio. quamquam rei
autem est hic solutio. Dm nos qui sentimus theologiam esse scientiam
et per se dependere ex principiis reuellatis a deo sine reuelantur
per fidem, sive plumen est, respondemus ad hoc antecedens et sequelam
quod habitus theologicus non est planus de subiecto fundamento, sed
manet aliquis similis theologia equinoctium, sicut homo mortuus
non est homo, aut manus abscisa non manu. Item ex principiis sequela
et ideo est quia theologia comparatur principiis, ad quae verae et
ultimo non potest accumulari in certitudo et qualitate, et sic accumulari
in esse habitus. sicut motus semper manet accumulatus primus pro-
motionis in tempore motus non autem tempore quia non acquisitus, sed habi-
fidei infusae quia donum dei est per unum actum contrarium corrumpi potest
ut infra dicemus q. 24. a. 12. Ad hunc modum respondetur
possumus ad 2m dicendum de virtutibus moralibus acquisitis. — ad 3m
ad 3m Rm. quia potius experientia constat esse quosdam de
facultate et scientia ad in bonis errores incidere et adhaerent cum
gene. 4. a. en ajas me hodie a facie tua et ero vagus et pro

fugiuy. Et simile est illud Isa. 57. abscondi faciem meam ab eo et abijt vagus in errore animi sui. Ad confirmationem dicti fidei certus est debere fides omnino rectitudinem a deo et proprijs abdicata ut nec falli atum nec fallere possit quod hebdomadarius missae quod in canone illius ad astantium ait quae ab ecclesia pronunciatur, haereticis aut alijs ejusmodi esse posset quod canon pro rectitudine. 3. 1. veritatis hic fallitur quia veritas non recedat illi hoc sed judicio suo et errore ducitur quare longe distant in hoc haereticis et Anglis. —//—

A 2us. 4us

V. fides possit esse major in uno qm in alio. 1a con. ex parte obi potest fidelis non diversificatum fidei in credentibus. 2a con. ex parte obi nichil potest esse fides major in uno qm in alio. Sm quod plura explicate credit unus qm alius. 3a con. si assistentium fides ex parte subi Sm quod habitus fidei a patre potest esse major in uno qm in alio 2r. falsum tus ex parte initij qz ex parte motus. —//—

Dubm est in hac 2a an impossibile possit esse major fides qm in eodem christo 2i
m. 1. arc. et 1o sit alia. pro parte affirmativa nam scripta tenet fides magis explicitas mysteriorum qz justus habebit majores fides salutis ex qua sibi nata. —//—

2m arc. Sint duo justi quorum unus habeat majorem fidem qm alter ex parte subi et moriatur ille in mortale peccatum. tunc omnis illa non amittit fides, nec minuitur in eo nec habetur in subi a deo aut bono a secundum aut nunquam diminuantur et in illo statu manebit fides major sicut antea habebat. —//—

3m arc. 3m fides in primis potest augere ex parte subi p majores intensiones actus ex parte initij et in tantum potest augere, ut superet alias fides totius partis mundi. et confirmatur. d. th. dicit minor fides ex parte subi. 2r. potest esse major uno modo per majores habitudines et terminatas ex parte initij. alio modo ex parte motus per majores simplicitudines et denudationes. 1. confidentiae et potest continuare ut in hac augeat fides illo priore modo in statu ut exultat quantitatem fidei 2o. modo in hoc justo. —//—

Dicimo 1o res esse certas Sm fides catholicas qz una fides potest esse major alia. ut patet ex testimonijs d. th. addendi in dicto sed contra et sue i7. dicitur ibi dicto, addauge nobis fidem. et 1. ad corinth. 13. si habuero omnem fidem ita ut montes transferam. Ubi insinuatur esse

esse in fide aliquos gradus excellentissimos et tone per ipsa dei visio beata quae respondet fidei ut dos praemio illig respondet magis et minus esse fides. Spes erga et chas et reliquae virtutes in patria non sunt eiusdem in ordine ipsius ad nos fides quae est dispositio ad gras, et gras consequitur 2m dicim minima fides viua est maior simpliciter loquendo qz maxima fides misorum. pr 1º. qz quilibet fides viua est simpliciter voluntarium actus obm quod est vltimus finis, nulla aut fides mortua est virtus simpliciter nec ita perfecte attingit vltimus finis sicut viua perfectior est. qz sine hoc consistit perfecte habitus non perfecte attingat suus obm 2º. maxa intensio multi et rei fidei praemit ex voluntate determinante multos ita fortiter et firmiter determinata multi pro fide occumbere chae qz sine illa et semper fides viua cum firmitate qua fides misorum. 3m dicim 3º. dicim in tone augeri habitus mentaliter posse esse maiores et minores fides misorum, qz formatas. pr 1º. naz si omnis iustus haberet fidem intensiores qz alig habet in articulo mortis non minueretur fides in tone habitus mentaliter. item pr 2º. 3º. adducto pro parte negativa 4m dicim ex parte oppti maly sine dubio posse esse maiores de fide misorum qz formatas et hoc patet 1m ad 1m ad 1m ad 2m ad 2m ad 3m ad 3m ad 3

qđ homo est in chae. (et hoc hui⁹ est ex parte mētis hm, debet intelligi
tão est qđ sicut deus voluit ex liberta dō suā q̄ maneret in gratia
habitus infusus fidei ex eadē causa voluit q̄ possem dicere talē posse augeri
per alios meritorios ex motione sp̄s sc̄i. —

Q⁹ 6ª de cā fidei. Arg⁹ 1º. Videt⁹ q̄ fides sit a deo infusa hoī.
1. aduers⁹ ex⁹ hāc q̄ disputāt esse deū causa efficienti nāq̄ de malis
et fortū satis dictū est. Sit aūt 2º cōe. necesse est fidē sit a deo hui⁹
ad credibilium ꝓpositū. 2º cōe. q̄ntū ad assensū fidei requiritur
quo proponunt⁹ ꝑ se esse aliqua cā exterius mouens hoīem ad credendum
sicut predicatio aut miracula, sed ista cā nō est sufficiens. 3º cōe
sed dicit⁹ ꝓpria et principalis et sufficiens cā huius ad assensū fidei
interius mouendo. —

Cōtra hanc arg⁹ est arg⁹ cōe. 1. cōe. hereticis assentit quibusdam articulis
cum non sint illi reuelati a deo nec credit illos esse reuelatos ab ecclia
ergo non est necessaria talis ꝓpositio arg⁹. —

Sol⁹ Rñdeo q̄ ea ipsa quę credūt hereticis reuelata fuerunt ab ecclia et hereticis au-
dientibus innotuit reuelatio et ita ponit hērē quandā humanā fidem aut
opinionē sed cōe intelligitur de vera fide. —

arg⁹ cōe. 2. arg⁹ cōe. est qđ multi cōdemnabuntur q̄ vidēs miracula et
audita predicā euangelij nō crediderunt ea quę sunt fidei. ꝑ illa habuerunt
sufficiens motiuum et motiuum ad credendum ꝑ miracula et predicā suf
ficiens cā fuit ut posset homo credere per liberū arbitriū sine gra
q̄ illi nihil amplius receperunt. Rñdeo illud motiuum exterius sufficiens
Sol⁹ esse in suo ēne de se in tone cause exterioris, sed hm ꝓpositū hoc satis non
condemnarentur illi, nisi interius assistentes pulsanti deo et mouenti
sufficienter ut possent credere si uellent, fatemur aut nō deficiebat
ut crederent nec receperunt interius auxilia efficacia, sed hm sufficientia
ut possent credere. et q̄n isti recipiunt iuste cōdemnabuntur de qua
re satis dictū est 12. q. 109. ar⁹ 6. et ch̄s docet sufficienter in euāgelio.

arg⁹ cōe. sed cōtra tones 1. et 3. cōis est arg⁹ sic ita est q̄ ea quę sunt
fidei excedunt humanas facultates et hāc ꝓ potest experimentali
cognitione de habitu mentis aut de illuminatione dei. ꝑ q̄nā
q̄ experimur in nobis actus quos credimus obiecta reuelata a deo
ponit⁹ ab ecclia sed hoc nō possumus facere exterius. Nullū quod nos est dei
deus et cuilibet colligimus q̄ hemo sensus interius aut principalis sufficiale
ad assentiendum. de hac re vocatur cōe⁹ in hoc arg⁹ sed aliter dicimus
breuiter —

Gnuita 1o. certus de sm fides q ea q̃ quo per se audiunt sub fide 1 dico
excedunt bo faultates nr ut ps ex illo Isa. 64. oculꝰ non vidit deꝰ
absq; te et. 1a. ad corinth. 2. ut fides vra non sit in sapia homi
sed in virtute dei q̃ sequunt ibi ad finiz capiꝫ. et in psal.
.30. in certa in certa et occulta sapie tue manifestasti mihi
pactum accurrunt in ss multa quibꝰ asseritur mysteriu de ab
conditus esse a seculis in deo de qua re videatur alex hal. 1o.
sup. Joan. et d. 15. 1. p. q. 31. 2. quia pelagiani aiebant
naessarium de ut hoc gra faceret homo ad credendum ei mysteria
q̃ ei addebant illi posse homo per liberum arb. credere absq;
aliqua nova gra ut refert aug. lib. 1o. de gra xpi cap. 4i. — 2o dico
.2o. dicimꝰ q possit homo credere sine revelatione sunt a deo mysteria fidei
sed aliqua dubia credere humana quadam ratione et fide non hꝰ
ut ps ad finem vite Eterne et sic inueniuntur aliqua in libris
philosophoꝝ q̃ pertinent ad nrã fidem sm̃ legerunt illa in libris
philosophoꝝ et humana quadam fide crediderunt et opinati sunt
vera esse illa, ad aliq̃ fides q̃ non exspectatur lumine supnali et pun̄ q̃ius exspectatur fides
ista credere q̃tus ad subam actus credendi, et q̃uis non videat
qualitatem credit, est hꝰ certus q̃ credit p fidem supnalem sine ex
habitu infuso, sine ex diuina reuelatione, q̃ sine illa ad
quid nihil valet sm̃ ad quid non est credere, sed dicat q̃ nemo possit
hoc credere humana quadam fide. possit hic disputari tertia
q̃o an fidelis dubius sit ansus efficienter immutatus deo. Ad quod
respondetur affirmanter et ratio est credere est actus
vitalis ab intra dictus q̃ hic primo mitius quia effectiuus. de qua
re late dictus est. 12. q. 63. ar. 2o. q. — vi —
Ad 3m d. 15. quia disputari solet a quibusdam an requiratur
speciale auxilium dei ad credendum, sed hanc q̃o expedit. 12. q. 109.
ar. 1o. et 6o. nunc autem sufficiat nobis asserere cum ecclesia catholica
fidem q̃ nemo possit dicere dominum Jesum nisi in ss. videt credendo
similiter et credendo hanc veritatem. dissimilitudo est in hoc veritas in
quantum videtur. sess. 6. cano. 3. anathema sit. hoc autem auxilium speciale dei sit distinctum
ab ipso habitu fidei semel infuso, an̄ sufficiat ipse habitus semel
infusus cum auxilio dei quod ad credendum veritatem ostensionem mysterii
Thomas ibi. duran. in et scotus in. 2. d. 23. q. 1. aiunt q̃ sufficit
habitus infusus ut postea homo cum auxilio quali possit credere et operare
illius

illuz habituz, nec hi dicimꝰ auxiliuz adiuuale dei et supernale
semper esse nr̃ad a bene bñ credendu, nec alij nó oppor-
tere habitus quos fr̃m̃ dñs supernaturales creauit, et infudit
nonne de supernaturali quæ illud habet. Sine quibus posset
facere dñs finem suu quod datur p̃ nihil posuimꝰ facere
quod ad vitam eternam pertineat. Quæ optima ratio semper est et
magis consentanea ss. et doctis sanctis patribꝰ assimilabis analizꝰ
de quare dicitur 1.2. q. 109. ar. 8. ad 3. ——ſ——

Art. 2us

Vm
fides nr̃a sit donuz dei. contra est affirmatiua
quod dicit ssm̃ fides autem est per expressa dissimilitudine am
alij auct. can. 5. 6. et 7. et concilij milleu. ann. 4. et concilij
Trident. sess. 6. can. 23. vbi anathematizatur qui negauerit
ni posse manere fidez, et facere illuz xanuz. Vm est autem duobꝰ
modis xanuz, est donuz dei sic fides et ni sperauz, sanctꝰ modꝰ vere
xanuz, et illud donuz dei est. sed ni hentia sedaz fidem quam
ymissionem, q̃ peccata remittit p̃ xm̃, aunt esse verez fidez et quo fault
modꝰ xanuz. est autem alius fidez qua credimꝰ verum ac xianoclinz
eraz fidei q̃ illuz non in particulari credimꝰ remissa de nobis
peccata dicentes nos facere modꝰ xanuz sed potius occultas nec esse
vere fidez, illuz qua sumꝰ justificatus peccata, sed esse debere fiducia
in deum ipsi. et mirantur existimare hanc hentiam testimonijs ss
ni quibꝰ asseritur q̃ fideles sint justi, aut qui cognouerunt deum
habere formal justificaez a peccato, e sapi. 6. et nos sate consu
mata justitia est, et sapiez justitiaz et virtutez tuaz cognouit et
labrais ait Joan. 3. dilai xm̃ ut de quicunq̃ credit in eo nó pereat
q̃ credit non potest perire sed habere vitam ꝑpetuam. et
Joan. 20. cap. hec autem scripta sunt ut credatis xm̃ esse filiuz dei
mandata et sic peccata remittit mandata q̃ nó vult cognoscit deuz
nec credit. Item cui testimonia sanctoz ab illis adducitur
4. q. 1. per. vbi ait aug. fides aia est supplet 32. tractatu
Lo. nihil aut dem bñ esse diligere exultare justum deo et exultare
fidelis in deo. et lib. 3. de peccatoz meritis et remissione et de
nupt. et cõcu. fides sine gra
tia nec gra sine fide ait pau. ante finem lib. hic hoc. d. Item
ex illis

22ae q. 6a Arts 2us

Cyrill hic super illud Joan 8. si manseritis in sermone meo vere discipuli mei eritis. inquit Petrus nō ergo vere sumus si nobis tm. et Hylarius sup psalmū 5. inquit nulla tam sancta nō deer nomen fidelius q̄ fundatissima. et Ambro. epla 74. inquit quidam q̄ubus air. ad ecclesiā 13. in studio ut ecclesiam eandem itaque montes transferam dicam huic nubes. hoc ppositio pro conditionaliter. ecterum ipse ambrosius. ipsum mysterium illius conditionalis. S. habet fides sine charitate. item d. greg. homil. 29. sup euāgā inquit vera fides est quā in hoc q̄ in verbis dicit moribus nō contradicit. unde de talibus fidelibus dicit apostolus ad titum. 1o confitentur se nosse deum factis autē negant veraciter fidelis sum cum ad quod veritas promittitur opere implemus et tunc sic asserunt qui vita possibile moraliter loquendo q̄ aliquis firmiter credat q̄ peccatum mortale pena infernali et mala morte peccare et si peccat nō credit et contra. naz ut inquit augus. 3. de ciuitate dei. Victorinus rhetor habuit rhetoricam et monuit ad aliquos q̄ndo et multos magnos. et ut ait ipse monuit hoc ad quos. 1o

In oppositum fidelis catholici dicit dñs in euāgelio testimonia ut habetur matth. 7. multi inquit dicent mihi in illa die dñe dñe nōne in tuo nomine prophetauimus et in tuo nomine dyabolos eiecimus et in tuo nomine virtutes multas fecimus. et tunc confitebor illis quia nescio vos discedite a me qui operamini iniquitatem. non inquit nisi fidelibus sed operantibus iniquitatem. et joan. 12. multi autem principum crediderunt in eum sed propter pharisaeos non confitebantur ut non fierent extra synagogam. ecce habes hic fidem esse sine charitate et dicit dilectum magis quam deum. et ibidem dicit. nonne adhuc in lege. et prophetis et psalmis. cap. 8. lib. de baptismo contra donatistas cap. 9. et lib. 15. de trinitate cap. 18. et 19. et moralium cap. 11. docuerunt fidem esse posse sine charitate habitu comitante. ibidem. 12. de trinitate cap. 5. in medio fol. 200. vere fides non potest esse essentialiter cum peccato mortali nō quia assensio voluntaria. sed quia contraria. sicut in eodem fol. asserunt alii sancti. aliqui tamen q̄ habent fidem informem et informatam. et dicunt q̄ habent fidem informem. sed non informatam et dicunt fidem informatam esse charitatem. et fides informata et informis differunt multis modis secundum. 1o. q̄ fides quā vocant sanctissimi abstrahit a fide formata. 2. nisi forte et fides informis et formata vnius et fundamenti actus vnius habitus fundamentum justificationis. nō autem sensus q̄ ipsa fides

quāmis

quo nō liber iuditio si impediatur per subitā malitiā.

2°. possumus respondere ad tmor dicēs q fides ab pluribus loq
acipitur quāq p assumptaz sua pte tñ formata q
hēt similitudines virtutis. aut dō est q sim ipā fidei est chās ut
vna ut homo dicat se credere ad vitā eternā etc. quāq q
fides est sine charitate ut dictū est. et qui hēt illaz dicit
videri. ad ebr. 11. cap. 6. hinc est ut p illaz authoritatem
aug similis sone scripsit. loquitur de fide et sancta aliqō a cui
fide vera.

3°. dicendū est q hoc nomen verus multiplicat
per vnū nō tñ q hō dicat signa ex ordine
ad unitatē discedentia ut dicit q hō bonus et est vere homo q
ibi nō sequitur aliquē alium nisi q sit pfectus sine mutila
tione. dicit homo dicit nō aliquē ut significat ad pfectionem
sup additaz ipi ee unitatē ad quaz tanq ad finē ordinatur ipsa rei
entia et ita solēne dicere de persone q nō est vere homo qui
nō operatur opere rationali sed appellatiue. dicit Ieronimus solēne
est dicere nō est aliquis pl ego quemq q nō sequor q a pl
ego filius eius dicit ut p hunc modū dicit. ego sum
unus deus sm pfectā significationē loquitur tract. 38. in Joan.
exponens illa verba cap. 8. si nō credideritis q ego sum dicēs quia
naturaliter est ibi esse et nec. verus est illud esse in quo nō est
semper esse et ita dicit. ho. 6. in 5. q. 13. dicit q hoc nomen q dicit
est proprium dei mō. proprium. Inde accipitur posteriore syllogismus
Ad sanctos quos ipse dicit nō est una pes ergo nō sunt veri sanctī
fideles, sm quem modum dicit pes q nō sunt veri fideles. nihilominus
per istam malitiam ita pia trahe nostra ita loqui sine ad divinā
illa verba scripturē sacre sm Catholicos q ut negant in primis
manere spes deus.

4°. Respondere possumus q spes et quicunq
nomen est ut in q. 1. dicitur ar. 1°. in hac. 22. aliquando nacipitur
hoc pro virtute theologica sed pro quadā morali virtute
que se tenet in bonis rebus in quibus potest homo multa virtu
ut ita dicat in solis, sicut in promissis a quo nō ipse est dignus
fidelis magis ergo adimplet promissa sunt modus dicendi pl q pleri
nec hoc facit vere est fidelis q nō simpliciter qui est professus in baptismo
ad sathanam renunciando sathane et pompis eius. In hac adimplio

intelligi

22ae. q. 6. A2um 2um

intelligit illud apocalip. 2. cap. esto fidelis usq; ad mortem et dabo tibi coronam vitae. ad 2. dicendum quod hoc non potest significare esse valde difficile quod aliquis fidem usq; ad finem perseveret in aliquo peccato mortali. Sed quod aliquis non transferat finem vitae et hoc voluit dicere ille sanctus sermone esse potest. Notandum est quod in canonicis scripturis quaedam scripta leguntur, quae in quibusdam sermonibus sanctorum inveniuntur, quae tamen non sunt de corpore canonicae scripturae, sicut dicit Augustinus de fide, ad Petrum, in libro de praedestinatione sanctorum. Et similiter intelligendum est de quibusdam testimoniis sanctorum, quae in canonicis scripturis non inveniuntur, sicut dicit Augustinus de civitate Dei. Quaestiuncula de cognitione angelica quae fuit per donum scientiae. Deinde quaeritur de cognitione angelica. Et circa hoc quaeruntur tria. Primo, utrum angelus cognoscat res naturales. Secundo, utrum cognoscat futura contingentia. Tertio, utrum cognoscat cogitationes cordium. Ad primum sic proceditur. Videtur quod angelus non cognoscat res naturales. Quidquid enim est in inferiori natura, est in superiori natura secundum modum superioris naturae. Sed res naturales sunt in inferiori natura secundum modum inferioris naturae. Ergo sunt in angelo secundum modum superioris naturae. Sed non cognoscuntur nisi secundum modum quo sunt in cognoscente. Ergo res naturales non cognoscuntur ab angelo. Praeterea, cognitio angelica est per species innatas. Sed species innatae sunt rerum immaterialium tantum. Ergo angelus non cognoscit nisi immaterialia. Sed res naturales sunt materiales. Ergo

lib. 2. de fīa et ēē cap. 8. ad 3m. Ar. militantes huius 3i. opinionis et 2i. sic arg. 1o. sc. Conciliū Hispalen. sess. 6. cap. 7. dr in ipsa
1m alia. iustificat. cum remissione peccati hic ora simul infusa accipit homo p. Jesum
3m Xm inserit. salutem fides spem, et chām. et d. Th. 12. q. 62. ar. 4o. dic. q. oīa ista simul infundantur cum ēē. 2o. arg. 2m. d. Th. in hoc ar. quibus utitur Scotus loco citato. sed contra est 1mo.
3 cap. maiores de Baptismo vbi ex illo testimonio allegato p.
m 3. etc. d. Th. colligit q. deus nō remittit omne peccatum sine alio. ergo
3. non potest colligi q. nō infundit fides sine chā. 3. fides ergo sine
sacramento est magnus donus dei. q. nō vt p. sit decalv. q. infundit
manendo et nō mortuo. hoc n. est possibile magnarum inter se
pacat. et hoc ar. vbi tenet magr. vbi 3. ex citatis.
4m. 4o. ex aquar. sch. pisana sermone nat. dom. ante baptismus infusio
mortalis et istum hic est. sang. nec alia amicitia fidem nisi
a 1. con. Pro solutione sit 1. con. Nō dispositio ad fidem vt si sit dispositio
ad fidem infundetur in baptismo fides quia ad habitus et actus
Nō infundatur gra. explicat hoc sanct. q. cum ad actum p.
Nō dispositio ad fidem dispositio ad spem vel ad affectio
et oīa quae deus reuellat p. ecclīam et simul assensus infusus ecclīa
saltem in cor, sed nō est p. quem admodum ad actum amoris dei aliqui
disponit hoem succedit actum in instanti disponit simul et iustificat ita et aliqui dispositio ad fidem dat infundat fidem
scilicet ostendendo principium hoc credituro esse deus alii ecclīa
et orationi, prophetiae et veneficiae et timendi illos credunt in
universitate oīa quae ecclīa reuellantur tamq. a deo reuellata
Ita docet d. Th. q. sex ar. 1. ad 1m. aliquo esse deum subito et in
instanti dispositio hoem ad fidem et habitum illa fidem. hoc supposito
Pro con. 1o. q. illa est augst. in lib. de fide et symbo. p. locum in quo
supponit adu. tamq. res certa est quia quicumq. baptizatus in puero mortali
ita vere fidem et tam in naturalibus sicut dispositus est vere fidelis
et sang. gra. et q. solus caracther baptismalis nō sufficit facere hoem
sanum cum ille sit in heretici. ang. pro q. ille homo non est infidelis nō
non est paganus nec hereticus nec Judeus et vere fidelis est et sang. est
non leges. hanc ang. probant illa quae facit mg. pro 2a con.
2a con. fides ergo ad actum et habitum infundit post nō sic dispositio est
sine qua non tamen ad sacramenta multo magis post baptismum. hec con.
est d. aug. loco citato de fide et symbo cap. 21. 22. et 23. vbi asserit

qq

q̃ catheumenꝰ conualescentꝰ post hꝫ fidꝫ ante baptiſmꝫ. Dem
dicit in lib. ad Simplicianum. q. 2. et hoc videtur aliquo modo
in cōnal.ꝰ Trident. cano. 25. vbi dicit hoc ẽſſ ſalubriter perſuadẽ
et credimꝫ q̃ deꝰ in nobꝫ nullis precedentibꝫ bonis meritis et fidem
et ſui amoꝛem infundat vt baptiſmum ſalutem fideliter ſuſcipiamꝫ
et in cōnal.ꝰ Vienn. cap. 6. dr. diſponunt ad Juſtitiam dum
excitata diuina gratia et hauſtis fidei auditu cōſentiunt ſponte
ad illum accedere poſſe atq̃ moueantur. Cōuerſus ſcīa p̃ ōbꝫ aliquid et
deteſtatio. ideſt p̃ eam p̃dis q̃ ante baptiſmum requiritur
ſed certum eſt q̃ ante baptiſmꝫ nō eſt neceſſaria cōtritio tm̃
neceſſaria diſpoſitio ad baptiſmum, cōtritio aut̃ preſuppoſito
ſuo illi fidei ſ. poſt hꝫ fidꝫ ſine gra et ſine baptiſmo. dicit
cōtritio dꝫ ꝓnuncia ſeu apere baptiſmum. et rnꝫ. dicim
q̃ deo diuit actus nr̃ cū Juſtificatꝫ q̃ miſericoꝛ quā Juſti
ficatꝰ fuit fidꝫ fuit ſpes et gra Juſtificationis ſua promerendū
vbi nota q̃ cōcilium ſuppoñit q̃ fidꝫ p̃cedere Juſtificatꝫ
et baptiſmum ſic aliquis homo exiſtens in mortali poſt
p̃ducat actū fidei ante baptiſmum ſed nemo poſt mortale
hꝫ actū fidei niſi ſit Juſtificatus ſed nemo poſt mortale Juſ
tificatꝰ fuit ſine actu fidei ſicut ſupra habitum eſt. q. 14. ar. 2. ad 3m
nō credendum q̃ poſſit eſſe fidꝫ ante baptiſmum. Item nulli homi
nibꝫ ſic ad poſitum vt deuincimꝫ elevatus ſuis viribꝫ ad habitum
ſupnalem ſ. habitꝫ fidei q̃ habet. 1ª. q. 12. ar. 1. ad 2. et hic modꝰ actꝰ nō
ſolum ꝓpter defectum ſcientiæ de habitu nec habitus acturi
principium ſed aliquis elicitus et conſtituꝰ q̃ ſcilicet eſt actus ſe
cundum certitudinem cui nō poſſit ſubeſſe falſum, ſit certus nō eſt ſimili
ter certitudine q̃ ſit baptizatus. Impoſſibile eſt q̃ fidꝫ infundatur ante
baptiſmum et mortale peto. videtur talis homo nec habeꝫ formaliter nec
ſigillatim aſſentiri omnibꝫ fidei articulis. ſed primos veritatem
reuelantem in ſacra ſcīa et in ſymbolo. Item fidꝫ in gra
ſine ſcientiali nō pendet a dubio ſ. ſicut conſeruatꝰ ſine habitu ſpei
poſt peccatum, quia ad modum ſi aliquis hereticus conuertatur pri
mus primus et confutet aut̃ ſine illa recipiet illa fidꝫ ante bapm
et ſine gra. Ad duodecimum cōnal. Vienn. dr. d. 15. in oppoſitum allegatum
dr. q̃ debent explicari illa verba illic de fide informe
virtuali. 2º. Sed cui cōtra. 12. q. 62. ar. 4º. ad 3m. q̃ gratia
eſt ex parte dei infundentis ſimul infundantur fidꝫ ſpes et charitas cum

gra sed p accns et ex malitia subi proueni qz no infundantur
simul dicit Xano paniteni infundatur gra et chas qz no in
fundit fides, cog ias in erat anteo et hi conalius loquitur de oi
justificate ? necesse est explicare conalius qsus est ex parte dei in
fundens. Ceterus ad arm d. hs. ipse respondit et quidem cl
solus ad 1m. nihil restat dom sed cl solus ad 3m. nota est q qz dz
opatur preter legez eoem justificando hoem semp sanat p fide
illus, at v qz opatur ipsa legem eoem et ordinariz no semp sanat
hoem istus qm assumit cam deficientez creatz, sed tunc imperfecte
justificat tribuitur cag deficienti aug culpa non p fide sanat
et hoc ut dng insinuasse in illo miraculo marci 8. illuminationi
vidz qz cui ille nit interrogato an videret respondit video homes velut
arbores ambulantes et tunc xs dng imposuit mang sup oculos et
ad restituit ita ut clare videret ora. Ad confirz adultas ex
Inno. nisi gna est n. discrimen qz ad remissiom pctoz in
nec requiritur gra qua quidez contrariat ut pcto, at v ad misiom
solig fidei non requiritur ut infundantur beg dicitur.

ad 3m. Ad 3m. dr no esse in corpo magnus ut deg inimicus et in
mundis habg aliqui signale infundat. imo mag hoc decet divinus
mag qz do non pereant qz relinquat in pctis suis. qm illi per
contrarium actus fidei directe no amicitiant illas. sic n. sit ut homo
possit invocare deum in quez credit tamen in justificatum fidei ita ut
ex possit dicere illud ysa. cap. 1. nisi dns reliquisset nobis semen
quasi sodoma fuissemus et quasi gomorre similes essemus. est n.
fides semen quoddz divinum qd qui ponit in se parat invocando divinum
auxilium.

ad 4m. Ad vltm dr. nec ang mirum ille no iung est et fideli, qui no dum
sit in corpore christi corpori mystico et ecclie visibiliter p sacrm baptismi
quare ecclia no potuit illum exorare aut puare, nihilominus ille
est iung et p ipsum ad ecclam invisibiles p fides q nos hz invisibiles.
Solet tn dubitari a quibusdam in hoc art. vtm Guidonem sit Xano, an saltez
sit certus certitudine cui no possit subesse falsum se tenere fidem, sed
in loco legitimo huius q. est in. 12. q. 112. art. 5.

Q. 3.

2a 2æ. q. 7. Ar 4us 1us.

Q. 7. de effectibus fidei.

Ar 4us 1us. Vr timor sit effectus fidei. 1a. cōl fides est cā timoris seruilis et filialis. 2a cōo timor seruilis est effectus fidei inprimis ai timor filialis est effectus fidei formate. — //

2oi dubm est in hoc ar2e mi quo modo dicatur fides cā timoris. Et fides 1o. potest considerari dupliciter secundum qd est habitus speculatiuus alio modo ut est habitus practicus. v. g. qm hō credit p fidem deum esse unum et unum in seipso speculatiue tunc et consideratur fides ut quidam habitus speculatiuus, et 2o deum hō credit ipsum deum unum et trinum et omnia bona beatitudinis et premium bonorum ipsius tunc tali consideratione fidei ad praxim qm vō allicit et mouet ad bñ operandum et similiter deum credit homo deum esse iustum nō solum in seipso sed etiam ut distribuentem premia bona et mala homini tali tali consideratio practica est. dicimus 1o. fidem nec cā timoris nō solum ut est habitus quidam speculatiuus seu actus sed ut practicus. 2o. dicimus istum fidei aut actum nō posse dici certum timoris quadam coactiuam acquisitum ut distincta a formali et mali nec timoris. dnm sit qd fides p suum obiectum nō est cā efficiens amoris nec timoris dnm sit qd si fides esset cā efficiens amoris iustificatio esset effectus cum igitur homo iustificetur p fidem per amorem. sit gratia qm cā potior causalis iustificabilis p id quod hēt esse cā efficiens alterius, cap 1um quod est effectus. sed 2o. sit ex d. hō 1 2æ q. 9. p obiectum voluntatis nullus est cā efficiens et motiuus vōis actus preter deum et ipsammet vōlem. 3o. dicimus fides est cā timoris ut opponentes obm et ita reduci potest hec cōclusio ad finales cam aut ei forte aut exemplares et intrinseca cui vōlis cōformatur et assimilatur p timores et amores. — a —

sed est alia cōclusio 2a d. hō. cōis et cōa mea doctrina fidei informis nō est practica quo ad illud fides p dilectionis statum non est cā timoris. sit distinguendum dnm aut simpliciter et secundum quid et ita concedimus, nam hoc modo praxis fidei p se ordinat ad bonum quod est obm supernale ad quod homo efficaciter mouetur p charitatem aut sm quid faciat ad fugiendum malum quod est principium malum et ita neg dnm qd timor p se respicit malum ut principium quo timore non pertingit ad vltm finis cuius capiat mouere quod amor ad vltm finem qd dicebat a de Aquino. — c —

Sed

Sed Quaeritur mo quare d. Th. no vertit in dubm an spes sit effus, sicut id quaesiuit de timore. Rr. 1o rones ee qr in definitione fidei dixerat ee subam rerum sperandarum vbi plane intelligebatur fides ee cam spei siquidem est illius fundamm. Rr. 2o rones esse qr spalis difficultas erat de timore nam fides p se 1o no respicit malum sed potius bonum. s. 1am veritatem et ea quae p se cadunt sub 1a veritate quae quidem no videbantur ee ca timoris. et denique id fecit d. Th. ut ostenderet quomo fides informis eet ca timoris servilis, fides vo formata timoris filialis.

Prea cc solus ad 1m et explicaes illius testimonij eccli. 2o qui timetis deum credite illi et no euacuabit mercus vra. notm est posse testimonium illud explicari et ut extendatur verbum illud credite ad hoc quod dicimus confidite. 1. habete fidem cum fiducia de diuina mia et mercus vra erit abundans. quibus verbis datur intelligi q fiducia de diuina mia debet fundari in timore dei, alias no erit vera fiducia sed presumptio qualis est fiducia lutheranorum, qui auferunt oem timorem ut iustificetur homo. de hac bona fiducia definitur in concio. tryden. sess. 6. cap. 16. consulendum ee iam poenitentibus ut heant fiduciam. et affertur illud testimonium apli ad hebreo. nolite amittere confidentiam vram quae magnam het remunerationem. quod certe consonat multum testimonio eccli. 2o. et no euacuabit etc.

Arus 2us.

Vm. purificao cordis sit effus fidei.

Hic arus ponit ad explicandum illud acto. 15. fide purificans corda eorum, ne perperam intelligeremus sicut mo intelligunt scilicet q sola fides est purificao cordis. est ergo con. d. Th. primum prinm purificaois cordis est fides qua purificatur impuritas erroris, quae purificao si pficiatur p chaem pfectam purificaes cat. 2a con. ad 2m. fides cm informis excludit qdam impuritatem sibi oppam s. impuritatem erroris.

Qo. 7a de dono intellus.

hec

2a. 22. Q. 9a. Arg. 1us.

hec q̄ erūt sequenti intellectui non sunt insita legat. d. th. i2. q. 69. a. 1. Ad 3. q̄s vñ definitur donū ee habitus q̄ dicitur q̄ homo disponitur ad exercenda opa virtutum sm q̄ hō est motus ab sco. virtutes autem ponuntur in ipō sm q̄ mobilis est ab exteriori tone seu motore. Et hoc differunt dona a virtutibus. quamobrē dicit d. th. in definitione habitus in cor qualitas bonam mentis qua recte vivitur quo nullo male vivitur. quas deus in nobis facit nobis operante. ait illas particulas quare recte vivitur intelligendo de ee de rectitudine que adipiscit sm regulas tonis ut p hoc differant virtutes a donis q̄m dona recte sunt sm regulas divine motionis et sc̄te excedentes humanas tones. item ibi docet d. th. dona ee potentias habitibus ordinatas ad exercitia theologica fide, spe, et charitate, q̄m ipse habitus sunt principia quedam et radices bonorum operum virtutes theologicas unitas homini ad supernaturalem finem ut docet ibi ad 2um et ad 3um. Sciendum tñ est q̄ inter septem dona sc̄ti spūs sunt que fidei correspondent s. donum intellectus et donum sapientie, donum autem scientie correspondet charitati. unde d. th. agit de hoc dono infra q. 45. Arg. 1us. 2m. intellectus fit donum 2um.

Con. est indecens hō supernali lumine ut penetret ad cognoscendum quedam que lumen naturale cognoscere nō valuit et istud lumen donum tribuit donum intellectus. 2a. con. ad 2m. hoc lumen superadditum ñr ad ea que supernaturalia nō noverunt via scientie fidei sed per lumen naturale ad ea que per immediatum cognoscuntur. Ad 2um.

In hoc ar. statim occurrit dubitatio. Utrum supra donum intellectus distinctus a fide et a lumine fidei q̄ per fidem sufficienter assentimur rebus supernaturalibus propositis a deo q. Ad 1us. 2us.

2m. donum intellectus possit simul esse cum fide. 1a. con. ea que cadunt directe sub fide intelligere nō possumus per se ante statum fidei. 2a. con. quedam alia ad finem ordinata possumus per se intelligere post hoc statum. 3a. con. durante statu fidei possumus intelligere ea que directe cadunt sub fide, imperfecte scilicet quatenus cognoscimus ea sm ea que exterius apparent nō contrariantur veritati fidei nec ab illa suadentur est ita ea que exterius apparent. Ad 1um d. th. docet q. munus et officium doni intellectus nō est penetrare

rēs fidei ꝓ sed ēm qꝫ mīsa sunt. sed ēm qꝫ sunt credibilia, ipsa
adeo ut ipa nullos alios rones dicendis sit ab illis.
legatur caie. sup hunc ar. vbi tractat ꝑia bene.

Ar. 3.

.V. donus mtlis sit hē speculatiuus, an ē practicus. cōst est qꝫ principaliꝰ
est speculatiuus sed 2dō practicus. —
hīs ita positis ꝛndeo ad illas dubitatiōes in qua quarebatur necessitas
domi mtlis. 3. fides. et eiꝰ lumen et dicitur habitus fidei scilicet fidei
hoc solus attingere ēm ꝛsecut determinet mtlis ad vnū ut sālit assen
tiatur rebus reuelatis adeo, ait v. donus mtlis datur hō ad intelligenda
et penetranda ea qua reuelata sunt ut dout. d. 15. ar. 2. s. ad 3. et ar. 2.
6. ad 2m.

m. m. ad 1. Sed est ad cōm hoc 1. qꝫ in nalibus vng habitus sufficit ad ꝛsen
tiendus et ad intelligendus. 2. nas xanus tres intellectus qua
2m. cadit essa dicat nō ēt dicendus ab illis ꝓp ea qua ex tunsecus
apparent maxime sicut theologus qui habet disputare cōtra aduersarios
nō requiritur ad intelligendus dominus mtlis. —

m ad 2. ad. nec ēna qꝫ nalis habitus primus primꝰ est in nalibus diuina
nam ē perfecta participae ipsi humanae, quo fit ut rōnalis
natura nona motio dei ad intelligendus prima prīa. preter mo
tiōs finales actiōs in hilaris, quia quidem rō humana ꝓ
portionata est ad tales ōpatiōs cui sit perfecta rō sua ipsa ꝑ
m participatiōē rōis diuinae. magis in statu fidei imperfecta est ad ōpus
hui adiuuari ad ōpationes supnales ab ipso deo ut ōpati motore
ad hoc qꝫ nō in ea existens ꝓ sese et ꝑfectum ipsa virtutis et ꝓpatiō
nabiliter ad ipsus prīus ipsus, ad hanc aut motiones diuinas reuelandas
nō est habilis homo nisi mediantibus habitibus et timor filii dicunt dona.

ad 2m. ad nec ēna timo quilibet iustus melius et magis ꝓportionatus
intelligit et penetrat ea quia sunt fidei qꝫ quilibet theologus peritus
et rō est qꝫ intelligentia fidei est magis exterius ea et minus ꝓ
portionata rebus fidei cui sit ꝓ scias acquisitus, ait v. intelligentia
iusti est eiꝰ dei cui prīus quo fit ut illic intelligat rones ultimi
finis de quo hīt rectas existimatiōē ordinando se et ꝯa sua in illum.

ar. 4

2ª 2ᵉ. Qº 8ª. A 2ᵘˢ 4ᵘˢ. 5ᵘˢ et 6ᵘˢ.

A 2ᵘˢ 4ᵘˢ. Vᵐ. donus intellꝰ insit omnibꝰ hentibꝰ gratiam. Conº. est affirmativa. 2ª conº. donus intellꝰ nunquam se subtrahit sanctis, et ea quae sunt necessaria ad salutem. hec habetur ad 3ᵐ. notentur quae dicit Caietanus in hoc a 2º.

A 2ᵘˢ 5ᵘˢ

Vᵐ. donus intellꝰ inveniatur in non hentibꝰ gratiam. Conº. est negativa. quia illi nō hent rectam estimationem finis

A 2ᵘˢ 6ᵘˢ

Vᵐ. donus intellꝰ distinguat ab alijs donis. 1ª conclº aperta est dicta doni intellꝰ a tribꝰ donis scilicet pietatis fortitudinis et timoris quia hec tria dona pertinent ad vim appetitivam, donus aut intellꝰ ad potentiam intellectivam. 2ª conº. et ea quae fidei proponuntur credenda primus quidem opus intellꝰ bene capere illa seu penetrare, et hoc pertinet ad donum intellꝰ. 2º vº opus ut de eis homo habeat iuditium rectum et estimet his esse inherendum et ab oppositis recedendum, ad hoc aut ponuntur tria dona scilicet sapientia scientia et consilium, donum quidem sapientiae quantum ad iudicandum de rebꝰ divinis, donum vº scientiae ad iudicandum de rebꝰ creatis, donum aut consilij quantum ad iuditium singulare per quod homo applicatur ad opa singularia.

Et a 2ᵐ 6ᵐ dubᵐ est quia Vr. d. 15. sibi contrarius dixerat n. in a 2º. 5. donus intellꝰ nō inveniri in nō hentibꝰ gratiam quia illi nō hent rectam estimationem de vltº fine dono sapientiae quia nō est altribuenda dono intellꝰ ut insinuatur in a 2º. 5º.

Rᵗ. d. 15. nō dixisse rectam estimationem de vltº fine esse actum doni intellꝰ sed nō habere donum intellꝰ sine illa estimatione et hoc verissimum est quia dona ssti sunt inter se connexa maxime donum sapientiae cuius officium est iudicare et estimare per quod perficitur apprehensio et penetratio

de

de rebus fidei. Arg. 7.

Vm. donum intellus sit cui respondet 6a beatitudo scilicet beati mundo corde. conº est affirmatiua. et est aug. lib. 1º de sermone dni in monte cap. 9.

Dubm. In hoc arº est Dubm. Vm in patria sit usus doni intellus ad videndum. nam d. th. vr sequi partem affirmatiuam in arº ubi dicit q visio dei correspondet dono intellus consumato sm q erit in patria.

Sed In oppm est q lumen glie excellentissimum lumen est ad perficiendum potam intellectiuam ut videat deum sicuti est.

Nº. Rr breuiter q ad videndum deum no utuntur beati alio lumine nisi glie quod eminenter continet oem perfectionem inferioris luminis verba aut. d. th. intelligenda sunt no formlr sed calr, ita q qr intellus in hac vita purificatus est p donum intellus consumabitur hec purificatio p lumen glie tanqm p premium ad quem modum solemus dicere q glia est gra consumata, ceterum fortasis erit probabile beatos uti dono intellus in patria qnº cognoscunt res p proprias spes quae p se ptinent ad ordines supnales ut ad cognoscendum virtutes supnales in seipsis.

Arg. 7.

Vm. In fructibus fides respondeat dono intellus.

Conº est q donum intellus het pro proprio fructu fidem id est certitudinem fidei sed pro ultimo fructu het gaudium quodam de certitudine fidei.

In hoc arº. notanda est resolutio ad 2m. ubi docet d. th. q fides no pot vmlr precedere intellus no n. posset ho assentire credendo aliquibus propositis nisi ea aliqualiter intelligeret ubi caret ad monet ne quis fallatur putans q p intellus intelligit d. th. donum intellus hoc n. falsum est q vmlr fides no precedat, imo sem p precedit saltem prius na qr donum intellus importat intelligere quodam perfectum quod proprium est existentibus in gra. ceterum intelligere aliquo mo

ca

ea quae quis credit nec m est ei ad fidem informem hoc aut efficit auxilium dei qui illuminat mentem credentis ut aliquo modo intelligat quae credit. — // —

Q. 9a. de Dono Scie. A 2us 1us

Vm. Scia sit donum. conclo est affirma.

In solu. ad 1m. notm est q donum scie non est habitus discursivus qr inquit d. 15. participatio quaedam est divinae scie quae non est ratiocinativa, et notm est proportionabiliter dom esse de dono sapie qtus ad hoc q est non esse discursivum. Ubi denique notm est q omnis discursus qui habetur a xiano theologo ex rebus supnatis cognitis p fidem. l. p donum scie. l. sapie ptinet. l. ad scias theologie acquisite. l. ad gras gratis datas, ad erudiendos alios. l. ad respondendum contrariis dissolvendo eorum argta quod quidem non ptinet ptinet ad singulos fideles et ideo sufficit illis donum scie et sapie, ut simplici quodam assensu distinguant credenda a non credendis et pmaneant in illis. hec habentur ad 2m. In solutione ad 1m. nota q dona ordinantur ad pfectiones theologicarum virtutum sicuti ad fines. Videatur ar. 1us 2us et 3us. — // —

A 2us 4us

Vm. dono scie respondeat 3a. beatitudo. conclo est affirma. quae est d. aug. Dubm est cc hos ar. an quotiescumque in gra existens credit p fidem infusam exerceat simul donum intellectus et scie. Rr non esse necessarium q exerceat hec dona qn ita credit. explicatur qr sicut pole est q xianus dum credit res fidei credat p solam fidem acquisitam non exercendo fidem infusam sic et dum exercet habitum fidei infusum pole est non exerceat habitum charis etsi habeat illum ac p cons non exerceat dona ssti sicut pole est q aliquis habens habitum charis intensum ut decem habeat actum remissiorem et tn ille actus non videtur habere minorem connexionem cum habitu charis qz dona intellectus cum habitu fidei. — // —

dub.m

Q. 10a.

Q°. 10ª. De infidelitate.

Arg. 1us. Infidelitas sit pctm. 1. cont. infidelitas si accipiatur ut dicit contrarietas ad fidez est pctm. 2a cont. si infidelitas accipiatur sm puras negationes non est pctm. sed hec tonez pone. 3a cont. infideles sm puras negationes condemnabuntur ppter alia peccata non ppter infidelitates. 4ta cont. ad 2m. infidelitas est pctm contra ipsas hoīs.

Arg. Cona. 1a. cons est alia caue. nemo peccat nolleng acceptare ea que sunt s nāz suas si hō nolleng acceptare fidem non peccat. sz gnāz p fidez eleuatur homo s nāz suas. ans v. pz exemplo nam iustig aliquis nō tenetur acceptare legem nobilitatis.

Solu. ad hoc dr. pz caue. in hoc loco non esse sufficientes solationes viere propterea hoem teneri acceptare fidem. q est infirmg et timetur homo querere remedia et salutez quod quidem hēri nō potest acceptare fidem. et rāo efficax quare tenetur acceptare nō est quia infirmg. vnde odm est sm caue. q homo tenetur credere q deus dignauit nāz suas ut esset particeps diuine nāe ab initio sue cōditionis quapp tenetur homo acceptare legez illam qua cōuenienter sunt ad talem finez sicut tenetur hō comedere ex precepto qm hēt nāz vegetatiuam tenetur temperate cōmedere q hēt appetitū subditum rōni, tenet hō iuste se here erga proximum q est tonaliter sic dicimg q tenetur credere et sperare q destinatus est homo ad finez supnalem ab auctore nāe. nullus hō de odm q nō destinasset deus nāz humanā ad actus supnales posset nihilominus obligare hoēs ut crederent mysterium trinitatis et confessionem illius et crederent ipsum deum. et q creatura hūi esse a deo ex nihilo et deus ipse conseruat illam in tali esse et post precipere quemadmodum actus uelit, ut faciat creatura, dum tñ det illi necessaria ad salutem tales actus exadequatem nāz, ut si preciperet hoi q volaret oporteat offerri hoi ala ad volandum.

m dub est an ad hoc q infidelitas sit pctm sufficiat q hō se hēat mere negative an v̄ requiratur q homo deprimat fidei ut pctm infidelitatis

2i

m 1. one. et dr. q sic. sufficiat q protestatio sema d. hō. q homo m. s. nō teneatur credere se in deum nemo potest se in deum cōuertere

volo

sto corde efficaci conuersione nisi ad at me eus qui justificat impium & tunc pñs tenet homo credere deum ee justificantem & si nó credit peccat cõ fidei, et hñ illi nó repugnat aut resistit fidei.

2. Si hó nollet audire predicantes fidem. l. auditus fidem ab eo qui sufficienter disponit recipiet sine dubio peccatum infidelitatis pctm. sed non sic instinctus miterius dei. sz gra q̃ nó est misericordia efficax et sufficiens instinctus ille diuinus sz predicatoris. & si recipiendo predicatorem peccaret pctm infidelitatis multo magis recipiendo instinctum dei & dei qui nó dicunt fidem peccauerunt infidelitatis pctm qñ venerunt ad vsum rois. Quãdo quis recipit aut nó dei illius recipis diuinum instinctum ad credendum. Con hoc facit posita casu d. hñ sema q̃ ille homo nó teneret conuertere se si deus misi reuelaret aux iliuz sufficiens ut posset se conuertere in deum, hoc auxiliuz sufficiens dr nó post, misi ponatur hoc dñ ut justificator at q ipse homo hoc pctm quodas oñde qua ea ora & facultatem hñ homo assequi non pt. — n —

3. est alia dos infideles qui laborant ignorantia fidei nuscessarie ad iustificandum sua culpa ignorant & nó excusantur a pcto ppter ignorantiam hñ dr. nam si faceret q̃ in se est seruando legem nr. l. Ponendo seruare legem mi se est deus illuminaret illos & sua culpa ignorant. et conset ex. d. hñ. quodl. 3. ar. 10. vbi dicit non posse ee ignorantias inuincibiles circa ea quae sunt de necessitate salutis. et d. aug. lib. de fide et lib. ar. cap. 3. dicit q̃ illi qui simplices nesciunt non sic excusantur ut temerarie vane nó dimittantur sed ut mitig ardeant vbi plane loquitur de infidelibus. hec adriang In quodli. 4. q. 1. negat aliquos excusari a pcto infidelitatis ex eo quod non audiuit fidem. eandem sententiam sequitur gabriel in 2. d. 22. q. 2. dub. 1. et citat posse alexandrum 2a. p. q. 129. membro 4. et Alexiodo. 3. p. q. An fidei possit subesse falsum. citatur etiam hanc sententiam guilielmus parisiensis et gerson tract. de vita spirituali lect. 4. et hugo de sancto victore lib. 1. p. 7. cap. 23. et lib. 2. p. 9. cap. 4. et 5.

In oppm est sema d. hñ. In ar. — n —

Sed contra

1. con. Sit 1ª con. Si loquamur de fide explicita euangelij, certus est excusari a pcto infidelitatis p̃ ignorantiam illor qui nunq̃ aliquid audierunt de illa et opponitur sing nō est tuta lemma sed de hoc erronea p̃ ex illo Joan. 15 si nō venissem et locutus fuissem eis pctm nō haberent qui loco exponitur necessario ab alijs sanctis de pcto infidelitatis quod cōmittebant judei cōtra quos tenebantur explicite credere de ecclia illius hōis Jesu qz edebat miracula et adimplebat prophetias et sufficienter testificabatur sed 2ª vocatur auctoritas Joan. et epla 1 15 ubi ait qui illi qui credere nolebant pctm est illis dat qui non audierunt nec potuerunt pena pcti est. et conf. ex illo ad roma. 10. quomō credent ei quem nō audierunt quomō audient sine predicante ac si diceret infidelis excusatur nō tenentur ac si cōmittant nō peccant et confir ex illo ad roma 2. qui sine lege peccaverunt sine lege peribunt. hoc est sine lege aliqua scripta aut positiua. certus nemo potest peccare nisi contra legem saltem naturalem sensus capti dum ait sine lege peribunt. idest nō imputabitur illis ad pctm q fecerint aliquid cōtra legem quas nunq̃ audierunt.

2ª con. Si aut loquamur de fide sm q est nec ad quam facta nec de illis excusantur a pcto infidelitatis. hec con. est cōtra canones et rōnes. et p̃ ex eodem testimonio Joan. 15. Si non venissem aut vn de colligitur qm illi nō audiebant aliquid ab aliquo predicante qui vice x̃ ponebat eis ad fidei non excusabantur a pcto infidelitatis. sed m adverte hanc rationē non pari mō concludere hanc cōsequentiam. nas loco ille Joan. 15. ad alteram intelligit de pcto quod cōmittebant judei nō recipiendo Jesum tanq̃ verum messiam. alterum in fine predicabile poterit aliquis peccare pctm infidelitatis. 2 rejiciendo fidei implicitam quas semel habuit p̃ quas fuit justificatus. 1. nolendo eas habere qn restituitur ad 88. et consequenter deus neminem obligat ad impossibile sed implicite et qz nō cognoscat lumine naturali p̃ sit filius rei pctm odiosum et qz deus justificat impium qui est actus divinus tanq̃ antecedens remuneretur hoc minor veritatis. 1. p predicabilem. 2. per divinum instinctum fidei numquam nō peccabimus infidelitatis pctm. item antecedens homo illuminetur sufficienter ut possit credere nō potest obligari ad aliqua legem nisi naturalem sed naturale lumen nō dicunt deum esse justificandum et nō justificabit nō infidelitatis pctm. et confir lumen

nale

male dicat q̃ultenda sit media necessaria ad vitandum sm̃ vitandas
culpas, sed divina revelatio q̃ est medium necessarium ad habendam
fidem no habetur hoc tempore nali, q̃ no sit obligatio ad quaerendas
illas tantum medium necessarium.

Sed hic solutiones non est hoc quod dicimus, nisi delitatem
posse accipi sm̃ puram negationem. intelligi posse 2º uno modo
vt nõ dicat aliquam actualem ex parte subiecti ad fidem. s. ad fidei
debitam in hac hic et nunc sm̃ hunc statum et hoc nõ lapideum ex
possentibus nisi infidelis et beati qui sunt in patria, et sic dicimus. alio
modo intelligitur infidelitas negatiue, qui adhuc est sine fidem
sm̃ huius status. et hoc nõ parvuli non baptizati ponit dicit infidelis
ceterum ponitur alicui homini fides sufficiens tenenti tunc
illam dimittere et si no acceptat. s. dissentiat illi infidelitas illius
potest. nõ est q̃ tunc teneat homo vnde possit cadere, et tenetur
si non credat peccat, tunc igitur est repugnantia fidei salutem
interpretatiue. sicut dicimus q̃ subtrahere interpretatiue
vitae sumptuosis nauis. q̃ non subtrahimus illi q̃ potest prouidere
periculo naufragij. Ad hunc modum intelligendum est d. Th.
in 2º. q. 10. art. 1. q̃ non nisi delitas quae est peccatum, p hoc potest
q̃ quis repugnat fidei dei repugnantia formali et expressa. s.
interpretatiue. ex hoc sequitur quod nisi delitas sit peccatum impetrinem
est q̃ homo habeat errores positiuos documento fidei contrarios
ut si aliquis ptolomaeus habeat hunc errorem impossibile est q̃ deus sit
trinus in personis, ille no peccat infidelitate potest q̃ habeat errores positiuos
contrarios fidei dicendo si quis proponat sufficienter omnibus
deus est trinus et vnus et ille non consentit nec dissentit nec habet errores
positiuos in mente contrarios fidei et ille peccat infidelitate potest.
Sed 2º. fallitur esse q̃ aliqui vniuersaliter affirmant omnes
errores sufficienter destruere fidem possibile est aliquem
non construere infidelem errores antea suscipiendo. sic non dubium
latria qui existimat destrui deum hos errores sufficienter destruit
fidem semel susceptam et ille non peccat infidelitate potest quia

qz q̃cūq; peccat cōtra tales religiōs debitas deo vni, nō tñ peccat
contra fidem de qua nihil audiuit. 5. resultat q̃ est sibi.
2°. nō est. q. ille qui venit ad vsū rōnis tenetur ex lege nē velle
bonū agere tūc q̃ misit est sm̃ rectas rōnes et sic hoc nō p̃ponit
peccat mortaliter cōtra lumen nale sm̃ opinionē d. 15. ar. 2ª q.
qui tūc ponit illuminatus simul adeo et justificat p̃ma d. 15.
Sed nō tñ assequendus est q. ille homo justificetur. q. fecit
quod in se est ex facultate nē ita ut particula, q. importet
aliquā cās nō n. dispositio ex viribus nē ca efficiens est justi
ficationis nec multitudo nāe dispositionis nō sufficiens et sufficiens
ad justificandū nāz multos conuertit deus et justificat sine preue
niente aliqua dispositione bona ex viribus nē quare patet est
assequendus vice versā q. ille homo fecit quod in se est ex viribus
nē q. illuminatus est adeo et adhuc supernaturaliter gra. n.
perficit nāz ut bene operetur ea quae nāliā sunt. deinde qui
nō conuertitur iuste damnabitur ppt̃ illud scītm q. potenti
facere quod in se est ex viribus nē et nō fecit.
m. m.
ar. 1. Vnde ad. 1. arē. distinguo illud ex corde bono. 5. cōcessum est
ex facultate nē et sic cōcedo ons et nego cons. ppt̃ tres rōnes adduc
tas vel bono corde. Intelligitur cōcessio efficaci auertente hōem
actu et hic nō pōt esse. misi sit justificatus. ad. est q. non institut
hoc deus justificatum impium.
Ad solue. 2i. arē. ad tm. est q. 2i. post. supernali auxilio instigāte
voluntate ad bonum vnum nō ponendo aliquod obm supernale
in intellectu sed afficiendo voluntatem ad bonum nāle cognitum. sp̃ali
quodam auxilio ut peccator. et hoc sensu nāle voluntatis sufficere ad
justificandū. alio nō ponendo in intellectu aliquod obm supernale ex
parte cognitum ut q. deus sit justificatum impium et remunerator.
quod quidem de virtute pōt deus facere vno nō illuminando intellectū
quodam supernali lumine quod sufficiat ostendere ea credibilia quae
proponuntur et simul instigando voluntatem ut velit acquiescere illud
obm

obm, quod ponitur tantum bonum et certum. alio mo posset deo
ppetere tale obm p lumen fidei simul cum pia affectione ho
diamus ē q sufficiat ut pmodmo illuminetur mens hois et teneat
credere et peccet infidelitatis ptm si no credat et pter mala si regu
lerentur. 2º mo illuminaretur mens hois sequeretur q frus
heret lumen fidei qz credere et q nulli peccatū infidelitatis ptm
nisi prius fidelis esset recipiendo illud lumen bonū autē falsum est
tum qz deus nunq infundit lumen fidei adulto nisi illi cui simul
sibi det libere ut sit fidelis. tum etiā qz experim q multi dam
nantur pter infidelitatis ptm qui nunq habuerunt lumen fidei.
Sed contra 1m est no esse necessariū deū infidelis negatiue ita illu
minentur aut bendant ad vsum rōnis, recipiente lumen suo natu
rali sufficiat ad illos justos condemnandos q nō sunt fidei tunc
dictamen rectē rōnis nāli. non. n. obligantur p tunc ad habendā
aliquā actū supnalē nisi deus p se l. p priores causas illuminaret
illos. Ex hoc pz ad 2m. alē. //

Sed pro solutione 3. notest q scire ea quę pertinent ad statum ad 3m
primū tenetur quilibet homo. sciēter hoc autem pertinet ad virtutes studio
sitatis, sed nō tenetur homo inquirere ea quę pertinent ad primum
statum p media proportionata et ordinata ad sciendum quod ignorat
nō tenetur hoc inquirere p media quę sunt contingere pauci
ad sciendum. est exceptio posito hoc q aliqua lex promulgata in curia
romana statim obligat nō tenentes; sed excusantur hoc ab illius cum
pressione ppter ignorantiam. q si episcopus. v. g. pulsantibus aliquibus
romam ad ea alia de qua ille quęrebat non adfuit, nihilominus non
peccauit transgrediendo legem latam cum qz romam nō erat medium
debitum ad faciendum legem illam, sed finis erat debitum ad obediendum
pontifici vocanti indebite peccat contra obedientiam nolendo ire ad 3m
romam. q quod pz ad 3m. negata gna qz seruare legem nō firmat
et magis se ordinatur ad confirmandam fidem, unde peccabit
quidem homo qui fornicatur nō ita peccabit qui nō habet fidem qui
si seruaret illā legem nō propter illum finem deus illuminaret illum.
ad. 4. 1/2. 2 q loquitur de his qui fidem audierunt. l. recuperunt.
ad. 4. aug. de spiritu qui nō audierunt fidem damnabuntur pter fidei

amissā

camisa con. Lucas hy, mihi hi qs si audiuissent predicatores Euangelij et no recepissent alias. —//—

m
Dub. est Aliud dubm an qs hoc aliquis infidelis repuenat audire Euangm aut audiens recipat peccat infidelitatis pctm. Et rao dubij est. nas. d. Ds. in ar.o Vbi loquit in uersaliter qd omn infidelitas consistit in hoc q aliquis repuenat fidei. —//—

1.a con.o Nihilomin sic 1.a con.o Non tenetur infidelis omnino statim prebere auditum cuilibet homini dicenti Volo docere te de rebus fidei nalibus aut de alia religione et secta qz habeas. sed qr rao naliter no dictat quemlibz hoem esse audiendum de doctrina de religione aut de cognitione dei ille aut genilis no sit pro tunc alijs huem inf. tales q non tenentur. et confit naz pati tone teneretur audire hereticus aut judeus aut hoem alterius sectę. —//—

2.a con.o Ex si audiat explicite Euangm ab aliquo predicatore vere sano adhuc no statim peccat infidelitatis pctm Si no credit nisi predicator proferat testimonia que sufficiant hoem conuincere. Et hereditarie persuadere q teneatur credere. sic ex illo dicto ig. qui aliq dicit legi est fide. Et qui aliq credere qui sine sufficienti persuasione credit. item ad roma. 10. quomo predicabunt nisi mittantur. sicut scriptus est, qz speciosi pedes Euangelizantium pacem. Vbi apostolus docet naturales et bonas dispositiones precedere predicatorij, q aliquas gras gratis datas, quas significauit p speciem et pulchritudinem in pedibz predicatorz. hec bona dispositio considerari pt malitiose aut ex miraculis que quidem fieri no pnt nisi auctore sc confirmante. Et exodoro Cirillus. tiene historijs et exemplis bonis naturis quibz ostenditur qd doctrina Euangelica melius dilatatur virtus horis ni legem qz alia quibz secta et ritus. ad quod multum confert bona vita predicantis et testimonia sanctorum martirum qui pro hac doctrina fuderunt sanguinem et hoc est quod paulus dicit in epistola ad ephe. 6. calciati pedes vrs in preparatione Euangelij pacis vbi p pedes calciatos significat bonas dispositiones in ipsis predicatoribz. ex dictis sequitur q multi exemplj scandalizati ex causa sunt a fide infidelitatis qui predicauerunt illis Euangm crudelissima et auarissima. —//—

a
3.

2ª 2ª. Qº 10ª Arᵘˢ 1ᵘˢ

3ª conº. Etiam si predicator ostendat Euangelium esse credibile non eo ipso statim tenetur credere infidelis nisi ostenderit esse magis credibile quam omnem aliam sectam esse religionem et cultum veri dei. Primo nam ex duobus credibilibus non tenetur homo credere aliquid quod est minus credibile aut equaliter credibile. 2º sed quam pari ratione teneretur homo barbarus recipere doctrinam Judeorum aut hereticorum quae potest rationibus humanis persuadere tamquam probabilis ei qui nunquam cognouit ecclesiam. — 3ª conº

4ª conº. Si infideli predicetur Euangelium et probetur magis credibile quam omnis alia religio et cultus veri dei tenetur credere et si non credat, peccat infidelitatis peccatum pater quia in re tanti momenti qualis est non errare in cultu veri dei, tenetur homo sequi quod probabilissimum est omnium dogmatum. alias exponit se periculo errandi circa finem. Quod si quis respondeat licitum esse hominem sequi opinionem probabilem etiam si sit minus probabilis ergo non tenetur homo ex duobus credibilibus credere quod est magis credibile. Dicimus ad hoc opiniones esse in 2ª dicta quaedam n. versantur circa actiones aliquas exercendas ut an aliquis contractus sit licitus. l. illi datus. quaedam vero versantur circa res an scilicet aliquid ita sit. l. non sit, an haec domus sit propria. l. aliena. dicimus de opinionibus prioris generis verum est posse hominem sequi probabilem opinionem relictam probabiliorem, ceterum de opinionibus 2ª generis non est universaliter verum quod possit homo sequi opinionem minus probabilem. maxime quando potest sequi aliquod periculum contra honorem dei aut utilitatem proximi ut si sint rationes quaedam probabiles quod petrus occidit Joannem, sed sunt rationes aliae probabiliores quod non occidit tunc non debeo credere quod ille occidit, sed potius quod non occidit, quin immo aliquando ad exercendas aliquas actiones morales teneatur homo se confirmare opinioni minus probabili circa rem ut si ego a longe video animal de quo dubito aliquo modo an sit homo, sed magis probabile est non esse hominem sed feram, tunc non debeo jaculari ad interficiendum illud animal propter periculum quod ibi subest occidendi hominem sic igitur in proposito dicimus quoniam est maximum periculum errare circa finem ultimum, teneri hominem illam sectam acceptare quae maxime probabilis est. — 4ª conº

5ª conº. quoties proponitur Euangelium sufficienter ut homo teneatur credere illud

illud, tunc sí de facto credit similiter, certus est ẽm fidez catholicaz qꝫ credit ex auctõe supnali. de qua re dictus est 2ª 2æ. q. 10 9ª ar. 6. Si aut no credit de facto, ẽt mihi certus vr qꝫ deg credit illi hoi auctẽ supnale sufficiens ut posset credere. pr quod ille hõ juste condemnabitur. qz infidelitatis ꝑtm, si non credat tãq huiꝰ est qꝫ posing quelgũs homibꝰ miraculi ad hucho non ꝑt credere sicut hoꝰ affꝫ auctõ supnali. Si ille homo ita pit tale auctẽ interius cuꝫ ut posset credere, sz qz alꝫ no peccavit no credens qz nemo peccat in quod vitare no ꝑt. et d. hꝫ. vr hoc asserere ad 1m vr. Videt mihi hã sñiã est. mens hoꝰ no repugnat interiori instinctui, et exteriori doctrinæ credẽdi. ——

6ª con. mihi loquing aliquo mõ vr probabile qꝫ hoc auctẽ angi, interiuscuꝫ humani mentis non est nuicuiꝰ ut homo juste damnetur. sz cũ rationi dictat illud ee maxẽ credibile quod ꝓponitur a ꝑsona digna fide si non audiat peccat mortaliter ipsum. qz repugnat veritati sibi quã rõnabiliter dictat reuerendus ee. et potest hoc est quod d. hꝫ. videtur dicere ad 1m cuꝫ dicit in hã hoc est non repugnare sicut qz ꝑcavit audiẽdo illud mirac. sed repugnaret videlicet deprehẽdi ipsũ aliquas mẽdacio aut fallacias. unde ille qꝫ contemnat veritatẽ fidei. et tãq huiꝰ est qz ad peccandũ sufficiunt vita naturali dictante rationis auctẽ sua culpa. et ad hoc qz nemo ꝑt vitare peccatum in eo quod vitare no ꝑt quod ad hoc non ꝓcedit. Sicut ille homo ꝑtuit audire illum auctẽ miraculi cũ ꝓmptu erat ut audiret ipsum. sicut homo ꝑtinens ostiis domibꝰ suis aliquibus.

Vltª con. Ad 4m. Ad ignorantiã in hmoi casu no solum est ꝑna sed ẽt culpa, ꝑna quidem de ꝑcedente. culpa vero ꝓcedens non solum originalis, sed ẽt actualis, cũ quis ꝑ hoc homo teneatur et ꝑterat credere et no credit, quod ꝑtuit ꝓuenire tũc ꝓcedentis ꝑtis. qꝫ illud Joan. 3. hoc est aut ꝑcatum qꝫ lux venit in mundum, et dilexerunt homines magis tenebras quã lumen, erant. n. eorum mala opa. hinc est qꝫ tãq quæ non videbant.

Ad 5m. Ad solut ad 1. m. d. hꝫ. vbi ponit duos inter hoc quod est ee fidei et non repugnare instinctui interiori et ꝓmptitudinem exteriori dicens illud no esse in hã hoc sciliꝫ ee fidei, hoc aut sciliꝫ non repugnare instinctui ee in hã hoc. est ꝓbe. dicit aut d. hꝫ. melius

de

2a. 2æ. Qo 10. Aug. 2us.

de esse mi na huana ex puris hallis, aut ex auxo diuino. si
primo mo loquatur nactus est mi na huana. Ad hoc cõ.
posset quis respondere p̃ doctrinã con. Ly. 6. m. dub. præsenti
q̃ melius fit eis non resistere præsupponit aut. dei. naz si
no repugnat veritati huanæ sufficienter predicatæ certe aliquat
accedere y no pot sine diuino auxo. sno pot no repugnare sine
hoc diuino auxo. l. d. 13. ait ad. 1. ut multi hoz no repugnat interiori
instinctui q̃ ponit iaz interiores instinctus. est q̃ dicta q̃ hic ponem
ante eoz adductat hõ. l. illuminetur no est mi na huana vel est mi po
testate eig. sed potiz homo audit et assentit iaz est mi na huana
no repugnare veritati fidei et postea peccabit infidelitate prim. repugnãs.

Aug. 2us.

S. m infidelitas sit mi mortua sicut mi subo. con. est infidelitas
est mi mortua sicut ne pximo subo, mi vole aut sicut in pximo mortuo.
eadem con. aggraditur ad 3. alijs verbis ad 2m. ea infidelitas est
in voluntate sed infidelitas ipsa est mi mortua. —//—
Dub. est an in vole sit aliquis habitus primus ad rones infidelitatis. m. dub.
et sit ille. pro parte affirã q̃ aliquis actus pendens a duabus
potentijs vitiatis pot habere efficiã p habitus ut q. 4. ar. 5. docuit
d. th. sed actus infidelitatis pendet ex intellectu volãte et ex vole. ergo
habitus primus ad actus infidelitatis et consequenter fidei sit
in vole p̃ficiatur habitu charitatis et ad virtutes infidelitatis manet
et vole in actu habitu contrario habitui charitatis. sic n. docuit
d. th. q. 34. ar. 2. q. 2do. prim infidelitatis est error circa dei.
2o. qui pot esse in intellectu ad aliquos actus respectu alicuius obiecti
specialis, multiplicatis actibus circa eundem habitus vole infidelitatis
non fit determinatus ad unum sm se, multiplicatis actibus non tendit
debere generari habitus in vole qui vocetur infidelitas. —//— 3.
3. & quia tanq̃ certa dogmata fidei in ecclesia disponitur
in professione vole q̃ in hac ecclesia catholica infidelitas huiusmodi
est mortua. l. tenet publica fides ecclesie infidelis et in ea habet mi mortua
dissensus contrarius & infidelitas eig est in mi vole tanq̃ in subo.

ad Lonz. Rz ad 1. arie qz bonus consurgit ex integra ca, malus aut ex
particularibus defectibz dicendu deo non est necessariu qz sit ad virtutez
fidei requirunt duo habitus q regulantur ad vitiu infidelitatis
quod v.d. th. dicit 3 intelligit de adultis. et ad confirmz
exod. 34. fr non requirit odiu formale et expressu ad vitiu
infidelitatis sed sufficere odiu participatiue sicut in odio mor
tali includitur odiu dei. rr

ad 2m Ad 2m. concedimz ut ex multiplicatis actibz malis in se genez
in volt aliquis habitu malu sed ille erit formaliter superbie
et contumacie. Impietatis non in erit formalit infidelitatis,
sed ea et motiuu pchi infidelitatis erit qz tale vitiu facit promptu
animu ad hoc ut adhereat falsis erroribz sicut contrariu habitus efficit ut
pronu sit animu adhereat vitiis. rr

ad 3m Ad 3m. Vltimu hoc modo ita dispositis hereticis erroneis in multis non quidez
de dogmatibz malis fidei sed de rationez fortez circa eos non incidit
primo aliter propter rationez infallibilez sed propter humanas rationez quappz
illa pertinet ad infidelitatem. rr

Ad solutiones ad 3m notat cajet. qz cum d. th. ait ex illa glossa qua
est augustini si quis sathane adhereat, cum ipse sit ille ad quez
adhereat, videtur mala et falsa tunc non caute homo posset inquirere
cajet. qz per mala intelliguntur hic mina bona aut per ut. 88
emulentur charismata malitia non potest ab illo suasio minoru
bonoru. est autem aduertendum sensus autem in loco citato non est qz per mala
intelliguntur mina bona. sed dicit autem qz tunc homo non
caueret peccatu sed nemo peccat ex eo qz vult maius bonum q. videat auct.
lib. 3. super gene. cap. 14. vbi docet mihil obesse diuine prouisioni
huiusmodi visiones esse veras dum non consentit perniciose suasioni
que postea fit a demone et dum imo homo semper sit cauto statim
mala visione prouenire posse et a bono et a malo angelo. et ratio
quod caueat mina bonum non persuaderi ab 88 intelligendo
est qz ipse homo affectu est prudenter ad maius bonum. ac etiam non
dum sic affectu est nonnunquam qz impulsu 88 semper sit ad op
timum imo potest contingere ut aliquis ad maius bonum quod simpliciter
est maius bonum instigetur a demone ut cum aliquis afficiatur ad
statum episcopatus qui perfectissimus status est potest ab instinctu
demonis obsequiosi fieri cendo se digniu tali statu. rr

Ad 3um 3. v. infidelitas sit maxime peccatu. 1a

2ª 2ᵉ. Qº 10. Artus 3us.

1ª. conº. pcm̃ infidelitas est maig sin̄ suus enꝝ ꝙz alia pcta
quæ cõmittuntur in pernicialitate nouꝝ. 2ª am. Secg aut est
de fide quæ cõmittant contra virtutes theologicas non n. infide
litas est maxime pcm̃.

Cc hunc artm nstm et q illa ꝓpositiõ qua utitur d. S. m azº nõ pot
ee q quis ad aliquid deum cognoscat qui falsas opiniõs de eo hꝫ
q̃ quod ipse opinatus nõ est dicendũ pot tripliciter explicari. 1º
ut d. S. explicat. 3. q. 2. a. 2º ad 3m. q infidelis qui fingit ali
quos ordines cc deus ut q nõ sit trinus et unus in pson̄is. 2. q nõ
hꝫ liberum arbitrium hic nõ cognoscit cc verum deum quærit aristo.
3. metha. tex. 22. in simplicibus defectus cognitionis est in non
attingendo totaliter cuius ꝓpriꝫ est simplicissimum. Secg aut non
totaliter cognoscit illum non cognoscit eum, dicunt ꝙ hꝫ falsum
cõ. illud apli. 1. ad corin. 13. ex parte cognoscimus et ex parte pro
phetamus. et ad roma. 1. cum cognouissent deum &c. et hꝫ quibus
nõ totaliter cognoscebant. Ꝙ ad hoc. d. S. intelligendum est
de ignorantia prauæ dispositionis et ita dicit in hoc can. Qui
falsas opiniones de hoc hꝫ. ostenditur aristo. 6 ethic. pbat de eo
nitione clara et euidenti q defectus continuit in nõ attingendo
at vº de cognitione confusa nõ est incõmodum q aliquid simplicissimum
nõ totaliter attingatur et in hoc mundo nõ cui defectus veritatis in prima
cognitione. 2. post explicari cum cæte. in hoc articulo q intelli
ge infidelis q ens infidelis est sicut quidam virtus habitus erroꝝ
qui semper inclinat ad falsum et ita qui talis infidelis dicit et assentit
deum esse unum nõ dicit verum q. intelligit deum nõ habere liberum
arbitrium esse unum quæ ꝓpositio falsa est cum sit affirmans de ente
supposito. 3. experimur cæte. 3. hoc tenet q de deo
ꝓpterea loqui vno modo expertus ꝓpter dei alio modo ex parte rei
infidelis quia ens ipse sic sine simplicissimum nõ potest cognosci
ex parte rei et ex parte falsæ fidei error falsitatis continuit in
non attingendo illum q cum ex parte dei cognoti nõ possit esse qui
multiplex sit verum deus et unus liberum arbitrium sequitur q nõ cognoscat
verum deum qui negat illum esse liberum arbitrium at vº ex parte rei
infidelis qui cognoscit et judicat p duas notitias quarum nõ non
potest esse infidelis simplicissimus continuit ut altera notitia ponit esse veram
secundum considerata et altera falsa, cum ergo si illa quæ vera est
secundum considerata continuatur cum falsa et de eodem deo qui
est subm in ꝓpositione falsa affirmet et verum tunc efficit falsa

affirm

affirmaez aut dicat deū est vnū qz sensū est q deū nō heny lib. libri. est vnū. ex his seqz veraz ee dei cognitionez quaz hec gen hūy per demonstraez ostendentez ee vnuz primuz mouentem et primaz rez. at vō si eadez cōis accipiatur ab illoz nō sensu ut pro ficiatur ademonstrae, sed oz ut proficiat ab habituerroris qz deuz ias tunc vō est falza qz subm illig nō est vere deū sed deus non sens aberuz arbitriuz sicut dicimz elemosynaz infi delig posse ee bonuz opus moraliz infi referatur ad maluz finez at vō si vitialiter imperaret ab infidelitate ee pcm. ——

C. 2º. nō est fundam. oīz. scilicet pcm consistit in auersione a deo intelligibilez ee deſpō sm qz est malus culpa ut infra ar. 1º. ad 1. dicit. d. 15. et 12. q. 72. ar. 1º. CC. 2as cōis aduersm est dū peratiuz nō esse grauiuz pcm qz infidelitatez ut docet. d. 15. q. 20. ar. 3. sed oduz dei grauiuz pcm est infidelitate ut q. 34. ar. 2º. ad 2um.

Ar. 4us

m. V. oīz actio infidelig sit pcm. 1º. con. Infidelig nō pont fuere bona opa meritoria. 2º. con. nō obz q in dō ope suo peccet. 3º. con. qnº aliqz spaliter aliquid opis dō infidelitate sue dubº peccant. CC. 1as d. 15. cōis nō est quomō ille reputet pro eodez opa que fiunt extra et opa meritoria qz loquitur de opibz meritoriis ex parte opantis, qua quidem nulla pont ee in eo qui est aliensto a deo et expers premij spaliter ut docet. d. 15. 12. q. 114. de qua ee vide atur 8 dñ lib. 1º. de nā et gra cap. 19. et lib. 4. de justia et jure q. 4. ar. 2º. et m. 4. sen. d. 19. q. 1. ar. 3º. ostenz hoc nomodo quomiz verus sit quod dicm d. 15. docet. 12. q. 21. scilicet qz oīz actus bonz moraliter hūy rōnez meriti apud deuz hoc n. intelligendo est ut ibidem ad 3m. dicit. ex rōne actuz actus vniuersa bona opa moralia a gratuitaz fiant et infideli. laudabunt a deo in die spūs, sed nō qui illa fecerunt nō sunt capaces illius premij infra ierunt in gra. ——

De 2a. vō con. maior est difficultas cōis quaz est 1º. oīz ex 2. 1
m. ore. audire nos matz. 7 de punctuo colligunt de spinz vuz. et ibidem nō pōt arbor mala bonos fructus facere infidelis est arbor mala. ē. dicm luce 11. si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit, vbi nomine oculi simplicis intelligit a sancto recta

rectam intentio et finis, aut vt per oculus nequaz intelligunt
malaz intentiõz. item non corporis intelligitur collectio opis
quod ex illa intentione bona. et mala deriuatur. Ideo si fuerit
mala intentio totus corpus erit malus, sed in fide hoc
malaz intentiõz et finis. et confirmat ex glossa ad roma. 14.
sup illud de quod ex fide non est peccm. quod est bis vitam infidelium
peccm est. plura sunt multa augustini testimonia que adduci
afferuntur lib 4. cont. Julianum pelagianum cap. 3. ait neminem
posse viuere nisi ex fide Jesu xpi, absit ut sit in aliquo vera
virtus nisi fuerit justus. et lib 5. de ciuit. cap. 19. et lib. 19. cap.
25. ubi tam multis romanis ostendere nos esse veras virtutes in
gentibus, sed illas bona quas videntur operari, non habere
finem. et ait quibusdam eum bene, dum honestum virtutes esse
putantur ad se ipsas referuntur, nec propter aliud expetuntur
sed inflate et superbe sunt. vbi autem recte fit ordinate
semper qui operatur aliquod bonum moraliter ex hoc aut non apponitur
mala circumstantia semper sequitur bonum opus. vide de hoc aug
in prefatione sup psal. 31. et in lib. de vera innocentia sena. 106.
et 107. et beda lib. 1º retractationum cap. 3. vbi retractat quod
lib. 1º de ordine dixerat vt prius non vera putare predicta vide
tur Aug fuisse. in eadem etiam videtur origenes in lib. contra
tarum nil ob et clemens alexandrinus lib. 3. pedagogi cap. 6. et
hiero. sup epistam ad galat. cap. 3. sine xº bis xcij in vitio est et super
Jeremiam cap. 24. et sup Ezech. cap 13. vbi ipse dicit ex. quodam
lib. 2. moral. cap. 33. et bern. sermone 24. 2º est argumentum
bis adhuc infidelis referuntur ad malos fines q̃ bis illa est mala qua
est aperta et sic ans multiplicatur. i. ex. d. 15. 12. q. 1. arº 6. vbi
ait q̃ dã quandoq; vult homo, vult propter vltimum finem, et hunc finem
vltimum intendens in arº 5º. ee in vnum respicit vnum horum
quo posito sit ans infidelis hic pro vltimo finem determinatum q̃ dã quandoq;
vult, vult propter malos fines. idem ibidem ad 3m. q̃ vnus finis habitualis
qui est respectus vltimi finis manet in quibusdam ipso actu eius rei, sed
finis intentus primo et per se et dã sua vehementia in malis finem
bis alienans appetit malum. 2º sic illud ans bis dicit bonum ex
hoc reputatur in bonum vltimum seu duos in sanctos suos justos, qui se refudit
in

m deus vltm finez ex se posset nõ cognosci actualiter de deo vltimo fine
ẽ similiter dr actu peccari infideli qui se retulit semel in idolum
referendu dr in deum ex se facere. Et nõ sequit. nihil cognosci de deo. Sed
sit idem ang ut aliquis actu sit vere hereticus simplr cognoscendo nõ est bona
tam substantia ẽ ut sit bonus. Sufficit q̃ deficiat bona ex circumstantia vltõ
finis. Et qua q̃ malus consistit ex particulari defectu. 4m. Et illud ang
et exobitio am quamdam solus quis solet cogitari ad hibendi illi actus
mirum q̃ ille actus aug sit bonus ex obo suo nã sua referitur in deum vltm
finem opponat actualiter impedimentum referendo in malum finem
est actus ad hoc q̃ actu sit bonus moraliter nec est relatio in vltimum finem
ex se bonus moralis sed illa relatio nõ est moralis aug nõ est voluntaria
actualis nec ex obligatione ẽ nõ est sufficiens ad faciendum bonum obm mo
raliter. Et aut q̃ hoc dicendo ni deus constituit referitur ex nã sua ad obm
in vltimum finem nõ ni moralis. et sed ipse actus nõ refert ad finem cuius
finis et operationis illius. et consequenter si q̃ deus referat ad se ipsum actus
illius bonus ex obo. quem finem infideles sufficiunt ut ille homo diceret
operari ex vltm finem bonum. Sequeretur q̃ et q̃ homo peccat dicendo
deum esse vltimum finem bonum et recedendo a deo q̃ sunt in deum. Et seq
tur. Ideo auctor est actus obis. qui est finis et ad se refert quidquid bonum
est in illo actu quod hic maxime maxime apparet. Scilicet q̃ simulatio
speciem referendi se in deum tanq̃ in vltimum finem et q̃ auctoritas ad
vltm finem. Hec ibi q̃ ita. Vide Aug. in 2. d. 37. usq; ad 4. inclusive
infideles dolatra peccare in hoc quod ex hoc ni venerade parentes q̃ spa
nec ora referuntur exclusive in falsum deum. Quinimo ipsemet
dd. 26. et 27. asserit q̃ sine aux supernali nemo qui est in peto mo
tali fuit ille sit fidelis fuit infidelis potest facere aliquod bonum opus mo
raliter. no ni negat q̃ pcha possit facere et habet hoc aux antea justificat.
1. con. Sit sm dd. certus est ante justificatos posse homem facere multa bona
opa quae non sunt peta secundum expressa definitione con. Lutheranorum. Conal. Hydelb.
Sess. 6. cano. 7. et 9. et in conal. constan. Sess. 15. errore. 16 Joannis
Hus. de quare videatur Stephanus a. 2. 36. con. Lutherum. et aduersus
est error non negare hanc veritatem sed sm dicere hoc non posse fieri
sine aux supernali. Et addit quae illa facit aut nihil operant ad ob. con
cludunt de obus malis aux supernali. Sed tale dux ang ex se facere
non destruit finem vltm malum quem sibi ipsi prefixerunt. Et sm eius
ora sua ostia adhuc erunt in illum vltimum finem.
2a. con. Infideles sive fideles sive idolatra sive non, possunt multa bona
opa moralia facere quae non sunt peta absq; illo aux supernali. Ita
aux Alb. 3. dpo. mo. ti. 2m. vbi ait q̃ finis ex se manet Alb. 3m. per
quod possit opari bona quae sunt preceptis vite et velle agros, vide

amicos

2ª 2ª Qº 26ª Aº 4us

amicos. et lib. de Spu et littera cap. 22. et 23. inquit q si aut
nõ est in vita horis justi tanta puritas ut sit simpliciter vera vita sic
ut nõ est vita horis impij absq; quibusdam comis opibus. hoc ipse docet
epla 5. Item d. mero. suis mag. cap. 22. idem sentit magister in
sen. d. 4i. m. 2. et adhuc de huic sententiæ fere tota schola theo
logor sentit contra quem. d. thomas multis in locis et ego illum. 12. q.
89. a2º. 5. et q. 109. a2º. i. 2º. et 4º. et videatur scotus ab. 1. de hu
et littera cap. 19. 20. et 21. ubi vopit com. pot homo plus quam misericordi
ut dolatra visso pauperie miserore illius et distantie loci mali subvenire
illi z opus dilatu bonus esse. Et ratio quia ratio talis dilatu non faciendi
est. confixa. ex illa parabola samaritani qui misericorditer
fuit in hoem miserunt quis loco xpi dicit ipsi parabola. tñ vult pro
bare opus dilatu samaritani dolatre quisquat bonus opus in proximum
et ita dixit legis perito vade et hoc fac similiter. et confirmatur sic
homo nõ dans elemosynas peccat. et est precepti de danda elemo
syna z dando illi non peccat nõ apponendo de novo malas circunstias.
Verum est tñ posse aliquem respondere huic ar9 q possibilis ignorantia
invincibilis potest aliquis excusari a toto peccato dilatu faciendi et ideo non faciens
sed hoc difficilimum est quod multi fideles possit inscienter illud precipuum
in specie peccando scilicet infidelitatis et impietatis. similiter nos alicui opus pietatis
non peccat dando elemosynas et multo magis dicunt et q existens
in peccato mortali nõ possit facere aliquas elemosynas bonas quia sup
hali quæ nõ sit peccatum illius speciei cuius est peccatum quod contrita committit.
2º. Et ideo si dolatra nihil cogitans de falso deo cognoscat se teneri
solvere debitum et solvat se q ipsum peccaret si non solveret z
solvens sit sequela q sic solvendo peccat infidelitatis peccatum sic
nõ solvit tñ peccat contra justitiam. et demq ratio. d. sc. in 2º. de
monstrato ex nos manentem infidelibus bona naturalia non mala
obstinatis. Et potest hoc aliquas operationes bonas, nec est eadem ratio
de elemosynis inquibus manet in obstinato in malum et ibi actualiter
referunt in deum odium ex superbia maxime, at vero infidelis nõ tractet
hic de hoc sed inquibusdam ducitur ratio. lib. 2º. nõ ponendo actualiter
malas finis circunstias. ——11——

Ad 2º. relato ad 3º in ultimo fundo. Pro solutione ar9 nostri est. 3. dicit ad 3um aliquem existere in
deum, fuisse in ultimo fine vitæ non actualiter sed habitualiter et ex hoc ut 2º. aliquis det elemosynas contrarium dei mandatum
et ad hoc diligens illum tunc illa elemosyna formaliter

et

et expresse referatur in deum, scz ho est nō sat̄ esse ad bonū relatiū
actuales q̄ aliquis ne actu finiat hoc est virtute dilectionis Eterni
finis q̄ deus sed ipsa voluntas est quae actu exercito referat bona
opa in deum ut ipsa sit ultimo ultimi finis per quem ordinem actu
alem, alio nō modo actu referri in finem virtualiter et hoc contingit
q̄n̄ precepti aliquis actus expressus per quem nō se refert actualiter et
aliquod opus quod postea erit faciendum, tunc q̄n̄ nō fuit timor ofen
dendi nō memoriter ultimi finis de tali opere referendi virtualiter in
ultimum finem. 3° nō de aliquod opus referri in ultimum finem habitualiter
in quod accidit q̄n̄ aliquis nō habet actus expressus per quem se
et sua referat in deum et hic habitus p̄t̄ quatuor finaliter
ut si quis accedat ad sacram p̄mam cum sola attritione et postea
ficatur in confessione scdā. tunc dicimus q̄ hic habitus postea
dedit pugnam dilectionis ex quadam tali comiseratione bona
morali, illa dilectionis non referuntur habitualiter in deum. q̄ ille
homo hēt habitus q̄ et tales q̄ per eum habitualiter relata
est in deum quia nunq̄ habuit actus contrarios. Vtrum aut sufficiat unica
actus actualis quo aliquis se et sua referat in deum ut p̄ omnes
vitas bona opera quae fiunt moraliter bona per totam vitam, dicunt
virtualiter referri in deum varie sunt opiniones inter theologos.
Nobis nō videtur placet q̄ sufficiat ut dictum fuit virtualiter referri
in deum unico actu expresso tales q̄ deus nō recedit a tali. et
sic q̄ quilibet actus talis efficaciter potest referre omnia opa
bona in ultimum finem si tunc deficiant memoria. l. consideratione
& sufficit relatio illa virtualis ut postea bona opa quae ex tali sancte
facta fiant in finem tales virtualiter nec aliter postea in virtute
illius primi actus. et constat q̄ illa bona opa efficaciter referuntur
in ultimum finem a tali homine qui unicum semel actus illius et ab hoc
qui nunq̄ habuit actus talis est ita habitualiter in quā, cuius
opa habitualiter referuntur in ultimum finem. opa eius qui semel
habuit actus referendi virtualiter referuntur in illum.

2° nota est q̄ relatio habitualis in ultimum finem sola nō mutat nec
opis quae postea fit de bono in malum nec de malo in bonum sed
requiritur ad hoc actualis relatio. l. salten virtualis in ultimum finem
sit nisi ille qui est in tali et peccat venialiter operatur peccando
venialiter ppter ultimum finem habitualiter referendo in eum alios

illos

22ae Qo 10a Artus 4us

illuz habitualiter tamqz in vltimuz finez et hi no prospicia illud
opus bonuz est. ꝑ ma. qz in illo actu moali debet esse aliquis vltimus
finis alig. Creatura. Si creatura est vltimus finis illius non est pctm
veniale nec mortale. Saltem illo qui fuit malus opus est in pctm
mortali auersi ab vltimo fine. Et necesse est dicere qz vltimus finis
illius actus pctm venialis est deg in quez hn habitualiter refert pctm
veniale existentiz in gra. Sicut ei. d. 15. 12. q. 87. ar. 1o. ad 2m
et 3m docet videtur qz qui peccat venialiter nō constituit finez in
aliquo bono temporali ad quez ꝑtineat deum nō actuse habitu vbi b
dicitur de illo qui habitualiter hz actus charitatis. inquit et qz venialis
pctm nō excludit habitualez ordinatiōnem alterius dei, vbi videtur ambe
dicta.

Ad. 1m. ar. ex testimonijs math. et luq. Nō qz nulle bone. et malis
arboris intelligitur bona. et. mala vltimus finez. ex qua quidquid
ꝓducatur male est quia ex putrefactio. Intelligendum vo est quodqz
dicitur actualiter et. habitualiter. Virtualiter sicut. d. 15. dicit
in 3o. cōe. ar. qñ aliqz infideles faciunt aliquod opus ex infidelitate malus
est. s. qñ faciunt virtualiter non fuit negandum de opa infidelium proce
dere ex infidelitate actuali. et. ex mala intentione et vltimo fine in illo
qui est in pctō mortali vbi si nō sit infidelis. Ad illud vo ex 14. ad
Roma. Nō qz si ꝑ scripturam aliquam ꝓ veritate historie aut. d. 15.
aliquis acceperit lib. 4. cōe Iuliani cap. 3. dicitur n. Iulianus quidam
nō loquitur ibi de side supernali sed de disciplina libroꝝ quos si quis
manducauerit cum conscia existimans pro ignorantia deuitare pecuat
mala fide manducare. Sed. d. quod inquit qz in hoc verus est apls
sensus cōsiderandus est cum dixit peccat qz nō ex fide, sed hoc
est ex fide pctm est. Dicimus qz aug. d. 15. sup illum locum apli et huic
ad. 1m qz de cōsp conscien. Ex infidelitate procedens pctm est et huc
est optimus sensus illius loci sicut dicit et aug ad tit. 1o. cum quibusdam et
infidelitas mihi mundus est. Altera ad aliate testimonia aug et Sandre
dicimus nō ex mente eius negare aliqua bona opa infidelium qui ambulant
fide et charitate ut ex alijs locis citatis, sed ei intentio est negare esse
opa vere ꝑfecta ad quez ꝑtinet bonus finis ultimus. verum est in qz aliqñ
dat quis ita, ut videatur de linare in alterum extremum cum declinat
qui ꝑ nimio fidebant libero arbitrio ad opa virtutis, aliquo ꝛo qui loquun
de facto, dicunt gentiles aliqua opa qz videbant bona facisse male. qz defectu
apponebant finis rectus qui ꝑfectus modus ꝛo ad alia sanctorum testimonia.

ad 2

Ad 2m arg. negandum L. distinguo arg. S. L. habitualiter
L. virtualiter, virtualiter nego arg. actualiter transeat
arg. sed time fit gna qr habitualis relatio non facit malum
operatio nisi aliquid effectus. sed ad 3m patet solutio
arg. dicimus enim quod. d. Th. in quit bonitas boni
intentionis potest accidere finis manere nihilominus aptus
augmento rei. sed oportet melius quomodo maneat ipsa bonitas
pro cuius explicatione est aduertendum quod in intentione finis duo sunt
consideranda alterum est ipsa relatio finis ad bonum in quo
voluntas fertur et quia nemo intendit ad malum patet hinc
fit qr nulla intentio huius rationis mali ex parte obiecti ipsius
sed voluntatis ex hac. n. parte bona est intentio et a deo est, ad
verum considerandum est aliud quod in fine unde intentio fit
mala et hoc est ipsa quae est finis prout homo quaerit in
illa ratione finis mali finis et bonum quae re vera non competit illi
rei et hinc fit mala voluntas intentionis mala. quemadmodum
adamus quaerit beatitudinem in possessione peccandi qui quidem
non peccat nisi eo qr quaerit beatitudinem sed qr quaerit non
est. hinc est ritus dictum vulgare aug. quaerite in quit quod
quaritis sed aliter quaerite. Et. D. lib. 3. Qst. 2 Ser. ad. 17.
in quit qr deus est finis ouis agentis sm qr ibi formale
bonum quod intenditur re vera est in deo, quia nō ab aliquo
quaeritur pro re est in deo in particulari non supposito di
cimus ad 3os q. illos illig arg qr virtus 1a intentionis et
finis vltimi finis manet in ordine appetitus augmenti rei, sed non bonum
manet sm qr contingit ee malam intentionem sed sm qr ipsa
huius rationis boni et voluntatis. Et bonus dom. in qr et hoc contingit
qn homo qui habet rectam intentionem malum actualiter postea vult facere aliquod
opus bonum ex ille non apponens malum accidentarium nec re
ferens distincte illum actum ad malum finem praeconceptum. Tunc
dicimus qr virtualiter illud bonum opus refertur ad intentionem
finis vltimi sm quam illa intentio habebat rationem boni non sm qr ha
bet rationem mali. hoc. n. non fit quadam vniuersali influentia
et ordinatione augmenti rei, sed qn distincte ordinat homo
aliquod opus ad finem illum praeconceptum tunc non solum influit
bonitatem sed et malitiam similiter. sm Idololatra facit elee
mosynam ex naturali misericordia dicendum quod naturalis hunc actum

mortuum

mosyna bona est simpliciter et procedit a bona intentione finis sm quod ipsa intentio est ab auctore naturae et ab ipsa voluntate hominis quae naturaliter tendit bonum formaliter ad 2am probationem nego consequentiam et est distinctio quia actus boni qui sequuntur post 1am intentionem bonam referibiles sunt ex natura sua in bonum finem nisi per malam voluntatem pervertantur ad malum finem per quandam relationem actualem vel virtualem, quo fit ut ex illa 1a intentione mala non accipiant illa bona opera nisi quod bonum est formaliter in quo ipsa voluntas naturaliter tendit. Ad 3am probationem Dico quod ille actus bonus ex obiecto suo non habet tunc circumstantiam ultimi finis, vel bonam vel malam, sed habet ultimum finem bonum qui per se requiritur et intrinsice ad bonitatem cuiuslibet actus moralis unde non habet tunc rationem circumstantiae

Boni

Ad 4am probationem Dico quod illa relatio in ultimum finem moralis est quia per liberam voluntatem operatur homo bonum illud opus ex obiecto suo, et si aliquis contra obiciat quod bonitas 1ae intentionis naturalis est ipsi voluntati et non libera. Dico quod est naturalis et necessaria quantum ad specificationem non autem quantum ad exercitium. Unde remanet locus ut relatio mediorum ad illum finem sit moralis. Dico 2º quod quamvis actus 1ae intentionis finis esset omnino necessarius et naturalis tamen relatio mediorum ad finem potest esse libera quando ipsa media non habent naturalem connexionem et necessitatem ad illum finem. v.g. deus naturaliter et necessario se diligit tanquam summum bonum, et tamen libere refert creaturas ad semetipsum quia creaturae non habent naturalem connexionem ad finem, ita etsi homo naturaliter semper esset in actu volendo aliquem ultimum finem poterat libere se convertere ad haec media vel illa media referendo ad ultimum finem. hinc patet quod non est simile de indificatione ieiunii quae operatur sine cognitione finis et proportionis mediorum ad finem. Ad confirmationem Dico quod peccatum ut peccatum est non est simpliciter loquendo propter bonum finem quin potius non habet ordinem ad rationem formalem finis immo caret ordine ad finem. Si autem consideret actus peccati vel sm substantiam actus vel etiam sm quod est actus moralis procedens a propria voluntate bona tunc dicimus quod est a deo et ex hac parte refertur in ultimum finem bonum formaliter loquendo tam ab ipso deo quam ab operante propter bonum in communi sed negamus hoc satis esse ut actus ille sit simpliciter bonus quia aliunde malus est scilicet ex obiecto.

Est aliud dubium quod moriet hic carie. Vtrum vendentes infidelibus ea quae pertinent ad suum ritum peccent mortaliter sed de hoc dubio disputabitur commodius in ar. 11.

Obiectio

Solutio

2a solutio

Arg. 19

Vtm sint plures infidelitates spes. 2°. arº. Si infidelitas
consideretur p comparationem ad fidem eam vnitatem habent
infidelitates spes. S. paganismus Judaismus et hereses.
2a. conº. Si distinguantur spes infidelitatis sm errores in di
uersis quæ ad fidem pertinent non sunt determinatæ spes infi
delitatis. 3a. conº. in solue ad 1m sp infidelitatis obm est habitus
1a. scientia qua redditur, seu formale obm assensus sicut ad quod
conuertitur est semi falsa quas sequitur et ex hac parte
spes eig diuersificantur. ——— ll ———

Dub. 2a Vtrum arm dubitat nam d. Th. in oppositum contrarij
arguit dicimur in arº in 2º. conº quum infidelitas variantur
spes infidelitatis sm errores in diuersis quæ ad fidem pertinent
et in 1a. conº non possunt pro obo formali ad quod conuertitur
tam vnitentiæ ad fidem, postea in solue ad 1m. dicit q
obm forte est falsa semi ad quam cõuertitur infidelis et
q ex parte hac spes eig diuersificantur. hinc sumitur qm
spes infidelitatis forte loquendo nõ sunt determinatæ sed
quia qr spes formaliter loquendo distinguunt p obta ad
quæ conuertitur infidelis quod in solue ad 1m. dr quæ
quidem sunt falsi errores, sed isti errores multiplicari sunt
in infinitum et nõ sunt determinate illæ res spes. et confr qr
obm forte ad quod conuertitur infidelis non est vnitentia
ad fidem ipsa, sed hoc potius est in rem exparte rei a quo re
cedit ipse infidelis et nõ sunt res determinate spes infidelitatis
p diuersas vnitentias ad fidem. ——— ll ———

Pro solutione huius difficultatis nota q duo simul considerandæ
sunt ad distinctionem trium spes infidelitatis, alterum est obm ad
quod conuertitur et se infidelis vnit fidem sperando alterum
est, et si hoc sit considerandum in spebus infidelitatis procedunt
erunt infinitæ spes sm q infinitis modis contingit errare et semi
falsam ad quas aliquis conuertitur. et hoc patet quod d. Th.
dicit in solutione ad 1m sed si considerando simul q falsa con
uersio infidelitatis ad errorem sit ois vnitentia ad fidem iam
tunc non nisi tres modi contingunt esse infidelem et ita ponitur
spes infidelitatis, nam illa vnitentia non solum considerata
est ex parte rei a quo recedit sed ex parte termini ad

quem

2ª 2æ. qº 10. Arty 8ºm

quem si aut odiuz dei ex parte rei ad quem includit auer
siones grales a deo p quan specificatur et no hm eosem
auersiones a deo grales in genere grale in pcto mortis
vndē no specificantur pcta. ita et dicimz q̄ infidelitas
cōsideratur sm̄ q̄ aliquis animaliter auersatur fidei
quas putat veram remouendo fidei ita ut eligat illuz semp
tur contrariz fidei et ut vereatur ipsa fide. ex hac doctrina
potest sequi quedaz alia q̄ quasi eaz approximant
am. Ad 1m n. q. ac si iudeus, pagan, et hereticus con. 1m
uertant ad eundez cultuz fidei contrariuz v. g. q̄ deus
non est trinus et unus. Hoc enim infidelitas eiusdez spēi
p accns est et instituz q̄ fides si semel suscepta aut hn
fit suscepta ad variandas spēes. q̄ aut quilz habitus
ad. 1m quod est 3. cōs. Ad 2m q̄ in illo casu est vnus error illoz es
infidelium multe sed multiplex spēi sm̄ contrarietates ad
fidez a qua recedit vnusquisq̄ illoz cui diuersimode resis 2m
tendo. Ad 3. Dicendum virtus spēi et quod contrariatur
virtuti temperantie semel suscepte. l. mulgz recepte et habite
ē ex hoc q̄ fidei aut contrariatur infidelitas si semel suscepta
l. nunq̄ fit suscepta nō variabitur spēi vnius contrarij scilicet
infidelitatis. Ad hoc dr. nouz quia ex est dicta q̄ recipere Sed
fidem semel suscepta p tinet ad cōz ordinē fidei infidelitatis
sicut hom fidei formale includit ordinez ad piam affectionez
voluntatis. Hinc est q̄ ex affectione mala ad ordinē fidei
differendi resultet quedaz spēs distincta infidelitatis. mani
festuz est aut q̄ ex assuetudine quidam modus impietatis
reficere quod homo semel habitu accepit et professus est, aut quod
nondum suscepit et professus est. v. g. quidam magis alia spēs
pcti est cor vnitus castitatis quidam aliquis professus est et alius
qui nō est professus castitatez. Si aliquis ad hoc responderet
q̄ nō est alia spēs luxurie in isto casu q̄ iuuenis in infidelitate an
teria fidei semel suscepte, scilicet q̄ esset alia spēs pcti
impietatis sed nō infidelitatis. Ad hoc dr. q̄ aliqua nouz
spēs pcti superuenit semel distincta sicut est actum
alterius spēi pcti in eodez gne in quo erat ia spēs pcti. v.

2. q̄ franca cui nubens soluta est sine q̄dā luxurie
q̄d de simplici fornicatione, dr̄ō. Illa nubens effecta non
adultera tenetur q̄ reuerti cum illo ad quem supra 1m
istum minime extenditur q̄ sine q̄dā particulari
luxurie q̄d de adulterio. p̄hunc p̄nodum ponitur tertius
sine q̄dā luxurie mixta q. 1 s. 4. Ad huius est q̄ illa
nubens cui nubere licuerit nisi p̄ se ad dom̄m potest reuerti
sed seruare cōtinentiam et dominationi apparuerit
illa ad eum dom̄m. 3 est alia cathumnia. Qui semel cre-
didit et postea recedit a fide dicitur ad eandem fidem
quam prius habuerat non q̄ hereticus et hic habuerit anchoram
fidei suscepte. Ad hoc dr̄ō. Petrus forte ille primus
ad eandem fidem ad quam antea fuerat salutem ad-
pacem venimus. Iudaicus, nō aut eut heretica q̄ nobis
suscepti fidem p̄ sacram baptismi quod est sacramentum fidei. unde
eadem nō habet potestatem baptismi illum sicut hereticus
unde vel q̄ille nō fuit hereticus. Ad hoc dicimus q̄ illa prima
hereticus est error infidelitatis q̄ hereticus. Ad est q̄ Iudaicus
fidei nō nec recipiunt baptismum, unus fuisse in sola fidei
recipiat baptismum, et q̄ eandem modum ille habet fidelis m̄ et
sanguis quod dicunt, hic et q̄ hereticus a fide dicunt p̄ primo q̄ hereticus
habuit a fide semel suscepta, quorum hic extenuo eadem
nō fuisse cum hereticus q̄ eadem nō habet potestatem exercendi
virgi baptizandi, sed quod dicit q̄ infidelis aliquis baptizatus
recipiatur inter paganos et hereticos ecclesie bene concedimus
tamen. Ad q̄ sicut aliis hic inquantum minus habilis se esse
baptizandi cui pagano et non hereticis recipiatur sicut quod
sibi predicatur. Ad huius est manifestum q̄ ille nō peccat nec
venitur fidei semel suscepte sine sua culpa, sicut nec peccat
sine adultera qui accedit ad alienam existimans minime
esse solutam. dr̄ō. Si homo ille sua se esse baptizatus aut
habet constanter vir alienum hereticus est. Ad
4m. 4. q̄ fides suscepta in prima p̄ in nonnullis tantum
tantum non tamen spem fidei q̄ Ergo spes est fides nec
et spes veteris legis ut q̄ aliquis unitatem fidei susceptam

m fegura. Et ne manifestatæ veritatis, no vacarit ppm infidelitas
Ad hoc aũt ne ea q̃a scit nolit alter ad errorẽ inducere Solu.
pfinet non dare plegium mingi &c. Et ad tertium
pfinet dare plegium mingi &c. Et ad est manifesta
festa q̃ vitia plurib⁹ modis adimplent q̃ virtutes. m
q̃ .5. Ad q̃ quidam antea conversi defuerant fidem, et .5.
conuertebantur ad ritus gentiliũ, erant infideles, Amitt
q̃ qui sine ignorãtia aliquid suscipiebant ex fide suscepta, aliquid
vel negligebant, infideles erant, et tñ eorũ infidelitas in nulla
trium specierũ cadit. Sol.
Ad p illorũ infidelitas nõ erat
hereticũ, nec paganismus, nec erat Judaismus. Ad tertium q̃
formalitas vnius speciei infidelitatis non consistit in hoc, q̃
conuertuntur ad ritus fidei. q̃uis tñ magis contingat
q̃ consistat in hoc q̃ homo remittat fidei genus suscepte
sub figura q̃cunq̃ sit illud, ad quod magis conuertitur.
6m
Ad quartum Si quis Judeus olim vere exquisam de fide erroneam
ab vsu habuerit nõ est ei⁹ infidelitas hereticũ ex genere q̃ pagani
se ritu q̃ aliquis recipiat fidem in manifestatione veritatis, ad
hoc q̃ sit hereticus. Ad secundum non ille Judeus iam suscepit fidem
nõ solum implicite sub figura sed explicite credendo in
fidelitatem q̃ veritas manifestata ad hoc q̃ sit hereticus, remitti
fidei est intelligenda ex parte obiecti. Sicut enim jam est manifestata
Christo hoc fuerunt q̃ Judæi qui nunq̃ in eo fuerunt fidem
Hereticũ peccauerunt erroneam. Similiter non remittebant fidei quam
iam susceperant antea et veritate manifestata in mundo.
Ad tertium vero hereticus non efficit suiipse fidem explicitam de
nouo q̃ ipse desistit manifestatus, sed requiritur q̃ hoc faciat
ipsa fides in manifestatione veritatis. m
7m
Ad quintum Si tamen hõ apostatauerit a vera fide euangelica
efficitur infidelis et tñ nõ proinde ad alios ritus gentilitatis
Chaldæi vel Sarraceni dicuntur ad Judaismum, et ad paganismus
principes ad paganos conuertitur. Nam ad hereticos nõ pertinet
talis error, qui nõ recipit ritus euangelicæ. Ad illa tertia esse Solu.
hereticus q̃ remittit fidei quam semel suscepit in manifestatione

Veritatis

veritatis, erit in mala eis infidelitas Judaismus et durabitur ad Judeos filios eorum vsq. ad nouissimum. q. sequenti art°. q. apostasia non distet fide ab heresi.

Vltm. Vltº arguit quod ex fidelibus veteris legis qui olim non tenebantur legem seruare, si aliquis ex eis ceteris paribus caderet a fide sua antecedentis status sue postea nollet recipere legem. ille homo erit infidelis et in nouo peccaret peccato Judaismi qui semel susceperit in figura rem veritatis qui nunquam semel susceperit fidem in manifestatione rei patefactae qui ille iam semel susceperit veram fidem. Videtur hoc esse

Solut. infidelem infidelitate eiusdem speciei cum Judaismo qui susceperit fidem et postea retractam quibusdam signis exterioribus et ritibus qui semper fuere in lege nisi mutata veritate figura et veritas et tradi tam esse per eadem ad veteris legis specialis Judaismi qui aliquis susceperit sub figura veteris legis fidem, sufficit. n. suscipere sub figura legis nisi veram est modo nomen Judaismus est a re Judeorum qui in illo populo figurate expressa figura veritatis.

m. dub. Ad ea quae obiecta sunt duo dicenda, alterum est infidelitas Judeorum qui olim habuerunt veram fidem et amiserunt illam non recipiendo Xm iam praesentem in mundo sit eiusdem speciei cum infidelitate Judeorum qui nunquam habuerunt veram fidem. Ad dubitandum est quia videntur habuisse veram fidem et simpliciter pertinent ad Judaismum, nam non conuenit ei simpliciter definitio Judaismi non. n. videntur suscepisse fidem in figura. Ad hoc dicendum quod aliquos salvos esse ad veteris Judaismi qui in patribus habuerunt fidem veram, quam et ipsi tenebantur recipere manifestato veritatis. sed hoc responsio non sufficit hoc. n. non est sufficiens fidem simpliciter quia ipsi non susceperunt illam. quare non Judaei qui modo sunt susceperunt fidem sub figura ad quam existimamus fidem veram teneantur recipere manifestata veritate recipere et cadere in peccatum venisse peccatum infidelitatis eiusdem speciei cum peccato actu recipiendo veram fidem Xm sicut. D. eiusdem speciei est primum dehonestare legem et dehonestare legem quem aliquis existimat et legem ipsa. n. existimatio facit legem ostendens eius pulchritudinem et gravitatem peccati. ad id est quidem est modus veritatis in ipsis Judaeis qui non fuit in patribus illius qui prius habuerant veram

fidem

3ª 2ª 2æ q. 10. Art. 5.

fidem. 2m dub. est de filijs infidelium. An filij infidelium qui nunq̃ habuerunt veram fidem et post eam eis oblatam culpabiliter peccauerint per mortalia, teneãtur ad fidem quam post vsum rationis explicite credere. Et videtur quod non. Dicit enim Augustinus in libro de Baptismo parvulorum, quod illi qui sunt extra ecclesiam, quamdiu sunt extra, quidquid habuerint, quamvis fidem habeant, quamvis spem habeant, quamvis charitatem habeant, salutem habere non possunt. Sed filij infidelium nunq̃ fuerunt in ecclesia. Ergo videtur quod nullo modo possint salutem habere. Sed si habuerint fidem, videtur quod non habeant nisi informem. Ergo videtur quod non teneãtur ad fidem formatam. Sed videtur quod teneãtur ad fidem formatam. Quia, sicut dictum est, fides informis cum peccato mortali stare non potest. Sed filij infidelium, si habuerint fidem, habent eam informem. Ergo videtur quod habentes eam peccent mortaliter. Sed non videtur quod peccent mortaliter, quia nullus peccat mortaliter nisi per id quod scit et potest. Sed filij infidelium non possunt scire fidem veram, quia non habent unde. Ergo videtur quod non peccent mortaliter. Sed videtur quod peccent mortaliter. Quia, sicut dictum est, fides informis cum peccato mortali stare non potest. Sed filij infidelium, si habuerint fidem, habent eam informem. Ergo videtur quod habentes eam peccent mortaliter. Sed non videtur quod peccent mortaliter, quia nullus peccat mortaliter nisi per id quod scit et potest. Sed filij infidelium non possunt scire fidem veram, quia non habent unde. Ergo videtur quod non peccent mortaliter.

Art. 6.

3m infidelitas gentilium sit omnium grauior. 1. con. Si omnis infidelitas grauior esset infidelitate qua peccant contra fidem quam susceperunt, sequeretur quod infidelitas qua peccant Iudæi esset grauior infidelitate qua peccant pagani. Sed hoc videtur inconueniens. Ergo videtur quod infidelitas gentilium sit omnium grauior. 2. con. Si omnis infidelitas grauior esset infidelitate qua peccant contra fidem quam susceperunt, sequeretur quod infidelitas qua peccant Iudæi esset grauior infidelitate qua peccant pagani. Sed hoc videtur inconueniens. Ergo videtur quod infidelitas gentilium sit omnium grauior.

Art. 7.

3m in fidelibus gentibus sit peccatum dubitandi. 1. con. Si omnis dubitatio de fide volens aliquis contra quod sit non dubitare peccat mortaliter. 2. con. Quia ad confirmationem constituti sunt doctores ecclesiæ ad disputandum sacra dubia et fidelibus soluendum disputare. 3. con. Quia sapientibus et fortibus in fide disputare de fide

nullus

nullus est periculus. 4ª arº. cui audacius & simplices solicitari sunt ab infidelibus et moueant errores atq; turpiloquia hunc necesse est viros prudentes et doctos disputare coram illis. 5ª arº. qñ simplices de populo fideles nõ sunt solicitati ab infidelibus periculosum est disputare de fide coram illis. Nõ est. d. gñ. m. 2ª parte pastoralis cap. 4. docere oportet quia ptr hoc ne fuerit suspensa est disputatio de fide. Sed quibus arãb; tenendus sit cõs cuiuslibet grãs infidelis disputãs. 1. p. q. 1. arº. 4ª. et q. 71. arº. 1º. / CC. 103 cõtra aduersarium est q; quãdo illa disputatio cum dubitatione fiebat sit illicita fideli, sed posito casu quod esset pia disputatione, cui casui licet ad inuestigandam veritatem, imo cum tanta maiori dubitatione in qua est ad reuincendam fidem et rudendus ab infidelitate. qui autem semel fidem recepit, stabilem atq; voluntariã dubitat infidelis est. / Prẽa nõ est cum canõ. opposito d. 44. Latum est constitutio quod habetur in cap. qui cunq; de hereticis in 6. §. insuper. Vbi cautum est ne quis laicus publice aut priuatim audeat disputare de fide, qui vº cãm fecerit excoriari laqueo modetur quod ex dicto cãne non est lata ipso iure sed ferenda sententia, nec stat cõtra q; cum dicta constitutio fuit restringenda et ad disputationes solitas de fide. l. qñ suspectum disputatio cõtra sententiam contrariam fidei l. ad confirmandos aduersus infidelium fide, l. confutandus error cum ex professo. At vº qñ exercitij cã habeat disputatio licebit laico disputare. ut si nõ admittentur in mtis disputationibus aliqui laicus et talem disputationis modum habuit arietis et matem addit et q; si laicus est docte posset disputare de fide formate nam in casu necessitatis q; silentio legis est q; liberum laicis qui certis sunt inducti ne formalis disputent. Sed accidit aliquando laicus est sufficientes et idoneus ad disputandum & ille non est ex ordinandus nam hoc tam ecclesiastici manent in ecclesia, tam vbi nullus est in ecclesia ut laici docti possint disputare non solum verbis sed etiã scriptis sicut fecerunt albertus priuilegiatus mag. et disputauit super libros vt cõtra errores lutheranos

et

2.a 2.ae Q.o 10. Arg.us 7.us et 8.us et 9.us et 10.us

et con.a Erasmus, item Henricus 8.us rex anglie eddidit assertionem quandam de fr. Sacris con.a Lutherum ad Leon. X. et laudatus fuit a papa et cardinalibus. quamvis postea apostatavit a fide miser homo.

Denique not.m est quod aliquando ss.mus solet inspirare in hoies simplices ut utilius loquantur con.a hereticos de rebus fidei, et efficacius, convincant eos, quam viri docti. exemplum huius est celebre lib. 10. historie ecclesiastice cap. 3. ubi refertur quod vir simplex sed sanctus superavit in concil.o in niceno hereticum argutissimum quem tamen doctissimi viri longa disputatione non potuerunt vincere. quin et experientia novimus, quam sint inutiles disputationes cum hereticis in publico nisi ad convertendos simplices ab illis seductos. sed in his omnibus vestigiis prius insistendum est et consilio habito cum prudentibus et doctis procedendum est con.a hereticos

Arg.us 7.us

V.m infideles sint compellendi ad fidem. 1.a con.o infideles qui nunquam susceperunt fidem nullatenus sunt compellendi ad fidem. 2.a con.o tales infideles possunt compelli si adsit facultas in ecclesia ne impediant fidem blasphemiis. l. malis persuasionibus. l. etiam aliis persecutionibus. 3.a con.o infideles qui semel susceperunt fidem sunt compellendi etiam corporaliter ut teneant quod semel susceperunt

Arg.us 9.us

V.m cum infidelibus liceat communicare. 1.a con.o communicatio infidelium qui nunquam fidem susceperunt, non interdicitur fidelibus in penam infidelium. 2.a con.o communicationem cum infidelibus qui fidem semel susceperunt prohibet ecclesia fidelibus in poenam infidelium ipsorum. 3.a con.o fideles constantes et fideles prudentes non sunt prohibendi communicatione infidelium qui fidem nunquam receperunt. 4.a con.o fideles simplices et infirmi prohibendi sunt a tali communicatione et familiaritate.

Arg.us 10.us

V.m infideles possint habere prelationem seu dominium supra fideles 1.a con.o non debet permitti quod infideles de novo acquirant dominium supra fideles. 2.a con.o per hoc quod quis convertatur ad fidem non amittitur dominium seu prelatio antea,

quas

quam habebat infideles supra eum qui convertitur
ad fidem. 3a con. pot. eccl.ia andere legem justam quam
subtrahantur conversi ad fidem ab infidelium dnio et prae
4a con. tam de facto talem legem tulit respu infidelium sub
ditorum temporaliter regibus xianis, sed non respu infidelium non
subditorum temporaliter, sed potestatem habent universaliter illam sta
tuendi.

Non est in concilio toleta. 4. cano. 63. heri 4as cons. et 17.
q. 4. can. constituit ubi expresse prohibetur iurisdictio
judeorum supra fideles.

Cc. hos 3es. ar. disputandum est de compulsione omnium
infidelium ad fidem licita l. illicita et de convictu et de
coiore cum illis habenda l. non habenda. Sed not.m 1o est ante q.s
propositio infidelis qui nunquam susceperunt fidem esse
in 3a dria quidam n. non sunt subiecti principibus xianis
de facto nec de jure, nec incolunt terras regionis subiectae
unquam principibus xianis. alii sunt qui quamvis de facto non
sint subiecti principibus xianis tamen jure subiecti sunt l.
qr rebellarunt a dno quod habebant in illos principes xiani
l. qr incolunt terras regionis cuius possessio pertinet ad prin
cipes xianos ut sunt sarraceni et turcae qui occupant
regiones aliquando subditas eccl.ae. denique sunt alii qui
de jure et de facto subditi sunt regimini principum
xianorum ut sunt judei et sarraceni incolentes regiones
xianorum l. capti bello justo. Quibus positis sit 1a Q.o

1a Q.o An infideles qui nunquam fidem susceperunt subditi tamen
sunt regibus xianis possint compelli ad fidem et sit 1m arg.m
1m arg. pro parte affirmativa ex concil. tolet. 4. cap. 15. et habetur
15. dis. cano. judeos ubi laudatur rex hispaniarum sisibutus
qui judeos sibi subditos ad fidem compulsione converterit
2m arg. desumitur ex facto regum catholicorum hispaniae ferdi
nandi et elisabeth qui ut habetur in libro pragmaticarum regalium
tam judeos quam maurorum expulserunt ab hispania nisi converterent
ad fidem et mauris ut maior vis illata nam preceptum est illis, ut
si per mare vellent exire, non alia via exirent nisi per mare
~~cantabriae~~ cantabriae, si aut per terram vellent exire compulsi

sunt

2a. 2æ. Qo 10a. Anis 8. 9. et 10.

sunt exire permones fr̃enes. 3o ex fali. ꝓpheꝰ 3.
Sed unctus nulla bona nam quidam vere dicy a fruc fideli
dicy vt effectiue dicy. ꝙ hiant hi non fideles hiant no mendo
Sed vere seu vanum illos. 4 possidet fidelis dicy
credentes sunt xam et salui fiunt. ——

4o Sic ergo isti fideles tenentur credere eadem. ꝙ principes cum imperio 4m.
& capiuntur posse mitis et terroribus compelli ut credant sicut
tenentur credere. et confirꝫ nam principes possunt compellere ꝙ sub
ditos ad seruandas leges huius politie que nullo modo contrariantur
legi xpi. & possunt compellere ad seruandum legem dei positiuam
et hali. siquidem non contrariatur legi xpi. quia potest ut
dictum est haberi euidenter credibile
et confirꝫ 2o. nam ois princeps tenetur ex pub. fide credere legem
et cultum dei que non sit contraria legi xpi & potest procurare ut fideles
subditi seruent legem euangelicam et cultum dei. ——
m
5o Sicut arte tenet. d. 15. in ar. 2. q. quae quidem est q nõ sunt S.
compellendi qz credere debent ex voluntate. ex hac tenet sequi
q hereses et heretici non sunt compellendi ad fidem. hz regula quia fides
debet esse voluntaria non solum qz fatemur recipitur sed etiã
quia hec sunt credi. et confirꝫ. nam ut alibi dictum est imperium
temporale non imperatur ꝓ aliquas violentias exteriores sed adhuc
existente violentia ꝓ fide voluntarium. et iste ligat michi tenetur
sin quia ita q in medio mari. l. amissionis bonorum temporalium recipit
fidem christianam. et iste credat qz sin quia est inuoluntarium.
Sotus in 4. dist. d. 4. q. 9. in quibus peccatis et vitaliter faciunt
principes xam compellentes subditos infideles ut fidem xpi et
recipiãt xianos recipiant. Gabriel sequ. Sotus in q. 2. dubio 3o
de fines. —— in hiloming opposita sema est eis in illa dist.
vbi videndum est duran. et palud. et Ricardus de media villa
in dis. 6. q. 1. ar. 3o. vide magnus Sotus in q. vnica ar. 10.
d. 5. d. 15. aperte tenet hanc semam in hac q. ar. 7. et sic hec
sema ex illo math. 10. et luce 10. cap. vbi dns mittens suos discipulos
fugad predicandum armauit illos poo fiat eandi miracula ut ꝓ
hoc cõmunierent aliarum mentes ostendentes ee credibile. Eugenius
armauit et illos mansuetudine ut ꝓ hoc afficerent voluntates
offerentes pacem dicẽs. Item patientia ut exemplo suo alios moueant

ad

ad fidem. pro aug testimo. qui tam promptu cuius et alacri animo
tormenta sustinebant et mortes, et ita mirificant sicut quis in medio
lupos. nec aliam virtutis voluit eos accipere dei respectu fidem
qz ut probarentur qui adepti paribus sortis et cuncti mirificantur illud
quod regnabit publica edemptas reseruatur ad diem iudicii.
Qz si aliquis respondeat hanc intelligendam ee de fidelibus non fictis
et prouecto spes quo ecclia non habebat tantam potestatem quantam
ad compellendos reales. Ad qd fuit actu mittebantur ad illos
qui penetrauerunt domos Israel qui tenebantur eos ipsa lege veteri
accipere messiam et illi subiici ut dicit moyses. Deus et mahometus
nolluit ad illos vti potestate regia et dominatiua sed sacerdotali
juxta illud psal. 2. ego aut constitutus sum rex ab eo. ttf. locuit
Qz dns mihi hoc qz dominabitur sum voluntarie erat adimplendum nullo.
2o. Nz qz ecclia non habet. est primus interpres. Quando ecclia habuerit
ecclia vsa est habendo potestate timore christi habet vsq; ipsa ad compellendos et subiciendos infideles quin potius emittit illos in vineam domini
sui. 2o. in hac semina hac. nam si hac potestas esset in
ecclia et in principe iam vt dicte possent compellere subditos infideles
sequeretur qz ecclia et principes teneantur hac potestate vti qz
qz presertim christi obtinet subemine presumo aut presumus, sed tales
infideles sunt in maxima miseria et infelicitate stat et constituantur salutem sequeretur qz illis ergo teneantur principes christiani
et sumi pontifex baptizare mutis seruatis et hac quin potius tenentur
et obligantur ipse sumi pontifex et principes christi compellere omnes
infideles ad fidem. sed sequela qz ita sunt cuncta dicta dicimus
et hanc qz teneantur dum licite sunt compellere subditos ad fidem
sed dicendo ex tunc. 3. ni cap. Maiores de baptismo et eorum esse videtur
qd dicit religiosi contendunt in minus quia et contradicere ad fidem
christi et impedire actus huius ex dictum. 3. ni cap. sicut judei et
de judeis et sarracenis. ——

Ad 1m arg. Nz qz postea concilium illud confirmat magis sentiam Laudam
ibi significat velle regis fieri ad ecclesiam faciendo illis.
Ad 2m arg. Nz. ut quidam qz mihi aliud videtur. Laudandus
sed non facit. mihi constat qz non est verosimile qz tunc in hispania vbi
erant hebrei et religiosi. et tam prauis permittere errare principes
tam catholici et ambo veritatis. Nz 2o qz sequitur sunt optimi et sancti
et gabrielis. l. qz notes est probabiliter esse alias circumstantias huiusmodi status

est

2a. 2i. Q. 10. A 2us. 10us

est illud factum nam regi xiano licitus est et justus expellere
infideles a suo quo timetur periculum perversionis fidelium. et
regno ista redditur in ipsa pragmatica expulsionis judeorum quae fuit
ca promulgata anno dni. 1492. 31. marci et est in ipsa pragmatica
expulsionis sarracenorum anno dni 1502. prea pr hoc ita fuisse
licitum et nec. ex concilio tolet. 6. tpore honorii et cuiusdam
regis hispaniarum nomine sunt tale sui chintilani ubi concilium definit
in cano 3. in hoc verba sanctum concilium consensu sanctissimi
principis et optimatum et illustrium virorum a hanc promulgamus
deo placituram sententiam ut quisquis regni sol sortitus fuerit
apicem non ante conscendat regiam sedem quam inter reliqua poli
citus fuerit nullum non catholicum permittat in suo regno degere,
si vero temerator huius steterit promisi sit anathema. hac igitur
definitione potuerunt ubi reges nri catholici quia si adhuc
inter aliquis quod nihilominus facta fuit compulsio sarracenorum
dum tali via compellebantur exire. Rr hoc est fuisse
tunc necessarium quia bellum erat ferventis contra ipsos magros afri
canos, et si expulsi transierunt ad illos per mare mediterraneum
fuissent magno presidio inimicis nris.
Ad 3m Rr 1o. quia non sunt facienda mala ut eveniant bona. ad 3m
2o. Rr quia potius magna incomoda consequuntur ex tali
conversione infidelium ppe humanos timores scilicet sacrilegia
magna contra sacra x quia ficte baptizantur, ficte confitentur
et ficte eorum sacris ecclesiae. et ita docent filios suos in occulto
servare sectam mahometi sicut experientia visus est. ad 4m
Ad 4m arg. nego quam quia isti infideles non tenentur credere
evangelium ex lege nra, sed ex lege supernali respectu cuius nondum
subiiciuntur principes xiani. ad confirm nego quam quia princeps
non potest subditos infideles compellere ut servent legem positivam
superioris ordinis, ac per consequens non possunt punire pctm infidelitatis
et per hoc patet ad 2am confirm. ad 5m
Ad 5m arg. nego sequela et ho est quia voluntarius uno
modo dicitur quod non est in precepto et in necessitate precepti divino
precepto l. humano et ita heretici et omnes infideles in hoc conveniunt
quia non voluntarie credunt id est non sine precepto, at vero si non
credunt evangelium faciunt contra legem dei supernalem quae obligat

ad

ad recipiendum Iuane. Nonne ex hoc. alioꝝ sumit. Vt non cogant
ut distinguatur contra Victentium. Simile. ex primo. Qui vere
credunt. Voluntarie credunt. sed ex data inter hereticos et
aliosmet delegon baptizatos qui ita non tenebant obligare eos
in seruando precepta Iuangelica. Vnde eadem non possent illos
punire, ac proinde ex hoc quod baptizantur subijciuntur
coactioni quod cuius est manifestum. Quamobrem post baptizatos
dei. ꝛ. sumitur voluntarius ut distinguatur contra violentum
sm quid. Et sic nō qui dant pecuniā latroni cum metu mortis non
dat voluntarie. Iuxta d. ha assignationes quare infideles
nō sunt compellendi ad fidem nisi ex causis quare infidelis
voluntarie est conuertendus ac si ex proprio voluntarie acceptando
est fides Iuangelij id est sine humana compulsione et sine timore
alicuius qui timor potest cessare quando ut premittitur
ad diem iudicij. Ideo ait ecclesia. precepta ecclesiastica qui
professi sunt fidem ne cogamur. quamobrem sunt compellendi ut fa-
ciant fidem quam sunt professi semel. ℣.

Q°. 2a. est de eisdem infidelibus subditis quando sunt
possint compelli ad seruandas legem nr̄. v. g. ut solant omnes
dicunt et ne blasphement ecclesiam aut alios spontaneam non
subditos infideles ad seruandas legem nr̄. sicut fideles tam
per hoc ex ipso imperante. Vbi quidem. Iuang compellere
in his quae pertinent ad culturam dei et ad mores politicos
et constantinus imperator scribit quidam. Qui sunt tali poenitentes.
ut templis exemptis priuentur. Et claudian templa ne
idola sancti faciant. quam legem postea confirmauerunt alij sancti
ut valentinianus et theodosius ut ff. de iudeis. C. et d. ambo in gra
30. ad valentinianus edictum. in fine 47. contra vincentium donatistam
c. in ecclesia 50. ad bonifacium comitem. Laudant leges illas
ff. 2o. qd ois nationes gentiles legem aliquam laudabunt con-
tra aliquam peculiarem aliquando. Maxime aut blasphemus
suos deos. ut ff. ex diuersis. Et cod. de iudeis. et habetur in libro
10. de legibus statuit ut qui blasphemus aut maledixit alicui deo
alterius et mutauerit hoc statutum. qui ut primi occidentalis
principatum suis legibus roborauit et sacrilegos et blasphemos

exti-

Idolatrie. Confir. nam nisi posset rex sine pena firmare aliquas
ante hac hactenus a nemine fuisset subditus, qui posset ferendi legis
aduersus fornicarios. Preterea dum princeps non fert
aliquas legem penales aduersus aliqua crimina contraria
legi hic non intendit ab ipso principe pertinebat pacem
reipub. Et non debet punire secundum ius diuinum. Preterea
respublica non potest esse quod possit respondere de mortali nisi
hoc sit per ignorantiam. Istius non potest esse princeps iste debet primo
dominare penas temporales eo quod multi abstinent a peccato timore
pene temporalis. Et demum princeps debet seruare pacem reipub.
ex timore detrimenti subditorum posset. sicut ex timore detrimenti
aut minimi detrimenti membrorum posset saluare totum. Et sic ad
primum videndum est principi admonitione demde fisicha. primo
debet vti directiua iustitia per ponere dirigendo quod iustum
est demde vti vindicatiua iustitia. Et hinc modus princeps
temporalis est astrictus legis hic. alias non posset licite punire, quia nam
modus aliquis vinci qui videt et audit dum alij iurantur vnus
non posse stat postea vti iure suo acusando nemo pro damno
facto vinci, et sic ipse furet tenearetur restituere damnum
et sic simul doctrinas respondere potest facile obiecta pro aduersis.

a1. Q°. est de eo qui subditus infidelis an possint expelli a
principe xtiano ad audiendum ewm. et vide pro parte affirmatiua vera
nam si ecclesia aliquis princeps infidelis ad alios regnos veniret
idoneus aliquis euangelij predicator, ille princeps posset iuste
cum me hali talem virum ecclesie dignum audire et nisi esset et vellet
dei et posset iuste subditus compellere ut saltem audiant virum illum
multo magis id posset facere xtianus princeps qui nouit quam miserie
habet audire euangm. Sed huius qui vide pro et q. seq. et manifesta.

4a igitur Q°. est vm. aliquis fidelis princeps possit compellere
infideles alterius subditos ad audiendum l. recipiendum fidei suorum
decreta. Gl. Maurit. in. 2. d. 44. q. 3. ita tenet dicit 1°. quod
subditi infideles qui non sunt potestatis xtiane ratione pacti debent tra
tari a fidelibus ut benefactoria et beneficia affectant ad voluntarias
susceptiones fidei et ad hoc exponere quidquid ut finis illius fidei
fiducialiter suscepere domus ut amentius recipiat ius ille dicit
2°. quod si haeretici recusent ut illi conuertant alteram gradum

Sept.

est bellu. l. impetrando. Et ut pereant. l. conuertam et sint subditi reipub. Xiang. quinto addit iste doctor quod narrato sibi fastu q̃ ppe Tartari barbari sunt debellati ab Indis occidentalib. audiam aliq̃ doctor. Indi propie cognomento carolis. vir magis Xiani literis studiosus q̃ diuini nom. q̃ ne fuit de republica audubensi, docuit infideles non esse subditos qualiscunq̃ ratione ab occidentales posse ppe scelera admissa auferri eis, maxime ppe idolatrias morte multari et expoliari bonis suis bonis et uxoribus et filijs. hostiensis in cap. q̃ super his de voto et vot. redemptio. asserit infideles non esse solos a infidelitate posse privari p̃ bellum, dato quod non precedat sen. qm̃ ex ratione illa sequitur deum verum dominum temporalium. de ista q̃. sunt due celebres opiniones magri Francisci de victoria Indi extant multi tractatus editi a fr. bartholomeo de las casas epo de chiapa. Item de potestate videre electis quandas epi de conquistis abarcubias super regula peccatum. p. 2. c. 5. in. ut autem brevi procedamus, nobis dicit. 1. prop. Et si infideles non sint subditi primarijs ad bellandum cum infideles qui non sunt subditi ppe peccatum infidelitatis. l. ppe idolatrias. l. et ppe crimina contra nãm commissa non sunt expedit bellum Iure. propter quod nam certis seppe non obstante suo Iure ppe vitandum scandalum. vel ne fides blasphemetur ne impediatur conversio infideliu ut cap. in. nostris. d. vb. sed ex multis bellis oritur magnus scandalus apud infideles ex quo impediatur illis conversio ad fidem & non est tractus. sed mihi videtur hoc certe vt christiani predicent euangelium Christi docent mansuetudinem & humilitatem & quomodo pro dilectis suis animam ponit. in extremo martyrum exemplo. qui sanguine testimonio manifestarunt hanc veritatem & diuinam infidelibus doctrinam q̃ statim mi. io. moresq̃ debellentur ejus rabies quibus predicatus est euangelium. Ecclesiastes. et exemplum apostolorum. l. maxime q̃ ipsi non dicunt q̃ principes xiani illat tales ppe. et confirmat ista ff. math. 17. exemplo petri q̃ voluit solvere censum et tributum ad vitandum simile quodcunq̃ scandalum. pro ecclesia sua. Et admonet apostolus. 1. ad timo. 6. ut fideles xiani dominos suos honore digno arbitrentur ne nomen dei blasphematur. ppe 2º cum eo illo quod legitur. 8. ad chaim. 1º. cap. videte fratres vocationem vestram. Et est fundamentum bullæ vocationis et predicationis euangelij

qz no multi sapientes, no multi nobiles, no multi potentes etc
sed mistima mundi elegit ut confundat certius & repugnat
fundamo predicatis euangelij qz si pozzarimus predicatores
2a pp. xani primapes et pum. pon. no hent vigor compellendi
mos infideles ad recipiendas fidem nec puniendi ipsos illos
comisa ante fidem nq. sz utraq; pars art. 4a l. con. 1. dubitatur
arl. io. et ex his q[uae]dm 2o dud. dicta sunt nam si subditi infideles
no sunt compellendi per principes xani ad recipiendas fidem multo minus
non subditi dicunt. R. subditi no sunt compellendi per ecclesiam
comisa ante fidem ante fidem ante fidem principes xani subditos quos no possent obligare ad fidem
Sed contra hanc 2am sz arl. arguit doctor ille de pulchra filij
Sacrae Iubente deo licet & dicunt ante conversionem aliquos
illos per ecclesiam, & similiter multos alios patres infideles
& subiecit leges mutari fidem possunt illi fideles.
Sed quia iam qz dns voluit punire nationes illas pessimas & tradere
terram eorum populo suo quare Sabi quidam ipsi dei ex multis
locis fuit illas nationes destruere. que destruere noluerunt in
hebreo ponunt ysraelite, quod quidem fuisse humane fuisse
fidelitatis fuisset.
2m 2o arguit ille doctor de rege hispanie qui invaderet africam et
vinceret eos et illi punirentur illos pro peccatis ante commisis & ex potest
punire eos barbaros nationes. Rex hispanie potest ad hoc
vindicandi iniuria que commisse sunt ante sui regni. l. ex
comissione pontificis tue comisa sunt ante recepta. Item de ea
potest occidere africanos qui invicti sunt terra que fuerunt iam
subdita ecclie, no dum potest eos occidere pro dotis infidelitatis l. pro
aliis peccatis nisi ut supra.
3a pp. Si primus aliquis infidelis et reliqui magistratus gentis nullam audire
euangelium non possunt compelli ut audiant. sz eadem inconvenientia
sequuntur ex eadem scandala oriuntur si compellentur audire et
compellerentur credere. Item si non compellitur credendo
nemo ad media ipse ad mortem ad credendum. pro qz illi magistratus
habere qualitatem pro qua quod manifeste tales esse & si non sunt
compellendi illud quod est maioris boni non potuerunt compelli
ad id quod est minoris boni. Ad hanc istam aliqui volunt
sustinere hoc pacto nam sequeretur ex eo non posset pontifex
compellere dominos audire doctrinas Euangelij. Item negs
de infidelibus

minimi

2ª 22æ q. 10ª Arts 1us.

ministri crucis ad hoc compellere fideles ho audire predicaes.
ꝑ 2m q. qz ei non sint fideles ad fidem
fidelit ad seruanda cum
fidelitate et ad recipiendo meritu. Sed nd ad hoc qz si ad
infidelitatem unus vel duo proponant qm homo teneatur ad vitanda
bona tm est qz si principes no possit compellere illos ad audiendu
no possit compellere ad media ordinata. Sed ꝑ am ego
semel quo. lib. 1. registri epla 34. 4ª con.
ꝑ 4o. Sed posito probabile nobis est qz principes xiani possit compellere
subditos suos infideles ut audiant verba eius saltem semel ut
si velint credere credant, sin aut dimittantur in sua infidelitate
ꝑ hoc ꝓbo nam principes xiani habent statum compellendi tales
infideles ut ordinentur ad audiendu verba qm tales possent vitare
suo exemplo et imponere illis. l. facere ut alij patiantur dolores suos
item principes et infideles gentiles licite possent compellere subditos
paganos ut audiant predicatores qui adducunt de illis verba ad
audiendu. l. ꝑ miracula quae illi fiunt. l. ꝑ alia ratio
q multo magis xiani principes in ipsis potestate. ans in esse manifestu
qz nulla iniuria fit populo si compellantur a suo principe ut audiant
aliquos doctores, nec inde sequitur scandalum aliquod exinde exoriatur ad
quod ꝛc respondeo. Ista ratio nd intellexi nisi fortis compulsio fieret
indiscrete ut illi recipiant fidem ut si d. q. ipse princeps faceret
infideles ipsos ut quos hdie. l. Saepe contingit ad audiendum predicatores
et dico dicendu ans qz semel posset esse compellere ad audiendum.
item si ex tali compulsione infideles qui noverunt casum vocant
si mereatur oriri aliquod scandalum et dico nd ipsis xianis
nec esset compellendi nisi semel, et qz ipse monumenti vel quilibet
theologi de se promptu reputant aliqm licitum compellere infideles
ut audiant suos. et confirmant ex usu ecclie qui nunqm compulit
tales infideles ad audiendu predicatores. Sed nd ad hoc possumus dicendu
ponere pro ma cor. 2m qz ecclia no utitur hac compulsione qm
iam ultimi infideles subditi maxe hebrei et iudei noverunt doctrinas
xianas ex. unde sicut ipsum est illos compellere ad audiendum,
ita licitum si in aliqua repub xiana essent aliqui barbari aut infideles
captivi qui nunqm quidq audivissent de fide xpi vel ait illos com-
pellere ut audiant semel ꝑ vices. 4o. confirmo. a tertia secunda est
confirmis aut quando ex tali compulsione magis victoria, qui in rebellio
quadam

quadrg. i. de iudic. § 136. inquit q̃ tenentur barbari audire
hoc autē admoniti ipsi pmiabiles pfl̃ sua beneficia de side ama.
cunc si cata illi tenebant audire iuridicali, cū tāo magis obligēt
no pot allegari ex lege diuinali, quam nouis nouerunt & primaps
ipe ang sunt subditi potestatis & compellere precipiendo sub
pena bonoꝝ temporaliū p̃ gnal̃ pncipat̃ sibi ad hoc prospere illud
quod est bñ ciuem in ciuitate ter̃ sibi & ciuibus. Verum est hm
q̃ illa gēs q̃ teneant audire legatos nō tñ bñ omnes subditi
vera nisi qui legant audire ex mente hūj fidei dicm aliq̃
testiū diuino. l. humano, aut ex q̃ illi qui noscant aut audiu
rint aliquos errores et inhonestates inabiles de quib̃ nō q̃
tunc teneant audire doctos quem existimant et docti et
prudentes, ut si aliquis hereticus pfumitus esset venire ad quem
et mittens teneret ire illuc audire et consulere. ℣

Iam vsq; 33. q. 3. Prima apalen est hb̃ d. greg. lib. 1. regis
epla 73. et ibid. 23. d. q. 4. cano. Si non vis epla cōmenda-
et laudat genitores, qui ad ēp̃ubliq; dilatandi eam bella
suscepit, quatenus ō nomen p̃ fidelibus gentes ad fidē predicādo
dilatarent. hoc adhuc est dubiū ille sepulchela, sed hm̃ius
est q̃ vir ciuis in historiis cōmendabit legentes, in diffessus est. n. ex historijs
q̃ gentes aut quos bellus genedat ipse generandus occupauerant
iam terras sub dicto imperio romano, nam constat q̃ tota africa
subdita fuerat constantino et Justiniano imperatoribus, unde gentes
quas gentandas adbellabant eum re bellū, at vō ipse p̃ bellum
ad fidē primus suscipiendam cōmendabat ut subditi in stabiles, predicent̄ quanto
et deus laudatur a d. ecclē. quamadmodū et constantinū misericors
meruit deus laudes dum ō minabit multis prohibebat ne quem
subditi sacrificarent idolis, q̃ hoc est intendere ut cōuertentur ad
fidem, sed vrebatur iudex suus in illa compulsione ne facerent
aliquid ad ecclē nocumentū. ℣ Nō. quilibet ex quos q̃ gentandos bella
gessit erant misericordes ecclie dei et hereticis ut patet ex epla d. greg.
et ex epla. 72. ubi ait gentandos reparauit ecclias pdictas. item
et propter misericordiā restituit ad illud regnū ipse vbanda ep̃s
ariana peste infectos in africa cōmorant. et vt dicatur quare
magis ista illidem cōmendabatur ecclia est expugnatio ariorū et vi
cōtra ecclias. ℣

2o.

2a 2ae q. 10. a. 2um 10m

2o. arg. aut. cond. ens. cellia hic potestatem et precepit. 2m.
ordo predicandi Euang. et ecclesia potest compellere eos
ut audiant Euang. Sed ma. q. ad. videtur et hic potestas
frustra et debilis m. etiam. quod est contra illud psal. constituet
eos principes sup. omnem terram. Et quasdam ostendit, post q. missi sunt
ad Euangelia predicanda sunt. hic plenam potestatem et
spiritualia. Quod ultimum significat mark. ult. data est mihi
omnis potestas in celo et in terra, euntes predicate Euangelium
omni creature, ac si dicat ite cum mea potestate.
Et confirm. q. ex eadem testimonio unde colligitur quod ecclesia
teneatur precepto predicare vbi adhuc adhuc quod
teneantur audire, sicut colligitur ex illo testimonio Joan. quorum
remiseritis peccata eorum remittuntur et cetera. Ergo ecclesia habet
potestatem compellendi omnes ad audiendum Euangelium sicut
sunt compellendi omnes ad audiendum Euangelium sicut
sunt compelli predicatores et ea ut petierunt.
Ad hoc arg. m. q. potestatem et precepit Euangelizandi non
a fortiori m. etiam habet ecclesia si non possit compellere audientes eorum
quin potius conueniens sit et est ad predicandum Euangelii pacis qui
annunciantes sint pacifici. Vnde dicimus q. illud primo patens q. dicit
in psal. 44. non est exercendum spiritualiter sed spualiter. Quam propterea
ibidem sequitur memores erunt nominis tui domine et confitebuntur in virtute nominis tui
predicabunt, et populi confitebuntur tibi. ad aut quod dicit
data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Ancedimus intelligendum
et esse de potestate spirituali quia finis et ratio
talis potestate ad predicandum Euangelium et confitendum illum. Sed quamq.
ad conuertendum ad dominum confitendum q. audiendum gentiles cum
pellantur p. vim audire et credere dicamus. Ad confirmationem ad arg.
q. predicatores cum sunt subditi iudicium ecclesie vnde
et consequi potest ad predicandum gentes v. non sunt subditi quapp
compelli non sunt ad audiendum Euangelium negat. et simile de fidelibus
quod fiunt ex illo quorum remiseritis peccata et cetera ergo ecclesia
habet ea. Sed iam subditi sunt ecclie. Vnde non est eadem ratio.
Prima concedimus quod ex illo testimonio possit colligi q. gentes teneantur
audire Euangelium et peccant si nollent audire Euangelium predicatum
sed inde non colligitur q. possint compelli p. vim et p. arma. S. ad arg.
S. ad 1m Infideles non subditi principibus Xpianis non possunt
compelli

compellit̃one infidelitat̃ et negligẽtes postulari suis bonis a fidelib
sed illi tenent vnus dnus suos bonos. ꝓp. 1°. ista ꝓpo
nõ loquenda. 55. ni qua infidelitas assistantur regis et dñi
e. plal. 2. cassiterunt reges bone 4° et gene. 47. Joseph iuꝰ
fidelis erat et justus suo consilio et industria substantiam fecit vbiq
terram eo tpe pharaonis, si aut pharaon nõ postmisset bona verus
dñus et paruisset Joseph peccasset. item matb. 22. mquit
dng reddite que sunt cesaris cesari. et luce 22. reges gentium
dominantur eor. et ad roma. 13. precipit obedientiã potestatib⁹ subli
moribus subditis. et 1ª petri 2°. cap. subiecti estote oĩ humanæ
creaturæ ꝓpter dñm sue regi tanq̃ precedenti siue ducib⁹
tanq̃ ab eo missis. et ibidem seruꝰ subditi estote dñis in oĩ timore
dñi non tm bonis et modestis sed etiã discolis. prea ꝓp exclusiõ
omnis. arsant. sept. 7. errare. ij. vbi condemnat error vualden
sium quem sequitur est vbi teph qui. aiebat neminez ni ꝓpter
mortale deũ dñus ecclie. ꝓ multos affirmo est illa sẽma que
tenet ꝙ error pcti infidelitatis gentes nã sunt dñi suos bonos
ꝓpabiles cuz esse errore damnato in concilio. ebi cancil. non
exquisit aliquaz ꝓpter pcti mortalis, ea. l. maꝰ ꝙ infidelitas non
est maꝰ pctm naz odium dei maius ꝙ pctm est. ꝙ ꝓ odium dei no
amittitur dñium multo minꝰ amittitur ꝓ pctm infidelitatis. accedit
quod hec sẽma damnatum error. ꝙ opposita sẽma est cui sententia
thesaurus et justificatione ergo ho fidelis et ars macano qui
errauerunt in hac putantes fidem ee fundamꝰ dñi ꝓpter alq
quod ho adueniens ipsi tanq̃ naturali nam si homo creatur in
puris naturalib⁹ eo ipso ee dñs reꝰ ꝓpter alq si aut eo ipso est dng
suaꝝ actionuꝝ et bonoꝝ. et universi. Rñdeo non uenerunt bona tonis dñs nono
tantes fidem. sed de ista ꝓma ut dicꝰ redibat serpe infra q. 62.
et. 66. et in decretis magnus victoria in collatione 1ª. de pnit. §. 7. et
magnus solus in cap. 4°. de justa et jure. q. 1. et 2.

ars. Ad 2m̃ cum ista ars ego illo exclu. 1°. ars cap. regnus a gente in
gentem transferetur ꝓp iniustas et iniurias et violentias et diuersos
dolos ꝓ ea admittendas dñus ꝓpter ipsas infidelitates.

Sol. Ad 3m̃ ꝓ ꝙ quod obiat nõ solus procedit de infidelitate
sed et de alijs pctis quod est uerum ꝙ dñs ꝙ sensum illum testimo.
est ꝙ deus tua dormitat justo. ꝙ regna pereant ppter iniquitates regum
et ppter eas tradantur in manus alienas sicut regnum ysrael diuinum est

2a. 2e. Qo. 10a. Aug. 10.

est a Roboan in Jeroboan sicut de migratione transferebatur captiuus sepulchri dei inualebunes per sua facta. et loco abhominis caldei peruabant captiuabes sepulchrum dei.

Arg. 2o. ex illo ad hebreo. 7. translato sacerdotio necesse est 2m.
ut lex translati fiat. Sed uera sacerdotes et translatus est sacerdotium ad ecclesiam nouam fundatam in confessione petri
Ergo translata est de ierusalem dicit. et lex ad ecclesiam romanam pertinet. Sed quod ad literas sotus
de iudeis a quibus translatus est sacerdotium et lex, sed in
et de illis non ostenditur quod amiserunt omnino spirale suum bonum
et spes quod infidelitate fecerunt, sed ablatus est abillis regnum
dei et datus est gentibus. quod quidem non omnino spirale est. ceterum
si iudei infidelitate de facto amiserunt omnino spirale suum bonum
hoc factum fuit iuste a deo per potestates ecclesiasticas. fuerat
olim per dianelem cap. 9. per 70. annos ante captiuitatem
ex. per 40. annos ante destructionem ierusalem. nihilominus in ipsis
excusiones quibus eos cruciauerunt babylonij horrendo romani male tractati sunt et per spoliati
ierusalem per uespasianum et titum eum omnino infidelitate destruxerunt
et tam sed per nos romanum imperium romano cui non iure subiecti
per l. ff. de captiuis et postliminio. 7.
3. arg. ex alexan. 3. qui asserit in bulla quam rex ferdinandi 3m 3a
et reg. salet dominus huius insulae nauy oceani usq ad illum
per inuentam et postea. Ergo papa potest donare
immerendo Sed quod nostra ecclesia romana per postea paulo 3 sotus
dominium Indos ad fidem et ad uerum deum et quos habebant
hoc et priuandos tali dominio et iurisdictione. dicendum est quod
et capaces uim fecerunt alexan. 6. qui non potuit amplius auferre et transferre ius
quod ipse habebat. Supponimus autem nos quod summus pontifex
dominus temporalis horum ordinis et insulae sed in ordine ad spiritualem
gubernationem potestatem quandam ad temporalia quae per se non
ipsi facit et connexum ad gubernationem spiritualem, ut per
istam potestatem non potest papa. a fidelibus alienare et alteri conferri
nisi ad tantum ut ministerium eccl. istam potestatem est annexa a papatui
de quare uide in relectione 2. de indis magistri victoria §. 27.
et in alia relectione de potestate ecclesiastica et magistrum sotum lib.
4o. de just. et jure q. 4. ar. 1o. hoc supposito dicimus quod alexan

aliquam concessit rebus & anis ut cent executores ipsi quadas
potestate ad conquirendo non ad disperdendos et ipsos audiendos illos
sed ad amovendos impedimenta que barbari nationes ponerent
ad predicacos euangelij. Et similit concessit ut si conuerterentur
ad fidem barbare ille nationes reges hyspanie cent illis
subiecti et fierent erga illos quemadmodum ipsi debitam potestatem
quidem admodum memorabilem habent quantus reges et principes
fideles, non alia debet potestatem ut deponerent reges infidelos
et alios de nouo crearent si in casu quo illi nimque agerent
contra fidelis subditos sibi. —¶—

4m Corne. Romani q sancti fuerunt omnes in bello ad se, sed illi sue
runt mi et esse imperatore et ipsi. Et q hoc ad
fidei audiendi q imperium et dominium barbare et hyspaniarum
quem fuerit hispania in potestate fuit imperio romano nec
illa mta. de qua re vide supra sotus ar. 2o. et magnus ostiensis
mi electione de iudi. §. 25. mi. et est alia quam potest
mi esse ne assistant postea a primo pontifice. et tempore quo
ipi erant dni no erant dni ad audiendum et spoliandos
infideles. ad. l. maxe q mdi o cadentibus nunq dni fuerunt
ipsi romani. —¶—

6a Suppositio infideles no subditi principibus christianis non possunt pre
mi et debellari per christianos. Pro ei mino pessimus
est. nam etsi pape fuerint admoniti ut desistant ab illis cedibus
et noluerint. tunc con. pomitur a cane. mi. ac. 22. q. 66. ar. 2.
et a magro victoria vbi supra §. 40. et a magro sotto in 4. sen.
d. 5. q. 1. ar. 2. io. et ab epo de chiapa in apologia contra pepulbam.
Sequitur fuit postea semper hanc fidei doctrinam et magri theologi
in cathedris salamantini. et per ex. d. aug. in lib. de sup
Josue. q. 10. et refert. 23. d. q. 2. cap. dns ubi inquit justa
bella solent definiri que vltiscuntur iniurias. et ne quis aut
obijceret q bella que gerebat Josue non erant ad vltiones
iniuriarum. subdit sed hoc genus belli sine dubio justum est quod deus
imperat. in quo dubium non est quin non tam auctor belli sit minister
fidei. Et idem can. et mi cap. nostri. ubi non inquit eam belli justam
fuisse q cruenta et humani sanguinis effusione gestam dicet orbis. et idem dicit

2ª 2ᵉ. Qᵘ 10ª. Aᵗᵘ 10ᵘ.

diat aug. lib. 4. qᵘ. sup numer. q. 44. ex his ꝑ ostenᵗ
1ª. 2ª ꝓ ca. Infidelis ista ꝙ ꝑdm ꝓtestatis et tota natio
no studuit principaliter xanᵘ ꝑ hoc solus no ꝑsumit
iuste illi bellum inferre principaliter xani. 2ª ꝓ hoc bnm ciuis
no hꝫ potestatem sumendi alium ciuem et ciuitatissimus ꝑnus
hoc respub. hꝫ potestatem sumendi alias ciuitates quia
ꝑ hoc qz ciuis habet hoc respub. respu alterius status ciuis
respu alterius ꝗtum ad hoc sumendi. 3ª ad. nam pari
ratione hi xani possent punire gallos et ꝙ alii xanᵘ ꝑ ea
mina cōtra ecclesiam et una pronuncia barbarus posset alium
punire id quod manifestum est ꝑ experientiam alij
sicut doctores sanctorum. Similiter non ꝑ quodlibet crimina
unus regnus hꝫ potestatem alium punendi sed ꝑ maxima
ut ꝑ idolatriam et ꝑ crimen nefandum. Et gñaliter regno
hoc permittuntur ferri impune. sed hoc solum debet ꝓcedi
dominus dei est maxᵐ ꝑdm et ꝓ hoc est sufficiens ca inferendi bellum
similiter et per hoc qz una respub. non punit quandoqz ꝑ hoc per
mittit ferri no ꝓsternit sequitur ꝙ alia respub. ad punendum
illa ꝑta et demqz. Unde ꝓ ostenᵗ ꝙ primus xanᵘ acquirat
hoc ius sumendi ꝗtum ipse et regnus ꝓsit bellare et punire
illam rempub. Et de hac parte dicta ꝓbant illi ex ca ꝓ hanc ꝑtem ꝑ. 1ª. ex cap. 20. deuter. ubi dominus dat filios
Israel tres ordines belli dicit ꝙ antequam offerant pacem, et si ciuitas
illa noluerit pacem sed defendere se præcipit dnus ut percutiant om
nes no aut femina et infantes et dicit sic facies cunctis ciui
tatibus quæ procul te sunt, quæ no sunt de his urbibus quas dabit ꝓ
ꝑditus accipies. ex quibus ꝑba dicit qz non potest ciuitas ꝓpria
Israel illę ciuitates cum debellandæ sed tunc de obsidione de ꝑ
obsa ibidem dicit ciuitates quæ procul sunt. id est relictis
diuersa. Ad hoc calᵘ Ptᵘ abulensis et lyranus ibidem qz dnus
docuit ꝓpulus suus modus quem seruaret in genere de bello ꝓpter hoc
ius gentium seruandum in tempore belli committendi quod quidam
cōmitti no ꝓt nisi ꝑ mutuas illatas. Ceterum quod dñs ille docuit
populus suus no intelligitur de ciuitatibus quæ erant in terra
promissionis. nam ca cananæi et ꝑta ꝙ ꝑdm ꝑ ꝑditus occupantes

terras

terras promissionis iam acceperant ius datus a deo dño et expressus ut nullus paterentur uiuere. //

Unde illa ex posito glose no est literalis sed mistica ex qua no sumitur dubium. ex quo sequit qd si rone idolatrie et carnium contra eam fecerunt pulmenda nationes ille non excusaret dnm femina. nam et ille idolatrare erant et pcm cõ illis et pabulo. et nos. m. et hic qd in hac parte erraui Vadde sepulueda in hoc qd arbitratus est qd filij Israel acceperunt potestatez possidendi et sufficiendi omnes gentes orbem. et ex qd deutero. ii. de omni loco quem calcauerit pes uester, uester erit. sed ille no animad uertit quod ibidem dicit dnm. a deserto et libano et flumine magno flumine eufrates ad mare occidentale erunt termini uri. et Josue. i. dubium erat quare illa dissent distributis omnibus locis et intelligendum est intra hos terminos. //

2m arg. m. assumitur ex. d. cyprianus in lib. de exortatione ad martyrium cap. 8. ubi inquit qd si olim seruata sunt a filijs Israel precepta belligerandi cum idolatras, multo magis seruanda sunt christianis. item auctor in epla ad. ro. et so. exhortatur xanos ad prelium cõ idolatras exemplo ezechie regis Juda et nabucadonosor. et cc subditos infideles nos iam dicimus qd si nunquid xani potestatez habent sumendi ppa pcta cõ legem nr. sed est dubium hic qd filij Israel sm aug. m. in sermone i os. de ppe qd filij Israel ius habebant ad terras cananeorum, no solum ex speciali donatione dei sed qz semen filij noe fuit dns terre illius et possitas sumet arma cananei filij cam usurpauerunt terram illam. et qz filij Abraham defendebant a Sem habebant ius ad illas nationes uel ones. hoc ipsum refert in cassiano collatione. 8a. cap. 25. quapter poterant filij Israel contra hos idolatras pugnare. Sed ut qd sanctus illi intellexerunt fuit de dubium subditi ut ius in facto ipso ezechie et nabuchodonosor

3m arg. de sumitur ex augo. 1o. politico. cap. i. ex. Ubi inquit quidam sunt na seui. et qd hoc potentes rone debent omari et vestibus et quod ideo est na barbara et seua. et confirmat naz womam. Laudant non solum ab historiographis genitus sed et abacus in lib. 8. de cui. cap. ii. et cap. 12. et ad. 15. in opus. de regimine principum lib. 3. cap. 4. 8. et. 6. eo qd barbaras nationes domuerint bello, doucerint legesq nr. // ad argo. cui d. 15. sup illum locum qd loquitur de

2ª 2ᵉ Q.ª 10.ª Art.ª 10.ª

de barbaris qui sunt veluti amentes nam isti sunt capiendi
si opus fuerit, sed nunqᵃ inuentum est bellum aliquod reipub. huiusmodi
coplicari potuit de barbaris viuentibus more ferarum quemadmodum
hodie isti sunt a quibus reipub. occidi primas defensionis innocentium
3.ᵇ Rᵉ qᵖ quemadmodum inimicis bellantes dicuntur habere hostes
apti ad pugnandum et hostes, ita iudices hodie suapte natura apti
ad seruiendum non tñ qᵖ de facto sint serui sub domino alterius, sicut
nequᵉ illi alij sunt domini de facto nisi forte acquisierint aliqua per bellum
& acquisierint. Demum sortitis arysto. voluit assentiri alexandro
magno qui totius orbem asserebat sibi subijci esse. Ad quᵐ
Rᵉ qᵖ q romani poterant subijcere quosdam natiões ostendendo iure
utpote a quibus iniurias in lib. 4. Q. Curtius alias nationes tyrannice
inuadebant et bonis male ministrabant. et de hoc secundo Landam
a.d. aug. era d. 150. ——— 1 ———
4.º Ad. deus non dispensat in necessarijs sed est necessarium qᵖ sit aliquis qui
causas et iudex ad tranquillitatem huius ꝯ si tota una respublica
ex malis hominibus ageretur nemo esset nec aliquis iudex sparsim
qui illos posset corrigere et punire ergo primceps reipub. tenetur
hoc officium assumere. Rᵉ qᵖ deus produxit pestilentes ignis rotis et
pluuias homines ut principes gentes sint quidam et iudices, sed in deo
ipse est rex regum deus unus dominus quare ipse deus punit suos per se
et sepe punit per inferiores qᵖ alij principes tyrannice pugnant
alios principes et nationes. Sicut sepe permittebat ut filij israel
per sua peccata captiui ducerentur a hostibus. nec potuit esse
obediens una quedam ordinatio sine miraculo dei nisi deus rex
qui temporaliter gubernauit alios reges et principes, sciens deus
fidelibus omnes mundi gubernandos per multos principes temporaliter
sibi immediate, electos in spiritualibus voluit esse unus mediator gubernans
ipse sibi immediatus ut palam pateret cunctis nationibus qui ad
gubernatis spiritualis erant. ——— 1 ———
Superest dicere ad quid ponit compelli infideles non subditi fiat
Ad 1.ª cor.º infideles non subditi ponit compelli ne impedirent fides
ne blasphemie et alij persecutiones. Hec cor est d. 45. in 2.º
huius q.ᵍ 8 et est secta 2.ª aug. Epistola 48. et 50. et ps
ista pro pacis. Epistola contra ceresium cuius quidam laudat defendentes iustos
principes ad impugnantes non rebelles. et vides est error negare
istam conclusionem pro nos bis temporibus pacificatus fuit omnes

m̃uriaꝝ ſibi factaꝝ, ſed ecclia x̃i eſt reſpub. ꝓfecta ꝑ. ma. ſꝫ
ex lumine nali; m. aut vr ea certa ẽ fidem. et ꝯſtat. q̃
oĩz rez ſpecialiꝫ poſt vindicare m̃uriaꝝ ſibi factaꝝ m ſpecialiꝫ
ꝑ ecclia x̃i ner poteſtatem vindicandi m̃uriaꝝ ſibi factaꝝ m ſpecialiꝫ.
ex hoc ſeq; q̃ ſi nunciꝰ ſu aliꝰ peruenit ad barbaꝝ nabiſ
impediꝝ ꝓdicare ꝓpulis aſpnis illaꝝ nationiꝫ, q̃ tunc
licite poſt x̃ianꝫ principes ut miniſteꝝ pape debellare illoꝝ principes
ne impediant ꝓdicantes. hoc n. non eſt cõm pelle hoĩes
ad audiendum ſed potius eſt defendere innocentes, quoꝝdaꝫ q̃ nia
nent poteſtates ad predicandꝫ. aliſꝫ q̃ ipſi nolunt ad audiendum
ut poſſint adorare ſi uellint. at ſi tales principes infideles
ſemel impedirent quanꝫ et poſtea reſipiſcentes permittant ꝓdicari
nõ expedit ut bella mouantur tales principes ꝓpter ſcandaliꝫ
m̃uriaꝝ q̃ hoc bellum ceſſaret in ſcandaliꝫ ad recipiendum
euangeliũ. Ideo ecclia habet poteſtatem eoꝝ ꝓpter impediri illoꝝ principes
in tali caſu. ——//——

ſed adhuc ſtat ꝯtra hanc. Idolatria ut d. th. ſupra q. 94.
ar. 3. ad 2m. includit blaſphemiam in deum ſubtrahit duo ſin
gulariter deo et fidem ſpem ipſe impugnat. et ꝓpter illaꝝ poſſ
bellum inferri dicit idolatriꝫ quaſi etiam in ſuos ciues fideles.
ſed contra hanc doctrina ſpi d. th. nam ꝓpter blaſphemiaꝝ bellum
infertur poſſ. Ad hoc dicit. Sed nõ pro dicendum q̃ blaſphemia puſpue
eſt in verbis ut dicetur in q. 13. et ſic nunc licitus q̃ infertur
bellum ſm ſenteꝫ d. th. non aut ꝓpter blaſphemiaꝝ eadem, quaꝫ in
uenitur in falſis, alioquin licitus eſt deꝰ infidelis pugnare et
iudeos bella perſequi. q̃ deꝰ negant ſuis ſuperſtitioſis ꝛc. et
verus deus. quinpotius oĩz fideꝫ negat falſos deos ipſe deus ſeruus
bonuꝫ q̃ ab illo annuntiatur et manuatum ad creaturaꝫ tenꝫ
ad ultimuꝫ finem. ——//——

Sit cõtra eandem ꝯtra. Infidelitas et idolatria ſunt maiora ꝑcta
q̃ blaſphemia ꝑ ꝓpter illa magis ſunt puniendi infideles q̃
ꝓpter blaſphemiaꝫ. ſed ꝓpter blaſphemiaꝫ licitus eſt illos debellare
ꝑ ꝓpter idolatriaꝫ. Sed nuꝫ quaꝫ q̃ ratio belli cõm blaſphemiaꝫ
ſit dubia, nõ eſt grauata ſatis, ſed m̃uria facta reipublice ſeu cõe
et mꝫ religioni. at m idolatria nõ fit m̃uria mꝫ religioni ſed ſoli
deo. Iuſtum ergo dicendum videtur ſolos m̃uriaꝝ q̃ fiunt ſimul cõtra
deum.

22ae q°. 10a. Arguo.

repub̃ canas, Inuitus aut saltus 5 solidos ipse vindicabit
Do quis sit q̃ cum infidelis aliquis verbis negat ac̃ fidei sit
hoc cum non impedit predicare euangelij negs auertit ali
quem ab auditu euangelij, negs nam conuincis intendit facere
negs decidit aliquis canas no post ille homo esse talis blasphe
mias punit a principe cano es q̃ no facit iniurias mihi aliquis
aliquin cum infidelis ad quos euang. fuerit possent punire q̃
si illi negant dm̃ et veritas deus mihi quis sit. 2a. con

2a. con. q̃ In repub. infideli sunt aliqui mouentes ad rebellio
nem legis et ad communa nefanda, et hac scientia principe infideli et
permittente et consentiente, dicunt aliqui vnus doctor q̃ quilibet princeps
post illos punire et debellare. Ratio huius est q̃ licitus est defendere
innocentes, sed sunt multi in illa repub. qui vellent seruare
legem naturalem scandalizant nisi per suasionibus illa non defendi
per hoc q̃ non seruatur bellum scandalizatoribus. mihi autem hec
sententia non videtur absolute proferenda sed cum distinctione. aut enim
mouentes ad illa vitia violenter violentia et fraude persuadentes
non cum fidem et tunc bene est assentire ipsis et non fugibile
est ab eo qui non seruat legem naturalem, et ratio manifesta est q̃ tale bellum
bellum non habet locum defensionis innocentium: si enim illi scandalizati
solum inducunt reges ad illa vitia cogendo minando et offerendo
aliqua munera tunc non videtur nobis assentire predicatoribus q̃ fuerint
corrobolenti non fugiendum esse nec non post tunc per viam defensionis innocentium
inferre scandalizatoribus illis. Si aut aliqua via
illi non possent puniri nec per maius iudicium vindicatum q̃ proprio
principe debet exerceri nisi q̃ alienus rep. iniuriatus petuit
alteri repub. tunc enim et alienus princeps potest vindicare. a

3. con. infideles non subditi non compellendi ne immolent nolentes
volentes immolari. Ex q̃ nullus est dns vite alterius nec est proprius
nisi ad custodiendus illas ut ex q̃ potest a quibuscumque defendere innocentes ne
occidantur q̃ omnibus mandauit deus de proximo suo. Exod. 17.
et proverb. 24. et dare est quidquid nititur ad mortem quis potius
et impugnet nolentem volentemque occidere possumus tenere et licite ne
occidat. Hec con. intelligenda est in ut infideles infideles possint
ad monentur, ne immolent diis hoes, alias vi cohercere non possunt
punitio pro preterita potest q̃ defensio, si forte non possem defendere
ne occiderentur innocentes quotidie vnus et vir. Item intelligenda
est

est hoc ad dum no hoc Immo laudi no sit ab a Repub. Juste
condemnati ad mortem, tunc n. non possumus compellere Immolant e
ne occidant boem, qz mille asse solidi sunt ideo illata no homicidi
item intelligenda est con grego tali bello no sequentur mag plurimu
Innocentius qz cet numero immolandoz. et ex hac con clusione
eig seq. qd barbari qui more ferar carnibg humanis vitam et pacem
ponit debellari, hec opus et ad monitione, aut n. occisa sed ponit
occidi est a principio no possunt pro defensione Imo contra. qz
illi a deu sunt mugnus huani gen. sed speranda qd alia ratione
tinerent ab hac immanitate non sunt occidi qz hoc est punire
no subditos. ——//——

4a. anno Infideles no subditi sunt primari dmo et jurisdictione quaz
tieni supra fideles. hec ante est d. 45. a2o. 10. et ex illa ad arm.
6. Vbi tenet repraesentandi fideles qd lites hoant apud tribunalia
infidelium quia erant subjecti et mi cuia est potestas prohibendi
talem jurisdictionem qz hoc vadit ex pacto ad gubernacionem spiritalem
ecclie eccle et ne religio tane fidei pacis fiat ab infidelibus
cognoscentibg pcta Dei nre. hac ex tione aut dm quilibet matrimonij
fit non sua intrinsece soluibile, dissolubile infidelium fidei qd alter ad
ingum infidelium conuertitur ad fidem altero nolente cohabitare,
sed fine injuria creatoris conuersari. et hoc quidem jure divino
ita dispensatus est. videl a jure positivo divino est potestas
quam hoc pontifex ad auferendus omnes et jurisdictiones ab
infidelibus supra fideles. qui vt poterat vbi tali potestate relinquit
eis dmo a pactio. similiter et filius mulieris fidelis emptivus a
patre a potestate patris infidelis per ea ex cnil. codic. 4. anno.
63. et ex cap. judeus 23. q. 2. hmi seq qd benefacit ad quando
causa emptionis fuit fidelis a jurisdictione infidelium vbi hoc fuerit
scandalum. et vta de pacto seu hmoi constitutionem a infidelis
sibi sub jugatos judeos seu exponendos constituto ei ad pagandus
casu alias de judeis et sarracenis. et idem ponit ex a pud
Indos hos occidentales vbi tur hac potestate dando gubernatores
fideles mi dit ad fidem convertendi. qz antiqui dm infideles fidelis
est abstinuerunt a fide. et licet potestimus titulo quo hyspania
nos gubernat gentem nos ad fidem tam conducas, tetrum
ergo nos infideles qui nolunt recipere fidem non hz potestatem
nos defendendi fideles ab illis, et ne impediant euangelium.

Sed

2a 2ae Q°. 10. Arg. iiu

Sedet arg. con hanc con. ers. q. ecclia no. potuit. infideles
p. jurisdictionem et dnio. super fideles. seu q. p. hoc. jure diuino
fideles sint liberi ex illo matth. 17. e liberi sunt filij. Solu.
Sed ad literas illud testimonium intelligi de filijs Israelis q. regis
et dispensatiue. q. erant filij habentes dei. adoptionem non
sunt ipso facto liberi a seruitute dnor infideliu. l. furis dictus
sed remanet liberandi si opus fuerit ad ea seruanda. talem adoptionem
filiorum. 2o. Et arg. nam d. th. ait q. infideles merito 2m arg.
sue infidelitatis meruerunt priuari potestatem amittere ex ipso facto Solu.
amittunt illam. Sed negando tam sicut fidelis merendo tri
uari dnio bonorum et non ipso facto est priuandus. Sed nor. est
q. aliquis sit duplex infidelis, vna negatiue que no. est pcm, quidam
ho. passiue per repugnantiam ad fidem actiue est infidelis positiue
merendi priuari dnio. quod sint supra fideles, at. at ho
infidelis infidelitate negatiua q. no. putant in hoc non offendere
quando merentur priuari dnio. Sed mihi bonum videtur. d. th. ibi
ad illud extendatur et hunc sensum seu q. ille ipse ponit ab ecclia priuari
dnio quod sint supra fideles merito infidelitatis. Est q. no. ipsi
sunt ex ipso q. essent fideles ut sint dni fideliu.

Arg. iius

Dm. Infideliu ritus sunt tolerandi. est arg. q. p. aliquod
magis bonum, ne impediatur. l. p. aliud maius mala sunt tolerandum
ne oriatur sunt tolerandi ritus infideliu, tam iudeor. q. ethnicorum.
a hunc arm nostra tpus hic dicit dns canes.
nor. est d. q. d. th. loquitur hic de infidelibus subditis. et ratio est q.
ut docet idem. d. th. 1a 2ae. q. 98. permittere mala est quandoq. ad bonum
legis. vnde ille qui non est auctor legis videtur non permittere
mala. aut igitur rex fuit infidelis non subditus nulla fit iniuria
aut legis latio in eius est pte loquendo ecclia non dicitur permittere
ritus illos sed no. subditos infideliu ritus sicut rex hyspanie non
permittere meretrices in gallia.
nor. est. 2o. Idolatrias non posse permitti intendendo pro. magis bonum
multitudinis infideliu quod speratur saluari aliquos si non mittuntur tractantur, at. minora quedam peccata q. idolatria ming
permittuntur ne odiate q. magis plurimum prosint pdem seruab. aliquas
seruandas debet magr intendere ipse gubernator.

dub.m Dubitatur in hoc ar°. An fideles quid vendunt infidelibus aliqua quibus infideles vtuntur in suis ritibus peccent mortaliter. Et q. si vendit aliquis quem scit fidelis immolandus vel ab infideli emenit. Ad hoc dub.m breuiter q̃ res illa quae vendunt infidelibus sunt in 2°. tria quaedam quarum vsus simpliciter quidem bonus est ut sunt vestes cibus et alia huiusmodi. alia vero sunt quorum vsus secundum quid est ad superstitiosum ut vestis sacerdotalis idolatrae. Sit igitur 1a con. infidelibus non licet fidelia quae vendere ea quae sunt instituta ad ritus infidelium. hac ratione d. 15. 22. q. 1. ca. 2°. ad 4.m et cae. ibidem et in hac q. 10. ar. 4°. et haec est manifesta q̃ hoc est cooperari ad malum et iuuare peccantes. ex hac ratione non licet fidelibus reparare synagogas aut templa infidelium. hoc est quia talia edificia per se ordinata sunt ad ritus infidelium celebrandos.

2a. con. Licitum est vendere infidelibus res alias quarum simpliciter bonus est vsus ipsi sciat fidelis vendens q̃ infidelis male vtetur illa re ad finem ritus celebrandos. ita et habetur a cae. 5. ar. 4°. et hoc ex eo est q̃ fidelis in illis casibus vendit res non secundum quod ritus infidelium eo q̃ res nihil habent illius finem respiciunt q̃ ille ritus tollerabiles a repub. tenet sed simpliciter vsus earum venditur res quae ad bonum finem ordinantur si ille non statim vendendo. si quidem faciat bonus vsus non apponens malas circumstantias sed con.

m.m ar. 4. Sed con. hanc con̄ ratio nam vsus rei ex ordinatione ad aliquem bonum vsus. v. g. ad vestiendum vel ad quietandas gentes. et ita secundum a sunt a fidelibus aliqua vasa altaria alia. Et q. videtur ex institutione sua prius ordinatus ad celebrandos ritus infidelitatis sui. et haud dubium accedere et male contingere q̃ id sibi ut materia quaedam est praesto. L. Ad sequitur nimis inhibitio esset postea fideli seruari et venire alteri fideli ad aliquem communem finem. v. g. infirmum antiquitatis alicuius historiae aut vsus infidelis vel ad aliquid aliud simile.

2m arb. Assumitur ex cap°. consulunt de Judaeis vbi ponitur concedit Judaeis ut possent reparare synagogas veteres et aliquis fidelis faber fecit ex reparare. Sed nec. quia videtur aliquibus dicunt q̃ hoc ex canone est intelligendum de illis quae sunt ipsorum quibus dominus quibus non licet vendere aut praestare nam tunc ex non esset synagogas praesentes reparare quia licet prohiberetur

3us Sequitur vltimo beneficium. L. Ladius videtur q̃ emens vult male vel immolabit ea praecauendus. S. videtur peccat qui vendit aliquis infideli ementi ad immolandum aut humanum dei. sed q̃

2ª 2æ Q. 10. Art. 4. us.

qz eti & ladrus et venenus sint mi bonus finis per se conuerti. solu.
Ite pub. dam qz qñ talis est actus fidei ipse sibi proximi venem
defendere pro maiori q̃ mi minus patiens est, sed hoc qñ solus est
talis cui. dñs ipse no tenetur homo impedire maiorem proximi
a rep̃ub. tale ptm. Item qñ ad impediendum hmoi ptm debet se
ipse no frustare aliqua actione. L. vitabare sibi licita. verum
est ho qñ fidelis sciens q̃ aliq̃s proximi q̃ fidelis est sanem actus
nitidi cedit fidei committeret ea q̃ de facto illi necessaria ad sua
sacrificia tunc dicimus q̃ teneretur fidelis eo chate no vendere illi
alia ysta misi in casu q̃ no alia essent nec ad victus, nam in tali
casu videretur ea quodam compulsio ad ipam fidem nam cum ipsi
infidelis habent inter fideles q̃ sui subditi no debent ea negari qua
necessaria sunt ad victus et vestitus. ——//——

A2us 12us Vr pueri Judeus de quo ar. dispunt d. 46. 3ª.
q. 67. ar. 10. ——

Q. 11a De vitijs

De hac ma agunt Adrus in 3. d. 23. 24. et 25. eim
4. d. 13. doctor sanctus 2ª. q. 5. et Aristo lib. de Republica
sumpsit in verbo hereses quod habetur ante lib. 4. p. 2. li. cap
lib. 12. de locis cap. 7. vltº. —— A2us 1us ad iiº. ——//——

Vm hereses sit infidelitas specie est dubium cui fine annexa
sit. Et m. fidelitas specie distincta ad aliquid fidem et pertinet
sed hoc ignoratur eorum quis. ——//——

A2us 2us

Vm hereses sit maxime ea quae sunt fidei 1º arº. Ec ea quae
sunt fidei dicitur l. nubere ec ser hereses. 2º arº. ad 2m.
si sit motiva alterius ec ea quae sunt fidei sequitur ex
hoc corruptio fidei. 3º arº ad 3m. nõ est hereses qui tenet
falsam sed ea quae sunt fidei si non ita pertinaciter sed est
paratus cedere veritati. ——//——

Ex his dictis accidit nobis aliquid videnda est distinctio hereses
et vitium. Et est dicendum ut dicit Aristo in 4. ethicorum cum per
tinax adhaeret fidei manifeste contrarium in hoc quod fidem
impugnat. Propter cuius distinctionem intelligendum notandum quod nomen
hereses est graecum quod latine sectam interpretatur electionis sed a

a hieron. in cap. 5. ad galat. et cap. 3. ad titum. et Isidor. lib. 8. ethimologiar. cap. 3. ſed electio eſt diuerſarum vnius eligibilis medij. et ita latine interpretes editionis vulgate vbi grece habetur hereſis ſeppe tranſferunt sectam. Ideo qui vnam viam eligit alia relicta quam ſectatur et ſequitur dicitur ab electo. vt. 5. ad galat. 5. Opera autem carnis manifeſta ſunt fornicatio immundicia luxuria hereſis. et ſimile habetur 26. q. 7. nam de ſecta hac noſtra ſic confitemur. Hinc quod eligit et iudicat ſequendum eſſe hanc electionem. ſic.

2o. Nō. eſt q̄ dicit quod ſancti doctores latini auctoritatem vſi ſue doctrine et fidei ſuę confirmare ſolent ſeu tenuerit ut ſecundum Ruffinum patet. Nō. dicimus quod non debet dici ſecundum ea que habentur in ſacra ſcriptura. nō eſt q̄ dicimus quod nō eſt neceſſarium nec debitum nec expreſſum quod credere habeamus quia ſic non determinatur hoc noſtre ecclie quod ſic noſtri profeſſores eligunt aliter, quia quę ſe patrum ſanctorum ab hac diuina doctrina meritis et profectu diuerſa ſentiunt ſequendum ſunt quibus ſecundum ſic credendum. hoc dicunt hic. ad thim. 3. Iſidorus. 5. ethimo. in 2. cap. ad ephes. et beda huiusmodi in libro de preſcriptionibus hereticorum. Item ſequitur q̄ ſatis impoſſibile eſt ſequi priſcam veram ecclie. 2. cathol. cap. 17. Ex approbatis magis dogmatizamus hereſim quia nō in malam partem ſumpto vocabulo. Nam vt eſt in vſu catholicorum vocare hereſim ſectam erroneam ſeparatam a fide ecclie catholice. de hoc quidem ideo dictum diffinio aſſignando ne quis diffinitionis ſuę textum eſſe ſecum loco ſe. nam ſi quis poteſt infidelitatis locum immutare et ſic diffinire hereſim ſe infidelitatem in eo qui ſuggerit eſſe in manifeſtatione beati vt. 5. q. diffinitur. q. 10. ego ſic diffinio nec ſanctos ad fidei planum ſtabilitatis nec ſpecialiter aliquos ſanctorum diffinio. aſſerendo de quo nemo hereſim eſt dubium. cum in minuto minus mutetur nō. n. ſanctorum nō. ſanctorum magnum ſufficit ut aliquis ſit hereticus nisi contra fidem catholicam ſit inuictus. et hoc eſt quod. 5. ff. diffinit. q. 10. nec. 2o. ſalus infidelitatis ſed minus ſanctus in proprio ſenſu.

Ad. Ad aſſertionem vero particularem aliquis dicunt conſentiendo concilio arbitrantur dei manere ecclie hec aſſentiendo nec diſſentiendo illicitam et tunc hereticum eſſe. ca. 1m. de hereticis. in 6to. in fide infidelis eſt et hoc ille non habet eandem arbitrantur fidei catholice non aſſentit vobis contrariis nec diſſentit. Ideo quemadmodum ad omnem ſimul demonſtratam poſt aliquos 2. errare nec hic aſſerendo quis

afidē

quis

22ae Q. iia. Azu Ieu.

anꝰ, alioꝝ nō fuerunt nō esse demonstrabꝫ oñ illoꝝ esse
nego assentiar nego dissentiar unde dicit ꝑ oñem
dicor in veritate fidei, et assertio contraria fidei
ꝓpositum, si aliquis puer dicat duo non esse tria et duo, adhuc
nō fuerunt nō esse veritates illas certissimas et diuina
revelatione audite tales ꝓpositiones, quas ille dicens non
dissentiat alicui propositioni. Dicimꝰ ꝙ ꝓpositiꝰ non est aliquis
error minutus sufficiens ad assentiendum falsitati huius
alicui nō dissentit ꝙ consentire in definitione et ꝓbatione. aud.
m. Enchiridii cap. 17. ubi inquit certum est verum omne
quod falsum est falsum ꝙ quod verum est. certus temperanter
sive circumstantes sua habentes. et alibi scribit aliquis ꝑ
pendit ea ꝓpter quę dum sentit se certaci an fidei non ꝑ
hereticę nego aliquem infidelem ꝙ ille non habeat certos de rebus fidei.
quinꝺ dicimꝰ ꝙ ā hōnes scrupulosus fundatus fauorabilem
ad ab. adhuc stultę et accusatus aliis negotijs. eo ꝙ eo amplius
illa confidunt solent timor. ubi ne blasphemias aut dispendia
pertimpere et incidere. Alia particula definitiꝰ certanea,
et quas ꝓpositiones aduersi quis sit pertinaci et dicimꝰ
ꝓpositiones sono de quib ꝑius nimis tenax est sua sententia
nimia adhesio de ꝓpositione. ille igitur homo scienter relinquit
ecclię auctem per quas aliqua veritas fidei ꝓponitur nobis et
sequitur finis ꝓximus de error pertinaciꝰ ꝙ error
intelligit illo alii 1. ad eno. de aliquis nō acquiescit sanctorum
nobis dicentibus sequitur ꝙ ei quae ꝓpositaꝰ est de fide sit bus
et nihil stetur. ex hac doctrina sequitur falsus est Illustrissimus
in verbo hęresis. §. 2. ubi inquit nullus error esse ꝓpositiꝰ de
fide nisi ꝓpositiꝰ de qua constat ꝙ error ꝓpositiꝰ
est ꝙ in momento quo aliquis sciens dicitur ecclię sibi contrariam
assentit alicui ꝓpositioni Sanctę Romanę est in suo assensu. for
sitan ꝙ unus ad. sit aliquis alius assensus actualis et
potest esse fidelis in momento. item valet in fuso unus actus
transiens in habitum simul cum habitu, et sic fides unius actus qui
potest in momento anꝺ. Sequitur ꝙ dicit ꝙ ꝙdammodo aliquis
unus pertinaciter aliquid errans qui unum contrarium est
veritati fidei si intelligenter contrarium doctrinę ecclię

et

Sentit

2ª 2ª Q.º ii.ª A 2us 1us et 2us

Sentit definitur esse ab ecclesia quia tunc habet errorem pertinacem scilicet
non est in universum verum quod definitur ab ecclesia de fide
sequitur 4.º quod homo potest esse hereticus et videre esse hereticum
[illegible] si videat se esse hereticum [illegible] esse errores [illegible] quod sentit
igitur non fallitur in eo quod judicat illum esse errorem et consequenter quia
[illegible] non potest assentiri falso ut sic ergo ille qui [illegible] aliquam
[illegible] esse falsam [illegible] est assentiat illi [illegible] non potest
esse hereticus. nihilominus [illegible] aliquando ut aliquis fallatur in
eo quod judicat se esse hereticum et habere errores contrarios fidei cum
[illegible] esse errores habeat solam apprehensionem et tamen abest ut sit hereticus
quod potius tunc exercet actum fidei judicans esse heresim negare
illam propositionem non [illegible] quia est hereticus potest judicare se hereticum
esse. de quare prudentissime [illegible] lib. 12. de locis theol.
cap. 10. ubi habetur documentum [illegible] scrupulosorum
qui [illegible] sedulitate de propositionibus fidei veritatis. quando
[illegible] patiuntur [illegible] vacillationes
[illegible] est [illegible] certissimum quod in ipso conflictu magna
[illegible] [illegible] et diligentes [illegible].
Alia particula definitionis est fidei catholice manifeste
contrarius [illegible] quam [illegible] debeat esse [illegible] erroris
pertinacis ut sit heresis nam potest aliquis habere errores pertinaciter in
alia materia [illegible] manifeste contrarius intelligitur
quod homo sciens et prudens sentiat [illegible] quod ecclesia romana tenet
[illegible] existimet suam [illegible] existimant [illegible] hereticus
[illegible] fidem [illegible] catholicam. Ultima particula est
in eo qui fidem [illegible] professus est. per hanc excluditur error paganorum
qui non resistunt fidei susceptae. item error judeorum excluditur
quia illa particula intelligitur in manifestatione veritatis, non
est autem [illegible] dictum est ad hoc quod aliquis sit hereticus coram
deo professus sit fidem [illegible] in baptismo. nam cathecumenus hereticus po-
terit esse coram deo si discedat a fide suscepta. Per ea quae dicta
sunt poterit [illegible] theologus [illegible] [illegible] heresis
[illegible] in foro [illegible] ut [illegible] inquisitores hereticae pravitatis procedunt
ex presumptione et tenentur punire ut hereticum [illegible] qui
[illegible] [illegible] esse hereticum [illegible] non sit revera
hereticus et ita puniuntur [illegible] hereticorum conculcatores
imaginum et aliis de qua [illegible] turrecrem. lib. 4. summae
cap. 2. et cap. 16.

Mag

Mag. cans. ubi s. ponit 3es regulas per quas dirigenda sunt fidei externa iudicia. quarum 1a est testimonium ipsius errantis ante cum semetipsum cum prudenti tamen examinatione iudicium ne forte ille sit scrupulosus et ignarus. 2a regula est si error contrarius fidei catholicae versetur circa aliquam de qua non est probabile quod ille homo habuit ignorantiam. et hoc est d. 15. p. p. q. 32. ar. 4o. c. 1. ad corin. ii. lect. 4. 3a regula est ad examinandam pertinaciam errantis necesse est consulere theologos peritos ut examinetur an error illius prae se sit fidei contrarius.

m Dub. his ita positis cc. 1am cons. d. 15. in ar. 2o. Quaeritur quid intelligat d. 15. per directe. l. indirecte pertinere ad fidem est n. argumentum aut directe ad fidem pertinere est esse ar. fidei ut vult insinuare d. 15. et hoc falsum est nam multa sunt quae immediate pertinent ad fidem et tamen non sunt ar. fidei ut quod scriptura sacra sit vera. item multi canones conciliorum. l. intelligitur per hoc quod directe pertinere ad fidem quod forte pertinent ita ut sit ratio formalis credendi. l. saltem obiectum formale. et hoc modo est falsum dicere omnes ar. fidei directe pertinere ad fidem quia quod est motivum est ar. fidei et tamen non est ratio formalis. l. obiectum fidei. l. denique intelligitur per illud quod sit aliquid quod immediate cadat sub habitu fidei, hoc est sine consequentia rationis. indirecte vero pertinere dicatur ad fidem quod per necessariam consequentiam colligitur ex aliqua propositione immediata sub fidem.

Sed ad hoc intelligendum est d. 15. hoc ultimo modo et ipsius posuit exemplum in articulis fidei. qui directe pertinent ad fidem. tamen non exclusit quod alia pertinerent indirecte ad fidem omnia n. quae sunt in ss. directe pertinent ad fidem. traditiones etiam apostolicae et definitiones conciliorum directe pertinent ad fidem, ut illa sunt indirecte fidei per quorum negationem sequitur necessario per bonam consequentiam falsum esse quod asseritur per fidem ut si quis negat Christum esse risibilem errat in fide catholica contra et indirecte quia bene sequitur per consequentiam cognitam lumine naturali quod Christus non est homo perfectus.

cc. 2am.

2a. 2æ. Qo iia. Aus. Et. et 2us.

Cc. 2us ad. Nō obstat 2m. quia ibi dicit ambe verba indicare pluralitatem
manendi hereticis dicendo Nisi. Nisi. Et ē ratio. Nā aliquis
verbum unius significationis potest in pluribus
Ad hoc dicit Mro. Abbas cap. q. ad 3m. Inquit se
unum argumentū illa dicta ex verbis modernatis plurālis in cuius
sensu. tam falsa tribuatur. Dicendo nō est illig, sed magis sen-
quimpotuit. Quia in ista dā damnum de cuius hoc sensu
dubitabile vt opposita, sentire noluerit. Ex sensu non
ex verbis hereses extimandas. Et ansi Ysaias ab.
.2. de hūi. vbi dicit. Et intelligent. Nisi. Nō ab-
sentiens. Sed ex sensu. Nō semper fit crimen. dicit
Et nota quia si aliquis non vult ex quo verbis modernatis
plurālis. Et abbas explicans ut hereticus fiat. Sm̄ presumptio
audientium. Et ideo ex circumstantiis signa ab audientibus
de heresi. vt dicit. Et Nisi. Nō in rubrica q. 2a. Licet aliquis
proferat verba modernata. Et ex eis videatur. Nō sentire
catholice. Sed non confirmat in tha loquela cum catholicis. Et
sic dicit. q. si talis diu sepe. Sermonis. Poterit ipse alienare
ut dicit. Nisi. differat in sensu. Et potest. Et quare malus sensus ne
arde attendibus. Et hoc vt. d. Ts. Sentire aliquid in solutione 2m.
q. sit communis fides. Alterius nō aut aliquis loquitur modernate
ut. Nisi. Solutio. Sit presumptio ab extra. Ipse aut. Potest aliquis errare
in hoc q. tha loquatur. desinit. Et. Existimat q. alter. Citatus. Et
loqui. Et extra. desinit. Et de hoc. Nisi. Dicimus q. Est hereticus
Et hic errorem in mente. Scilicet. Istius erroris. Cuius. Potest regula
infallibilis. Ad determinandos modos loquendi in rebus fidei. Sed ex illo
Et. Adhuc. 3. Si quis. Nō adquiescat sanis. Sermonibus. Dñi. Et. Regula
tione. Et. hoc. Nam cuius. Est regula infallibilis. Ad. Ponendos. In. Nisi
rebus fidei. Et. Et est regula infallibilis. Ad. Determinandos. Et. Quis verba
debeat. Explicari. Fidei. Quia. Et. Est. Nec. Quia. Licet aliquis. Ad. De-
terminandos. Verba. Ad hoc. Et. Proponat. Rebus. Et. Fidei. Et. Et. Et

Studiosus ut scias sustentare cum qui lapsus est verbo. Item ex
ex dicto ad litteram roma. ut unanimes vivere non est nisi unus
et unus. et nihil de duobus unum. unus dissidij desij et tho sint una
voluntas. Christus. Vere dicitur qui christum aliter putat nihil scripturis sentire
confitet. nam errata non potuerunt in doctrinam morum ceremonias quibus Deum
Deum colimus sed potissima ratione ad divinum cultum admittuntur. Sunt
verba pauli qui fuit fidei et in omnibus voluntas imponendus. Errata
non sunt errare et potuit obligari fidelis ut ibi loquantur sacra scriptura
scripsit. Error in pertinacia erroris et dogma fidei qui negamus
vocabulum de ut errata loquitur. e. dum scripsit tamquam aut in
tractatu. Ubi si in mysterijs similitudinis errorum non sunt aut in tractatu.
et sic non verificatur magis quo ex una voluntate principij tanquam
quia est mendacio verbo non vocum ut errata permittit ubi
quam. hinc legunt multi. quia temerarium fuit et errata prima
versio quae venit ex textu Hebraica vulgata latina corrigenda ad textum
se regulas versiones per linguas Hebraicam et graecam et per codices
Hebraicos aut graecos. Ideo dicunt est quia definiunt hanc auten
ticam et precipiunt utrosque illa utantur in disputationibus multitudinibus
punctis dicit ecclia definiunt quia aliqua textus Hebraica aut graeca est
authentica et valde temerarium est et proxime mutuum si non est error
qui est mendacij alicuius textus graeci aut hebraici et latini quia hoc
est postponere certis incertis. Nam in disputationibus scholasticis et predicare
populi humanis diligentius in scrutandis hebraicis et graecis libris.
Ad 3am. cons. d. th. ex solutis ad 2m Quaestionem. Dicendum sunt
necessaria ad aliqua professi et executa finalis quae nec sunt ut
nomo sit hereticus. 1. potius sine recessu aliquo ad assentiendum
ipsa propositio sit se sit dicenda sit hereticus. de hac q. Ockam
in 1. sent. dist. 26 q. 2. cap. ii. et turrecr. lib. 4. ff.
2. cap 3. Adriana m. 4. q. 1. de confessio et. Alphan. de
castro minorita in tra. 1. de iusto haereticorum punitione cap. 1. exis
timant cum propositio haeretica ee qui repugnat veritati fidei
esse professum ab ignorante absque aliqua pertinacia seu illa
non est hereticus nisi fuerit pertinax. 1. aliquis dicunt semper est prosa
falsa a quibus proferatur est falsa. et propositio haeretica a quibus
proferatur et est haeretica. Sed quia haeresis est species propositionis
falsae. Sicut falsa falsa non dicuntur absque aliquo asserente ita neque haeresis

2a. 2æ. q°. iia. Arts. 1us. et 2us.

et consq. ppō catholica sm se catholica est et de fide sme
respectu dissentes. v. g. filius dicit hoc est homo est catholica aqua
pusserahat & pater tenet pro hereticā aqua pusserahat cui
stabitur pro qua q. contra. pro. — 2. q. si dicit hoc est homo
pudendo et dicat aliter certus an aliqua propositio sit hereticā
L. non ille simpliciter affirmat est. s. ho. hereticus sme respectu
assentes & sm se ut nunc, nemo sic hereticā pp. Eo hoc ut
sentit unus contra propositio quia sumet est hereticā sm
sui et eius hereticā q. certus no sciat de no hereticā. Ita
ticas pp. sicut no scit de propositione quod no est de fide pp
quia sit de fide sed hm exponat propositio aliquas ee cum fides
quod antea nō putabantur ee tales. —
Contrarius sentiens teneat cū hac ma. 1°. q. nulla propō legis
legem. sed dicit sm se hereticā sed debendus hereticus ex
obligatione pertinacie vel alius. Ita cū. Conia est opinio
ut eadem propositio post primā vel 2as infidelitatis pp. v. g. multi
no refugiunt hereticum ab eo qui possessus est fidem & hereticā
est fidelis a pagano paganismy & a judeo judaismo & sm se non
sit sponte fidelitatis amittendo, dicit hic cap. 2°. q. propositio pont
dici sm se contrarius fidei q. sm se dicit falsitatis contrarius
veritati fidei, et hoc propositione sunt mē dicta quedaz. n. sm se
contrarii sunt et non quedaz ex q. nobis dicta est tali contra
rietas aliq. vō sunt contrarie sm se et quedaz. v. g. epō ex sacris
literis apte colligendis. l. constat ex auctē lectis. istis. epis
cale. et. d. 19. cap. 4. vbi comi. ii. dist. 2. epi ecclesie diversis
est pertinacia sed nulla propositio sm se hic pertinacia & nulla
sm se est hereticā. confirmo. q. si propositio se est hereticā &c.
qui tenet eam hereticus est. sed aliquis qui tenet talem propositionem
est sm se obligatus illius vnus contingit ut est qui hic primitus &c. pro
mitto est & ille in quo est hereticus hereticus est. 2°. quia hereticus
est sm se virtus quedaz pertinens ad doctrinam ad pudorem
institutum & vitii doctrina sicut invidia non potest no habere vitium luxurie.
3°. nam in omnibus constant distinguitur propositiones in hereticas
erroneas sapientes hereticas sed hoc erroneum ma sm se est hereticus
non potest esse tali distinctus. confirmo. ex 24. q. 1. cap. quod autem
cap. acatius. vbi q. 3. cap. notum vbi aliqua hereticus nouis dicuntur
quedaz dicuntur dubie & sm se no est hereticus aliqua propositio

adsint. Q°. Alia est principalis ratio quare dubitatur. An scientia fidei sua propria habitus sit distincta ab scientia fidei catholice in eo qui utrumque habet. Videtur quod non. Sancti enim patres quibus innititur sacra doctrina catholica. Ut patet per Augustinum. 12. de trin. cap. ii. et per Gregorium lib. 4. ho. 2a. cap. 9. non auctoritatem. Sed responsionem adversarii. Quia sicut dictum est proprius habitus principiis proprie contrariatur veritati falsi. Ita proprius habitus principiis proprie contrariatur pertinacie infidelitatis. Sed hoc non videtur esse. Quia nullus alius error est contrarius fidei nisi hereticus. Ergo videtur quod non sit alius habitus fidei catholice et hereticorum. Preterea. 2a. hic. et q. nec distinguere gradus alios propositionum quas ecclesia fides non declarat. Ut maledictus et sabbatum et similia ad corruptionem. Quia ad modum sunt quidam corruptores legum. qui non advertunt utrum sed tamen multi hujusmodi leges nec distinguunt ad corruptionem et morbum. Alii vero sunt textus morales. Ita sunt quidam gradus propositionum doctrinam continentes non sanam. Non tamen hereticam manifestam. Isti gradus hanc propositionum declarationem et concilio constantiensi. Sess. 8. et 15. ubi damnatis postea multis erroribus Wiclef et Johannis Hus. Sancta synodus presentis fidei examinare fecit quibus examinatis fuit reperta aliquos articulos exigisse condemnari hereticos et sanctam fidem quibus reprobatis. alios non catholicos scandalosos et blasphemos quosdam prejudiciales offensivos. nonnullos erroneos temerarios et seditiosos. Est igitur primus gradus propositionum erroneus ubi advertit est quod error ut constituit ratio errandi ad aliquem. Est ergo ad hoc ut error alterius specialiter ab alterius. Sed tales errores multiplicantur quamdam modum dispositionis in habitu. Et dispositionum in potentiam qualitatem. Et hoc multiplicantur secundum diversitatem actuum. Sicut dictum fuit. Ergo oportet quod habitus fidei catholice sit alius ab habitu fidei hereticorum. Cum enim fides sit habitus manifestans contrariatur veritati catholice. Cum vero fides habitus manifestans contrariatur propositionum. Ut dictum est. Et asserens illius erroris. Et non fidem habens testimonium est aliquis habitus quo fidelis est oportet esse de fide. Et ut quilibet habens fidem habeat quamdam fidei catholice spiritus consilium et mandatum fidei propositio adversatur doctrine catholice. Alium. n. est ut doctrina

Q°

No 1.

No. 2°

Q°

obis.

vbis fides catholica alia doctrina catholica. Sunt n aliqua
qui vniuersaliter docentur nulla quia hic non sunt catholica fides
hanc exponit a ipse primus ut supra dicebamus appellatus sum per
ciones & prelatos. L. Ipse aliquis est plus predicet a quo quis spalt ipsa
presumitur quam paruulus qui simile possederunt. Item ex ipsis
non tenentur talibus manus iniicere quicquid ipse ponuntur in
sep. 3. concilij contra ipsos inter alios libros ipse. Et de eis consilium
dicit cum q sunt heretici ipse cum doctrinas catholicas.

Ponit 2m gradum erroneum propositionis qui bene dati et patentes
sibi vehementer probabilitates et semas q aliquid est verum dicere
tunc asserere oppositum erroneum est. Ponit 3m gradum qui est
aduersatur non quidem manifeste sed semi valde probabiliter ex
natiuitate sapientis vt condemnatur aduersari enim veritati
fidei catholice. Tunc erronea iudicatur talis propositio
exemplum huiusmodi erroris. Sed nos ponimus exemplum. q fides catho
lica certa est paruulos nere iustificari et mundari a peccato ori
in baptismo. Vide dicimus q qui negat illis quos infantes asserit
quibus quandoque possessionis quod iudicio sapientis iudicatur
et imputabile illi. Itaque hoc q ad propositionem erroneam hoc est propter
quod ipse studentes quos ex illa miseratur opposito fidei catholice
sicut ex ista xpi non est visibiliter inferius et hoc est homo negat ei sua
plenaria cum electis quidem nam qui hec tales peccatum
ex pressa hereticum hereticum. Nihilominus non nobis videtur
1. expositionis gradus propositionis erronei sum eum ipsum lo
quendi theologos est qui quis dicit aliquid contrarium manifeste
conclusioni theologice quod ex studentes iam catholicum est fide
quod non nodum diffinitum est ab ecclia nec propositum tradito
a postolis. L. 55. et de hinc ipse primus dicit cum vbi supra
quod isti theologi solent appellare hunc passum erroneum
nec audent hunc appellare hereticum. Vbi obiectandum est gradus
ipsius certam proximum ad hereticum ut intendunt ex hiis verbis qui
qui immediate pertinet ad fidei contra theologos cum opposito ipse
tenetur. et circa hoc. vbi asserere in art. 2o q dicens hic et
quod ea que tantum remote pertinent ad fidem. nisi autem dominus qui im
mediate pertinent ad fidem ex artis theologice per studentes quam illius
sed nihilominus dicit ipse contra quod ars alia spes veritatis distincta
a veritate fidei una ipsius contra est alia spes erroris et oppositi fidei sicut

2a. 2e. Q. 11a. A. 2us. 1us. et 2us.

sicut ipsa theologia distinguitur a fide. quando vero quia non fuerit evidens sed
valde probabilis et morale loquendo quasi necessaria tunc proprie oppositum
conclusionis theologicae dicetur error et pertinebit ad 3m gradum eorum quae ponit
magister Cang. est alter gradus propositionum quae adversantur fidei quem gradum
theologi appellaverunt propositionem sapientem heresim. Quidam defi-
nivit propositionem sapientem heresim esse quid quae 1m facile vel significare
aliquam heresim sed re bene inspecta habet bonum sensum. ut haec propositio
pater maior est Christo. Christus est creatura. sed tamen haec definitio non est bona
neque placet magistro Cano ubi nam impertinens est ad propositionem sa-
pientem heresim quod possit habere bonum sensum v. g. haec propositio sacramentum Eucharistiae
circumferri solemniter per vias publicas ridiculum est nullum potest habere
bonum sensum, et tamen est propositio sapiens heresim lutheranorum qui negant
Christum reali contineri in ipso sacramento. non autem est heresis manifesta quam non
est definitum ut sacramentum circumferri illo modo religiosum sit. sed tamen posset
alicui videri quod illa propositio sit heretica et error et non sapiens heresim
nam vel definita in clementina unica de reliquiis et venerabili sanctorum
quod solennis ritus illa processionum religiosus sit. Sed tamen quoniam illa
clementina laudatur et praecipitur ritus ille ad confessionem hereticorum
non autem directe definitur quod secundum fidem tenendus sit tamquam pius et
religiosus et ita exemplum quod adduxit magister Cang vel accommodatum
sicut aliquis contenderit illam propositionem erroneam esse non contendatis
multum in solitudine. hoc tamen hic advertendum est quod proprie loquendo propositio
heretica non dicitur sapere heresim, sicut non dicimus quod vinum sapit vinum
sed picem aut aliquem alium olorem quem accepit ex oleo. nihilominus
una heresis expressa potest dici quod sapiat aliam heresim sicut unum
vinum bonum potest sapere aliud vinum. dicendum igitur est quod propositio
sapiens heresim illa est quae quamvis non sit heresis manifesta quin potius
aliquando poterit habere aliquem bonum sensum tamen ex quibusdam circumstantiis
l. ex parte asserentis l. ex ipsorum calamitatum saporem quendam
habet heresis et suspitiones heresis judicio sapientum et prudentum hominum
maiorem l. minorem pro qualitate circumstantiarum. Magister Cang
ponit exemplum in illa propositione sacramentum Eucharistiae solemniter circum-
ferri etc. sed est aliud exemplum v. g. illa propositio pater maior me
est cum legitur in Evangelio cum profertur a catholico catholica propositio
est, at vero cum legitur in libris arrianorum sapit heresim accipiens
saporem quendam ex parte asserentis. item offert se mihi aliud
exemplum haec propositio fidei justificat cum legitur in ipsis epistolis pauli valde
catholica est cum tamen proferetur a theologo catholico de quo certi
sumus quod habet bonum sensum nullum habet saporem heresim, cum vero

legitur

Dicatur qz est synagoga sathane qz vitiosi sunt aut
symoniaci dicitur quodlibet illa ss est pius aliquis offensiua et
male sonans, et sapiens hereticum lutheranos. Item possumus dicere
de illa ss monachatus non est pretaxata, nam si monachatus acciperet
pro statu religionis in quo obligantur hoes ad seruandum con
silia euangelica certus est in fide manifestus. Si autem ss monacha
tus velit intelligere hoes particulares qui ma sunt monachi,
adhuc illa ss erit male sonans piarum aurium offensiua et
sapiens hereticum lutheranos. Sed de illa propositio. Sathanam
phocam misisse romanos certus sum est certum caput
vir possumus aliquos excusatos quin illa sit vera in fide
nos ecclia romana publica traditione est caput omnium ecclias
prosterea q successit petro beato et ejus clavium et similiter
dicitur de illa ss romani esse monachi quod omnino non
tempus exortus est, q illud est error in fide absolute loquendo.
Scripsimus fuisse hic duas illius propositiones acceptantes
a magro cano ita dicto sensu qd confert illas de male sonantes piarum
aurium hereticum. Et meo sensu ut post. d. mero. Ipsa aut pro
industria phocii imperatoris romani ecclie fuerit sanctia
executioni sue monarchie vnius salvatoris et antea. Et in iste
sensu est adhuc male sonans illa ss et sapiens hereticum.
Est. Alii gradus propositionis temerarie. Et quidem si significaret
ipsos nos temerarios esse ecclesiam ss hereticam et erroneam satis
temeraria est. Sed si significaret ipsos gradus illius propositionis teme
rarie qd aliquis assentiat quodlibet eorum opinionum ecclie
aut similiter sentiat in materia fidei in materia maxime rare
et audite. Et q si quis asserat beatus virginis non assumptus
assumptus in celo, item qm Cajetanus hanc non in suo tractatu
de ecclesiastica hierarchia qm conc. brixien. asserat ecclesiam
romanam fundatam. Et de hac ss tamen nunc possumus dicere
qd est valde prima dictoli qm conc. brixien. de ecclesia in qua
interrogatione de sacramentis. Quia sicut ecclesia quadam
inhaerentes sed non potest explicari quando non erit nisi
romana huius habitus ecclesiae.
Est aliquis gradus propositionis scandalose. Et de ipsi quadam
ipse scandalosa illo quod assert causans scandalum aliquibus
doctrinas et veritates fidei. v. g. si quis in publica cathedra enu-

merauit

meraret multa incomoda sacri confessionis, quae ex malitia hominum solent evenire, ex quibus verbis necesse est ut multi scandalizentur et fugiant a sacro confessionis et nollint suas filias frequenter confiteri et tandem hac via devenietur ut negetur necessitas sacri confessionis et irradeatur ut contigit in germania. Hemus exempla quaedam ipsius scandalosae in annotationibus super matth. cap. 11. ubi innumerat magis incomoda abstinentiae ecclesiasticae et ecclesiasticorum ieiuniorum et omnium ceremoniarum ecclesiasticarum. Ad hoc quod spectat publice enarrare peccata et flagitia ecclesiasticorum et cardinalium quia per hec minus afficitur vulgus ad veras ecclesiae ... et ... periclitatur. Similiter enim ad summum spem pertinere possunt dicta praedicatorum quae propter obscuritatem doctrinae ex parte ipsorum praedicatorum generant errores aliquos in ... auditorum ... dicta possunt habere bonum sensum.

Dub. ult. in arg. Quaeritur ult. ... an sit haereticum asserere quod ecclesia potest falli in definiendo aliquam propositionem esse male sonantem aut scandalosam aut sapientem heresim et videtur quod non quia ecclesia est regula infallibilis in proponendis et definiendis rebus fidei, sed propositio male sonans, vel scandalosa, vel sapiens heresim non desinit fidem.

Solu. 1a. Respondeo in hac ... quod gravius est procul dubio asserere quod ecclesia possit errare in hoc minori definitione quam asserere ipsas sunt propositiones male sonantes etc. Probatur quia talis assertio magis accedit ad confirmationem quam assertio ipsarum propositionum.

Solu. 2a. Dico quod est error vel errori proximum asserere quod ecclesia in talibus censuris possit errare. Probatur quia cum ecclesia sit infallibilis regula proponendi nobis veritates fidei necessario sequitur ex hoc ut non possit falli in confessione fidei quae per verba legitima fit. Ex quo rursus colligitur quod non possit falli in diiudicando verba quia et minus legitima et disonantia veritatibus catholicis significandis. Et confirmatur quia si aliquis condemnaretur per sententiam ecclesiae ut retractaret aliquam propositionem ut temerariam, vel ut male sonantem, vel ut scandalosam, vel ut sapientem heresim, et nollet retractare illam puniretur ut hereticus signum est certissimum est quod in ecclesia est potestas ad censendum quaenam propositio sit male sonans etc. Ex his omnibus colligamus quod sit necessarium sit theologis et praedicatoribus conformare se ipsos in modo loquendi cum sermonibus ecclesiae et sanctorum patrum sed quia ad ecclesiam explicata sunt iam testimonia sanctorum. Et sequi per omnia doctrinam apostoli 2. ad timo. 1. formam habet sanorum verborum. Et ad titum 2. loquere quae decet sanam doctrinam id quod est documentum advertit aug. lib. 10. de civi. cap. 23. liberis inquit verbis utuntur philosophi neque confessiones tam piarum aurium pertimescunt, nobis autem ad certam regulam loqui fas est, ne verborum licentia

impiam

2a. 2e. Q. 11. Ar. 1us et 2us et 3us et 4us

impias gignat opinionem de ipsis rebus quas proprie sunt et ex
hoc documentum est simile illi ex iudicio inordinato incurritur heresis
quod supra explicuimus. hoc ipso documento usus est D. Aug. qui post
ortam pelagii heresim audiens locutus est de libero arbitrio quia antea
cum oppugnaret errores manicheorum sic et omnes sancti doctores antea
locuti sunt in materia fidei et quas heresis versabantur suo tempore
de qua re vide D. Th. in opus. con. errores gregorii cap. 1.
Cavendum est autem ne dum fugimus hereticorum speciem declinemus in
alterum extremum plus nimio ut v. g. fugientes heresim lutheranorum
qui negant potestatem lib. arb. [illegible] cavendum est ne incidamus
in heresim pelagianorum. Sequamur igitur consilium aug. in lib. 2e
de sermo. dni in monte in illa verba attendite a falsis prophetis
ubi admonet aug. ne oves pellem suam mutent quia lupi illa se operiunt
sed in omnibus his quam maxime prestat est obedientia ecclesie et prelatis.

Ar. 3us

Vm. heretici sint tolerandi. 1a con. 1o. tertius est ex parte pcti he
reticorum merentur non solum per excommunicationem ab ecclesia separari sed etiam
per mortem a mundo excludi. 2a con. ex parte ecclesie est mira
ad errantium conversionem et ideo non statim condemnatur heretici
sed post 1am et 2am correptionem. 3a con. si autem adhuc pertinax
inveniatur non ecclesia separat a se hereticum per excommunicationem et insuper
illum relinquit brachio seculari per mortem exterminandum.

Ar. 4us

Vm. revertentes ad heresim sint ab ecclesia recipiendi. 1a con.
ecclesia semper recipit revertentes ad heresim absolvendo illos a
culpa per sacrum poenitentie. 2a con. hereticos 1o. revertentes ad heresim
recipit ecclesia conservando illos in vita temporali et aliquando dispensative
restituens eos ad pristinas dignitates. 3a con. relapsos
hereticos non recipit ecclesia ita ut eos conservet in vita temporali.
1a Q. Circa istum ar. est an iustum sit punire hereticos in ma
xima poena capitali. de hac re post tempora d. aug. et et chrisost.
fuit error negantium hereticos esse multandos morte in qua
semina fuit ipse chrisost. sup. math. cap. 13. et aug. ut ipse refert
de scripto in epla 47. neque enim tunc ipsi explicatum erat ab
ecclesia iustam esse talem punitionem hereticorum. hunc morem sequutus
est Ioan. hus cuius ar. 14us damnatur in concilio constantiensi
definitur licitum esse et iustum hereticos qui noluerunt per censuras

corrigi

2a. 2e. Q. 11a. Ar. 4us.

habeat tales potestates in ipsa sententia excommunicationis debet fieri ab ipsa ecclesia.
L. condendo et constituendo jus de ipsa poena excommunicationis L. ut
olim fiebat post facti cognitionem ferendo sententiam de qua
re agitur in materia de excommunicatione in 4. sen. Non est autem requisitum
fallatur ex verbis d. 15. in ar. 3. ubi inquit non statim
condemnat ecclesia sed post 1am et 2am correptionem unde colligitur quod
hereticus non sit excommunicatus ipso facto a jure quod in est contra
capitula citata. Ad hoc non potest dici quod d. 15. loquitur
quantum ad hoc quod nos teneamur vitare ipsos hereticos quia tempore
d. 15. tenebantur fideles vitare hereticos et excommunicatos. Et post tempora
d. 15. facta est illa constitutio quod fideles non teneantur vitare
excommunicatos nisi in duobus casibus. s. quando est nominatim excommunicatus
L. manifestus percussor clerici. neque enim potest intelligi d. 15. quod
loquitur secundum antiquam consuetudinem quod non erat lata sententia
ab ipso jure adversus hereticos, eo quod tempore d. 15. iam erat
lata sententia ab ipso jure cap. illo ad abolendam ab Innocen.
3. qui fuit antiquior d. 15. Dominus ergo stat est necessario
quod d. 15. intelligit quod ecclesia non statim damnat ultima
damnatione quae non solum fit per excommunicationem sed etiam per relaxationem
brachio seculari. et hoc patet ex adiunctis verbis d. 15.
postmodum vero si adhuc pertinax inveniatur ecclesia de
eius conversione non sperans aliorum saluti providet quod eum
ab ecclesia separandum per excommunicationem et ulterius relinquit
eum judicio et brachio seculari a mundo exterminandum
2a conclusio sit certa etiam secundum fidem heretici juste puniuntur poenis 2a c.
civilibus in omnibus bonis temporalibus scilicet in honore in fortunis
et vita pro ex concil. toletha. 4. cap. 55. et habetur 4. s. d.
cano. de judeis ubi definitur quod judaei qui baptizati sunt tempore
regis sisibuti cogantur tenere fidem quam professi sunt
cogi autem proprie ~~[illegible]~~ fit per temporales poenas quod etiam
definit leo. 10. in bulla condemnationis lutheri. et habetur apud
Trophen. ubi s. ita tenet d. aug. in epla. 48. et 50. et
libro 3. contra epistolam parmeniani cap. 1o. et 2o. et lib. 2. contra

epistolas litera

Aberas Pelicãn. cap. 19. q̃ ut testimonia habentur 24. q. 3.
d. ob hæresim ita legit ut habetur in cap. referendus eadem
ẽ et q̃ quod refert d. ob hæresim ẽ de jure nostr. est q̃
spe diuitiarũ aut honorũ et alia facultate varijs modis temporalibus
punit, sunt hæretici nam spe cardinalatus nõ creatus nõ est
Huius et sequentis ut dicitur ut supra ex eccl. in antiq.
manu. Theodosius d. pœna peccuniaria multabat hæreticos
et ita illius bona applicabat fisco ut habetur in cap. Vergentis
de hæreticis et cap. cum sit de eodicis ut in. 6. sed hi iam
vendunt et ad ultimum supplicium et vltimum hæreticos ha
chis secularibus, ecclesia autem temporaliter punit eos ut hostes fidei catholicæ
aduersus quos quilibet potest sine iniuria religionis Christianæ
et propterea comburuntur in hispania vt habetur est man
datum cardinalis legati. Et ibi mandatum fuit ut essa burnellus
excommunicatus combustus et leg. 15. illius anno dñi. 1400. huius
diei a datus fuit burnellus hæreticus secularibus curiæ
et leg. 21. item datus est in hieronimo de pra[illegible] magi
quem dicit iudæum michael servetus hispanus qui fuit fauni
cornus Arij et macedonij cum mysterijs simulatis contentis
calvino hæretico amicissimus est a lutheranis condemnatus. in vesper
dicit in consolatione quadam philogomenon brentij lib. 2. c.
Si ista ita nam dei patrum lumine nõ dubie graviter deper
iurarunt deiectionis sibi religionis vitæ in hispanis sentiger capu
plate. Alio ita dicitur de illis qui male cepti furunt l.
sequens de decurionibus per annos quinq. Erat aliqua po
testas arbitrio magistratus ad nonnulla ex illis
puniendi habuerint hinc mos ortus, sicut capite plectantur
capitalia scelera similia deiectionis religionis et impub. similiter me
dicinalia nonnulla bona. Est in corpore pœna mortis de
prauitate hæretica a pupil. secutus, cogendus non potest ut ca
sentimus sed ipse ingressus solum ut hæreticus relictis fratribus
fratres et parentes et vere hæreticus ut hæreticus ad quorum
de hæreticis et cap. sua ecclesia de hæreticis in vi. ut ipse pecu
cap. potest condemnari aliqui primo capitis et hæretici punire alio
modo. sed hic in hispania non fit quia non potest. Et si potest ipse
Ipsi autem dicunt aliquo tunc adueniente illos posse

magis

22ae. Qo iia. Arts. 4us

inquisitores ut cor. suspectos de heresi et fautores hereticor.
Quaeritur prius an sint heretici mancantes pœnas juris? Dicitur 2a q.
pro duplici explicatione eorum qui dicunt hæreticos tantum modo mentiri
quidam enim solum sunt heretici mentales alios exterius signo vel
gestu quidam tenent interius hæresim exterius illam explicant. Alii dicunt
exterius verbo tenus sunt heretici exterius solum professorem alicujus
signi vel rei. sed interius error non tenent. Alii dicunt sunt heretici
pro tales dubitantes et an sit fides. Alii dicunt esse dubium utrum
an sit fides. et denique quidam dicuntur esse credibiles quidam non
credibiles quidam sunt de penitentes, quidam non penitentes, quidam
confitentes, quidam negativi, dicit quinquaginta secundum ejus mentem se-
quidam vero sunt hæresiarchæ vel magistrantes, quidam vero sunt alii
sequaces nec magistrantes.
hac suppositione 1a con. nullus hæreticus pure mentalis manifeste 1a con.
expellendus. hæc con. est cap. ad abolendam extra de hæreticis
et cap. quosdam in glossis ibidem quæ refert et sequitur
adriano in quodlibeto q. 7. ar. 1o. et in 4. sent. in fine de
confessione l. q. 2. sed magis probabilis tenet silvest. verbo excom-
municatio §. 3. et 4o. et 6. antonin. 3 p. tit. 25. cap. 4o. circa
finem ar. 3. et in summa in verbo hæresis. paludan. in 4. d. 18 q. 3. ar.
1o. scotus in d. 22. q. 2. ar. 3. con. 3. in resp. 4a sen-
tentiæ. nam cum ponitur non habere in foro exteriori potestatem
supra actus pure mentales. ea expositione secunda supponitur
in foro exteriori non esse hæresim nisi pura interna. ita ar-
guit scotus et non habent hæretici potestatem cc. aliquam
jurisdictionem in foro. ad actus pure mentales. nec ad actus
sunt magis spirituales et minus sensibiles non sunt punibiles nisi ratio-
de hac re habetur d. in 12. q. 2. ar. 2o. et con. 3a. et
ar. 4. cap. nostris ante finem. sed cum dicitur ecclesia non judicat
illum manifeste convictum tenebrose et manifestum in publico crimine
de occulto enim non habet judicare nisi deus punire possit et velit.
2a con. si quis hæreticus mentalis professus hæresim suam vel 2a con.
ejus membra audiente vel videntibus toto tempore stante curia
hæresim quam professus est revocavit et se ecclesiæ reconciliavit
ac fidem catholicam professus in foro exteriori

supra

supra alios per se manifestos oculos mos pro aliquo ejus mi. illo q[uo]
defacto exercet aut per alios exercere et oculos similiter possit exercita ipso facto
incurrendo sententia excommunicationis latae canonicae nemine audiente, sed
Sed con. istas duas cons sunt dic quidam. 1°. ext. ex clementina
1°. de statu monachor. §. quicunque vel prohibentur monachi ne subpena ex
accedant ad curiam sed nostri sint prelati. Romanam et ibi clementina excommunicationis
1°. de sententia et re iudicata per quascunque quidem l. amore aut
privilegia aliquibus concessis procedere contra ipsos, aut bona eorum
illos qui non sunt subditi. et pro cap. distente de celebratione missarum
capitulorum ut absque et absque eorum nisi canonica et quibus
testimonio in alios graviter aliquis praejudicium afferatur.
Ad hoc dicit 1°. q[uo]d ille ante sententiam mi actus exercendi quales
et aliqua facta exteriora manifestantur. l. q[uo]d ipse exercitio
sententiam mi actus exteriores. l. monitio actus exteriores praedicentes
ex tali dic interiore. — 2°. Sed q[uo]d papa protestatur hic praejudicii actus
interiores quatenus sunt conditiones ad istos actus exteriores. alias
non per actus mentis praeiudicare nec prohibere q[uo]d sententia
interiori non est privatus nisi contra. nisi ante sententiam et monitionem
sententiae sive ipsa aliquo ad exteriora non hic protestatur mi sive
exercitii. ex hac doctrina colligit q[uo]d cum mi cap. ad audientiam
citatus excitatur et in alia sententiae de 7. dicit q[uo]d actus mentis
mentis actus intelligendus est q[uo]d exteriora praesumit illius sententiae
iste illud ex conditione violata. i. si quis dixerit. l. credendi dei tales et
possibiles Anathema sit. est intelligendum q[uo]d illa conditio exprimitur
aliquo signo exteriori. —

2°. Sumus pontifex potest dispensare mi voto oculos protestatis
hic de actus interiores. Resp q[uo]d sumus pontifex dispensat immo
manifestum illi cui facta sed con. fidelitas religionis monachi
pot mutare voto interno aliquid de aliquo aliqua notitia ejus.
Resp hoc non fuit ipse prelatus ex parte quasi reus et actus ejus,
exteriores sed et ipse subditus qui debet obedire mi ad nutum
sua possessionis sed non tenetur et tenetur dicere sua, potest
potest mutare voto ipse tenet monet nullo. sed quidem tenetur
subditi fuerit de aliquo actu interiori. Et adhuc illud actus
irritata a prelato. ratio est q[uo]d subditus mi illa occupatione interiore
ad ipsa non potest simul adimplere actus exteriora prelati et
ideo prelatus potest illius expedire ab illo obligatione

2a 2æ q° 11a Arti. 4ta

Can. 9° papa potest reservare sibi casum heresis puræ mentalis
et potest munus per scripturas et citationem. Item non tam
se reservare potest papa ut ad ipsum ut ad supremum
judicem in foro conscientiæ cui omnes sunt subordinati et ideo potest
coartare alios a jurisdictionibus reservando sibi aliqua casa absol-
venda nunquam tamen ponitur quod alios prelatos prohibeat absol-
vere sed potius intentio pontificum quæ est manifesta talis reservatio
cum non ponit prelatos inferiores dicitur in gubernatione ecclesiæ
sibi commissa et in sup est misere. Item quod dicitur de irregularitate
et laqueum anglice himmelbe. Item dicitur quod heresis mentalis non
incurritur quia non consentiunt in
imputatione alicui mentali. Illa casus heresis fuit reservatus
in Gulielmo Parisiensi et quæ aliqua scripta exhibuit
super illis dicit Parisiensis quod aliqua scripta exhibuit
confessus de qua heresi fuit ei per sententiam in foro
conscientiæ in absolvere ut sup. 24. cap. 6. de sententia et re
et concordat jus canonicum Parisiensis. Et si quis objiciat contra hoc quod
in Gulielmo dicit Parisiensis post canonem Parisiensis refer-
untur heresis fuisse punitas. Item quod dicitur de heresi mentali
et de casibus papalibus. Item quod dicitur de heresi mentali
in confessionali. Item quod dicitur de heresi mentali
illic facultas concessa ejus in canonem Parisiensis ut possint
absolvere in foro interiori, sed revocant illic privilegia con-
cessa ipsis a domino quia admittunt potius heresis, ut fit de fama
publica cum dicunt illi quod non habent pro absolutione nisi
ad summum pontificem nisi in casibus. Scilicet in articulo mortis
Item quod dicitur ad ejus in absolvatur sed dicit ut absolvatur
ex privilegio sibi concesso ad ejus hic autem absolvendi jure
diminuendo de aliquo privilegio pontificis inde quod dicitur non
licet non coartantur jurisdictionem ad judicium ut fuimus potestatis
ecclesiæ potestis ejus absolvere et unde sui officii ministros
ab ejus a papa sanctum pontificem potest absolvere non autem
fideles. Item est advertendum quod quidam dicunt quod
absolvere in foro conscientiæ, in absolvendo a vinculo excommu-
nicationis excludendo. Item dicitur quod ecclesia semper
aliquos hæreticos incarcerat autem dicit quod confessio
ut absolvatur illius. Item dicunt illis absolvantur
sed potest aliquis dicere quod hoc privilegium revocatum fuit

fuit in Gulla egnē dm. Ad hoc &c. qp̃ petierunt post
auctā a pontifice. Qo Pro ne possit fieri petitio illius seu
ambigue petitis contineatur in bulla seu alias non
obstantibus quibuscūq; aliis apostolicis ordinationibus
in minoribus sancti officij in fauorē fidei. quibus illorum tenor
pro expressis habetur &c. Et ita postulant. Et
exclusa petitione illa. Et omissis omnibus in
hac parte actis. Et ad ea non admissis. Et
hinc inde renunciatis. Et ad ulteriora non
procedendo. Et ipsis protestatis quod illa non fiant in
preiudicium seu gravamen ipsius fidei. Et
quod ipse fiscalis non teneatur ad
expensas. Et
quo facto petit quod ex nunc ad
ipsius exclusionem
ex nunc fiat ulterius
ex officio
ex
parte &c. publico fiscali officio &c. Et
ad &c. Et
petit &c. Et
probata impugnata &c. Et
petit &c. Et
hinc inde &c. Et
petit &c. Et
ad &c. Et
petit &c. Et
ad &c. Et
petit &c. Et
ad

no incurrit excoicatem etsi verbis explicet heresim preteritam
quia tunc non protestatur heresim sed detestatur. actus hic exterior
qui cadit sub excoicatione ille est qui est qui est protestatus
assensus erronei. ex hoc sequitur et sit 3ª con.

3ª con. Si quis ex metu verbo l. facto se fingeret hereticum
non est excoicatus. 2ª est quia excoicatio iuris lata est in hereticos
sed ille homo in illo casu non est vere hereticus, ergo non est ex-
coicatus. Cave. tamen in q. sequenti ar. 1. ad 2. et q. 94. ar.
1. ad 2. tenet illum hominem incurrere penam excoicationis quam semina
sequitur aliqui viri gravis. sed nostra semina est Silvestri in verbo
apostasia §. 4º. et est ibi Antonini in 2ª p. tit. 12. cap. 5.
§. 1. et est communis semina iurisperitorum nos autem non negamus quin
potuisset ecclesia ferre talem excoicationem in illos qui verbis tenus et
hic exterius affirmarent aliquem errorem contra fidem sed negamus
ecclesiam hoc fecisse quia quamvis tulerit seminam contra hereticos cum
ista lex sit penalis non est extendenda nisi tantum ad hereticos vere
et proprie hereticos. et sic a primis tamen excoicatio lata contra si-
moniacos non incurritur etsi aliquis mente et facto exteriore
sit simoniacus sed incurritur quia est ipsa traditio beneficii
tunc n. est actus consumatus sed simili excoicatio in hereticos
est intelligenda de actu consumato mente et probatione. Item sequi-
tur ex semina dominicani. Blasphemos esse excoicatos quia voce attri-
buunt deo quod non competit ei. l. negant quod competit. Item
esse excoicantes amantes mulierculas quia appellant illas suas
deos. Sed contra istam seminam quia sic mulier quae metu orig.
moris mechatur incurrit adulterii penam quia metu mortis [illegible]
et protestatur heresim incurrit penam hereticorum. Ad hoc nego [illegible] solu
quia mulier illa vere adultera est, ut de ratione heresis est error
in mente quare poterit ille peccare contra confessionem fidei.
[illegible] ecclesia punit minor assertio heresis [illegible] sicut arg.
vere hereticos quia absolvit a censuris [illegible] incurrunt excoicationem.
[illegible] ecclesia non [illegible] de mente [illegible]
exteriora signa. quia [illegible] meritis presumit illum hominem hereticum
esse, sed non constat aliquo modo quia ille intus non consentit in
errorem, melius illum puniret neque opus esset absolvere ab excoicatione.

pre

est vnibus contra virtutes religionis quae regit et in virtute
et fortitudine est error in intellectu existens qua fortes existimant
posse

est hæresis quæ ponit idolatriam. et 2º modo dicuntur ponere
hæreticos illos qui mixtis aliquibus gentilium superstitionibus
Pontifex (contra 2 cor. 6 idolatriæ quæ refert ad idolatriam in genere et 2ª
q. 43 ubi exercentur illi qui colunt dæmones et murmurant
pariter hæreticis et contra confitentes Deum et simul quandam
curiam idolatriæ primi et 2. Unde dicit quod talis est proprie idolatra
qui exercet cultum exhibet alicui demoni. L. de voluntate, et si
bonum nostrum exhibeat cultum absolute loquendo vult
exhibere cultum alicui creaturæ pœnas latas contra idolatras,
4. con. hæretici persistentes in sua pertin. L. non actus. L. si
teneat. L. dormitantes. L. relapsi. L. sicut contingens
negotia. L. sacramentum. L. si vero persistunt in hæresi. L. si
non baptizati primo tempore sunt puniendi, postea emendantur, et
sicut dicit Deus mutatis mutandis. Et patet ex illo quod
illæ bona confitentes, non tenentur in omnibus credere
quæ 1ª 2æ dicit de hæreticis in particulari. Et hinc est
aliqui non peccant mortaliter credentes aliquos errores
existentes sed parati credere veritatem cognitam
ostendam sibi per ecclesiam. Et sic credentes veritatem ecclesiæ
credere dicitur vitare alios. Et capite in lib. Quæstionum
quæ est ecclesiæ. Et ex quibus patet quod hæreticus
per falsa statuta dimittit totum bonum fidei quam
non quidem ex semine verbi Dei generat sed in fide
non potens existentia. Et quantum ad hoc diversificatur
pertinet ad materiale quia mixtum vitat magnus Salv. Cab. i.
de fide q. 6 ar. 2 b.

Et sola 2ª ad 2æ. Dicit quod hæreticus illius dicitur
hæresim tenere qui habet errorem circa dogmata fidei
non odio corruptionis fidei sed quia habet corruptionis
vel ignorantiam alicujus veritatis. Et mixtus statuta mala.
1ª. Respondeo dicendum quod error illius qui habet non
bene sentit circa fidem quod pertinet ad hæresim
pertinaciter defendendo vel erroneum asserendo negat
pertinaciam statim denunciare hæreticus aliqua premissa admonitione
et correctione illius. Et 2ª ad hæreticum dicitur quod
non de corruptione facienda ruina dubitans fit de vitare quod
tale corruptionis fraternæ secundum est qui sine prudentia spes

est

spes est q̃ prodeat talis correctio singularis at 2° q̃ nō est talis spes statim ponenda procedere ad 2m gradum. q̃ si non sit spes q̃ valeat correctio m. 2i gradu facta statim ponenda pręcedere ad 3m gradum correctionis et dicere prelato tanq̃ patri. 2° est hic maxime aduertendum q̃ si casu heretici est q̃ alius ea essendo in ecclesia correctione q̃ tas expectandum donec maiores plures ciues reipublicę tang̃ instantia denuncietur de tanta hęresi non n. quilibet tang̃ iudex prudens est ad hmōi correctiū faciendū quinymmo etiā alii q̃s tang̃ doctissimi et prudentissimi minime nō satis cōmode sauet vtas correctiones ex q̃bus sancta officia vniuersalium vtalium circumstantiarum ac hmōi necessitatē quępredictis ex ubilibet patent corrigere ipa aut q̃s sancta officia seruare ordines euangelicum in ut hęreticus fiereturq̃ fecerit corrupant publicus aut quilibet poterunt punire. ——

Pręa nō est q̃ d. 15. m. 2ę. 4°. ad. 2m q̃ dicunt mathi. 18. nō dicat ecclię dicit et explicat de pena cōmissa in petrum tang̃ singularem habentem. nō aut de pena commissa in primum L. nullus. hmōi n. pena ipa multari quinimo ea pot ex illis dictis exponi de remissione pene in foro pene contenta. hę n. remissio non habet limitationē nullam. cetorum illud quod ibi ante dicta pręmittit in tę patet tuas. melius vt explicare d. ante dicta pena malueri quod cō mittitur te sciente. et hoc est si peccauerit in reputatum. vide ni. sedm. 16. de verbi dm in monte. ——

Ad solus ad 1m d. 15. aduertendum est dō d. 15. pro quibus relapsi nō seruantur in vita q̃ inquit ecclia nō presumit de occultis iudicare sed cōtra hoc est q̃ dicunt nas sequentia ex hoc q̃ negligentes sunt admittendi ad sacra pabilia sequela q̃ ad ipa nō sacramenta nō sunt admittendi quibus pena sumuntur vere conuersi. 2ę nego sequelas. dicta est. nas in foro exteriori palpabiliter solus potest procedi ex testimonio ipius pęnitentię aut ex confessione ipius extorte patuit ex coniecturis de expressa confessione. 3

2ª 2æ. Qº 12ª. De apostasia.

De ista ma aquntfumsæ verba apostasia. In iure canon. Somõe lib. 5. decretor. tit. 7. de apostat. vbi agitur de apostata a religione et abdicante. et ibi glosa de pœnis huius tit. ~

Art. 1m

Vm. apostasia proprie at̃ infidelitatez. 1ª con. retrocessio a fide et sic mere apostasia. 2ª con. hæc apostasia simpliciter dicta potest at̃ infidelitatez. 3ª con. ad 3m. apostasia no dicit determinatam speciem infidelitatis sed circumstantias aggrauantes. Ad explicac huius arti aduert. primo nomen apostasia est nomen greculm significans conuersionem a retrocessio seu discessionem a bono siue a malo. hoc aduertit hiero. sup epistam ad galat. cap. 1. illi verbis cum venerit discessio primum. vbi ibi dicit apostasia significat retrocessionem dumtaxat ab aliquo bono no a malo. qua aduertit d. th. in. 1º. fundant huius arti. In qua glosa sic definitur apostasia a theologis apostasia est retrocessio ab aliquo bono in quo tenebatur homo per seruitutem ex precepto l. ex solennitate l. professione. ponitur ex precepto ut per hoc aduertatur ad differentiam apostasiæ retrocessionis ab aliquo bono quæ l. propositi quod non cadit sub precepto. ponitur aut illa particula. solemnitatis quia vbi agit de multis alijs tam essentialibz q̃ accidentalibz non est apostasia. ~

2º. est aduertm ad tria necessaria ad intendendu hæc dei per fratrem diuum predicatorem in 55. dicatur apostasia ut hic aduertit d. th. in corpore arti primo illud caret. 1º. quia est locus citatus a d. th. in 1ª 2æ. Nó apostasia vis thubiliq̃ ce. 2º. illud potuer. 6. in hiis libris sup. huius est apostatare a deo. in quibus theologi no disputant de apostasia nisi per hæc. 3º. quia ancingit apostasia apud theologos non nisi a fide, alias a religione, 2º. tribus modis ab ordine de quibus ordo disputabit in hoc arti 2º. De apostasia a fide tria dicenda. 1m. vm apostasia fit primo hæresis. 2m. quas pœnas incurrunt hi qui apostatæ a fide. 3m. quis dicat apostata. Dubm est. Vm. apostasia et hæresis sint idem. Quod arguitur sic. Primo quia sunt idem spe. Primo quidem spe. In 55ª illi dicuntur heretici qui fidem Xpi aliquo modo depravant dogmatizando, sed apostata

Nó

no utiny nomen xiani & apostata nõ est hereticy. ma. 22
ex matth. 7. attendite a falsis ppthis. i. hereticis, qui uenit
ad uos in uestimentis ouiu. & est subnotatio. Confir 2
ex d. aug. in 16. lib. de trin. dui. cap. 2. et lib. 3. cap.
5i. vbi docet illuz ee hereticu qui subnotatus fidei cap.
uersus, contradixit fidei. idem dicendu. ambro. et eugenius sup
cap. 3. esth ad titu. 3. greg. lib. 8. moraliu cap. 22. beda
sup lucas cap. 17. & ostendit. 55. hereticis comparari apostatas
qui hent aliquas partes aut scientie mysteriu, aliquas
optimo colore affectu. qz hereticis subnotatis aliquem
aliquas fidei veritate alias dñr faciunt. ——n——
2m ad est. d. 15. q. u. ar. ii. vbi constituens sibi dicit
dicit q ille est hereticus qui mentit & assentire tenet. hoc ignorado
qz no elicit ea que [illegible] credenda. inde ad illud
dicit apostata no intendit & assentire ergo non est hereticus
contra. d. 15. in hoc ar. dicit. & ideo dicit qz apostasia
non importat determinatam speciem infidelitatis, sed omnem
latam agnoscentem sed hereticus est determinatam speciem infidelitatis
ergo apostata non est hereticus. ——n——
3m ad est. Intentio et electio diuunt spem sed apostata potest ee
intentus & electus ad electus. ergo. 23 qui fidelitas dicit ad
eligendo apostata dicit qz intendit & diligentiae. ——n——
ad 3m. sic et banez. apostasia essentialiter spem distinctam ab hereticis
apostasia dicit spem absolutam. sz hereticis dicit
spem alio. cui aliquis fixo modo qui hereticis inducit a
fide et cõuictatis cõ ad pernicies. hinc adhuc ad
animi fidei spem absolutam et apostasia essentialiter in hoc spem
finem ab hereticis. ——n——
An hac. q. sunt bene sicut scitus. verbo hereticis docet apos
tatas no ee ppie aut simpliciter loquendo hereticis quas sancti
docet tenere. lib. 4. sua sum. cap. 13. et in prima. lib. 12. de
ciu. cap. 9. solet ad 2m. dici. Alio modo in lib. 2. de gesta pum
hoc nomen docet alias sentit qz apostasia est quidem spes
hereticis cui ultimata cõ hereticis et nomen quidem
generalius subalternans hinc sub se hos duas spes. ——
1a Cõs.

2ª. 2ᴱ. Qº. 12ª. Artus 1us

Sic h. de re hac con. hereſis et apoſtaſia ſunt eigdez ſpei
et ſolus druint accidentale pene maioꝝ et miꝝ. hec ex ſenia
care. q. 10. ar. 1. quam et hec ſecta ſyluſter vocabo apoſ
taſia. q. 2. Vñ. vtrum tradidiſſe ſomnia vñ aliud innouen. et alleꝝ.
in hanc ſentiaꝝ. et dr̃ apoſtaſia 15. ait eſt hic ſemi. et ſic ex. d. 15
. q. 10. ar. 2. s. vñ apparet q hereſis principaliter ſit qdam antidicen
fidei ſuſceptę ita in manifeſtam veritatem, ſed apoſtata contradicit fidei
ſuſceptę in manifeſtam veritatem. et conſtat. quia ibi eſt meny. d. 15. q ſpes
infidelitatis, non ſumitur ſolum erroꝝ ſm ſe. ſed quadam illi erroꝝ
hent dampnas modos contradicendi fidei ſuſceptę. l. non ſuſcepte. ſi apoſtata
contradicit fidei ſuſceptę in veritate eius hereticus.

atqꝝ hinc ſumitur ratio fundamentalis huius artis apoſtaſia et hereſis
hem dem obm ſolum ſi ſunt eigdez ſpei. quia eſt dubium quia vitalis
aqua vitam ſumitur ſpem a fidei. ſed ad obm fidei hereſis eſt con
tradictio ad fidei ſuſceptam. vnitatem non ſimplicem ſed hoc ratione
et in apoſtaſia. Z. ſi con. hereſis eſt error primus catholice
fidei contrarius in eo quod ſuſceptę ita fidei. ſed hoc ſolum de ſimilis
conuenit apoſtate. ergo apoſtaſia hereſis eſt ſpes ita loquendo. 2º. ſi
con. vitia paganismi eſt eigdez ſpei in hoc mi ſolum vitia
ſunt varia. ſecta autem mahometi paganismi et gentilis diuina
ſpe ex dictis. ergo vitia hereſis a fidei ſit ad quam vitia ſecta eius
eigdez ſpei. ſed quia vitia paganismi eſt eigdez ſpei et
ſunt varia. ſecta inter ſe. quia eodem modo contradicendo fidei ſuſceptę ita
ſuſceptę. ſed eis eſt eodem modo contradicendi fidei ſuſceptę ita in veritate
ſed confir. hoc arg. nigri dany reuocant a fide et adducunt
ad paganismum, illa reuocatio nego eſt ſpes dany nigri paganismi
et hereſis quia ſit ſufficiens diuiſione cum ſint ſpes
ſpes infidelitatis ut dictum eſt. q. 10. ar. 5. dany ſit ſolum
paganismi eſt contradictio fidei non ſuſceptę. paganismi eſt con
tradictio fidei ſuſceptę in fidei, iſte aut dicit, non recipiunt
nihil a reuocatione a fide in dany. ſed vtrum fidei ar. dany vocant ar.
dicit dicitur ar. 3º. aut 4º. denominant atqꝝ efficiunt hoc hereſiarch
ſpes ar. decipiendi efficiunt deſperatos non dicas hereticos ſed
hereticaſtros. ſed ſm quod ſimili. ſi vnica rei ſimilis ſubſtan
conſtituat atqꝝ denominat ſuum atqꝝ actiones, ergo aliqua poteſtio
ſimilis ſubſtantie maxime ratione efficiens illius hominis ſimilis et actiones
et ſi albedo in vno gradu denominat ſubm albedo in
ſumo gradu magis atqꝝ ſumo denominabit albedinem. q.

ex

Ex hac con colligitur apostata a fide simpl
sine aliquo addito non cadit heresis. Sed omnis heresis ab hoc
simplr sit apostata qui deserit apostata simplr et a fide
simplr deserit heretic. ergo est tm quare in jure canonico non
est aliquis titulus an apostata a fide de qo illi comprehen
duntur nore heretici. —

m
ad 1. Ale. cuz sua ansa Sz qo in hiis qui dubitant considerandum alterius
est idoli quod nomen est impositum designandum habentis vim
importata p nomen illud ad quod nomen est impositum designi
ficandum est ydolu. Nre fidei ratio desumitur ex relatione et penes
ad eligendu. qo heresis intendens aliquem errorem eligit determinato
credendo contra aliquod articulum fidei. Unde cum error
pertinax contrarius fidei ipsius non in veritate divina qo
quis sub nore xiano aliquis contradicat fidei veritati. sancti
spus et. Sz. intelligendi sunt de hiis qui fidem xpi ad nos et humiliorum
non dubitant ad res significatas qui illi disputabant ad res signi
ficatas qui erant tales antichristi qui sub nore xiano antichristi
fidei veritati et in commendabat illis nomen Jesu xpi. —

ad 2m Ale. ex. d. Hs. Sz qo d. Hs. in illo loco no explicat rationem specia
lem sui ipsius et ethimologiam huius vocabuli. ad auctm vo Sz sensus
huius loci est qo apostata non dicit determinatam speciem infidelitatis
distinctam ab aliis speciebus infidelitatis quia quod est verissima
est qm quis ipse fuit a specie infidelitatis qua est heresis est
distincta specie ab aliis speciebus infidelitatis. in quo sensu loci ipse
est pro ma tenr. 2o Sz sensus illius loci est qo apostata non
dicit determinatam speciem infidelitatis. sed qo apostata a Judaismo
non est Judaismus, ad paganismus paganismo, ad hereticum Judaismus
Judaismus et paganismus simr et male non sentit pro quo est
ho qo error Judaismi aut paganismi qo ipse considerari modo
simile erroris obstinato. Adhuc non sequitur qo est pagan. contrarius fidei
sue specie in veritate. 1o considerando quidlibet est simr quod non
dehominatur specie infidelitatis. 2a considerando specialem pene
quos attendunt specie infidelitatis vult dicere d. Hs. qo apos
tata ad Judaismum Judaismus est apostata ad paganismum
paganismus amittendo errorem illum quem simile habet cum
no hereticum dicere qo ita considerantur illi errores simile habendo
ut antichristi fidei sue specie in veritate qo apostata ad illos
sit paganismus aut Judaismus ipse n. non heresis sunt. — m ad 3

ad 3m. dr. Ro mitentio et electio ce eadez mag no differunt sp
do dunoz ad mare. cm in ma sit actus quo ego mitendo
dere equale no dicit sp ab actu quo eligo manda quibz
uoz eg hala qm ipi dudabz vergat ce dez dm sit dem
fuisse dico in psposito qa postasia quid pt inet ad mientiones
q uas alegaz mendit separare se dr. n aliter no differt
sp ab electo quia quid prime ad electo qa quis ebacuat ma
quibz se parauit ad ipso. 2o sm qz apostasia et hereses no
sunt actus mientionis aut electionis sed sunt actus elicite
ab mitia hz q dez tangz m fio no repe in actum n. bene aut n alijs
rebz exterme dr aut apostasia pt mere ad mientio et hz
resis ad electo qz hec ad rebz et hm obiecta no v qz sus
do rem significatz. ——

ad vltm arg sm q hresis et apostasia pr hunt diuersa obia
mala no formalia cm cogn. ille qui recedit a fide
et conuertitur ad paganismum conuertitur ad illud tanq
ad obm male apostasie nam pfidy dao est contrarius ad
fidem susceptam et ideo pfidy huig actus vz huig vicio est
paganismus. ad quo mo dz sed ut dicit amittentes ad pfidy sus
cipiat. ——

In calce huig q. habet conuertere pfidy ad mos altiuet q rpsit
tasia dit circunstantias nostri libri aggrauantes mitia spes
huig vicij hanc. et ideo me cognoscentes ab eo qui ut nos reduc
ad fidez: nos si talis apostata conuertitur ad paganismum
nos erit paganismi, si aut conuertatur ad judaismum nos
erit judaicus pfidy et hoc uolui dicere dnis. in illa solutio
ad 1m. Cirillus illud ex testimo d. petri. ——

Ex his in hac q. sequit quid dm et ad 2m dicit 2a
fficultates differentias in hac pte deprimis dubijs apostatij
a fide. Pte hac con apostatz a fide in carnem beg
ponez quas mauruit hereticus in iure et ideo q tum
ad excusatiz, reconciliatio, et tollerantias ab ecclia dem
nus judicium de illis est fere nos alz de hereticis. pr cm
illi pene sunt late dispositi hereticoz. ita apostate sunt
hereticis. cm ista tantas hn conditiones q ex illis qui
tenent hresim et apostasiam differre pte facilius
asserere pd m. castor Ranz in. 6. lib. 5. tit. 2o. de hereticis

hereticis. vbi definit ee procedendum cõtra apostatas a fide qui
redeunt ad suadigmus fuerint baptizati qñ parvuli fuerunt
fuerint baptizati et adulti mortui nec dum non fuerint coacti
simpliciter statim cõtra hereticos. ibi definitur et procedendum contra
fautores, receptatores, defensores suos apostatas, sicuti contra
fautores, receptatores, defensores hereticos. item ff. de cõ. ex cap.
ad aufendas de hereticis vbi excommunicantur et puniuntur alias
pœnis hereticorum illi qui ad eos sponte accesserint de septem sacris ecclesiis
qs sentit romana ecclia, sed qs apostata a fide contrahit
cum septem sacris ecclesiis qs romana ecclia. item ff. de cõ. cap. pœn
literis. so. d. referitur decretus concilij Anziacheni vbi est
particularis pœna cõtra apostatam a fide si n. clericus efficitur
irregularis. ——//——

3.ª q.ª

De 3º difficultate in hac re discerenda qui sint illi apostatæ
qui incurrunt istas pœnas. et primo disputatur an et apostatæ
mentale pure et simplex an apostatæ exteriores precise incurrant
istas pœnas. pro cuius disputatio addatur de hereticis
in qs. precedenti ar. 4º. dub. 2º. ibi n. quod ibi disputata sunt
sunt videnda et in hoc loco repetenda. ——//——

Sed disputatio de apostasia a religione in qua disputandum
erit quis dicatur apostata a religione et quas pœnas in
currant qui religionem apostatant a religione. Et pro 2º con-
sideratione illa qui dimittit habitum sue religionis quem vovit solemniter
an ad hunc redeundo ad illam efficitur apostata a religione.
dixi quem vovit solemniter quia si sit religiosus aliqua in qua
emittitur tria vota simplicia ut carmelitæ in mulierum quæ
vulgo vocantur beatæ. et ordinis de Mercede aut d. dimittendo
ab illa religione et sine mortali peccato non est apostasia
et ita tenent. pro cuius istarum fuit apostata extra claustrum
ab statu entrali religionis et quid si dimittendo ad dimittendum
2ª con. et quis sine licentia sui prælati redeat ad religionem an ad
numquam redeundo ad illam, et si vitam ducat et suis actibus
vota tenendo illam est apostata a religione. hic con. est dubitatio in
hoc ar. 2º. et explicetur verbo apostasia. §. 4. et Armoreuth
3. ex de renunciatione sup cap. finale et ita communiter
canonistæ. pro con. extra claustrum ab entrali statu religionis

2ª 2æ. Qº 12ª. Artº 1º

religiosus iste retrocedit ad sæculum. Ad 2º. contra religionem agere dicitur in habitu vel vestibus contrarijs ordini, quem profitetur, et non contra substantiam religionis. Ad 3º. dicendum, quod ille, qui exit religionem, non habet animum dispensandi cum se ipso, vel cum voluntate sui prælati. Ad 4º. dicendum, quod verba illa Apostoli intelligenda sunt de illis, qui dimittunt habitum religionis, ut pertranseant ad vitam sæculi, et non ut redeant ad religionem. Ad 2ª. huic contrarium videtur esse quod habetur in Decretis 19. q. 3. monachi, vel canonici, qui dimittunt habitum religionis, ut redeant ad religionem, excommunicentur. Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est, ille proprie dicitur apostata a religione, qui recedit a religione, quam professus est, non intendens ad eam amplius redire. Et ideo ille, qui dimittit habitum religionis, ut ad religionem redeat, non dicitur proprie apostata a religione. Ad 3ª. dicendum, quod ille, qui dimittit habitum religionis, ut transeat ad aliam religionem, vel ut vivat in seculo, non est apostata a religione. Ad 4ª. dicendum, quod ille, qui dimittendo habitum religionis transit ad aliam religionem, vel ut vivat in seculo, non est apostata a religione.

Articulus 2º

Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod ille, qui dimittit habitum religionis, ut transeat ad religionem arctiorem, non sit apostata a religione. Apostasia enim videtur esse quædam species desperationis. Sed ille, qui dimittit habitum religionis, ut transeat ad religionem arctiorem, non videtur desperare, sed magis spem habere. Ergo videtur, quod non sit apostata a religione. Præterea, ille, qui dimittit habitum religionis, ut transeat ad religionem arctiorem, videtur hoc facere ex devotione. Sed ex devotione aliquis potest transire ad religionem laxiorem, sicut supra dictum est. Ergo videtur, quod ille, qui dimittit habitum religionis, ut transeat ad religionem arctiorem, non sit apostata a religione. Sed contra est, quod dicitur in Decretis 19. q. 3. Si quis dimittens habitum religionis transierit ad aliam religionem, sive illa religio ad quam transit arctior sit, sive laxior, non est apostata a religione. Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est, ille proprie dicitur apostata a religione, qui recedit a religione, quam professus est, non intendens ad eam amplius redire. Et ideo ille, qui dimittit habitum religionis, ut transeat ad religionem arctiorem, non est apostata a religione. Ad 1ª. dicendum, quod ille, qui dimittit habitum religionis, ut transeat ad religionem arctiorem, non videtur desperare, sed magis spem habere. Ad 2º. dicendum, quod

amatiosq; clericalibq; et talq; exiat alio egregiorum fuisse
pontifici et nihil fuit talibq; religiosis et ipsi in statu clericali
vsq; ad tempora ad ipsius religionis. Item dicit
quod decretalium. libro. tit. cap. ii. dicitur quod
in hunc modum quod regulares de uno ad alium ordinem transire
facile a suis superioribus licentia obtinent
ex quo patet quod aggregatio ordinis ultimo ordinis
ordinis prelatus. Et superior vigore augmenti facultatis
ad habitum et professionem admittere possint in ordine ipso ordinis
transferre sub sui superioris subtracta in longum perpetuo
maneat, ac taliter transeat ordinis monachorum regulariter
ad beneficia secularia et canonicos seculares.

Si religiosus aliquis quod ad monasterium sue licentia se prelatum
vtendo habitu et aliquo tempore redeundi ad monasterium suum
tale est nec excedat ordinis si tempore dictum
peccat mortaliter. Et pars contendens est quod tales
non ergo vtro odit ab aliquo regulariter dimittit non est ordinis
nec exantatur. Et pars contra tales religiosos eximit se ab
obedientia sui prelati quod potest sententia quidem
recessione peccat mortaliter. Sed contra hanc. Quia
sequitur ex illa nec licitum aliquid religiosi et tenentur ad tres
gradus superiores sue licentia sui inferiores prelatum ipse auctoritas
prelati inferioris. Et pro alio casu quod vt religiosi et eorum
sequelas quod tales eximit se ab obedientia sui prelati. Secundo
dicit quod ille religiosus sine licentia ad superiores quoquo
modo et punitur ab obedientia sine ea.

Et nota hunc quod multi viri docti timorati et mirabiles
existimant non esse mortale peccatum. Nihilominus habui timorati
existimant esse peccatum mortale ex quo in modico passu et venialiter
quod semel mihi videbitur. Et hoc ipse religiosi qui sic consequuntur
sua prelatus superiores sine et regulam communitatem superiores ergo
vsq; patet quod est tam primum bonum et illis datum tam grave
scripturam et non est mortale ex genere. Et primo. Et primo. Ryder.
cap 4. Et secundo. Et reformate sunt illi verum non sunt regulariter
quod omnes non vadunt ad ipsum quod ipsi mutuum
missi ab eisdem missi aut vocati fuerunt. quia sine licentia nominato
superioris ordinis vel ipsi fuerit ab ordinario locorum ubi degebat
sui restituti fundatum. Ideo videtur quod non tam ad ipsum plene non
imponeretur a canone nisi esset peccatum mortale et mortale peccat.

ogni

2ª 2æ q. 12ª Art. 1.

qui se reuertit ad superiores. deinde ex ista secunda ratione non sequitur ex tali remissa ad superiores maior perturbatio in ipsis religionibus et grauis scandalis inter religiosos. Et sic patet solutio ad ea quæ hoc faciebant. Ad aliud autem obiectum. de fratribus qui ad seculum reuertuntur ad superiores d. n. Iulius. qui non possunt aliquis quod Iulius possit. si in casu autem nostro propter scandalum huiusmodi perturbatio religionis non potest Iulius remittere ad superiores.

Ad tertium dicendum quod sicut Augustinus dicit in epistola Legitimus canonicus aut aliquis religiosus si frater clericus voluerit ille Iulius habet animum obseruandi illa vota contenta quæ voluit in religione aliquam temerarius existimo et frater apostata a religione. sed dominus promisit non posse dispergere illos qui obseruant illa vota contenta in regula sua. Et ideo frater qui post emissa vota ab eadem regula recedit apostata efficitur. Et quia per hoc quod aliquis redit ad eandem religionem non tollitur peccatum quod commisit recedendo. ideo fratres reformandi de religiosis dicit papa. atque de religiosis ordinibus mutandis non de his qui ordinem sequuntur clericorum qui sunt more canonicorum regularium. de quibus dicit quod conseruantur in sua religione. Et ita patet solutio ad aliud. quibus dicit conseruantur in sua religione. Et ita patet solutio ad aliud. quod non tenent hoc ad obseruandum tria vota contenta. aliquis fuit apostata a religione. sed qui existimant tria vota contenta in regula obseruanda. Et ideo recedunt apostatæ a religione. Et hæc est solutio. Primendum est quod in istis sanctis patribus dominatorum. sed canonicis. quod in istis sanctis ad vestes pauperes. vocant fratres ordinis seculares.

Ad alia minutiora quæ hic dicuntur scilicet videlicet quod in verbo apostatæ et in verbo vagandi. videndum est in eadem in isto articulo. et infra q. 88. ar. 2. Et in summa verbo vagandi cap. 61. et 74.

Ad 2um. et 3m hæc patet ex dictis. Ad 4um dicendum quod ratio illa procedit quando aliquis dimittens religionem vult recurrere ad illam religionem. sed non quando vult recurrere ad aliam religionem. Ad 5um dicendum quod sicut dicit Augustinus in epistola ad Iulianum. Non est homicida qui legem occidit sed qui hominem occidit. Et ideo non est apostata qui religionem deserit sed qui fidem. Et ideo dicit Augustinus in epistola ad Iulianum. Non est homicida qui legem occidit sed qui hominem occidit. Et ideo non est apostata qui religionem deserit sed qui fidem. Et ideo dicit Augustinus in epistola ad Iulianum. Non est homicida qui legem occidit sed qui hominem occidit. Et ideo non est apostata qui religionem deserit sed qui fidem.

viri prudentis. 2° quasi temeraria dimissio. Vocatur autem temeraria dimissio si absque aliqua rationabili causa dimittit. Et quia hec huius dimissio sit mortalis ad diuagandum. patet hanc esse mortalis ex contextu illius capitis. de. n. millo ut periculosa religionis non derogat subtractatus.

Supponitur ulterius conditionibus quas ponit cesserunt. a domo cum. filia. con. adiuncta vanitatis et curiositatis. non sufficit ad mortalitatem hanc exortationem quia huius dimissio sit venialis ex toto tamen non debet esse mortale. ex communi exercitatio maioris momenti non est mortale ut est coniugem suam theologum in materia de restitutione sed hec exercitatio est maioris momenti. Ergo non est mortale. 2a. con. Si quando quis habet annexas excusationes datur aliqua materia quia non manifeste excusatio et admittere non potest. quia ignorantia est mortalis. si causa dante diabolo. Nec exercitantur illi qui nituntur nolentes tamen in errores, et non licet eligere quamcumque exercitationem ex illis aliquis maiorem exercitationem.

2a. con. Religiosus dimittens habitum sue religionis et assumens alium habitum ut occultum persona libere possit de uno in alium ire et exire. Ideo eo quod conformatur cuius sit religionis aut habitus et si facinat ad horas durmorat maiorem non est exercitatio. con. Exercitatio apud deos quia arbitrium viri prudentis hic est temeraria dimissio quia assumere exercitium est duo simul coniungere. Ideo exercitatio non est nisi hec cum quibus habet dimissio temeraria propria exercitium. Usus est consuetudinem longitudo frequentia alicuius religionis. Ex hac conclusione sequitur duo corollaria. 1m. Et ille qui dimittit habitum sue religionis assumpto alio habitu quo possit libere deambulare occultam personam habitu facinat ad aliquam diuagandum non est exercitatio. Exemplum est si quis monachus parentes suos propinquos tempore study ad aliquos colloquij. Ille autem habitus quia non est nisi ad beneplacitum. 2m. corollarium. Si quis religiosus assumpsit habitum alterius religionis ad tempus diuagandum aliquod speciale exercitium. Ideo non est nisi ad beneplacitum. Exercitatio maioris momenti est si quis religiosus assumat habitum alterius religionis ad tempus exercitandum. Sunt hic duo casus non semper materia difficultatis. alter est si religiosus assumat habitum alterius religionis

religionis ex consensu prelati illius religionis ad hospitandum illi
alicui honesto viro pro ad ancionandum. Et disputandum publice
vel alicui capitulo vel alij sic celebrato. 2us casus est si religiosus
voluerit nocturno tempore in nocte debet transire ab una mansione do
mus ut precedat scandalum magis assumit alium habitum palium vel equalem
vel talem sit exercitus de habere arte nihil certum definitum quod
nequeat nisi dicatur in casus quo talis religiosus mutare non
est certa culpa. 2do quia me moult est hic talis habitus dimissio ad
arbitrium viri prudentis non est timenda magis quia illa quia sit ad
subeundum periculum in aliqua necessitate non erit iste error
licentiae sed ignorantiae ex consilio sapientis ad hoc. habebit verum
magis hunc assertum si fiat notabilis magna apud vulgi religiosi et
talis religiosus sumat eis habitus. 3us casus dico quod est pensandum circum
stantia loci et temporis illa habitus dimissi fuerit venale pro hoc mutatio
excusatio. Ita si aliquis religiosus sit in domo parentis aut alicujus amicus
et hanc sit ad domum talem ubi frequentia et nullus est scandalus inter
domesticos et bruta domesticos sunt scandalus si in nocte ambulet
per vias aut ipse habitu sumpto non mutuerit excusatio. Si vero fuerit
notabile sicut illa habitus dimissa pergat illi ad ancianum et mutuerit
excusatio. ℣.

Vltimo religiosus occultans habitum si detur ei malo aid id fuerit ad vsum vltimo
dum ordinis ut occultans persona est excusandus. Communiter patet
mihi nunc in casu dicit qui debet de honestate clericorum vel alterius in
mutuo hac tota nulla ferme excusatio nisi sine aliquis occultans
habitum sed aliquis dimittens temere huiusmodi occultationis nulla
mutuit excusatio. Confirmatur. Quia pene sunt restringende non
ampliande excusationes quia fauorabiles religiosi habitus occultans
tenuit occultantes habitus. Confirmatur quia non obstante ista
est quasi tota pene ista de honestate clericorum debet
esse talis. Canonista ait. et pene. alij. nihil aliud in hac
quia sic habitus vilis non est violatus sufficiens sufficiens alij
mihi hic illi canonici sunt excusati quia sic qui hic habitum occultans
non est sufficiens ad excusandus occultans persona sufficiens ita illi
canonici. 2us Optima pene occultans habitus in hoc casu est
inuisibilis. In malitiose ignoscendo et mutuit excusatio si tamen
habitus. non sit normalis habitus est ut sit distinctus alius religiosi
ab alterius religione sed occultans habitus non distinctus
alius religiosi sit et dimittat forte habitus. con. ista in hoc legenda
est dum nisi non possit agens si a circumstantiis cuius actus sit

aut

aut vā a preteritum hōy si p̄pria auctor. Ad 6m. Ranomitimus
concedimus nō esse latas exactiones mei adueges dimittentes habitū
sed hō exactiōnē illa magis datur et ferunt mei qui dimittunt
habitū sōle, ḡz cōtra illos qui dimittunt hitū mali et mi reo
casu religiosi iste dimittunt habitū p̄ncte ḡz nō male.
Ad cōfirmā aut. Similit q̄ p̄ceptū religiosis ut habitū suū
pena cōprehendit occultantes hitū q̄ mutant dimittentes habitū
sōle. nec dicit a simili de apostasia a religione. —
Superest ut dicamus de apostasia ab ordine In qua difficultate
tria discernenda quid sit apostasia ab ordine. 2m. quo pōm
sit reducere ad ordines sacros. ac tandem quas penas
incurrant apostatē ab ordine. Apostasia ab ordine est recessus
ab statu ordinis sacri ad statum secularem p̄ria auctor. qui recessus
ḡz cōtinuit tres nō duendo vxorem vel tres nō assumendo
statum repugnantes statui clericali ut sunt est status militie
portus mercimonie ab statu sacri ordinis ut tenuit ratio
apostasie ab ordine religiosi a prima cōiuncta ā
minoribus ordinibus. cum ḡz hos ad presbyteratum attingat. 2o
est sacratus alter ut ep̄s iudicat matus et demens. alter non
sacer ut primā tonsuram et 4or minores ordines. p̄ illos ē para
bulus positus in diffinitione ḡ studiōsius ordine apostatē
religiosi a minoribus ordinibus et a tonsura. nec in religiosis
est maior apostasia ab ordine q̄ religiosi nouitij in ultimo
apostatā a religione Sicut. n. nouitij in religione sunt in statu
imperfecti et imperfecte religionis, ita ordinati minoribus ordinibus
sunt in statu imperfecto, nec mereantur in ordine. pentre item
in diffinitione primata auctē q̄ si quis recessit ab ordine sacro
ex dispensatione pontificis sumi nō dic apostata ab ordine. diffinitio
sic explicata sciendum hac ratione p̄ceptū tum emissi in religiosis
ordinis sacri collocatus nō in aliquo statu p̄fecto dicatur ad conservandas
castitatem tonē cuius ḡz habuit in fine ad defendendas hitus et proprias
tangit in prima illi status p̄fecti recessio ab ipso statu cui apostasia ab ordine
ḡz ipse recessus a statu p̄fecto religionis ideo dic apostasia
a religione q̄ hō p̄ votum solenne emissum in religione collocatum

ristatu aliquos fecto dicatur et consecrari deo mille status et
tone huius dicere illius velut inferiora illius status. Sicut et
cc. 2m difficultatem est Qo. Vo. utrum apostata ab ordine fugiendo fuit potm.
et quod potm, et loquimur in hac q. homine de recessu ab ordine sacro
qui est apostasia veritas est de recessu a minoribus ordinibus et ad. 2a. confirma. a.
Sic. 2. con. In hac vero videtur q. quod ab ordine fugiendo fuerit
ordo sit sacer fuit non est dispensatione. Primo quidem sic. videtur
Certum est ad dispensationem nullus est potm. fuit sit ducendo
uxorem fuit vel transeundo ad status militiae. Pro quae huius ovis
Supponendum est fundamentum hac materia quod non omne illud est quod actus
ab ordine non est intrinsece malus, sed est de genere male sonantibus
hoc est quo et absque legitima causa honestetur. Quando vero posset
fieri dispensatio est de genere male sonantibus similiter fugitivus et alius.
Ad hanc fundam quod dicit quod contingere pro bono communi publicum aut
pro bono vel utilitate alicuius singulis familiae vel alicuius alterius quod homo maiorem
debeant uxorem ducere ita tenentur ducere uxorem et non est intrinsece malus
recedere ab ordine sacro ab. n. nulla tenet hoc fieri possit pro honestam
2a. pars fundat sic. Ordinis sacri non dicatur deo et spiritui sancto
Sicut status secularis, recedere ad melioris status ad status miseri
Et fugitivus male sonat, ita pari causa legitima honestans hanc recessionem
hoc est de genere male sonantibus. Hoc supposito sed contra recedere ab
ordine fugiendo fuit non est malus ad dispensatio fuit non ponit.
cum legitima ea honestet hanc recessionem ab ordine fugiendo nullus
Et est potm. ad dispensatio fuit non ponit. Ab ordine fugiendo recedere
Constat. hoc ap. votus castitatis emissus in fugitivo sacri ordinis non
est de iure divino sed de iure ecclesiastico possitivo sed fuit non ponit.
cum legitima ea dispensatione potest in tali fuit et tenet ad ponendum
nullus est potm. recedere ab illo voto. Ita est tunc non debet
et voti ad emptionem capiunt voti ita apparet exemplo. Fuit enim
Iudaeis ad quae grecos ab illi qui sunt sacri ordinis, mici ab sunt
uxorati quae confuetudo videtur abolita, sicut votus illius est
nitio de illius iure divino non potest sacerdos illi habere uxorem honeste.
2a. con. Recessio ab ordine fugiendo sacro fine dispensatione 2a. con.
Et ea est potm. mortale. Et quidem si hic recessio non ducendo uxorem
vel est actus impietatis quae votus castitatis solemniter emissum
in fugitivo sacri ordinis. Sed hic est. non est actus de illo genere
2. maledictus homo qui terram duabus vel pluribus negotiatur. qui enim

Et potm

optime de istis apostatis intelligi potest qui 2ci statui se manipulant.
item ex illo Lucae 9. nemo mittens manum ad aratrum et respiciens
retro aptus est regno dei. qui enim locus de hominibus huiusmodi intelligitur
quoniam quidem retrocedunt ab statu illo perfecto in quo fuerant collo
cati. ex quibus colligitur aliquis. nemo fit incapax atque ineptus ad
regnum dei neque vero maledicitur in S. S. nisi propter peccatum mortale
ergo haec retrocessio a sacro ordine est peccatum mortale. 2o probatur con
talis retrocessio est ab statu perfecto in quo quis fuerat collo
catus per votum solenne ergo est peccatum mortale. quia probatur quia retro
cessio ab statu aliquo perfecto mortale peccatum est ut patet in
religione. Confirmatur hoc aliquis facere contra votum est peccatum mortale
ex genere iste facit contra votum emissum in susceptione sacri ordinis
ergo mortaliter peccatum. Ultimo probatur contra peccatum apostasiae ex genere suo
est peccatum mortale sed iste simpliciter est apostata ab ordine ut patet ex
definitione 3. posita ergo peccat mortaliter.
Sed hic quod in hac parte haec difficultas est de retrocessione a
prima tonsura et minoribus ordinibus an sit mortale retrocedere
ab illis. et supponendum est quod in hac parte non loquimur
de illo qui retrocedit a minoribus ex contemptu ordinum ex
voluntate depravata. certissimum est enim quod talis peccat mortaliter.
Sed quod controvertitur in hac parte illud est an retrocessio ista
ex aliqua passione facta sine aliqua alia causa sit peccatum et
illud mortale. pro cuius explicatione notandum quod haec retrocessio
a minoribus ordinibus ad status seculares 2 fieri potest uno modo
taliter quod retrocedens collocet se in aliquo statu in quo sua
iura efficiatur incapax et inhabilis ad suam munera exercenda
ut si ducat uxorem viduam non virginem aut si efficiatur
vigamus hoc est si accipiat bis bis uxorem virginem. alio modo si
iste retrocedens collocetur in aliquo statu in quo non redatur
incapax sua iura ad suam munera exercenda aut ducat unam
uxorem virginem duntaxat. quo supposito dicunt caritatis in hoc
articulo duo asserit 1m quod retrocessio a minoribus ordinibus iuxta hunc
2m modum est peccatum veniale. quod probatur quia retrocessio a
statu aliquo perfecto ad statum imperfectum incedentia quaedam
est levis ergo erit peccatum veniale. 2m est quod retrocessio a minoribus

ordinibus

2ª. 2ª. Qº 12ª. Arº 1º.

ordinibus juxta 1m modum est peccatum mortale ex genere. Probatur 1º
et hec retrocessio arter fit cum contemptu minoris ordinis
hec retrocessio est mortale ut videmus in fundamento. 2º talis
retrocessio similiter est apostasia, apostasia est peccatum mortale
ex genere. ma. pz quia iste retrocedit a statu in quo fuerat collo
catus per susceptionem minoris ordinis et est apostata ab ordine.
3º qui sic retrocedit a minoribus ordinibus redditur incapax sm
jura ad sua munera exercenda hoc autem est peccatum mortale.
Sit fn 3ª con. his non obstantibus retrocessio a minoribus ordinibus 3ª con.
juxta 2m modum nullum est peccatum. pr con. si non ordinatus ducat
uxorem viduam aut bis virginem non peccat aliquod peccatum, sed ex ori
usu omnium in minoribus constituti non sunt minus capaces ad ducendam
uxorem quam alii qui non sunt in minoribus constituti. ergo isti non committunt
aliquod peccatum. 2º pr con. talis homo sic retrocedens a minoribus
ordinibus utitur iure suo quod habet ad ducendam uxorem et non
amittit potestatem ad exercenda sua munera et officia. ergo non committit
aliquod peccatum. gna pz quia qui utitur iure suo non peccat
ans aut pr in iure non est prohibitum quod isti ducant tamen
uxores, ulterius conceditur illis potestas et facultas ut possint exer
cere sua munera et officia. ergo. ult. pr qui sunt coniugati
gaudent privilegiis clericorum si deferant habitum clericorum neque
puniuntur propter retrocessionem a minoribus ordinibus. ergo non committunt
aliquod peccatum. ad arg. aut ratio. contra hanc con. pr facile quod
nulla est indecentia in hac retrocessione juxta istum 2m modum.
tum quia iste utitur iure suo in hac retrocessione. tum etiam quia
in illo statu optime potest exercere sua munera atque officia. 4ª con.
4ª con. retrocedere a minoribus ordinibus juxta 1m modum non
est peccatum mortale sed duntaxat veniale. hec omnes cum in
summa verbo apostasia ubi mutavit sententiam quam habuit in hoc
loco. est et sylvestri in summa verbo apostasia. §. 7. q. 3.
talis homo non erat collocatus in aliquo statu perfecte sed duntaxat
inciative et inchoative. ergo retrocessio ab illo statu non est peccatum
mortale ex genere. pr gna quia ad peccatum apostasie quale est hoc
peccatum requiritur quod sit retrocessio ab aliquo statu in quo quis fuerat
perfecte collocatus. Confirmatur. hoc aliquando non peccat mortale novicius
in religione si retrocedat ab illa ante professionem solennem. ergo

ecclesiastica, datur illi privilegium fori ne possit com
pellari coram judice seculari. Tribuit ergo illi privile
gium canonis in si quis suadente diabolo. ut maneat
excommunicatus qui percuterit tales clericos, iste autem sunt res
gravissime, et ille talis decipit ecclesiam in re gravi. 2º
Sed contra in concilio hydeti sess. 23 decreto de reformatione
cap. 4. precipitur ne aliquis ipso anno accipiat 1ª thonsuras.
his verbis 1ª thonsura non imitetur de quibus probabilis
coniectura non sit eos non secularis judicii fugendi fraude
sed ut deo et fideles cultus prestent hoc vite genus elegisse
et contra facere in re tam gravi est sine mortale facere contra
[illegible] ecclesie.
Sed contra [illegible] est [illegible] in [illegible] (alg.)
4ª. contra [illegible] post [illegible] minores ordines retro
cedere ab illis [illegible] mortali [illegible] est in 4ª
contra accipere minores ordines [illegible] retrocedendi [illegible]
[illegible] mortale [illegible] eadem [illegible] facta
ecclesie [illegible] quis retrocedit a minoribus ordinibus et anno retro
cedendi accipiat minores ordines. Ad hoc [illegible] (Solu.)
[illegible] probatur [illegible] est simile in novitio ali
quius religionis qui infra annum probationis non committit aliquid
[illegible] si retrocedat a religione peccat [illegible] si [illegible]
retrocedendi a religione [illegible] habitum [illegible]
huius ratio est quia [illegible] ecclesiastica concedunt facultatem [illegible]
minoribus ordinibus ut possit ab illis retrocedere non [illegible] concedunt
facultatem ut possit [illegible] suscipere minores ordines
[illegible] ecclesiastica concedunt
facultatem novitiis religionum ut possint infra annum probationis
habitum dimittere in qua re [illegible] religio [illegible] aut
ne [illegible] accipiat [illegible] religio [illegible]
ita [illegible] sint [illegible] difficultate
Sed [illegible] ordinis [illegible] duo sequuntur alterum [illegible]
[illegible] in illo statu [illegible] (2ª dubitatio)
2ª. dubitatio. [illegible] thonsuras dubitatur [illegible] sit [illegible]
[illegible] sit omittere habitum et thonsuras quae sunt insignia
status

Statu clericali, in qua q̃ non disputamus de dimissione habitus et tonsure quia ista communiter admittit. Dicta tamen declaratio nostra vel dimissio habitus non addit nobis maiorem supra statum seu dignitatem est in forma de omissione habitus, nisi illo quo fecerat in statu clericali. Et quia ex dimissione habitus et vita laicali in c. sicut dignum et in c. sicut clericis de vita et honestate clericorum. lib. 2. tit. 1. et 6. ff. in cap. clerici eodem titulo duo afferuntur effectus deferendi et portandi habitus clericales, et ferendi tonsuram, quia dimissio habitus et vite laicalis non tollit nec exhibet quod semel fuit, ut notatur in c. cum ad monasterium de statu monachorum, ideo dicendum est quod dimissio habitus et vite laicalis non tollit quin maneat clericus quoad omnia illa in quibus clericus est, et quoad omnia illa in quibus clericus non est, non est clericus, ut notatur in c. cum ad monasterium de statu monachorum. Et

2ª 2ae. Q.o 12ª. A.2us 1us.

habitum nec tonsuram et pp hoc non puniuntur. 2ª pars con.is est
con.o multos [illegible] apud [illegible] a. 15. [illegible] asserunt [illegible] problema [illegible]
pr. 1.o qui collocatus est in aliquo statu iure [illegible] dictante tenetur
signis externis ostendere se esse in illo statu. Sed qui con.o facit saltem
peccat venialiter. [illegible] in commodum et utilitatem reipub.
ut ille qui est in aliquo statu ostendat signis externis se esse in
illo statu. Sed [illegible] observandum esse illud quod cedit in
commodum reipub. [illegible] consistit [illegible] in [illegible] reipub. [illegible] barbara [illegible] est
[illegible] magistratus et dignitates ostendantur signis externis
[illegible] cedit in commodum reipub. 2. pr. con.o [illegible] est non deferre habitum
clericalem non est mortale [illegible] veniale. [illegible] preceptum est
[illegible] sed extat preceptum in iure in multis [illegible] et honestate
clericorum quod in minoribus constituti deferant habitum [illegible]
sed opponitur con.o [illegible] aliquis retrocedere a minoribus
ordinibus absque aliquo [illegible] et poterit dimittere habitum sine [illegible]
[illegible] quam [illegible] est dimittere habitum quam retrocedere ab ordine
ad hoc arg.m [illegible] est instantia in illo qui fundit deo [illegible]
[illegible] absque attentione, quia non tenetur, ille quidem absque [illegible] poterat
non orare posito [illegible] quod vult orare venialiter peccat si illud faciat sine
attentione ita in proposito dicimus teneri illum si velit persistere in ordine
suscepto non dimittere habitum. huius 2do est quia iura ecclesiastica con
cedunt illi facultatem ut possit ab illo statu retrocedere non autem con
cedunt facultatem dimittendi habitum perseverando in statu sed [illegible]
precipiunt.

3.a con.o ille qui est in minoribus constitutus si habet beneficium
aliquod pingue, aut dignitatem ecclesiasticam si dimittat habitum
et tonsuram peccat mortaliter. pr. con.o In hoc casu tenetur sub
pecto mortali recitare horas canonicas [illegible] deferre habitum
et tonsuram. pr. quia [illegible] est [illegible] beneficii. 2do
pr. non deferre habitum in hoc casu [illegible] in magnum reipub.
ecclesiasticae detrimentum [illegible] est pecto mortale. pr. [illegible]
bonis ecclesiasticis [illegible] ab ecclesia [illegible] deferat sua
insignia [illegible] deferat [illegible] in detrimentum ecclesiae. [illegible]
[illegible] in re gravi [illegible] est pecto mortale. pr. [illegible] datur
premium magnum ab ecclesia huic [illegible] propterea quod deferat illum habitum [illegible]
est [illegible] observandum in hoc loco quod ille qui [illegible] habet regressum beneficii

aut

aut dignitatis nō teneat. subtrahendi. differre habitus. et
confessio. mentalis casu nec. tenetur. Nisi. Iudex. Ecclesiae. Petitus
cum. nō alteri. bono. Sacerdoti. Nec. tenetur. aut. ei. huiusq. similis. differre
sacramentū. Si. forte. penitens. dimittere. habitus. sic. recipiendi
sacramentū. Quomodo. confessio. ne. detur. filiabus. verbo. etiam
a. p̄r̄. quas. ei. opus. est. confessum. ipsis. ut. dicunt. sanctorum. doctorum
nihil. minus. differant. tempus. et. male. magis. ne. habitus. impediat
et. sexus. fragilis. aures. et. animum. citius. habeant. ad. eum. committendum
mortale. crimen. Victoria. Abbas. qui. Sacerdos. peccans. venialiter. in. mortale
signo. externo. portim. cognosci. possit. sicut. clericus. percutiens. laicum
et. sic. hoc. apparet. nisi. sanctae. ac. debitae. causae. ut
verbi. causa. si. dimittat. se. percutiendum. ut. malum. maius. vitet. aut
huiusmodi. fiat. aut. pone. casu. quod. sit. de. mortali. manifesta
habitus. dimittit. — casu. quando. clericus. in. sacris. ordinibus. constitutus
tam. illicitus. quam. licitus. possit. cognosci. a. laico. signo. externo
ponens. habitum. laicalem. peccando. in. venereis. aut. aliis. quibus
similibus. manifeste. post. hanc. [illegible] mortale. [illegible]
p̄r̄. possit. ab. aliquo. externa. [illegible] cognosci. ut. clericus
aliquid. accidentale. essentiale. et. [illegible] habitum. habitus
equitis. dissentiat. exterius. monachi. ingressus. matrimonii. aut
sacerdotis. aut. episcopi. 2. p̄r̄. sic. etiam. similiter. aliquis
ingressus. religionis. aut. clericatus. aut. sacerdotii. aut. episcopatus
et. huiusmodi. habitus. indebite. sine. mortali. sit. per. se. mortale
ex. mortali. genere. grave. nō. ab. alio. iudice. dimittere. habitus. post. illos
nō. dimittere. aut. ab. eis. dimittere. habitus. post. illos. et. est
magis. tū. p̄r̄. quia. ab. alio. iudice. ecclesiastico. dimittere
habitus. post. illos. magis. clamat. illegitime. dimittere. habitus. post. illos
quam. ergo. apertius. — C —
his. non. obstantibus. sic. 4ª. con. si. clericus. constitutus
in. sacris. sic. alter. habitus. clericalis. dimittat. ut. nullo. signo
exterius. possit. cognosci. ex. statu. mortaliter. peccat. esse. tunc
fatuus. dicit. Et. tres. personas. fuerit. signo. aliquo. exterius
cognosci. possit. in. statu. sic. committit. [illegible] mortale. [illegible]
huiusmodi. [illegible] magis. arbitria. quia. in. hoc. posito. est
talis. dimissio. habitus. sub. gravibus. [illegible] nisi. ut. videre. est. in. le
mentina. de. vita. et. honest. clericor. quia. incipit. quomodo. Ubi

2ª 2ª Qº 12ª Arº 1º

Vbi illi qui habent beneficia privantur per 6 menses a perceptione
fructuum et si non habeant beneficia suspenduntur per totidem menses
ab omni sacro et in casu percipiendo 21 q. 4. si admonitus
a prelatis non corrigantur privantur omnibus ecclesiasticis beneficiis
2º. Pro parte ista pars quaestionis quibus probavimus nostram 2ª
conclusionis illa n. [illegible] probant quod dimissio habitus in his qui
sunt in minoribus constituti est peccatum veniale quod in illis qui
sunt sacro ordine instituti erit mortale peccatum. Pro quo quidem illi
qui sunt in statu perfecto clericali constituti [illegible] in illo loco
excusavimus a peccato mortali illi qui sunt in minoribus constituti
per paruitatem [illegible] quia tamen erant in statu clericali
in choatiue et non perfecte, [illegible] paruitas [illegible] non habet locum
in illis qui sunt sacro ordine [illegible] vltº. Pro ista
pars [illegible] a causa propter quam percipitur in iure ne fiat minor
habitus dimissio est propter dignitates et excellentias sacrorum exposcit
n. eorum dignitas ut ministri qui ea debent pertractare [illegible]
[illegible] et peculiari habitu ab aliis [illegible] + plebe
incedant
secernantur [illegible] est peccatum mortale [illegible]
[illegible] est [illegible] ponere [illegible] in [illegible]
[illegible] et violat [illegible] dignitates. Hec non pars [illegible]
[illegible] est. 2º limitatione altera est quod minor habitus dimissio
non fiat propter necessitatem aliquam puta [illegible] aut
honores aut divitias proprias aut proximi [illegible] ecclesiastica non
obligat in istis casibus. 2º limitatio est dummodo non fiat ab breue
tempus hec habitus dimissio in tali n. casu non erit crimen mortale
[illegible] habitus dimissio ad aliquem [illegible] ad [illegible]
sentandum [illegible] 2ª pars conclusionis probatur [illegible]
[illegible] qui signo aliquo exteriori ostendit se pertinere ad statum
clericalem secernitur ab aliis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ipsis [illegible] non peccat mortaliter. quo autem signo dignosci
possit pertinere ad statum clericalem pensandum est [illegible]
[illegible] unicuique [illegible] hec pars conclusionis [illegible]
scandalo si n. tale scandalum sequatur [illegible] signo externo
ostendat se pertinere ad statum clericalem peccatum erit mortale
ratione scandali non deferre totum habitum decentem. v.g. si
tantum

tantuz quis deferat barbaras zasaz et capillos deferat dum gerra
y capa [illegible]
Vlt. con. sic constitutu m sacris statuo vagande et occultam personas
ut libere possit per totu et explatea ambulando ad perpetrandu
aliquid malu ipsi statuo faciat ad cade breue huy mandatu
peccat. dei dicu tenedz duo statuo cultet sic adeo q nequeat
sacrosca a ecclesiastica [illegible] pmy anno sit aliquis sacr. di
mittendz statuu peccamentu pdt et clericu constitutu in sacris
p2 qua no germinat tonsura ni clericu constitutu in sacris ad
differendas habitu clericale tum sm ius tum ex hac ratione
statuu q ni reliquit ad differendu statuu q se reformet
ut ordinet sit ad statuu in aliquo statu [illegible] 2° tenedz pas
et tale ni mittere habz secundu ea ha ei multa scandala
irrisiones sacro suu ostendu ni pdt ratione 4 cum se q untur multa
pericula spiritualia quanta, et ni mittere ytu statuu tenedz
et eo ois hec habz dimissi est hec mortale 2° peccatu
est habz dimissi ois dicti superi ni statuu ad postulat declarione
vel ostensu est q sic habz acultare et ignoranter ad monitu tenetur
et habz dimissi
Ad 1m tale de q sup. statuu rasura capillor aut barbe
aut habitu non sit de cetero habita pcedendi, tenendu et
ppositu ecclesiastico sine aliqua solemni ordinatione
et ad statuu clericale et sacerdotale ascendere et obtine
Ad 2m [illegible] iudex ad monitio ad pcedendu ultimaliter
contra tale ipm statuu ad mittendu ipm ad pristinu
ipse facto posset sufficit iudex ad monitio quia ipse ni mittere
potuit et ordinare
Ad vltm [illegible] ordinis et ni non se ipm
ad grauissimas mas in ordo existentes ostendat se primo ad
illum statuu aliquo fuisse exteriu, confirmatu et publicatu et
ad grauissimas mas
In 3m loco differendu est de primo quis ministrum apostate ab
ordine de quo dicendu est supra 1 cau. apostasia. q. 7. et q.
et verbo dimicu. q. 6. et verbo exhortatio. 6. q. 2. et q. et
verbo bigamia. itemq in iure canonico inueniunt tres de ordi
ne q. dimicu tres de q. 6. et tres de apostata et vigamia
et tres de eis clericis ordinat. non iuste ministrat. et
similiter alii tres similes alibi in iure inuenti de q. lib. 3.
tit. 2. et canonice sunt tenendi in istis locis mas in nouis
de q in ordine dicto. alii quos sunt sacra ordine initiati sic

apos

22ª Q. 12ª. Aug.ti de penis q̃ qui mi currunt apostate ab ordine.

apostatauerunt ab ordine. sunt infames et infra nec sunt testes nec accusare nec post primam admonicionem non appellando deponendi sunt ab ordine et omnes dignitates amittant. Quidam autem dicunt quod clerici qui apostatant a fide et ad sectam sarracenorum transeunt non amittant priuilegium canonis. Si quis suadente diabolo. et xxmo Ducant sunt coercendi. de Infamia. Rescripsit nobis. 2. q. 7. cano. alleh. et 2. q. 4. cano. Gratis. de depositione. Rethur in capit. precepimus. cap. 5. circa finem. et ibi sunt 6 canones et deponendi ab ordine. de penitentia. priuilegii. si quis suadente diabolo. Rethur in cap. 1. de apostatis. et in de Decretalibus in cap. in audientia de sententia excommunicationis. lib. 5. ti. 39. Item si quis contra post primam admonicionem manent. 6 excommunicationis. Decretalis. Si clericus vel monachus. Rethur in clementina. 2ª qui de consanguinitate et affinitate. alias dicitur primus incipiens de quibus vide ibidem. Verba apostate. ——— 11 ———

2ª. dico et certa q̃ quicunque ille qui sunt in minoribus constituti. in duobus casibus admittant priuilegium clericale. alter est si committant crimen enormissimum. alter est si sint vagi. de ista secunda habetur in cap. de homicidio. cap. primum. vbi 6 excommunicatur et priuantur ordine et dignitate quo vsque sedulo per penitentiam. de significatis huius mundi et salutaris confitentur. in prima vero Rationes. sit in primis hoc si quis clericus p. 3as. personas occidat quemlibet. Canonis preceptis. et 6 dicit. Concilio statuerat. ne quis clericus existens ingressus certum ingressum aliquem occidat. Rationem autem quam assignat. Ratio quia occisio duorum fuit occisio illa fuit p. quibus fuit occisum. Quidam autem dicunt quod clericus qui occidit duos. vel plures. de 2ª causa. Nunquid de vindicta. Rethur in 6. de penis. cap. vbi 6 excommunicantur qui deferunt telum clericis. ——— 11 ———

Vltº dico q̃ clerici in ministerio constituti. facie communi quicunque committat. sine deferant telum clericale. et consimiliter de monachis. priuilegium clericale. hoc patet. cap. vltº. vnico de clericis coniugatis. 6 dicit. Diffinimus q̃ qui habent confessionem vere. et audeat priuilegio clericali. gaudere. deferat et consimilem. Item hoc patet. quia monachi habent tonsuram. et habitum clericalem. et ideo habent priuilegium clericale. Rexerunt. Alexander 3ª. Bullam. de petronis. super altho. Carpentoratensi. Rethur in primo. Regularis. de electione. Rethur. 22. 22. et 23. vbi habetur q̃ nullus clericus qui ordinem sacrum susceperit. priuilegio fori in hispaniis. de cetero gaudere debet. Quidam autem dicunt quod ante publicum

delictum ~~pra~~ detulerit habitum clericalem. Item cum in concil. tryden. sess. 23. decreto de reformatione cap. 6. definitur ni hunc modum nullus 1a tonsura initiatus aut etiam in minoribus ordinibus constitutus fori privilegio gaudeat nisi benefactum ecclesiasticum habeat aut clericalem habitum et tonsuram deferat alicui ecclesiae ex mandato episcopi inserviat. L. in seminario clericorum aut aliqua schola L. universitate de licentia episcopi quasi in ea administrans ordinem suscipiendos versetur, in clericis vero coniugatis servetur constitutio bonifatii 8. quae est illa a nobis citata de clericis coniugatis cum non habent clericalem aliquam ecclesiae servitio. L. ministerio ab ipso episcopo deputati eidem ecclesiae serviant et clericali habitu et tonsura utantur, nemini, quoad hoc, privilegio, vel consuetudine, etiam immemorabili suffragante.

coro 1m ex quo sequitur hoc coro 1am. tam nunc ma tempestate post concil. tryden. non sunt excommunicati iudices, scriptores qui in iuvant manus in hmoi clericos non habentes conditiones huius decreti etiam si pro qualitate criminum laqueo suspendant illos. coro 1am est evidens quoniam quidem illi admittunt omne privilegium clericale si non habeant hmoi conditiones.

In solutione ad 2m argumentum d. th. ubi ponit istam propositionem fides est vita animae, adverto est quod haec propositio potest facere geminum sensum, unum formalem, et tunc sensus est fides est forma qua mediante anima vivit. alio modo potest accipi in sensu causali. et tunc est sensus fides est 1a radix, 1m fundamentum et causa qua mediante anima vivit. si accipiatur propositio illa in 1o sensu falsa est et heretica quam docent hac nostra tempestate lutheram. sola n. charitas est forma qua anima vivit ut patet ex illo 1e Joan. 3. qui non diligit manet in morte. si vero accipiatur illa in sensu causali vera est atque catholica quam docet d. augustinus in tract. 49. super Joan. et in lib. de cognitione vere vitae cap. 37. et in hoc sensu accipitur hic ad th. non in 1o ut patet ex contextu tum quia paulo ante dixerat fidem esse 1m principium et fundamentum rerum sperandarum. tum etiam quia probat illam testimonio d. pau. ad roma 1. Justus ex fide vivit qui sacre locus a sacris doctoribus accipitur et intelligitur in sensu causali non formali.

2o est adverto quod hoc tempore d. th. haec propositio esset pia

et

2ª q°. 12ª. Arg 1us et 2us.

et absolute posset concedi qz in sensu cath̃ coniugi accipiat
Gallen, seu ut haz nunc hac nra tempestate ab
solute ẏlata Lapit hereticis lutheranis et tanq̃ despera
de fide damnandis qui illaz pferunt Absolute q
lutheriani semp accipiunt illaz in sensu prauato, Alioqui
dicunt q. d. vb. hic loq̃ de fide formata p̃ charitatem vt fides
fides formata p̃ charitatem est virtus. seu hic sit expositio no
est admittenda d. vb. q̃m d. vb. loq̃t hic de apostata a fide no
simpte dicta una p̃ charitatem. —//

Arg 2us

Principes fideles non apostatas puniendi sunt
in subditos, sit adeo ut subditi ex diuersa religione teneant
Conc°. Dominium a fidelibus non separant interfectores
sed prime compaciuntur interfectis. 2ª conc°. ecclesia
non potestatem punitiuam per alios puniendi infideles qui nunq̃
fidem susceperunt. 3ª conc°. ecclesia non punit infideles
illos qui nunq̃ fidem susceperunt atq̃ patiatur dominium in subditos
4ª conc°. neque ecclesia punit mere infideles qui fidem
susceperunt priuando eos dominio in subditos. 5ª conc°
Quia deq̃ declaratio existentia ẏp apostasiaz a fide manu
tenendi dñiũ in subditos, et subditi sunt absoluti iuramẽto
fidelitatis quo astricti tenebãtur. —

quod ket

Et hanc 2ª conclusionem et q̃ ecclesia non potestatem cõpellendi
infideles punitiuas qui nunq̃ fidem susceperunt nec potestatem
phementi vt. s. ostensum est q. 10. ar. 12. Item hoc ostendit illa
2ª. conc°. d. vb. Fides enim illos sic explicatos et inte
greoles d. vb. in q. 10. ar 12. s. vlo sit peccata qua hec da
potestatem ecclesie ẏ puniendi infideles qui nunq̃ fidem
susceperunt quod tamen constat d. vb. in hoc ar. ex eo
d. vb. in q. 10. ar 12. s. vlo. Item hoc patet ex eo quod
vb. sibi ecclesiarum in hac lege. Item vb. q. d. vb. in illo loco
tenet dominum quod infideles non supra fideles aquirunt
fideles ecclesie potestatem punendi est dñm quod non. s. fideles ut fi
corpo. d. vb. ar 10 in hoc ar. loq̃t d. vb. de dñio quod infideles
non supra alios infideles aquirunt est patens ecclesie.

Item

Sdm

ce vltª an. hō est. 1º. q apostata. 2º. acipitur pro hō statu
aliq̃ pfess a significat a se mutat vel recedit. vt talis a fide
et ab aliqua fidei alio. hō. pro aliq̃ pro quadam fidelitate
in eo q̃ fidelis. vt iam semel fuerat. et. hō. non statim vel audata. vt
arthemat. in ord. hereticis, lutheranis, Arrianis. et. ethispacto acu
sium. apostata. in quibscũq; heretica pravitate q̃ damnantes. he
reticos aliquem. hactenus in suis seruis. in hunc modum. fallamus
aut hereticam. q apostatam esse. d. 2tho. in hac vltª an. mi el
ligendum est de pcto apostasie in hac. 2ª. acusatione. quod pter
antecta. liceat. cum paulo ante dixerat. d. vb. ecclia. hanc potestatem
puniendi infideles omes. qui fidem. et professionem. ad quod vbi
adhuc. testimonia illata. probet. 6. homo apostata. quasi de ma
chinatio malus. vltª. d. th. asserit. q̃ si primus aliquis
dicebatur. excommunicatus. q̃ quidam. retinens fidem. et fide
ipso est privatus. dño mi subdito. quia. non. sic explica
ta. expresse habet. dist. 45. in Jude. lib. 5. decret. tit. 7º.
de hereticis. cap. finali. vbi verba hec. verba. absolutionis
pronuncia. dicto facilitate. amy. et. hug. q̃ legũt
quicunq; Capis manifeste in scripturis. aliquo pacto. qua
culq; similitudine. talia tenebras asserit. quibus in capitulo
quicunq; §. illud. de hereticis. nō. quicunq; Qui se
rectia. dimo. alq; sine. pacto. nō. fidei. et. fidei. absolvuntur
ab eor. sodalitate. Ecce. q̃ hoc. asserit. in ecclia. nō
in privat. dño. nō. subditos. privatos. apostatas. et. falsos.
verum. et. illos. qui. legis. sunt. aliquis. pacti. vel. scripti
quod. factum. est. an. lege. antiqua. inducta. q̃ an. diuina. scripta.
cum. illa. d. 15. §. ecce. extendenda. est. ad. hos. hereticos.
2º. aduertm. est. ad. illam. an. q̃ nō. impugnantes. dño. quin
ipse. hos. hereticos. aduersus. apostatas. et. hereticos. talis
vetus. et. hos. quamcunq; similes. existentes. dum. nō. sint
manifesti. et. publice. excommunicati. nos. si. sint. occulti. excommuni
et. vitent. ab. ecclia. nō. sunt. privatim. nō. subditos. quin
pōtis. ora. gesta. et. facta. ipsi. illos. et. simis. tales. sunt. valida
in foro. interiore. alq; exteriore. 2ª. pars. hug. nō. tamen
notavit. expunge. de. simita. vel. cap. nos. sanctos. 15. q. 6.

qui

qui est locus citatus ad. 15. in cap. sed con. ubi expresse
definitum est excommunicatos omnes privatos esse dominio in subditos
usque dum resipiscant et corrigantur, et subditos ipsos esse exem-
ptos et liberos ab eorum dominio. idem definitum est in cap. juratos
milites cadem causa et q. 2ª vº pars huius notabilis est
con. panormitanus super cap. cum non ab hoc ex. de iudiciis
et con. phelinus in cap. Rodulphus ex. de rescriptis
quibus in locis asserit quod quacumque excommunicatione maiore sive
publica sive occulta incurritur privatio dominii in sub-
ditos et omnium bonorum temporalium. assertio tamen vera verissima
est et communis theologorum sententia habetur n. expresse in lege ab
barbarius ff. de officio pretoris ubi sanctitum est gesta
omnia et facta per iudicem. l. prelatum occulte excommunicatum
esse valida. ratione pro hoc nam ex opposito sequeretur
magna perturbatio in republica. neque essent tuti in conscientia
homines illi qui gerunt lites in foro iudiciali. nam non
constaret illis an principes dum proferunt sententiam sint occulte
excommunicati et hoc tamen possent ad alium tribunal appellare.
3º non est contra istam conclusionem quod si excommunicatio feratur pro crimine. 3ª
quod secum habet annexam confiscationem bonorum secundum leges eo ipso
quo aliquis est declaratus excommunicatus privatur dominio
suorum bonorum et subditorum similiter simpliciter et absolute
pro omni tempore sic adeo quod si postea absolvatur ab
excommunicatione iget novo titulo ut fiat princeps et dominus. iste
autem novus titulus datur l. formaliter quando sumus pont.
constituit principem iterum in regno. l. vº virtualiter
et impetratione quando absolutus ab excommunicatione tolleratur in
regnum pristino et in bonis. Ceterum si excommunicatio lata
sit pro crimine quod non habet annexam confiscationem bonorum
secundum leges non incurritur privatio illorum bonorum sed obstaret
privatio iurisdictionis in subditos et hoc tamen secundum quod ad
tempus usque dum aliquis resipiscat. Hec omnia non aliter
probantur quam ex usu et consuetudine ecclesie que est legum

optima

2ª 2æ. Qº 12ª. Arg 24.

pacis, sed per fidem respub. xiana conservatur in vinculo uni
tatis et pacis. confirm. arg. sumus ponti. hec potestates
defendendi fidem et respub. xiana. pr. ista gna qui hic
auctas quae est in principe respu. et est in repub. imo
ab ipsa in principem derivatur. confirm. ult. si princeps
sit aliquis negligens [illegible] in fuendas et defendenda respub. ab
hostibus publicis illius bne pot illa absque superioris li
centia se defendere imo et se vindicare ab illis hostibus
sed in casu in conclusis princeps ille est publicus hostis
et inimicus declaratus respub. xiana. ergo absque pontificis
licentia pot illa se defendere in illo casu et privare prin
cipem dmo in subditos. hoc ult. arg. cum suis confirma
tionibus probat quod etsi non adsit rapravitio pontificis pont.
subditi in hoc casu privare principem dmo quod hec
supra illos.

ult. con. non tenentur subditi ante judicis seniam declara
toriam pellere principem suum a regno atque eximere
se ab eius dmo. hec con. est etiam cere. in comen. huius
art. quam etiam sequuntur cetera interpretes. d. th.
pr. hec con. arg. factis in oppositum. 2o. pr. durum
nimis ut quod subditi teneantur exequtioni mandare
id quod princeps non est causus precipere sed ante judicis
pontifex seniam declaratoriam princeps non precipit quod isti homines
priventur dmo in subditos. confirm. hec ratio magis
tenetur summus pontifex prospicere bono tam respub.
xiane quam subditi ipsi inferiores sed ante eius seniam
declaratoriam non precipitur huiusmodi exequtio poenae
ult. pr. con. senii superioris non est necessaria [illegible] in
certitudinem juris aut facti sed etiam ut ille qui per jus et
leges cepit expolliari per judicem ipsum qui est custos ipsius
legis reverti facto ipso expollietur. ergo ante illam justitiam
judicis non tenentur subditi principem illum expolliare dmo
in subditos. hec con. intelligenda est dummodo non

sequar

sequatur periculum morale in fide, nam si tale seq.
periculum tenentur subditi [illegible] possunt facere pellere
principem illum a regno. v.g. si in atque metu principes
ille interetur separare subditos a fide in tali casu
tenerentur illum pellere a regno. hanc limitationem
[illegible] falta pro 3ª con. [illegible]

ad arg. 1 in opp. [illegible]

Ad arg. aut [illegible] in oppositum quatenus militant
adversus 3am con. R. 1º quod [illegible] ille [illegible]
leges loquitur [illegible] de hereticis aut apostatis occultis et
quorum crimen potest aliqua tergiversatione celari. ist.
in ut dictum est in 1ª con. non privantur ante judicii
sententiam, non autem loquitur [illegible] ille quod crimen non potest
aliqua tergiversatione celari celari in quo casu est vera
[illegible] 3º [illegible]. 2º R. quod in illo textu sermo est de
privatione aliorum bonorum non de privatione dominii in subditos
etiam ut inferius videbitur ante judicii sententiam non sunt heretici
privati dominio aliorum bonorum [illegible] ad 2m R.
quod in casu [illegible] con. subditi inferiores non privata
[illegible] sed publice auctoritate deponunt principem a regno
tum quia intercedit rapiunctio pontificis. [illegible]
hec non intercederet illi ut [illegible] publica auctoritate reipu.
pro quo est ho quod auctoritas quae est in principe prius
residet in repub. et ab ipsa derivatur in principem
[illegible] quod respub. possit deponere principem a
regno et privare illum ea auctoritate quam ab illa est
[illegible] quod sua gubernatione et corruptis moribus destruit
reipub. commodum et utilitatem et leges quibus respub.
optime conservatur. quapropter cum principe iste
apostata aut hereticus destruat leges quibus respub. Xana
optime conservatur cuius huius reipub. [illegible]
[illegible] possunt principem a regno pellere. 2º R. quod in
casu [illegible] con. privatio hec dominii in subditos non habet rationem
poenae sed est rationem cuiusdam medicinae preservativae quae resp.
Xana intendit preservare suos cives ne inficiantur hoc pessimo
heres

hereſy malo, q̃ ut docet. l. pau. 2ᵉ. ad trim. 2. ſcit ſcripſit
hodie cautele. Vem exacti cde pub clitores aũ illo principe
apoſtatam et hereticũ fauile miſcreantem ipo peſſimo malo
coleꝛ. n. ſubditi mores atq; ueſtigia ſequuntur ſuperiorũ
quapꝛ. hꝫ reſpub. xpiana nõ poſſet ꝓcurare illius dñi in
ſuoꝝ ſubditoꝝ ꝙuatione pena eſt lex priuilegiũ, cꝛe hꝫ ꝙuatione
hec priuatio medicina ꝓcurandaria eſt. ⁊ Ad 2ᵐ cõtra
ſtep ſi aut principes alt poteſtates audendi leges et ꝛes-
aqua acceꝑit princeps hanc poteſtatem, quãuis cꝛe poſſit
pena legẽ impoſitam ꝑ ſubditos ſuos ꝓſecutioni mandare.
ad 2ᵐ cõtra. Ꝓ q̃ publica ꝓſpitas in tanto caſu non
obſeruatur ſmõ principes absq; ſummiſſione. Quia hꝫ
ſumꝯ pontifex nõ poſſit illius reſpublica hꝫ xpiana priuare
eum. Dmo dico q̃ hꝫ ſumꝯ pontifex videns et ſciens ſubditum
ſmõ apoſtatam et hereticũ, adhuc reſpu xpiana absq;
eo ſecuta poſſet illum repellere a regno q̃ ille tota
cõtra aliter poſſit illum principem impugnare. huic
ſimile deſumitur ex conſtitutionibus canonicis ubi ſi princeps
ꝛer noſter permittens turcã dilatare aliquas ciuitates
aut terꝛas illig fidei ꝓfugare illa ꝓdefendere et tueri
care absq; licentia mei regis q̃ ille ꝛeuocatione ſibi
hoc ꝑmittit. tractatu. ſi ꝓpoſito. ——— ⁊ ———
m. cõtra. cur ſua cõfirmat ꝓbet alias difficultates ꝓ mortuo Q°. 2
valde nouas ſcilicet q̃ hereticus et apoſtata ſit priuatus dmõ
alias bonoꝝ ꝓcuratoꝛ hꝫ et alias bonas ante iudicij ſententiã
dicit ades q̃ m cõſtat teneantur ea reddere fiſco a die cõmiſſi criminis
de qua hic diſputant aliqui interpretes. d. hꝫ. m. ii. ſꝛ. 2. q.
.9b. ſumptã occaſione a lege penali. Aliqui aũt diſputant
m. .22. q. 62. arᵒ. 3. Mat. ſotus diſputat hanc q̃ꝫ
in lib. 1°. de ꝓcura et ꝛune q. 6. arᵒ. 6. Ꝓpꝛius locus huius
diſputationis eſt. q. ꝓcedenti arᵒ. 3. cꝛe m. nolig in eius nug
dari diſputari. In hac difficultate panormitanus et felinus
ſub cap. canones ex de conſtitutionibus docent hereticos et apoſ
tatas ee ꝓuatos dmõ eius bonoꝝ a die cõmiſſi criminis
et teneri ad ſuo conſeꝛ reddere ea ſtatim fiſco et q̃ nullus

2ª 2æ. q°. 12ª Aug. 2us

contractus emptionis et venditionis facte post fidem ab eis. hanc femam leg. Alphon. de castro lib. 2. alleg. in pnitione hereticor. cap. 6. mi aug etiã lo. de posth a Turre mi. eccl. mecenas de lege penali. pt. 1°. hec fema eccla licite potest punire hereticos maiore pena qua post punire modicu tanti crimini, sed post punire illos istã pena qua ante sententiã femam, teneant reddere sua bona fisco. et ideo punitur illos istã pena. pt istã cõclõ qm̃ non potest colligi ex dictis verbis hoc pnã exponendo dicendo ipsos facto fiant eis bona cõfiscata et de cõmissi crimini. mi. pt bona post quã incidencia aliqua spectãs suis dispositionibus facere istã legem quilibet pot pfecte cauere hoc. illud sed. statim. sit privatus ecclesiastico beneficio et teneat reddere bona que ab ipso accepit. et simile specialis facere legem illam que exsuit statim a dicto misti crimini.

2° lex penalis obligat ad pnã ante sententiã femam. hec pena est limitata. et ad omissionem incurrunt ante sententiã femam. et in pcessibus ecclesiasticis pena alibi et cõfiscationis bonorum non incurrunt ante sententiã femam. ad culpam. sed ad culpam obligat ante sententiã femam. et ad penam. ma. pt qm̃ virtus est legis multa imperare. etc.

3° iudex potest ferre sententiã femam contra hereticos in foro cõpetenti ad reddenda bona fisco statim. et lex statim obligauit postea est lata ante sententiã femam pt ista qua qm̃ alii maiores vim obligandi habet iudex. et lex ista quod falsissimum. et quidem iudex est hm̃ sua auctoritate legis.

4° si apposita femã esset vera sequeretur q dg antiqua facta ab hereticis ante sententiã femam essent valida. et consequens est falsum. et ergo. sequela pt qm̃ deus bene potest disponere de rebus omnibus et quascunq; contractus. mi. aut ppositio pt. omnes contractus inualidantur ab inquisitoribus hereticã pranitatis a die cõmissi crimini. si aut essent validi non possent rescindi.

5° vlt°. si non essent privati dño a die cõmissi crimini esset pna. hec est pena qua non incurritur ante sententiã femam. sed hec ratio est nulla. pt mi. certissimum est mihi et femã q a die cõmissi crimini hereticis non licet alienare bona sua contractibus honerosis. sed hoc est pena que incurritur ante

Judicij semine q. illa rõ nulla est. Opposita semiam ad hã defendendã grauissimi auctores in primo d. 15. q. 62 ar°. 3°. in 2ã. Vbi constituit regulã istã q nulla lex panalis obligat ad panas ante judicij semias. quod ch̃ tenet cõiter in illo loco et in summa verbo pena. Silue. verbo hereticus. 1°. §. 7. et verbo magus et et adriang in quod lib. quodlib. 3. ar°. 1. et 2°. ex Jurista in clementinas ng̃r et joannes andreas qui constituunt hanc regulam certas q̃ penales leges dicat ipso facto incurratur tales et tales pena nunq̃ incurritur ante judicij semias. ——//——

1a. con°. sit de re hac hereticq aut apostata no tenetur reddere sua bona fisco, neq̃ fiscus potest eos spoliare suis bonis ante judicij seniam p̃ text̃ in c. illo eos 3m leges. §. aut dato vbi hoc expresse probatur. bene p̃ 2am°. nemo potest esse reus et judex sui ipsius, nam agendo et patiendo simul sed hereticus tenetur reddere sua bona fisco ante judicij semias est reus et judex sui ipsius agendo et patiendo. mi. p̃ quia ipse est executor pene vltimi patitur ipsas panas ergo est agens et patiens. 2°. p̃ 2am°. jus ng̃. dicit ut nullus damnetur maxime sed si ante judicij semias teneor dare hereticq sua bona fisco damnaretur manifestum. ——3°. p̃ 2am°. lex regula est mortua quia debet applicari et diuulgari p̃ judicem viuum sed hec legis applicatio fit p̃ judicij semias ante illas no tenetur hereticq reddere sua bona fisco. confirmatur quia ob hanc causam vocat ariste. ni. 3. ethi. justus dicitur, hoc est jus dicens. 4°. p̃ panalis lex non est justa si no debet ad mitigandas aut mitigandas lex qua obligaret hereticus reddere bona inuenta sua statim ante judicij semias maxime si hereticus ex crimen est occultus et no tenetur. confir. hoc arg̃. confessorum confessarius qui obligaret hereticum in foro conscie. ad hanc panam merito puniretur stultus q̃ et lex qua ipse obligaret. vltimo p̃ 2am°. experia docet q̃ hereticq occultus si vadat ad inquisitionem et petat debitas penias no priuatur domo suos bonos aut saltem no priuatur domo sua bona et bonis est q̃ ante judicij semias ex vi legis no tenebat illa reddere sua bona. p̃ quia quia alias non esset illis locus in hac arbitraria.

2a. con°. post latas semias confiscatio bonorum hereticum retinentium a die cõmissi criminis. volo dicere q̃ ha bona que habebat hereticq a die cõmissi criminis applicantur fisco apud quos erant q̃ domus remanentur nisi apud hereticus no repudiarentur pretium ergo p̃ 2am°. quia hec est regula inquisitorum habita in directorio

ergo

ens lib. 3. tit. 9. habet. Et in cap. sm legem de hereticis lib. 6. et in ff. de hereticis lege 4ª habet idem illa constitu in codice ad legem Juliam de pœn. ——— ¶ ———

Vltº cons. hæresim ante quartam feriam a die cõmissi criminis vltra rent omnia sua bona. cons. hæc est cõmunis aliquorum interpretes d. lib. qui hanc concedunt hæresim a die cõmissi criminis usque ad judicij sententiæ usus et possessionis bonorum in quas sententiam ducit cauet. in 22. q. 32. art. 3. ipse hanc nec verbum de re hac cogitatur. est autem ratio cõmunis recepti scholo citato et est chor. sententia apud dict. apulos. d. lib. pro cons. 1º ex cap. illo quæ sm leges septimo citato quo in loco permittitur hæreticis ut possideant sua bona usque ad judicij sententiam præcipitur fisco ne accipiat bona illa ante judicij sententiam, et adhuc retinet in hæreticij omnia illorum bonorum. hæc ratio pro quam pristinum omnia non auferuntur ab illis nisi. dum bona ipsis per iudicem spoliantur. et confirmat hoc arg. in illo textu sub eodem verborum tenore privantur suis bonis maiestatis, rapinæ, et deferentes arma ad sarracenos sed isti hæc non sunt privati omnia sua bona ante judicij sententiam ut ibi fatentur auctores alterius opinionis ita nec hæreticis. ——— 2º pro cons. hæreticis hent omnia eorum res quæ ipsi cõsumuntur ante judicij sententiam et eorum res alienare. ratio pro ex paritate omnium aut pro juxta oppositas sententias hent usus et possessiones ipsarum rerum, sed in rebus illis quæ ipsi cõsumuntur non distinguuntur esse et omnia ipsis ad contrarium attinet. 3º pro si non hent omnia sua bona sequitur quod teneantur reddere sua bona fisco ante judicij sententiam bonæ est cons. 1ª cons. 2º et ans. sequela pro patet ratio dictat bona sed habenda alio bono et si fiscus est verus dominus non hæreticis fit certum illa bona habenda. confirmat hoc arg. sequentium et opposita sententia quod si fiscus acciperet illa bona ante judicij sententiam non teneretur illa restituere dominis. ita cons. 1º. et ans. sequela pro qui retinet reperit propria rem alienam apud alium possessorem et vindicavit illam. et si committat furtum quod hoc facit propria auctoritate non tenebitur ibi ad restitutionem ita est in casu. 4º pro cons. sino hæreticus dominus sequentium quod non posset facere contractus honestos quia non est periculum manifestationis hæresis cum est falsissimum et cons. auctorum alterius sententiæ

semel ꝙ sequela ꝓbat clare q̃m qui no hꝫ verum dñm aliquã
rei nequit ten illã abalienare nec̃ contrahere aliquem fauo
cui re illa. Vlt. ꝓ arti. ꝓposita semã est vera ad ꝓpo
nem aliqua auctor q̃ contrahens qui fuit ab initio hereticꝰ
a die cõmiss crimis vsq̃ dum vsucapiant et mutabilitant ab mq̃ fidelib
hereticꝰ fraudatis, sed hel vãs nullacten ꝙ mi. qñ possessio ma
iorcatꝰ hꝫ verum dñm sine bona fide non potest fieri contra
hones post quib abalienet bona sua ꝙ hic tacet sm me ꝓpr.
m. Const. ex his colligꝫ sequ. 1.o hereticꝰ pot de alere ex familiis suis
substentare sicut ante patratum crimen, arg. ff. ex his qui
ante crimen patratum habebat ius ad hoc faciendum, no ob
priuatus est fine ante sententiã semel &c. —
m. Const. 2.o const. licite pot hereticꝰ ꝑ ingratitudinem abalienare
bona sua ante sententiã semel. sed const. no inducat iniuriã ipsa
mulier hereticꝰ ꝓsentem donatilla bona ꝙ. ad q. dicit ꝙm
si vir pot postea repetere illa bona a ꝑsona quam dñs vxoris
inuenit q aut no recuperet nisi cõtra ꝑsonã ꝑ. qm illa
ꝑsona ab hꝫ suos repetat illa bona no hꝫ tunc in com
sui ꝙ ante ea habebat. —
ꝑ. arg. const. si sit ꝓbabile q crimen hereticꝰ manifeste
retur coram iudice no pot hereticꝰ facere contractꝰ honeros
de bonis suis ꝙ emere, vendere aut adoptare filios, nisi dicat
se mutasse ꝛ. hereticum coram hereticꝰ qui sunt eius coram iudice
accusare. sed const. no dicit suum hereticum fuisse vitasse, cum vbi
aut in hoc no pot fieri contra eum executio debita
vlt. const. ꝑ. vlt. const. si no fit hoc publicum manifestationi fidei
coram iudice cui pot hereticꝰ facere licite huiusmodi contractꝰ hones
tos. sed const. quia ex quibo contrahit no sunt certi, nec
sunt sufficienter ꝓbati &c. —
ad Lat. m. Ad. 1.m alleg. ff. q ecclia punitur hereticꝰ in re hoc manue
pandꝰ potius, no ob hoc tenet obligata est sua restituere omnia
iudicia semel q mustiꝰ cet fauore istius hoc ius et iudicia
sui ipsius, agere et patiendi facultas. ad ꝓbam aut dicas in casu
posito illa non cet lex penalis sed cet quidam contractus mutuus
et fundatus ex collegio qua quidem intendebat fundator ecclie ne
ꝓtereat suis bonis qui ille crimen perpetrauerit contra ipsum
si quis tale matrimonium donauerit sua bona uxori hac condicione
et lege ut no transeat ad secundas nuptias et si transierit statim
amittat.

admittat illa bona. hec quidem conditio est non lex penalis.
Ad 2m arg. Respondet solo loco citato quod leges penales non
incurruntur ante judicis sententiam. et ad probationem dicit quod excommunicatio
et irregularitas incurruntur ante judicis sententiam quia per hunc
penam non privatur homo propriis bonis peculiaribus sed bonis communibus
totius ecclesie. alie vero pene non incurruntur quia illis privatur homo bonis
particularibus. hec autem solutio certe non facit satis quia quamvis
ego habeam dignitatem aliquam communem in repub. ratione cuius percipio
aliquos fructus verum jus habeo et peculiare jus habeo ad illas
dignitates et ad illos fructus. et similiter fidelis quicumque verum jus
habet et peculiare jus ad suscipienda sacramenta. ad arg. Ad 3m ex caie.
22. q. 62. ar. 3o. quod pena est 2a altera quae ad sui
executionem exigit actionem aliquam positivam ut pena mortis
quae requirit occisionem et pena similiter mutilationis membri
alicuius quae exposcit mutilationem alie vero sunt pene quae non
vero vendicant actionem aliquam positivam ad sui
executionem sed sunt mere privationes ut est pena excommunicationis
suspensionis interdicti et irregularitatis.
quo supposito dico quod pene 1. generis non incurruntur ante ju-
dicis sententiam quia cum exposcant actionem aliquam ad sui
executionem esset reus agens et patiens quod non aborret
pene vero 2i generis quia non exposcunt hanc actionem bene in-
curruntur ante judicis sententiam, pena vero privationis bonorum
collocatur inter penas primi generis. Ad 4m arg. Ad
negando quam. ratio discriminis est quia lex diversimode
obligat ad penam et ad culpam, ad culpam quidem obligat
statim quia cum lex ipsa sit regula quaedam et potentia
consistat in deflectione a regula eo ipso quo aliquis
deflectitur a regula statim committit peccatum. ceterum
ad penam quae in sui executione requirit actionem
aliquam non potest statim obligare quia cum sit regula
quaedam mutua ipsa lex et actio illa exposcat agens
vivum necessario requiritur judicis sententia quia judex est justus animatus.
Ad 3m arg. Ad negando quam neque inde sequitur quod lex ad
sit minoris virtutis quam judex tum quia lex per se ipsam
obligat ad culpam ad quam judex per se ipsum non potest obligare

obligare. tum etiam quia judex non obligat ad penam nisi
ratione legis.

ad 4.m arg. Respondeo quod contractus facti ab heretici ante judicii
sententiam sunt quidem firmi et validi sed tamen cum dependentia a judice quapropter post sententiam ipsam rescindunt

2a solut. 2o. Respondeo quod contractus illi non sunt validi ante judicii
sententiam non tamen inde sequitur quod heretici non habeant
dominium suorum bonorum quia ille qui pendet primogeni
turam dominium habet suorum bonorum et tamen non potest ab alienare
bona sua per aliquos contractus.

ad ult.m arg. fatendum est quod heretici ante judicii sententiam incu
runt aliquales penas non tamen penam quae ad sui exequ
tionem exposcat actionem aliquam positivam nam quod non possint
ab alienare bona per contractus honerosos mera est privatio
nostra autem conclusio loquitur de penis quae exposcunt ad sui
exequtionem actionem positivam.

ad arg. his positis ad arg.m ult.m precedentis. Respondeo quam
ratio discriminis est quia ex hoc quod heretici possideant
reliqua bona ante judicii sententiam non sequitur periculum
fidei ex juris presumptione neque ex natura actus ex exhi
bitione vero debite obedientiae ex juris presumptione
sequitur periculum fidei ex presumptione juris et ex natura actus.
ad confirmationem Respondeo simili. dico tamen quod si fuerit necessarium ad privan
dum principem illum dominio in subditos non exhibere illi
tributa et persolvere vectigalia licite possunt non persolvere
illa tributa.

Banes

Q.o 13.a De blasfemia.

A 2us 1us vero blasphemia opponatur confessioni fidei?
1a conclusio quicunque negat aliquid de deo quod illi con
venit. L. tribuit aliquid quod illi non convenit derogat
divine bonitati et per consequens est blasphemus.
2a conclusio derogatio divine bonitatis si sit tantum in corde et cordis

blasphemia

2ª 2æ. Qº 13ª. Artº 4º.

Blasphemia, si dº p[ro]p[ri]e sumatur extenuq; dicit blasphemia
et sic opponitur confessioni fidei. ——— 3. arº bipartite
ad 1m p[er]fecta blasphemia est aus quis mittit simul
et confessa detrectat divine bonitati. 4ª ad 3m blasphemia
est spes athoma. ——— vt. ———

fol. 1 ho. 1
Sol. 1º q blasphemia sm nois significatu im portat maledictu
detractu boni alicuius excellentis. Et a dicit d. Hiero ad epitt.
4. Scitote blasphemia dictum a bolo, et fur dicit ad Deum. 3.
admone illos homines blasphemare. quem locu blasphemie
exponit Aug. hoc dicit, ut aliquis ex aliqua disputatione excellentis
veri reg vsu ita fideliq; acceptus hoc nomen dum extra p[ro]pe male
dictione quaq; emutitatus divinæ excellentiæ quis tales exci
ant lib. 2. de moribus manichæor cap. 11. Quis ne quit blasphemia
nter hoies dicta p[er]stringuat a dignitate diuine cuius bonitas de
aliqua homine detestabiliter dicta divina vi homo mutabilis
est blasphemia sm eoꝝ dictu scilicet vsus patens. ——— ho. 2
blasphia not. est 2º q blasphemia est loquutio falsa an deum per
modu conuicij dicitur quidem loquutio et distinguatur a blasphe
no n. q loquutio affirmat q[uo]d nego cuius assensu contingit in aliqui
et septies dr tam mlti mendaces sm vocem dicamur ea que quibus
no assentimur, et in hoc dr imputatur blasphemia a mendacio
quia requirit assensu mentis. Ista pticula q loquutio falsa
quid velle ponere ex d. ho. in arº. et nr respondet 1m et ex auc lib.
de mendacio cap. 11. sed q intelligenda hec pticula ex
intentione blasphemandi, nus contingit q aliqua loquutio
quod sm se vera est blasphemia sit q ex intentione loquentis
et pretendentis tribuere deo aliquas imperfectiones efficitur falsa
et ita est blasphemia notare dictu ex ista intentione aliqua numba
quidem ad deum magis pertinentes, puta loquendo ipsos
sanctos, in quo sensu efficitur falsa loquutio. quemadmodu
dr est exemplus in mendacio dicendo deum non esse q nonsit
sit falsa speculative sed ex intentione proferentis et intendentis
aliquem decipere dicendo verum q dicat illud modo et
non ex intentione. Ad sm dicendu quidam ex baba illoꝝ
putauerunt posse aliqd. q[uo]d illa loquutio no est mdicatiua ut
possit significare falsum sicut ex intentione proferentis
est tribuere deo quod no conuenit. Vltra pticula est

In

be distinctio ad evitandas hb infidelitates, qa infidelis
de cuius corde no est deroganda diuino, & in pbrum
hereticq existimat se ostendisse tales motiue. ℣.
3° 3° no est qa confessio fidei sit actus. 2°. imo no est simplex
assertio fidei, cuius no ut quidam laus diuina et diuinq honoris
gratie no misi debita; cum tamen actus confessionis fidei, at 2° no
blasphemia opponatur confessioni fidei. ad. 3. m. sicut hoc
ad. ad. 1m. et ad 2° ad. 1m. ex quo patet qa peius & blasphemia
magis contrariatur virtuosi q confessioni fidei. et sic non
blasphemia prohibita est precepto vbi. 2° no assumens nomen dei
in vanum ut d. hb. dicit in ad 3.
4° 4° nost est qd blasphemia ut nunc sit, blasphemie quedam
est imperfecta conforme, quedam perfecta et perfecta. imperfecta
et imperfecta blasphemia de illo qui quidem salutat in deum no
habet odio et detestatione dei, sed ex aliquo inordinato exemplo
perfecta vo blasphemia est illa que patet ex odio et detestatione
dei, quemadmodum fides informis et formata, que patet ex
dilectione dei. similiter no blasphemia vt ad hb. blas-
phemia sm nullum horum modorum assignatorum in hb. sit peccm.
sed qd non est ex affectu et detestatione proximi contra deum
patet.
℣. Ad 4m nost est eius corpe. et solutio ad 3. qd quia no differunt esse
ipsa blasphemia, sm naturaliter dicendum blasphemie esse sm
grauitatem, qui ita ut necessaria fuit explicatio talis articuli circa
quam versatur blasphemia, sicut in fide alii articuli, ita nos
vero sacrarum scripturarum in quibus alii articuli fidei
fundantur, grauitas blasphemie. Ad 5m dicendum qd
dato no fuerit peccatum ibi commissum, adhuc tamen
peccatum fuisset ibi commissum. Ad quartum de
quinto an blasphemia sit inter capitalia de malitia
et in directorio inquisitorum parte 2a. q. 4a. et in Alphon.
de castro in virtute hb. et de iusta hereticorum punitione cap.
10. in hispania vbi de inquisitore pertinet iudicare de
blasphemiis, maxime de blasphemiis hereticalibus, q sunt illi
qui significant sm aliquos errores contra fidem expressos, ut si ali-
quis blasphemando diceret iniustus est deus qui mihi
male fecerit. et sunt dati alii blasphemi non hereticales
qui quasi ex ira, sm falsa existimatione prolatam, no tamen
sic contra fidem habitales ut ex aliquo dicat, peccatum, quidquid
locutus aut no fuit mortalem modi no sit habitualis mise, sed sm
est explicativa ipsius blasphemie qui optat alicui m. de, aliquo

de suis

2ª 2æ. q. 13ª ar. 4m

dolorez similes cum quibus volat. nemina esse videre.

Ad 2um

Ad 1m Blasphemia semper est peccatum mortale. Et quia blasphemia est contra mortale ex genere suo. Ad 2m Non solum Ad 2m Blasphemia prohibetur. Et. exodi. Preceptum quum fidelitatis. exodi. quum perjurium. non assumes nomen dei tui in vanum. Et

Ad 3m Cum dicitur aliquod peccatum esse alicui peccato mortali per impositionem alicujus pene. non intelligitur quod ipsum sit peccatum mortale secundum suam naturam. sed solum quia meretur penam mortalem. Et sic dicitur quod blasphemia est peccatum mortale. Ad 4m Ad quartum dicendum quod blasphemia secundum quod est peccatum mortale. non est minimum inter peccata mortalia. Et ad illud quod obiicitur de quatuor peccatis que clamant in conspectu dei. Dicendum quod blasphemia non clamat in conspectu dei. nisi quatenus participat aliquam circumstantiam que aggravat peccatum. Et sic non est minimum inter peccata mortalia. Et ad illud quod obiicitur de quatuor peccatis que vindicantur in hoc seculo. Dicendum quod blasphemia non vindicatur in hoc seculo. nisi quatenus participat aliquam circumstantiam que aggravat peccatum. Et sic non est minimum inter peccata mortalia. Et ad illud quod obiicitur de quatuor peccatis que vindicantur in futuro. Dicendum quod blasphemia non vindicatur in futuro. nisi quatenus participat aliquam circumstantiam que aggravat peccatum. Et sic non est minimum inter peccata mortalia. Et ad illud quod obiicitur de quatuor peccatis que vindicantur in hoc seculo et in futuro. Dicendum quod blasphemia non vindicatur in hoc seculo et in futuro. nisi quatenus participat aliquam circumstantiam que aggravat peccatum. Et sic non est minimum inter peccata mortalia.

Ad 1um Blasphemia semper est peccatum mortale. Et quia blasphemia est contra mortale ex genere suo. Ad 2um Non solum Ad 2um Blasphemia prohibetur. Et. exodi. Preceptum quum fidelitatis. exodi. quum perjurium. non assumes nomen dei tui in vanum. Et

Ad 3m Cum dicitur aliquod peccatum esse alicui peccato mortali per impositionem alicujus pene. non intelligitur quod ipsum sit peccatum mortale secundum suam naturam. sed solum quia meretur penam mortalem. Et sic dicitur quod blasphemia est peccatum mortale. Ad 4m Ad quartum dicendum quod blasphemia secundum quod est peccatum mortale. non est minimum inter peccata mortalia. Et ad illud quod obiicitur de quatuor peccatis que clamant in conspectu dei. Dicendum quod blasphemia non clamat in conspectu dei. nisi quatenus participat aliquam circumstantiam que aggravat peccatum. Et sic non est minimum inter peccata mortalia. Et ad illud quod obiicitur de quatuor peccatis que vindicantur in hoc seculo. Dicendum quod blasphemia non vindicatur in hoc seculo. nisi quatenus participat aliquam circumstantiam que aggravat peccatum. Et sic non est minimum inter peccata mortalia. Et ad illud quod obiicitur de quatuor peccatis que vindicantur in futuro. Dicendum quod blasphemia non vindicatur in futuro. nisi quatenus participat aliquam circumstantiam que aggravat peccatum. Et sic non est minimum inter peccata mortalia. Et ad illud quod obiicitur de quatuor peccatis que vindicantur in hoc seculo et in futuro. Dicendum quod blasphemia non vindicatur in hoc seculo et in futuro. nisi quatenus participat aliquam circumstantiam que aggravat peccatum. Et sic non est minimum inter peccata mortalia.

nō cent Sancti et vbi dicit quodā Blasphemia est magis
et penaliter ppr̄ paucitatē mag. —//—

Arg. 3.

m. V. p. tm Blasphemie sit maximus pēm. cum est ppr̄ma pēm pertinens ad infidelitatē grē et aggrabans illud. —//—
Dub. Sed cōtra d. 16. dub. nāz vtrū Blasphemia nō mutuat̄ in se grauitatē infidelitatis. 1° qz Blasphemia pr̄ē simultatē ipsa fidei
1m dic. catholicē nō tm̄ in se grauitatē infidelitatis. —//—
2m 2°. nāz apostate et heretici maiēs penāt in ista apostasia et hēresi
qz xiam Blasphemantes et Blasphemia non addit grauitatē sup infidelitatē. —//—
m 3° d. 16. dicit qz Blasphemia aggrauat pēm infidelitatis si supponat detestatio voluntatis et adhuc magis si prorumpat in verba.
cōtra quod arguit̄ detestatio illa voluntatis primo p se ad odium dei qz p odium aggrauat pēm Blasphemie ut patet in instantia quoddā
alterius spēi. item actus exterior nō addit malitiā s malitiā actus interioris ut d. 16. docui in 12. q. 20. ar. 4°. et ex hoc
patet instantia in verba Blasphemie nō erit pēm illis grauius. —
Ad hanc difficultatē respondeo et dicēdo 1° qd infidelitas simplex loquendo et p se est grauius pēm qz blasphemia. pr̄ qz fides
quā p se supponunt virtutibus theologicis sunt max. pfecta
siant et ipse virtutes sunt maxime voluntates inter hās, sed infidelitas directe et p se per opponitur fidei, Blasphemia vō directe
et mag pēm est infidelitas qz Blasphemia. pr̄. 1°. qz Blasphemia opponitur confessioni fidei quādocūq ex ipsa confessione redundat
quoddā diuina Laus et honor. —//—
m 2m ar. 2°. dico qd Blasphemia que procedit ex odio dei est pēm magis
grave qz ex circumstantia tāt̄ qz infidelitas, nō aut ex ppio obō. Ad cuius declarationē ad vtrāmq partē manifestū est
qd odium dei est grauius pēm et magis qz infidelitas qz opponit
charitati quod est maximum. item dicit qd Blasphemia per se opponit
diuinis Laudibus, nāz sicut ad Laudes diuinas pertinet p se ferre
eis excellentia, ita ex opposito ad Blasphemias pertinet proferre
verba derogatiua dictis excellentiis. —//—
m 3m ar. 3°. dico qd Blasphemia quod est cum cognitione sui qua Blasphe
matur est grauius pēm et magis patet qz illa Blasphemia que
est cum ignorantia culpabili, non tm̄ affectata. hoc tm̄ dico circa

2ª 2æ. Qº 13ª. Artus 3us

Sup hunc artm. et rão est qz blasphemia quæ est cum tali
cognitione plus habet de malitia intentionis sua q̃ illa quæ
est cum ignorantia qz plus habet de voluntario et pleno ob
cum cognitione q̃z sine illa. et ista blasphemia dr bene et com.
nõ solum ex parte rei dicte. blasphemare enim dr ex parte blas
phemantis. et de nigs pdictis hoc qz cõe est dr peto ut sit gravis
aliq̃s sua q̃z cum ignorantia pt illud verbum sancti bonauen dicit et
no fuerit ita pulauit multi. sed dicendum est qz pot
contingere q̃ aliquis horũ cogitet peccet mortaliter ex ignorantia et
pas sione q̃dam, blasphemia tñ qui habet ignorantiã culpabilem
peccat grauius blasphemia. alterius cui ignorantia cul
pabilis nõ inest affectata qz si ignorantia rei blasphemate et dicen
tis eã fuerit affectata, sed absit ut excusetur petro negando
pctm qz ipsa sua. qz signum iudeos est dicere mortaliter bonũ
esse malum. et talis fuit blasphemia phariseorum dicentium Iudeos
blasphemantibus xm pendentem in cruce qz ignorãs erat cum igno
rantia et infidelitate erat hñ affectata ignorantia. sed blas
phemia petri apli erat multo minor q̃z blasphemia xpi qui nõ
blasphemauit xm. qz illa erat ignorantia culpabilis quidem
sed excusans et minus habens de voluntario.

Sed dicet aliquis quod erit si hereticus nõ lutheranus conculcet
imaginem sanctam crucifixi. cum ignorantia quæ hic est
judicandum nõ excludendo imaginem, ab illius pctm sit grauius
quã qui eã imaginem conculcauit. Ad hoc dr qm sicut
supra dictum est conculcatione imaginis hñ consideretur quod est ipsius
blasphemiæ magis pctm est quam lutherani. qui magis horrent
exhibentiõe sibi ab ecclesia et sanctis ergo q̃z hereticus
qui habet ignorantiam cum infidelitate nõ affectata. Ceterum qz
hereticus in illa conculcatione imaginis peccat ex pctm hæresis qz iudaizat
imaginem nõ excludendo sua pertinacia quam magis sua ex
celentia qua in peccatum pctm blasphemiæ itaq̃z blasphemia hæ
retici in illo casu maior est ex circumstantia sicut sic exequia pro
cedit conculcatio q̃z blasphemia quam.

ad 1m dicendum quod sicut in xo dño fuit meritum quia ipse non
fuerit talis sic nõ blasphemo potest esse demeritum infidelitatis cum sit
a qua sit infidelitas et nõ est qz demeritum alterius sine intentionez
voluntatis, ceterum finis nõ infidelitatis et. fides non perficitur per
solas intentiõs voluntatis qui requirit aliquis finis. ad 2

ad 2m arg. Ad 2m q̃ blasphemia no dr aggrauare pctm infidelitatis q̃ abstinet ne se ostendat malitiosi illig enim infidelitas est superadiuncta alias grauitates. Sed q̃ cum blasphemia reducatur ut dictum est ad genus infidelitatis ipsum quod sit infidelitas aggrauatur p dictas rationes vel ex locutione blasphemie. cum hoc non bñ stare eorum uenit q̃ spes perfecte et fortes ipsius infidelitatis sint pcta grauiora q̃z blasphemia. —//—

ad 3m arg. Ad 3m q̃ quemadmodum ipsa fides et laus diuina pficitur ex charitate ita et blasphemia perficitur ex odio dei. Sed aduertendum est q̃ sicut in rebus creatis in quibus ipsa spes pficitur fides ex propria affectione voluntatis quod quidem voluntas propria magis pfecta est quam charitas q̃z ipsa charitas. ita etiam blasphemia pfecta requirit detestationis voluntatis, qua detestatio maior est et pfectior q̃n est cum odio diuine bonitatis simpliciter. ceterum sicut potest esse propria affectio voluntatis qua est dilectione fidei sine charitate, ita potest esse detestatio dei sine odio expresso diuine bonitatis. cum p.d. tb. dicit q̃ detestatio est de ratione blasphemie non requirit detestatio necessario pro toto odio diuine bonitatis quod opponitur charitati directe, sed sufficit q̃ talis detestatio fiat alicuius excellentis l. attributi diuini, ut diuini amoris et iustitie, q̃n sit pfectior q̃n est cum odio dei simpliciter. Ad confirm. Sed quando exterior prout est in executione nihil addit bonitati aut malitie. Sed alias voluntas absoluta et determinata ad exequendum, tales actus. ceterum ipse actus exterior q̃ley est obm tale voluntatis aggrauat pctm, multiplicat magis q̃z si non esset obm illig. v.g. si aliquis voluit proferre verba blasphemia et forte eig lingua ligata est paralisi non minus peccauit q̃si verba pferet peccat aut minus qui in corde suo dixit blasphemat nolens in verba prorumpere. —//—

Artus. 4us.

Vm. damnati blasphemie. 1a con. detestatio diuine iustitie est in illis cordis blasphemia. et credibile est q̃ post resurrectionem erit in illis vocalis blasphemia, sicut in sanctis vocalis laus. 2a con. in solutio ad 3m. bis q̃ in peccato mortali decedit sequitur voluntatem detestandi diuinam iustitiam q̃tum ad aliquid eius hoc potuit ei inesse blasphemia. —

ad 1m est. 3a con. et ad ultimum quod dicit d. tb. q̃ ad ronem blasphemie pertinet detestatio diuine bonitatis. dico q̃ detestatio diuine bonitatis est actus voluntatis, blasphemia autem est actus intellectus quamuis forte contingat q̃ ns est de ronе illius detestatio talis. et confirm. q̃ ipsa affectio voluntatis non est fidelis nec est ipsa fides nec negatio eius contrarie. Sed negatio detestationis est blasphemia negatio charitatis eius. —//—

22ª q. 13ª. Art. 4m. / q. 14ª. Art. 1us.

2m. arg. sit con. rones. d. th. Scilicet q. damnati non retinent penas vole et aversas a deo pena. ido blasphemant. con. nec ora th. mi. dicunt q. illi habeant deum obstinatum in malo non aut q. odio habeant deum aut blasphemant. Rad. 1m. arg. q. illa pp. dicit. d. th. vera est mi. sensu tali non aut in sensu ista, ideo pro. illa q. detestatio divine justitie et ira blasphemandi non aut ipsa blasphemia forte. q. si vultis aliquis objicat q. non semper ipsum odium dei et detestatio ea est blasphemandi. Rad q. hoc verum est in hac vita ubi vole non est obstinata in malo, at in inferno sic natu. sequitur ex voluntate obstinata in malo detestatio divine justitie et blasphemia ipsius divine bonitatis. //

ad. 2m. arg. Rad q. amor filii et odium patris illate pp. ipsius pecm. 2r. fit considerata. vno modo absolute et sic et sic dicimus q. non sit blasphemia alio modo non ponit ista consideratio in ordine ad illum qui culpas prohibet et penas infert pp. culpas. et ita efficiunt nec odium dei et detestatio divine justitie. et sic qui odio habet penas q. deus est auctor illius necessario odium habet deus, et qui amat culpas oppositas q. deus illas prohibuit fieri necessario et odio habet deus p. hbentes. //

q. 14ª. de blasphemia in ss. tres

Videtur q. non sit peccatum mortale in spm. sanctum. Mathei 12. dicitur patim et blasphemia remittetur homini spui autem blasphemia non remittetur ei. Si quis dixerit verbum contra filium hominis remittetur ei, qui vero dixerit verbum contra ss. non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro.

In cuius explicatione

In cuius explicatione advertendum est ex dicto aug. in lib. 1. sup. gene. cap. 2. ubi inquit si qua divina scriptura in rebus obscuris dicendum quid possunt aliis aliis pariter sententiis in nullo earum nos precipiti affirmare proiciamus. idem lib. 6. sup. gene. ad lit. cap. 9. inquit in profundo scripture sensu magis prestemus diligentiam requirendi quam affirmandi temeritatem. de qua doctrina vide d. greg. homil. 20. in ezechiel.

Ar 1° Quaeritur th. d. th. in 2o. 1o. Quid sit blasphemia seu peccatum in ss. spm. sit idem quod peccatum ex certa malitia.

D. th. supponit tripliciter explicare peccatum in ss. spm. quod blasphemia ponit. 1a. cons. peccare ex malitia certa idest ex habitu. ho. et peccare in ss. spm. 2a. con. peccare ex certa malitia idest ex electione mali per hoc aliquis contemnit illa quae apte poterant retrahere nec est peccare contra spm. s. 3. con. In solee ad. 3m. pctm in spm. sanctum est spale pctm. //

In hoc ar. hoc est q. 1a. explicatio quam ponit d. th. in ar. hebet in Ambro

Ambro. lib. 2° de ss. 10 cap. 3. et lib. 2. de parad. cap. 14. d. Hiero. et Chrisost. super illud locus matth. 12. et intelligenda illa explicatio de opibus diuinis ut salubrius sit quod appellatur diabolus falsa consciencia spiritus quos sit remissio peccatis. alteris vero pudus salutaris operis penitentiam spiritus sancti. vel simile in lib. de verbis dñi sermone 11. et in epistola ad Hebr. lib. 2° retrac. cap. 19. Vel ego explicat illud 1. Joan. 5. cap. Scitum est peccatum ad mortem non dico ut pro illo roget quis. explicat magis de peccato finali in impenitencia.

3ª aut explicatio quasi d. h. in eligere ut responsum sit ad nos et aliena

4ª explicatio seu ratio est quasi quodam illis determinatis et appropriatis personis diuinis cum sunt illis missiones diuinas certas, per quam diuinae veritas tenetur operari ad extra ecclesiae salutis nostrae et gratiae. Unde dicitur quipeccat in spiritum sanctum non solum peccat contra personam spiritus sancti sed contra totam trinitatem, sed appropriate tale peccatum ad spiritum sanctum pertinere. Proprie autem dicitur de aliis peccatis quae committuntur in malitia

No 2° q̃ dicit m. ss. seu blasphemia 2ª. prout hic continetur. Sive sit aliquod verbum sive in opere sive in corde quibus modis malitiose contra quemcumque intentione laesionis dei aut dicat aliquid de ipso significando mentaliter blasphemiam. aliorsum autem uno sit blasphemia verbi aliter et aliter pertractatur. ut. an aliquis ex intentione dicat aut faciat aliquid contra deum seu recta illius quod dicit aut facit quidem dicit aut facit aliquid malum et iniquitus, quod quidem homo reputatur vitare ex ea culpa ignorantia culpabili non retat. et ita blasphemat haereticus qui concultat imagines. ita est peccat qui furat aliquid aut dicat quod est contra ut absit blasphemia nomen x. Juxª illud quis mihi asperget nomen dei ponat illi blasphematur intelligente. quemadmodum si contra si aliquis fidelis fecit bonum opus religionis. Laetetur et gratias agat deo unde alij laudant deum aut convertuntur ad fidem, tale opus est confessio fidei et divina Lex. Juxª illud matth. 5. ut videant opera vra et glorificent patrem vrum qui in celis est. Et petri 2. qui male vivunt in bonis operibus vituperantes glorificent deum in die visitationis.

No 3° pro ex placide solutionis ad 3. d. h. q. finaliter impenitentia peccati in. 1° mere negativae idest non poenam desiderii ut qui aliquis praeoccupatus morte non habuit spatium poenitendi de peccato aliquo, aliquo non fuit acceptis positive pro quodam proposito perseverandi in peccatis usque ad mortem et peccant qui desperant seu impoenitentiae sunt illi qui nolunt desistere hora mortis. Diximus 2° quod verum est quod dicit d. h. in responsione scilicet quod est certa fiducia divinae misericordiae, non dubitandum nostra poena. 2° modo verum est quod dicit sola spes offensionis

2ª 2ª Q.º 13ª 14ª A 2us 2us et 3us

sita virtuti pcme. et ut d. th. docet in ar.º sequenti qt spes
pcti in ss.tum
4º notandum est quod perfectus pctm in ss.tum colligitur ex oribus 4 not.
simul interpretationibus recitatis in ar.º ita ut tunc aliquis
peccet maxime in ss.tum qn contra divinitatis opa stupenda et
miraculosa admiata ad nras salutem aliquis convitia jactat
cum proposito perseverandi in illo pcto usque ad mortem ab
recti procul spe et timore dei et tale pctm commiserunt
pharisei blasphemantes contra opa Xi miraculosa —

A 2us 2us

Vm. convenienter assignentur sex spes pcti in ss.m
est unica con.º quod convenienter assignantur iste sex spes
scilicet desperatio et presumptio de divina mia., impugnatio
cognite veritatis, et invidentia gratie dei, impenia et obstinatio.
In hoc ar.º duo advertit caret.us alterum est quod cum dr pctm in ss.m
esse genus spale et continere sub se sex spes non ita intelligen
dum est quod sit proprie genus divisum formaliter in spes quia duas
constitutivas illarum spes non sunt eiusdem gnis et illius gnis
proprie sed aliunde quasi mendicantur. dr ergo genus quasi
genus divisum in spes quia est communis quodam predicatum ad quasdam
spes pctis. sed in si aliquis asserat quod sunt proprie illae
spes in illo genere satis probabiliter loqueretur. quamvis illae
spes absolute in se considerate non pertineant per se ad
illud genus, sed considerate sub ratione in qua bene illae
sex spes convenient (scilicet quatenus removentes directe
illum per quod non abstrahitur a pcto) per se constituuntur
et dividuntur proprijs rationibus specificis sub illa ratione cor.
alterum quod notat caret.us confirmat istam sententiam aut n. q
quia non tractatur de ipsis pctis absolute sed ut sunt pctm in
ss.tum quatenus constituuntur per contemptum retrahentium a pcto.

A 2us 3us

Vm. pctm in ss.m sit irremisibile. 1.ª con.º si pctm in ss.m
dicatur finalis impenia manifestum est quomodo sit irremisibile
quia in hoc nec in hoc seculo neque in futuro remittitur
2.ª con.º sm alias duas acceptiones (de quibus dixi in ar.º
precedenti) pctm in ss.m dr irremisibile non quia nullo modo remittatur,
sed quia quantum est de se habet meritum ut non remittatur sive quantum ad

ad pœnaz sine q̃bus ad alias. In hac aũ supponendũ
nulla ẽt sm̃ fidẽ catholicã huiusmodi pœm̃ quod in hac vita
remitti nõ possit de qua re dispũtat 4 q. 3. p. 9. 3 dr. ar.º 1.
Sed hõ aũ bene. q̃ q̃dã ad pœm̃ mortale q̃ rest ex natura
est remissibile et inexpiabile et illi pñs̃ ẽt. et postea
possibilis ad pœm̃ venialẽ quod nõ dimittit priº ẽt. Et sunt
quidã pcta mortalia quæ nõ solũ priº dimittũt sed
remanent totaliter dimissa cũ ipsa gratia q̃ mõ sua
conferit hãtibꝫ gratiã habitualẽ. —

Ad 1m. cõ. 2m. cõ. 3m. ad 4m. acquiescit sic vt q̃ non sit
remissibile pœm̃ in 3bus pñtibꝫ pœm̃ ẽt irremissibile
q̃ ẽt gradꝫ. sed in fidelibꝫ odiũ sine gratia pñtia
sic ẽt q̃d numerum exactum cõ 3bus pñtibꝫ irremissibilia
sicut sine mi. sũt q̃ sunt tota cõtraria virtuti theologicæ
caritati. Quãd ad aliquid vltro dicit. Ad 5m. pñtia
mi. 3bus cõtinet se sicut circumstantias malitiosi
cõt. odiũ dei ex ẽne suo ẽt grauius pœm̃ q̃ blasphemia
pñtia ẽt pfectius odiũ aut grauius q̃ pfecta blas-
phemia.

Ad 1m. hoc dicit q̃ aliquis simpliciter loquendo fit impa-
ratus inter aliquos pœm̃ debitã pœm̃ inter ppria virtuosi
obi. et nõ sm̃ q̃ aliquis ẽt expeditus ad dilectionem dei ita q̃
fiat comparatio per contrarium inter infidelitatem fidei rectæ
nõ debitæ pœm̃ sm̃ q̃ pfecta fides in actu ẽt charitas sed
sm̃ q̃ fides hꝫ ex hoc ppriũ. quod quidem q̃q̃ aliquis acquirat
aliquas pias affectiones voluntatis sm̃ ad dilectionem pertinet
charitas sed pertinet sm̃ ad cognitionem fidei. Dicunt ad
4m. q̃ solũ assignatæ bonæ sũt naturales odiũ pfectum
est grauius pœm̃ q̃ ẽt pfecta blasphemia si loquamur
ex ppriis dictis vtrobꝫ vbi sm̃ q̃ pfecta blasphemia simul
ẽt cum odio dei sicut pfectus odiũ cum charitate nunc ẽt grauius
pœm̃ q̃ odiũ sine blasphemia.

Ad 2m. q̃ in hac vita aut nunq̃ vel raro reperitur odium dei
sine blasphemia. nam cum voluntas exponit alicui peccatum de
cuius turpitudine statim consequitur ut multum male cognoscat

.i. cõ

cõtra deum et de deo q̃ nunq̃ fuit aut aliquã fuit. quasi deum ignorãs vel mendose blasphemãs erat vitandus quia leg̃ in illo quasi nec. Vñ computator inter ista ponit. 3º. Tertio q̃ fieri potest ut aliq̃s qui potest sit talis gravis et ad nostrã notitiã sibi illã q̃ qui deum gravis potest contingat ut non aut ut existimans. sit. quod non debet esse. ad 3. q. 20. ad 3º. Videbatur q̃ blasphemia quã deus ignorãs existimat ipsum q̃ infidelitas et odium quibusq̃ vñ. possunt excusare quia sibi videtur q̃ ignorãs deum et odiens ipsum non possit blasphemare. Sed contra est quod dicit Damas. lib. 4. fidei cap. 22. Impugnatio q̃ fit contra deum ex ignorantia est. Sed ignorantes deum impugnant ipsum. ergo ignorantia non excusat a blasphemia. Respondeo dicendum q̃ sicut supra dictum est. blasphemia quã deus ignorãs existimat ipsum q̃ infidelitas et odium quibusq̃ vñ. possunt excusare quia sibi videtur q̃ ignorãs deum et odiens ipsum non possit blasphemare. Sed contra est quod dicit Damas. lib. 4. fidei cap. 22. Impugnatio q̃ fit contra deum ex ignorantia est. Sed ignorantes deum impugnant ipsum. ergo ignorantia non excusat a blasphemia. Respondeo dicendum q̃ sicut supra dictum est. blasphemia quã deus ignorãs existimat ipsum q̃ infidelitas et odium quibusq̃ vñ. possunt excusare quia sibi videtur q̃ ignorãs deum et odiens ipsum non possit blasphemare. Sed contra est quod dicit Damas. lib. 4. fidei cap. 22. Impugnatio q̃ fit contra deum ex ignorantia est. Sed ignorantes deum impugnant ipsum. ergo ignorantia non excusat a blasphemia. Respondeo dicendum q̃ sicut supra dictum est. blasphemia quã deus ignorãs existimat ipsum q̃ infidelitas et odium quibusq̃ vñ. possunt excusare quia sibi videtur q̃ ignorãs deum et odiens ipsum non possit blasphemare. Sed contra est quod dicit Damas. lib. 4. fidei cap. 22. Impugnatio q̃ fit contra deum ex ignorantia est. Sed ignorantes deum impugnant ipsum. ergo ignorantia non excusat a blasphemia. Respondeo dicendum q̃ sicut supra dictum est. blasphemia quã deus ignorãs existimat ipsum q̃ infidelitas et odium quibusq̃ vñ. possunt excusare quia sibi videtur q̃ ignorãs deum et odiens ipsum non possit blasphemare. Sed contra est quod dicit Damas. lib. 4. fidei cap. 22. Impugnatio q̃ fit contra deum ex ignorantia est. Sed ignorantes deum impugnant ipsum. ergo ignorantia non excusat a blasphemia. Respondeo dicendum q̃ sicut supra dictum est. blasphemia quã deus ignorãs existimat ipsum q̃ infidelitas et odium quibusq̃ vñ. possunt excusare quia sibi videtur q̃ ignorãs deum et odiens ipsum non possit blasphemare. Sed contra est quod dicit Damas. lib. 4. fidei cap. 22. Impugnatio q̃ fit contra deum ex ignorantia est. Sed ignorantes deum impugnant ipsum. ergo ignorantia non excusat a blasphemia. Respondeo dicendum q̃ sicut supra dictum est.

sue efficaciam ita ut nemini desperandum sit in hac
vita quantumlibet gravissimis criminibus sit irretitus sed
in huiusmodi locutionibus significatur difficultas agendi pe-
nitentiam et contra excitantur homines misericorditer ad statim
quaerendam divinam misericordiam. Simili modo loquitur apostolus et in
eo xpistus ad hebreos 6. impossibile est inquit eos qui semel ceci-
derunt rursus ad poenitentiam renovari, et hic post pauca
inquit confidimus autem meliora de vobis et viciniora
saluti hic si ita loquimur non enim iniustus deus ut obli-
viscatur operis vestri tamen ubi videtur apostolus loqui etiam per exageratione
quamdam cum dicit non enim iniustus deus. nam profecto non
est deus iniustus etiam si non premiet bona opera facta ante peccatum
quia sunt mortificata. neque enim est iniustus si non convertat homines
propter illa opera bona quae antea fecit. sed voluit apostolus dicere
valde misericors est deus qui convertit vos a peccatis ut premiet
bona opera quae antea fecistis et hoc est quod dicit non est
oblitus bonorum operum sed appetit deus illis bonis operibus pre-
mium conferre. —//—

A 2us 4us

Vm homo possit primo peccare in ss. 1a con. peccare ex certa ma-
litia hoc est ex inclinatione habitus non contingit a prin.
2a con. peccare ex certa malitia id est ex contemptu eorum quae possent
ponere a peccatore detrahere plerumque presupponit alia peccata. 3a con. potest
contingere quod aliquis in 1o actu peccet in ss. 4a con. In viris perfectis
vix aut nunquam hoc contingit. 5a con. si peccatum in ss accipiatur pro
finali impoenitentia manifestum est quod presupponit alia peccata. —//—

Q. 15a. de vitiis oppositis donis quae sunt annexa virtutibus.

A 2us 1us Vm caecitas mentis sit peccatum. 1a con. lumine naturali
nunquam privatur anima sed impeditur ab usu illius. 2a con. lumine
superaddito nec habituali inherente privatur aliquando anima et hec
caecitas poena est. 3a con. si caecitas mentis importet privationem
principii intelligibilis per cuius considerationem homo intelligit culpa
est. 4a con. hec culpa. 2r. contingit uno modo ex hoc quod homo
habet voluntatem spontanee se ad avertentem a consideratione talis principii alio
modo per quamdam occupationem mentis et aliaque magis diligit.

In hoc ar° q. 1ª cons hō est q vsus luminis talis q̄ pura imaginata tm̄ speculatiua q̄ practica post impedirinō possit ex aliqua ligatione organi corporalis, qua post aca tem̄ impedimenti sed ex aliqua ligatione culpabili sicut patet in illo q. v. q. ex ebrietate. l. luxuria in mia. et tunc tale impedimentum fuit preuisum. l. culpabiliter nō fuit consideratum aggrauat culpam precedentem et nō excusat a culpa illius actus qui seqū postea. v. g. si quis patiatur se inebriari amittere quē illum solicitat ad luxuriam et ad fornicem. tunc actus luxurię qui postea sequitur voluntarius est actu tm̄ peccm. — 1ª —

2°. nō est q̄rē cons illud q̄ dicit̄ fuit deductum ex lumine nali. v. g. nō est firmandum non est querendum post esse certum quod reat rationi patet ex culpa. pene quidem ipsius ex ordinatione. l. ex actualis quatenus talis ignorantia antecedit ex eo q̄ deficit subtractio pene lumen erit fuit, quod impedit illam cognitionem, culpa q̄ tenet̄ hic quatenus homo poterat attendere ad principia ex quibus ille cons̄ deducuntur et nollait attendere. l. ex eo q̄ seqū peccatum aliquod aliud ex malitia. — 1ª —

cc 2ª cons ad ueritatem est q̄ illud lumen supradictum aliqui est supernale ut lumen fidei. l. donum mittg, aliquid est acquisitum ma̅ q̄ ut lumen sapientie theologie. l. pene moralis. 1°. nō pruit ad illud lumen possibile habitum pene q̄ deus deleat habitum lumen illud post peccm, aliud 2°. nō contingere post ut illud lumen amissum. l. obligatione. l. ordine constituto supremum et tunc dicit fieri post ut illa cognitiones aliquas pene. q̄ deus puniet p illa damna temporalia p̄ceptor.

cc 3ª cons nō est q̄ illud primum intelligibile post esse. l. ex quodam simplex obm. v. g. diuina iustitia eterna, l. beneficium aliquod diamus q̄ quo nō licet contingat de primum necessario est ad hoc q̄ tale primum sit peccm q̄ nō teneatur intendere illud et tempore quo tenet intendere, dicit nō esse peccm. — 1ª —

cc 4ª cons dubitauerit nasci ex 1m. membrum in 2°. includit. q̄ nasci voluntarie quoniam a consideratione primi semper est propter aliquid magis amatum sequitur peccm. — 1ª — q̄ illi duo modi conueniunt in hoc q̄ vterque est propter aliquid magis amatum ut ex solutione ad 3m. dicit in hoc est q̄ primum quoniam ab illo intelligibili aliquid primum a voluntate nō impellitur passionibus ex quibus nascitur malitia. l. heretici primum auertit a consideratione primi, aliquid vero proueniens ex quibus ducitur passione aliqua. l. primum quidem insinuat. d. dicit duo

ad 3 spontanea

dicit Spontanee se aduertentes. nam hoc ppie significat. Spontaneum non
solum voluntarium simpliciter quomodolibet sed id ab intrinseco et pfecte
voluntarium, nō est aliqua passione aut ex aliquo timore pcta. 2m
v.m similiat dcīs. cum dicit p ocupationē mentis &c alia. et p hoc quod
addidit illud pcal. 37. Inspecta dilectionis ordine non iudicant solos. &c. ignis
cruciatus &c. —//

A2 q. 2v.

Vm
V. Libertudo sensus sit alia pssa a cecitate mentis. ſ. libertudo sensus
et intelligentiae importat quamdam debilitatem mentis ad considera-
tionem equalis bonoꝝ, cecitas aūt mentis importat ordinem ad pri-
uationē cognitionis ipsoꝝ. — 2o. con. Vltra obponitur. bono
instinctu libertudo essendi sicut et cecitas magis est voluntarium. —//

A2 q. 3v.

Vm
V. cecitas mentis et libertudo sensus oriantur ex pctis car-
nalibus. 1o. con. Do luxuria autem cecitas mentis et exclu-
libertudo sensus. 2o con. abstinentia et castitas maxime dis-
ponunt hoīem ad spatorum intuitum pfectiorē. —//
De hac ma vide. d. exc. m. Ab. 3i. mora. ca. 3i. Inan
firmatis huius fuit illud quod legimus eccliastici. Ex vestimento
abstinentiae faciunt vinos. ex quo patet illicitum dicere doctores
theologos et predicatores ecclie ista carnalia. cum ex dignitate officij
sui quod postulat magnus attentionis mentis ad diuina. cum ex
pcepto in magnitudine si erraueriint. non est error in sacra do-
ctrina. ſ. in damnis corporalibus. ſ. ex defectu scientie vel ignorantiae dicitur.
Hinc exemplo huius dei [illegible] nouum et uetus nam Salomon
sapientissimus p mulierum amores est demersus. Itaut colere idola
bien ex in germania nra dicitur quod bene dixerunt libertates
nō de pcīs et laudes meritum in multis errores. similiter
ex magna parte in flandria et galia accidunt in magnis
errores ppter ista pcta. ex quibus hereses ortae ex superbia magis
incidunt in errores quam ex libertate sensus. —//
nota solue ad 3m. est n. 3. arg. vnusquodq magis tam
a propinquiori ex adiacenti, sed propinquiora sunt car-
nalia vitia spualia ex carnalibus ē cecitas mentis et
libertudo sensus magis contra ea vitia spualia ex carnalibus.
Respondeo. p vitia carnalia quae magis sunt remota
a mente eo magis cogitantes ad mentem distrahunt.
sed aut hoc est ale superbia et inuidia maiora pcta sunt ē magis

22ae q° 14ª 15ª Art 3us q° 16ª Art 1us

magis distrahant mentes ad terrestria. Sz quia qz magis
auferunt adhuc qui sunt maioris pctī. et ideo sic qz sit pctm
spiritus dicunt esse maioris qz carnalia qz magis diuertere possunt
rectitudinem voluntatis. —//—

Sz qz impedimentum spirituale obstaculum 2m. pot considerari
vno modo magis est impedimentum spirituale obstaculum per spiritualia
alio modo pctm est impedimentum bone operationis spiritualis. 1º
modo bella carnalia magis spiritualia sunt impedimenta qz spiritualia
bona sint minora pctā nam vnumquodq; apte est ad contemplandū rez
spiritualium pctor qui afficitur luxuria qz qui afficitur superbia
qz ipse operatus pctm fugit res spirituales sic nō ita opponitur
ad perfectionem rerum spiritualium. —//—

Q° 16ª de precepto et tenendis ad fidem. —

Art 1us 2m. in lege veteri debuit dari precepta de fide.
1ª con. in lege ve. nullus datur est preceptus de fide vnius
dei. 2ª con. supposita pluralitate deorum non dabat de aliis credendi.
3ª con. in lege veteri nō sunt data talia precepta. —//—

Sz istud arguebat 1º quoniam ut dicit Augustinus de vtilitate credendi
vtilitas in lege nova adquirendi dari precepta de fide
sed in lege vetere. Sz quia erat difficultas et precepta legis
nouae qz ibi illa sunt explicita per se et cetera. 2º Sz
ex hoc per quod in lege vetere non debuerunt dari tale preceptum
videtur quod in lege gre erant danda explicite huiusmodi precepta qz
lex tradebatur populo imperfecto sicut in lege veteri propterea
lex nova dicit filii quae doctrina est. d. Aug. in tract. 3. sup
Ioan. expli. consilium hoc est preceptum multi dicit plurima sunt
nobis de fide mandata, quae in lege veteri non erant populo
exponenda. —//—

Sed 2º quaeritur ec. 2us. con. an vetus preceptus sit de fide
vnius dei. nas. ex tone. d. 13. videtur quod non nec aliud vera qz ōe preceptus
presupponit subiectum subiectum autem credentes subiectum ad preceptum
2º actus subiecti nus est ad fidem vnius dei qz non potest de aliquo
de illa nas presupponere fidem. —//—

Sed in oppositum est videre vnum deum est medium necessarium ad salutem
et est actus vetus ordinis. Ergo est preceptus de illo. Sz qz nas fidei
et regula omnis theologiae ad quam nus et preceptus de aliquo
actu virtutis. 2º sic arguebatur. si quis negaret se vnum deum per
cuius mortem consequitur vnius dei qz con preceptus de fide vnius dei.

nego valet dicere q̃ p̃ceptũ est negatiuũ de actu assentiendi fidei nõ negandi. et vnũ deũ. 1° q̃ p̃cepta negatiua 2ᵈᵉ dualium ad p̃ceptũ affirmatiuũ. nego vno modo p̃cepta nõ mouent nec ꝯ et vnũ deum sed nõ credendo ee vnum deum. et consequenter p̃cepta q̃ illa ad habendũ ii. actum fidei dei sup̃ creaturã est. et id quod in lege nouã fuit.

Ad hanc difficultatẽ posset aliquis 1ª facile respondere q̃ esse deum et ee vnum deum nõ est obm̃ fidei cadens sub fide eo q̃ demonstrabile est, et q̃ obligatio assentiendi ee vnum vnum deum est nata obligari. et ideo nõ est p̃ceptum de fide vnum deum. nego ꝯsequentiã nunc q̃ fides distinctiue dissentiat vnum deum q̃ deum ee est p̃ambulum ad fidem et quia nõ cadat sub fide. Sed nec dicimus quidquid sit de ea causa ista responsio q̃ nõ est ad ꝯpositum. Nam communiter dicunt q̃ ista p̃cepta declarant de actu vnum deum q̃ illa natura fuit p̃cepta. Ad confirmationẽ q̃ vltimo fuit dictum in oratione fuerunt quidam qui dixerunt q̃ illa dei signalia nõ solum nec magis ad finem fidei nec p̃cepti iudex nõ sufficiũt ad saluandũ scire esse vnum deum p̃ demonstrationes reales sed q̃ est assentire huic veritati minoris certitudinis q̃ si nõ demonstrat. sed est certitudinis fidei de qua in dicto 3. q. 2. ar. 10. est q̃ sufficiat esse vnum deum est p̃ambulum nec ee actus fundatus de alio credendo, quia est vnũ nõ minoris certitudinis cum sit actus dei et ratiõis. et ad quod eum nos ita ꝯmuniter docemus quod potuit ordinare d. 25. m. 1ª con. 2ª q̃ nõ negat d. 26. sed negat ee p̃ceptum sed negat ee p̃ceptum de actu in lege veteri. Duo enim explicãda est hic q̃ sunt quibus dicit aliqua signalia quod sunt cõtra nõ ad statũ ut audiũ deum iustificabimur esse, sperandum ee in illo, diligendum ee sup̃ omnia, penitendum de peccatis esse quæ p̃cepta in omni statu legis nõ obligabant hoc non q̃ ee malum p̃mulgaret illa p̃cepta sed q̃ ex diuina reuelatione et intima nota fuerant sufficienti et

et aliis etiam publicis per quorum traditionem alii tenebantur ipsis praeceptis
dicimus quod de minori praeceptis verificari potest quod non sunt data
in lege veteri specialiter quamvis fuerint observanda in omni lege
quia tenemus in omni lege participabatur lex gratiae per remissionem peccatorum per
fidem in Christo saltem implicitam quae continebatur in fide explicita
unius dei justificationis. et in q. 44a a. 2o 1o videbimus quomodo
praeceptum maximum illud de charitate non fit expresse datum in decalogo
nec in veteri lege. nihilominus specialiter verum est hoc quod dicimus
in praecepto fidei. nam cum actus fidei sit primus motus mentis ad deum
caetera quae postea sequuntur opus habent aliqua explicare et ita in
veniemus in prophetis et in ipsa lege veteri explicata praecepta de
charitate de spe. quamvis non ita expresse sicut in lege gratiae. de fide
autem non inveniemus praeceptum explicatum in veteri lege, sed semper
praesupponebatur in populo fideli. quamvis aliqua specialiora quae
ad fidem pertinebant explicata sunt ut insinuat d. 16. in solutione
ad 3m. et per hanc doctrinam respondetur ad argumenta quae fieri possunt contra
3am conclusionem. v. g. quia in lege veteri tenebantur homines dare quaedam
specialia sibi ut deum esse remuneratorem et justificatorem ad quod
[illegible] quod hoc obligatio non erat in lege veteri sed in lege gratiae quae
participabatur in omni statu. Sed quod maiores difficultates
facit in hac parte non est in ipsa conclusio d. 16. quia ratio ipsius conclusionis quam
sic arguit nam si verum est quod lex non imponitur nisi subditis et quod
1o subiectio hominis ad deum est per fidem ergo qui numquam recepit fidem
non potest obligari praecepto aliquo ad credendum. Sed quia quia ille
non est subiectus antequam recipiat fidem.

Respondetur d. 16. hic de subiectione in deum non habet ut auctorem naturae
sed potest ut ad salvatorem per gratiam sive ut ad auctorem gratiae isto modo. 1o sub
iectio hominis ad deum est per fidem ubi homo captivat suum intellectum in obse
quium veritatis divinae. et tunc non est opus ponere praeceptum expressum ut
credat quia ex natura rei sequitur quod teneatur credere ad quem cognoscat deum
auctorem esse gratiae. 2o saltem illud sufficientem dei promulgationem ut cognosceret
si vellet et ita non credens peccavit peccatum infidelitatis contra praeceptum quod
ex natura rei sequebatur ex promulgatione et cognitione dei ut salvatoris
ut auctoris gratiae. et non solum peccavit contra rationes naturales quae dictam se
quendam esse doctrinam probabiliorem esse cultum unius dei et salutem nostram
unde ad argumentum factum respondetur quod probat non opus esse ut specialiter ponatur praeceptum

de

de fide dei sed quod detur hominibus notitia quod ipse talis deus et tunc illi statim tenentur credere.

Q.° 17. de spe. de qua tamen agit magister sen. tom. 3. d. 26. videndus est etiam d. 15. q. 4. de virtutibus indisputatis.

Et ibi ista schola

Ad 2.um 1.us

Vm. spes sit Xtus. con. est affirmativa. ratio est quia spes attingit deum qui est suprema regula humanorum actuum. Pro intelligentia huius materiae notandum est quod hoc nomen spes seu sperare tantissime pro aliquo non accipitur improprie pro quolibet expectatione futuri eventus sive boni sive mali ut Virgilius dixit 4 Eneidos hunc ergo si potui tantum sperare dolorem. sed ut inquit Augustinus in enchiridio abusus est vocabulis ut spes ad malum referatur sed proprie loquendo spes dicitur respectu boni sic orationis dixit in canticis suis sperat in festis metuit secundis alteram sortem bene preparatum pectus. respectu ergo boni adhuc 2.r accipitur spes uno modo ut est passio appetitus irascibilis convenientis et brutis de qua agit d. 15. in 12. q. 40. et inquit in ar.° 1.° quod spes est motus in bonum futurum arduum possibile habere. dicitur quidem in definitione in bonum quia per hoc differt a timore. dicitur futurum quia per hoc differt a gaudio quod est quies in bono habito. dicitur arduum quia per hoc differt a desiderio et concupiscentia, quae quidem respicit bonum futurum sed non importat difficultatem in bono concupito. addit itaque spes supra desiderium ut inquit d. 15. 12. q. 25. ar.° 1.° conatum quemdam et elevationem animi ad consequendum bonum arduum. dicitur denique possibile quia cognoscitur aliquod bonum nobis esse in potestate statim deponimus conatum animi et disperamus ab illo. hanc passionem spei moderatur Xtus quae dicitur magnanimitas ut docet d. 15. 22. q. 129. ar.° 1.° et in hac q. ar.° 5. ad 4.m ex ista acceptione spei translatum est nomen spei ad significandum motum similem in voluntate ad bonum intelligibile futurum arduum possibile

et

et hoc 2m. pot contingere uno mo ut illud bonum intelligibile
sit possibile heri p vires hie et ins industrias humanas sicut
phi utuntur hoc nore. altero mo ut possibile heri per
auxilium supnale et hoc mo utuntur theologi nore in
spei. quia ens possit ee quedam spes acquisita ee supnale
bonum, tn no existimamus esse virtutem qr no attingit suam
mensuram. no. n. est ppertio volis ad illud obm insi mediante
auxo divino. accipitur ergo spes in hac q. prout habet obm sup
nale beatitudinis quam p auxilium divinum speramus con
sequi et in hac acceptione aliquando usurpatur pro ipso
obo spei ut ad titum 3. inquit apostolus expectantes beatam spem.
et ad roma. 8. spes quae videtur no est spes. pro actu vo
habitu accipitur pb. 19. cap. reposita est spes mea in sinu
meo. et ad roma. 5. gloriabunt in spe glie filiorum dei.
et ad roma. 12. spe gaudentes et cap. 8. spe salvi facti
sumus. De hac igitur spe sive sic accepta pro habitu infuso
ex quo ille actus proficiscitur est concl. d. 15. q. est ontus
con. quam contra tenet duran. in 3. in 26. d. q. 1. ar. 1o.
qui negat spem ee virtutem sicut virtute loquamur stricto
mo. largo tn modo concedit ee virtutem sm qd oes actus lau
dabilis dr actus virtutis. hoc ipsum inquit de fide d. 23.
q. 6. cuius ratio est tam de spe quam de fide. qr virtus stricto
mo loquendi est habitus parens poam in ultimo perfectionis
debitae ipsi actui. sed fides no perficit intellectum ee verum ita
ut habeatur cognitio aperta et clara obiecti, spes ens no perficit
volm ee bonum ultimate sed necessarium est qd sit de bono
habito ergo stricte loquendo no sunt virtutes. sed ad hanc
obiectionem dicit d. 15. in solutione ad 3m. qd ille qui sperat est
quidem imperfectus respectu eius quod sperat obtinere, sed
est perfectus quantum ad hoc qd iam attingit propriam regulam per
illum actum scilicet ipsum deum cuius auxo innititur pro
cuius tn maiore explicatione notat est ex d. 15. q. unica de spe
citata ad 4m. qd obm spei est 2o alterum nale scilicet
res ipsa quam speramus. alterum formale scilicet auxm
divinum cui innititur. dicimus ergo ad rones durandi satis ee

ad

ad vnum bonum. Vnde nō oportet quod aliquis actus
actus sit bonus in specie. quia quandoque in bonitate
sub alio potest cadere quod est peccatum. Vnde est
quando quis iustitiam non exercet propter vanam gloriam
quia non potest habere
ad obiectum actus post quem est bonum, sed hoc est per accidens
per malitiam voluntatis bonum speciem et finem actus
ad malum. Similiter peccatum veniale nullum non mortale
ad bonum ordinem reducibile est. Quia vel est
actus alicuius
est actus alicuius
bonum actus debet imperare alicui actui. et ideo ille actus bonus
in ma temperie et alius bonus in vo existens. non imperat ei
aliquis habitus bonus in vo existens.

Ad tertium dicendum quod dilectio fit propter aliquod bonum
et finis
aliquod bonum. Ad hoc dicendum quod sicut dictum est
quod actus bonus ex genere ex circumstantia ex fine
est alicuius
est alicuius bonum. Ad hoc dicendum quod sicut dictum est
quod actus bonus ex genere ex circumstantia ex fine

Ob. qui habet hanc spem sanctificat se. sed opus proficiscens
ex omnibus nec est meritorum maioris sanctitatis neque dis-
positio sufficiens ad iustificationem et sanctitatem ergo necesse est habere
spem ex dono supernaturali. item ambro. lib. 5. spatium epistolarum
epla. 22. inquit saluat spes sicut fides de qua dictum
est fides tua te saluum fecit, sed ad credendum simpliciter ut opus
necessarium est simpliciter sine fide auxilium supernaturale ergo et ad sperandum
ergo. dicendum sicut est necessarium habitus supernaturalis ad credendum ita
ad sperandum a. et sicut esset temerarium negare habitum
infusum ad credendum ita esset temerarium negare habitum infusum
ad sperandum, est autem eius communis opinio quod habitus infusus
fidei datur non solum ad melius credendum sed ad simpliciter
credendum ut opus in bulomino si dicendum non negat auxilium
supernaturale necessarium esse ad sperandum nec negat habitum infusum esse
de facto in nobis. sed tamen dicat quod sufficeret auxilium auxilium sup-
naturale sine habitu ad simpliciter sperandum, non esset semina eius sa-
pientiae heresim aut temerarium, sed quia dixit quod ad sperandum
simpliciter sufficeret cognitio boni possibilis vel insinuare non
esse necessarium auxilium supernaturale in voluntate et ideo nos diximus quod sapit heresim
Ad 2. ergo ad argumentum quod ad bonum supernaturale ipsi cognoscatur ut
pote et proprium bonum non sufficit inclinatio naturalis voluntatis
ad sperandum illud simpliciter sed requiritur aliqua inclinatio supernaturalis
in dicta ipsa voluntate.

CC. eamdem conclusionem d. 16. quaeritur an sit intelligenda de
spe formata per charitatem. l. spes informis sit virtus. Caietanus sequitur
hic quod conclusio intelligitur de spe formata. Durandus tamen in
d. 23. q. 6. de fide quidem inquit quod sive sit virtus stricte
l. large non tamen est magis virtus cum charitate quam sine charitate quia
inquit obiectum fidei non pendet a voluntatis perfectione cum fides sit
intellectualis, de spe tamen non dicit idem in d. 26.
nos tamen breviter respondemus ad hanc dubitationem 1o. quod sine
charitate nulla virtus est simpliciter et proprie virtus in statu naturae lapsae
de qua re satis dictum est. 12. q. 65. et specialiter in ar. 4o.
inquit de fide et spe quod sine charitate non sunt proprie loquendo
virtutes dicimus 2o. quod nunquam habet bonitatem virtutis spes sine charitate

2a. 2e. Q. 17. ar. 1.

114. ar. 10. inquit quod bona illa quibus homo iuvatur ad beatitudinem post 1am gratiam cadunt sub merito. nobis hic non placet sententia caie. 1o quia enim quod d. 15 hoc in loco universaliter vult explicare quomodo actus spei formate provenit ex meritis. si autem verum esset intelligentia caie. etiam primus actus spei formatae caderet sub merito quod est erroneum quod certe erroneum est nam in 1a justificatione non meretur homo gratiam neque actus ipsos quibus disponitur. deinde quia secundum sententiam caie. si verum est quod actus bonus cadit sub merito alterius actus boni praecedentis sequeretur nisi quod possit aliquis perseverantiam mereri. sed quod est erroneum. patet sequela nam si petrus facit bonum actum bonum ex charitate et per illum actum meretur alium actum etiam per 2m actum merebitur 3m. et ita consequenter usque ad finem vitae. praeterea si unus actus cadit sub merito alterius quaero quando dabitur illud praemium secundum legem nam si nimis dabitur habeo intentum quod poterit homo mereri perseverantiam et non solum perseverantiam merebitur sed etiam continuationem actuum nam per 2m actum bonum immediate acquiret 3m. et ita antea. Quod si respondeatur quod dabitur ille actus postea. l. post horam. l. post 2am horam. contra quia profecto nulla potuit assignari ratio quare detur ille actus post unam horam et non antea. sed absque ratione asseritur quod dabitur postea eo. l. maxime quia ille iam est dispositus ut recipiat illud praemium sicut est dispositus ut recipiat augmentum gratiae quando illam meretur. item quia contingit quod ille antea moriatur quod detur sibi illud praemium et ita absque sua culpa privabitur eo quod meruerat. quod si aliquis dicat non admitto quod antea moriatur. contra quia per illum actum 2m. l. 3m. qui sibi conceditur ut praemium et meritum etiam merebitur aliquo actu et ita nunquam morietur. l. morietur antequam recipiat praemium actus ultimi quem fecit bonum. Ista illud vere cadit sub merito ut docet d. 15 ar. 9. ubi s. in 12. quod quod habet rationem tantum respectu motus lib. arbitrii directi adeo moriente quam perseverantiae habet non cadit sub merito. hinc tamen perseverantia in gloria quia ista est [illegible] motus lib. arb. directi adeo usque ad gloriam illa vero est dependens ex motione divina. sed unus actus meritorius non est tantum alterius actus meritorii sed non cadit sub merito illius. et si dicatur quod actus meritorius non est tantum intrinsecus respectu alterius actus sed dandus erit postea propter meritum praecedens quemadmodum deus dat suo

tempore

tpõe quoddam bona gratia sancti ex merito sm̃ op̃ ꝺ cumulent ad
beatos eternaz. cõtra hoc est op̃ aut̃ illud sup̃hab. necessarium
ad meritum eadem sub merito op̃ profecto sequitur ille error. no ẽ
homo predestinat̃ 2m̃. quoddam. cõtra hoc est falsum op̃ illud duxalius
est mere gratuitus nõ ẽ sm̃ legem eadem sub merito prudenter ad hoc
op̃ dat̃ mihi aliqua aut̃ ad 2m̃ aliqua que media ades. eademq
hoc confitẽ exemplo. ꝺ tauch 2. nec. 18. ubi de muris ꝺ ebur
eorũ. scribẽ sic fiant. ut aut fiant ea de quib nõ debeant prece
dat̃ ut fiant. id est aut̃ de gratuitis. nõ vult meritũ aliqd
meritus ut illa fiat fiant. et ni capo. 28. ꝺ epistũ expresse ait.
Dicimus ẽ op̃ aliqd spei formam proveniat ex meritis qualemcq fiducia
que est modus spei cuius est homo obligat̃ et respectu cuius et
sm̃ op̃ spes firmitas p quam sperantes sancti. Inmisericordiam me
ritis sue habent. et aut̃ dat̃ op̃ ipse dispensatio spe nostre mi qua
misericordiam meritis sperem op̃ aut̃ dat̃ mihi cognoscam op̃ ꝺs ex
Deus sub merito op̃ aliqd de congruo sicut sub imperatore op̃
deg dat̃ nobis aliqua aut̃ ad faciendum a cui ops sicut posse
Meretur mi ꝺa existens op̃ deg aliqua pecunia aut̃ ut cõsentiam et
justo ut presumat. cui ops p possum nobis meruit de congruo ut proficiat
deg mihi aliqua aut̃ ut filius obedientiam faciam. ꝺ
ad vitam dat̃ ops ẽ nõ sed mihi qua sum necessitatem ad vitam
eternam. eadem sub merito mihi regni celorum sic nec sub merito
libertatis aut̃. dicitur aut̃ unde ipsa dicitur ꝺ ea que
ꝺ nobis quod sub merito nõ sit dicitur. nõ aliquis si
dicitur ꝺ vita eterna. ops ẽ sub merito. nõ sequitur
Laureatur. op̃ deg meretur aliqua aut̃ aliquis efficaces ꝺ
ad perseverandum ad vitam eternam.

Ad 4m̃ 2um̃.

Dm̃ habitus fidei sit principium hõm spei. 1. conclusio et
primum ad hõm spei est habitus eternus. 2a conclusio
sequitur 2m̃ op̃ mediante beatitudine.
ad 1m̃ dicit. 1. ꝺ ereig dicens quidem quod ꝺ beatitudine
sit primum in ordine ad beatitudinem obiectum quod est ipse deus.
obligat̃ de beatitudine formali quod est ipsa visio dei. 1.
obligat̃ de beatitudine predicta esse effectum proportionatum ad illud
bonum quod speramus deum aut nõ esse effectum. obligat̃ de fide beatitu
dinis alia sententia op̃ obligat̃ de beatitudine obiectiua dicit nihil
minus requiritur esse a deo quam ipse deus ipso aut beatificante nihil
minus est op̃ ipse deus. Ultimo ad op̃ dicitur. ꝺ. 16. de nostra beatitu

mtelligat

2a 2e. Q. 17a. A 2us 2us et 3us

intelligatur pr qr implicat qd sit effus et qd sit infinitus.

Rr qd d. 15. loquitur de beatitudine obiecti ita quae est deus principaliter sed no absolute sm qd in se est sed cum connotatione ad formales beatitudines ita scilicet qd deus clare videndus est obm spei nrae quin potius no est 2o obm simpli et principaliter respi spei nrae ipse deus et visio dei qr alterum cum altero est integrum spei nrae obm visio n. speratur quatenus est dei et deus speratur ut videndus hinc est qd oia hec dici pont de obo spei s. qd est effus qr ibi consideratur visio nra et qd sit infinitus qr ibi consideratur obm visionis ex cuius pte ipsa visio hec infinitas dignitates specificas et qd no est aliquod minus sperandum a deo qz sit ipse deus.

cc. 2as cons. nostm est ex ex ... in inquirendo cap. 114. qd oia quae petimus in oratione dnica cadunt sub spe. et sola illa inter oia illa quae dicimus. Vbi advertite qd bona tpora alia no oio excluduntur a spe siquidem petuntur cum dicimus panem nrum quotidianum etc.

A 2us 3us

Vm aliquis possit sperare alteri vitam eternam. 1a cons. absolute loquendo spes est solius boni ardui ad se pertinentis. 2a cons. praesupposita unione amoris ad alterum pot aliquis alteri sperare vitam eternam. 3a cons. p eamdem virtutem spei speramus nobis et proximis vitam eternam.

Cons. 2as cons. de d. 15 cap. seq. ex illa qd pctor non possit sperare alteri vitam eternam. pr sequela qr non est unitus alteri p amorem. nmo sequitur ppr eamdem rationem qd neqz justus possit sperare pctori vitam eternam qr no sunt uniti justus et pctor. Rr qd quemadmodum ipse pctor sibimetipsi sperat beatitudinem eternam in ipsius gratia dei ita eis reputat simul unum et unitus sibi esse proximus unione quadam possibili et hoc sufficit ad spem informem, similiter etiam justus unit sibi pctores p affectum charitatis et considerat illum ut unum sibi in pda no itaqz necessarium est ad sperandum alteri qd sit nobis unitus p charitatem

chaez m. actu sed subsat in pot. ... ars. 3. ars. et tale
beati speranti nobis beatitudo mea, et in no sunt species
subsistit est q pei eam ex spes speranti nobis et promissio
hoc ... Scotus in 3. d. 26. q. unica. et alberti mag.
eadem d. 26. et mag. sen. ubi ... ars. 3. ars. d. 26.
sed dicam ibi nec ... actus speranti beatitudinem
alteri non est aliquis spes in beati, et in alterius non spes ipsius
importat conatum quendam tendentis ad aliquid sperandi, sed beati
nihil est ardui, nisi tantum ad redemptionem spiritus dei.
Ideo aug. maiore explicare dubitat q. ars. nos in via ostendit
et petimus scilicet proximi iste actus non est spei sed est
desiderii, chaez. d. 26. ars. nisi aliquas difficultates in
eam quod obstant primo dissolvi difficultates respondeo primi
do dicendum, q. patens nisi contrarium debemus tenere
primo ex fide, q. post certe nobis ordinis est. et tunc
speramus de aliquibus quod nobis non sunt habitus ad
salutem per mi, et amittimus ars. dei. et ad tuendas
illas difficultates. certum, in beatis non est hic q. quae ad hoc
spei respondet primus q. ipsi non conantur ad aliquid sibi
difficile. q. facile est illis operari ad suas salutes. et
certum sunt q. a nullo contrario impedimento sunt ab ista consequatio
nes. quae autem videntur et repraesentant eis merito et efficaciam
potentiae nobis nisi ex quibus tota colligitur q. ... nihil
non fuit ipsis spem respectu salutis tui. eo q. ipse quia aput
eum erat ars. possibilitas q. quod potest obtinere facile absque difficultate
quod vult eis ipsis posset perficere. et ipse
sub ma. representata sui illi ut bm difficile sibi in
illa difficultate erat respectu ars. eo q. p. professionem
et mortes suorum ... et redemptionis nostri, ad quae difficultates
tunc tendas sufficiebat finaliter in ... sensitivo
ars. reliquis subditis, patris superiori in ... bat mi verbo
salutes suas ut sibi presentes et amabat illos et gaudebat
de illis, nihilominus dissuadebat eas ut absentes nobis
dicimus. q. in beati est expectatio quidam futuri bom non
solus respectu mei sed ex respectu sui, q. expectant resurgendos
suos ars. de qua tem. q. 1. d. ... ars. 2.

2ª. 2ª. Q. 17ª.

A 2us 4us

Vm. possit aliquis licite sperare in homine.
1ª. con. non licet sperare de aliqua creatura sicut de
1ª causa movente ad beatitudinem. 2ª con. licitum est sperare
de aliqua creatura sicut de agente 2rio et instrumentario.
In hoc ar. est ho. 2ª. errores in illo confitentur alterum pela
gianorum qui propriis meritis non ex gratia dei pervenientibus spe
rabant se posse assequi beatitudinem, alterum lutheranorum
qui nullo modo opinantur nos juvari meritis et bonis
sanctorum. con. quam heresim in ma. de oratione 22. q. 83.
ar. 4 et 11. videndus est o. th. vide etiam echiuz in
enchiridio in tt. de veneratione sanctorum. ubi testimonia scrip
ture optimam confirmationem. vide etiam castro de heresibus
in verbo oratio. ex hac doctrina d. th. explicabitur
quod dicimus in salutatione beatae mariae ubi eam compellamus
reginam mis, vitam, et dulcedinem, spem quam nostram quae omnia
significant prerogativas quandam excellentiam meriti et
intercessionis concessam virgini pre omnibus sanctis ad salutem
nostram ordinatam a deo. ista salutat eam bernardus in sermo.
de nativitate dni. hec mea maxima fiducia, hec tota ratio spei
mei: ubi tota ratio non excludit superiores causas neque alias causas in
feriores sed significat perfectionem maximam intercessionis virginis
et meritorum integritatem totum enim et perfectum idem est eo
l. maxime quod qui habuerit intercessionem virginis sanctorum
eius intercessionem habebit. —//—
Ad 1am con. non quod si aliquis speraret in meritis suorum operum aut
favore creaturae alicuius non excludendo deum ut 1am causam nostram, non in
respiceret illum ut auctorem gratiae peccaret contra spem presumendo.
ita erraverunt pelagiani tribuentes plus nimio libero arbitrio
sic et cecidit angelus presumendo et confidens suis viribus posse
habere suam beatitudinem. neque non excludebat 1am causam ut auctorem
nostrum sed non includebat in suo appetitu 1am gratiam causam ut auctorem gratiae ideo
presumpsit et cecidit. —//—

A 2us 5us

Vm. spes sit virtus theologica. 1ª con. est affirmativa.
2ª con. ad 2m spes non habet medium et extremum ex parte primi
obi sed quantum ad ea quae quis confidit se adepturum post habere medium
et extrema.

P20

Ad 1m. Pro maiore intelligentia. 1e. conds. arg. 1o. con illaz rectig dicez. Obm
spei theologice q̄ deg, nō est virtus theologica q̄ obm habz. nulla est.
2m. 2o. religio habet pro obo principali ipsum deum. quem intendit honorare
et nō est virtus theologica. ꝛ.
3m. 3o. sic arg. virtus theologica ex obo sibi debet attendi. sed
spes habet pro obo sibi deum. ut pro malo deum. ergo nō est virtus
theologica. pbz mi. q̄ spes nimittitur aliquod dei quod est aliqd
creatum et receptum in nobis. ꝛ.
4m. 4o. spes respicit ipsum deum quatenus videndum est a nobis. sed prin
obm et finale spei est visio beatifica. pter quam quis visionem finalē
est videndus. ꝛ.
5m. 5o. arg dns durandi. spes immediate et finale est illius obi quod
amatur amore cōcupiscentie. sed deus sm se nō amatur amore
concupiscentie. est. n. sm se per se diligendus. cui sit. Samus bonum
sm se. ergo sm se nō est obm spei. et confirm. nos sperams deum
ut bonum nobis. sed sm se et mimi nō est bonum nobis. sed quatenus
habet visio beatifica et ea nos justificans. ergo immediatus et finale
obm spei est illud quo finaliter sine alio medio beatificamur. ꝛ.
Contra. 2o. nos idem est obm delectationis et spei. cum differat
sm presens et futurum. sed delectationis obm immediatus est
visio de qua gaudemus. ergo spei obm obm immediatus est visio.
Durand. q. 26. q. 2. ppe hanc 3am dnm. negat spem esse virtutem
theologicam ex obo immediato, sed inquit de theologicis virtutes
ex obo primo mediato quod est deus. sed contra durandum militant
1m. et 2m. dnm quod fecimus hanc partitionem dicentes quod sunt
virtutes theologice sola theologica et religio. Ultra principa-
liter obi extimanda est ipsa ratione obi finalis et non imperati
nō. n. est principalis obm visus oculus corporale qui mixtum
finale obm ut sic debet esse immediatus q̄ implicat quod dicit
durandus deum esse principale obm et nō esse immediatum. ꝛ.
cetera multa dicit in hoc 2o et corā durando ego expliciter. ꝛ.
Sed nos breviter dicamus q̄ arg. 1m. inquit q̄ spes principale
obm spei nihilum est virtutis est deg mixtum ut de immediato
obo. pro cuius explicatione maiore est aduertendum q̄ fide cognos-
cimus deum esse. 1o. cā justificantem nos auxilio gratuito dei ponentem
et justificantem, et bona agimus et operemur. item cognoscimus
ipsum deum ut ultimum finem in cuius visione et fruitione erit
nra beatitudo. priore quidem modo ut consideratur deus ut causa efficiens
2o. modo ut causa finalis. 2o. istaq̄ utraq̄ modo simul

Ver

hēt deg rones obi integri ut fecit Xpus spei, sed si sem
consideretur vtraq ratio illa et alteri comparetur potius
erit Xpus spei 2ª ratio q3. 1ª. q3 uis vtraq nec sit ad comple
tas rones spei. vt p3 ex dictis de spe. est n. expectatio quedā
futurii beatitudinis ex gra et meritis provenieng vbi ponitur bea
titudo ut obm prin3 hoc est ipse deus vltimus. gia 2ª et merita
quā sunt a deo efficiente ponuntur ut media ad beatitudinem
consequendā. ——//——

No 3º. q quēm admodū aliquid dr mimē pati a aliquo
agenti nō obstante q talis actio fiat passio fiat mediante
aliqua qualitate recepta in passo vt. v. g. dr mimē dr calefieri
ab igne nisi mediante calore recepto forti calefiat quateng
ab ignē proxime illo calore ita pōt dr aliquis finis mimediate
finalizare sm suas comitates nisi assecutio finis ipsius sit
aliqua spatio in finalizato. ut. v. g. intendit aliquis here
bitus ad gustandas suauitates vinī, tunc profectio vinī
est finis mimediatus sm. suas comitates et p3 fectio nitinfecta
nisi ipsa gustatio vinī sit medius quidā quo viator ad recipiendū
finē. ad hunc modū pōt dr immediatus obm alicuius virtutis. l.
actus a aliqua res obi mediat aliqua actio. l. passio qua mediante
opans vniuersaliter ipsi obo, quēmadmodū visio hēt pro mimē obo colorato
q3 mediante spē recepta in visu et mediante visione coloratus
fit obm mediate mouens et terminans. ——//——

4º nō est q virtutes theologice in hac conueniunt q hent deū pro
obo, sed dicunt sm q ipsa deitas alit et alit considerata. nā chas
tendit in deū sm rones comitatiuas prout deg in se cong est
sed q3 isto comitatiuo est ipse deg certitudo de chas here pro obo deus
similiter fides hēt deū pro obo immediato sed sub rone 1ª. veritatis
qua certitudo est deus. ita hēt deus pro obo. spes et hēt deus pro
obo sed sub rone tui diuine cui immediate inniti3 ut per
eā attones assequatur homo sibi beatitudinē. Dñs non legis
ut mihi adhereat sed mihi beatificatiuū. hec do diuina est. d. 45.
in sta. q. 1q. a2. 1º. ad. 2m. et q3 ipsa mia dei q3 obi finis imme
diatus est certitudo deg ideo obm spei deg est. tamē principale
obm et immediatus sub rone boni sit mihi auxiliatiue ad beatitudi
dem nisi aduersr est sp q quēmadmodū nō obstat quo mihi dicatur
fides immediate mihi. i. veritati q creatur. in persō quidā
mihi missa. i. veritate reuelata scilicet lumen quod q3 creatum
iuxta illud qui credit in me hēt testimonium dei in se. et quem

filius dei

admodum ẽt chas nimis vnit vobis deo ꝙ nõ vniatur vo nuda sed
mediante impressione ss̃i sic ẽt spes mea immediate vnitur deo
mediante fide beatificatiua ꝙ mag sua, sequitur huic obo nõ
inhereatur nisi mediantibꝫ auxiliõ dei et motione ꝓuentis in nobis
quę sunt ad quod creatus. et tao est ꝙ ista quę in nobis reluiun
tiones effectus dei in nobis, quibꝫ applicamur ad obm nõ dicuntur
tiones obis formales. —

ad 1m ad arg. In oppõ 2a ad 1m. Dicit nõ satis ẽt hoc dicere quod
motus et aliquis vt nunc dicatur Xpus theologica, sed necesse
est ut tao fides quę attingit ipm̃ sit essentialiter ipse, sed sola
theologia non sicut pro obe fidei in quas nimis tendit ex parte obis
ipius veritates reuelantes sed mediante lumine demonstrationis acqui
site. Ad 2um q̃ sicut theologia eo nõ q̃ virtus est est virtus theologica
sicut physica scia de virtute physica. sed q̃ dãs nõ sunt semper
virtutes quę bonum faciant simpr̃ simpr̃. possibile theologia sim
pliciter loquendo nõ esse circa virtutes. —

ad 2m Ad 2m. nego arg obm religiosum virtuti ꝑtinet deum ꝓter se est
diuinus honor qui nõ est deo, cui honor sit in honorante. est nõ
religiosa virtus valde affinis virtutibꝫ theologicis ut docet d. Th.
in 2a q. 81. a2o. s. —

ad 3m ad 3m. Ad 2m nego. mi. ad probatiõ distinguo illud minister auxiliõ dei pro
ut est in deo sua fruitas auxiliabilis auxilio alias a se concedo. l.
pro ut auxiliũ virtus est aliquis effectus vnitus in nobis et sic nego q̃ spes
mediatum illi auxiliõ sicut obo ꝓprii et immediato. Idem dico de me
ritis nris. nam gratuita pendent a diuina tua spes est mediatum illis
gratuitis sunt effectus quidam in nobis et proue in nobis sunt spes non
mediatum illis ꝙ prout in nobis sunt ꝓprii. deficiente ergo ista ꝙ spes
sustineat obm habitum a tertio auxiliõ consequendum. Unde ergo obm
debet esse fruitum. —

ad 4m Ad 4m. distinguo arg nam si vis quatenus allicat rationes formales obis
spei nego arg q̃ tao est finaliz̃ans in deo ut nostra spei
est ordinata bonitas ut beatificatiua ex mia, et mutatis quę oriunt
ex mia. Quia visio ipsa requiritur ad hoc q̃ actus nostri beatificet
deum sed dicas ad rem q̃ hoc nõ tollit quin sit immediatus obm
spei ipse mia beatificatiua. Si aut vis q̃ tenus allicat conditiones
humanas ita verum est arg. sed nego q̃ nam et ad ꝓpias rationes nego idem
quam. Variatur n. appellando in ista quia ꝙ visiones videri sunt
deo q̃ visio est tao finis spei et obiectiua mihil valet quia. est
mysticum manifesta ni deo visus quod finis est color et in quo videri finis

22ª. Q. 17ª. Arts. 4us et 6us

sorte peiusq; videt. Ad 3m s. Rñ q̃ duran. fallitur in duob; ad 3m
alteru; et q̃ putat nullu; bonu; simpr̃ concupitu; amore amici
piscentis de gsequenti a concupiscente sed necessario de aliquo
actibo; .C. Ad 4m ñ sequit ipsi concupiscenti. imo dd̃ q̃ de
bonu; quod sim mediatu; est alicui debet de illo. alteru; est
q̃ attribuatur de bonu; quod simpr̃ concupiscitur de quo ipsu;
concupiscentes pot tanq; mediu; ppt finem. Vnum horu; dicendu;
.P. quidem q̃ de fine; ex 3. Rñsum. Si' nos simpr̃ hoc concupiscimus
et sic bonu; ipsu; concupitu; est bonu; bonitate quadã formali
et sibi inexistente quia nõ est in concupiscente et non est bonu;
vnius sicut medicina de sana q̃ pot efficere sanitatem, sed
potius sicut de medicina bona formaliter que sit in se potestiõ
sue speciei, ergo sequit q̃ possit efficere alios bonitate in ipso
concupiscente. Alteru; est de falso nam concupiscõg aliquid
quod sit nõ est medium simpliciter tendendo desiderio cui concupiscitur
ut de eo medium pp finem. exempli gra ego possum concupiscere amico
meo xpm deum, et sic xm non est ut medium pp finem vsq; amici. de
rum est ut bñ aduertit ibi q̃ de illo quod aliqd concupiscitur
Si nõ est simpr̃ medium pp illud cui concupiscitur saltem sm̃ quid
hec ratione medij desit sm̃ aliquos effectus suos, sed hoc nõ nocet quin
illud sm̃ se sit primo et immediatu; concupitu; alicui, sicut non sm̃ se sit pp illud sicut pp finem et p hoc pz ad 1m̃ ad 1m et 1m ad 2m
ad 2m cum visiones sint delectationes immediatus et visiones
dei sed pter q̃ beatus gaudet de ipsomet deo quem amat amore
amicitie sed de ipsa visione dei. Item de deo ipso pteng amatur
amore concupiscentie immediatus gaudet tanq; de bono proprio
sibi sed de ipsa visione dei qua quidem est effectus qui recipitur in
beato ab ipso deo de quo maxime gaudet.

Arts. 6us

Q. Spes sit xtus distincta ab aliis xtutibus theologicis. con. 4a
Circa 1m quesitum an certum sit sm̃ fidem distinguendas esse
has tres xtutes. Lutheriani dicunt hic confundunt. dicunt. Spes
et quam justificam de spem et fiducia et quam sumus certi de diuina
misa q̃ remittet nobis peccata. Item aiunt q̃ de ratione fidei quidem est
ut credat ego illo cui. remittentur tibi peccata multa qm̃ dixit
multum et sm̃ postea dixit xs fides tua te saluum fecit. Idem
est diligere et credere. affectum et quadam alia testimonia ex
quare in quibus fides ponit accipi pro fiducia que est spes perfecta.
ut mat. 14. modice fidei quare dubitasti. ad 4m. audiui

credidit Abraham deo. i. speravit de deo, naz ibidem subditur q̃ credidit spem in spem credidit. dest contra hanc spes huiusmodi fuit spes divina. et ad hunc modum explicat Magister illud ad hebreos. 10. fides est substantia sperandarum. dest spes.

Dicendum breviter sm̃ fides nedum est distinguere ab his habitibus fides, spes, charitas. non loquimur modo de habitibus an distinctis sint. non sed loquimur de actibus habituum ut ex illo. 1. ad corin. 13. nunc autem manet fides, spes, charitas hec tria hec, maior autem horum est charitas. ibi si habuero omnem fidem, charitatem autem non habuero &c. quae locutiones non ponunt salvari nisi ponamus distinctionem inter has tres virtutes. Item ibidem inquit apostolus ad hebreos quod perfectius est evacuabit quod ex parte est. idest cum venerit visio non erit fides, manebit autem semper charitas. et ista haec doctrina est omnis ecclesiae catholicae. nam in patria manet fides et spes non manet charitas. et. d. aug. in enchiridio cap. 8. dicit distinguenda est fides ab spe. et in concilio tridentino. sess. 6. can. 12. damnatur contra lutheranos si quis dixerit fides justificantes non esse aliud quam fiducia divinae misericordiae peccata remittentis propter christum. et cap. 7. dicitur justificare haec ita simul infusa acquirit homo fidem, spem et charitatem. ubi quia fides infusa ad eas spes, accesserit et charitas non venit efficere cum illis. de qua re vide magnum solitus lib. 2. de ira et gratia cap. 7. et nos plenius ar. 1. contra lutheranos. Ad illa vero lutheranorum ex illis testimoniis dicendum quidem non est inconveniens quod nomen fidei accipiatur pro spe. quia fides quantum est ex natura sua ita est spes et utrumque effectus solet intelligi ita ut in symbolo spectet resurrectionem mortuorum. non tamen semper est verum quod accipiatur effectus pro causa et causa pro effectu. sed spes est occulta explicatio lutheranorum illius Luc. 7. quod dilectio accipiatur pro fide, nam officia dilectionis fecerat maria magdalena quae autem finis dicit fides tua te salvam fecit non excludit quin ibi simul charitas et poenitentia concurrant ad justificandum, sed ista ibi non petebatur.

Ar. 4us. 5us.

Um. spes praecedat fidem. Con. et quod fides praecedit spem. Nam est quod spes est cognitio possibilis. Intendit autem aut possibile esse fides.

Ar. 6us. 7us.

Um. charitas sit prior spe. Con. est quod sm̃ omnes qui considerant viam generationis prior est spes quam charitas, sed via perfectionis prior est charitas. De

De odio me istarg Actus disputauimg cum d. th. 12. q. 62. ar. 4. Sed hic breuiter dubitare possumg an ille amor quem d. th. dicit ee pma ordinis specialis amor sui ipsius. R. ex auc dei ponig sit. R. ex ipsa charitate cuius victimam ponit amorem sui ipsius. Nz ee ille amor potest ee naturalis sm suas species, at b ee extali amore moueatur quis ad sperandum procedit ex auc supernali dei, quemadmodum ex timore seruili sm quem timemus quas ortum ex amore naturali sui ipsius. v. g. ee aliquis timeat penas miseriarum. sed nm ee per istum timorem incipit homo dispicere a peccato est ab ista timore ille, alterum ab ipsa charitate non intelligo ee nomen ille amor possit specificari cum obo antecedat spes via gratiosa, charitas b ee spem via gratiosam. —//—

Qo. 17. de fiducia spei.

Aug. 1o. Vm. spes sit in bo electum in subo. Con. est affirma. con. cons sic arg. spes est expectatio indubitata sed expectatio dicit actum intellectus non est in bo electo. Nz ee expectatio ab aspiciendo derivatur sed transfertur ad significandum actum voluntatis, ee per quendam antecedit actum quendam intellectus cui quadam alterationem scripta sepe legimus in psalmis ad significandum spem quas habere debemus in deum ad bonos quamdam intellectus ut est illud oculi mei semper ad dominum et iterum sicut oculi seruorum etc. —//—

Arg. 2o. fiducia est in intellectu sed spes est fiducia ee. Nz nego ma. quia potius fiducia est in voluntate tanquam motus quidam intellectus ee spei, sed ad fiducia a fide ee roboratur ex fide certa et viua. Nam illud sibi cui credidi et certus sum ee potens est depositum meum seruare in illa die Actus theologicus in fuse non est in volente sed in apprehensiuo et in eig obm est sensus ratio cl. th. in 2o. non ee sufficiens. pr mi. ee obm temperiei infuse est. Nationes humanas siquidem proportionatur fini supernali christi. Nz ad hoc alle ee aliud est videre ee obm temperiei sit. S. sensus et aliud est dicere ee regula alicuius temperiei infuse sit S sensus. m. n. falsus est nam temperia fuit acquisita fuit infusa verbatim et delectamur ha tactu et gustu que non sunt supra sensus sed est dua ee temperia acquisita est ee ipsa delectabilia sm ee regulantur lumine naturali, temperia vo infusa sm ee regulantur lumine supernali. et quemadmodum ipsamet temperia acquisita ee habet obm sensibile ens si regula illius sit recta tam no sensus, ita ens temperia infusa dicetur habere obm sensibile ens si regula ipsa sit supernalis. alterum spes habet pro obo immediato et quod versatur aliquid

quod.

quod est S bem sensus et S bem rones et quod est suprema quedaz mensura qua ppr nullo mo pot esse in appu sensitiuo. //

4m. 4o arg ex aie. In hoc loo qui citat d. hs. aientem i 2e. q. 47. qrit actus isti scilicet amare et sperare sint distincti in appu sensitiuo in vol comicauerunt, quotho ꝯ d. hs. hic ait ee distinctos. Solucaie. Ret ipse caietus q isti actus 2r. pnt considerare uno mo in esse in et ita ait ee eumdez actuz qtitiz ad subam qz vbeng est velle bonum at vo in esse morali ypretatz sunt distincti ita tu sint necessarij hitu distincte ad illum actum, dicat ꝯ q in 12e. i. mo. cogitg est d. hs. mihi contra Rz faciliq q d. hs. illud no dixit in loco quem citat caie. Verum est bn q in. i. p. q. 32. ar. 3. inquit q ad amandum et sperandum non est bna poa sensitiua appte sed no est vna vol in parte superiore ad amandum et sperandum et ideo q d. hs. dixisset quod caietanus dicit intelligendum scilicet q ex p̃te idem actus est amare et sperare ceterum no reputamg ee iconuenies q aliqn vol vnico actu in esse et multi diligat et speret et debeat de pte sed in illo nostro sunt distincte rone formalit et specifice, ita ut requirantur distincti habitus ad illos nostros quemad modum in actu vnico assentis primo et principaliter et consequenter in aliqua dr demonstrat concurrunt duo habitus scilicet habitus scie et habitus nalis principiorum principiatorum. neqz d. hs. fuit solitus dce hac identitate q neqz semper comicauerunt sperare et diligere etsi qn idem sunt identificant in materia formalit vel specifice distinguuntur. //

Arg. 2us.

Vm. spes sit in beatis. conclo. est negatiua. Nõ est q si spes acipiatur pro actu sperandi beatitudinem cõsequenter est certa sm fidem. ut patz ad roma 8. quod n. videt quis quod speratur. item si aut quod non videmus expectamus. ut dicit. ii. ad corin. 13. de sola chate ex virtutibus theologicis asserunt q semper manet. item ad hebreos. ii. fides est substantia sperandarum substantia fide no manut spes. sed sm fidem illi beati no habent fidem et negant habent spem. Si aut spes acipiatur pro habitu potentie aliquis fortasse asserere q manet ille habitus ad ornatum glorie, sicut manet temperantia in beatis ad ornatum glorie. nihilominus hec sema falsa est quia no sit erronea. spes q tho obiicit spei repugnat ex ratione sua cuius actus est q nõ debet manere illis negz ad ornatum. neqz est eadem ratio de temperantia q obiicit tertio. et ratio spei illis non militat de repugnantia cum actu beatitudinis ut patet in x. dno qui manducabat et bibebat biuebat cum discipulis et docebat deum. item de cõuenientia q in beatis est aliquis habitus virtutis ad ornatum qui non est in x. dno. //

dubitat

22ae q. 18. Art. 2us.

dubitat prea caie. Et rones. d. hb. quomo futurum sit rao obi spei. et nigua ep no est rao fidei obi sed conditio necessaria subi illius caj ni rone fidei obi. quemadmodum dicimg ep obscurita, no est rao fidei obi fidei sed l. beata nullam est m conditio qua hue cam m obb. de quare sanctus est 3. q. 1. ar. 4. et 6. Ceteruz de dnae et uitus dicimg ni 2e. q. 67. ar. 4. et 5. et ep mo nugi fuerit fides nugi spes doct. d. hb. 3. 3. q. 7. vbi vide caie. —//—

Art. 3us.

Vm. In damnati sit spes. 1a. con. est negatiua. 2a. con. illi qui sunt ni purgatorio hent spem. 3a. ad 2m. dre. magis est esse fides infidelis ni damnatis q spes. —//—

Et ista ar. nota q. 1a. con. est tam certa sm fidem q certum est penas mortis et perpetuas. item prouer. ii. de mortuo hoe impio nulla erit amplius spes. —//—

Sed cir. 1o. con. vltas con. Si quis moriatur cum errore originis q damnati a Christo erunt Alexandri ille homo habebit eundem errorem ni inferno et poterit habere aliquam spem. —//—

Ad no. mi. q. ni inferno no erit ignorantia earum rerum que pertinent ad infelicitatem et q pertinet ad infelicitatem infelicitates q illi sint certi pene mortis et perpetuas ideo no habebunt talem ignorantiam. —//—

Ar. 2o. Aliqui ex his qui semel fuerunt damnati sunt ni inferno sepulti sunt ab alijs et postea potuerunt saluari et potuit de aliqua spes ni damnatis q forte aliquis esset resuscitatus ab aliquo sancto et postea potuit mereri vitam eternam. Et de facilime contingentibus et ex quibus spali priuilegio no est spes, et pinit ad statum illum ut damnati puta nunq de futuris ut inde erubescant. —//—

Con. 2az. con. qre sic existentes ni purgatorio certi sunt se ad ni ola confirmatos et de sua salute eterna et no hent spem. Et quia spes est de bono arduo, sed illa certitudo re dupliciter difficultatis. Et q quemadmodum beata virgo certissima erat se confirmatam ni gra et tri habet spes sicut habet fidem, et a qui sunt ni purgatorio hent spem. Unde ad qre nego cnz. et ad ptas dicimg q potm illud arduum est sm se et supra nras vires naturales quin tn est supra has vires supnales si consideretur pro ut sunt ni nobis et no ut dependens a diuino auxilio quo efficaciter perducimur ad illud. Unde aut multum et facilius quis potest in illa difficultate obi et no tot ultra rao spei sed potest roborari spes. sm q homo facilius et animosius tendat ad illud finem fidei diuino auxilio. Juxta illud pauli. ola pom in eo qui me confortat. Ceteruz q existentes ni purgatorio sint certi de sua salute est

est In Bulla con[a] Lutherus a Leone 10. qui Luther[e] antea negauit
purgatorium credebat deas illic existentes posse mereri et demeritis
nostris de salute sua. Vide Rich. in 4. 2. 38. et 39. contra
Lutherum et can[l]. in opus. 27. q. 2. q. 1. 2. de hac ma[r] Antonius
in additionibus ad 3[am] 23. in q. 69. ~/~

Sed Quæritur mo An in hæretico sit spes. Et p in hæretico non
potest manere spes xtiana theologica nec sm dictus nec sm habitum eius de
ratione. p illa non remanet spes xtiana q[a] non remanet fides eius de ratione.
item fundam[m] spei vere est vera fides, sed illi non remanet vera fides
q[a] nec vera spes. item in ratione formali obiecti spei includitur ad
bonum possibile per certum medium quo mediante peruenitur ad finem beatitudinis
sed hæreticus errans vere medium ad beatitudinem et veram beatitudinem
non est possibile per illa media q[a] nullum de eis illa spes vera est potius
vana. ~/~ Sed contra hæreticus desperat qui amittit fidem q[a] non amittit
spem. Et nego q[a]n q. 2. potest amitti aliquis habitus posterior
vno modo per actus contrarium aliorum per destructionem fundamenti, sicut amittitur
virtus moralis per destructionem prudentiæ et mam Luthi v. g.
et fiducia destruitur per destructionem fidei. ~/~

Sed est alia dub[m] maior an in peccatore xtiano maneant spes, et an
certitudo sm fidem hæc. pro cuius explicatione not[m] est q. 2. quod spes xtiana
intelligi potest dupliciter vno modo ut maneat eadem in ratione xtiana
simpliciter 2. modo in ratione habituum quibus de fide et spe
ordinamur maneret in peccatore. 3. modo ut maneat in sm actus necessu
ergo dico 1. mo 2. certus est sm eum q. primo theologos, præsertim
thomistas quod non est virtus simpliciter spes in peccatore ut m. q. 2. a. 2.
3. dub. 1. Si dut aliquis asseret q. sine charitate potest virtus
simpliciter non video quomodo contra eum erroris argui possit non asserat
meritum ex illa virtute posse esse sine charitate. ~/~

2. dicitur q. in peccatore xtiano non amittitur habitus spei q. quodlibet
peccatum mortale vel q. multa peccata mortalia. m. q. de peccatis l. misi
delituerit. sed q[m] non amittitur spes q. quodlibet peccatum mortale nec
spes sit q[a]n q. fides ipsa docet peccatorem q. speramus est in eius
misericordia et expectandam et veniam peccatorum a deo. ut ecclia 2. fili peccasti
non adicias iterum sed et de pristinis deprecare ut tibi dimittantur
et peccatum potest vere sperare et habere actus spei actu contrarius spei.

3. dicitur q. peccatum potest habere actum spei formaliter et oppositus est
actui erroneus in fide. sic excom[o] 2. Viden. sess. 6. cap. 6.
Viden dicuntur q. peccatores et q. spem erigunt ad

Vetendum

Et tendat ad vitam futuram dum sibi ipse deficiat ne illum qui diligere incipiunt. Sed tamen de actu supernaturali spei nondum est facienda professio. Item cano. Et dicendum videtur de metu poenae per quem conscientia ad divinas res redditur et bonus et ab eis. Sed nemo potest carere ad divinas res sine spe. Ergo videtur quod nemo sine justo timore formidet absque eo se Deum habere certum spem in Deo habere. Et hinc nemo affirmare se certum habere gratiam Dei. Et hoc consensu est fidelium quod spes manet in fidele. Et certum est quod non loquuntur de spe quae habetur ex virtute fidei. hoc. n. est praesumptio sed loquuntur de spe quae habetur ex auxilio Dei. ——

Dico 4º quod non est tam certum manere spem sicut habitum. I. dico sicut actus aequales bonos atque malos aliquando existit in gratia sicut est certum manere fidem aequalem bonis in patria. Cuius huius assertionis est quia de fide definitum expresse in Sess. 6. cano. 15. in contrarium quidem quod manet vera spes in patria. Et non est tam certum quod manet charitas spes sicut est certum quod manet charitas fides. ——

Sed contra quod dicitur in Exod. quae sup. Psal. 31. Qui sperat in Domino misericordia circumdabit. Et Prov. 14. Sperat impius malam mercedem. Et Sap. 5. Quasi navis pertransiens impetum aquae cuius non est facta suspicio neque inventa semita in carina illius. Sic et nos natus cum spe, ille non sperat qui bonae conscientiae est quem vero pungit mala conscientia retrahit se ab spe. Et in patria non est spes. Ergo videtur quod loquitur de spe secundum quod est virtus theologica. Et explicat essentiam malae conscientiae quod ea ipsa est ipse desperatio. Et 17. qu. 4. can. Si quis dicit quod spes praesumptionis nascitur ex negligentia divinae scripturae condemnata, spes. n. confusa praesumit falsa pertinacia conscia. ——

Et ad hoc dicendum quod habitus virtutis infusae moralis non manent sine habitu spei. Ad hoc dicendum quod non est ita de eis quae sunt virtutes morales infusae sicut est ita certum de fide et spe et charitate. Et ratio huius manifesta est manifestum quod actus fidei et spei sunt nausei ad actus charitatis et ideo non est simile de habitibus fidei et spei et actibus aliarum virtutum moralium. Non enim est actus aliquis moralis virtutis qui non habeat annexum actum charitatis quia ipse habitus non sunt nausei ut homo operetur. Et tamen ex potentia Dei quilibet manet habitus spei et fidei in patria et divina vita, quae nullum erit spatium

ho. ad 2m.

a l 22. q. 17. a 2m 4m

Spes ex meritis aut spes innititur. Sed contra istas solutiones sic. Spes non solum innititur diuine spes ex meritis nostris sed ista omnia sunt assumpta in definitione eius constat. Ergo si aliqua duarum innitatur duobus principiis alterum infallibili alterum contingenti non potest ipsa esse infallibilis fides vero est de spe. ——

Ad explicandum hanc difficultatem sit. 1a pars sancti Thome. Dicendum quod spes non solum respiciat diuinam bonitatem sicut obiectum quod principaliter et per se movet sed etiam meritum nostrum sicut obiectum quod quodammodo et ex consequenti. Et ideo spes innititur duobus sicut duabus causis quarum una est per se et principalis scilicet diuina bonitas. Alia vero est quodammodo et ex consequenti scilicet meritum nostrum. Et ideo spes quantum ad primum innixum est infallibilis quantum autem ad secundum innixum est quodammodo fallibilis. Et ideo dicendum quod spes est certa et infallibilis quantum ad principale innixum. Non autem quantum ad secundarium innixum. Ad primum ergo dicendum quod spes non innititur meritis nostris principaliter sed solum diuine bonitati. Ad secundum dicendum quod fides non innititur principaliter et per se ipsis articulis fidei sed veritati diuine quam quis habet ante oculos in quolibet articulo credendo. Et ideo sicut fides non deficit in articulis credendis ita spes non deficit in his que sperantur. Ad tertium dicendum quod spes non innititur principaliter et per se auxilio gratie sed bonitati diuine. Et ideo quamuis gratia deficiat non tamen deficit spes. Ad quartum dicendum quod spes non innititur principaliter et per se meritis nostris sed diuine bonitati. Et ideo quamuis homo non habeat merita non tamen deficit spes. Ad quintum dicendum quod spes non innititur principaliter et per se scientie nostre sed diuine bonitati. Et ideo quamuis homo non habeat scientiam non tamen deficit spes. Ad sextum dicendum quod spes non innititur principaliter et per se potentie nostre sed diuine bonitati. Et ideo quamuis homo non habeat potentiam non tamen deficit spes. ——

Ad primum ergo dicendum quod spes ut dicit est simpliciter infallibilis propter rectitudinem principalis innixi scilicet diuine bonitatis et ex sacris litteris cui certum fidem habere oportet huius spei certitudo ex diuina promissione et ex ipsa diuina bonitate spei nostre non potest fallere nos habere spem huius vel illius sempiternam hereditatem spes autem ista non habet deficere propter hoc quod est ex parte meritorum nostrorum quorum ipsa principaliter non innititur. Ad primum ergo explicandum notandum quod meritum nostrum potest considerari uno modo prout procedunt ex gratia et sperantur ex gratia innitente diuine bonitati. Alio modo prout procedunt ex libero arbitrio et in illo existunt spes ut non innititur meritis

meritj. 2°. mo gen. 1°. mo. ita ut 2°. mo imitatur meritj mej nazarica previs. in solo deo est sperandum, in meritis aut quatenus in illo fundantur et sunt velut instrua ipsius. — Ex hac doctrina patet ut ma. p dictio nobis solis imputetur. Salvatur mea imputetur ergo dei et meritis mis pro ut sunt ex gra. Juxta illud Osee. 13. perditio tua, Israel, tantum in me auxilium tuum. ista doctrina explicatissime patet in can. laudem. vers. cap. vlt. per quas et explicat dicta que dat applica que sane cum laudentur peccata mea sunt in explicanda talia testimonia de ostis, facit ante gra. ante justificat, aut ch prout a nobis peccatum esse sunt in gra.

ad 2m. 2°. ad arg. facit distinguo mi. meritum mea sont deficere ex parte facti comedo sed non quam aut ex parte ex dei aui inimitis meritum tanquo mi. quemadmodum fides de et est certissima qui possit amitti ex parte fidei ita dom est odio de ipsa spe, et exemplo si aliquis habet eductiat a rege pecunias legitimas pro qua ipse rex promittit postea se daturum amittat, et homo ille sua negligentia amittat pecunias, tunc no dicemq quod illum hom fefellit spes in recepit in pecunia regis posita, sed ipse no se fefellit qui sua culpa pecunias amisit. ita nos admonet Jacobus cap. 1°. ostote mquit fratres mei no audientes tm sallentes vos metipos. ad hunc modum explicabimus illud 1. Joan. 3. qui natus est ex deo semen ipsius in eo manet. et no potest peccare. intelligendum est quia est ex gratia dilecti semini quod manet in illo hoc. quemadmodum semen alicuius de se pomum habet qd caput non potest amovere, si non ipse custos horti illud caput de ita chas de se amovibilis, nisi non habere bellit amittere chas et divinus aux. m.

Q°. a. 1. q. De Dono timoris.

Pro cuius q. intelligendum q timor. 3°. accipit. 1°. pro est passio q. pertz sensitiua qua natus est fugere no malum sensibile de quo timore agit. d. 15. 12. q. 4. 1°. 2°. modo accipitur timor pro ut est virtus ipsius spiritus sti. sin quo timore no fugit malum quod sm rectam rationem est fugiendum sed potius expectamus. de quo timore agit. d. 15. in fra. q. 125. 3°. modo accipitur timor pro quodam bono ex quo perhatur et abstinetur mens nostra ne occasione spei in presumptionem eleuetur et de isto timore potissime agitur in q. presenti. quia frat aliqua

mentio

mundo de aliis timoribꝫ eoꝝ conueniunt in hoc q̃ois timor est fuga mali. Quæritur ꝯ in arº 1º. d. 1ª

Vº. dicꝫ posse timeri. 1ª conº. dicꝫ ꝙd non possit timeri malus nō pōt timeri. 2ª conº. ꝓ conſideratiõ dicꝫ ut a quo nullꝰ malus pōt imminere. Et ſic nō pōt timeri ad ꝙsus deus pōt timeri.

conª. 1ª. conº. ꝓ dicꝫ ut amatus. vnꝰ enim ſm se amore corruptiuo centiꝰ. Et ſm se pōt timeri. Ratiõ q̃ ſicut amore corruptiuo centiꝰ amatus dicꝫ q̃ latens ab illo nobꝭ aliquod bonum pōt nocumentiuum timeri. q̃ latens ab illo pōt nobꝭ aliquod malum pœnale nocumentiuum. Ad hoc dicꝫ q̃ dicta est q̃dam nullo modo de malo sed de malo. Sed ſolus existentiæ et ab effectu q̃ efficit malus pœnæ nocumentiuæ ſuæ illius cui ſanato ſanato cui autem posse nocere. Ad quod quidam dicunt ꝙd deus ipse intelligitur ut versiculo ſequens explicat. Ōm̃ ti ſupplicꝫ humiles ſalutis facies et oculos ſuperbos humiliabis. Et de facto dicꝫ q̃ mors est malum vitabile. at vº dicꝫ ipse est bonum nobꝭ non ſolus ut ca efficiens ſed bonus ut ca finalis. q̃a fruimur nobꝭ et delectamur et propterea pōt ſm se amari amore concupiſcentiæ, non aut pōt merito iste timeri. Nota ꝙd q̃ 2ª. conº. dicit. Et q̃dam modo ad ipsum deum pōt nobꝭ malus imminere quod q̃dã ꝙd ad ipm malus adipſe quod nō est ad deum ꝙd p̃ comparationem ad deum q̃ latens nō p̃ culpam permittente deo dicit ad ipm quod timeſſe ſm dictum et ne nos inducas in tentationem. Dei ne permittas nos induci ſubtrahendo auxilium efficax quo ſuppoſito nō peccaturi in ꝓpria. et ſic timor filialis dicꝫ.

Artus 2us

Vm. timor conueniẽter diuidatur in filialem, mitalem, ſeruilem et mundanum. conº. est aſſerta.

de hac diuiſione timoris. apit mag. Sen. in 3. d. 34. et ibi doctores Scholaſtici. duran. 4. 4ª. quæſtiõ. ante ora hanc diuiſionis necessario ꝙd aliqua ex ꝙbꝰ timoris ꝙd est malus ad aliquid de malo culpæ et de malo pœnæ, nec malum pœnæ nō est ſimpliciter malus ſed ſm quid est aut bonum ſimpliciter. Ad conª hoc dicꝫ ꝙd malus pœnæ ſit malus ſimpliciter q̃ abſtracto mang. Et. exuadat ſpecialiter. Et inſomni pœnæ bonum ſimpliciter conſiſtit ex miſeria ea malus aut ex particularibꝰ deſectibꝰ ꝙd ſit malus ſimpliciter ſufficit aliquis partialis

culpæ

solu°. culare defectu. ad hoc q̃ illa max. bonus conjungit̃ pe
rfectissime est sed intelligitur de ea quæ est vera et de vera
mensura bonis sm̃ suas spes. Unde dicam q̃ simpliciter loquendo est
malus timor, quod est aduersus eos q̃ officiat ei de perfectio debita
sm̃ suas spes. sed no propterea dicimus malus simpliciter quia malus sim
pliciter loquendo est naturalis spiritui adinuentus primus bonus
qui est deus.

resp^m hilla est. Nec est hic timor castus qui est ex sacris literis et sanctorum patrum
doctrina. ad roma. 8. non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore
sed accepistis spiritum adoptionis filiorum. et in psal. 18. timor dñi sanctus
permanet in seculum seculi. quod autem expellitur de timore filiali
sive de timore casto, per comparationem ad mulieres castas quæ
timent virum offendere dicuntur. Vnde de timore seruili dicit
Joan. 4. timor non est in charitate sed perfecta charitas foras mittit
timorem. De mundano dicit math. 10. nolite timere eos qui occi
dunt corpus, alias autem non sunt occidere de seruili vel timore filiali
timere. sunt qui post mortem animas et corpus mittere in gehennam. de ini
tiali vel timore qui non est distinctus sm̃ suas species a filiali
non est adeo expresse testimonium sed sanctus thomas tenuit in
hum. 10. auo in 16. de verbis apli in sermone 13. qui ex quatuor timoribus
qui erant in veteri charitate, qui autem imperfecta charitate initialis dicit
timore potest explicari illud psalmi. 2. servite dño in timore et exultate ei
cum tremore. Unde timor et trepidatio dicitur esse in
tentatione, serua timorem dñi et in illo exultate. vide sylu. dicti
in tract. 43. in joan. et tract. 9. sup. 1am cano. joan. et in epla 120.
ad honoratum in cap. 21. vide et d. greg. lib. 34. moral. cap. 14.
Quæritur autem hoc art°. primo aliter an timor filialis sit bo
bus mixtus malus culpa aut pœna malus tantum dann. quod est
ca vere ratione diuina. et dicit. et sic q̃ omnis illius timoris non
sit malus culpa nisi x^m dñi habet perfectissimus timorem filialem sicut
illud. Isa. ii. repletus eum spiritu timoris dñi. et dñs non habuit timore
malitiæ culpæ eo quod erat illi finis timoris malus se. confitet. nisi beati
in patria timent deum timore filiali, a hi non timent culpam se.
Quidam timoris est malus quidem potest sed displicabile ad veterum culpa
quæ nisi voluntaria non est displicabile ad vitandum et non ad evitandum
obm timoris. de quare vide d. 15. 12. q. 42. ar. 3.
Gotti. sit timor dubitatur ad. 15. hic sm̃ q̃ illius convertimur l. avertimur
adeo sed ad deum convertimur per caritatem et pœnitentiam. avertimur aut

p quod lic̃et p̃cm mortale sit oñm timorũ nõ p̃t ee malus culpe
p̃t gna qz si oñm illoz est culpa sic per timorez formaliter
auertimur a p̃cõ et nõ p penas et chaem. —

4o. ap̃e sicut spes debet ee rez spũ bom ppij itus timor respũ. m. 4.
mali ppij sed malus culpe non sic tonez mali ppij nisi quatenus
hec annexas penas damni. l. penas sensus. ẽ eaden rõ p̃t timuj
et non sm̃ q est offensa dei. et consic̃. qz sequit culpas quatenus
est offensiua diuine bonitatis ad chaẽ p̃tinet p se. 2o. ad quas pse
l. pertinet tendere in deuz sm̃ qz in se bonz est. ioit alia tonz malus
culpe debet pertinere esse oñm timorũ et nõ sm̃ q est offensiuus
dei sm̃ q in se bonz est. —

Durandz dic̃ 3. tenet timorez filialez respicere mm̃ penas damni
seruilez vo timorez mm̃ respicere penas sensus, mundanas aut ti
morez respicere penas aliquas inferendas ab hoibz in quis. — a. 1. con.
Pro solutione huiz difficultatis sit. 1m. con. culpa seu p̃cm sue alicuo
respũ ad penas p̃t esse oñm timorũ. p̃z qz culpa est tripliciter malus
ex in quo existit, q̃ autem existat poterit timeri. dnz p̃z qz auertit
hoem finiti a fine bono et ad bonũ infinitũ. —

2a. con. culpa sm̃ tres suas tonez in circunscriptas nõ p̃t ee materia 2. con.
diuersoz oñm timorũ. p̃z qz culpa sm̃ suas tonez partes aliquas
intrinsecas est p̃ualentia q̃ sm̃ hanc tonez nõ p̃t timeri qz nõ
est diffiliter. ita docet. d. th. 12. vers. 42. q. 2. ar. 3. — 3. con.

3a. con. qz homo timet culpas timet malus inuoluntarius quatenus
ab exteriore ca et instinctu p̃t prouenire. s. aut ex passione inuolun
taria aut ex tentatione diaboli. l. horiz inquor. l. ex ignorantia
. l. demũ sm̃ p permittente deo et subtrahente auxm efficax quod
nulli deest homo peccat. et hoc est supremum et excellentissimus
oñm timorũ filialez. scilicet timere deum quatenus iuste p̃t abstrahere
auxm efficax. et cui hoc timore patet motus inordinatus
in tentatiõs sed liberum nos a malo. —
ut aut ad p̃ta sic respondeam. nõ est qd timor filialis duo dicit sci
licet et qd sit amor et qd sit filialis quatenus qd est timor est
auersio ex reuerentia magestati dei et hoc ipsi potentie et mise
malus culpe et inimice. at vo sm̃ qd est filialis dicit in chaẽ, hoc
est sm̃ q timor informatus chaẽ. —
nota 2o. q timor filialis tripliciter adhuc p̃t here aliquo alio per
fectiorez. primus quidez et ultimus est timere culpas p̃z separatis

a deo et simul fruitione ipius qui quidez multo plus aggredit ad
rare in presenti vite, quod ex eo fuit et caudere dei illo gradu
in fine q̃ resistit deus ut ppter bonum suum. Et 2m gradus
timoris fugere peccm ut malum offe aut honorez ut deum deo
qui multo perfectior est precedens q̃ perficiatur ex actu
perfectioris amoris. 3. quo diligimus deum ipm propter se
et odimus amore. 3. gradus est perfectissimus et quia maxime ampliat
rationem. imminet magestati dei et ipsi soli et ex consequenti pecta
poli sic mediante creatz, dñs tas non fit potest plm̃ vitare et
et confirmationis mi illa, mirabilior consurgit quidam multo quo
vos refugit ipsum deus nó sm̃ se, sed per comparatiõ ad deum ipm
timet culpam quatenz accedere ad deum tamquam ad pessimum quod
malum quodam et aliquo modo hz posse et sic multo et quidam summa
reverentia debita divine magestati, iste gradus vocat manum mesti
et fuit mõ dño perfectissimus de quo intellexit illud Isai. xi. ispiravit
super eum spus timoris dñi. De hoc gradu timoris intelligit d. dion. in lib. de
celesti hierar. cap. 15. ubi dicit illud Isaie. 6. cap. de vi. quinquies duo
seraphim stentia. Duas quidez duabz velabant faciem, duabz
velabant pedes et duabz volabant. dicit ergo dionisius per multitudinem
alarum significari vim illorum spuum multa penetrantes et prospicientes
et duabz velabant faciez et duabz pedes dicit significari vana
zabis horroris plenas exhorrentes q̃ divinos mysterios modicum
temeratias. hoc ipsius significatur in illo Iob. 26. columne celi
contremiscunt et pauent ad nutum ei. unde d. greg. in lib. 17. moral.
cap. 14. et lb. 3. q. 7. ar. 1. et in 1ª q. ar. 2. ii. ex aug. doctrina
duceping quod dicitur. ——//——

ad 1m. igitur ap. 1m q̃ timor habet 3. gradus timoris filialis, ergo nus aut
pa nó erat possibile nr̃ fuisse aut erat in illo subjecto, ut pecting
sm̃ secundo erate potest esse alia. et p hoc pz ad confirmõ. ——//

ad 2m. sm̃. 2m. Isaie esse ut malus angelus intelligitur difficile ad videndum
q̃ fuerit eas exterius ducentes ad pcm, aut certe q̃ ex divina
permissione statim sequatur pcm. ——//——

ad 3m. 3m. dicit q̃ timor odio habet pcm sive preteritum sive futurum, sive potest
sive mole sive ppium sive alienum, timor aut fuga quidam est a
fugo ut fuga habet solum futurum per comparatiõ ad ipsum deum,
sm̃ q̃ resistit pcm precitur de quo dolet etm hoc differt a timore

2ª

2° dr q̃ no est mendacium ut ad euidẽciam alicuius speculatiui simul amando deum et proximum. nam deus sine mendacio potest omnibus collata bona ad cognoscendum et diligendum se manifestare quod bñ mobile. ad 2m. dicendum q̃ deus non erit ad huiusmodi cognitionem adiuuandus per aliquod lumen gratie sup̃ naturale. sed per lumen naturale intellectus. ad 3m. dicendum q̃ deus non potest dare alicui quod det simul cum gratia culpam mortalem. quia culpa mortalis malum est. quia peccatum est causa pene. sicut enim malum culpe est quod aliquis bonum gratie amittat. ita malum pene est quod aliquis bonum gloriae non consequatur. unde timere ne deus subtrahat a nobis bonum gratie. ad 2m. est timere malum.

Art. 3.

Timor mundanus semper sit malus. Et videtur quod non. Dicit enim Aug. in hoc ad. timor mundanus sit peccatum mortale quia est contra amorem mundanum. non tamen timor mundanus semper est peccatum mortale quia timor pene duplex. Nam aliquis timet penam temporalem sicut mortem. infirmitatem. paupertatem. et huiusmodi. et non timet penam eternam. et talis timor non est peccatum mortale. Sed est quidam timor qui dicitur Iacobi 4. cap. Adulteri nescitis quia amicitia huius seculi inimica est dei. quicumque voluerit amicus esse huius seculi inimicus dei constituitur. Ergo timor mundanus semper est malus.

Respondeo dicendum quod amor temporalium secundum se non est malus. amor autem temporalium non est nisi ex amore mundano. Sed quia amor ordinatur ex fine. sed ille amor sobrius et temperatus in quibusdam ad bonum finem. sicut accipere temporalia cum debito fine. non est dicendum malum. item si quis amet vitam propriam. bonum naturale. et amore mediorum sanitatem. ad vitam conseruandam non est malum.

2° dicendum quod amor temporalium nimius et superfluus tamen secundum quid. et in parte peccatum est. dicitur tamen non esse peccatum mortale. Sed quia timor humanus non semper ponit timendo finem in bono temporali. sed vult illa pati ne deficiat ad alium finem. puta ne homo deficiat a iustitia. item si habeat uxorem. lib. 21. de ciui. cap. 26. ubi per unum caput exponit illud. 1. ad corinth. 3. Si quis aut edificat super fundamentum hoc aurum. argentum. lapides pretiosos. ligna. fenum. stipulam. et quod est edificare ligna fenum. stipulam quia super fundamentum quod ponunt quidam in vita peccata minima. sicut hoc. vel huiusmodi non ad mortaliter peccant. et ideo de timore dicit

o

m 2 assez. dicat sallugerit sic hi quasi pericules. Dicimg q amor
rez spoalis consistens in illo actu finez ex pte mortale
et ste pte dicit simplr de mundano. Et hoc dicimg ex tone d. 19
et beatus Iacobi apli. Bn sez q amor mundi ex eadem
radice pcm mortale fit. —

m dub. Sed est unus dubius circa pmo modo quomodo contingat amo
rez iste spoalis cum aliq precedere ut finez istius actus
constituat in illo. Et dicimg q. Bonus ee certus q aliquis
ponit finez istum in aliqua re spoali quam amat si ap̃ponit
media que sunt pcta mortalia. P. in rei. P. in pposito amor erit
pcm mortale. —

R°. dicimg q cum aliquis in actu p. in pposito adhibet talia
illicita media, no est pcm mortale, cum tali est tam tali amor ei mitis
sensus finis pcm mortale, dum tq. Ipsa vt hoc aliqui pno
dant qd certa v. g. multa curia, multa exercitia et labor assidui,
sed ista pone in bonus finez ordinati et pone inuenire in hoc
qui statuit nullus admittere pcm mortale. —

Dicimg 3°. q, pcm mortale no fit circa ea multa et prima in
tentione amoris spalis qr ibi bonum aut malum alicuius obiecti
sumitur ex obo et finis supponit bonitate alicui ex obo ipsius nec
efficacia mali exsistit in intentione qr ut inquit aristo. 10. Ethi.
cap. 4. cuius gñs bona delectab. bona et cuius gñs mala delectab. mala.
Deades est tm de intentione nisi qui delectat in intense operatur
his quod dicimg esse in fine sic quod inquit Adrian. quod lib.
7. q. 2. scilicet ee pcm mortale amare res spoales multus intense
qr inquit ille per istos intentiosos remittit ex debito diuino amore
sed hic hec semper est minus scrupulosa. quapp dicimg. 4°. q̃ p̃ dicens
assez. aliquis alios posset ee pcm mortale ex sola circumstantia intensionis
et hoc. P. ex pericolo quod ex tali intensione sequi ut leuiendi
adimplendi aliquod precepti sub pena, sed hoc nunquam est sic dictum
mortale pcm nisi ex ista ipsa ostenderit hominem transgressum fuisse
aliquod precepti p̃ tales intensos amoris. Verum est in q aliquis
homo ipse posset falli in eo q putat intensos sui amoris condem
ee de facto non ee mortale tam, et hi necesse sub maxis diligit
apreciative res aliquas spoales ex ipsis deum ordinate minima intensio
amoris rez spoalium semper est periculosa qr facile transire maiores
apreciationes rez spoalis q̃ in obseruantia legis diuine, sicut ut esse
certum q̃ caueat in ordine ipse amoris rez spoalis maiori apreciative ipsi dei
si oblata occasione, eadem homo absq; alia mora sumeret preceptum dei

ne

2ª 2æ Q. 19ª A. 4us 3us

dic ne amittat cuncta. 2º pot mitensio ee pctm mortale
qz ppr illud magnitudinem obligatur homo alterg actionis
ad quas ferebatur. 3º si cuncta ex intensione minima haberet
obligatur recitare officium diuinum quod quidem patet esse
pctm veniale sm quantitatem negligentie et diuersimode experientis
quas hic qz non est solita discussa pretermittimus. —

Demum dicimg semper periculosum esse hanc humanam amorem
rez temporalium. nam qui volunt diuites fieri incidunt in tentationem
et in laqueum diaboli et in desideria multa nociua et inutilia
que mergunt homines in interitum et dicit apls. 1. ad tim. 6. et
legitur exo. 2. mgnus nemo militans deo implicat se negotijs
secularibus. Per ea quod dicta sunt poterunt explicari et solui
dicta sanctorum quibus videntur aperte omnes rez temporalium con
trariari sicut patet in homil. pentecostes. qz tanto quis
a summo amore dijungitur qz misericordie delectatur. Quod autem
intelligendum est ita ut dijungatur non a forma diuini amoris
non aut ut semper amittat eandem. ut m. dicit. Johannes
Chrisostomus super 1º ethicorum. 32. q. 4. cap. alios quidem amoris habitus accipit
sed magnitudo deformis et contrarius dicitur ex hijs pitagorici
accidere amantibus amorem. quod intelligendum est de
magnitudine amoris que facit homines fatuos ut dicit philosophus
ad alienas mulieres sicut de filias. —

est aliud dubium an qui ppter timorem mundanum committit pctm mortale
perdat caritatem amittendo eam principaliter peccat 2º pctm directum
timoris mundani alterius peccati ad quod se habet agitur
12. q. 72. Ad hunc breuiter dicamg et non est qz cum timor ex amore
mundano veniat bonitatem aut malitiam tunc timor erit pctm dis
tinctum qz amor ipse sicut pctm distinctum ab illo quod ppter timorem
committitur. non est. 2º. qz amor. 2º. sit hoc autem accidit quia non
fine vno mo qz homo ita expresse ponit se amare bonum temporale
ut potius transgrediatur legem dei q̃ eidem ab acquisitione. l. possessione
rei temporalis. alio mo qz quis amat aliquid quod sm se bonum est aut
saltem non est malum ut v. g. amat uxorem habitudinem, obsequium, et huiusmodi
non apponendo expresse quod ppter hoc transgrediatur mandatum dei vtrum
autem obiecta occasione durante illo amore fiant frequentius peccata.
Dico 1º. qz timor qui oritur ex illo amore i. non semper est aliud
pctm mortale et distinctum ab illo quod timoris causa committitur.
ppter qz antea adueniret occasio peccandi et ita timor ille erat pctm

Si quidez amor ꝑfm erat ꝰ aduenient̃e periculo erunt duo ꝑfa
item qꝫ ex eodez timore possit ille homo fornicari aut furari
ꝰ distinctus ꝑfm est fornicaꝯ ab ipso timore. p̃ma qꝫ idem
est ꝑfm fornicaꝯ et periculus.

Lm. ad 2m. Dico 2° qꝫ timor qui oritur ex amore 2i. omis est ipse amor
non est distinctus ꝑfm ab eo quod cõmittitur ꝑ talem timorem. v.
g. si quis negat fidez dei timore amittendi vitaꝫ cõmittit unus ꝑfm in
fidelitate. similiter ez si quis amore studij non audit missam
non cõmittit duo ꝑfa saltem mortalia, alterum qꝫ studet, alterum
qꝫ non audit missaz. p̃ma qꝫ amor vite. L. saꝫ non de tunc herez aliꝫ
tonez malitie, ꝑfi qꝫ ꝑ ille negatur fides. L. omittit missa.
et confiꝫ qꝫ aliꝫ semper homo peccauit duobꝰ ꝑfis aut hꝰ transgressus
aliquod preceptuꝫ qꝫ semper hꝰ transgressus preceptus ꝑ amorꝫ
creaturaꝫ. Adoriebatur aliꝫ solebat distinguere de isto amore
2i. omis nas quidez est cuius moderatio non pertinet ad speciez virtutez
v. g. amor vite, quidez ꝰ cuius moderatio pertinet ad speciez virtutem
ut amor cibi ad temperantiaꝫ, amor studij ad virtutez studiositatis.
dicebat ez ille qꝫ amor primi omis nõ est distinctus ꝑfm si quis ꝑ
illum negat fidez, at v. 2i. omis amor est aliud ꝑfm distinctus qꝫ est
cõtra speciez virtutez v. g. si aliquis amore cibi aut potus alicui faciendi
peccat cõtra temperantiaꝫ et cõtra religiõ. ista sema ꝰ nobis valde
ꝓbabilis ꝯtinet ad specificationez et distinctionem
mechie phisicaꝫ istoꝝ adinuꝯ et ꝓ nam qui ꝰmittit audire
missam ꝓpter cibum. L. sed studium politicum est intemperatum fortis qꝫ sacrilegium.
qꝫ ex inordinato affectu ad cibuꝫ. L. ad studium omittit audire qꝫ
missaz et sicut ille qui furatur ut mechetur magis est mechus qꝫ fur
qꝫ mechus se hꝰ ut sinistrosus fuit ita ez qui omittit audire missam
ut studeat ut comedat magis est intemperatus et cupidus qꝫ sacrilegus
verum est hꝰ qꝫ ad ꝑfm mortale non interuenit in illo casu ex
obiecto potio temperantie, sed ex circumstantia horis qꝫ tenebꝰ
audire missaz et ut comedat nõ audit. Itaq; quod ibi mimus fur
maliter se hꝰ modum ad operantez hꝰ mortuoꝝ tonez examinis
ꝑfi. est hꝰ notandum qꝫ sicut unus ꝑfm sicut duo ꝑfa sufficit con
fiteri nõ audisse missam qꝫ reliquuꝫ quod pertinet ad huꝰ tempe
rantie nõ audit notaꝫ malitiaꝫ, quinpotius posset excusare cõ
uitate ꝑfi ꝓ passiones animaꝫ frequentes qui excusat ꝑ
uitate ꝑfi. quemadmodum si aliquis ꝑ frequentes passiones
nunꝰ noctis ez mimus peccat qui similiter negat fidez aliis fir
tasis simul duo ꝑfa. et hec doctrina aliquid dat ex. d. 19. 12. q. 76.

a2°

22. q. 19. Art. 4us

ar. 4o. ad 1m. no. n. valet ista gna aliquis cōmittit duo peccata & etiam peccat qz si vnus ex illis cōmitteret alterius sālm cum passione posset excusare alterius ultimum.

Art. 4us 4a

Timor seruilis sit bonus. 1. con. timor seruilis ex parte seruilitatis huius qd sit malus. 2a con. timor seruilis sm suam substantiam est bonus.

Quantum ad hoc ar. an simpliciter loquendo timor seruilis sit malus. 1. simpliciter loquendo sit malus distinguendum de illo. et pz qd sit malus sit malus simpliciter loquendo patet per dd. malus simpliciter loquendo existens sm suam substantiam sit bonus ꝯ ex timore seruili. et confirmatur timor seruilis formaliter importat seruilitatem sicut hō actus formaliter importat libertatem. et simpliciter est malus timor seruilis. sed gna qz forma significata est semper mala. ar. 2o. timor seruilis non solum dicit timorem pene formaliter loquendo sed nisi qd bonum cui pena opponitur ametur ut ultimus finis, talis seruilitas ipsa non est mala ꝯ timor seruilis semper est malus et simpliciter loquendo malus. et consimiliter patet dare ad primum. quia nullus diligenter per bonum aliquod simpliciter est malum. sic actus sit bonus sm suam substantiam. et ratio est quia obiectum ꝯ timoris seruilis qui importat ne timere penas ut bonum oppositas ametur ut ultimus finis semper erit malum ꝯ simpliciter loquendo erit malus. qd ar. 3o. ad. 3um. dicendum quod bonum cui contrariatur pena ametur ut ultimus finis est qd hoc quilibet qui timet penas inferni semper potest mutare. sed sequela de illo non habet locum ꝯ sm. d. vbi. nullo contingit qd bonum cui contrariatur pena ametur ut ultimus finis.

Ad obiectum huius difficultatis. dico est qd seruilitas. 2. potest accipi dupliciter timor seruilis uno modo ex parte subiecti ut videatur dicere timor est seruilis atqz dicere timor est mi seruus, accipiendo seruus nomine seruili mali ex parte subiecti prout opponitur filio et eo qui habet caritatem. quo modo non posset dici scientia regalis qua est mala. alio modo potest accipi talis denominatio ex obiecto prout accipitur timor seruilis denominatur sicut timor malus non qua est mala sed qz est de ente bono quod supponitur. 1m. con. timor seruilis quatenus non simpliciter est bonus. sed quidam eius est bonus simpliciter scilicet pena ut fugienda. quo modo dicitur

Elemosyna facta a christe qui nō apponit malū circunstantiaz
bonae est simpr et ipsi obm sit malū. et hic nunq. d. th. dicit n.
q obm timori seruili est pena aut aliquid ei ty ites ex mansue
tatu hoc exemplo sua misericordia quaz constat denotari mste
mez nō ex obo suo sed ab extrinseco. item ex eo quod dicit
diuus tho. quod contingit ni non bene chaez q bonoz aui con
trariatur pena ametor ut vltimū finiz. licet nō est per se ipsa
seruilis tū in causa timori negi mi causa in obo potest se ipso contin
gi a deo se ni non bene chaez quod. z. in pōt aliquis bno mō
actualiter aliomō habituale si quod ez actualiter timendo penaz
amet pcht oppositū bonū tanq vltimū finiz semp peccat mor
taliter timendo penaz et sic est primū mortale timere infernum.
si aut habituale in amet bonū oppositū tanq vltimū finiem
hunc timor seruilis simpr est bonū q seruilis non est
circunstia finis sed in est circunstantia pcti. sicut ille qui dat
elemosynaz in pcto mortali existens bene facit simpr q non
dat illaz sp peiem. —//—

Per ea quae dicta sunt explicat quod dicit d. th. in arº
bº scilicet timorez seruilez manere sm substantiam cuius chaē quod
quidem intelligendum est non sm substantiam mali sed sm specifi
cam entis quae sumitur ex obo. nam si malū inquerentur d.
th. de subia timoris pari ratione posset dicere q manet auaritia
cuius chaē q manet mala ipsa passio. l. habitus auaritiae.

2ª con. Si timor seruilis 2º. tho acquiritur et malo simpr existe cogitando
sicut timor mundanus. ergo est q obm est malum formaliter
quod opponitur obo chaē. est th. obm totum hoc scilicet pena
cuius opponitur bonum amatum ut vltimum finis. item q talis
timor nō differt a iustitia miseriae misi in hoc q ille qui dez
est mali futuri potest istud est malum presentis sed obm iu
stitiae miseriae simpr est malum. ergo iste timor. ex hoc clare
sequitur q ille timor nō est ab aliquo credere ipsam pennam
inferni sit ab sto. sciat nō pōt posse ab sto dare elemosynaz
pro bonis eius. —//—

3ª con. q bona sunt valde periculosa et lutheriani aiunt timorez
inferni et istum timorem filialem est cui quaeritur an timor seruilis sit
bonus distinguere sicut d. th. distinguit et nos distinximus.
ergo est ne videamur confirmari cum errore lutheranorum di
dicamus ee malum simpr. item q in usu th. theologorum timor

seruilis

22ae. Qo. 19. Arus 4us.

seruilij no acupit illo. 2o. no ut dicat seruilitates ob
iectiue sed subiectiue sicut fides informis importat defec
mitates ex parte subi. vbi nota q̃ et q̃ omia in tra den. Iesꝰ. 6.
can. 7. definit si quis dixerit iehenez metuz per quem ad miaz
dei de pch dolendo confugimꝰ. L. a pio baptismo petm
ee. L. pehenz peiorez facere Anathema sit. vbi addit q̃
no dixit timorez seruilez sed timorez iehenez qui
no importat formaliter seruilitatez. vide rosensem th. ar.
6. conc. lutherus. Dicta sunt testimonia ss. et sanctus quidꝫ
pr. 2a. anꝰ. d. tb. scilicet q timore penne inferni fit bonus
actus. 1o. cap. timor dei expellit petm nam quisquis timore
est no pot iustificari. Ysa. 7. ipe pauor vester et error vester
texit dolos in sanctificatez et matth. 3. baptista ad pharisz exi
tabat timore quasi damnationis penaz. iam enim ad radicem
arboris securis posita est. q̃ arba que no fuit fructus
bonus excidetur et in ignez mittetur. et xps dns matth. 10. timete
eum qui potest animaz et corpus mittere in iehenam. ita intellexerunt
sancti doctores. ita predicauerunt doctrinas hanc. xps dns
d. aug. tract. 3. in 1am. cano. Ioan. dum no dus amus. t. hoc
time. scilicet penna inferni et tract. 9. ibi affert exemplum
de secta futoꝝ qui dum no omnes partes calcei sibi mihi
duxit et defert seruz filius quo vinctus calceg. vide d. thom. sup.
Ysa. cap. 2o. chrisost. lib. 1o. de compunctione cordis. tertullianus
lib. 2o. aduꝰ. marcionez vbi cõmendat timorez penaz et augustinus
in collatione 3a. cap. 4. a collatio. 11. cap. 6. q̃ gelasius papa in scripꝫ
tis sanctis aliqua lectionis quibus docentur seruos bene timorez
seruilez expletandum sint iste ex parte seruilitatis que quidez malus est
de hac re vide sotus in 4. d. 14. q. 2. ar. 5o.
Ad tria aliqua posita in prin. patet solutio ex dictis. —//—

Arus 5us.

Vm timor seruilis sit idem in subia cum timore filiali.
conº est negatiua —/.

Arus 6us.

Vm timor seruilis remanet cum charitate. 1. conº. timor pena
separationis a deo includitur in charitate. 2. conº. timor

pnitentie

migtus seruily no manet aug chae. 3. timor seruily sm
Sotum fuag manet aug chae. —//—

No. 1. ño est qo 1a. am°. d. th. est intelligenda no de nuy inclusione sobli
et contrahi mi chae sed como quo passio ñ includim essentia zii
sicut visibile includitur in col. 2do est q est alig habitus timoy
filialy et chaig qui est virtus. —//—

No. 2°. ño. 2°. q qm. d. th. ait malus penne tamq̃ principale timidar
pot hoc. 2r. intelligi uno mo ut admittat timor seruily ociat
ex amore quo quis se amat ut finy ultimy et sic ipse timor
est pctm et idem et si virtualiter ordinat. alio mo pot intelligi
ut principale malus explicitu negatiue qualeng timens penna
mi ferri no timet aliud malus nisi solicitat culpa q obstat in pcto mortale: et iste timor quis dicatur seruily si adhuc homo timet
penas adhuc est in pcto mortali ñ no est pctm sed est bonus actus mo
haliter. dicimg q hoc 2°. mo manet timor aug chae et ex
natura ab illa ira ut sit meritorius alio illo aut priore mo non
manet aug chae. —//—

Dub.m est An timor seruily sit habitus aug v̄ si quis dag actus

Solu. Rñ breuiter et dicimg. 1°. q timor seruily de quo diximg esse pctm
pot ee habitus acquisitus ex multis actibus sicut et cetera uirtutes
2°. dicimg ꝓbabile esse q ei timor seruily bonus sit quidam habitus
ita sentit d th. in 3a d. 34. q. 2. ar°. 2°. ubi ait posse aliquos
multos uti illo habitu, sicut gra gratis data. ex quo apparet seq
no ee habitus virtutis. nam virtute nemo male utitur sed mgr
d. th. sed in sententijs opinionem cois dicimg. 3°. ꝓbabile esse q no
sit habitus. pro q. si ei habitus. 1. est infusus. 1. acquisitus nō infusus
q est in pncipio in quo solus manet habitus fidei et spei nec acquisitus
q presupponit fidem, ut timeatur miserum q̃ virtus nō pot acquiri.
sed in potest quis respondere et bene q per suppositam fidē bene pot
compārari habitus talis timoris ex frequentatione considerationis
miserij unde seq timor actualis, alio cōi acquirat habitus sicut
pot ex gnari fidei acquisitae multis actibus presuppositis semel
fide infusa. Dicimg. 4°. q timor habitus nullo mo est virtus
simpliciter q̃ virtutes augentur multa chae sed iste timor minuit
ex augmento chaig. dicit n. aug lib. 83. qus. q. 36. q est finis
perfectionis imminutio timoris, sed possumus dicere q et aliquis
habitus virtutis ut docet d. th. 12. q. 58. ar°. 3. ad 2m.

Azq. q.

2a. 2e. Q. 19a.

A 2us 7us

Vm. timor sit initium sapie.

1a. con. fides est initium sapie quantum ad essentiam eius.
2a. con. timor servilis est initium sapie sicut prin.m ex.a disponens. 3a. con. timor filialis est prin.m sapie in quantum est primus effectus sapie.

cc hunc ar.m videat d. aug.us q. 36. citata et not.m est quod fides mortua non dr hic sapia quia fides quae est sapia xiana non est sine chae est aut ipsa fides sm se initium quodam spale ipsius sapie quia est cognitio quaedam certa prin.ors sapie et per hunc modum timor servilis est effectus solius fidei, velut dispositio quaedam ans ad sapiam, timor aut filialis est initium tamquam primus effectus sapie.

A 2us 8us

Vm. timor initialis differat sm substam a timore filiali. con.o est quae asserit quod differunt sicut perfectum et imperfectum in eadem spe. Duran. in 3. d. 34. q. 5. inquit hos tres timores servilem, initialem, et filialem, differre spe quia servilis het obm penam sensus, filialis penam damni, initialis het obm mixtum ex utraque pena. quo modo libet aut varietur obm, variat spes alicuius habitus l. actus. quod vo obm timoris initialis sit mixtum vr. d. 15. sentice in ar.o 2o. ubi dixit si aut ppr utrumque timor est initialis. sed sr quod cum ait ppr utrumque d. 15. non intelligitur obm mixtum l. equaliter ppr utrumque sed ppr malum culpae ut ppr obm per se ppr malum penae, ut ppr concomitans. et confir. ita ee quia timor initialis dr eo quod incipit cum chae, sed timor inferni incipit et ante chaem ergo timor initialis accipitur pro filiali co notans ex parte subi timorem penarum. sicut fides informis eiusdem spei est cum fide formata quam conotat informitatem extrinsecam.

A 2us 9us

Vm. timor sit donum spus sancti. 1a. con.o timor servilis non est donum spus sancti sed sit ab ss.o 2a. con.o timor filialis est

est donus $\overline{\text{sc}}^{\text{ti}}$. 3. $\overline{\text{con}}^{\text{o}}$. ad $\overline{3}^{\text{m}}$. $\overline{\text{alg}}^{\text{m}}$. timor filialis nō est bonus.
Iste tres $\overline{\text{con}}^{\text{s}}$ patent ex antedictis. d. Bona. m. 3. d. 54.
dicit timores seruiles esse ex seruilitate et donus $\overline{\text{sc}}^{\text{ti}}$, sed m̄ belli
gendo est de dono cuius accipit. s. pro quadā data ex mia dei
nas ut. s. dixim donus spūs sancti sumpt⁹ accipitur pro quadā hītia
quo efficitur homo bene et suauiter mobilis ab $\overline{\text{sc}}^{\text{o}}$. m̄ quo differt
a virtutibus q̄m ille dantur quatenus homo moueatur a rōne dic
tante, sed timor seruilis nō facit hoēm suauiter mobilē ab $\overline{\text{sc}}^{\text{o}}$
sed potius cum quadā violentia sicut patet, quapp nō est donus
spūs sancti sumptus nec pot dici tale.

Actus 10us

Vm. v. crescente chāe diminuat timor. 1a $\overline{\text{con}}^{\text{o}}$. timor filialis
crescit crescente chāe. 2a $\overline{\text{con}}^{\text{o}}$. timor seruilis q̄tus ad seruili
tatem nō tollit. 3a $\overline{\text{con}}^{\text{o}}$. timor seruilis manet q̄tus ad substā
tiam motus maxe q̄tus ad actus. Vbi d. th. in fine art⁹ timor ser
uilis ille est habitus. Nō est quomō d. th. dicit in 3. $\overline{\text{con}}^{\text{o}}$ q̄tus
ad actus nas certe si timor seruilis est habitus bonus non mi
nuitur per actus chāe, sicut nec habitus continentie vel habitus
luxurie virtutes non corrumpitur sed perficitur actus nō exer
cet nō est 2o q̄ ex ista doctrina d. th. possumus certissime exponere
illud. $\overline{\text{i}}^{\text{o}}$. Joan. 4. cap. perfectus timor foras mittit timorem
chāe foras mittit timorem. $\overline{\text{i}}^{\text{o}}$. quidem possumus hoc de seruili timore
timore. 2o et forsitan melius ita ut timor pene dicatur nō esse
in chāe q̄ non perficitur ab illa sed ab amore proprio, amor
n. dei ex propria tone solus timet deū offensas et q̄ actus cognat
de timore seruili q̄tus ad substās eius et nō solus q̄tus ad ser
uilitatem illius ex eo quod ibi ad sed perfecta chāe foras
mittit timorem, at vo si ille seruilitate timoris loquentium non
diceret perfecta chāe sed quilibet chāe mimma excludit seruili
tatem. item ex eo q̄ ibi reddit tones tales q̄m timor pennas
habet seruilis habet pro obo pennas ipsas chāe vo ex tone sua
propria et audio affirmat habentes, q̄ si aliq̄s constitat chāe hoēm
habere finem nō constitutur reatu mali pene sed reatu mali
culpe potius. ad ultm̄ est in vehementer q̄ q̄ habes pro statu

presenti

Ꝑsenti vite ꝙtuꝫ libet ⁊ iusti peccant venialiter et patiunt in ordinato multi aliquis eo ipso fomite nutriꝫ chꝫ vsq; adeo perficiat in nobis ut totaliter excludat timores seruiles ⁊ huꝫ ad fugam. l. exercitiuꝫ illiꝫ sed nitendus erit opus ut ab ipsa chate imperetur tali timor. v. g. si repente insurgat quidaꝫ magna tentatio carnis aut ire, aut vindicte, tunc quid contra erit infirmi nunimirum ut ipsa caro ciaꝫ vpugnatur nec ꝓ tunc facile est hoc za ut capiatur in dolozes dei ad vincendu tentationem carnis. ——//——

Sed con. 1ª 2ª con. 3. d. th. arguit duzam vbi ꝫ. crescente chate minuit ꝙtuꝫ obꝫ timoꝫ filialis ⁊ nō auget timoꝫ filialis auda chate. sic ang nazꝫ minuitur ꝙtuꝫ potis ⁊ minuit ꝙtuꝫ obꝫ qꝫ potest ptinet ad ꝙtuꝫ obꝫ. consiꝫ hoc. existens in chate imperfecta est in maiori periculo peccandi ⁊ illud magis timet culpaꝫ ꝙ qui est in chate perfectione. ——//——

Rᵉ qꝫ ꝙtuꝫ timoꝫ est magnitudo mali cogniti et potius illiꝫ et nō cognitus amoꝫ boni contrarij. et qꝫ in chate perfecta crescit ex cognitione mali culpe et ipse amoꝫ boni contrarij crescit timoꝫ filialis ꝙtuꝫ diminuatur ꝙtuꝫ potius qua bi non ꝙtuꝫ auferatur ꝙtuꝫ ad rationalis qui potest in aliquo malus culpe. ——

Con. 2ª 3ª cons aut sic alij timoꝫ imperfecti sunt boni ⁊ nō minuunt per augmentuꝫ chatis. Sꝫ nego qam qꝫ ꝙtuꝫ alij timoꝫ boni sunt ad ꝑtinent ad statum imperfectionis et ꝓsperam minuunt in vitij perfecti sunt alij virtuti tutis ꝙtuꝫ perfecti nō sunt in exercitio in vitij perfecti ——//——

Art⁹. 11ᵘˢ.

Sm timoꝫ remaneat in patria. 1ª. con. timoꝫ penē nullo mō remanet in patria, sed excluditur per securitatem eterne beatitudinis. 2ª con. timoꝫ filialis perficitur in patria. ——// hō est qꝫ d. aug⁹ in lib. 14. de ciui. dei cap. 9 relinquit sub dubio an timoꝫ filialis maneat in patria et explicat istud psal. 18. timoꝫ dñi sanctus permanet in seculum seculi. id est permanere facit.

Sed in ꝫ est oꝫ con. 1ª 2ª con. 3. salis est ut maneat timoꝫ filialis sm d. th. ꝙ malus culpe sit potis ipsum nō ꝙtuꝫ regnum dei beatitudinis sed ibi pena penis est potis nō ꝙ manebit timoꝫ pene. Rᵉ secundo qam qꝫ timoꝫ penē nō pot esse nisi cum afflictio timendi. timoꝫ aut culpe per se nō indubie istaꝫ afflictionem qꝫ

qz perse oritur ex chaē dei et ille alter ex amore ppio et
et. prō terea timor mali culpe nō repugnat statui beatitudi
2a solu.° -nis timor aut pene repugnat. 2us. Nz q pēna. 2m. pōt ti
meri tripliciter uno modo ut est in potestate dei ordinantis alterius
ut est mali nisi fine tessiū perse aquisiti illius mali. 1° mo
non timetur pena infernii timore seruili seu filiali et reuēren
tiali quo debet reuerentiam dei offensam et iustitiam ei potenti punire
culpas. et ita in ar° 1°. huius q.ns ad 2m. dicit d. Ns. q timor respici
iustitie dei ubi de ordine timore loquebatur. timor ei filialis
respicit et diuinas iustitias potentes punire ppter culpas. 2°. aut
tm repugnat statui beatitudinis timere eo q amor ppius sub
iecti est periculo amori diuino. —//—

Arts. 12us.

S.m

V. paupertas spūs sit beatitudo correspondens dono timoris.
Con.° est affirm.a. Dedistinctione donorū et correspondentia
beatitudinū ad dona agit d. Ns. 12. q. 69. ex cuius ar° 1° ns tm
est q octo beatitudines quas numerant ibi matth. 5. nō sunt habitus
distincti a domib. 7. virtutibus seu sunt actus eliciti. 7. ex imperati
ab ipsis habitibus ut ibidem dicit d. Ns. in hoc ar° q 1us. actus impe
rati a dono timoris filialis est paupertas spūs que consistit
in abiectione ppter excellentiam et magnificationis per superbiam
. 7. per possessionem rerū temporaliū seu talis actus elicitus a tali
humilitate. Aduertendum est tm in hoc ar° 2m explicando illud
beati pauperes spū, dicta aug.ni lib. 1° de sermone dni in monte cap.
2°. et cap. 4. scilicet q spūs accipitur pro spū superbie et
superbus et dicuntur pauperes spū sicut dicuntur pauperes pecunie
q non habent pecuniam. Alteram explicando est d. Ambro lib. 5. sup
lucam et d. hieron. in matth. cap. 5°. Vz q spūs accipitur
pro voluntate libe recipiendi dei spū dei. 7. secundum hoc dicit q
ex ista ratione explicate efficitur manifesta et rationabilis ordinatio
paupertatis spūs, qui spūs dei ppterea impletionem spūs voluntarie
abiectionis. —//—

Q°. 20. de desperatione

Arts. 1us. Vm. desperatio sit peccm. contra.° est affirmatiua
huic est ibi solutio ad 1m. q. 5. q. 10. ar° 3. dicitur ex d. Ns. sicut
de peccm consistit formaliter in auersione a deo, sic dicit ad 1m. dicit d.

Ns.

tho. q̃ quedaz pcta principaliter consistunt in auersione a deo
quedaz vo principaliter in conuersione. procuig explicãda
uerendo auersiõ a bono in comutabili 2r. posse considerari
uno mõ in gne qui cõis est oi pcto mortali rigtus tale est
ut formicãt ut mortale pdm̃ est consideratum formaliter et
principaliter ex auersione. alterõ mõ auersio pot considerari
sm̃ q̃ spãli quodaz mõ ptinet ad obm̃ specificãz addunt pctõ.
ut odiũ dei no solũ est auersio a deo ut iustus seu nociuus
sed etiã reppit deũ exponere obi ut auertatur illi et detestetur eum
ode hac 2ª. auersione loquitur d. 15. in hoc azº cum ait q̃ pcta
opposita virtutibus theologicis principaliter consistunt in auersione
sm̃ auersio non sm̃ considerata in bõo aquo sed in mõ odiosi
ut qui se conuertit ad pctum ut faciat illud reddere et sibi pcium
stipuletur illud, adhunc cõs modus pot distinguj conuersio ad bonum
cõmutabile uno mõ ut est obis obiõ pcti alterõ mõ ut ptinet
ad obm̃ specificum perse intentus ex emõ primi est ille qui odio
habet deũ nõ hãt obm̃ perse ad quod conuertatur nec pot conuerti
l. ad cõ formicãe. l. adamoz sui ipsius et proximi odio habet deũ
q̃z punit illa. et si loqat aliquis. quod esset obm̃ specificum
istius odij. Rñdeo q̃ est auersio a bonitate dei ut sibi abominabili
quas caret volat cõuertere auersionez fuie auersio offensiua
dei vo in formicãe obm̃ perse ad quod conuertitur homo est
bonum delectabile, et ita ipsa conuersio principaliter consistit
in formicãe q̃z auersio.

Azus 2us.

Sm̃
V. dispensãõ sine infidelitate esse possit. con. est affirmã
In hoc azº est ti. aiã volũ est appetitus bonj in cõi sicut intellectus
pot esse veri in cõi et in simili. falsus est quod dicit. d. 15. q̃ vis
appetitiua moueatur et re particulare. Rñ. 1º. q̃ voluntas sic
non efficietur vera nisi quando volũ versatur et aliquod
obm̃ in particulari. 2º. Rñ et melius q̃ in hac dicta quod
est mites intellectus et volũ, requiritur ad hoc intellectus dei esse mutuus, sic
dicit appetitiua mouet ad particulare re, postea est conside
randus sm̃ rones immediatas. l. mediatas q̃z sm̃ rones simplices et
singulares logice. nam deus ipse est obm̃ fidei et in logica loquendo
aliquid singulare sed in q̃ est valde immediatus sm̃ rones veritatis
sm̃ quas fides tendit in illud dz q̃ intellectus tenuit in aliquid
similis

vnile qz vniuersalia cõsiderant sme ma esterus zão Comi
tatj est m deo si consideretur in ordine ad mus appr, de particu
laris qre no ita abstrahit ab hic et nunc sicut zão veritatj
abstrahit. vñ bñ sit ee q volz odio habeat diuinoz Comitã qñ mihj occur
dent ee bonus qz hic et nunc mihi sic affecto no est mõ habere bonus
diuina et hoc est negare deus a bonũ simplr et ita nõ corrumpi fides p odiũ da
ac psonã in bibliã nec per desperatõ vñ ille qui desperat no negat deum esse misericordes et
2m 2o car cona. conm. l. 45. et solue ar. negare est negare potentes misereri sed
esse potes justificaz alicuig dum viuat sed qui desperat appr judicat no esse
deo hoc judicium sibi non esse potest justificaz ẽ amicus obiectum diuina 2o
a Solu. fides. Sic q judicium illud in particulari. 2r. pot esse vno 2o
no speculatiue altero no practice. Judicium spẽculatiuum
in particulari est de re sm se cuig veritas continetur in
vniuersali vnde nemo sciens continetur in vnili pot oppositum
judicare si judicat ẽ verum vniuersale ut si aliquis sciat q
biz no curvit scit ẽ q petrus est ho, mple est q habet hoc judi
cium petrus no curvit. practicum v judicium despicit eiz appetitus
actuales et dispositiones ñez i alig. v. c. Si judicat aliquis fidelis ẽ
bonas fẽminas no est hereticus imo deficit quidz verum spe
culatiue scilicet q delictũ fornicationis annumerat appr confite
renti, sed no practice erdat eo q appr eig est dissonus zelo
tom practice quo phibet illum actum tegnal dum no est fidelis con
uersatus tale obm, ceterum si aliquis judicaret speculatiue suas spo
nicaz no ee malas simpr taliter est infidelis. dicimus ẽ proprium hanc
bilitẽ q ille qui desperat no habet judicium falsum speculatiue
sed practice quamuis no est hereticus. Item zestatur
3a Solu. q ut aliquis desperet no necesse est ut habeat hoc judicium neq
speculatiue neq practice scilicet no est mihi potis justificatõ
ad hoc judicium sufficit practicum mihi nunq contingere jus
tificatõ. hoc aut judicium no mutauit errorem in fide.
Ea quidem dicta sunt intelligẽdum quod dicat d. 45. mar. c.
Ut finem q multi desperationis sui se conformiter existima
tionj falsi de deo. no est sensus q qui desperat habeat simpr
falsam existimationẽ de deo, sed q appr eig per inadeptiam
aci ille habet falsam existimationẽ de deo. i. q practice habet
falsam existimationẽ no speculatiue.

A2us 3us

Vm. desperatõ sit magnm peccm. 1a. conm. infidelitatj et odium
dei sm se quoniam vita sunt desperationis. 2a. conm. des
peratio ex parte ma est periculosus peccm.

2a 2e. Q. 20. Arg. 3. et 4. Q. 21. arg. 1. et 2

con. 2a con. arg. sic infidelitas destruit spem ergo non est minus periculosa quam desperatio. Rr. distingo ans. destruit spem minus et per se nego ans. destruit conter concedo ans. sed tunc nego quam. nam eius de peccatum mortale destruit charitatem et tamen non de peccatum mortale habet gravitatem odij dei. Unde dicimus quod hereticus in sua conscientia habet aliquam spem et ~~abstrahit~~ a quibusdam peccatis abstinet propter hanc spem. quapropter ex hac parte non ita periculose peccat sicut ille qui desperat formaliter.

Arg. 4.

Vm. ex accidia oriatur desperatio. con. est quod ex accidia et luxuria oritur desperatio sed spaliori modo ex accidia.

Q. 21. de presumptione.

Arg. 1. Vm. presumptio imitatur deo an propriae virtuti. 1a. con. presumptio ut opponitur magnanimitati imitatur propriae virtuti inordinate. 2a. con. ut aut opponitur spei virtuti theologice imitatur divinae virtuti inordinate. 3a. con. minor presumptio est spes peccati in ss. 4a con. ad 1m. gravius peccatum est presumptio qua quis inordinate imitatur deo quam presumptio qua imitatur inordinate propriae virtuti.

notm est quod a juristis nomen presumptio aliter accipitur quam accipiatur a d. 15. in presen. sigt. n. apud illos actus mihi quo judicatur aliquid secretum ~~ex~~ sm se manifestum in alio. vide silvestrum verbo presumptio. hic aut accipitur pro actu voluntatis vitioso quod importat excessum spei, et hoc. 2r. l. excessum spei passionis ~~aut~~ excessum ~~virtuti~~ spei virtuti theologice oppositum. 1o. modo opponitur magnanimitati de quo peccato agit. d. 15. infra q. 130. et ibidem carentius et in summa verbo presumptio. hic aut agit. d. 15. de presumptione ut opponitur virtuti theologice.

Arg. 2.

Vm. presumptio sit peccatum. 1a. con. est affirma. 2a con. minus peccatum est quam desperatio. Sed nota valde doctrinam d. 15. ad 3m. arg. Ubi dicit quod peccare cum proposito perseverandi in peccato sub spe veniae ad presumptiones pertinet et hoc talis presumptio non minuit peccatum sed potius auget sed peccare sub spe veniae quinquam percipiendae cum proposito abstinendi a peccato

et

2a 2æ. q. 21a. Art. 2us. etc.

et temtenda de facto hoc nō est presumptuosum. sed hoc dicimus licitum qz per hoc vr rectę voles mihi firmas in fide.

dub.m 1. Quæritur ec hoc 2o. an qui militat diuinę virtutis speranda bene sine gra et glōria sine meritis sit infidelis.

arg.m Vr qz sit infidelis. nazille hęr errores contrarios fidei quod dant gram esse necessariam ad remissionē pcōrum et meritū ad vitā neccessariū ad gliaz. ille existimat oppositum ec posse. siquidem speraret sine gra venia sine meritis gliaz nemo aut speraret nisi id quod potest.

Rō. 1. Rz ad hāc difficultatem qz presumptio pōt esse cum iudicio erroneo contra fidez vt inueniri in hęreticis et quodammodo est in pelagianis.

ad 2m solū. at vō dicimus 2o. qnō est necessarium vt presumptio semper sit cum certitudine v.g. ille qui peccat ex proposito perseuerandi in eodem sub spe veniæ nō qz iudicet speculatiue qz saluari sine gra, sed qz in suo proposito perinde se habet homo ac si crederet posse sine gra saluari ut diximus de illo qui desperat nō credendo ec fidem qz in affectu suo perinde se habet ac si teneret iudicium falsum de deo et de sua presumptione vt intelligendum est illud prouer. 14. Iustus timet et declinat a malo stultus autem confidit. i. nō sine considerata ista versatur in spe ac si nō esset iustitia dei.

dub.m 2m. Quæritur 2o. an semper sit ibi peccatum mortale presumptio. Rz qz ex eo ec ipsa gra semper est mortale peccatum, sed ex imperfectione deliberationis actus potest esse venialis peccatum.

dub.m 3m. Quæritur 3o. an quotiescunqz aliquis sperat beatitudinem teneatur illam sperare ex gra dei et ex meritis. Rz qz sufficit virtualiter et interpretatiue mitti spē ex gra et meritis ex gra. ea qz ita antea homo cognouit et statuit in corde suo velle beatitudinem ex gra dei et meritis, at vō angelus qui peccauit excluso interpretatiue aut virtuali dei ea qz prohibuit tenebatur exprese velle beatitudinem ex gra dei et mia. et qz de facto nō apposuit illam circumstantiam fuit superbus et presumptuosus ipsius viribus innitens.

dub.m 4m. Quæritur 4o. an spes semper amittatur per presumptionem sicut amittitur per desperationem. Rz ad hoc qz non semper amittitur sicut spei nisi ex quatuor peccatorum speciebus qz pōt aliquis peccare omittendo dictum sperandi, et tm nō vr probabile qz tunc amittat spem sicut nō amittit fidem qui aliquid actu nō credit quod tenebat credere. item dū cum aliquis presumit de diuina mia qua mouetur in deo et vult in illo perseuerare sine hoc statuto dei. ita tale certe vr presumere et tm nō amittit spem. certum qui aliquis

ita

ita presumit q est p destinatq et vult peccare sine hoc probabile est q amittit spm infusq. destruit n. tonez formaliz ipsq spei interpretative. negz n. est actus desperandi tam expresse quam tacitus spes sicut nec est expressus actus erroris ut fides amittatur quod quidez pueniret ex eo q actus fidei non speculativus veritatez.

lege ar. 3. et 4. Quia sunt clarissima.

Q. 22a. De vitijs spei et remedijs.

Arts. 1m. de spe debeat dari aliquod preceptum. Circa est q preceptum de spe est sicut preceptum de fide. non in lege posituz sed preambulum ad legem.

In hoc ar. not. 1o. q ex doctrina huius ar. explicatur optime d. th. 3. q. 16. ar. 1. ubi asseruisse q non erat peccatum desperare quod quidem ita intelligendum est q non est preceptum positivum quia ex se data sed preceptum preambulum. vide quibus modis differunt quomodo sunt consona cum his que dicit hic d. th.

Queritur aut an sit certum vel probabile q sit preceptum spei. ad quod dicendum est quibusdam esse visum ex sacris literis tale preceptum in quibus p modum imperativum admonemur nos sperare deum. v. g. psal. 4. Sacrificate sacrificium justum et sperate in dno. item in psal. 61. sperate in illo omnis congregatio populi. item illa testimonia que 3. q. 17. ar. 1. sunt adducta ad probandum spem esse donum dei quam dicit constare. item ad hebreos. 11. accedentem ad deum oportet credere quia est et quia inquirentibus se remunerator est ubi verbum istum oportet significare. Sed contra theologica demonstratur nam de qualibet actione humana libera necessaria ad vitam eternam est preceptum habitu sed sperare est hmoi ut patet ex conali. habet. ergo 6. cap. 6. ubi ponitur spes tanquam dispositio nec ad justificandum. et canon. 26. dist. qui justificari debent sperare retributionem a deo pro bonis operibus ex quibus constat q hoc preceptum est affirmativum et non solum negativum.

Si autem queratur aliquis quando obligat hoc preceptum. Respondeatur 1o. q tunc homo venit ad usum rationis tunc quod ipse est ad finem ultimum tenetur sperare sicut credere et sicut diligere deum. nam hunc habet constituere ultimum finem de quo lege referente ordinatur.

Dicitur 2o. q non est facile posterum punctualiter definire quando obligat preceptum spei. Sicut nec preceptum charitatis de fide.

Sed Dicitur 3o. q legem tenetur homo sperare ex vi alterius precepti non ex statu obligante ipsum precepti spei. v. g. quo teneatur homo

hō agere ymāz, qua sine spe venie nō fit et tunc tenet sperare.
nō hō peccat duo pcta si hō agat ymāz, alterum aīt pactum ymāz
alterum aīt preceptum spei qz tunc obligāō sperandi solum oritur
ex precepto ymāz. Diāng. 4° qō spacie tempoz sperandi est non
solum in arō mortis sed cū qi mīsuerunt tentationes vehemēte
qua hoīes capiunt in desperatiōē tunc n. tenetur hō facere quod
in se est et sperare de divina venia qz peccō natum illi actui
sperandi ad destruendas pristinas imitatiōes horis et quibus spem
perdiderunt. Dem̄z Diāng qz qui aliquoties in anno habet
actus spei tutis tenet qō ad implendum hoc preceptum Siaut qui orat
aliquoties implet preceptum de oratione. —//

Disputāō hō solemnis est inter theologos an si deus revellaret
alicui suas damnatiōes teneret ille sperare an vero tunc non esset
petenda desperatio. Pro una parte sunt magna auctoritates et quidem
qō ille homo nō obligatur ad actum spei qz 1°. naz per illas
revellatiōes deus nō auferet talia precepta et ad huc obligatur
talia precepta. Pro alia naz si deus revellaret alicui qō esset futura
homicida actum ille teneretur prohibere nō occidendi et peccaret
occidendo. Similiter qñ revellat alicui suas condemnatiōes.
2°. arg sic revellet deus alicui hoī qō condemnabit pro solum
peccato desperatiōis tunc homo ille teneretur sperare deum nō
peccaret desperando et divina revelatiō falleretur et revelatio divina
nō tolleret libertatem sperandi et per cōns negaz obligatio precepti.
3°. arg sic et suppono qō ille hō aliquis fuit talis revelatiō sit mihi
autem ille homo simpliciter loquendo potest perseverare in gra et salvari
simpliciter et sperare vitam eternam. Et consequenter per talem revelatiōem
deus nō auferet aut negat auxilia necessaria ad perseverandum ergo
deus n. ille homo non peccaret nō servando ergo deus et ego viribus
meis nō potest servare et ille homo potest sperare beatitudinem de
auxilio dei et meo. —//
4°. arg sic si ille homo nō teneretur desperare nō peccat desperando et per cōns nō posset teneri ostendere alia pacta
pro sequela qz minor apta accidentem ad deum esse credere
qz est et qō minor tenetur ei remunerator est. item ut ait philo. 8. eth.
via amabile quidem bonum vni cuiq; aut primum, sed ille homo
nō credit deum sibi fore remuneratorem nec beatitudinem cognoscit ut primum bonum et nō potest velle servare precepta
tandem qz nemo qui arat in spe fructus percipiendi debet arare
et consequenter eo quod dicit d. 15. ma2° qō preceptum spei

przambulum

preambulus est ad legem & qui nõ tenebur scire spez non tenebitur seruare precepta. ℣. —

5.º Sequeretur q̃ si ille hõ nõ teneret sperare q̃ tũ quare nõ peccat sperando. est ignorantia sue reprobationis. sz gña q̃ diuina reuelatio mihi aliud facit q̃ velle ignorantiam confirz q̃ sicut presciã nõ ponit necessitatem in obiecto ars. negz vtilit admittendo in re hoc ita negz ma presciã vtilit ponit possibilitatem. imo multo minus q̃ nõ dependeat effectus a presciã. l. ignorantia. ℣. 5.º

Sed pro altera parte sciendũ q̃ ille cui nõ tenetur sperare negz peccat desperando. sunt duo. 1.º q̃ spez definitur q̃ sit certa expectatio future beatitudinis. sz hanc certitudinem nõ potest ille habere negz spem. sz m. q̃ illa certitudo spei sit mobiliter est in mente. patet. quia certitudo spei sit mobiliter est in mente, patet. quia certitudo ille homo sit opposita certitudini scientie. sicut no. Saluabor. nullus scit se posse sperare. ℣. L. art.

2.º diuina promissio est causa imitatiua spez sed deus ipse qui promisit beatitudinem. non est habitus bone operationis ipsum reuelatum certo huic homini q̃ non assequetur promissa. & ille homo tenet credere deo reuelanti. sicut antea tenebatur credere deo promittenti. vnde sequitur q̃ si ille homo scit sibi certum deum q̃ non assequetur beatitudinem. q̃ destruitur totale fundamentum totale spei. 2.º

3.º no. sat est ad spem conseruare aliquod bonum posse assequi sed potest moraliter sed est impossibile q̃ deus reuelet damnationem alicui et q̃ ille speret credat illam. & possit moraliter loquendo sperare. ℣. 3.º

4.º damnati in inferno negz possunt sperare negz peccant desperando. de q. 20. ar.º 1. ad 3.m dicat. d. 45. & negz ille hõ cui fit talis reuelatio. q̃ sicut illi haberent certum iudicium q̃ non euadent ab inferno vita christe homo q̃ non euadet damnationem meam. et confirz nam si ego sco certo de aliquo q̃ ille est reprobus. non potest illi sperare beatitudinem. negz peccat desperando de illius beatitudine et salute. & negz teneor eã sic talis reuelatio. ang. ex doctrina aug. lib. 2.º de ciuit. cap. 24. vbi ait q̃ si sciret ecclia de aliquo reprobo. & no. mandaret orari pro illo. q̃ pro his qui sunt in inferno. & non posset esse spes de illis nec pro eo posset fieri oratio de quo est spes q̃ saluabitur. ℣. 4.º

De hac re disputant doctores in. 4.º d. 45. hadantes an vossas

huiana

huana teneatur conformari diuine in volun. vlā greg. Arim. in fine q3 vlt. dubiū est an posset fieri talis reuelatio, sed supposito q3 fiat talis reuelatio dicit q3 tunc teneretur hō tunc velle suaz damnationē. Alagodensis in 3. Sen. tract. 5. cap. 6. q. 5. dicit duo, alterum est q3 talis reuelatio si fiat debet semper intelligi salua comminatione dictum est q3 de pōa absoluta non potest fieri talis reuelatio q3 illi hō qui fierit talis reuelatio est perplexum q3 ex una parte teneretur sperare ex altera vō non potest sperare q3 non iudicat posse assequi ipsas beatitudines. ar. vō d. 45. de verit. q. 23. nō. 8. ad 2m. Dicit 1°. q3 de pōa ō maria non potest fieri talis reuelatio et si de facto fiat semper est accipienda sm̄ aliquas cominationes. Dicit 2°. q3 admissa tali reuelatione ille homo non teneretur velle suaz damnationē absolute, sed supposito ordine diuine iustitie qua punit peccantes nisi resipiscant. nō hinc est q3 ex parte sua nō velit ipsaz damnationē sed supposita culpa ex parte horū, qui homo si vellet absolute suaz damnationē non se conformaret voluntati diuine sed voluntati ipsius qua quod erit odibile.

Cc. 1m. dictum d. 45. nota quare tenet quare de pōa ō maria non potest fieri talis reuelatio q3. s. lex deū obligat omnes ad spem vere et vita adeo reuelatum est q3 sm̄ leges ō marias oppositum non reuelabitur. Sed contra hoc videtur q3 de facto aliquibus fit illi reuelatum in sacris literis absolute q3 condemnabit. Saliuantū de quo dictum est in sacris q3 erit ipse filius predictionis et nō probabile q3 ipse commisit se de aliquo et ex parte diaboli cum quo habebat pactum et in illo saltem difficit semi. d. 45. —

1. dictum. Ad hanc et huius difficultatis dicimus 1°. q3 admissa tali reuelatione de pōa absoluta quia ō maria ille hō non teneret sperare beatitudinem. et hoc patet ex dictis.

2. dictum. 2°. Dicimus q3 desperando de consecutione finis beatitudinis nō peccat. hoc patet ex dictis. Sed est aduertendum desperatio de diuina misericordia quasi de insufficienti ad saluandum est peccatum magnum et quodam genus blasphemie q3 attribuit deo quod nō conuenit et negat de illo quod illi conuenit scilicet sufficientem ad saluandum deum. quod autem nos diximus in 2°. dicto ita intelligendum est q3 si ille homo desperat de esse actuali quia saluus nō peccat dummodo non ponat maculam in deo, blasphemando de illo tamquam de crudeli aut de insufficienti ad saluandum. quinimo ille nō se confirmat in dicto habito ex diuina reuelatione. —

3. dictum. 3°. dicimus q3 ille nō potest et debet sperare auxilia diuina ad vitanda singula peccata et si non faciat peccatum. sed q3 per talem reuelationem nō

no efficit impetens ad seruanda alia precepta. Sed contra quod si reuelatum illi qui hodie furabitur erit illud furtum erit damnabitur. Nec qz ex hoc tenetur non furari efficit non furari erit bene furabitur et deo peccauit, sed cum hoc bene stat qz habeat hoc iudicium certum speculatiuum ego furabor in qua iudicio nullus est peccatum et per consequens non tenebit speculare qz non sit furandum ac multa alia huiusmodi. Ad primum ergo dicendum qz non repugnat qz ille homo habeat talem reuelationem dilectionem proficiendo qua vult conformari se diuine voluntati Sm ordinem iustitie sue. Nec qz si respiciat ad hoc qz sibi amicissimi quos scit esse reprobos habeat ille homo talem conformitatem proficiendo et tamen quod ex hac conformitate ex ex respectu sui erit altus perfectior qz maxime semper apprehendat deum. Et consequenter beati laudent de condemnatione parentum non Sm se sed Sm ordinem diuine iustitie supponitur culpa. Ad secundum illud psal. Letabitur iustus cum viderit vindictam etc. et confitebitur si quis iustus ignorans quod futurus sit de se ex hoc testimonium habeat bonum conscientie et positus verus seruiendi deo supponat hoc conditionaliter qz non est perseueraturus erit damnabitur nihilominus tamen ista suppositione nihilominus laudet deum et dicat iustum qz est deum et rectum iudicium eius, et proponat seruire deo qz diu sibi datus fuerit iste actus certe est maioris perfectionis qz si certo sciret qz postea qz condemnandus illo actu est maioris perfectionis esset. Sed dicet aliquis qz de perfectione actus non dubitat sed de potestate. Scilicet an ille homo possit tunc non odio habere deum aut diligere deum. Ad hoc qz Dicendum qz erit valde difficile si abundanter suauiter ne moderatus ut homo cui sit talis reuelatio diligat deum sed cum auxilio dei facile est. Nec ad hoc obstabat qz perseuerat diligat hominem deum plures scripsit ita ut neget scripsit non deum quia non ex minima charitate diligitur breuiter iste actus scilicet esse condemnandus fuerit futura fruitio dei amor tamen et illius negatio est qz charitas est participatio quedam diuine inclinationis qua deus diligit se ipsum et alia a se ordinata per spiritum sanctum. qui sit ipsa charitas inclinetur in hoc qz deus vult summum ordinem iustitie fuit iste actus peruenit ut faciant in eis iudicium conscientie et hec est ratio quare eis, quod quidem hic verum non solum in die iudicii sed cum pro laudere iustum de futura vindicta ex ipse postea si mirabuntur dicens. Ecce sic homo Nec qz quis habeat hunc actum in affectu suo si sciret qz

Sm dictum

ad

ad

ad

Sm

Sm

Sm

dem reprobi non amarent deum, peccarent mortaliter & si actu
scirent se esse reprobos adhuc post diligere ex gratia qz actu
non peccaret non qm hec mistio affectu illaz conditionalem
si scirez &c ex gratia qz ad impie nemo obligatur seu opponitur.
Ex his quae dicta sunt ez qd sm abest qz ille ho cui fit talis
revelatio peccet desperando beatitudinem qz potius poterit mereri
augmentum ez si cum illo actu desperationis diligat deum
sed est hic advertendum qz nomen desperatio solet accipi ut hic an
nexas quandaz vehementes tristitias de bono divino et contra
hic affectui sunt blasphemi et odio solent here deum amaz crudelem
quae per hoc distinguendaz nam si desperatio dicat qz nemo ex sim
placem actus voluntatis quo declinat ab intentione beatitudinis
non est peccm in illo casu facta revelatio qz non assequetur ho beatitu
dinem, si autem importet actus desperatio directe contrarios virtuti
spei scilicet determinando a tali intentione beatitudinis per insuf
ficientiam divine miz. L. licibuendo illi qz sit da post et qz sit cau
delig. &. misericors tunc semper est mala desperatio proinde
ut infidelitas et odium dei et talem desperationem here non cogit
homo qz revelatur sibi sua condemnatio fictiua nec sm potest here
actus spei virtus theologica seu actus erit here desperationem
quare non idest retinere ab intentione beatitudinis. —//—

ad 1m m Ad 1m qz per illam revelationem destruitur bo obm spei respectu illius
alie. nisi qz tollitur optimo et sub illis probabile de assequenda tra
situdine perfectiua certus contrarius non assequendi beatitu
dinem est aut eadem ratio de homicidio quod actui fictiuo revelan
nas per talem revelationem non destruitur obm justitie. —//—

ad 2m Ad 2m qz illa revelatio implicat contradictionem scilicet qz aliquis sit
condemnandus pro desperatione i. non acceptas qz illa desperatio
facta revelatione non est peccm, potest sm condemnari p desperatio
nem 2o non acceptas eo qz ille ho non cogitur per talem revelationem non
cogitur deum blasphemare. —//—

ad 3m Ad 3m qz ille possibilitates in sensu diuiso non sustinent ut homo
sperare possit beatitudinem dicta est revelatio de opposito
vni de ad vtrum qm dz qz qz ille homo sit certus de insuffi
cientia divine miz est ho certus de sua condemnatione propter fictum
factum et ideo non potest sperare beatitudinem in sensu compositio sumen
revelatione, si autem talis revelatio excideret ex memoria posset spe
rare et teneretur —//—

ad 4m

22æ. q. 22ª. Artus 4us.

Ad 4m arg. contra. ad pbam dico q̃ apl̃us loquit̃ de facto sm̃ legem romanam. ad arg. 2m̃ q̃ ppl̃us Romꝰ illig hꝰ erat viuere sm̃ vetas rones q̃ diu voluit facere. et potuit dꝫ obligare nos ad multa q̃ facienda absq; promiss̃one vite eterne sed solus ipse hoc q̃ est Romꝰ creator et redemptor suus dire deo absq; alio premio. ad 3m̃ ad 4m

ad 3m̃ dr̃. Sic q̃ ad sperandi bnũ est de facto mi presciti et mi predestinati. Scilicet potiri assequendi beatitudinem ex diuina mia et libertate arbitrij. quateng hoc possibile esse pot̃. vnde necessaria admixtio est ex parte sperantis q̃ nõ sit certꝰ deo ppinante saluari. pro assequi beatitudinem hui possit saltem apprehendi sibi ee pot̃ et tale homo tam certꝰ est q̃ nõ assequetur beatitudinem q̃ est certꝰ q̃ pot̃ est assequi beatitudinem. Ratio est ex parte rei dei. nam bitum iste rei ex diuina reuelatõe. Ad confirm̃ dr̃ q̃ negꝫ prescia diuina negꝫ mia tollit possibilitatem simplicem et absolutam eo quod sed mi diuine prescie vel potius infallibilitatem mi rei. et mia prescia ex diuina reuellatõe tollit rones sperandi oppositum eius quod est reuelatum.

Artus 2us.

m

V. de timore fuit datus aliquod p̃ceptum.

1ª L. con. de timore seruili fuit penne preceptum est nõ quia positum in lege sed preambulum ad ipsam legem. 2ª con. de timore filiali est preceptum in ipsa lege sicut deipsa dilectione.

Dubr̃ ce hec due corr̃ q̃ obligent ista precepta siquidem affirmatiua sunt et arg. q̃ preceptum timoris penalis nunq̃ obligat ad per dam nõ fit preceptum nam sol quia qui credit penne inferni inferni futurꝰ nõ timuerit ppter illa. sed solus ipse diuinas bonitates q̃ nas diligere et ita pueniat ad vitam eternam perdam saluari sine timore penali. Dubr̃ m 1 con.

2º. sequeretur ad q̃ peccans peccaret deus pter alterum q̃ timendum alterum q̃ nõ timet mittatur. 3ª con. arg. 2m̃ 3m̃ 2º sol

nõ datur ipsi aliquod in quo obliget p̃ceptum timoris filialis. misi rone charitatis ē nõ est preceptum de timore filiali. nas qui diligit deum sup oia timet eum virtualiter offensam dei sup oia. ē nõ est distinctum preceptum timoris a precepto charitatis.

4º. arg. sic nullum preceptum obligat q̃ntum ad modum ipsius charitatis

chatis sed solus q̃tus ad subtas actus exapto p̃cepto charis
sed p̃cepto timoris filialis non ꝓt impleri nisi in charé
nó est distinctus a p̃cepto charis. ma. est. d. 15. 12. 4to.
arti. 3. corp.

ad 2m ad 1m ad 1te. dicim facile q̃ timere penam inferni
no est tanta medium necessarium ad salutem sicut credere et sperare
sed solus est p̃ceptus affirmativus quod obligat in
aliquo casu necessitatis v. g. q̃n timor pene nec
esset aliquis alteratus a peto eo q̃ sentiret se no
ita facile se posse ab aversione a peto p̃ premij tunc
teneret ex timore pene inferni.

ad 2m ad 2te. Sz q̃ille qui firmiter nisi id faciat ex contemptu
penam inferni no peccat 2 mortaliter tunc est q̃ timor
pene inferni aliquis grauis obligat sub pena mortalis.

ad 3m ad 3te. Sz q̃ filialis timor cadit sub p̃cepto in aliquo casu
q̃n ipsa charis no caderet sub p̃cepto v. g. teneret aliquis
timore offendi diuine euitare occasiones peti mortalis
q̃ si no timeat timor occasionis peccandi mortaliter obligatur nunc
no teneretur p̃ rumpere in actus dilectionis.
Ad confirm. Sz q̃ fidelis ille qui diligit deum absolute
desiderat nihil omnino teneat̃ p̃cepto speciali p̃mo firmiter
et expresse adhere diuinis, tamen qui diligit deum tenetur
expresse timere ipsum deum timore filiali. Et ad 4m

ad 4m ad 4te. Sz q̃ forsitan aliq̃s posset implere p̃ceptum
timoris filialis aliquis sine charé v. g. si aliquis qui
semel peccauit mortaliter postea cuncta nouit̃ possit timere
admittere cum deum certe talis timor no est filialis, quia
est timor filialis sed tm reductiue quia tendit ex quodam
amore dei absq; dono habituali, non proficiscitur ex timore
filialis. 2o solus

2o solus 2o Sz q̃ sicut p̃ceptum confessionis no
ꝓt aliq̃s implere q̃tus ad sabbatum actus nisi habeat
charé v. g. si aliquis sit in vltimis constitutus et non
habeat sacerdotem tenetur ille habere contritionem quam
si habere no posset sine charé q̃ contritio est vltima
dispositio ad gram, ita charis no ꝓtest homo habere timorem
filialem

filiales qui est. i. ex. effy sapiẽ eo qꝺ sapia est quꝺam donuꝫ dei quod nõ est proie chãe. ad. 1ũ. Proprie intelligendo ꝑ se. Quando nõ adꝺit ꝑ aliꝗ necessario annectitur chãy aut aliꝗ grauitꝫ ex hoc non sit ꝑ se graue ꝑ se de chãe. ——— ℣. ———

Q. 23ª de chãe sm se.

Ante ꝺa cc nomen chãy nr̃m est qꝺ quibꝺam placet cc nomen greuy quod derivatur a charis. in ꝺicit dicit ꝺ. Remigius sup illuꝫ Joan. vlt. diligẽy me plog hꝫ. aliꝗ vo nõ placet ista deriuatiõ qꝺ vbi nr̃a interpres vult ꝺare electiõi veritꝰ chãy nusqꝫ reperitur greca chãy sed aliud nomen quod ꝺr Agapa et semper vbi greca hẽrit chãy semper vertit nr̃a interpres ꝺilectiõ ut ad roma. 1ª Erasmꝰ philoming vehementer mirꝫ verosimile qꝺ qꝺ hoc nomen chãy sit mꝰ vsu valde apud latinos ut apud cicero. lib. 1º de fiñ ꝺor chãy hoñs gratitudo et lib. 1º de officijs et lib. 1º de amicitia, ñ qꝺ hoc nomen importat quemꝺaꝫ amores gratuitꝫ seu liberales ut ꝺemmutat cicero in finibus m lib. 1º de fiñ ꝺor diciens grata diliguntur et arua qꝺ fructꝫ capiuntur ex illꝭ. hoñs chãy gratuita est. hinc dicꝰ apud latinos vt aliqua fiũ grata habita vocabuli chãy quod ligni fiat greꝫ ut sic insinuarent chãy et quemꝺaꝫ amores ex gratia et gratis procedere cuiꝰ signꝰ est magnus qꝺ scribitur cuꝫ aspiratione cuꝫ ch, quod equipollet greco libere quod ꝺ. qꝺ. ceteruꝫ alij negant cc nomen greca mꝰ scribunt a chãy ꝑ, c, sine aspiratione et vocant amicos caros qꝺ sunt cari amici et magno precio hendi. ethi. 3. amicꝰ sodalis nulla est comparatio, sed mꝰ in hoc ꝺr̃ eo latini semper scribitur chãy. ——— ℣. ———

nõ est 2º qꝺ fiat hoc nomen, amor, ex ꝺo de deo centhade et aliqꝺ aptꝰ fruitur ss qꝺ est amor proximi sic et

nomen

nomen chãs dr spalit de deo sicut ecclia cant tu chã
tu auribs ni hymno suimus, sed ds appriat aliqñ ipsi
spui. s. nr q̃ q̃ placet explicare illud. 1. cano. 1 part. dr
chas est. per aprosp. a nob. ss. chãs est ds. sed hic est
obseruandus q̃ quis dr sit chãs et ds dicatur chãs in
hac nomen semp̃ ut importat relatiõ ad creaturas ut
fere. 3i. chãs perfectus diligit se ideo alios ut semetip̃s
et tãm est q̃ nomen chãs importat amorem qui hr initium
in libero arbitrio et non a necessitate hẽ. Unde nõ ut ppria
dicitur q̃ pater ni diuini sit chãs et filius et chãs dili
gat studiose sed amore dilectiõis q̃ necessitate hẽ dilectio filius
et spãs hoc est quod insinuat. d. dion. lib. 4. de diuinis
nõibs vbi ait nomen amoris et dilectionis apud theologos est
q̃ nomen dilectionis. Et dicit auctor dictũ pro chãs
in amr importat hẽ medium aliquod extorum chãs ni notes vñ
uribs manifestus q̃ importat dilectiõis quamdam libertatem
unde ex hoc magis accedit ad finem aliquid ipsa chãs di amor ex hoc
et dem̃ in patria recipit perfectas vires amoris p̃ maius
hñt absq̃ aliqua libertate sed adhuc de dicitur ibi chãs eo
q̃ initium sunt ni libero arbitrio dei creato. Ex dictis est
quare ipsa ogia mã dicantur chãs q̃ procedunt ex liberali quadã
dilectione et combibus ipsum appetentium quare nota chãs. s.
agathã ut adnotauit Lagmg. i. ad comm. ic. tam nõ est mos
ducere ethicas causas vbi loca egre ponit agathon ergo illo
epla sunt canonice hi sunt ni epla huius maculã consonantes
obtendes vox greca ponit loco epulum. —//—

Artus 1.us

Dm. chãs sit amicitia. cõe q̃ chãs é amicitia hoiã ad deum.

Dub. In hoc ar. Quaritur an ppriũ loquendo sit amicitia
inter deum et hoiẽs. Pro hoc adducitur arist. amicitia ppriũ loquendo
Lare. quendo debet esse inter equales ut docet augo. 3. ethi. cap. 5.
et. 7. ex hoc in fedro dixit amicitias et equalitatem
vñ prouerbialiter dicitur nõ bñ cõuenire nec in uia sede
mediocrem magestatem et amorem sed interdum et hoc est in finita
quidem inequalitas in qualibet professione. Confirm. ex arist.
9. ethi. cap. 3. vbi docet q̃ amicitia quid est sm̃ totum

no solus solvitur Si alter videtur eligat sed etiã si alter
in magnas virtutes erigatur ut sit inter illos magna distantia
Ad 2m ex ab. 2. magnus mos aliqs vbi expresse agat 2m.
amicitiã esse inter duos et hoc
confistit in societate ut 9. eth. cap. 7. etiã docet
ipsemet aristo. sed nos nõ possumus cum ipso deo conversari m
3m. quẽ nõ est amicitia. —
3. arg. amicus dicitur aliquis et debent de omni, sed nos
nihil possumus afferre ipsi deo, neq; ipse deus nos
corrigat suas vel nostras scias quẽ nõ possent esse amicitia.
4m 4. arg et constat amicus debet aliquid opari pro amicum
et nos dicimus pro aliquo, sed deus operatur minus pro semetipso
ut dicit proclus. ig. quẽ nõ hic homines amici. —
Dicit ipsemet aristo. et plures multi dixerunt de amicitia vltm
quod non potest inveniri inter deum et homines. v. g. quamvis sit
cognita et non latens ipsis amicis. 7. ethi. cap. 2. dour aristo.
dicat benevolos esse qui se se amant latenter, sed nos quo
modo amamus deum nos amet, et an nos amemus illum quẽ nõ est amicitia.
Item amicitia aiunt quod nõ est ad plures. 8. ethi. cap. 6. sed
deus est ad plures et ad deos se extendit quẽ nõ est amicitia
et cap. 5. in quit quod dissolvitur amicitia per diuturnas absen
tias, nos autem absentes sumus et peregrinamur a deo quia
sumus in exsilio quẽ nõ sumus amici. —
a
Sit 1a an. certum est sm fidem et veras amicitias inter deum
1. am et homines. et in vtro testam. sapie. 7. infinitus est n.
thesaurus est hominibus quod qui usi sunt participes facti sunt
amicitiæ dei. et in psal. 138. mihi autem nimis honorati
sunt amici tui deus. et in cantica dilectus meus mihi et ego illi
et ipse est amicus meus filiæ jerusalem. et rursus surge propera
amica mea. et rursus in novo testam apertius dicit. ioan. 15.
iam non dicam vos servos sed amicos quia non quæ audivi a
patre meo nota fecit vobis. item vos amici mei estis si fe
ceritis quæ præcipio vobis. et jacob. 2. cap. de abra
ham quod amicus dei appellatus est. rursus autem ex ipsa
diffinitione amicitiæ est. n. amicitia mutua amor aut bene
voluntia, sed deus non amat et benevolus est nobis. igitur deus
2a Co

redamant ipsaz deuz et illi bene volunt ipsi ipsi deuz &c.
Sed pro hui⁹ rei explicatione nota 1° q hec benevolentia semper
fundatur super aliqua cois hui⁹ bonitate ipsa no ponat
expresse in diffinitione amicitie q. in fundam. benevolentie
q. fr. aliqui vellit bonu⁹ alicui fieri no sit mihi quatenꝰ
in illo bo cognosco aliquid in quo assimilamur. vg. cui ex duob⁹
vnus alt⁹ placemus alteri magis benevolum et affectum gerit
q alteri, quia cesse cum his necessariaz in aliqua similitudine
complexionis naturaliaut alicuius pulchritudinis aut eloquentie
quas ipsas ad⁹az estimamus et tanqz nobis conuenientes. et mihi
est q ch illi bne volumꝰ secundum se et ipso.
2° nota. q ipsa due spes amicitiaz fundantur vnius
modi amicitias ut arist⁹ dicit. 7. ethi. cap 3. et lib 2. mag
nor⁹ moraliaz cap. ii. tres spes ipsa numerus amabiliu⁹ hoc est
bonu⁹ in quib⁹ est cois fundamentalis est. n. quedaz bonitas
delectabilis, quedaz bonitas vtilis, quedaz voluptabilia, et de ista
tres vltimis ponit vanas ones amicitiaz. v. g. amicitia eq qui
emit ab eodem quia arist⁹. cap. 3. dicit. in qua esse fidelez
et sua no expedit ni fallit. pl⁹ vtilitatis pot reduci ad amicitiaz
voluptuarias q ea⁹ nati delectantur comito ipso eo bonato,
item amicitia militu⁹ pot reduci ad amicitias honestas q em
militares honeste faciunt aliqui⁹ erit amicitia vtilis aut de
lectabilis.
3° nota. q no dicuntur iste spes amicitie quasi dividente
eng ipsi⁹ vnivoce, sed dicuntur spes hoc est multi varij amicitie
q. n. diuisio ista amicitie analoga sicut diuisio bonu⁹ in honestu⁹
vtile et delectabile. nam amicitia vtilis et voluptuaria
ut docet arist⁹. 7. ethi. cap. 4. simulantes sibi inuicem amicitia
honesta dicit suos amicos. patres et comunes. q tales
amici no imitantes ipsos sed vtilitates vel delectationes et de talis amici
cijs inquit ee amicitia per dem cap. 3. et 4. perfectas aut
amicitias dicit ee illas bonos et sibi ee permanentes q propriam actum
a virtute, et hanc continere ois quae inuenimur in aliis amicitijs
sunt. n. honesti amici sibi maxime faciendi et valde vtiles sibi inuicem
preterea sint amici. colligamꝰ q sine virtute no est vera et
perfecta amicitia et ipsas similitudines et analogias.
2a Cor. Sit 2° con. amicitia qua est inter deum et hoies. iustos no est
vtilis aut delectabilis. sed honesti. sic nam ex vtilitate parte
non est ibi benevolentie vtilitas sed ipsa nuda et pura delectatio

sed

22ae q. 23. Art. 1us

sed bonus ipsius amatur honestas. nas dei vult nos sua bona
nos ppr suas utilitates servire nr utilitas sunt nra delectatio
illius juxta illud Job. 22. quid prodest deo si justus fueris
aut quid ei conferes si immaculata fuerit via tua. nostra ergo
charitas voluntas ipsi dei bona sua ppr ipsum quae beneuolentia
dicitur ex qua nile retribuere per quas efficimur diuine consortes
ng et fundatur ens in promissis illius qua firmiter credimus et
quibus nr ipsius spes nra qua bta expectatio premii est charitas. sed
in ipsa charitate refert spem ni deus ppr ipsum. unde ha amicitia
continet utilitates et delectationes magis ut media ordinata
ad finem.

Ad 1m dicendum quod sicut dicitur viii. ethic. cap. 13. ad 1m
tripliciter sunt amicitiae scilicet honesti utilis et delectabilis alii
sunt pares amicitiae alii impares. unde in amicitia honesti pot
esse inequalitas minor amicitiae. Et hoc cap. 2o. sed est aliqua
proportionabilis. nas excellens debet honorem in retributione amico
de suis bonis ut assimilet sibi. Et quia amicus debet pau
perem amico diuitiis assistere et ideo maior est amicitia debet
exercere maiores diuitias donec fiat potest equalitas et prosperio
nabilis. inferior aut amicus non potest conferre superiori nisi honores
et officia debita amicitiae fiat recompensatio potius nas hae tres eadem
bona quae accepit in fecit recedit amico quodammodo agnoscit se ab
illo tanquam recepisse et vult et ostendit hoc. Et hinc ortus
fuit modus ille et loquendi latinus, accipere pro
hoc quod est gratias agere. nam qui alias accepit gratis se accepisse agnoscit
scilicet et excludit voluntatem amici. dicit hoc ipso quasi reddit
aequalitatem. Inter quos est amicitia nra aut deus primo amat qui quidem
non nos ibi bonum nostrum, scilicet potestatem nostrae amicitiae postulare
sed hic conducit nobis fuit potest conferre deo ut justissimo et
nos filii amici et meliores. juxta illud sic deus dilexit mundum
ut filium suum unigenitum daret eos. item sicut deus fuit potest finis
equalis nobis juxta illud ego salut. 4. misit deus filium suum factum
ex muliere et factus sub lege. et 2. ad corinth. 8 qui cum
dives esset propter nos egenus factus est. et denique maiores hae
dilectiones nemo habet ut animam suam ponat qui pro amicis suis.
ad roma. 5. commendat autem charitatem suam deus in nobis. q. ad
immica. cum adhuc peccatores pro nobis mortuus est. unde ibi

amicis

amici dei hec ora benefitia referant deo, et aliis ora bona facilis
facificant in honorem amici qi origo et bonum fontis, qd aut
vltro de no bñe animaduertunt nec humanæ deiformis maiestas
et amor verificandus est inter homines. L. erit explicandus de mage
tate sm se conferat ista mihi aliquo mō proportionatur et ferri
in eum et ad mutuum nam ut in verbis aliud est amplexus vi superioris
obiui cui reuerentia maiestatis. est n. in quit Dion. 4. cap. de
diuinis nobis amor vt qualis, amatiue sui ipsius et no finem
sed in eum qui amat potius transferens. Item deus noster ad eos humi
liatos ipse suscitans a terra inopem et de stercore erigens pauperes.
Ad conclusionem qd arisp. Cognitum de amicitia ac qualitatibus inter
eos aut ipsius vita et esse fundatur illa amicitia in mutua
vtilitate honestate operationis, qua delectatio esse non potest in operatione bona
amici sine bonitate existente in virtute et actione sanctitatis
at vō non sic est in christo qui est quidam ex mixtis amicitia nra
ipse deus et nos licet sit excellentia hui semper nobis cum ut operem
operatur spiritus auxilium, et vbi bñficium ipse melior est tanto pot abolere
amicitiam at magis ipse doctor tanto cum discipulis pot maiores
amicitias exercere qui fundetur in recipiendo disciplinas illius
magistri. ita ma ostio christi subordinata est operationi et dilectionem
dei erga nos et sua dilectione facit nos amantes. ℣
ad 2m. arg. 1e. huic tangitur spalis difficultas An stando in solo
con. lumine nali sit nobis amicitia cum deo. et pmum conclu
qd amicitia inter duos et nobis non est nisi christum, amor n. quem
ho exhibet vni alteri nō pot esse erga duos nisi est amicitia. hñ ex do
trina d. th. ad 1m. qui vbi distinguit 2os. vitas nobis alteram
exteriorem sm nam sensibilem et corpoream, alteram sm mentem
spiritualem, et sm istam solum ait de conversatione cum deo et angelis
in isto statu imperfecto et postea perfecto, et qd christum et qui est finis
amicitia imperfecta est in hac vita. CC quam dicitur est ad
veritatem qd nobis vitam sensibiliter et corporaliter non habemus d. th. intelli
gere ipsam vitam sensibilem precise sm quam nō conuenit cum
bruto sed vitam sensibilem ut scilicet rationalem. sm tamen rationalem
quatenus habet ex sensibilibus non potest fieri cognitionem
nec actum. nam perfecte sm nam sensibilem precise animi ipsius nisi
non pot inueniri amicitia sed quatenus illa subest rationi.
2o. notm est qd ex cognitione rei sensibilium non pot humana
ratio elevari ut sibi det operationis qui sit conversatio cum deo imme-

et

et cuz angelis. hinc est q amor naturalis ad ipsum deum non posthere tonet amicitie q non est naturalis a principio creationis cuz ipso deo. prea q deus non revelat aliquod secretum gratuitum quin prius lumen naturale ipsum est debitum sibi secundum naturam, ipsa vo dilectio est bonum honestum naturale. Si aliquis dicat q deus contrahit cuz ipso hoc. Respondetur q est contractus et naturalis pertinens ad auctorem naturae qui unamquamq creaturam gubernat sibi modum suum speciem q. Si vero aliquis dicat saltem ex ad amicitiam ut deus gratuito dilexerit nos et ipsum et quod homo per charitatem et ipse fuerit ista gratuita dilectio fundari amicitia. Ad 1um q. antiqui non cognoverunt istam gratuitam dilectionem. q putarunt deum esse cuz naturalem omnibus. deinde ibi dicitur q possemus naturaliter q deus liberet a duxerit mundum suum ad eternum finem in gloria hoc ipsum est cuz naturalis quidem fuit illud non post fundari amicitia spatialis ad deum sequitur non est donum gratie creatum tonale. q si vero obijciatur q deus non solum dedit esse sed etiam esse tonale. Ad 2um doctrina d. 15. 12. q. 1ª. ar. 1. ad 2um. q ipsa natura data non dicit gratiam q includit debitum tantum ut quod addit esse tonale supra esse quod homo non est ex gratuita voluntate dei sed est naturaliter hoc quod in sua definitione includit tonalitatem quia in nouissima radicatum et fundatum in naturalibus nisi divina potentia sunt illa creaturae determinate natae in divino nutu ad hoc ut ad ipsum esse amicabiles dei et non pendere ex voluntate libera dei quidem libera et gratuita ad existendum ipsum esse q autem honestum tonaliter nec est in deo ab eterno. Et si vero minister aliquis potuit deo fame hodie stultus et mutus et claudus et gratuito addit istam perfectionem ac per consequens hac amicitia fundari aliqua amicitia. Ad 2um q iste perfectiones sunt membrorum fieri non naturaliter cognoscantur et ideo non est sufficiens fundamentum ista dilectio ad amicitiam q deus dilexerit ad conferendum illa ad modum est naturaliter sicut contigit ad faciendum equum equus perfectus. L. cum claudum. eum non intelligit homo in homine beneficium spatium providentiae dei erga seipsum et non posset diligere amore quodam amicitiae quod debet fundari in spatium gratuita dilectione. Demum si obijciatur non teneretur homo amare et colere deum agentium naturaliter et

gra

dei ē ēere. quod est cōm illud ad roma. 1°. qui cuz eō
mo⁹ sunt deuz nō sicut deuz effic⁹ sunt ⁹ff. Tr⁹ quō
seq⁹ dat⁹ qz amor debet⁹ nat⁹ summo et primo bono
et cultu debet⁹ ex justa qua est religio tamq⁹ auctori
uniuersali et primo principio bn ōia sunt esse, quod obligat
nat⁹ mest hominī qz nat⁹ est cognoscibilis huiusq⁹ principij pmi
at⁹ nō est debitus sm rōnes amicitię quā tangunt aliquas
spales dat⁹ factas a bō amico. sicut nō est tenend⁹ regem
honorificare et ⁊ non bō sunt. l. ponit esse amicū regis
sed illi hm ad quos ipse rex spāliter se habet colendo cuz illis
conuersando se exhibendo, et conferendo spālia beneficia. ——
ad 3m arg. Tr⁹ cuz dno cāte. Inisto loco p bona quā nos
volumus ipsi deo sunt ⁊ 2ā. dicta quidā sanctorum ipso
q uidā sunt ad ipsum ut insinuatur apocalip. 7. benedictio
claritas et sapia et gratiarū actio, honor, virtus et fortitudo deo
nr̄o. Nō claritas, sapia, fortitudo mi deo sunt, sed benedictio
et gloria actio et bona sunt ⁊ nobis ad ipsum deum. quā ōia
ex ōtate volumus ipsi deo et amplectimur nobis q ita sit deus
sed hō bona ipsa quae sunt ad deum nō solum complacent nobis
q illi tribuantur sed ēt dilectio amicitię illa et fruitio, et hoc
tamen qm̄ nō attribuuntur deo sm̄oi dono nostro illud vi
prauaricante et tabescebam qz eloquia dei nō custodiuimus
et hoc sufficit ad rōnem amicitię q nos aliquid optem ad ho
norandum deum ppter ipsum bonitatem q̄ nam diligimus, est aut
peraccens ad rōnem amicitię q deus nos magnificat ⁊ spāliter
dei ⁊ conferat nobis bona sua prout sumus capaces illorum et
dum timor boni supplicij dat nobis ut fruamur illo sicut est.
ad 4m arg. Tr⁹ q̄ ⁊ dilectio ppter supplicij tamq⁹ ppter vltm finem ōia operan
te diligat, hō amor eius non est amor concupiscentię ut ⁊ dilectio
sibi ōia ut efficiatur melior, sed potius ōia meliorantur tamq⁹
dum ad ipsum referuntur ut ad vltimum finem. et quidem
admodum pater qui vult amicum suum ipsi deo tamq⁹ vltō fini
vult illum magnum bonum honestum. nec ille est amor con
cupiscentię sed est perfecta amicitia, ita ⁊ et multo magis
q̄ deus amat nos sicut est amor amicitię, Pro cuius ⁊
plicatione aduerte q si imaginem esse duos deos alterum

corrigeuz

amicus meus. alterus horum bonorum ultimi finis, ille
deus amicus vellet nos alteri deo qui erat ultimus finis sm
tonez amicatiã. Dicamus & q̃ per dictum q̃ attingit ad tonez
amicatiã per actus communiter q̃ sit ipse amicus idem et
ultimus finis et ita per dictum est q̃ velit nos sibi tanq̃
ult⁹ finis q̃ueq; ipse deus ex hac sua fit ultimus finis. Ex quo
sequit q̃ no possit nobis velle mala bona nec exercere
malorez actus amicatiã q̃ referendo nos ad suum bonum ad
ultimus fines. —//—

Ad 4m dicendum. s. Rñ q̃ chas mi hac vita est mag̃ sibi ac
perficitur mi patria mi solue ad Lm docet. Ts. quare
no est inconueniens q̃ dum in chas est mi fiat ex offi
catur quibus perfectionibus quas ad perfectã amicatiã
postulat. q̃ aut̃ no faciat nos omnino amicos ex q̃
certo et infallibiliter ad non cognitum no destruat spem ipsius
amicatiã. sicut in patry vere homo est sm spem q̃ueq; careat
quibusdam perfectionibus nõ n. potest omnia scire. —

Ad 5m Rñ q̃ sufficit ad tonez amicatiã q̃ sim⁹ certi humano
modo q̃ deus nos amat et sumus amici dei. Talis autem existimo
bonis consistit ex bonis operibus et ex beneficijs ad deum,
qua pcepta in credimus ut q̃ pter nos factus est homo q̃ dat
nobis gratiam meritorum et ex alijs per sonã alibus beneficijs
q̃ nos eripuit nos ab aliquo malo aut consecutionem q̃ det nobis
tempus penitendi dicitur. quia quidem possumus cognoscere
ex indicijs conuenientibus q̃ constituant nos in gratia dei. id quod
sufficit in humana amicatia ut ex magna conuictudine
noscamus nos amico placere non n. aperte videmus occulta
cordium illius, certum q̃ chas sit ad plures non tollit tonez ami
catiã q̃ pse no est missus ad unum deum ad alium vel ipse
sicut amicus petri amat eum familiariter ait ipse petrus. domus
absentia non destruit tonez amicatiã ni chas. sicut destruit
humanam amicatiam q̃ officia chatis exhibentur deo et absentes
ex occultis. hoc est non videmus. certum tamen est
p gratiã et virtutes nobis p chatem. qui n. manet in chate in deo

deo manet et deg mi eo. et ita loquim̃ cuz deo per orones
et fides, et ipse loq̃ nobiscuz p bona ria p̃ria. Sic illud
quod mi contigit de le vos dilecti mei et dulcedo mea vos mihi.
est uz nobis presens in sacro altaris ut qus tadie coalescere
simul amicicia. amicicia v̄ humana nulla tepestate absencia
qz illig officia no ̄ ponit exercui in absencia. et ideo si amici
absentes se diligant chae hm̃ absalest q minuatur amicicia
qz poti solet exercere desiderium fuerit amico. nuz officia
chas in absencia exercentur. Dem̃ notandū est q sicut diuī
comitas eminenter antinet oēs perfectiones creaturas sic amor
ipsius dei et amicicia dei continet oēs gradus amoris et amicicie
qui inueniuntur in creaturis separatis. unde ista amicicia diuina
uocatur in scripturis. aliq̄. significat sicut
amicicia ciuilis et domestica in odine ad finalez ut ad ephe.
4. estis ciues sanctoz et domestici dei, aliq̄ explicatur nobis
hec amicicia per comparatiz serui ad dnuz eo q quidquid per
fectionis est in creatura a deo conseruat et confert, et quidquid
est dñi est. unde ipse seipsum sepissime iactat se esse seruum et amo
amici adoptiua uocatur et honoris, sicut dns sic appellatur p Ysaiaz
. 42. cap. Ecce seruus meus suscipiaz eum etc. aut tuo q seruire
deo regnare est. et apocalip. ubi dr̄ q̄ serui eius seruient ei et
videbunt faciem eius semper q aut dr̄ Joan. 15. Iaz non dicaz
uos seruos sed amicos meos ubi ut dns significans eos uoluerit
tao seruis et amicis intelligendus est sm̃ quandaz ppietates que
inueniuntur in seruis qui no voluntarie seruiunt. unde dr̄ sm̃ hanc
similitudinez et methaphoraz de timore seruili qui no est uere chas.
et ideo si in seruo consideratur hec ppietas q quidquid est dom̃ est
et q seruatus est in uita ab ipso deo illa qui sunt magis amici
a facto seruili aut facti deo hetis fructus uius in sanctificae
finez h̄ uitam eternaz ad roma. 6. plea aliq̄ explicatur
hec amicicia quaz habem̃ in odine ad deum et in ista uita
p amicitiaz quid est miles militie in odine ad deum cui illud
nemo militans deo implicat se negociis seculariby, aliq̄ p ami
cicias quid est miles sponsus et sponsa explicatur hec amicicia
inter uxorem et uirum, huius similitudo est cantice
et 2ª. ad corinth. ii. despondi enim uos uni uiro uirginem castam
exhibere xº. aliq̄ explicatur per amicitiaz quid est miles stes
in odine ad xm̃ sicut dicit ad hebreos. 2. ppter quo no confundit

stes

siue est vocare. / qui fecerit voluntatem patris mei ipse mihi est frat et soror et mater. modo aut maxime videamus ad explicandam hanc diuinam amicitiam est per comparationem amicitie filii ad patrem ihu xpm illud .1. ioha. 3. videte qualem charitatem dedit nobis pater ut filii dei nominemur et simus ut ioan. 1º. dedit eis potestatem filios dei fieri. in hac comparatione explicatur optime nra dignitas in qua diuinam et explicatur in qualitate in eo quod sumus filii adoptiui per gratiam adoptionis, explicatur etiam tanta nostre amicitie dilectio qualiter nos diligere debemus diligere scilicet ut fratres sumus. patrem illum .1º. petri .1º. cap. ipse quod diligenter attendit genitali non ex semine carnali sed spirituali per verbum dei viuum et de timore comparatur fit sermo scripturarum in nouo testamento vbi deus patet sicut nostras dilectiones. ——— ℟ ———

Aꝛt. 2us

m.

V. charitas sit aliquid creatum in anima. 1º con. est manifestum est quod ad actum charitatis in nobis existat aliqua habitualis qualitas supernaturalis. 2ª. con. ad 3m. 3m. fatendum charitatem esse quandam similitudinem quandam effectum nisi similitudinis et virtutis agentis. In hoc aꝛt. 1º. mst. est quod charitas ex nichilo in nobis ipsum verum est quod opponitur sit valde temerarium et error primus de quarto distinctione solut. vꝛ. q. 3. aꝛt. 4. nos disputauimus q. 63. aꝛt. 3. tam est quia vbi ex quo ponit intelligi testimonia scripture sancte ponamus habitus in substantia. b. g. ad roma. 5. charitas dei diffusa est in cordibus nostris. dicit sanctus non se non posse diffundi sed per hoc quod constat aliquas substantias creatas. et si aliquis dicat quod sufficit actus dilectionis in nobis existens ad hoc quod verum quod charitas dei diffundatur in cordibus nostris. hoc est inconueniens. tum quia sequeretur quod quilibet dormiens amicitia dei non est diffusa charitas dei in cordibus eorum, tum illi dicuntur manere in charitate et deus manere in illis et ante in canonica iohannis. 1ª. 4. cap. 7. aꝛt. quia iustificamur per iustitiam nostram in nobis existentem et quia fides spes charitas infundantur in ipsa justificatione. et canon. 11. dicit quod charitas nobis infunditur et in clementina vnica de summa trinitate et fide catholica ad tollendum omnes errores asserentium infundi non nobis gratiam et virtutes

Theologica

theologica. in illuminis nō est error in fide manifestus negare
chām esse aliquid, dicēt. n. aliquis q̄ est aliquid creatum
inhereus alij, seu q̄ illud statim. l. relatio. l. quidam
vltra tudo vōlis quia nō distinguitur a volle. est tm̄ error
manifestus in fide negare chām esse aliquid creatum in ipsa
ara. hoc n. est distruere totum inherentiq̄ quas definit
conciliū trid. en. ni caro. io. vbi s. q̄ chās nobis inhereat.
vnde sequit q̄ doctrina magri sententiarū nō vta intelli
genda est q̄ spūs sanctus inhereat ut aliquod accens inhe
rens subo, sed voluit docere q̄ effectiue spūs sanctus
suplet vicem habitus ad inducendus actus chāe, magi
tabatur aut mag. sen. q̄ sicut in patria erit
diuina vnitur intellectui p modum speciei intelligibilis ita nūc
deus absq̄ spē creatam det deus, ita vōlis absq̄
habitu diligit deus q̄ spūs s. vnione sua suplet vicem
habitus. Sed falso est magr sen. nam vbi in patria lumen
glie influxus quod se tenet ex parte pōtis intellectus
ad videndas visiones, spes aut intellectui viatori nō se tenet
necessario ex parte pōtis sed ex parte obi. q̄ obm ipsius
pōtis sunt mirabiliter sparsim in multis non q̄
est altera spē et similitudine distincta ab obo et quod
est infinite mirabiliter perfectius in mō vnitus intellectui in tone
obi fortis habitus chāe ponitur nō ut prius effectiue
ex parte pōtis ad actus producendus sicut lumen glie
intellectui nūc ad videndum et ad videndum diligendum deus.
de semia v. d. aug. et hoc quod est ponere aliquid creatum
in ara ad diligendum deum huius m. d. 18. ni solutio ad 1m
ex positio duplex vocis quoy altera vetus lib. 8. de ci.
cap. 7. et 8. alberd in lib. 13. cap. 17. et 18. qui
explicat et apud ipsum dm̄ in lib. de spū et littera cap.
32. vbi ait q̄ chās dr esse ex deo q̄ dilectus nos
facit sicut justitia dei q̄ eā mouere justificatus, et omne bonū
q̄ salutē nos facit, fides q̄ fideles nos facit. vta chās
mea dr chās dei q̄ dimanat ab ipso deo pr̄ illud ad
roma. 5. chās dei diffusa est in cordibus nr̄is per spūm
diligimus nō qua ipse diligit nos. et in libro de moribus

ecclie

dalq cap. ii. inquit chas ee obtutus quarus mea affectio sit certissima coniungit nsr deo. et in lib. 3. de doctrina xiana cap. 10. chas vocamotus ai ad fruendu deu ppr ipm. vide illud Hact. 7. sup. 1. caro. Ista. dilla verba deg chas est. —//—

Prea cc illas ppositiõs quas ponit d. th. in ar° q nulla ho
virtus moliniat ad actus suos sicut chas. nstr est q quis cog virtus sit qualibz per quas poa moliniatur ad actus mo q 1a moliniatio est amor illa virtus magis moliniat ad suos actus quo sm eandas suas est amor. alie vo virtutes cadem moliniant qualeng participant modus amoris. unde dixit alius in lib. de moribz ecclie cap. 14. q quis virtus est amor minimus participatus. et in lib. 15. de ciui. dei cap. 22. dicit q definitio bene virtutis est ordo amoris. hoc est ordo quem essiat amor adiuabz ipse mo ordine ad ultimum finem pro illud quod de mi cantico ordinauit in me chas. quod quidem sic potest intelligi pro aliaz literaz cuius vexillum erga me est dilectio. vbi insinuatur q ipsa chas est duxq quam adeq virtutes sequuntur ordinate ut castoz acuto. pro illud quod est ista liquido ascendit ut cashez acuto ordinata. dicitur ergo intelligi q ordo chas mi via est ad pugnandu no ad regnandu quoniam perueniamus ad patria. —//—

Ad 2m ar° vbi d. th. dicit q chas est forte N
vita dis sicut ala est vita corporis. notandu est q pro sua sententia d. th. ita quidem et chas distinguuntur. 12. q. 110. ar° 3. in ppe magna affinitatez quod est inter gram et chas multa attribuunt ambe gre et chai ut quis diuersimode conueniant illis. vo. g. q chas chais et vita spualis essiat quidaz ut 3. p. q. 79 ar° 1. dicit d. th. item q chas sit fons meritus ut in 4to. d. 15. quis. q. 23. prea littera ubi q radix meriti sit chas ut destruho. q. 1a. ar° 1i. et finez dicit d. th. D quod ipsi gre ex a tribuitur q sit radix meriti. prea de ipsa gra docet d. th. in 12. q. iii. ar° 2o. q primo perficiat ad ee spuale. et ar° 5. q ordinat suam mentem immediate ad coniunctionem vltimi finis

sing. et q. 110. ar2°. 1°. ait q gra eleuat hoiez od
vitaz . et de verit8 q. 14. ar2°. s. ad. 6m q gra est for2a
virtutuz . et de virtutib9 q. 2. ar2°. 3°. ad. 19m. 2m
q gra est for2 vtutuz inertiuz dat ee spuale et de est
forma dyng chaiz ut in 2d sen. d 27. q. 2. ar2°. 4. q.
3a ad. 2m. Aduer2 est hm q intelligenta huig doctrine q
diuersis tonibg hec gra attribuunt eig et chai., naz gra
habitg est quaz quo perficitur i. et in me2 entia alig et
eleuatur ad ee diuinuz. Vn2 talig habitg no est est
opatiug, neq hit immediatuz ordinez ad actuz sed me
diante chaie, chaz v° uz sit habitg existens in pot
est habitg opatiug. hinc quent q gra sit for2 vtutuz
ex parte ouiem, quemadmodum entia est ita quasi fontg
quaz passionuz qualeng ab illa dimanant et in ordine
ad eam definiunt et hent entiaz suaz specificaz, chaz v°
est fons virtutuz ex parte actg. naz actg chaiz est 1. actg
m q uo manifestatur vita et per illuz aliig actibg ercat vita
et ad vltimuz finez attingunt referente actu chaiz. vn2 ree
quirunt for2 vniuersalez. et ita docet d. th. de virtutib9 q. 2a.
ar2 ad 3m. q chaz conungit nri deo per opatioz, gra v° t
modus assimilationis. Cum igit d. th. dicit in hoc ar2
q chaz est vita aiq intelligentis vt q est vita per ordinez
immediatuz ad vitalez opatioz ertiuz, ipsa gra est vita
quedaz p modum entig et assimilationis ad diuinaz
entiaz. ——//——

N Ad 3m. vbi dicit. d. th. q chaz opat sine motu
et q efficacia formę est sm virtutez agentis qui mouet
formaz, et hanc rone assignat. d. th. quare duz chaz sit for2
finita facit effuz infinitum scilicet comunicatiuz hoiz aut deo
con. quoz1. arguit caie8 in hoc loco naz opari formaliter
.l. ex ee primo aduenit ut for2 agentis vnde magis opatio
.l. ex ee formaz quaz est effuz formę in eodem subiecto,
sicut albedo facit album, et calor qui est in igne facit ipsum
calidum, est aut quomodocumq actio transiens ad aliud
inconueniens quod si for2 effuz est infinitum chz ipsam

for2

fortz infinitaz ee necesse qt. imo ex infinitate essẽ nec
cessit infinitatez fortl. ut scalibuz dauit infinitum calebo-
Item si pduxit calidum infinitum & calor efficiens est infinitus
quia admodum si pduxit calidum ut oleo statim infinitum
& cala pduxit est ut p. cum a ppositione minuit infinitatem
non sit actu. ℣—

Ad hoc ergo et care. q. d. th. nullaz infinitatez intendit
ponere in effectu chaig quaz no ponat in ipsa chae. minus
explicate dicit multos latuisse. Sed nos breuiter di
cimus q chaig duplex potest considerari uno modo in genere est
aliquid creatum et accidentale, altero modo in genere est chaig
sm speciaz speciem. dest sm q versatur circa naturabiliter ee
tales. obm. 1. mo finita est olo et infinitum effectum facit. et ipso
modo pcedebat arg. 3. quod. d. th. soluit. 2o. modo
licet quamdaz infinitatez et in seipsa et in suo effectu formali et
in effectu extrinseco, qualeng premium est effectus chaig et pacem
et meritu chaig. Pro cuius maiore intelligentia ad hoc nota
est q duplex forma accidentalis nec p ficiscitur a subiecto
et hec virtutez efficiendi ex ipsa forma subiecti. v. g. calor
ignis agit in virtute subiecti et sic potest attingere ad quatuor gradus
chaig vel effectus quadraz accidentaliz cui non correspondet ali
qua forma subiecti creata vñ p ficiscatur oriturn ex ea
ut dictum est quae quidem chaig est qualitas quaddaz et acci
et iuxta ipsa ea ut docet d. th. in 3. q. 2. ar. 12. est
ita quiddaz id est entia, non sm est natus alicui creaturae chaig
in ipso xpo modo ea habitualis seq naz humanaz sed naz diuinaz
ex cuius unione hypostatica deriuatur ad humanitatez ea ha
bitualis et virtutes seq. Sola igit ha diuina est fons unde
oritur ea et chaig et deo chaig fuit here infinitus effectus qa ipsa
sm speciaz speciem est ordinis diuini supra oem creaturam
et creabilez, nec aut effectus simpliciter infinitus qz non
potest participari a nulla finita mo. vñ chaig est quidez infi
nita quadam sm speciez suaz et finita simpliciter ratione entis
qz creatura est, bene igitur negat d. th. gam 3. ons non
in. seq qd aliqua forma est creata non possit habere effectus

infinitos

infinitus aliquo mō si talis fr̄a ex ppria spe ꝓficaciter no
ꝙ alia fruba q̄z infinita et mcuata. —//—

Arus 3.us

2m. chāz sit virtꝰ. 1a con. est affirmativa.

2a. conō. ad 2m. 1m. humana amicitia pōt dici virtus
moralis spalis. sed ēt pōt dici ꝙ nō sit virtꝰ distincta ab alijs.
3a. conō. ad 3m. chāz est dignior ala mgtis est particulata
quadaz ss.h —//—

dubm. cc. 2az. conq̄ quæritꝰ vha illaz opinionuz ꝓbabilior sit
ad quod tr̄. 1o. solere judicari ꝓblema. qm̄ arist. 8. ethi.
cap. 1o. dixit q̄ est virtꝰ. l. cuz virtute, sed ꝙ ꝓbabiliꝰ
m. q̄ est virtꝰ spalis est. 1m. q̄dm̄ in actu amicitiæ est spalis
arg. difficultas. pōt n. aliquis excedere. l. deficere in amore
et benevolentia ergo amicus nō necessaria est virtꝰ q̄a
nullius constituat. —//—

2m. 2o. est dr̄m. homo. heroꝰ dē alia virtutes prudentiaz, justiz,
fortitudinez, et temperantia adhuc nō est sufficienter dispositꝰ
ad actuꝝ amicitiæ exercendos sunt. n. aliqui qui volunt stu
diosaz vitaz solitarie agere absq; amicis nō aliquo exercitio
potuit homo determinari ad exercendos actꝰ amicitiæ et com
parare sibi habitus. confir. nas experiēa in competitis ut qui
se exercent in actibꝰ amicitiæ semel erectus postea promptiꝰ et eua
dunt ad actus amicitiæ q̄z alij ex studiosiores qui nō se exercuerunt
in hmōi officijs. —//—

3m. 3o. obm amicitia est spalis et distincta forte ab obz alioz habituꝝ
nō est virtꝰ spalis. tū arg obm amicitia est bonus amici, quatenꝰ
est bonus ipsiꝰ amici, hoc aut nō q̄t obm alicuiꝰ virtutis cuz q̄a
sunt ad alterum. et confir. nas si ad aliquas virtutes pertinent
maxime ad justiz sed justia nō ꝓprie potest bonus alterius sed hm
debitus equale. hanc sententiaz tenet palu. in 3. d. 27. q. 1.
burid. in ethicis lib. 8. q. 3. thomas de sancto quod. 10. q. 12.
2m. sed q̄ altera pars est. 1m. q̄dm̄ virtꝰ est q̄a bonus facit habentez,

sed

sed amicitia presupponit benevolentiam et bonum, cui fundamentum amicitiæ sit bonum honestum. 2m.

2m arg. nulla virtus perficitur voluntate aliena sed quia benevolentia mea sit amicitia perficitur hoc quia alter me multum amet, non est spalis virtus. et confirm. nam amicitia solvitur per diuturnum absentiam et ex hoc quia alter vitiosus efficitur, non est virtus spalis alis quia alienus vitius non amittetur. 3m.

3o velle mihi bona bona honesta non est spalis virtus, sed potius et actus justitiæ velle mihi justitiam promptum et celerem aliter nam aliquin nulla virtus in homine ad eam virtutem. similiter est velle mihi fortitudinem est actus fortitudinis et sic de aliis ac ibus virtutibus. velle amico suo bona hec bona honesta non pertinebit ad spalem virtutem. pro quo quia quia amicus est alter ego. quia autem sit alter ego fundatur in aliqua coniunctione et unione quas presupponit benevolentia, quæ actus amicitiæ non est spalis virtutis ex his duabus sensus posteriores nobis magis placent dist. 15. qu. 1. nam ponit illas 2as loco et dicit vi ad sentire in 3. d. 27. q. 2. ar. 2o. ad 1m. et de veri. q. 2. ar. 2. ad 7m. sed illas caret in hoc ar. et alii thomiste videtur agere in 3. q. una con. 1a. ad quæ con. 1as con. 1as con.

ad 1m. Ad primum sensus est quod in exercitio amicitiæ non est alia difficultas nisi ut aliæ virtutes, nam iustus existens fortis et temperatus et liberalis et reliquis virtutibus ornatus nullus prorsus sentiet difficultatem in exercitio amicitiæ nisi ut aliarum virtutum actus ille exercitatus aut defectus. Per hoc patet ad 2m. ad 2m.

ad 3m. Ad 3m. experientia manifestum quia multi solitarie vitam agere non est quia desit illi virtus spalis habitus, sed quia difficile est invenire amicum qui adjuvet ad studium virtutis, sed inveniendo talem amicum facile ejus officium exercetur amicitia, quæ consideratur ut alter ego. et notum est quod natus est homo teneatur amare proximum et bene facere illi cum se opportunitas et necessitas obtulerit. ar. hec humana exercitia officia exercere ad aliquem hoem in particulari et ejus officium esse frequentes absque aliqua alia obligatione precepti hoc pertinet ad amicitiam, ad quod non requiritur alia virtus spalis sed sufficit considerare illum ut alterum se. quæ quidem estimatio solet magis accidere ab aliqua habitudine, ut inter consanguineos

neos. l. ex comitione vtutis alterij et correspondentia eij ad se
Ad confirm. 2m q̃ illa promptitudo oritur ex exercitio virtutis
erga proximos et erga seipsos, nō aut ex spali rōne obi.
3m Ad 3m q̃ obm amicitię non est satis distinctus ab obiecto aliarū
virtutū sed m̄ oī virtute exercetur amicitia.
Ad confirm. 2m q̃ obm amicitię ad nullas obm̄ virtutes m̄ spali rōnis
sed ad eas m̄ cōl. est. n. amicitia honesti quatenus hono vult
alteri oēm virtutes et alia bona ad virtutes expectentia.
celeriter ante alterius partis qualitatis ipsa māsuetia solitat quicquo
uerit tenere oppositas semitas. Sed m̄ de amicitia iudicandi
no p̄cedunt illa argta non. n. est eadem rō eorū q̃ amicitia sup
natis het spale obm sicut bonus diuinus magis beatificans.

A2us. 4us

Vm chās sit virtus spalis. 1a cōr est assis. 2a cōr. ad
Lm arm chās ponitur in diffinitione oīs virtutis quatenus
oīs virtus ab illa pendet. 3a ad 2m chās extenditur se
ad actus totius humanę vitę per modum imperij no quasi
immediate eliciens oēs actus virtutis.
Nm Ad rōnes. 1i. cōis d. hs. notm est q̃ ex est 2a ambiguitas seu
equiuocatio in eo quod dicit d. hs. q̃ bonus diuinus magis est
obm beatitudinis est spale bonus et ealeng est obm chās. 1a.
ambiguitas est ex parte spaliū nās. 2a. Intelligi q̃ sit
spale bonus uno mō sm̄ q̃ particulare rō boni distinguit
ab alia particulari rōne boni. ut cr solemus nos distinguere
attributa diuina sm̄ rōnes scilicet sapiās a justia. et quidem
istud mō falsus est q̃ bonus diuinus ut est obm beatitudinis sit spale
bonus. eni obm beatitudinis est bonus sm̄ oēm rōnem boni. Et
non sm̄ particulares ab altera conditiones. alterum mō intelligi
here spales rōnes boni magis est obm quodam quod con
tinetur sub omni rōne boni. est. n. bonus diuinus beatificans
quod non oēm distinguitur ab aliis bonis creatis nō beatificantibus
et ideo mō het spales rōnes obi in ordine ad chās. tendit. n. chās
non ad bonus m̄ cōr sicut bonus tendit nātis, sed tendit ad bonus
m̄ particulari quod continet sub se m̄ se oēm rōnem boni virtuosi. qua
liter modus essendi oīs het spale obm a quo specificatur ut pos
quodam ipsius actus obm̄ continet omnimodam bonā essendi particularium,

ita

ita q̃ charitas sit deus. pro obº. Sm̃ philosophus rationes boni continentur in decem rationes bonitatis. hoc. 2º. tñ intelligatur d. th. Aliquis ex parte illius particule, magistri, est alia ambiguitas nam si particula magistri dicat rationem formalem obiecti, falsum est quod bonum diuinum, magistrum obm beatificans sit obm charitatis nam bonum diuinum ut beatificans non habet rationem veri in ordine ad actum beatificatum qui est visio. etsi aliquo modo pertineat ad actum visionis ipsum bonum diuinum ut beatificans, potest pertinere ad spem actus q̃ ad actum charitatis per quas spes respicit bonum diuinum ut nos beatificans, charitas autem sm̃ quod in se bonum est, alterum sibi acquirit particulam, magistrum beatificans, prout distinguit a bono diuino magistro acquisito lumine gratie, sic. n. est non est beatificans, et potest tendere in ipsum inclinatione gratie. et quod dicitur magistrum beatificans et magistrum obm supernaturalem supernaturalis obm explicatur ab effectu magistrum beatificans scilicet. nam ex eo quod habet esse supernaturale habet quod sit fundamentum charitatis quemadmodum esse illa qui est beatitudo, gratia. n. est vita eterna ad. et per istas doctrinas soluuntur obiectiones sancti in. 3. d. 27. q. vnica ar. 2º. quas etiam solvit magister ibidem distinguendo nam si hic magistrum dicat fundamentum charitatis, verum est quod charitas tendit in deum magistrum obm charitatis beatitudinis, fundatur. n. illa communitas in corde beatitudinis sed hic si dicat obm et finem hic magistrum, falsum est dicere quod charitas tendit magistrum obm beatitudinis sed tendit sm̃ quod in se bonum est. Nobis hic magis placet dicere quod ipsa beatitudo sm̃ quod in se formaliter est non beatificat non est fundamentum amicitie sed sm̃ quod continetur in ea radicaliter est. h. gratia divine naturam ex qua fluxit ipsa beatitudo et in gratia fundatur charitas.

Dub.

Quæritur ex istis ar. 2m et 3m. An charitas migus liber gradu effectus sit unita d. n. quod non nam virtutes morales acquisite in gradu remisso in quo sunt in imperfectis non sunt simpliciter virtutes ut docet th. 1. 2. q. 58. quæ non facile et delectabiliter operantur. Et confirmatur quod minima charitas est virtus simpliciter et magis proprie quam maxima virtus moralis acquisita, ut dicit d. th. in 3. d. 33. q. 1. ar. 4. nam minima charitas quam habet deus ex caritate vita mille auri et argenti. ergo sufficiat ad

Vltimo

vitandus de pcm et seruandus ois mandata . tone ꝺ pr
con. nas vitis consistit in hoc q̃ faciat bonus hentes et opus eius
bonus reddit sed minima chãs pfectis nõ efficit ꝺ max vtis
acquisita ꝺ pp mi. q̃ nimis vnit voles cas vltõ fine et ois alia op
hois efficacius tendunt ad illus finis tanq̃ ad. 2ꝺ requlas.
arguit ex illo 1. ad corinth. 1. quod infirmus est dei fortis
est. ois hus ꝺ minima chãs cuius sit ex deo et pp deus tanq̃
pp vltm finem fiebat aut ꝺ humanis virtute acquisita. item
1. Johan 2. qui seruat verbus eius vere in hoc chãs dei pfecta
est. et certe loquitur d. Johan de perfectione et sufficientia
chãis sm ppias rones vbi dungs repetitur chãs, quidem
perfecta reperitur in eis hoc seruante mandata ex si chãs
sit remissa sm accidentales pfectiones. ita intelligit d. th. q-
sequenta 24 ar. 7. ita pr exillo matth. 5. beati mundo
corde qm ipsi deum videbunt. unde sumitur arm xtiq̃ qui imm
disponit ad felicitatem vltimam non potest esse vtus sm quam sed mi
nima chãs disponit immediate ad videndum deum cuius sit corois mun
dicia ꝺ est vnus simplex. —//—

ad arg. m ad arm in oppm nego ena q̃ xtus moralis acquisita non faciat sta
tim in puro bono simplex hentes nec illis actus recte laz attin
git scilicet vltm finem. chãs aut minima vhoc imperfectus
alias sanat. n. simplex faciat q̃ bonus hentes et faciat ꝺ opus
con. pfectus et attingens vltm finem. Quod si aliquis obijciat q̃ chãs
remissa opatur cas difficultate et ignorancia non esse dicendas xtutes
simplex. Nego hec difficultas oritur ex passionibus quas non di
recte et formaliter opponuntur chãi quatenus non deficiunt
rones xtutis simplex ab ipsa chãe. imo ꝺ chãs xtutes morales
infuse in quolibet gradu sunt simplex xtutes cuius non illum sint
excluse passiones inordinate a fine et tales est q̃ tales virtutes
in quolibet gradu infundantur possunt — simul manere ipsas
passiones sed virtutes acquisite non sunt sufficiunt ad hoc vt
passiones mitigatam sint in gradu perfecto, quamuis antea non hent
rones virtutis simplex sed sm quid. —//—

Arguitur

m. chãs sit vna xtus. Contra. chãs est vna xtus sm
Sptm athomas. In

2a 2æ. Qo 23o Aa 4a 3o

In solue ad 1m ndagnare unica chae diligat rationeg et proxing salues q proximy et deg no sunt duo obiecta eo eq uo ipsig chaij, seo unus scilt materialis et alterig. Ono quam cap. 1m
da rationaz pot se unaz am non est eadem habitus assentiendi principij et conclusionis assentiamg cum pte principij no est eadem habitus diligendi deuz et proximum esse proximg diligat scdm.
ipsum deuz. Rone q am est ratio discretiuy est optima quam dout. d. 15. q. 1. ar. 2. ad 1m. Optatio intellectus completum sm q intelligibile est ni intelligatur optato aut voluntatis beneficium ordinem ad rem sm q in se est. Ex hoc puenit q ordo qui est in no intelligendi mediate l. immediate reducit in obm ipsum formale unde diuersificatur spes ipsi caritati. Ordo q consideratur in motu voluntatis sm q tenuit in bonum mediate l. immediate diuersificat actus q ratio ordinis apposita rei unaest sicuti motus lapidis eig deorsum est naturalis mediate et ad centrum. Dub.

Quaritur 1o in hoc ar. an chas respu proximi sit ppria amicitia. Et 1a ratio dubitandi est q proximus no ppr se cadit sub deus diligi, q est amor concupiscentiae et no amicitiae quae debet amicus diligere ppter ipsum amicum. 2a ratio dubitandi q p alteri et ad chaz erga proximum q ipse videamur nos mo teneri ex officio Resp.
diligere minimos qm illi sunt proximi.

Rndeo chas per se 1o et principaliter est amicitia ad deum, ad proximus aut 2o et se potest haberi uno mo uolendo illi ut conuertatur ad deum cuius sit mo dicto erga respu illius no est actualis amicitia sed sm ni pa proxima q3 est ex parte habitus chaez. Altero mo potest considerari proximus ut unus amicus deo unitus p chaez quem diligimus ut simul unitus nobis cum ipso deo. Et isto mo dicimus q est ppria amicitia inter oes qui sunt in chae, q3 multi latent sibi nec se cognoscunt, et ideo est imperfecta amicitia. Nihilominus q3 est coitus quidam secretus inter oes amicos dei, sunt n. velut membra respu unius capitis, ppter sunt amici sm habitus chaz et sm actus subtiliores quidam eos sedulitate et fibi mutuum Gene faciunt sub quadam ratione communitatis. Nimis hz honoris sunt amici tui deus et alibi particeps ego sum omnium timentium et custodientium mandata tua. Et hoc est quod in symbolo confitemur sanctorum communionem, coem unionis qua se inuicem particulariter cognoscunt se habere mutuam in hac vita deo mediante quo cognito perfecta amicitia dei ratio perfectior est amicitia. Demum in patria erit perfectius

perfectissima amicitia qz dees eunt compartipes eig dey boni
divini et paudebunt de sua glia in nucem. Ad 1m obicit ho
fm qd dilige ee deu principaliter no vltiz tonez amicitie
qz dixe dey esti. ratõ boni honesti in quo debent conuenire
amici. et quemadmodu dilige ee veritatez virtutez magi
fz amicaz no destruit tonez amicitie sed potiz perficit, ita dili
gere deu qui est ipa veritas et bonitas no destruit sed perficit
potiz tonez amicitie, est hi aduersm hic no ee inconueniens ut
a chae aliquis actus perficiatur qui sit amor concupiscentie
respectu ei in capaci boni honesti. ad. 2m chae amamg dia ppter deu
qui amor concupiscentie est respectu ei maxime ali qd tenez est aut
amicitie respectu dei. qm per hoc chaz in ceteraz capacem
boni honesti post respectu illius ee vera amicitia. l. m dicu
si illa creatura beat chaem. l. m poa si no beat chaem.
ep hoc pz ad 2m obiectionez. quia. n. sic p accens ad tonez
chaz qz proxmg nos diligamez in, per se pertinet ad chaem qz
sit maxie amor nr et deuz qui est amicus principalis et
principale ob chaz, ad 3m respondet dicendu qz sic vera chaz
erga inimicos no hz hec tonez amicitie, qz ad eu respicit
inimicu sed hm poa, qz in altero extremo no est correspon
dentia ad tonez amicitie qua importat relatio. —//—

Ar 4us 6us

m
V. chaz sit excellentissima virtutz.

1a con. virtutes theologice sunt p fectiones qz morales.
2a con. chaz est perfectior fide et spe. —//—
In hoc ar. no. est cc 2az con. qz illa est certa sm fidem est
.n. hereticus luthoranoz fides esse excellentissimu virtutum
et qz p illaz ho ee iustus, chaem v ee velut instru
mentuz et fructus ipsius fidei et itaez explicant illud ad g alat.
5. fides que p chaez operatur, existimant. n. chaez ee aliquid
actus ad fidem sicut poa actus fez unitorum ait et p eas operat
ria. Sed fides catholica tenet qz fides ita operatur p chaez sicut
ois operatur p alias p quas formaliter vivit. Vñ ibi glaz con
.d. hb. ex illo 1a. ad corint. 12. vbi apls multa divisit de hiis
que pertinent ad pfectos, intelligit post qd dicit ad huc ex

22ª. Qº 23ª. Arg 6m

excellentiores vias vobis demonstro. et latius in capit. 13.
si linguis hominū loquar &c. scribendum mihi aut hoc est chām.
Dicit magr. primus mandatus debet eo de magr. Vade sed
math. 22. vbi dilige dnm deum tuum &c. hoc est primus
mandatus &c. Item ad roma. 13. plenitudo &c. Caeteri epi-
dilectis. ad colosen. 3. super ois autem chām hēte quod est vin
culum p̄fectionis. vel ad tim. 1º. finis p̄cepti chām de corde
chām et conscia bona. quod ois cōstitutio non ponit nisi asserens
chām et simplē magr. inter hōes virtutes. de cōsta d. 15. in.
9. 66. ar. 6. disputat expresse sub eodem tit. ——
Ex his quae dicta sunt colligitur q chām nō solus est p̄fectio
fidei mortua. sine chām sed etiā fides viua. nam argū
quitur de fide mortua. et nō minus maior aut hyperbo
p̄fectio est q̄ ipsa fides viua simul cū chām
uente p̄ amorē. ex eo q̄ corpus hūn virtus a sua quantitate de
centia distat. si autem virtus est de centia corporis similiter
de centia hōis nō est cū de centia p̄fectio corporis viui
sed potius se habet ut pars respectu totius q̄ vīa nō est pars ex
q̄ ipsa. quod vnumquodq; tale et illud magis. ——
Ad vīa cōtra tonez. d. 15. et solū ad 1m. quem sic arg chām
nō fertur ni diuz nisi cognitus sed cognoscitur imperfecte
p̄ fidem. ergo nō amatur p̄fecte q̄ cognoscitur. et confr. ex d. 15.
12ae. q. 67. ar. 6. vbi dicit d. th. q̄ ois p̄fecte cognos
citur dig tanto p̄fecte amatur. et sic ming p̄fecte cogni
citur ming p̄fecte amatur. ——
Ad ex doctrina eiusdem d. th. infra q. 27. ar. 4. ad 1m. ar 2m
q̄ quis chām tendat in deum cognitus imperfecte et sic se imm
in amatum dig sic se imm non. n. est idem odio amoris
et cognitionis. vn ad chām requirit gām et ad confr. ei q̄m
perfectio chām quatenus fertur in obm obscure cognitum
est per actum respectus ipsius chām nō. n. fertur nisi in ipsius
cognitionē obscuram. sed fertur in hmōi tales cognitus quae est
talis obscure et aperte cognita. vnde et chām vnius eiusdem
est cum chāe quam habet vnus in patria q̄ vnus chām puri semper
sit perfectionis gradus ad intensionē actus quod fuerit ex me

sentia

sentia dñi, bene m̃ post ee q̃ chãs dixit Sit perfectior ḡtus ad intellectũ quã prius habitu ḡ aliqua chãs quã est in prima malignus alio hõie. vt chãs beate virginis in via erat perfectior chãe duũ angelorũ. et in virtute tali chãs includebat actus virtualiter ita intensus sicut erat actus angelorũ in prima. ḡtia explicite no poterat chãs producere illus actus nisi in presentia obi. ——//——

Ad 2m. Solus ad 1m. qñ. notat corr. q̃ dilectio dei quã p̃ solus habz heli post no est tam perfecta sicut sapia quã p̃ habz heli post et rãõ eiꝰ est q̃ dilectio tali nõ ḡt vnitꝰ aut no attingat obm̃ suum sm̃ q̃ in se ꝙ bonus ḡt. et dicit aliꝙ q̃ ptereo. d. th. adiecit illas modificatiões scilicet ex quibus sunt supra nos p̃fectior est dilectio ḡtuita cognitio. aut ipa dilectio tali dei no sit supra nos nõ intellexit dictus d. th. de ipsa dilectione tali sed de ipsa tali quã est xtus habz in magis placet opposita sẽia et dicim̃ q̃ diligere deum tale supra se diligibile p̃fectior actꝰ est ḡtuitꝰ cognitionis scil. et sapie tali. et hoc q̃ rãõ d. th. paul dus̃ predixit ch̃s de deo cognito lumine tali, quez quidem no cognoscim̃ sicuti est, sed p̃ cognitionẽ rei nõ dius et p̃ odinez ad nos sue carp̃. ḡtuitus amare ipsum deum amore tali possum̃ immediate tendendo in bonitatez eiꝰ cognitam lumine tali nos etiã prius nos ipsos diligam̃ amore tali q̃ prius nos cognoscim̃, sed postea magis debem̃ deum diligere amore tali q̃ nos ipsos. rõe formali diligendi ipsum deum non est nra bonitas collata ab ipso deo nobis. pbo quia q̃ alis nõ possem̃ deum diligere magis q̃ nos ipsos q̃ ffz quod vnumquodq̃ tale est et illud magis. si ergo amo deum et amo meipsum et deus ppter meipsum, magis amo me ipsum. colligit ex hoc manifeste q̃ amor tali ergo deus tendit sicut mali et in mi in ipsas diuinas bonitatez sm̃ q̃ deus constituit in se bonus et esse nras tali bonitatis. vltimus p̃ actus est q̃ in statu ꝛẽ lapsus iste amor tali nõ vniat hoẽm cum deo ut vltimo fini tali et quietare in eo q̃ alis nõ est aliꝙ p̃

p̄ p̄m abillo fine, quod mihi p̄ gr̄az delear nō pōt.
Dem̄ nost̄m est q̄ quodcūq̄ sit de amore hali acquisito
a ip̄so deus ut dilectore hō, hī amor acquisitus erga
deus ut obm̄ supnāle p̄supposita fide nō est virtus nec
aliquid aliq̄ virtute sicut fides acquisita et ac
fidei et spes acquisita cū visio beatificaz nō sunt eadē
q̄ nō habent p̄portionez ad illud obm̄. Et ē ad 2m̄
ad eandez solut̄ ad 1m̄ q̄ doctrina d. th. debet intelligi
de cognitione viaz nraz in q̄bus simplex perfectior est visio dei
q̄ dilectio. et tāz est manifestū q̄ cum vr deg̃ nr̄i est
imperfecta nō in aliquo statu q̄ta, qua quidem ge tenet expare
obz intelligibilis, et si aliquis obiiciat Contra q̄ tunc deg
in p̄ria ecclesia videt q̄ talis habitus obiicat intellectui lumen quidam
creatus et finitus q̄ tunc nō videtur q̄ deus videbilis est.
Ad q̄ dicit ad hoc eadez est tāz in p̄senti chāz naz, sic amor
quidam habitus obiicat voluntati habitus finitus et limitatus. vñ
quamvis q̄ finis nō attingat et nō tangat p̄fecte q̄ sic amabilis
est. cuius tñ cetera sint paria nemo potest q̄ spatio mīrabili
qua beatus indiget mīrabili p̄sentialiter q̄ ipsum videt nos
presentialiter est mīrabilis q̄ nos.

Aº 6us 7us

Vm̄. Sm̄ chāe possit aliquis esse aliqua vera virtus.
1a. con. Simplex veritas nō est sm̄ chāe. 2º. con. vera
virtus sed imperfecta potest esse sm̄ q̄ ordinat ad aliquod bonum
particulare. 3a. con. si illud particulare bonum nō
sit vere bonum sm̄ rectam rationez sed sibi apparens bonum
nō est vera virtus sed apparens.
Ad q̄stionez arg̃m̄ stat cum eis q̄ de virtutibus positum 2m̄. loqui
vno mō ut theologi, alio mō ut ph̄s inquirendo vñ lumine
hali. Si. i. mō loquam vera est doctrina d. th. q̄ simplices loqdo
nō sunt vere et perfecte virtutes sine chāe. naz theologus tes
picit bonum diuinum supnāle, quapter sm̄ hanc rationez nō sunt
vere virtutes nisi quatenus ordinant hoīem ad bonum supnāle, at
2º. mō dicit ee simplices virtutes veras et p̄fectas absq̄ chāe

ee

eo q̄ phus no cognoscit aliuz finez vltimuz mgi nālem .d.Th. aut thomaz in hoc ar° cognicionis theologie. Sed m̄ nobis vr̄ee longe alia mens d.Th. naz etsi ꝑ̄ dicant ee ꝑfectas virtutes nō considerantes fines supnales qui nō ptinet ad illos, h̄ falluntur in hoc q̄ putant hoem rectificatuz in ordine ad fines vlt̄os nālez, nesciunt .n. statuz humani gēis post pēm prosoparentis, ignorant eis post pēm mortale indispositas ee ad deū vt homo rectificetur eisdem nālibz. Unde fallunt eis in hoc q̄ putant hoc esse simplr virtutes acquisitas ꝑfectas. Nosce dicitur aug̃ magnus victoriaꝫ et alijs m̄ltis locis doctissimus virus, q̄ homo .2. post consideratu uno mō de facto post hāz lapsuz. alio mō ex hypothesi: .S. si esset absqz pēo in puris nālibz. 1° verum est q̄ nō pōt hēre simplr virtutes. q̄ est q̄ virtus simplr est quod bonuz facit habentez sed homo existens in pēo mortali .L. opāē simplr est malū q̄m est auersus a sumo bono. Nez valet dicere q̄ pōt hēre virtutes nālez in ordine ad deuz finem vltimuz vt auctorez hīz. 1° q̄ idem est dīg offensū qui est auersus et finis hīz. deinde q̄ qui peccat mortaliter cōtra lumen hīz ducentiuz a sūmo bono sm̄ q̄ eis est finis vltimus nālis nō pōt reparari mgi ex ꝑte illius finis vltimi, quaz etiam naturaliter nemo pōt operari, vt naturaliter nemo poterit reparari. et consequenter naz pēm mortale sm̄ doctrinaz d.Th. est sm̄ virtutez nō pōt reparari per vtutez nām q̄ tollit ordinez ad vltimus finez. Dicimus 2°. q̄ talis homo poterit hēre aliquas habitus acquisitos ex bonis actibus ex obō, qui nō habitus erunt virtutes sm̄ quid nō simplr q̄ nō ordinant hoem nec compo nunt cum vltō fine. naz etsi ipsi actus nā suare ordinentur in deuz vlt̄m finez, h̄ illa relatio nō est effectus ex intentione habitus operantis, sed ex auctore nāe deo qui refert illos actus ad seipsuz non referendo sed bonum est auersus. ceterum si homo esset in puris nālibz presertim cum dono iustitie originalis sanante nām eis absqz pēo gratis faciente, tunc verum esset quod docet care. q̄ tunc homo esset bonus simplr et completus cuz vltō fine nali. Per hanc doctrinaz intelligetur .d. aug̃ lib. 4. cont. iulianuz pelagianuz cap. 3. qui hereticū asserebat.

m

mi gentibg fuisse vera virtutes. Quę aut impfecti adueniũt illuz ostendẽs mi gentilibg nõ fuisse veras virtutes. Eo qđ illi erant perpetua mancipia vane glorię et dicit qđ simiechaę non ponit eas veras virtutes. De hac qr̃ nostra latius disputauimg in .12. q. 65. ar2. 2m.

Ar2us 8us.

Vm. chãs sũt firma virtutuz. 1. con. est affirmatiua. 2ª. con. cõ. 1m. chãs nõ est forma ars exemplariter aut essentialis sed magis effectiue, nigz aliqz virtutibg formaz impomit vltimi finis. 2ª con. ad 2m. chãs comparatur fundamẽto et radici quatenꝰ ex ea nutriũtur et fultentantur oẽs alię xtutes, et nõ sũt rõnes sũ quas fundamẽta et radix hent rõnes eaz malig. vbi nota qđ fides ista 2. modo fundamẽtum et radix justificans qr̃ inde capit justificatio tamẽ ex. 1. p. mali operis edificij, ceteris substentationis ipsius edificij, et rão nutriendi chaę rubuendus est. 4ª con. In solue ad 3m. chãs dr̃ finis aliaz virtutuz qr̃ oẽs alię ordinat ad fines suos.

Ad istuz ar2m vide d. 15. q. 2. de xtutibg ar2. 3. Sed cõ. 1az cõs. caret pergẽs in sua forma scilicet qđ xtutes morales in ppio gẽre sunt simplices virtutes absqz chaę nequeq. 2ª. con. d. 15. intelligendum est sũ q virtutes ad fines supnales ordinantur et ita sunt virtutes formate a chaę. Ceteruz in ppio ẽre formantur a prudentia. nos hic dicimg qđ absqz aliqua exceptione qđ oẽs xtutes quę simpr sunt virtutes de facto formantur a chaę neqz hoc impedit quominꝰ ipa prudentia sit forma virtutuz moraliũ eo qđ prudentia est forma regẽs ppriũ obiectuz moraliũ imperans alijs ipsaz et ea quę sunt ad fines non. n. prudentia est de finem ut docet. d. 15. infra. q. 33. ar2. 1. ad 2m. presupponit n prudentia sempr intentiones finis. L. ex hac intentione voluntatis. L. etz ex chaę.

Notat 2º. caret qđ chãs nos solũz dr̃ informare effectiue qđ imperat et ordinat hoc n. cõe est oẽ xtutui imperanti sed etz qđ ipsa participatio passiua sui imperij recepta in actibg xtutuz, in ipsis virtutibg constituit illa in ee virtutis simplicis. est

arg.m Est hꝰ arg.m cont.a 1.m 2.m cont.a. Vꝺ q fides poſtq ſit drcnda firma
xtus ꝙ chãꝫ. nãꝫ fides ſm ſe lumen quodꝫ eſt, ſꝺ lumen
carpſtale ꝺ ee firma aſtoꝝ in tone viſibiliuꝫ ꝙ fides erit
firmaꝺ xtus. et confirꝝ. nãꝫ fides dirigit ipſum chãem
ad finem preconitum ꝙ eſt ſpꝰ illig. ſi ergo q̃ ſit vera chãꝫ
eſt firma aliaꝝ xtuꝫ q̃ dirigit illeꝫ ad finꝫ vltm finem.

Solu.o Tꝛ q iam S. q. 4. ar.o 5. et 3. dixim⁹ de fide quomo
chãꝫ ſit xto fides et quomõ chãꝫ ſit firma illig. nunc ad
ꝙd dicim⁹ ex doctrina d. th. de xtianis ꝙ vbi S. ar.o 3.o
ad. 1.m. q̃ lumen ꝺ ſpꝰ aſtoꝝ nigꝫtuꝫ facit aſtoꝝ viſibile
in actu, ita fides ꝺ ſpꝰ xtuꝫ in nigꝫtuꝫ ſunt cognoſcibile
et in ee cognoſcibili: nãꝫ ꝓ fides cognoſcim⁹ quid ſit xto
quid virtus et ꝓpoſitio quam hent xtiani ad vltm finem
ceteruꝫ mgtuꝫ ſunt xtiani ſpalit inſtruantur ad hoc. et
q̃ poſſibile ꝰ officiuꝫ xtiani eſt ſalue bonuꝫ hentem in ordine
ad ſtum ꝓpterea principalit chãꝫ eſt firma xtuꝫ ꝙ fides
ad confirꝝ ꝓ ex hoc q̃ directio fidei eſt in oſtendendo
finꝫ chãꝫ v.o dirigi exercendo motuꝫ ipſius ad finem.
ex dictis poſſumꝰ colligere q̃ hec ꝓpoſitio Sola chãꝫ ſufficit
ad ſalutem eternaꝫ non ita male ſonat ſicut iſta Sola fides
ſufficit ad ſalutem. ꝛõ eſt q̃ chãꝫ ſecum hꝫ nece ſſario ꝙ fides
xtiana quaꝫ dirigit in finꝫ vltm fides aut pot ee ſine ea.
vnde ſꝺ q̃ in chait. S. er. 6. ſup 1.m cano. Ioan. nequit
tene chãem, quam ſi ſolaꝫ hea ſufficit fidꝫ. mihi loquinꝫ q̃
hoa ſunt valde periculoſa nõ ꝺ libꝝ ee tutuꝫ aſſerere
maxe apud imperitu vulguꝫ ꝙ ſola chãꝫ ſufficit. nãꝫ etſi he vera
chãꝫ ee nõ poſſit ſine aliꝭ virtutib⁹, hꝫ mi iſto mõ loquendi
videntur excludi exercitia aliaꝝ xtianꝝ, ſalutiꝝ nõ opus
eſt ꝙ uino nec ꝓna aut eleemoſyna, ſꝺ ſolũ diligere deuꝫ
at v.o ſi aliqꝭ diceret ſola chãꝫ ſufficit q̃ vera chãꝫ ſecum
affert oẽs virtutes iſte bene loquitur et prudenter.
Tꝛ 2.o cont.a d. th. vbi negat chãꝫ ee ſpꝰ exemplarem
virtutuꝫ aduerꝝ eſt ꝙd d. th. in q. 2. de virtu. ar.o 6. 3.o ad
6. dicit q̃ chãꝫ ꝓt dicit ſpꝰ exemplariꝫ xtianꝝ, non q̃ ad
eiꝰ ſimilitudinem xtiani generentur ſicut artifex in ſuam
imaginem facit alia ſimilia ſꝺ nigꝫtuꝫ alii xtiani ꝛpantur
ad ſimilitudinem chãꝫ. 1. hyſtar chãꝫ. eſt. n. dies ſcti michiaꝫ

quodaꝫ

quddaz ad suuz obm ficut chaz et motuz inclinaõ ad vlt finez. priore igitur mõ negat.d. Rõ. huic q chaz sit fozmaz exem plaz vnitaz no vero 2.o thõ. —//—

Q.o 24a De hiz que conueniunt chaz in ordine ad subm.

Art.us 1.us

m bOLas sit subm chaz. con.o est assuma. ratõ e qz obm chaz est bonuz diuinuz quod solo mtllu apprehenditur. 2a con.o ad 2m. chaz post dici esse in tone non sicut in subo nec sicut in regulatiue, sed solus p quandam affinitatez voluntaz ad tonez. 3a con.o ad 3m. chaz magis debet dici in volte esse qz in libero arbitrio, hz sit vna poa volas et lib.m arb.m —//—

Cc ystuz arm nostm est q 1.a con.o est coissima sema ubi temerauz vo ostenditur et pz exillo ad roma. 1.o chaz dei diffusa est in cordibz nrz per quam dat acipitur spo ipsa volte. si q uis aut diceret q per quamdaz redundantiaz Et est aliquis habitus chaz in appetitu sensitiuo, huic hz eet malg ptuz no in errauit in fide. est et Rõ. 1n hoc arg. q. 2m. dm. facile poterat d. hz. soluere dicendo no et nec.m q hz poz sit in tone sub lectione sed satis est q sit in poa qua pticipat tonez, voluit m.d. hz explicare quomo volas sit ruo per quamdaz affinitatez, sed hm post esse replica con.a solus chz. poz excellentissima debet ee perfectissimo mo in nobilissima poa sc chaz est nobilissima poz q debet ee in tone p.fectissimo mo et nos p affinitatem sa mtis et subiectione. Ad hoc et not.m est q chaz et uitq quddaz supnaliz inclinany volas ad suum bonuz et vinens euz illo sm q in se bonuz est. vnde dicimg q sic ee eidem obm potest de aliq ra poz mtllu aliz in hac vita quia vnitat mtllus cum deo sm q in se poz est illa eet potissima poz et in nobilissima poa collocata, sed q hoc contingat nostri patria deo volente ideo chaz dr max.a virtuz in via. quare no seq q sit in mtllu q respi et se supnaliz quod homo hit pernaz habebit posted in patria perfectionez habitus in mtllu sicut lumen

ẽtię quo videbitur dę sicut est, et illud est perfectię chãe
Dub.m CC Solutz ad 3m. Dubr nutz vr falsuz quod dicit d. th. em chãs
est in lib. arb. nõ solutz ẽtiuz ad exercitiuz sed ẽtiuz ad spe
ificationez. Eligimg n. libere diligere. l. odio herõ deuz. l. non
diligere.

Resp. Rr qd chãs post 2r. considerari vno mõ in ẽtiuz meritoria et
ordinata ad actus meritorios et sic caste est in lib. arbitrio. altero
mõ post considerari sm pprias nãm et spẽm suaz et sic nõ est in lib.
arbitrio, sed potig est imperfectio sue spẽi q̃ sit libera, erit. n. per
fectior in patria vbi nullaz habebit libertatem ad pccuz obm
quamr. pter acẽy est ad tonez ipsig chãis q̃ posita sit in lib. arbitrio
Rto. bene ist dixit. d. th. q̃ chãs magis habet dici esse in volũ
tate in libero arbitrio, vbi non negat. d. th. q̃m hac vita chãs est
in libero arbitrio.

Ad 2us 2us 3m. chãs causet in nobis exim̃pione.

Con. Lo. est affirmatiua. CC istuz ad 1m. nõ est q̃ con. ab oribus
recipitur et contrariuz est pelagianuz. cont quos errores sathy de
finitum in cona. Lo. milem. cap. 4. et Arausi. cap. 25. et in triden.
sess. 6. cap. 6. et 7. et can. 3. hemus ẽ q̃ chãs qua tra ad ius
tificatẽz nõ potest esse ex viribus nãlibus sed ex dono dei. mihi lomins
manue in q. 4. apud theologos scholasticos. An saltem ẽtiuz ad ipsaz actus
salutem possit hoẽ homo ex viribus hũ dilectio dei et qualez di
lectio, an super nã, an vsup aliqua, qua disputatio hẽt copiosimuz
locuz in 1a 2ae. q. 109. ar. 3. et 4. habemg ex illaz disputatiz
a magro scto lib. 1. de nã et gra cap. 22. capeo. in 2. sen.
d. 17. q. 1. ad arg. Aureoli cont 2as cont affirmatiuz q̃ in potestate hoẽis
fides post manere actus dilectionis eiusdez spẽi ẽtiuz ad subam et
entitatez actus. et caie. vr de huius semẽ in 2am 2ae. q. 171.
ar. 2. ad 3m. mo et d. th. ibidem vr ita sentire dicit. n. q̃ donuz
ẽtię 2r. post eleuare hoẽm ad aliquid quod est supra rãz huiuz, vno mõ
ẽtiuz ad subam actus sicut facere miracula et cognoscere occulta
diuinz sapiẽ. et ad hmoi actus nõ datur hõi habituale donuz. alio
mõ aliquid est supra rãz huiuz ẽtiuz ad modum actus, nõ dur ẽtiuz ad subam
ipsius sicut est diligere deuz et cognoscere illuz in speculo creaturaz
et ad hmoi actus datur hõi habituale donuz. 2o sm septimuz d. th. post

homo

homo ex viribꝫ nr̃ dilectione qua sit eadez cum dilectione charitatis ad Subam actus. huic sententiæ consentit vbi S. magr Sol. Sed nobis adhuc vr distinguendum de identitate actus ad Subam vnius naturæ vno mõ potest esse idez actus ad Subam specificatus quod sumitur ex obõ formali et sic impossibile est quod sit eidez specie dilectio quæ est ex habitu charitatis et quod est ex viribꝫ nr̃is. nam obm charitatis est Summum bonum ut beatificans supra vsum naturæ ergo formaliter nõ potest attingi illud obm ex viribꝫ nr̃is. alterum mõ dicendi actus ad Subam ipsius materialiter v.g. dicimus eandem cõmestionem de carnium feria .5ª. et feria 6ª. materialiter esse nr̃a. et tñ altera est virtus, altera 2ª virtus. imo idem numero actus volitivi esse nr̃i idem potest nunc esse virtus et nunc virtus v.g. volens orandi continuata per duas horas in quarta posteriori tenebatur homo curare infirmus, et culpabiliter est oblitus est eadez actio in se nr̃a et in 1ª. hora est virtus in 2ª. vt patet. Dicimus quod hoc 2º. mõ non est inconueniens ut dicatur quod actus diligendi deum qui est quidam motus in voluntate sit idem actus ad Subam habitus et materialiter in esse rei sm quod procedit a voluntate ex viribꝫ nr̃is et sm quod procedit a charitate ut sentit caprea. et ita potest explicari d. th. in q. i. vi. citata. Sed nobis multo altius videtur est. 1ª 2ª. q. 63. art. 4º. non. n. arbitramur esse possibile quod idem actus numero sit in se nr̃a sit actus charitatis et ex viribꝫ nr̃is in et ex charitate. Ad illud aliud quod d. th. dicit vbi S. R. quod d. Bo. ibi non loquitur de identitate numerica sed de identitate materiali actus in cõi. v.g. hoc quod est diligere deum verificatur esse possibile et ex viribꝫ nr̃is et esse ex viribꝫ supernaturalibus et est idem obm materiale huiusmodi actus scilicet deus ipse. et ita potest dici idem actus quod est actus ad Subam scilicet quod est actus ad obm materiale, ut vult Suarez motivum nõ continuit aliquod mõ ex viribꝫ nr̃is nec est actus ad Subam actus nec est actus ad finem. et ad hmoi actus dicit d. th. quod non datur habitus, eo quod creatura se habet in instrumentaliter.

a Actus 3. us. b. m charitatis in fundatur sm capacitatem naturæ. 1. con. quantitas charitatis non dependet ex conditione nr̃a. 1. ex capacitate naturæ virtutis, sed solus ex voluntate spus sancti. 2ª. con. in solutio ad 1m. arg. dispositio et conatus ad recipiendum charitatem præuenit spus s. nr̃i mouentis mentes. l. pla. l. mina sm suam voluntatem. 3ª. ad 3m. patet. In angelis superioribus fuit maior conatus ad bonum quod ad malum.

a 1. con.

a
. 1. con. d. 46. duo affirmat, alterum est q̃ gratia charitas nõ dependet ex
conditione nãe. hic pars certa est sm̃ fidei catholicae in ipso sequuntur
vig. l. perfectio nãlis nõ est cã infusionis charitatis negat quantitatem illius,
nec meritoria cã negat dispositiua ad quam necessario sequatur
talis infusio. de qua re sãcto dictum est in 12. q. 109. ar.o 6. et vide
concil.m tridentin. sess. 6. cap. 8. Alterum est q̃ sola diuina voluntas est cã
gratiae charitatis. Contra quod arguitur sic ex d. 46. in 1.o sen. d. 17.
m
arg. q. 1. ar. 3. vltimo tenetur quantitatem charitatis sm̃ cõnaturalem recipientis
et in 3. p. q. 76. ar.o 2. ad 1.m idem docet et q. 79. ar.o 2. Ergo ex
concil.o tridentin. sess. 6. cap. 7. circa fi. ss.ti bonam voluntatem simul cum
tota dispositione et cooperatione assensit ee rationem charitatis
iustitiae q̃ gratiae infusionem. Et ratione ar.ti Sic nam si sãctus deus est cãlis
quia homo nõ est laude digna qui aliquis se disponit nec meretur
maiores gratias. ~ r.

Ad hoc dico optime licet caute.m in hoc loco. et nos breuiter dicimus
solu.o q̃ illa particula solum, nõ excludit nisi talia prout nõ sunt dis-
posita supra natã. v. g. si dicamus q̃ ista maior est vera. sol. minor solius ex
voluit scripturis illa particula solus, nõ excludit cum multis q̃ veneratione maior
maioris q̃ ipse hõ alma, sed excludit tam multos sm̃ q̃ nõ est determinata ad aliquos
fuisse sed ad nullos maior erat ligna deo facienti magna magnos sed quamlibet ex
voluit a supere magnos mihi maior fecit erat mihi dem facere ipsos mag. quapropter bene
dicimus q̃ sola voluntas diuina fuit ca quantitatis magnitudinis. ~ // ca.o 6. ti

~~quapropter dicebat david psal 30. fortis meus confide est semper~~
~~in conspectu meo est semper, et ecclesiastici cap. 5. de peccato~~
~~tuo propitio noli esse sine metu, respondem illis qui salvi desiderant~~
~~suae gratiae et vitae virtute multis gaudium secundum quam hoc verbo~~
~~memoria vitiis et spe hi altiori diuina contemplationis~~
~~mediatori est cuius [illegible] hoc dat. nã s. ma sess~~
~~ar.m 10.o nõ in m~~ ~~de hoc quae contra~~
~~Ar.m 10.~~

~~. v. sacrum finis debeat iterari con. est. manifestum~~
~~est q̃ primum est plurium iterabile. alterum est m sõ~~ mihi dest

Caietanus v.o dicit dispositionem liberi arbitrii esse cam quantitatem
charitatis ex suppositione scilicet suppositae voluntatis dei volentis
huic dari maiorem quantitatem quam alteri melius esse
disponendo q̃ alius et q̃ hoc explicatum dicta d. 46. in d. 17. et
in locis citatis et verba conciliorum tridentini non mendit contra aliquid
in nullis ponere q̃ sit cõtra fidem. 2. quantitatem cuiquod nõ sit simul
esse cum actuali voluntate dei. ipse n. est ut dicit dionysius operatus in
nobis et velle et perficere pro bona voluntate. de qua satis mihi.

g.

q. 112. ar°. 1°. et 2°. ad 3m. vide supra 2. dist. 5 expositio cap. 18.
ad tonez dat factaz ñ q̄ p̄ sola diuina voluntas
asseratur cā huiusmodi dona, nō tm excluditur motus liberi arbitrij
excitati a diuina voluntate et per istum motum homo dignus
est laude et mercede, alias ut post iustificatos augmentum grē. ꝛc
ꝛc solutio ad 3m. vide cartm et nota duo. 1. est q̄ in ipsa
creatione angelorum simul fuit data illi grā et cōnata qui est
vltima dispositio ad grām. Aliqui tñ doctores negant talem
dispositionem sed aiunt datas ce angelis grās et primo parentibus
absq; dispositione liberi arbitrij sicut datur pueris in baptismo.
Sed m̄ sema. d. 16. mu chs ꝓbabilius est scilicet q̄ fuit in
illis cōnata qui est dispositio ad grām ut dicit ipse. 1. p̄e. q. 62.
ar°. 6. de Adam q. 95. ar°. 1°. ad 3m. et de x̄to ar°. 3
p̄e. q. 34. et rāo huius est q̄ angeli et Adam et aliæ x̄ fuerunt
creati in actuali exercitio liberi arbitrij, oportebat ut statim motus
lib. arbitrij conferrentur illis dona gratiæ sicut p̄ dispositio
lib. arbitrij et nos pro statu subtali in nobis semen fert suam dispo
sitionem pro motus sui ita oportebat ut grā quæ est pro quodam
supernali semen fert suam dispositionem pro motus debiti ita ut
p̄ subitum quod virtus lib. arb. recuperetur grā p̄ liberam dispositio.
Nota 2°. q̄ omni cuiq; angelo data fuit grā et glā in tanta
mensura non per confessio sed per eam. l. dispositionem sed
ex grā dei. verum est q̄ p̄ actus data est maior grā p̄ sectiori angelo
sed m̄ ordine ad diuinas vices assignamo tonez congruentiæ in qui
quibus proportionality inter angelos fuit sicut nā vnus excedit alterum
nāz in nā grās max̄ accidente rāne congruentiæ. d. 16 ad 3m ꝛc
Quas dentes nō. q̄ ista proportionalitas nō est ad equalitatem in q̄
angelici differunt spē grā aut supremi angeli nō differt spē a grā
infimi sed solus contrarium ita quod si de facto maiori angelo data
fuisset maior grā tūc quia de facto data fuit adhuc maneret eadem pro
portionalitas quæ nō est non tñ pōt assignari aliqua regula per
quam dignoscatur q̄ vnus angelus superior excedit in nō tantum
excedit in grā.

Art° 4us

Vm chā posset angeli. 1a. con. Lo chā vel pōt augeri. 2a. in solo
ad 1m chā sit quantitates virtuales sm quas augetur. 3a. ad 1m.

q̃ dñr hoc ꝙ̃ sit post mortem hoīs nugaꝫ dixit d. tho. hoc
testimo vtantur aliqui hom̃s ad ꝓbandū q̃ post hanc vitam
dabitur aug̃r glę subtrahi ꝑ actus chatę rompum per quem
no augebatur chaꝫ in habita dicut n. d. ih. q̃ suo tꝑe da
bitur vita eterna quaꝫ meruerunt illi actꝫ remiss. Sed in
ist dochre no aduerterunt q̃ d. ih. no dixit merer augm vite
eterne quod suo tꝑe dabitur. Et ꝗz ita dixisset no seq
q̃ de facto dabitur semper illud augm nisi suo tꝑe. quod quide
ꝑ ꝗz si homo perseueraueri usqꝫ ad mortem et sic disposuerit
se ante mortem ad recipiēdū illū augm glę et chaꝫ. itaꝫ com
parato facto a d. ih. viter vitaꝫ eternaꝫ et augm glę q̃ est ꝗzdā
ad hoc q̃ no est necessariū ut statim detur q̃ sub merito debat.
Voluit d. ist thom̃s care addūcere in suam semā sed ille ꝓ
est contrarius naꝫ in loco citato 1 2. aduertit care quomō d. ih.
in 2. sen. d. 27. q. 1. ar. 2. ad 2m. nolluit dicere q̃ quilibet
actꝰ meritorius meretur augm glę q̃ hinc consequebat augmentū
glę ut premiū cōcomitans actuꝫ meritorię ut ꝑ ri ar. 3. in arg.
oppi 3. At v. d. ih. in loco citato 1 2. concedit q̃ quilibet actꝰ
meritorius meretur homo augm glę q̃ considerat augm glę non
nec eo premiū concomitans actuꝫ ipsuꝫ sed esse premiū quod
deluit medio mō se hꝫ inter premiū concomitans et vltm premiū
quod est vita eterna. et deo posuit augm q̃ directe respondens
ut premiū actui meritorio sicut et vita eterna respondet ꝙ̃ eternū
hoc augm ꝙ̃ ꝙ̃ sequit care dabit suo tꝑe quod tunc solum est q̃
aliquis ita virtus accepta ꝓ ita sm ꝓportionē virtus sudat vt est
ipsi glę vbi ut in multo ꝙ̃ dei dissit per negligentiaꝫ sicut ibi
dem ait d. ih. vult care. Sensit q̃ care q̃ illud quod dr suo tꝑe
reseruandū est ad ipsam vitaꝫ eternaꝫ aliter vita no contingeret desse
ꝙ̃ dei per negligentiaꝫ. Contra dicta supillos locos 1 2 d. ih.
explicant illum ar. vt exposte tenere semā esse d. ih. sicut nos
explicauimꝰ. Magr cang publice legit in schola salmaticēsi q̃ ex Mgr canus
doctrina d. ih. in 3. p. q. 89. ar. 5. satis ꝓbabiliter affirmauit
posse q̃ per actū chaꝫ qui no aug̃ens habitū no meretur homo
nouū gradū glę essentialē, sed solū ꝑ exercitū qui augebit habi
tum ipse cang tamen ꝓbabiliores semas acceptauit ꝙ̃ primo 3 scti.
ꝓ illa sema ex loco citato in 3. p. et ꝓ q̃ d. ih. no retractauerit
semaꝫ quam tenuit in 1o sen. d. 17. naꝫ dicit ibi in illo ar. 5.
3. p. 1. est q̃ ope mortificatę remittant ꝑ ꝑnaꝫ esse cassaꝫ ꝑ diuersi

eum

22ae. Qv 24a. A2m 6m

eum qui fecit ea in vitaz eternaz. 2m ibidem in solu ad 3m. q
ille qui resurgit a peccato in minore chate qz antea fuerat an petit
consequetur premiuz essentiale sm chatem quantitatiuam in qua m
uenitur. 3m habebit plus ille q quiuz maiz de opibz in 1a. chate
facis qz de opibz que fecit in 2a. quod pertinet ad premiuz accidentale.
In qua doctrina d. th. duo notanda sunt obs circa dictum et quod
pot contingere q vita eterna sit premiuz equaliter et ex equo duoz
.l. iuxta opus ita scilicet ut singulis illis opibz tantuz premiuz essentiale
correspondeat quantuz obz simul. pz ex dictis ad 4m. nam cum in ipso
articulo fuerit q opa mortaliu remanentia nihil aliud sint qz vacuum
parare efficaciaz perducendi eum qui ea fecit in vitaz eternaz. q
quidem doctrina certa est sm fidem vtibi videbit. ex qua doctrina
intelligit q ipsa opa qua remanent efficaciter merita sunt vite
eterne. Alterum et q mihi loquitur dicit d. th. in solu ad 3m. dare
quantitatez premij essentialis respondere dispositioni presenti
in qua inuenitur homo. certum est autem aliud premiuz essentiale
qui respondet opibz futuris in 1a. chate inquit pertinere ad premium
accidentale. et Dns cant in illo loco ita sentit sicut nos diximus
et ita explicat d. th. et dicit q pluribz titulis meretur hoc vitaz
eternaz, sed qzdam datur sm qzdam quantitatez dispositionis. Capreo. th
(quem citat cantuz vbi s.) in 4. sen. d. 14. q. 2. ad arg. Scoti
con. 2az. concedit q qz peccata remissa nullo acquirit nouum
gradum glie nisi qz simul meretur nouum gradum glie. L. chatis dei
principaliter connatu debet esse quilibet ut capacem chatis dei et primi
quare pot esse q quiuz quis mereat nouum gradum glie non assequat
illuz qz sua imperfecta dispositio non gradu glie adequabitur ei
preexistenti, quia scilicet extra rone plurium aliorum remissorum plu
ribz aliis debebitur. prea d. th. in 3. d. 17. q. 1. ar. 2. ad 4.
dicit q augm chatis non sit qz chatis ea in hoc erit deo chatior non auge
batur et qui hac vita non se dispositit melius non recipiet in
alia vita maiorez gliaz. prea th. capreo. vbi s. inquit respondet
ad istaz propositionez scoti scilicet cuilibet merito addito ex congruo correspondet
magnum premiuz essentiale. quaz propositionez negat capreo. si loquatur
de gra preexistente ad. l. futura. si aut loquatur de merito sm se
concedit illaz q. d. th. dicit q quodlibet istoz meretur homo augm
gre sicut vitaz eternaz. Ter. 2o. capreo. q concesso q homo recipiat
in pluribz meritis gre antea potuit esse q illa merita non immittantur
tante gre sicut precedentia merita certo deo recipienti ille ho. honorem glie.
secta beate bmelitis pdicatoz in sermo. 70. expresse tenet istaz

semis

semiaz. Quidaz enī Magr fr. Mathias de paz ordinis ꝓdicatoꝝ in quadaz relectione quaz Eddit in schola salmanticensi expone tenit ꝛaz semiaz. ut ꝑz ex Dieg. aug. in lib. 3. ux. q. 9. 40. vbi dicit q̄ ona ḡtiaz chāe adhesit tantuz lumine illustratus beatifico. Sunt aut aliqui ex thomistis qui volunt exꝓlicare locuz illuz 3ꝑ in hunc modum scilicet q̄ qui recepit in minori dispositione ad̄ ad plenū fuerat. b. e. usus erit in dispositione ut. 4or. Et antea habebat dispositiōz ut. 3. q̄ iste tali ꝓ dispositione ꝓsenti recipiet habitū chāis et ḡtiaz ut. 4or. cæteruz simul recipiet ex merito ꝓcedentibz alios 4or. gradus et habebit habitū chāis ut. 7. uz dispositione ꝓsenti ut 4or. Alii tamen contendunt fauere istaz ꝓpositionez recepti ois centialis. Sed cōtra istaz doctrinaz et exꝓpositionez ḡ doctrina d. th. in 3ꝑ. vbi s. ad 3m. etiaz magr gandiuz ibidē de illis opibz in. 1. chāe facit ubi dicit d. th. ad premiuz accidentale istius cōsequuntur multa dispositiua magis gaudiuz de uisione dei quod est premiuz essentiale. Præterea in eodez ꝛaz ꝓpositio aut habitus. 7. gradus dantur hoc pœnitenti ꝓpter opa ꝓterita ut ꝓpter merita. Et sicut ut ꝓpter dispositiōz non potest dici q̄ aliquis gradus ḡtiæ detur illi nō ꝛuz significatuz q̄ prius recepit tamen ꝓpter dispositiōz si recepit aliquis gradus ḡtiæ ꝓpter illa opa. ꝓpter mā. ḡtiæ ea iustificans illa q̄ prius, dat̄ hoc mereatur non ex meritis ꝓcedentibz. Cum igitur dicamus q̄ ḡtia qua datur pœnitenti in recipit dispositiuz ad ut infundatur sm certaz quandaz quantitatez, nulla est rō q̄ iam infundatur maior habitus ḡtiæ ḡ sit dispositio ꝓsens. q̄ si ꝓpter præteritam dispositiōz alicui gradus superaddit̄ ḡtiæ nō est aliqua rō quare nō infundatur sm̄ totaz quantitatez correspondentez præteritæ dispositiōi, quod manifestissime est contra semiaz d. th. vbi s. Alii vō thomistæ recensiores fatentur istaz esse mentē quicquid sit a ꝑte q̄ nō dat̄ illi ꝑsonæ gratia essentialis ḡ respondet dispositiōi ꝓsenti in qua inuenitur. Sed negant istaz q̄ntiaz q̄ infertur ex rōnibz et rō de illo qui habens habitū ḡtiæ et chāis ut decem ꝑfectus in ut duo scilicet q̄ nō dabitur ei cum illa dispositione maior gratia essentialis ḡ respondeat habitui chāis ut. 10m. sed hī ex illamet gratia ut decem duos gradus meretur hō. 2ci. ut. 8. et insuꝑ habebit gradum quod am accidentalem de executione actus chāis ut duo. Hanc q̄ntiaz nos statim probaturi sumus et secutus ipsum ḡs. Sed ꝓ usitatem solutionem quaz ꝛferunt ad quam dicunt n. nō esse eandez rationez eo q̄

sm semiaz D. Th.

q̄ hō per pēm facty est alter et indigng ut restituant ei
gr̄am et virtutes et etiā centiēs s̄m vias eisdem pretextum
cui se disposuerit tam perfecte sicut antea erat dispositus.
imo vt recipiat decem gradus quos amiserat necessē est ut
disponatur modo dispositionem ut prius. Nam si disponitur modo
ut decem, iam tunc ppter dispositionem presentem recipiet plures
ut decem. Ceterum ille qui hō vltra ut diuem et ponta facit et
opatur ut duo digng est cui respondeat saltem postea etiā
centiēs ut duo supra decem si moriatur in illa dispōne.

argumentū

Sed contra hanc solū est ar. 1. oriz si merita priora extra
mortificata per pēm iam per ablatiōē pōt reuiuiscunt ōia
et recuperant efficaciā perduendi eum qui fecit ea in vitā
eternā, semperq; illa merita manserunt in acceptatione dei
meritoria eiq; ut decem? Si sedm quod erat illa fuit est capax
grē et eiq; quod obstat quo minus ea recipiat s̄m vias suam per
fectionem? Si dicant q̄ mica est imperfecta dispositio in qua re
surgit homo, sic dig nos dicimus, quod ex hoc euidenter infertur
q̄ vita ad vltimū eiq; et eiq; in tanta quantitate respectiue ad
ipsas quantitates dispositionis in quacunq; it hō? cum pēm eius
ad cuius vitā liter est ablatum s̄m q̄ erat impedimentum ne eius
merita viuente adhuc postq; erant mortificata. Hunc est ante dispo
sitionem presentem ut duo nō proportionabiliter vltra ut decem. Cui q̄
q̄ qui in illa resurgit hō recipiet plures duo. Item d. 45. vltra
m. 3. p. in solutione ad 2m. nō mirum q̄ remoto impedimento
scilicet pēo deg implet ex parte sua ad quod ōpa merebantur
sola imperfecta dispositione penitentie dicit mica q̄ nō deficiant
antea mortua et nullo mō pōt referri ad pēm quod nō iam ablatus
erat. Vltra si etiā centiēs nō debet prohibuari s̄m equitatem
cuius dispositione in qua inuenitur hō q̄n̄ moritur nulla est ratio quare
hō non eq recipiat plures tantas etiā ppter ōia merita quantas antea
meruerat correspondebat ipsis meritis. Vltra dicimus q̄ s̄m ipsum intelli
gentiam q̄ homo resumat in tanta dispositione quanta fuerat
ante pēm. v. g. ut decem tunc non dabuntur ei hoc mō decem
gradus grē et plures ad quos disponitur per pēm q̄ si resumeat
eius dispositionem ut viginti nō recuperabit aliquid grē aut plures
ppter merita precedentia et dispositiones precedentes. Sed quia q̄ per dispo
sitionem presentem ut viginti recipiet plures et plures ut viginti. Rursus s̄m
opinionem aliorum doctorum qui dicunt q̄ recipiet vt prius grē supra ad

positus

positiõ presentez quot sunt gradꝰ ipsiꝰ dispositionis ꝑ tunc
si dispositio prima ẽt ut decem et gra amissa fiat ẽt ut decem
recipiet homo nõ vltra ẽt ut viginti scilicet decem gradꝰ ex me
rito precedentis et decem ꝓpter dispositiõ presentez et tunc
ille ẽt melioris conditionis quã si nõ mãdisset in primo et huiꝰ
modi addo charitatem ut decem qꝝ si nõ incurrisset in primo per 2m actꝰ
ut decem nullatenꝰ recipere augmentꝰ habitꝰ vsqꝝ ad viginti.
Quã ꝛõ conuenire nõ ꝑsonat mee doctrine d. ths. nec in illa solu
ad 3m in 3. p. s. q. 89. g. ar. 2. s. prima iuxta aliorꝰ intelligentiã
q̃ negant meritꝰ quãm nõ ꝑt assignari rõnem quare non recipiat
homo ad tantas ẽntitates vltra essentiales mei qꝝ ille non
est dispositꝰ, sed hoc falsꝰ ẽt qꝝ iam ponitꝰ illuꝰ hoem
dispositꝰ ut decem sicut antea erat. Et si dicant qꝝ dispo
sitio ne ut decem nõ ꝑportionatur habitꝰ ut viginti aut plꝰ
ut viginti, ita nos dicimꝰ, et propterea bene valet mea gra qm̃
meritum ex doctrina d. ths. 3. p. solu ad 3m. Et eadem ẽt rõ
de illo qui habet vltra ut decem operatur ut duo scilicet qꝝ non
augebitur habitꝰ usqꝝ ad duodecim nec alia essentialis. ? ? ?
Iam vltra adducitur esse verum qꝝ quilibet charitatem ut decem pr Semia mra
Si operatur ut duo qꝝ nõ recipiat augmꝫ ẽt et charitatem essentialem; nam si ille homo operetur ut quatuordecim solus augeretur
habitꝰ ẽt et charitas et ẽt premium essentiale usqꝝ ad 25m et non
plꝰ vltra. Laudo mee intentionis adꝝ. Summa decem usqꝝ
ad 25. Quod ꝛõ thomiste contendunt et opponitur ẽt secta
1a. Gabrielis. Hinc ꝛõ sumitur arꝫ. Et si ille homo operetur actus
ut decem nõ augeretur habitꝰ nec premium essentiale. Et qm̃
ꝓpter intensionem ad ut decem quod continetur in actu intensi
ue 15m. nihil daturꝫ augmentum nõ ꝓportionatum si sensus operet precise
ut decem. Et qm̃ qꝝ. lo. vltra 15. non multum valent ꝛõ et sensus
confunderentur. Ꝓtea lex ex contrario semper quod nullus recipiet 2a rao
homo in hac vita augmentum ẽt quod mereatur. Et sequela nota.
Operatur nõ remisse qꝝ sit intensio habitꝰ. L. equaliter. L. intensio
Si operatur remisse L. equaliter nõ datur ei statim augmentum quod
meretur. Si aut operatur intense non datur ei augmentum sed vltra
illas intensiones sed sum excessus ad actus qui meretur quas sum
vltras intensiones actꝰ nuper est qꝝ in hac vita augeatur habitus qui
et charitas ut fiat proportio cum gra. Superest ꝙ ꝙ per alium inten
sibilius non amplius augescit habitꝰ nec premium essentiale qꝝ sit

confir. Sit excessꝰ ipius actꝰ ad habitꝰ. Et confirꝫ qꝫ sequeret actꝰ qui
sens habitꝰ ut. io. et ꝓparatꝰ ut io. Et melioꝛi conditionꝫ
ꝓtꝫ ad ꝓmiꝫ ame qꝫ qui ꝓparatꝰ ut. is. ꝑ nam qui ꝓparatꝰ ut. io. meret premiꝫ
essentiale ut. io. et supra alioꝛ. 10. ꝛeq̃ret uꝫq ad 20. Qui aut
ꝓparatꝰ ut. is. ñ meretur premiꝫ essꝫ ut. 5. supra. 200. ꝑ me
lioꝛis cõditionꝫ est ille qꝫ iste. qꝛ dr solui no ꝓt mfi
dicendo qꝫ augeꝛetur huic essꝫ premiꝫ essiale sm dctꝰ Latitudi
nem intensionꝫ actꝫ. I. qꝫ per actꝰ intensꝰ ut. io. no me
retur ꝛeq̃ret homo augmentꝰ premij essiali. Prꝫa ꝛuꝑa
3a raõ. ꝓlea examinabiꝫ ꝑ sdaꝫ continuatiõꝫ actꝫ nõ augeꝛetur
gra nec premiꝫ essiale. v. g. si in vno mstanti meretur no
per istꝰ actꝰ intensꝰ ut. io. qlias essiales ut. io. non esset
necesse est qꝫ si ille actꝰ continuetur per aliquod tpꝫ meretur
no augm premij essialis ut decem in quolibet mstanti. naꝫ actꝰ
intenderet infinite in quolibet tpore in quo sunt infinita mstantia.
Quo supposito sic actꝰ ꝑ negꝫ qꝫ sdaꝫ multiplicatꝫ actꝰ
eigdem intensionꝫ augebitur habitꝰ aut premiꝫ essiale.
ꝑ gra demonstratõe naꝫ si quis per certuꝫ tpꝫ qd minimꝫ
continuet actꝰ dilectionꝫ dei intensꝰ ut. io. iste no ꝛeciꝑt
augmentuꝫ ꝛei aut alicui essentialis ꝑ si mtra illaꝫ moraꝫ tpoꝛis
alig sepe diligat deuꝫ actꝰ dictꝰ continuatꝰ et equaliter intensꝰ
no ꝛeciꝑet negꝫ augm ꝛei negꝫ alicui ꝓpꝫ qꝫ ille alig qui
continue dilexit illo tpore. alioꝛ nihil melioꝛis conditionꝫ
esset qui in dilectione dei misericeꝛetur vaꝫ actõe mensꝫ qꝫ
qui continue visq illo tpore ꝛaperet in deuꝫ. ꝓtꝫ si quis
vltꝫ raõ. incipiat diligere deuꝫ ut vnuꝫ mstanti et ꝑ alias horaꝫ continue
diligat cꝛeꝛendo semper de. io. tunc ꝛogo in fine horꝫ sit
habitꝰ ille habitꝰ intensiones qꝫ decem. certe ex predictis
colligit qꝫ no, nec ꝛesponderet ei premiꝫ essentiale mSi. io
ꝑ qui eodem tpore fuit decem actꝰ dictꝰ continuatꝰ ut vnuꝫ singulꝫ
tpoꝛis est habitꝰ equale premiꝫ essentiale cuꝫ altero qui
semper cꝛeꝛit in intensione uꝫq ad deuꝫ ꝑ multiplicatꝫ
actuꝫ no augebitur premiꝫ essentiale.
Duo corol. 1a ex Dictis sm scotꝫ. D. 15. sequentꝫ duo alteꝛuꝫ est qꝫ si
homo faciat multa opa moralia ex actu charis ut. io. pergaꝫ
gra viteraliter ꝛeseruandi ꝛe singula no ꝛeciꝑet maioꝛ premiꝫ
muꝫ essiale ꝓpꝛ gra simul qꝫ ꝓpꝛ vnuꝫ illoꝛ. ꝛeciꝑet no
meruit

meredem accidentales maiores ppr̃ ora. Alterius est 2m corsm.
q si per impte daretur q aliquis homo per multus posset
multos annos quotidie diligere deum ut id. et alig in unico
instanti hñt illum actus ut. io. isti erunt equale in gmio
essentiali no aut in accidentali. Dixim per impte q.
moraliter loquendo et sm legem ordinatam semp deg bñe
utenti gratijs habitis fiet ospem maiores ut cugcat homo
in chate juxta illud math. 25. habenti dabitur et abundabit
hoc est gratijs habitis bene utenti ut explicat d. Aug. hec et
similia dicta ponit dicendi ex fundamento doctrine
d. hñ. et sit 1m fundam q lumen glie quod de beatificus 1. funda ex do
pertinet ad premiu essentiale et ratio hoc lumen fuerit trina d. 15a
maig tanto glia beatior erit. hoc aut lumen erit
maig q̃to desideriu videndi deu fuerit maig, facit aut maig
desideriu maior chas. hec m̃ quit d. hñ. in 1p. q. 12. ar. 6. vbi querit 3mo alio perfectig videat deus et assignationem
quare lumen glie fuit maig q̃ desideriu videndi deu maig
fuit, hoc aut est maig q̃ maior chas. cui ipse fundam no
bene quadrat q̃ in parua augebit habitq chas qui no fuit
auctus in na. ꝓ q desideriu ex chate dei pomt ad hñ. tanto
mensura lumin̄ eius fed in parua esset desideriu. item
intensio actu chas in pria consequitur ex ipsa visione no
aut est dispositio ad videndu deu. Magr victoria in illa
sua relectione m̃ quit ee voluntariu et sine rone asserendum
q chas augeatur in fine vite ppr̃ actu remissos precedentes.
2m fundam sit ex Doctrina d. hñ. q vita eterna diuersitatis 2m funda
1. quantitatis meriti ressit premij essentialis reducitur ad chatem
et sic chas vig distinguet mansiones per modu meriti. hoc
habetur ex hoc in 4. sen. d. 49. q. 1. ar. 4. q. 4. ad 3. d. hñ.
et ad 2m arg ubi ait q ista no hent q eis retributio glie redat
nisi quatenus chate mensurata credo sm diuersos gradus chas
erunt diuersi gradus in glia. et ad 3m ibidem ait expresse dicit
q sm diuersitatem huius chas premia distinguunt q̃ ex ipso
esse actu scilicet ex hoc ejus altenu virtutis a chate ut
ista mansio ita potest considerari aliquis actus gradum merendo non ressit premij essentialis sed ressit aliquis accidentalis
premij. hec ipsa habentur in Aquinate mihi ad 3. p. q. 97.
ar. 2. ad 3. et vide in q. 96. de aureola p totam materiam ar. 2.

22ae Qo. 24a. Arts. 6.

.1o. et ar2. 13. Sed est Inscimis locg d. Th. in 2. sc. q. 93. ar. 4o. vbi inquit d. Th. q quantitas meriti ex duobg post pensari vno mo ex radice charis et gig et baly quantitas meriti respondet premio essentiali quia ex maiore charitate aliquid facit perfectio ad fruitionem. Alio mo post pensari quantitas meriti ex quantitate operis quae 2a est scilicet absoluta et proportionalis. v. g. vidua illa quae misit duo aera minuta in gazofilazium mundi opus fecit quantitate absoluta quam diuites illi, sed quantitate proportionalis maius opus fecit. quia magis superabat eis facultates, vbi quia ibi quantitas meriti respondet premio accidentali. item ibidem ad 2m. arg. inquit q difficultas et pugna pertinet ad quantitatem operis propterea et est signum promptitudinis voluntatis quae promptitudo datur ex magnitudine charitatis. potest autem contingere q aliquis ita prompta voluntate faciat opus facile sicut alius difficile, difficultas in actuali siue q sit satisfactoria. Hec doctrina d. Th. manifeste et contra opinionem magistri victoria qui in illa 2e lectione inquit q magis meretur qui dat vnam stubam per aliquod tempus quam qui dat vnus denarius per aliquod intensum.

3m Secundum est eadem doctrina d. Th. in hac 22. q. 24. 3m sed ar. 5. ad 3m augmentato charitatis imperfecta mutatione 3m magis et minus a deo et hoc est q deus facit charitatem augendo, q per fectam 3s similitudo participetur in anima. ex hoc nos colligimus q quando deus meritorium actibus nostris adhibus ut dispositionibus ad meritis facit hanc augmentationem non participat similitudo 3s perfecte habituabiliter quia participatur actualiter in meritis actibus sue sit vnus actus continuus siue multi. nec d. Th. posuit aliquod augmentum charitatis nisi per intensionem et radicaliter in subiecto, non per extensionem neque perduratione temporis neque per multiplicationes actuum eiusdem intensionis, quae non potest augeri nisi per aliquam intensionem. vnde iuxta inferius q gloria essentialis non habitualis maior quia fuit intensio charitatis. Item per ista sequitur ex dicto aug. in tractatu 97. sup Ioan. vbi dicit dilectionis preparatio est magnificare. loquitur autem ibi de augmento actuali manifestum in quo quae respondet diuersitati meritorum. item d. Greg. homil. 35. affectum debemus potius pensare quia censum. quod namque et non subam pensat deus, neque perpendit quia sua meritum satisfac

sed

sed exequanto proferatur. Ex quo colligit q si equali charitate detur argentum pauperi et paulo mille argenteos cum equali charitate non plus ditis eendaly habebit paulo. immo si intensam det et efficiatur martyr et sic non ut maiores charitem non consequetur maius premium essentiale. dicit. n. d. th. infra q. 124. q martyrium extraditi edicitur a fortitudine imperatq a charitate q autem sit meritorium hoc habet ex charitate et ideo sine maiore charitate non plus valet nam difficultas operis per se solum pertinet ad premium accidentale ut dicit d. th. in 1. p. thz. Item quemadmodum dicit dns qui diligit me diligetur a patre meo, ita nos dicimus proportionabiliter q qui plus diligit plus diligitur a deo et ad maiores gratias ordinatur. Ita math. 5. inquit dns beati mundo corde qm ipsi deum videbunt. ubi visio beatifica ponitur tanquam expressissimum premium mundicie cordis. Sic magis mundo corde magis deum videbunt, sed ipsa charitas est cordis mundicia et ergo charitas sicut magis perfecta perfectius disponit hominem ad videndum deum sed non perficitur ipsa charitas nisi per alias intentiones. Solum isto modo meretur magis premium essentiale Ex Dictis sequitur q falsa est sententia Magistri a victorina in illa sua relectione ubi dicit q quilibet actus charitatis augetur gratia non autem charitas. nam hunc sequeretur q deus plus diligeret magis diligenter se quam magis amantes. Pz sequela post contingere sm illas opiniones q aliquis habens minores charitates exerceat se in pluribus actibus remisse crescentibus illi gratia magis quam alteri qui habebat intensiores charitates equales. Deinde nisi salvo respectu sm intendimus docere per dictas opiniones quam sicut per solas durationes et continuationes actus charitas non habebit homo plus quam essentialiter ita neque per solas multiplicationes actuum charitatis in eadem intensione non habebit magis premium essentiale sed sicut continuatio actus dispositive ut dicat charitatis ita et multiplicatio presertim in gradu equalitatis habitu precedente. hec autem ordinate se habentia erunt in solutionibus ad ea que proponuntur. et statim proponemus articulos speciales tam nostras sententias.

Ad 1m dicendum quod erat simpliciter quilibet actus charitatis meretur gratiam et gloriam. Sed in hoc continuendo totus sm sententiam d. th. sed dicimus q non dabitur hoc plus quod mereatur ex parte actus

actꝰ q. nō est dispositꝰ per maiorē amorē sed potiꝰ ex
ēplena capacitate desideriꝰ illiꝰ qui datur ei lumen gl̄ie
proportionatuꝫ intensioni charitatis et desiderio videndi deum. ad 2
Ad 2m. dicendū q. verum est q. quilibet actus charitatis dis
ponit hominē ad augmentuꝫ nō tm quilibet actus disponit
vltima dispositione sed aliquis sicut quilibet calor dispo
nit ad formā ignis. ad 3
Ad 3m. dicendū q. actus hominis existentis in peccato mortali
non recipit magis aliquid ex gratia respondens vltimo dis
positioni quam ille qui est meritus et dispositus ad tale augmentum
Sed hoc dicimus q. in illo motu augmenti recipiet nouum premium pro
meritis preteritis nec est inconueniens q. actus meritorius idem numero.
quemadmoduꝫ si vnus actus amoris ut decem ieiunatis detur vnus
mercenarius tunc postea vnus temperantie meretur premiuꝫ centuple
ut decem ieiuniꝫ dum meretur vt. io. et tm idem lumen
gl̄ie ut. io. respondens virtuti spei qui charitas eadem est sicut ex ad 4
supra pluries meritus et tota merces non est reddita. ad 4.
Ad 4m. dicendū q. hec gratia ad plures actus respondet q. hec charitas ut. 6. sim
pliciter loquendo est meritoria condigni quia hec charitas ut. 4or
sed hoc vnus actus ut quinque accendit ipse eundem motum alius
aliud desiderium et ideo non cuilibet augmentuꝫ quod respondeat
actui sui secundum se consideratus sibi debitum est augmentum. Sicut in naturalibus mo
tibus condigni est caliduꝫ ut. 6. quia caliduꝫ ut. 4or. et tm
non potest calefactibile actu calefactione ut quinque. ad 5
Ad 5m. dicendum quod sicut supra dictuꝫ est q. multitudo actuum
non correspondebat maiori gradui essentiali sicut nec continuatio
actus gratie non est principium meritorij multiplicativum.
Ad 6m. dicendum quod in oppositum obiicimus quod. d. Vh. hic in hoc ad 6
ar. m. arg. sed contra Rex caie. in hoc loco cum Duran. in
1. sen. d. 17. q. 5. qui et Duran. opinatur habitum acquisitum
augeri quilibet actu non autem impressum quia iste meritorie augent
et non merentur plus recipere quia non plene verificatur accidens aut
Rex caie. q. actus remissus habitus quodammodo dissonunt ad
augmentum, quodammodo ad diminutionem, ad augmentum quidem per
similitudinem speciei quatenus ille actus qui ab ss. ad diminutionem
vel quatenus talis actus remissus distat a similitudine specifica
habitus, ceterum actus equalis habitui preexistenti
con

conferuant illuz et simplr disponunt ad augm nullo mo ad
diminutiõ. Quidaz mag doctissimi penã dãt illuz locuz 12. Mag. Pena
citatuz arebat qd d. th. loquebatur de actu qui produit cum
tpore et qd ille actus talis tpis disponit ad corruptiõ. ceterum
qd cuz diligentia producitur actus aliquis th no producatur
equalis habitui no disponit ad corruptionez. sed profecto no pot
intelligi quid sit ostari cuz tpore nisi deficere a feruore spõis
naw habitui et quid sit diligentia mji here actuz non remissz
non. n. est pctm negz venale produce habitez cuz remissõ actuz
ermine mitissz qz sit habitus. qz ss no concurrit spãliter ad
pctm venale. Nobis igit vr ex erasema conc. et ipso mo exposi-
tando est sicut qd actus remissz cuz habitu. pot concedi uno mo
sm suaz spem et prout est ab ss et sic nullo mo disponit ad corrup
tionez sed potiz quilibet actus disponitur no ad augmentuz et meritũ
augm gre et gloriã ut docet d. th. in 2o. loc. 6. altero mo pot con
cedi actus remissus respectu habitus et qz tunc ad subitam actus qua a
nobis efficienter product. et ipso no ex hac parte disponit actus
remissus ad corruptionez eo qd sm diuinaz ordinationez no cõuenit
et diligentia fit dispositio ad habitu infusu. et ideo qñ remissz
operans qz postulat perfectio habitus qz qz tunc est exposita
nea disponimur ad diminutiõ habitus. juxta illud apocalyp. 3.
qui tepidus es et incipiam te vomere ex ore meo.

Sunt Demiz Alia Arg con Semiz quaz dicimus ee. d. th. alia gre con
quo singillatim sequenda sunt. 1. Arg sit q in doctrina d. th. semina mra
habetur qd cuz actus bonus existens in ea est meritorius. ita dicit q. quaest. D. th.
de malo q. 2. ar. 8. ad 7m. Sed q non oz actus meritorius 1m arg m.
meretur premium eternale sm suum esse et ee sed sm charem ex Solu.
qua potest et interdum est meritoriz premij essentialis, ceterum ipse Solu.
illi actui insuper ex ee suo premium aliquod accidentale. Obiter
m not qd d. th. in 2a 2ae q. 24. ar. 3. et 4. inquit ee actuz bonum
moraliter here rationez meriti apud deum et loquitur de actibus humanis
et sine charitate facti. est hic sensus huius doctrine q. ille actus talis sm
se meretur premium laudis et vere laudabilis in die iudicij talis
actus. Sed dicit ille homo qui fecit talem actuz no habebit gaudium
de illo mji mortuus fuerit in gra et charitate.

2m Arg no est dicendum prong ad premiandum sed per 2m arg m.
quodlibet pctm mortale meretur augm pene et quodlibet bonum
a Solu. actum meretur aug premij. Ad hoc dicit th. huius ex ipso actu prong Solu. 2

pomg nrs acquirere exempm ad confirmandaz mraz semam
naz sicut nō augetur habitus virtutis per actus quem libet nam
si aliquis qui solebat intensē agere habitus virtuose et postea
remisse exercensq operatur experiri comperitus est nō augeri
habitus sed potius disponi ad corruptionē virtutis, sic etiam nos dicimus
q nō per quemlibet actus bonus augetur habitus. Sed qr arg
2a solu. procederet de actu meritorio premij et pene Rn. 2o. negandaz
q bonus consurgit ex integra causa malus aut ex particularibus defectibus
quaz pl requiritur ad merendum q ad demerendum.
3a solu. Rn. 3o. concedendum. Sed sciendum est q premium quod correspondet
gradui gratie meritorie sit accidentale. q tamen nullus esset pena
quod augetur per quodlibet peccatum mortale post dictum sufficiens
accidentale sciliat maior intensio cruciatus in inferno
qui cruciatus se habet respectu carentie divine visionis quadz
pena damni sicut pena accidentalis respectu essentialis.
3. m
3. m arg. 3o. Ad 2m contra mazs semaz nam sed ex illa q si beatus x̄po
.v.g. habitus ut mille .v. q. chas, operaretur actus chas
intensus ut antus q ille actus maneret absq premio essentiali
confir. et confirt naz sed ex ista sententia q maxm chas habitualis sit
impedimentum ad promerendum per actus aliquos. In sequela q. nō
est ita facile producere actus intensissimos et excellentissimos in tali
solu. max chas. Rn. ad 2m q beatus unus nunc habet actum
dilectionis ming intensus et ferventis. immo evidenter
est q quotcunq diligebat habebat actus intensiores q est
ipse habitus, et augebatur ipse habitus, ut ille illud cant. qui est
ista que progreditur quasi aurora consurgens dest tempus cum
procedebat cum maiore claritate lucebat. Si in admittatur
casus in aliquo alio sanctorum. Rn. q ita dicimus q recipiet
homo per illum actus primum essentiale sed non magis q respondeat
intensioni habitus ita ut pluribus vicibus mereatur actus
ad confir. premius essentialis. l. sm se actus. l. sm partem. ad oppm
Rn. q max chas habitualis quatenus est expressa protestatio ad
virtutis et facilitatem ad actus intensiores magis et potius
q minor chas. per nam qui habet chaz ut. 100. promptior
est ad operandum ut. 101. q qui habet ut. 5. ut. 6. per quem est
multo minor proprio vicinus ad. 100. q quidem vicinus ad 5. sed
ex parte rei negligentis non est mirandum q max chas possit
esse occasio elationis superbie et pecti. nam cadens tale probabiliter

q̄ quāliē statim augeretur hūiꝰ ut. i oo. per. alīuꝰ micꝰ
ut. so. eo q̄ qui habet hūiuꝰ ut. so. statim augebit hūiꝰ
per alīuꝰ dr. 4o.

4m. 4o. arg. q̄ vr. ꝯ sēma nra parus fauere bonis ꝯsilijs q̄ 4m. argm
soluo. ꝯtēnēt sūt a ꝯmūi sine feruore. R. q̄ aut hec opinio soluo
d. hb. sit in sēmis nō sat̄ mūti. l. censeri aliqua nō tā graui
q̄. d. hb. nec ꝯ illaꝰ rectā tenuerit quin postq̄ cōfirmauerit
in 1. b. loco citato. negꝫ mag. victorin in illa sua relectiōe
hanc opinionē recipit ut absurdā q̄ in postq̄ in eis cōfirmē aliqꝫ
exem. de seruitute principis qui negligendis seruit ꝫ solebat
qui postea nō excipit in ora principis sed bene agit aut ille
si deberet in domo. item Magr. cam reputauit hanc opinionē
ꝛpbabilē et cē d. hb. in scripto sup. 3. p. loco citato, eternum
et sic dicendum dicta nō hr̄ nō pp nō est uera nō est. n. sic credē
facile hoī mortali exercere in cordis puritate et mūdi ad
deum cui assimilatur et premium eternale pmittit illud bean mundo
corde qm ipsi deum videbunt. et certe magis vr. nobis in
diximus q̄ ppr. ōra opa moraliter bona existentia in gra habitual
absq̄ relatiōe actuali. l. virtuali augeat cha ipsa et alia eg
sentialiter. v. g. si petro militat amicus a bonus p̄sidens
q̄ p hanc militarē meretur premiari et hi aliqui
hinc hanc opinionē. Dico negamg q̄ hec mea opinio parus
fauet mis bonis opib⁹ sed potius exat exhortat hoēs ad feruorem
in dilectione dei et deterret a periculosa negligentia p̄sertim
cum xp̄s nos ad moneat arctas ee vias que ducit ad vitā eternā.
* nisi per 33 minutas tepidi tepidq̄ ei incipiens le ebomeu. ar
et apocalip. 3. ubi increpatur epus ephesinus q̄ charitatem charitatem
primitiuā reliquerat. D est feruorem 1m. et illud est vigilare et
confirma. altera que pelitima erant nō. n. inuenio opa tua
plena. sup quem locum vide l. gre. in pastorali admonitione
33. prē. d. hb. 22. q 32. 62. ar. 4. ad 3m. argm. et 78.
ar. 1. ad 1m. inquit q̄ deus exigit ut in bonis a deo acceptis semp
proficiamus et auferet gratiā ab eo qui per negligentiā non vtitur
luce illius matth. 25. auferte ab illo mnam et date ei qui habet decem talentum
talenta. nego hic parui stimamus opa charitatis tepide et remisse sed
eis damus sedus premium, esse quidem nouū ut dixi sup. actū entitatē
per multiplicatiōem actuum aut durationis. Sequam igitur consilium
euangelij in ecclesiastes mane semina semen tuum et vespere ne

ne cesset mang tua qz nesçj vtrum maçis oriat esse vtrum simul tanto meliꝰ. Cum igitur hec ro ueritatem in primone certe illa primo est tuitio ad motus exercendos et ad cauendum a pcij que docet necessarias esse maiores intensiones in actu charis adeo augendas habitus et premium essentiale de qua re vide auctores tabule stuteꝰ. d. 14. Dub. 3. vbi refert 4. modos dicendi ad qꝰ ppositas quoꝝ 1. et 4. cõuenit cum ma primone vide paulu. in 4. d. 14. et Alexan. Alen. in 4. p. q. 57. membꝰ 5°. ad 7m. et D. Bona. in 4. d. 14. q. vltª quos semper conuenit cum nro dicendi pillas distinctiõs inijen et accidentalis

Corº Lm

Ex Dictis colligitur vnus corollª q gra baptismalis quam dat puer in baptª absq ipsa dispositione qn amittit postea vsq; pmaz recuperat sñ ordinez ad vltm premium essentiale quem ordinez antea habebat. et caetez vide de alijs sacris quantus ad quantitatez qꝰ qua datur ex opere operato. sine aliquo respcu ad dispositionez recipientis. naz de illa qꝰ habet qua datur ex opere operato habito in respcu ad meliorem dispositionez recipientis sacum dicimus qꝰ nõ resurgit vsq; mortem sñ dispositionez requisitam a pcto, tanqz si cum illa dispositione recuperet nõ vix sacra preterita. //

Q3

3°. Quaritur amplius vtraz continuatio actus charis mereatur nõ augmentum charis et qꝰ. Ad hanc qꝰ tñ

Pro hanc qꝰ tñ quidam antiqui dicunt. 1°. qꝰ de facto non augetur ipsa charis nisi actu charis sit intensior. Non persolazcontinuationi actu charis minoris intensionis. sed equaliter nõ augetur habitus. Dico 2°. qꝰ si in 1°. instanti pducitur actus ipsius charis mereatur nõ augmentum charis. sed qꝰ nõ sequitur qꝰ in quolibet instanti continuationis ipsius mereatur actus 4°. gradus distinctus. Rõ est manifesta qz cum sit infinita instantia in qualibet parte hore sequeretur qꝰ in fine hore augmentum mereretur infinitas gloriaz. in quo oes thomiste conueniunt. Naz victoria in illa electione videtur qꝰ si continuatio actus sit magna duplicabit. alia sed qꝰta debet de continuatione ut duplicet meritum ille nõ determinat nec nos putamus determinari posse. Dico 3°. qꝰ sm primos illos qui aiunt quodlibet actu charis augeri hinc

uix poterit assignari ratio quare qui continuat ~~habitus~~ actum non
mereat infinitum augmentum. pr hoc qr si in uno instanti
meretur augmentum ut 4or. et per multiplicationem actuum
similium auget habitus semper ut 4or. ergo per continuationem
augebit infinitum. pr gna qr nulla est proportio inter
continuationem actus et multiplicationem intra idem tpus. nam
in quolibet tpore sunt infinita instantia et cum non sit pe
ioris conditionis qui continuat actum quam qui dividit et mul
tiplicat sequitur quod ille qui continuat actum mereat in infinitum
v.g. si aliquod mobile moueretur ab aliquo motore
uniformiter et concederet semel quod in primo instanti
initiatiuo horae transiret certam et determinatam partem
spatij euidens est quod in quolibet instanti horae transiret aliam
tantam partem spatij et per cons infinitum spatium cum sit in
finita distantia. certe ad hoc arg. ego nescio quid possit res
ponderi nisi quod requiritur tpus ad actum charis meritorium. sed
hoc plus quam falsum nam cum iustificatio peccatoris fiat in instanti
ut determinat 12. q. 113. necesse est quod in illo instanti sit
actus charis et per cons poterit postea in alio instanti produci
iterum actus charis. Pria sic arg. esto ita det tpus necessarium ad
actum ego rogo an in medio illius tporis sit verum dicere
quod homo diligat deum. l. non diligat si non diligit iam igitur
non mensuratur actus toto illo tpore. si aut diligit ergo dat
actus dilectionis sine merito. nos aut ad huiusmodi calculationes
facilime respondemus sm nram sententiam dicimus n. quod quemad
modum per multiplicationem actuum remissorum. l. equalium non
augetur habitus ita per nullam continuationem augebit nisi
actus ipse fiat feruentior non n. mensuramus valorem
dilectionis in instanti. l. tpore respu augmenti aut premij essen.
sed mensuramus talem valorem promptitudine voluntatis et inten
sione cata ab spu sto assimilante sibi voluntatem siue hoc
fiat in tpore siue fiat in instanti. vnde sequitur quod et si tpus sit
maius si similitudo ad spum sm non est maior non est perfectior
ipsa charis. non aut admitimus casum moraliter loquendo s.
quod aliquis actus dilectionis continuet per tpus notabile et

etq̃ nō fiat fermentū, p̃sertim q̃ incipit sm̃ seculū habēs p̃lex ysterij. cuiꝰ rō. 2ª. de pōt. prior q̃ aūs dilectio dei si diminuto amoꝛe ꝑtis nō pōt hō deū permanere in actu dilectionis dei. Sic cū dat in illo deluti q̃ aliq̃ natat aduersꝰ cursꝰ et fluenta aquaꝝ et conf. ꝙ illo eccl. 9. corpꝰ quod corrumpit aggraūat ānā et q̃are necesse est ut q̃ diu ꝑmanere in actu dilectionis dei nueꝛit necesse est ut in illo feruꝛeat. Sed est alia rō sc̃alis quando aliq̃ est equalis habitui ꝓcedenti tunc .n. adimplet illud Euangelicum bene dabitur et abundabit. id est bñ utenti gratia hic. q̃ si admittamꝰ mathaphoꝛica loquendo q̃ aliq̃s duret in uno actu dilectionis uniformiteꝛ q̃ nō haberet maioꝛem gliaꝫ essentialem q̃ in ꝓmo instanti moꝛeꝛet. q̃ nō est facta magis dei formis ꝑ illaꝫ duratōnē ꝑtis q̃ fuit in illo 1º instanti. v. g. si angeli boni ꝑmanseꝛent in actu dilectionis ꝑ maiꝰ instans non meꝛuerunt maiꝰ augm̃ gr̃e et gl̃e essentialis maiꝰ q̃ meꝛuerunt.

Est hꝫ unuꝫ aroꝰ cōtra nraꝫ sententiaꝫ nam ꝑ hoc negemꝰ ꝑ solaꝫ multiplicatōnē l. annihilatōnē actuꝫ augeri ꝓmiuꝫ accn̄. nō hō possumꝰ negare augeri ꝓmiuꝫ accn̄ accidentale. ex quo ut colligit q̃ simili ratione ꝓmiuꝫ accn̄ale fit infinitum ꝑ facilē calculationē. Ad hoc dr̃ breuiter negando sequelam non .n. ponimꝰ aliquod ꝓmiuꝫ accn̄ale ꝙ ꝓpꝛia duratiōē actꝰ in uno instanti q̃ ista diuisio est de nō necessaria ad exercendum actuꝫ charitatis, sed ponimꝰ ꝓmiuꝫ accn̄ale finitum ꝓ duratiōne unius horæ et diuidiꝰ ꝓ duratiōne dimidiæ horæ et duplum ꝓ duratiōne 2ª horaꝝ. quatuoꝛ semper erit finitum ꝓmiuꝫ accn̄ale. q̃ nō q̃ ipsum infinitum in quodcunq̃ ꝓportione sumptum et multiplicatum actuꝫ ponimꝰ respondere suum ꝓmium accn̄ale scilicet q̃ plurimis meꝛitis meꝛuit idem ꝓmiuꝫ eēntiale erit caꝰ accidentali. quod quidem finitum erit sicut multiplicatus ꝙ est finitus.

Dicitꝫ uiteꝛ ꝺ̄ ista dicta semper est aduersum dictum illud

illud dñi Si quis diligit me sermones meos seruabit. Sup quod verba dicit greg. in homil. pente. ꝑdo dicebam ex his quibus est opus quamplures no sunt admittendi casu quando meritaliter ꝙ hō meretur qui dat decem in Elemosynam aut equali chāe sicut ille qui dat centum si cetera sint paria .S. si sunt eque diuite, si est eadem miseria, si est prudentia dare centum in tali casu. non magis est admittendus ꝙ ille qui dat decem hō meretur diligi ab illo sicut ille qui dat centum. at vō si cetera no sunt paria facile pōt conari ꝙ qui dat minus ꝑ hoc meretur apud deum. hinc .n. deus sic dictus gregorius deg no pensat quantus sed ex quo, vt affectu. Similiter est iudicandus de illo qui habuit ꝑ actualiter diligendi deum cum cet prudentia permanere in dilectione dei iste no hō diligit deum sicut ille qui ꝑ habitū intendit in dei contemplationē a dilectione. at vō si homo teneat animum firmum et propterea caret ab actuali dilectione dei ipse ipsum deum fume dilectum poterit iste ꝑ hoc mereri in eternum aliquo intercipiendo ab actu dilectionis dei ꝙ ab eterna dilectum permanere in sua contemplatione. quia ille habuit aduc maiorem intentionem ꝙ iste qui permansit in actu dilectionis habeamus igit semper ante oculos ꝙ meritum magis ex ipsa eius essentialy no debet estimari in maiori ꝑte, nec in magnitudinibus operibus exterioribus, sed in tali dilectione qua maiorem habuit deo in eo ꝙd pōt fieri. nam ꝙd vō ly prompte est sm id quod hō agit aliquando est contra deo no sm id quod no facit.

Q. 4a. In hoc ar° est An aug augeri chāe hūs ꝑ alia intensione augeatur sm latitudinem intensionis actus. an vō solus sm successiuam intensionem quem habet ad habitus presentes et preteritos. quod est quaerere an si quis habet habitus intensus ut decem poterit actus mereri ut .is. augeatur ille habitus usq ad .15. an vō usq ad .is. hō. Ad hanc ꝙ R et victoria in illa suarez dicit duo. 1m est ꝙ habitus chāe no augetur nisi sm excessum intensionis actus. dicit 2° ꝙ ꝑia augetur sm vtrā latitudinem intensionis. et contra talem illi tres mihi hō ꝙs vnus respondet sm vtrā latitudinem meritū. Nos hō dicimus 1m dictum

Deus

eō verus et comprobat exō agentis naturam naz calidum ut .3. nō calefaciet quod est naz calidus ut 4m nisi usq; ad .3. saltem sm̄ lex cuius agentis ad passum. et hoc est confirme doctrine d. th. qui per equale actū negat fieri augmentum sz̄ qñ fit augmentum in actu debet fieri sm̄ exigentiam alioquin mihi obstaret q̄ per equale actū augeretur habitus. est n. eadem rō si nō requiritur equalitas agentis ad passum. Dicimq; nō. 2º. q̄ 2m dictum huius est cōe doctrinæ d. th. ut ex his locis iuxta citatis vbi gratia premium essentiale: verū ad quantitatem charitatis præmium essentiale. Sed inconueniens est asserere q̄ deus plus diligat illum qui minus diligit. quod quidem inconueniens manifeste sequitur ex illo 2º. dicto nam augendo augeret maiorem gratiam plus illum diligit. naz hic in illo casu diligit minus minorem charitatem ex alio qui hic minorem gratiam habet ille. certe via d. th. habitus gratiæ et charitatis simul creatur sm̄ eandem proportionem naturalem. vltª. 12. ar. 8. ad 3m negat ibi augeri quodlibet actum. cuius quodlibet actus meritum hic augmentum nō. n. dabit tale augmentum nisi aut sit dispositus sufficienter. quod ipse de charitate dixit in hoc ar. 6. Alij vº thomistæ qui aiunt augeri gratiam per quemlibet actum nō in ee qualitatis sed in esse potentiæ. et dato premium essentiale sm̄ numerum actuum et sm̄ status latitudinem intensionis cuiuslibet actus ponit a nobis diuinus artifex facere scilicet q̄ sequeretur q̄ deus magis diligat illum qui minus diligit deum. q̄ si ad hoc arguatur ponderant q̄ ille de magis diligere qui bis diligit deum ut 4us. ex his qui diligit deum semel ut sex. certe hoc cōtra d. th. est expresse qui nullum augmentum ponit in charitate nisi intensionis scilicet aut diligens nō intensius diligit sed nō magis diligit. et ideo qui habet habitum charitatis ut 6us manet in charitate ut sex. alter vº manet in charitate ut 4us. nam actus transeunt et permanent in habitu habitu. Si respondeatur q̄ illi actus manent in acceptatione diuina et hoc sufficere ut recipiat

ho

hō maig premiuz. hoc fabuz est naz et actꝰ meritorij pre
cedentes pctm mortale manent semp in aupstae diuia
et hō nō reddetur premiuz essentiale illi qui recuiescunt
mgi sm quantitatez dispositionis in qua inuenit hō q̄ si hō
nō est in se dispositꝰ mgi ut 4ꝰ nunqz recipiet homo aliaz
essentialez mgi ut 4ꝰ. ——

a S. Q°. In hoc arꝰ est vꝝ. chas augeat per actꝰ aliaz vir
tutuz a se imperatꝰ actuatꝰ l. virtuatꝰ l. et habituatꝰ
an vº solus augeatur per actꝰ ab ipsamet chāe eliatꝰ.
m 1. Dicꝝ. Ad quaz Qm Dicimꝰ. 1º q sm ꝺ primones illoꝝ qui aiant
eundem actum moraliter bonum existentis in gra et meritorium
glorię esse ꝝ et maiorię gliꝝ essentialiꝝ necesse est cognoscere
q̄ per actum cuiuslibet virtutis acquisitꝝ augetur chas
et gra l. inuidere in inconuenientia supradicta de dis
positione gliꝝ essentialiꝝ et habituꝝ gre et chaꝝ. ——
m 2. Dicꝝ. 2º. dicimꝰ q loquendo contr ad doctrinaz ꝺ. Th. chas
nō augetur magis ex actibꝰ aliaz virtutuz q̄z ex actu
a se eliati et imperati. v. g. Sit aliquis hō in actuali di
lectione dei ut deum et ex ipso actu imperante ꝓponit
pati martyrium ꝓpter ꝺum dilectum ut deum. quod quidem
ꝓpositum eliatur a virtute fortitudinis et deinde ille
hō patitur martyrium cum eadem chāe et ꝓpositꝰ. est ergo
alius 2us hō qui pariter similiter et equaliter est affectꝰ
sicut ille primus, sed hic nō patitur martyrium. sit 3us
hō qui solus huiꝰ actus dilectionis ut deum sed non mi
mittit martyrij actuatꝰ sed cum illa dilectione ꝓponit dare
eleemosynaz ꝓpter ꝺum dilectum ut io. Sit demum 4us
hō qui solus manet in sua dilectione ut io. et non huiꝰ
actuale ꝓpositum l. expressum martyrij l. Eleemosynę q̄
nō erat ipsi hmoi ꝓpositꝰ. Dico q̄ isti 4ꝰ erunt equales
in gra et chāe et premio essentiali. pr ex expa doctrina ꝺ.
Th. in l. p. q. 95. arꝰ 4º. a pria sic arg. fidei quę

p

per charitatem operatur tamquam per animam per quam vivit non
est magis meritoria maioris augmenti gratiae aut charitatis aut
gloriae essentialis quam sit ipse actus charitatis quo informatur
ipsa fides. et idem habet verum de spe quae non habet alium pre-
mium essentiale nisi secundum actum charitatis quo informatur ergo neque actus
elicitus a qualibet alia virtute imperatus a charitate habebit
meritum maioris augmenti gratiae aut gloriae essentialis distinctum
a merito charitatis. patet consequentia quia fides et spes sunt excellentiores
virtutes quam aliae virtutes morales. praeterea sequeretur quod si ex ipso
actu imperato augeretur charitas aut gratia plus. l. magis quam
ex ipso actu imperante quod homo reciperet gratiam ex opere operato
per opera aliarum virtutum abundantius quam ex opere operantis.
patet nam meritum operantis pensatur ex ipso actu charitatis,
augmentum vero ex opere operato pensatur et consideratur ex exercitio
operis imperati. et confirmatur quia sequeretur quod habens aliquis
actum dilectionis intensiorem quam alius minus tamen mereretur
premium essentialis patet sequela nam si petrus et paulus diligant
modo aequaliter deum ut quinque et paulus cum illa dilectione
imperet actum martyrii, iam ex charitate pauli esset maior ha-
bitualiter secundum aliquam intensionem, ~~secundum~~ ex ipso actu imperato.
tunc petrus diligat actualiter intensius deum quam antea secundum
meditatem excessus quo diligitur a paulo et tunc habetur intentum
quod plus diligens deum actualiter quam alius habeat habitum charitatis minus
intensum. quod falsissimum est in doctrina d. th. praeterea ultimo arguitur
actus fortitudinis solum meritorie poterat augere habitum charitatis
sed non est meritorius gloriae essentialis nisi in tantum inquantum
a charitate imperatur ergo non magis auget habitum charitatis quam actus ipse
charitatis imperans patet consequentia ex regula posteriorisitica propter quod
unumquodque tale et profecto potius deberet concedi quod actus
remissus charitatis auget habitum in virtute actus praecedentis
intensioris quam actus alterius virtutis. et ratio est manifesta quia melioris
obiecti est actus et remissus charitatis quam actus ~~al~~ fortitudinis et intensus

Secundum oppositam sententiam

Secundum sententiam

Arg.m

Solu.

denique

Denique ut iam concludamus ora ista opus ad erudiendum vulgus Xianum Et istam doctrinam necesse est legere d. greg. in homil. pentecos. citata et homil. 5. de vocatione petri et andreae et here ante oculos illud apli ad gala. 6. bonum aut facientes non deficiamus suo n. tpore metemus non deficientes. item illud luc. 6. mensuram bonam et coagitatam dabunt in sinum vestrum.

Ar.us 7.us

Vm chas augeat in infinitum. 1a. concl.o chais augm nullus tn prefigitur in via. 2a. in solu. ad 2m. capacitas creaturae rationalis per chaem augetur. 3a. ad 3m. non est eadem ratio quantitatis chdis viae et chdis patriae.

1a. con.o huius ar.i est certa sm fidem catholicam et probari pot eisdem argis quibus probata fuit. 1a. con.o in ar.o 4o. item ex illo apocalyp. qui iustus est iustificetur adhuc. et eccli. 18. ne veteris iustificari usque ad mortem quam tt quamvis sensus horum verborum sm interpretationem 7o. interpretus sensus horum verborum est nihil te impediat ut iustificationem tuam retardes ad mortem. Sed in hoc sensu priori frequentius citatur ille locus et merito nam praeceserat ibi ne impediaris orare semper, oratio aut medium est ad augm in iustificatione. et denique in clementina ad mam de hereticis definitum est con.a errores Veguardorum qui aiebant quod pot homo ad talem gradum chais in hac vita ut iam non possit crescere neque peccare.

Arg.m Sed con.a istam con.em arg. sic seq. quod possit quis pervenire ad tantam gratiam et chaem quantam habet ana xi. l. beatus ego.

Solu.o Nam quod chaem posse crescere in infinitum sm legem coem id est quod si non sit tanta quin possit esse maior. 2r. pot intelligi uno mo considerata lege ordinaria absolute, alio mo ex suppositione et de facto. priore mo est vera con.o 2o. vo mo certissimus sm catholicam doctrinam quod beata virgo semper excedet oem sanctitatem aliorum sanctorum. sicut in naturalibus solemus dicere quod ignis pot crescere in infinitum et sm supposito ordine universi non poterit esse maior quam concavum lunae. ita non est inconveniens

prehigere huiꝰ extinsecus et defacto chaꝰ viatorꝫ ad quem
nunꝯ peruenient chaꝰ viatorꝫ sed neꝯ peruenire pt̃ in sensu
compto. Supposito ad me vniuersi supnali et diuini, ar°
huiꝰ in tunicas in ipso viatore non pt̃ chaꝰ ultra quem
no possit ad huc crescere sm̃ ordinem reuelatuꝰ a deo nobis, et
ceruꝰ sm̃ ordinem occultuꝰ dei et defacto nemo poterit crescere
supra huiꝰ ex diuina institutione ~~potest~~ prescriptuꝰ. no magꝯ
poterit in sensu compto. sed hoc no tollit quin absolute
loquendo possit crescere sicut absolute loquendo presens
pt̃ saluari et hꝰ no stant simul in veritate ista duo hic
est presens et saluatur.

Q°. Vlta Subtilij est de eadem conclusione de potentia dei ab
solutaꝫ possit dari summa chaꝰ. ar° vꝰ quaduꝯ data possibilꝫ
maiorem fuere et arguit. 1°. ergo qꝫ chaꝰ sit mere finita in
sit possibilis per potam dei absolutam chaꝰ nta est quedam
participatio infinitꝫ chaꝰ. est sm̃ aliquem gradum determi
natum in vita Caritatis dei chaꝰ. pt̃ quo nos sicut alie
perfectiones creaturaꝝ sunt participationes perfectionis infinite
dei, sm̃ hꝰ gradus finitus et determinatus sicut perfectio an
gelica et humana.

Ad 2°. nas hꝰ dꝫ sit infinite pt̃ hoc creatura est perfectibilis
in infinitꝫ quatenus est ens mihil ꝯ inde limitabile ab chaꝰ.

3°. capacitas rei finite no pt̃ esse abinfinito sed dia est finite
perfectionis nec ꝯ no hꝰ capabilitatem ad infinitum nec valet ra
ponsio d. hꝰ. qꝫ capacitas ista augetur p chaem gratuitam hoc
n. vꝰ esse falsum. tum qꝫ forma no dat magꝯ ꝫ subꝯ aliquid
quod pertineat ad calitatem subiecti respꝫ forme, sed capacitas
pertinet ad genꝯ cauꝯ finalis ꝯ no est a forma. tum et qꝫ anꝫ
no est minꝯ capax ante bene pserta chaꝰ ad recipiendum 2o.
gradum qꝫ vnus ꝯ vnꝫ gradus recepto no faciat eum capaciorem
hec sunt dicta supra in 3. d. 13. q. 1. et 2.

Sed in oppositum est rao. d. hꝰ. ex 3. cay. in ar°.

Ad hanc qꝫ3 carie in hoc loco et in 3. 3. q. 7. ar° 9. et
q. 10. ar° 4. dicit p sicut qualitates finales sunt sum̃ sui finitus.

ita qualitates, et supnales, ut chas et virtutes in fuse et in quib
q talis chas sima fuit in aia x ita ut maior de po dei absolute
esse non possit. Quas sedos gz hus ad qualitates nales tenet
Duran. in 3. d. 13. q. 1. R2 hn ad q3 et fit 1. Propositio.
Quamuis qualitates nales sint huz intensionis, hn no est
eadem rao de chae et de reliquis virtutib infusis. sz q qua
litates nales consequunt subam creatam et ex hac parte potentiam
sint collti q sint finite sm intensioz sicut ipsamet suba fi
nita est ad ar. chas ut. Ostenditur est non seq aliquam
subam creabilem sed seq ipsam quam quo seq ex dui nã
q no est eadem rao limitandi intensiones chas et intensioz
qualitatuz naliuz. 2a. —//—

2a. pr. Sportio. Quid quid sit de nalibz qualitatibz saltem de calore
de luce, in ipsa chas ni tone qualitatis talis spei semp
pot crescere per diuinaz poam. hanc pbat rao d. Sc.
in ar.o qua fidit ll diuina poa absoluta. hanc semaz seq
capreo. in 3. d. 13. q. 1. et sz nan visio dei no het fin
pot. n. deg sempz amplius et amplius manifestare sz lumen
glie no pot hoiem huz. pz ona q tanto perfectius coniungit
deo ggo mtis creatura perfectiore lumine illustrat, est
aut eadem rao de chate. —//—

m m ad 2am. Sed. 1. ar. R2 nio gam ad pbatoz R2 q perfectio spei
tuse creatae consistit in indivisibili est q alterig odinis illa
pfectio gz diuina scba. Similiter perfectiones accidentales
conales substantijs creatis. pont terminari ex ipsis substantijs,
ar. chas est perfectio supnalis et diuini odinis sicut lumen glie
m. no est eadem rao. —//—

ad 2m. Ad 2m. R2 q pbat q de facto no detur infinita perfectio
in actu, sz no pbat q no possit qualibet perfectione chas
qualitatis data, dari alia maior q diuina poam. nam et
angelica na est creata ex nihilo et hn gz ng dei infinita
et perfectissima creata de facto no hn datur perfectissima spes
gie sed ex hoc sequitur q possit deus creare unum angelum ita
perfectus q ultra non possit creare perfectiorem. —//—

ad 3m. Ad 3m. R2 q capacitas remota ad ipsas chas est nalis ar.

ariū ꝓxima capacitas ad maiores chas Geneſt & minores chas ſicut calor ut ſ. diſponit ſubm ad calores ut quinq. ſed eſt not q chas nō ſunt duces deſpoa nati de ratione ſed oriuntur deſpoa ouedientiali, ſed q iſta ſpoa ouedientialis recipit ꝓam actiuas dei et abſolutas, hinc eſt q chas nō poſſit limitari, ꝓta not q quemad modum ipſe carū contendit q qualitates alterug ſpeci et alterug et alterig et ita contra, qua quidem conſequerentur alias et alias ſubam poſſet deus in infinitas producere ſemp ſe ducendo ꝓfectiores et perfectiores ſic ēt nos dicimus q ſol deus poſſet producere in infinitus perfectiones chas et ratio eſt q chas ſm ſuas ſpes eſt multo perfectior eminenter ēt chae quā aliter conſeq ſubam creatam q ipſa chas ex deo eſt et nō ſeq aliquas ſubam creatam. Ex quo deducit et chae arg x̄ diſputatur in 3. p. Nunc aut dicimus breuiter q ēt ſi deus poſſit alias maiorem et intenſiorem facere et ponere ideas in petro, in nō eſt ita ꝓfecta ſicut illa quā nō eſt in dicta x̄. ratio eſt q habitus grē et chas in dicta x̄ ſit quandam perfectius in eſſe grē et virtutis ex ipſo ſubō, quā excedit eam intenſionem alterig grē et virtutis in alio ſtatu, quod certe nō expediret q grā et chas ſubſtantialis in dicta quā ſit eſſe per verbum diximus. ¶ Si aliquis dicat q ſm hanc tonem et albedo quā erat in petro debebat ēt perfectior eſſe albedine, q ēt exiſtebat per ipſum verbi diuini eo q in x̄ no erat niſi ſm unus eſſe. obiectio

¶ Nō eſſe equales tones eo q ad tonem ſpecificas albedinis parus refert et imperfectionis eſt originaliter ſuſcipi in quo eſt, at ad tones ſpecificas ēt habitualis in petro grā eſt multum refert dignitas perſone ſpantis et ad valorem amoris alicuius amantis multum refert dignitas et excellentia amantis et ſicut et ſi dicta x̄ no ſortit habitus nihilominus actus eius eſſet infinite accepti ex dignitate ſpantis, ita debemus intelligere q ipſemet habitibus ſic creatis quidam infinita perfectio ad quodlibet actus ꝓducendos. ſ. cetera vide in caſe. — // — CC

xta

Dub.m cc 3.am con.m in solu.e ad 3.m an chas viæ possit peruenire ad quantitatem chais pria. et arg. 1.o an p parte affirmatiua

1.m arg.m chas viæ pot crescere in infinitum q poterit peruenire immo excedere quantitatem alicuius chais quæ est in pria. v.g. si chas alicuius beati est ut. 10. poterit viator here chaem ut. 12. — u —

2.m Arg.m chas viæ est eiusdem spei cum chae pria. quoniam quidem est idem obm formale et eadem permanet in pria quæ erat in via q chas viæ poterit peruenire per augm.m ad equalitatem cum chae pria. —

3.m arg.m chas viæ semper est in summo ex parte obi q solum pot augeri ex parte subi scilicet per intensiones sed hec intensio in via no het hum q per intensiones pot crescere chas ut sit maior q chas alicuius beati. v.g. beata vnigo in via huius chaem intensiorem q angeli in celo. — // —

4.m Arg.m chas immediate fertur in summum bonum abstrahendo ab obscure l. clare cognito, sed in pria est hec dria q deus clare videt q per hoc no est perfectio alterius spei in ipsa chae. confirm. nam si deus mo auferret mo lumen glie ab aliquo beato no minueret quantitas chais q quantitas chais respu visi l. no visi eiusdem spei est. — // —

Pro explicatione huius difficultatis multa dicit hic care.us semper perseuerans in sua opinione q chas no pot crescere in infinitum et de pba absoluta dei, sed q het hum ultra quem no pot crescere. notat itaq care.us q sicut for.a nalis. v.g. albedo et calor differunt a formis dialibus scilicet ab operationibus vitalibus in hoc q ille nalis vel vno modo intendunt et augentur scilicet per ordinem ad subm iste v.o aialis intendunt per hoc q pba magis accedit ad obm. sic et in chae considerat care.us 2.es intensiones, alteram solum ex parte subi, alteram p hoc q ad obm magis accedit. v.g. perfectior est visio ceteris paribus q.o obm visibile debite appropinquat. dicit q care.us q sm quantitatem intensionis quæ considerat ex parte subi perfectior pot esse chas in via q in pria, at v.o sm quantitatem quæ pueniet ex parte obi semper inquit est perfectior chas pria et huiusmodi quantitates inquit esse diuersarum rationum quæ diuersim

Quæritur primo ex diuersitate obi chaꝛ no tratui sed mutui quod est altoꝛig ꝛois in pria. S. Iunius Bonus Lane vtuꝛ. Sed hꝰ hꝛe doctrina vr ꝛeddit. d. th. ar. 2. s. supra insta ar. 10. huiꝰ. n. d. th. ponit aliꝗm chaꝛ tesu obi. Sed possumꝰ ꝛspondere pro cane. q. d. th. loquit de obo tratuo, ex qua parte chaꝛ sumꝰ est mutuo sed ꝓpinquitas obi per ꝛsionem claꝛas l. obscuram plurit ad obm minimum. Mihi tamen nobis nō plene satisfacit dictio facta adto cane. et ideo aliter distinguendum ꝛ de quantitate chaꝛ nam pot ꝛ cognoscaꝛ vno mo ex sufficientia habiꝰ chaꝛ ad actuꝫ. alio mo ex applicatione melioꝛe obi, ꝙꝛ quam habiꝰ pot intendeꝛe actum potuit cuꝫ hꝰ habiꝰ nō fuit habiꝰ intentiōꝛ ut. d. g. sit aliquis het vnde ad movendum alig coꝛ mobile velociꝰ ut certum est ꝙ ex eis deꝛ vnibꝰ applicatis nō poteꝛit tam velociꝰ moveꝛe ipsum mobile q̄ mobile comodeꝰ plene applicatum. ita obꝰ considerare q̄ perfectio habiꝰ chaꝛ nō pot sic explicaꝛi in actu ꝓ ipostata, sed hꝰ virtualiter cum radice ipse habiꝰ hꝰ facultatem ad diligendum deum sicut diligit in pria. sic proꝰ ut sta per habitu ad actu diligendi quam habet beata in pria principium habitu ni via sicut in semine et radice, negatiꝰ in pria concludendum est ꝙ in intentione habiꝰ chaꝛ sed actu est intensioꝛ ad eodem habitu ꝓpter obi applicabiꝰ optimaꝫ. 2°. notꝰ est ex eodem cane. q. chaꝛ stabiꝰ habiꝰ est in pria ex ꝙ est amicitia cuꝫ deo finale cui finale est conuiuere cum amico et ipsum pati cum illo, at vō in patria stabiꝰ habiꝰ chaꝛ est principaliꝰ et ut ait. d. th. in opꝰ. hꝰ. est quasi vinculum. et ꝓbatur ibi ad. 1. ad corinth. 12. adhuc ex collectione viaꝫ vbi ꝓpter demonstro. vbi loquitur de chaꝛ et ponit illaꝫ viaꝫ, et alia q̄dam in carne sumꝰ ꝓpeꝛegrinamur a domo. p. eoꝫ. n. ambulamꝰ. et ad hebre. 13. non habemꝰ hic civitatem manentem sed futuram inquirimus sm ioan. 2°. istiuꝰ status est duplex. perfectio quantum chaꝛ

quaꝛ

quarum neutra consistit in indiuisibili, sunt tamen diuersarum
rationum iste quantitates quae consequuntur status diuersarum rationum

1.a con.o Sit ergo 1.a con.o charitas viatoris potest esse maior quantum ad
quantitatem intensionis ipsius habitus, patet quia quantum ad hoc
est eiusdem speciei cum charitate quae est in patria. —//—

2.a con.o absolute et simpliciter loquendo quantitas charitatis viae quae
est in actu non potest equare quantitati patriae. non solum quia
charitas viae semper est in actu, sed etiam quia tota quantitas
viae respicit semper obiectum absens. quantitas vero patriae quantum
cumque minima semper respicit obiectum presens ergo intensius
operatur circa illud eo quod est in statu sibi naturalissimo. et
ita solet explicari illud qui minor est in regno caelorum
maior est illo. ita explicat d. super illum locum et v. p. q.
117. ar.o 2. Glosa ordinaria et hyra ita expli
cant. verum est tamen quod videtur esse sensus literalior Chrisostomus.
scilicet quod minor in regno caelorum sit Christus nuncupatus quia
minor estimabatur. faciebat autem comparationem Christi dominus inter
homines quorum nullus tunc erat in gloria nisi Christus ipse. praeterea
patet con.o quia d. Thomas q. 117. ad 3.m dicit quod aliquis homo
potest esse quod sit perfectior quam aliquis comprehensor in virtute
quidem non tamen in actu. item patet ex illo ad philip. 3. non
quod iam acceperim aut perfectus sim, sequor autem si quomodo
comprehendam, ubi de perfectione patriae loquitur postea vero
ibidem ait quicumque ergo perfecti sumus hoc sentiamus.
ubi loquitur de perfectione viae et est sensus sentiamus quod
non sumus perfecti usque comprehendamus. ista explicat locum
illum d. Augustinus in lib. de perfectione iustitiae in respon.e 14.

ad 1.m arg.m Respondeo quod procedit de quantitate charitatis quae consideratur
secundum dispositiones habituales subiecti. sic enim concedimus quod potest
esse maior charitas viae quam patriae, sed non procedit de illa quantitate
quae sequitur in actu ex ipso habitu in praesentia obiecti haec enim est
alterius rationis. —//—

ad 2.m

2ª. 2ª. Qº. 24ª. Arº 7ᵘᵐ. et 8ᵘᵐ.

ad 2ᵐ. arg. Rᵉ quod aliud est loqui de ipsa chaᵉ sm suam speᵐ precise aliud vº de quantitate et intensionis et perfectione nō n. seqᵗ quod si ipsa chaᵃ est eiusdem speᵉ quod eius quantitas sit eiusdem speᵉ. sicut et hō magnus et parvus sunt eiusdem speᵉ nō tn quantitas. ita pot contingere quod chaᵃ prie heat quantitatem perfectionis in suo statu nali, quam nō possit here in via, sed tn hēt illam in virtute habitus.

ad 3ᵐ. Rᵉ quod nos ita concedimus ex parte obi minima chaᵃ est in sumo non n. hēt aliud obm in pria et in via sed est alius modus applicandi obm. Alij respondent quod ex obo motivo sumitur illa intensio maior in pria nō ex tractivo, sed profecto si formaliter loquamur de obo idem est motivum et tractivum respu voluntis quae a nullo movetur efficienter nisi a solo deo ut auctore nre l. gre nō aut movetur et ab ipso deo in rone obiecti efficienᵗ ut docet d. 15. 12. q. 10. arº 2. —//—

Ad 4ᵐ. Rᵉ quod per hoc quod obm sit clare visum et presens nō variat speᵐ essentialem chaᵃ sed ipsa chaᵃ hēt tum actum cum quadam perfectione cum qua nō pot producere in absentia obiecti. Ad confirmᵉ Rᵉ quod in illo casu cessaret intensio actualis quae provenit ab habitu in presentia obiecti maneret tn illa perfectio quasi occulta in ipso habitu. —//—

Qº 7ᵘᵐ. Vᵐ. chaᵃ in hac vita possit esse perfecta. De ma huius arᵗ vide d. hugᵐ in lib. de perfectione iustie tomo 7. et quae diximus in arº 4. et nota doctrinam huius arᵗ pro explicatione huius arᵗ illius diliges dnum deum tuum ex toto corde tuo. —//—

sit aut. 1ª. conº d. 15. si perfectio chaᵃ consideretur ex parte diligibilis solus deus se diligit in quantum diligibilis est et ita sola chaᵃ dei est perfecta. 2ª. si consideretur perfectio chaᵃ ex parte diligentis tunc chaᵃ est perfecta

secta qr° diligit xp̃us pot. 3ª. arº. 3. continuꝫ qꝫ
isto mo sit perfecta chas vno mo sicut in pria ubi xp̃us
ar hoīs semper actualr ferdit in deū. alterno mo
ut in via sndꝫ qꝫ ho xp̃us studiuꝫ suuꝫ disputat ad
vacandū deo et rebꝫ diuinis pretermissis aliis nisi qr°
necessitas presentis vite requirit. 3° mo tenꝫ qui habi
tualr xp̃um ex suum ponet in deo vtꝫ in nichil velit
contrariū diuine dilectioni. et iste modꝫ est cōis erdeber
ee ex cōi ex precepto obligantis. ——//——

sño In hoc arº. nota qꝫ xp̃ianꝫ religiosꝫ possit ee in chate etsi
no et perfectꝫ illo 2° mo in no erit in chate nisi habeat
animꝫ pficiendi illo 2° mo in quaꝫ professionem ~~erit~~
~~hec ppositio~~ de qua vide d. 15. infra q. 176.

Dubm Dubitatur in hoc arº an chas vie et chas patrie sint
eidem spei. no loquimur mo de quantitate chatis
de qua dixmꝰ arº. 7. sed de ipso actu chatis.
et vr qꝫ non sint eidem spei actꝰ diligendi viatꝫ et
actꝰ comprehensoris qr actꝰ dilectionis in pria non
est actꝰ liber sed vol. necessitat et xp̃us ad exercitium
ad diligendum deuꝫ, at in via actꝰ chatis est liber
no sunt eidez spei. ——//——

In oppositum est sm° apsts chas nunꝫ excidit. 1. ad co
rinth. 13. sed manet in patria idem habitꝰ actꝰ erit
eidez spei. ——//——

De hac difficultate vide d. 15. 12. q. 10. arº. 2°. et
care. ibidem vbi docet. d. th. qꝫ vol. nunꝫ necessitatur
ab obo xp̃us ad exercitium actus hoc tñ stat in veritate
qꝫ vol. beati necessitetur ad exercitium no ab obo
ut obm est sed ab ipso deo ut actiue sic et sic qui est ne
cessitat intellectꝫ xp̃us ad exercitium no ut obm sed ut auctor
et da efficiens luminis glie. hac suposita sema quadruplex
est d. th. Ad dubm i°. qꝫ simplr loquendo chas
vie et chas patrie simplr loquendo sunt eidem spei. tas
est qr est idem obm formale. s. bonitas diuina nm m
diligibilis

diligibilis sm. 2º dicimus q in esse moris no sunt eiusdem spei. pr qr actus charis in via est liber in pria no est liber ergo in rone actus morali no sunt eiusdem spei. Confirmatur nam chas pria oio fertur in finem totaliter quatenus ultimus finis est, at vero chas in via sm q hec motus liberus no versatur cc finem, nam libertas no est cc finem sed cc media ad finem et qr exercitium charis in via hec rones meriti in ordine ad finem ex conti hec ronem medii ad finem, ex quo seqr q tale exercitium dilectionis in via ut sic no est eiusdem roni cum exercitio charis in pria ubi no inuenitur rao medii et meriti. 3º dicimus q quodammodo etiam in esse moris sunt eiusdem spei rao est qr chas beatus est libera et fuit in sua causa in quantum fuit voluntarius peruenire ad illam necessitatem felicissimam, sicut etiam est voluntarius in suo prinº q aliquis sumergatur in mari qui se voluntarie proiecit in mari. quamuis semel proiectus no pot no sumergi sicut et superbia damnatorum voluntaria est in suo prinº quamuis iam sint obstinati in malo. —//—

Si aut aliquis obiciat contra hanc doctrinam q in pria no esset vera amicitia cum ipso deo eo q ad rones amicitie pertinet q sit libera. Rr 1º q no requiritur q sit libera formaliter sed in suo prinº. quinpotius dicimus 2º q sufficit q sit liber ille actus in ordine ad quedam media que vult beatus ppr ipsum deum et ita oia xi et xii magistri ho huit perfectissimam amicitiam cum deo quamuis semper fuerit beatus et ex necessitate diligebat diuinam bonitatem eo q quedam alia libere voluit ppr deum sume dilectum scilicet mortem ppr redemptionem huai gnis et ita meruit per actum dilectionis imperantis huiusmodi offitia in honorem dei. —//—

Art. 9. vm conuenienter distinguantur 3 gradus charis

scilicet incipiens, proficiens et perfectus. Con.° est affir.ª de qua vide magrum sen. in 3. d. 19. et ibi doctores scholasticos et d. Aug.m tract. 5. in 1.am cano. Joan. et d. bern. in tract. de gravibus charis et Ricard. de s.to vict. in multis tractatibus maxime super illud in cantici vulnerata chae ego sum. vide et d. th. in opus. 61. de dilectione dei et proximi. —//—

Ar.us 10.us

V.m chas possit diminui. 1.a con.° ex parte obi non pot diminui. 2.a con.° ex parte subi non pot minui directe sed l. tota corrumpitur l. tota manet. 3.a con.° indirecte pot dici diminutio chais dispositio ad corruptionem ipsius, quae fit l. per pcta venialia l. et per cessationem ab exercitio opus chais. —//—

m dub. Cc hunc ar.m dub.r 1.° de illo dicto d. th. q pctm effective corrumpit chaem. vr n. hoc falsum 1.° q est con.ª

m arg. cem semiar theologorum in 1.° sen. d. 7. ubi fere oes dicunt q chas p pctm demeritorie corrumpit. —//—

2.m 2.° Arg.r pctm mortale non attingit ipsam chaem cum chas sit qualitas supnalis pctm v.° est actio quae proficiscitur ex viribus nrae ergo non pot corrumpere ipsam sicut ignis non pot corrumpere celum quod est alterius gnis physici confir.r qr dr ee semen dei, pctm v.° dr semen diaboli ergo non pot corrumpere chaem effective. —//—

3.m 3.° chas a solo deo est et augetur effective ergo a solo deo corrumpit effective pr gna qr sicut solus deus pot annihilare eo q solus ipse est ca efficiens ita vr eadem ratio de chae q solus ipse possit illam corrumpere qui solus pot eam efficere

4.m 4.° sto pctm mortale comissionis effective dicatur corrumpere chaem, sed pctm omissionis non vr quomodo efficienter possit corrumpere chaem cum sed non sit aliquid positivum. —//—

his

his nō obstantibꝫ dicimꝰ ꝯmiᵃ. d. Th. ce verissimꝰ
qꝫ pēm mortale effectiue corrumpit charitᵉ. Pro
cuius explicᵃ notandꝫ qꝫ forma quæ dependenter in esse
a subō negꝫ per se corrumpunt negꝫ quantum ad
nō sunt p se sed dicunt gradi. 1. corrumpit quatenꝰ
ab aliquo agente ipius subm reducitur in actum. v. g.
calor nō fit p se sed calidum. sic ergo negꝫ corrumpit
calor sed caliditꝰ desinit actuari a causa et exinde de-
finit ee calor. Dicimꝰ ꝯ qꝫ. Th. loquitur de corruptione
charitᵉ eo mō quo corruptio potest conuenire formæ acci
dentali. 2ᵒ nō est qꝫ agens de quo pōt agere in
subm effectiue dispositiones contrarias formæ inducendo
effectiue corrumpere formam et expellere illam. v. g.
ignis comburendo hoem dicit effectiue expellere animam
ab hoc, et si aīa nō poset simꝫ sibō ignis diceretur
corrumpere illam sicut corrumpit formam ligni corrum
penda lignum. Ad 1ᵐ. Ad 1ᵐ qꝫ rō d. Th. et
eius auctᵃ respondetur illi dubitationi. ad 1
Ad 2ᵐ. Ad qꝫ negꝫ calor in naturalibꝫ attingit negꝫ
agit in ipsam formam substantialem sm se sed in ipsum subm primum
inducendo contrarias qualitates, ita et odium voluntatis
qui est pēm attingit ipsum subm charitatis inducendo dispositiones
contrarias repugnantes ipsi charitati effective et corrumpere
charitatem. Ad hoc ergo ad confirmandum dicimꝰ n. qꝫ pēm mortale
nō agit directe in ipsam charitatem sed in subm a quo dependet
charitᵃ in esse. ad 3
Ad 3ᵐ. Ad hoc negō qꝫm. Ad n. qꝫ alia est rō annihila
tionis et alia corruptionis, nam annihilatio est subi absoluti
desinentis, at vō corruptio est desitio particularis formæ existentis
subō et pterea sic pōt ee aparō diuinæ agentis cōsi ipsa
gratia sit effectiue a solo deo, sicut nō possumꝰ multa
destruere et tm nō possumꝰ ea efficere. Ad not.ᵐ est
qꝫ quia ipsum esse cuiuscūmodi rei mutabilis est esse a solo
deo pendeat in fieri et conseruari sm esse tale. s. ci
mutabilis

mitatus v. g. esse hoīs ~~dut~~ aut equi pendet ēt a dispo
sitionibus ipsius forme specifice quo fit ut tale esse
corrumpatur corrupta spē in individuo, ita q̄ dm̄ est de
chāe q̄ deus produxit illas dependentes a libero arb.o
quod quidem pot admittere contrarias dispositiones, imo
efficere illas in seipso.

m 4. Ad 4.m Arg.m R.r 1.o q̄ sufficit ut doctrina d. th. veri
ficetur in pcto comissionis, in pcto v.o omissionis suo mo
verificari pot ut absentia navis cā est sumersionis navis.
2.o R.r q̄ ipsum met lib. arb.m qn̄ omittit preceptum hēt
aliquem actum qui est cā omissionis, et lone illius actus
poterit esse cā efficiens. sed prior solu.o magis placet.
Not.m tn̄ est q̄ tam pctm omissionis q̄ comissionis conve
niunt in hoc q̄ vtrumq̄ avertit a deo et ex hac parte
tn̄ pctm nō poterit esse cā efficiens sed potius deficiens.
at v.o ipsa conversio ad bonum comutabile sive actualis
ut in pcto comissionis sive habitualis ut in pcto omissionis
m poterit esse cā efficiens corruptionis chās.

Dub. 2.m est v.m p pcta venialia minuat chās de qua
re vide d. th. 12. q. 88. ar.o 3. et 4.o sed arg.r
con.a seniam d. th. in hoc ar.o ex illo prover. 24. septies
in die cadit iustus quod quidem vr intelligendus nec.o de
pctis venialibus ex quo seq.r q̄ minuit chās iusti p pcta ven.lia
pr sequela. q̄r si iustus maneret tam sublimis sicut erat
2.m antea nō deceret cadere. 2.o arg.r ex humanae amicitiae
quae tepescit et minuitur defectibus quotidianis erga amicos.
m 3. 3.o pr ex effu pcti venialis nō n. ita prompte et delectabiliter
operatur hō ea quae sunt postq̄ mentem suam dissoluit
iuris superfluitatis.
ppr hec arg.ta et similia Altissiodoren. in 3. tra.s cap. 5.
tenet q̄ chās pot diminui directe per pcta venialia
nunq̄ hō corrumpetur eo q̄ ista diminutio fit per

ꝑ proportionaly minore et minore. Supponit n. ille
q̃ hens maiores chaem ~~grales~~ peccat grauiꝫ peccan
do venialiter q̃ hens minores. Vnde ipa pecta
venialia minuunt q̃tu ad grauitatez diminuta
chae. ex quo seq̃ q̃ pcta venialia quã sunt cum
minore chae minꝫ diminuunt illaꝫ q̃ quã sunt
cum maiore. Sed hec sentia falsissima ẽ. Et no
n. est minꝫ pcm furari vnuꝫ quem no habet chaez
q̃ habentem chaem, ꝑ nõ minꝫ peccat qui minores hz chaes
Item absurduꝫ est dicere q̃ hens minores chaem nõ possit
cõmittere graue venialeq̃ hens maiores. v. g. si talis
cui aliquo detrimento honoris proximi certe graue pcm
est q̃ si hens maximaꝫ chaem diuisset verbuꝫ loco suo.
Quidaꝫ alius doctor parisien. dicebat q̃ chas minuit per
venialia pcta et q̃ sic peruenire ad corruptiõ sed no
iaꝫ vltimuꝫ pcm corrumpens chaem est mortale licet
ex ꝑte obti sit veniale. Sed est q̃ hinc tenet nõ conse
quens chaem. Sed ista sentia patet q̃ presupponens et
nobis temeraria q̃ verbuꝫ minꝰ q̃ maxima q̃ aliqz
vice. q̃ xtus occasionem mortis fuit mortale nisi fuisset
preceptus Sed ille qui hz minimaꝫ chaem no teneꝫ
alio precepto distinctõ q̃ ille qui hz maiores chaem sed ille
qui hz maiores chaem dicendo verbuꝫ occasionis ẽ negz ille
qui hz minores. Et confirꝫ q̃ sic nullus haberet chaem
nõ peccaret mortaliter ~~dr~~ dicendo verbuꝫ occasionis ẽ negz si
hz minimaꝫ chaem. Item sequeret ex ista sentia q̃ iusti
ficatiõ auꝫ minima iustia et chae scilicet auꝫ illa quam
vnuꝫ pcm veniale sufficit corrumpere nõ posset peccare
venialiter q̃ quilibet primaꝫ corrumperet chaem.

Ad ꝑmum dicendum q̃ ille casus iusti nõ est ab hitu chaiꝫ reꝫ ad 1
a perfectione illius sed cadit ab actuali dilectione et ab
firmoda inhitudine ~~chaiꝫ~~ actionis, que nõ ẽ firmata
auꝫ hitu chaiꝫ et ꝑta q̃ manet reꝫ q̃ specialis pena a ꝑte
q̃ iusti cadere

ad 2

ad 2m. Arg.m R.2 q. nō est eadem rō de amicitia nra eo q. nra amicitia acquirit nris actibus sed divina amicitia fundat in gla dei qui nō mutatur nisi nos gratiam destruamus p. pctm morale. —//—

ad 3m. Arg.m R.2 q. pcta venialia impediunt fervorem in actu chaus sed nō minuunt habitum sicut egritudo solet impedire considerationem scie, sed tn nō pp. minuit habitum scie. Vide carem hic ec solutiones Arg.tis d. 15. et nota quod inquit in solutione ad 3m. prorsus sacrorum. sed vide eundem carem in 12. q. 113. a2o. 3o. et 3. p. q. 69. a2o. 1o. 79. —//—

A2us. 11us.

Vm chas semel ~~ar~~ habita possit amitti. 1a. conio quia est ex parte ssti moventis voluntatem et quia tunc est ex parte ipsius chaus nō pot homo peccare neq. amittere chaem. 2a conio chas pris nō pot amitti. 3a conio chas vie pot amitti. —//—

De hac q.e disserit mag. in 3. d. 31. et gracianus movet eandem q.em in distinctione 2a de pma. 1a. conio d. 15. quantum ad utramq. partem est manifestissima et ita explicandum est illud testimonium 1e Joan. 3. de 2a vo conio agit in 12. q. 4. a2o. 4. et ei q. 5. ubi pr q. beatitudo est inamissibilis, ex quo plane colligit q. etiam chas beatorum sit inamissibilis. —//—

Ec 3am conem nō est illam esse certam sm fidem catholicam et definitur in clementina ad nrum de hereticis et in concilio triden. sess. 6. cano. 23. fuit ~~ll~~ error Jovinianus q. qui peccat post baptismum nō recepit glam neq. chaem in baptmo. conia hunc ~~ter~~ hereticum scripsit d. hiero. lib. 2. conia Jovinianum et d. aug.us de heresibus cap. 88. inquit hunc errorem ex parte etiam fuisse pelagii. —

Sed pr aperte ex testimoniis scripture conio nra. nam saul circumcisus fuit et justificatus et postea peccavit, et david, et pcalomon, petrus etiam aplus, item ad galat. 3. cum spu cepertis nunc carne consumamini. et 1e

2a. 2e. Qo. 24a. Ar. 4

1e. Joan. 2. hec scribo vobis ut no peccetis sed etsi quis peccauerit aduocatus habemus apud patrem et eisdem testimonijs quibus pr. q usq ad mortem est locus pnie pr. hec cno. eq. ceterum argta hereticorum fundantur in falso intellu illius 1e. Joan. 3. omis qui natus est ex deo no peccat. ad quod sufficiat solutio d. 15. ad 1m. et caret dicit q est sensus formalis ac si dicas calidum no pot infrigidare et est sensus etiam hiero. vbi s. et d. aug. in lib. de gia xi cap. 21. vbi ait qui natus est ex deo non pot peccare qr chas no agit perperam vt dicit apls vnde qui peccat no peccat sm chaem sed sm suam cupiditatem. est alia expositio augustini lib. 2. de pctorum meritis cap. 7. et 8. qui natus est ex deo no pot peccare id est spem hit perueniendi ad impeccabilitatem in pria. quemadmodum sumus beati in spe et salui facti sumus in spe. est alia 3a. explicatio eiusdem lib. de na et gia cap. 14. non pot peccare id est no licet ei peccare id. n. possumus quod iure possumus, et quamquam nulli et pctori licitum sit peccare spaliter tn dedecet filijs dei peccare. —//—

est aliud argm hereticorum ex eo quod dicit d. Joan. ibidem omis qui peccat non vidit deum neq cognouit deum ergo no habuit fidem et per consequens chaem ad hoc dicunt q d. Joan. loquitur de cognitione affectiua no vo de cognitione solius fidei. sed hoc non satisfacit ergo quod no satisfacit argto. nam sufficeret heretico pbare q qui peccat nunquam habuit chaem. —//—

Rg q sensus d. Joan. est q ille qui peccat eo ipso quod peccat iam cessauit a cognitione affectiua ipsius dei et tunc sensus est no nouit deum id est non aprobauit deum sicut dicit dns in die iudicij non noui vos id est no aprobo vos. item arguunt ex illo 1e. ad corin. 13. chas nunquam excidit ergo chas semel habita no pot amitti. Rr q sensus huius auctoris est no de qualibet chae in singulari q illa no possit amitti, sed sensus est q chas manebat in pria in his qui salui fiunt fides aut cessauit illic. similiter est ex

explicandus est illud canti. 8. aquae multae non poterunt extinguere chaem. sensus est quod tribulationes multae non poterunt extingere chaem quantum est ex parte ipsius charis et ita intelligi potest illud apli ad roma. 8. quis nos separavit a chae xi. item ev. Joan. 8. si quis sermonem meum servaverit mortem non videbit in aeternum debet intelligi si perseveraverit in observatione sermonis xi.

Arg. 12us

Vm. chas amitatur per unum actum pcti mortalis. Con.o est affirmativa et certa sm fidem iux.a illud Jacob. 2. qui peccat in uno factus est omnium reus, quod intelligitur quantum ab aversione ab ipso deo. et in concil.o triden. sess. cap. 15. definitur con.a lutheranos qui aiebant solam infidelitatem esse pcti mortale.

Q.o 25.a De obbo charis.

Arg. 1us Vm. dilectio charis sistat in deo an eius se extendat ad proximos. con.o est utrumque complectitur, et est de fide hic con.o ut patet ex arg.o sed con.a

Arg. 2us

Vm. chas sit ex chae diligenda. concl.o est quod chas ex chae diligitur non ut amicus, cui volumus bonum, sed ut bonum maximum, quod volumus amico bono.

Arg. 3us

Vm. creaturae irrationales sint ex chae diligendae. con.o est quod ex chae possumus eas diligere non ut amicum sed ut bona quae volumus amico ad honorem dei et utilitatem proximi. Et hos 3.s ar.s vide cor.m et quae diximus q. 23. ar.o

Arg. 4us

Vm. homo debeat seipsum ex chae diligere. 1.a con.o si chas an

3a 2e. Q. 25a A 2us 4us

consideretur sm rones fortes amicitie no est ad seipsum
2a con. si consideretur sm ppias rones sm q est ami
citia hois ad deum primitus et ex conti ad oia illa que
~~sic hom~~ sunt dei sic homo ex chae se diligit.
nota ex caie. q ho seipsum diligit ex chae tanqz
amicum dei, pximus vo tanqz amicum dei et suum

A 2us 5us

Vm ho debeat corpus suum diligere ex chae. con. est sm
suas nam corpus diligendum est ex chae, infectio vo culpe
que est in corpore et corruptio pene no est diligenda ex chae
sed potius ad eius remotionem hanelare desiderio chais.
In hoc ar. adverte q pena de qua loquitur d. 15. est
illa que ad pctm allicit ut motus inordinatus concupiscen
ceterus alie pene ut mors et alie tribulationes possunt
diligi ex chae no ppr sed ppr fines.

A 2us 6us

Vm pctores sint ex chae diligendi. con. est q debemus
in pctoribus odire q pctores sunt et diligere q sunt hoes
beatitudinis capaces.
hic ar. max notandus est ut sciamus quomo nos gerere
debeamus erga pctores sive amicos sive extraneos.

A 2us 7us

Vm pctores diligant seipsos. 1a con. oibus hoibus coe
est ut amant se sm id quod extimant se esse. 2a con.
boni vere se cognoscentes vere se amant. 3a concl.
mali no recte cognoscentes seipsos no vere se amant.
de hoc ar. vide aristo. 9. ethi. cap. 4. ubi post
multa que faciunt in rem presentem dicit enitendum
est esse bonos sic n. quisqz et ad seipsum habebit amice
et alijs amicus esse poterit. quod quidem confirmat

dictus

dictum illud ss.ti qui sibi neq̃ est quomodo aliis bonus erit?
vide Aug.m lib. 1.o de doctrina xpiana cap. 23. et aduerte
cum caie. quinq signa ex isto ar.o quae optima sunt ad quo
tidie examinandas semias.
nota in hoc ar.o q. 2.a et 3.a con.o nos sunt intelligendae de
cognitione speculatiua nam hoc modo et mali cognoscunt
rationem esse prestantiorem appetitu sensitiuo, sed loquitur de
cognitione, quae est quaedam practica extimatio.
Dub.m Dub.m m est hic vter diligat magis corpus suum, iustus an
1.m arg.m peccator. et vr q. peccator. 1.o q. peccator amat animam suam in hoc mundo
2.m iustus aut odit animam suam in hoc mundo. 2.o peccator habet illa
quinq signa amicitiae et exercet illa erga suum corpus,
iustus aut non ita q. iste minus diligit corpus suum q. ille.
Ad hoc Dub.m si distinguamus de amore facilis solutio est
nam amore recto sm rationem manifestum est q. peccatores non
amant corpora sua, quin potius faciunt eis malum duplex
et presens eoq bonum corporis humani est subijcit recte rationi;
ipsi aut non subijciunt rationi. et est futurum q. preparant illud
ad ignem inferni. iusti v.o e contrario et subijciunt rationi et
ad vitam immortalem disponunt. si aut loquamur de amore
qui est passio quaedam appetitus inclinans ad bona sensualia
et presentia absq hoc a ratione constituto manifestum est q.
peccatores magis intense amant corpora sua veluti pecora. sed
q. prior modus amandi corpus pretiosior est ipsi corpori, ideo
simpliciter loquendo et absolute iustus magis diligit corpus suum
ad 1.m arg.m q. peccator. Ad 1.m Arg.m R.o q. x.us dnus non simpliciter dixit
qui amat sed dixit in hoc mundo, iustus aut amat vitam
suam corporalem in vitam eternam et ideo magis diligit.
ad 2.m R.o q. peccator habet illa quinq signa transitorie quidem erga corpus
suum iustus aut vult corpori maiora bona, et ipsam iam exercet
in hoc mundo curando infirmitatem corporis ut congruat cum
mente et nunc et in eternum.

Ar.u 8.u

22.ae Q.o 25.a Ar.us 8.us

Ar.us 8.us

V.m sit de necessitate charis ut inimici diligant?

1.a Con.o Contra chaem est diligere inimicum in quantum inimicus est.

2.a con.o ex necessitate charis diligendus est inimicus in quantum proximus. 3.a non tenetur ho in particulari diligere inimicum nisi in casu particulari in quo alius proximus teneretur diligere. 4.a est de necessitate charis sm preparationem animi habere propositum habituale diligendi inimicum in singulari si necessitas occurrerit. 5.a con.o extra casum necessitatis diligere inimicum est de perfectione charis.

Ar.us 9.us

V.m sit de necessitate salutis quod aliquis signa et effectus dilectionis inimico exhibeat? 1.a Con.o signa l. benefitia dilectionis quae exhibentur proximis in cor de necessitate charis est quod et fiant inimicis. 2.a signa et benefitia spalia inimicis exhibere no est de necessitate charis, nisi in casu necessitatis proximi, est aut de perfectione charis.

CC hos duos ar.os not.m est quod inimicus pot 3.c dici. 1.o cum reciprocatione sicut hoc nomen amicus dr amico amicus ita inimicus dicatur inimico inimicus. 2.o mo solent dici inimici corriuales siue competitores, eo quod pugnant et contendunt sup aliqua re etsi sine pcto id faciant ut contingit in litigantibus. 3.o mo dr inimicus qui peccando mortaliter facit l. desiderat aliquod malum proximo. et isto 3.o mo est intelligenda est. 1.a con.o ar. 7. quod est con chaem diligere inimicum in quantum inimicus, ceterum si inimicus no peccat con deum. l. quia ex ignorantia id facit et nocet, l. ex iustia no est proprie inimicus et talis inimicitia no repugnat chari. quinpotius pot

aliqu

aliquis ex chae velle huiusmodi contrarietates ad satisfa
cientiorem p[ro]pectis. l. ad exercendam pacienciam. reliquae
v[er]o con[sequentiae] positae a d. th. pont extendi ad inimicum quoniam
mo accipiatur inimicus sicut tenetur homo gerere se ipsum
erga bem hoem et extraneum. etiam assertiones d. th. eo
tendunt ut ostendant no ee faciendam differentiam inter in
imicos et alios proximos qui no sunt inimici sed si conside
rentur in quantum proximi. —//—

Dub. m. cc 2am con[sequentiam] D. th. ar. 7. Quaeritur An dilectio ini
Arg. m. micorum sit in precepto vel quod non. 1o. quia ipsemet d. th.
math. 5. dicit hic incipit Xus ponere consilia moralia
et confirmatur ex ipso contextu Euangeli ubi dr estote ergo per
fecti sicut et pr ver perfectus est. sed perfectio Euangelica non
cadit sub precepto ergo. —//—

2m. 2o. Arg. ibidem dicit Xus dnus audistis quia dictum est an
tiquis diliges proximum tuum et odio habebis inimicum
tuum ergo no est preceptum nale. l. morale diligendi inimi
cum. pr gna quia in nouo testamento no sunt data alia precepta
nalia. l. moralia quae no fuerint in lege veteri, immo vero
in lege noua nullum preceptum est iure diuino posito nisi pre
cepta sacrorum, nam precepta de virtutibus theologicis semper
fuerunt cum igitur dicat dnus quod antiquis est dictum odio
habebis inimicum tuum sequitur quod mo no sit preceptum diligendi
inimicum sed consilium. —//—

3m. 3o. Arg. Dilectio inimicorum res est difficillima ut patet
ex aug. psal. 118. concione 7a nihil est mirabilius in
mandatis dei quam diligere inimicos. et concio. 9. dicit idipsum,
sed actus ~~eroici~~ eroici et qui cum tanta difficultate exercent
no sunt in precepto sicut no est in precepto virginitas et religio.

1a con. Ad hanc dubitationem R. et sit 1a con. Dilectio inimicorum est
in precepto ut d. th. explicat. pr math. 5. diligite inimicos
vros ut sitis filii patris, necessarium est ergo ut simus filii dei
diligere inimicos. prea. 1a p. 3. cap. et ad roma. 12.

12. non reddentes malum pro malo etc. et si esurierit inimicus tuus da ei manducare. prima cons. sensus est ecclie et doctrinae de qua re vide. in lib. de sermone dni super illa verba diligite inimicos vros. et sup. 1. cano. Joan. trac. 8. et sup. psal. 7m. et lib. 1o. de doctrina xiana cap. 22. prima pr. ratione qr est preceptum de dilectione proximi sed inimicus est proximus ergo est preceptum de dilectione inimici.

Luce 10. minor pr. ex illa parabola hoc quidam descendebat a Jerusalem in Jerichuco. vlixus dnus intendit docere quod quilibet homo est proximus. et confirmatur nam proximus dr homo capax beatitudinis nobiscum, sed inimici quamdiu sunt in hac vita capaces sunt beatitudinis ergo sunt proximi.

2a. con. hoc preceptum pertinet ad legem naturalem. pr. 2a. qr ita docuit plato ductus lumine naturali lib. 28. dialogorum ubi dicit nulli faciendum est malum etsi ab eo passus sis iniuriam et quamquam Cicero lib. 1o. officiorum cap. de iustitia dicat primum munus iustitie est ne quis cui quis noceat nisi lacessitus iniuria. est tamen intelligendus ut patet ex verbis sequentibus quod secundum ordinem iuris potest lacessitus nocere proximo dicit n. ibidem in vlciscendo et puniendo est certus modus servandus. prima si hoc preceptum non non esset naturale revera non esset preceptum etiam in lege evangelica nullum est preceptum supra precepta naturalia preter precepta virtutum theologicarum et sacrorum ut 12. q. 108. ar. 2o. asserunt omnes.

Sed dicet aliquis quod est preceptum novum in lege nova ut diligantur inimici, sed ad hoc possumus dicere quod est novum quantum ad rationem novam diligendi scilicet in beatitudinem supernaturalem. et ipso modo adhuc erat preceptum charitatis et dilectionis omnibus fidelibus sed non ita expresse sicut in lege nova. et ita intelligitur illud mandatum novum do vobis ut diligatis invicem sicut dilexi vos. super quem locum vide carem. bene explicantem. ceterum quantum ad substantiam actus diligendi inimicos et bene faciendi illis necesse est quod sit naturale preceptum. etiam obligat eos

vni

vniuersos missa elegit vt ibi se dilucare ibi sint
inimici. et confir. hoc est preceptum nalle quod tibi
non vis alteri nefecris et quia deus vult filiam vestram
hoc eadem vos facite illis. sed quis hoc omnibus
vult ne sibi fiat iniuria. vult ne sibi reddat malum
pro malo ab hoc particulari, et vt sibi subueniatur
in necessitate existenti a quouis hoc petenti subuenire
quis non postulat vt ita nos erga alios proximos.
Vide de hac re d. aug. can. 15. Iuxta psal. 118.
Ad 1m. Arg. Rz. q. D. 15. ibidem dicit q est preceptum mihi di
ligendi inimicus vt proximos. Ergo cum quod dicit
se deus ponere consilia verum est. sed simul cum hoc
ponit consilia. Ad confir. Rz q per preceptum charitatis effectu
tus ad sufficientiam annexa est tali liber. vnde vt
1. Ioan. 2. cap. qui facit voluntatem eius in hoc charitas dei
perfecta est, alterius perfectio consilium in alia
non cadit sub precepto.
Ad 2m. Arg. Rz. q in lege non erat tale dictum. salicet
odio habebis inimicus tuus. sed iudei antiqui per malam
glam mutauerant ex eo quod eis in dicebat. odio habebis inimicus
tuum. et inimicus odio habebis. quinimo dicamus quod
ipsam legem addidit q inimicus erat diligendus. nam exodi
23. dicit si occurrerit bouem inimici tui errantem reduces
eum. et si videris asinum inimici tui iacentem sub onere ne
pertranseas. et multo magis debent sibi legem exhibenda
beneficia inimico existenti in necessitate. nam deus pietat
bene facere iumentis et succurrere pro eorum inimicis.
Ergo per illud quod dicit paul. ad roma. 12. si esu
rierit inimicus tuus et alimenta ei est ex illo pro
2 Solu. uerbio 25. Rz. 2o. q potuerat explicari odio ha
bebis inimicus tuus iuxta 1m. cum dicit saltem magistrus inimicus
. l. de odio sm. ordinem vult punire inimicus et vita re
mittere illud exodi 23. si forte bouem quod pecus tui
3m inimici ceu inimici tui id est inuocabit te de illo.
Ad 3. Rz. q diligere inimicus in cor. et in preparatione animi vt
2 Solu. quis sit me eorum necessitate non est multus difficile.
et pro Rz q virtus ex ratione sua vertatur ad difficile

ceterum ex casu necessitatis bene facere illi pertinet ad perfectionem consilii. Sed hic vehementer observandum est quod in hac materia de dilectione inimicorum multa sunt quae definiuntur a d. th. et scholasticis doctoribus esse licita, loquendo secundum rigorem legis et absolute et secundum se. quae tamen frequenter ex circunstantiis non sunt licita, ut si aliquis videt seipsum propensum valde ad odium et vindictam contra inimicos et cognoscit remedium esse ne consentiat in odio et vindicta considerare aliqua bona quae sunt in inimico, et inclinare cor ad illud spiritualiter, et orare pro illo dicimus quod tenetur uti istis remediis non alio precepto quam quo tenetur non odio habere inimicum et non vindicare sede illo. et per hanc doctrinam solvemus aliquas dubitationes circa arti. 9. Dub.

Dubitatur. n. An si inimicus occurrat obviam teneatur alius salutare illum verbo l. signis. Respondent aliqui theologi quod non. quia illa sunt signa spiritualia dilectionis quae non teneatur homo exhibere cuilibet proximo sed neque inimico. sed in nos dicimus quod attentis circunstantiis aliud postulat charitas enim si mea mea salutatione possum eum reconciliare deo et mihi nescio quomodo charitas non obliget ad hoc scilicet ad salutandum. cum sit medium ipsum facile et sine dispendio notabili mei honoris. praeterea si me tacente ille magis obduratur in inimicitia certe contra charitatem erit tacere. praeterea non sunt putanda signa spiritualia quae secundum consuetudinem patriae exhibentur tali personae. v. g. si ipse inimicus sit mihi notus et vicinus et praeterea consuetum est ut vicini salutent se tunc talis salutatio non dicitur signum spirituale dilectionis. et hoc maxime verum habet quando ipse inimicus esset episcopus l. meus praelatus tunc certe non posset excusari a peccato mortali non salutare illum quia talis salutatio debetur illi ratione dignitatis, sed esset genus quodam vindictae non salutare illum. Dub.

Per hoc etiam patet ad aliud Dubium. Utrum si me salutat inimicus teneam illum resalutare. Respondeo quod per se loquendo non teneor magis illum resalutare quam si aliter esset mihi pacificus. Ro.

ex

ex quo seq. q. si sm consuetudinem pris. l. qualitatem
personę salutantis l. salutatę no resalutare illum tenetur
pro notauili contentu salutantis regulariter etc.
regulariter loquendo est pctm mortale no resalutare
inimicum salutantem ppr scandalum ipius inimici. sed
tn si inimicus salutans eet conditionis notauiliter in
ferioris v. g. serui respu superioris no eet pctm no
resalutare illum. ceterum si fuerit filius respu pris
aut subditus respu prelati facilius excusabunt si
non resalutauerint, in quibus iudicandis erit opus prudentia.
Siluester verbo chas. q. 6. aduertit q. si inimicus exis
tat inter alios ho es est pctm mortale salutare illos relicto
inimico ppr scandalum quod inde oritur. et certe ita
res hec q. regulariter loquendo semper est tale scandalum.
proportionabiliter dicendum est cum Quaerit an teneat ho
colloqui et conuersari cum inimico. R. q. absolute
et p se loquendo non tenet, etiam si antea cum illo con
uersauerit. sed quid erit si ex conuersatione illius ego scan
dalizor et expono me periculo peccandi, et ex alia parte
est aliqua est circunstantia vz q. alij scandalizantur
videntes me no colloqui illum. R. q. in huiusmodi casibus
vtendum est prudentia, et pot. constitui ut medium ut in
publico salutet illum et colloquat breuiter cum illo caueat
tn a frequenti conuersatione cum illo.

Dub. Rea Quaerit an sit pctm mortale excipere inimicum a
benefitijs corporis et br q. no q. ea quae facimus ex liberali
donatione possumus ea conferre quibus libuerit, sed ego
libere facio aliquam gratiam ciuitati, l. collegio g. pom
excipere inimicum. et similiter no teneor ego mo orare
pro aliquo proximo. l. ciuitate g. pom orare pro quibus li
buerit excipiendo inimicum.

Solu. R. Ad hanc dubitationem q. multa sunt quae ho no tenetur
facere quae tn si facit debet sm ordinem virtutis. v.
g. ego mo no teneor recitare rosarium beatę virginis
et tn si recito debeo cum attentione recitare. non teneor
audire

audire missam et tn si audio teneor reuerenter
audire, item no teneor inuitare proximum ad pran
dium et tn si inuito debeo illum collocare in debito
loco et proportionato sua dignitati alias facio illi iniuriam.
Sic etiam dicimus in nro proposito q si facio aliquod bene
fitium comitati liberaliter no possum excipere inimicum
et si excipio pecco contra mortaliter tum contra charitatem
qr de nouo scandalizabitur proximus tum etiam contra iustitiam
distributiuam qr aufero ab illo quod est sibi debitum
quatenus est pars comitatis. Hec n. ille ius gaudendi be
nefitiis comitatis secus aut si ille qui facit benefitium sit iudex
l. prelatus qui pot punire ipsum inimicum potiorem ut per
sona publica tunc pot illum excipere. et ita prelati
ecclesiarum excommunicant reuelis. Dicimus aut q si benefitium
fiat multis de comitate relictis et multis de no inimicis tunc
pot relinquere et excipere inimicos. — // — Dub.m

Alia dubitatio est an inimico petenti veniam teneatur offensus solum
ostendere signa dilectionis. Rr affirmatiue si ini
micus reuera facit quod debet in petendo veniam. pr qr
illa petitio veniae facit ipsam necessitatis reconciliationis
cum ipso proximo, et si tunc offensus no ostendat se
placari de nouo scandalizat inimicum. de qua re vide
to. 15. infra. q. 83. ar. 8. Sed hac in parte iu
dicandum est de huiusmodi signis sm conditionem personarum
et ita maiora l. minora signa sufficient nam dauid qn
pepercit filio suo absalon hac lege ut no videret faciem
suam prudenter fecit. — // — Dub.m

Aliud Dubm est An teneatur offensus remittere inimico
petenti veniam, penam taxatam p legem. Rr q aliud
est considerari ista ex iustitia et aliud ex charitate. Dico
q. 1o q cum lex sit iusta no est malum velle seruare
iustitiam absolute loquendo. 2o Dico q odium cordis
appetitus vindictae tenetur ens deponere ex charitate.
3. Dico q petere pot homo penam pecuniariam sibi debitam

sm

sm legem, quemadmodum hō p̄cepit ab amico petimus
filii debitas. 4°. dicimus q̄ nr̄a moraliter loquendo con-
tingit q̄ aliquis nollit condonare penas corporales absq; pec-
niang aut capitis aut alicuius membri et q̄ careat odio et
appetitu vindicte. Sed aliquis fortasse casu p̄cedit et ista
hoc contingat v. g. si offensi familia maneat in firmi-
tate nisi puniatur inimicus sm legem, sed hō q̄ nullus dam-
num. L. Leue sequitur ex tali condonatione nō est cre-
dibile talem habere esse in bono statu nisi condonet quia
ni[hil] se est tales penas, vide de hac re Sylues. verbo
chas. §. 6.

Hij Arti sequentes huius q. videant a vobis.

Q°. 26a. De ordine charis. Artus 1us

Vm. ne chas sit ordo. con. est affirmativa.
In hoc ar°. vide com. et de hac q. aquit magister sen. in 3. d.
29. et vide d. aug. de ci. dei li. 11. et doctrina Sancta cap. 27. et adnotate
ex illo fundam. d. hō. solicet q̄ ordo includit aliquem modum prioris
et posterioris, quod quidem est intelligendum de ordine qui est in
creaturis. L. ad creatorem, eterum ordo reperitur in diuinis p̄sonis
et hō in trinitate nihil prius aut posterius est nisi forte sm nrum
modum intelligendi prout in intelligitur persona prior ut pater a quo
procedit filius, et spūs et filius intelligitur ut prior a spūs.

Artus 2us

Vm. deus sit magis diligendus q̄ proximus. concl°. est affirmativa.
In hoc ar°. et solutio ad 1m. adverte. 1. quomodo aliquis nō est ad
finem volendus, sed est sua et veluti applicatio ad ei finem.
2°. ista questio sic intelligendus illud quod dic. d. hō. q̄ proximus
q̄ est visibilis occurrit primo nobis diligendus q̄ hoc sit contrarium
verum dicit et ipse met d. hō. in. q. 27. ar°. 9. ad 2m. ubi dicit q̄ cog-
nitio a creaturis manet et ad deum statim, ordinatio aut a deo manet
tamq̄ ab ult°. fine et ad creaturas deinde. Ad hoc ergo q̄ primus
quod nobis occurrit sm se diligendus est deus, et propter q̄ est comitis
fide in hac vita. at vō si loquamur de dilectione in qua alii sancti
de nali amore proximi nobis occurrunt amanda hec visibiliter

no

no magis ꝙ ipse deus bonꝰ quod facit. d. ts. posteri ostendit tale qui non amat fratrem quem videt diligit amandus et qui cognoscit per sensus quanto diligit deus ppter rationes superabiles et deus ipse incomprehensibiles. Item pt. et Isenq. dist. 2. Joan. de dilectione charitatis loquantur sit regula vt dictum) ut ars faciat quod a posteriori. Qui non diligit proximum non pt deum diligere. Et confirmat quia ars ex eis proximum est visibilis cuius nec et indigentia mutuat ad misericordiam, efficiens dilectionis q. a creatura minus habet certus est ut ꝙ ad nos. i. minus bona. ñ. ipsius creatura mundi non sic de dilectione proximi dei sic non verificat q. magis a cognitione creaturarum ad ꝙnes assensus ꝙ ad ꝙnes ad existimõ que dispositionis ad credendum et ꝙnes ad modum apprehendendi diuina mysteria per similitudines creaturarum. Salicet in speculo et in enigmate ꝙ quod in charitate non concedit quia in ꝙnes amamus deum mediante sicut in se bonum est. et ita est dicta ordinis in cognoscendo deum et amando, explicata a. d. t. boma. q. 27. citata

Dub. Prima Dubitatio in hoc ar. an ita sit deus magis diligendus ꝙ proximus ut numquam sit licitum magis intense diligere creaturam ꝙ deum. Pro cuius explicatione nota q. 2. pt. ñ nota. tellige q. deus sit magis diligendus ꝙ proximus tamen non q. deus sit dignus maiore dilectione quod deus prestantior est ꝙ proximus. alio modo q. deus ex necessitate presupponit quod sit magis diligendus.

nota 2. 2o nota q. solent facere theologi moderni maiorem distinctionem quinti. ñ. 3. posse contingere q. una dilectio sit maior alia ꝙ intensiua appreciatiue, i. obiectiue illa est maior dilectio obiectiue quando bonum amico maius bonum ꝙ alteri. v. g. si deus omnes liberales do pecu amico 20. angelos, patri 2o. 10. tunc dicunt q. in illo actu magis diligo pecus obiectiue, non in appreciatiue eo q. plus existimo pecus meum, appreciatiue autem magis diligere amicum est esse paratus relinquere alium quemlibet ut non displiceam amico, maius 2o intensio amoris consideratur ex fortiori conatu et attentione seu feruorem ostendendo. Nec Distinctio nobis non placet per omnia

quod

quod. n. dicit de maiore dilectione obiectiue improprius
est et con.ª d. th. nam obm amoris pur.le bonitas est amici
et cui volumus maiorem bonitatem simpliciter eum diligimus
magis obiectiue et apretiatiue. quod si in aliquo actu
particulari aliquem magis diligimus obiectiue volen
do illi aliquod bonum maius quam alteri. et in illo actu di
ligimus illum magis apretiatiue siquidem volumus illi rem
maioris pretij. prea d. th. nunquam ita locutus est quin potius
de chae semper docet quod non est maior aut minor obiectiue
sed consistit in indiuisibili quia minima chas se extendit
ut diligat deum sup. oia et oia ppr deum. —//—

1.ª con.º Sit q.º 1.ª Con.º ad Dub.m propositum. Deus dignus est
ut oibus modis magis diligatur quam creatura. pz ista
quia in deo est bonitas infinita et fons totius bonitatis
creaturarum. et confirmatur nam obm chais immediatum et
formalissimum est ipse deus ergo chas ex na sua magis tendit
in deum quam in aliam creaturam. et hmoi dilectio signi
ficatur nobis in illo mandato math. 22. de Eute.
6. diliges dnm deum tuum ex toto corde tuo, ex
tota mente tua, etc.

2.ª con.º ex precepto chais tenet ho magis diligere deum
apretiatiue quam oia alia. hoc est debet esse paratus
ho relinquere oia ppr deum et mandata eius seruanda.
hec est pz nam si pluris estimatur creatura quam seruatio
legis diuine, iam homo est auersus a deo. sed tota difficultas
est de intensione amoris art. 3. sit licitum ut aliquis in
tensius diligat creaturam quam deum saltem sine pcto mortali.

3.ª con.º Sit 3.ª Con.º ois actus elicitus a chae necesse est quod intensius
feratur in deum (quantum est ex parte ipius habitus) quam in creaturam.
pr ois habitus ex na sua immediatus et fortius inclinat ad
obm forte quam ad male sed deus est obm formale chais ergo
prea p actum chais assimilatur vol.ª hois ss.to ergo intensius
fertur in deum quam in creaturam sicut ipsemet spus sanctus.
prea ois intensio ex habitu chais dimanat ab ss.to sed ss.to

22ae q. 26. art. 4.

ss no ꝑt inclinare magis ad creaturas qꝫ ad ipsum
deum ꝛ. Denig ꝙ exemplo tamen ꝓnor ꝑtim intensiꝫ
semper inclinat ad ipsum ꝑtim qꝫ ad cor ꝛ. chas in
tensiꝫ inclinat ad finem ipsius vltimus qꝫ ad media ad
ipsum finem ꝛ. q̃na qꝫ ꝓportionabiliter se habet vltimꝰ
finis respu medioꝝ et prima ꝑtim respu cor ꝛ. Ad 4m.
Sed contra istaz conꝫ nr̃az sic ꝓcedit homo ? D.
q. ut quinqz here actus dilectionis dei ut duo et postea
hic actus dilectionis proximi ut quinqz q̃ intensiꝫ
post diligere de ꝓximo qꝫ chas qꝫ deum. et consq̃ naz
habitꝫ chas in fundatur. nabꝫ sm modum suum scilicet ut
libere velamus ipso huius ꝙ portum pro nra volũtate ipsi
illo huius remissis ergo ad deum qꝫ ergo ꝓximum. Ꝓ hoc q̃dm
aliqui viri docti dicunt ad ꝛ. qꝫ magis conꝫ vtuloming
qꝫ nabꝫ implicare contractibꝫ q̃ actum quis chas huius
ad intensiꝫ diligendus ꝓximus qꝫ deus ꝓp̃ hoc qua se ing.
et Ad arg̃m ꝛ. factus ꝛ. et sit 4a con. fieri ꝓt ad 4m.
ut vole dicit sensus ergo intensiꝫ in ꝓximum qꝫ in deum in 4a. co
tensione cha caluinde, scilicet ex inclinatione et attentiõ
ad rem sensibiles et ex dilectatione appetitus sensitivi quod
rapit ad se vole et hoc est quod dicit actus factus
exterius ꝛ. cum illo dicit intensiõ contractꝫ qꝫ dicit chas
illa maior intensio non sentitur accepta rez sicut dicit chas
sicut si quis intensiꝫ attendit ad principia qꝛ conclõ
ad q̃ venit ad sensus, tunc in illa maior intensio as
sensu conclõis non efficitur ab assensu ad ꝓncipia ꝛ. nam
sm arg̃o. semp̃ ꝙ magis assentit ꝓncipijs qꝫ
conclõi. et ideo dicit non quod voluntarie fatetur.
ad casum ꝓponitur in arg̃o qꝛ qꝛ ille homo diligit ꝓ
ximus ut quinqz ex chas ꝛ. dicit diligit ipsum deus ut
quinqz qꝛ deo sentit diligendo ꝓximus ex chas ꝛ. dicit
bonitꝫ ꝙ nullus sentit vole immediatꝫ ad dilectiõ
ut quinqz qꝫ non aliqꝫ ꝙ diligat deum ut duo ꝓpter
ꝙ diligat deus ꝛ. ꝓximus ꝓp̃ deum ut quinqz no ꝛ. con
trarz conꝫ. contingꝫ ꝙ ex chas magis diligere cum

creaturaꝝ q̄ deus sine intensiue sine apprehatiue
est mistū. Item dicimꝰ q̄ dilectionē respectu dei
et ipsius est exparte obiecti diligere deum magis intēn
siue et apprehatiue, sed ex parte subiecti diligit deus in
tensiue ipsius apprehatiue negꝰ. D. Th. aliꝰ quantitatis
L. augmentatiū tribuit charitati intensionis et augmen
tū quod considerat in magis aut minꝰ apprehatiue
diligere nō est distinctum ab ipsa intensione. ſ.

Sed hic 2° queritur aliquis an sit licitus intensiue diligere
creaturaꝝ ex aliquo alio amore q̄ ipsum deum ex charitate.
Ad hanc dubitatiōnē dicimꝰ. 1°. q̄ minima intensio charitatis est
excellentior et magis actuat voluntatē q̄ duo alia intensiua
alterius amoris. Ideo est q̄ motus charitatis est superior et
dicimꝰ. 2° dicimꝰ q̄ proportionabiliter loquendo potest
esse ut aliquis magis diligat creaturam intensiue et apre
hatiue ipsum deum aliquis alius ex charitate. hoc est considerata
dignitate creaturę et considerato utroq; amantis posse esse ut
magis diligat creaturaꝝ q̄ ego charitate alius creatura. et hoc est
quod dicimꝰ proportionabiliter magis diligere sicut dicimꝰ
filij huius seculi prudentiores filijs lucis in generatione sua
non est absurdum loquendo sunt prudentiores. ſ.

3° Dicimꝰ q̄ potest contingere absq; peccato mortali q̄ quis
ipso mō. 1°. proportionabiliter magis diligat creaturaꝝ ex motu
sui ipsius q̄ deum ex charitate. ſ. q̄ homo ita dispositus sit simplex
loquendo magis deum diligere q̄ paratus est ora diligere pre
observantiam precepti dei sed bene absq; peccato venialis vix
aut nunq̄ contingit q̄ aliquis magis diligat creaturam
proportionabiliter q̄ ipsum deum. et ideo q̄ q̄ ego illa minima
affectione ad creaturam quodāmō disponitur ad mortale
peccatum. Item q̄ q̄ occurrit aliquando q̄ creaturam pro
deum difficultatem sentiret eo q̄ plus minus voluntarie se im
pediret in amore creatoris, dicimꝰ q̄ ista intensio amoris
est habita in creatura neq; aliquo mō cadit sub electione exprisse
2°. interpretatiue nō est illum veniale ex hoc causet difficul
tatem in bono. Ideo est q̄ nō est voluntaria juxta doctrinam

apli

apli ad roma. 8. nihil damnationis est his qui sunt in Xo Jesu ut predixerat dicit ipse aplus cap. 7. sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae ut ac si aplus diceret quod quando aliquis nullo modo consentit in eiusmodi motibus non imputatur illi ad culpam neque ad damnationem. Et nota quod per doctrinam supradictam nihil habent difficultatis quaedam quae quae hic solent disputari. v. g. an sub precepto charitatis cadat quod homo magis intense diligat deum quam proximum. Quidam enim dicunt quod apreciative sufficit magis diligere deum quam proximum. Alii vero dicunt quod requiritur ut intensius diligatur deus quam proximus ut durandus dicit in 3. d. 29. q. 1. Sed nos iuxta datam doctrinam dicimus quod est impossibile quod aliquis ex charitate diligat intensius creaturam quam deum. Unde necesse est ut sicut tenetur diligere deum ex charitate ita et diligat intensius quam creaturam. Ceterum iam diximus quod proportionabiliter ex viribus naturalibus potest contingere quod aliquis plus diligat ac creaturam quam deum de preceptis vero charitatis agit d. 15. infra q. 44.

Ar. 3us

Vm. homo debeat ex charitate plus diligere deum quam seipsum.

1a conclusio amore naturali omnis creatura diligit deum plus quam se.

2a conclusio hoc ipsum magis verificatur in amicitia charitatis scilicet quod homo plus diligat deum ex charitate quam seipsum.

De 2a conclusione certissimum est esse veram secundum fidem catholicam. non enim potest diligere deum super omnia, nisi diligat et supra seipsum homo iuxta illud Luc. 14. qui vult venire post me abneget semetipsum ut et ratio hoc ostendit nam inclinatio charitatis est ab ss. ergo non potest magis fieri in creaturam quam in creatorem.

Sed contra 1am conclusionem sunt aliqua argumenta. 1m amor naturalis ad seipsum fundatur in unitate quae quidem est aliquid maius quam unio ad alterum sed amor ad ipsum deum fundatur in unione ergo maior est ille quam iste. et confirmatur quia amor

1m arg. confir.

ad

ad seipsum est aliquid magis q̃ amicitia ut q. 25. ar. 2. ō. 9. dicit. d. 15. Sed amor ad deum videt esse amicitia q̃ minor est q̃ ad seipsum. 2.° confirm. nam facilius se ho diligit amore nali q̃ ipsum deum q̃ naturaliter magis ad se inclinat q̃ ad deum. ~

2m. 2.° Arg. ho plus diligit naturaliter filium suum q̃ seipsum cum plus sit aliquid sui et in illo conseruat ipse q̃ in ipso sto q̃ magis homo se diligit amore nali q̃ deum. probat consequentia propter similem rationem q̃ magis homo conseruatur in seipso quam in alio deo, et magis pertinet ipse ad seipsum q̃ ipse ad ly. ~

confirm. confirm. nam ordo charis est alig q̃ ordo nali. sed ordine charis tenet ho plus diligere deum q̃ filium q̃ ordine nali tenetur magis inclinari ho ad amorem sui. ~

3m. 3.° q̃ auctor exponens ipsum verbum scripturę per deum sum amor nali inclinat ad conseruationem sui et in x̃o dño qui dicebat si fieri potest transeat a me calix iste amor charis inclinat ad mortem ut q̃ eadem voluntas mea voluntas sua fiat q̃ amor nali magis inclinat hoem ad seipsum q̃ ad deum. ~

4m. arg. 4.° appetitus sensitivus in nobis nali inclinat ad malum contrarium toni q̃ no inclinat ad bonum nali ut dicit gene. 8. cap. sensus et cogitatio hois prona sunt ad malum ab adolescentia sua. et sapiens 12. no ignorans quin nemo est natus esse et nalis malitia inest. et ad romanos 7. invenio alias legem in membris meis repugnantem legi mentis mee et captivantem me nali appetitus sensitivus naturaliter sentit in bonum sensibile absq; imperio toni sicut et appetitus sensitivus brutorum q̃ naturaliter inclinat ad malum contrarium rectę toni. ~

Alensis dorin lib. 3. tract. 5. cap. 3. q. 1. et d. bona. in 3. sen. d. 29. q. 2. et q. 4. et gabriel idem q. unica tenet q̃ nali amore ho magis inclinatur ad dilectionem sui q̃ dei. sed hic sententia d. th. verior est. pro cuius explicatione

Sit 1.a con. q̃ inclinatio nalis voluntatis perfecte dimanans

nary ex principijs ñg bona. p. q̃m q̃ ut sic est cre
atura dei, ois aut creatura bona est similitudo dei ut dcg ñg.
Sz gnaliq bonitas creaturæ considerari m odmeado
duos fines ꝯ inclinãs qua est ad bonum finem bona
est. item q̃ ois deg ut sic ꝑ se bona ꝙ deg aut ea malicia
sit accidens. Ex qua ratione sequeret malus
sit inditus qm inclinãs angelis et aliis rebus bona
esse. 3.º q̃ assere opponitur dcr assentire rei ma
nifeste qui ponebant aliqua res ꝑ se mala. con
tra q̃ dcr disputat in lib. de hã bom et dcr Aspe
ctu fiendã ꝑ se bona bem creaturas et bonas et ad bonum
finem illud ps. ps. ii. ois fecisti in numero pondere et men
sura, pondus aut inclinatio rei sic inclinãs rem ad duo ꝯ.
2.º con. ois appetibilis res inclinat magis ad ipsum deum 2.º con.
q̃ ad ꝓpria dilectio ipsius. hec con. arg. q̃ opp
tet est sexti m. d. 27. q. unica ar.º 3. ꝙ ñ inde
no obumbrat arg. 2. ꝯ. Alexander de anan. d. 19. q. 2.
tenu. arg. 2. ꝯ q̃ nequeunt eis rones. d. 18. et m.
1.ª q. 60. eandez tenu. semus de amore angelico
rali. ad cetre rones. d. 5. qua hinc in ñ loco obstinq
sunt de quibꝫ vide dnm licet m. sed ꝓtea ꝑ ipsa
sema nãz deg ñtime ꝙ ipsa in ꝙ ante sicut dat esse
rebꝫ rebꝫ. Ipsa illud dcr. 17. m ipso n. viuimq mouemur
et sumꝫ ꝯ nãz mysty et ꝙ quatenq procedit a ña prima
ordinatur ad duos tangz sad. 1.m ꝙ antes qui omnes ꝙ stant
ꝑ semetipsos ut beatus prouer. 16. et confit. natu
deg est sibi vltimꝫ finis rez ꝯ ad monstrum ꝑ ipsa
q̃ ꝑ se. item ens rali naturaliter dilatat duos magis esse
intelligendus ꝯ inclinãs rali creaturas rationali magis inclinat
ad dilectionem dei ꝑ q̃na q̃ vult seq̃ rali ipsa ratione
et confit nos quelibet res inclinatas hui comunicantes aut
ipsa ee a sua ꝑ se, sed ois rationalis est pronus huius ꝯ in
clinãs rali nos debet esse confirmis aie rationali magis
rationali rationalis est. ——— ad. 1.

ad 2m

Ad 1m 2m ffte. postmg respondet ex d. hb. hic ad 1. et 2m
et mg 2a rg quas cetera nō sunt pariā. bonū
n. diuinū est radix a qua dependet in fieri et in
conseruari bonitas creaturg. et deo magis inclinat
hoem Amor naturalis ad deū q̄ ad seipsū. etiā sine
deo in seipso nullo modo conseruari, et deus in de-
terminatus aliquo modo existit in rerum
in quo dicitur ysaie 9 ideo bonū rerum naturg.

ad confirm

Ad confirm Aristotelis lib. 2. de hia et gla cap. 16.
et lib. 1. cap. 22. et respondeng 1o q̄ nō est facilis
dilectio sui ratione cuius q̄ ipsius dei, quia plures
hoies nō qui sequuntur rationes magis nocuas deū et
fatuas et stultas. sed nō est bng q̄ ista dilectio et inclinatio
sit expresse ipsius dei aut cognitione distincta illius sed
sufficit q̄ sit dilectio mixta et confusa ad rectum obiectum. 1b.
2o dicimg q̄ hoc facilis se diligit amore naturali q̄ ipsum
deum loquendo de amore distincto et expresso. eo q̄ fa-
cilius se distincte cognoscit et ita plus est q̄ se naturaliter
amat cognoscens seipsum se amet amore distincto et ex-
presso, nec hoc nō sequitur se magis diligit quam ad
unum lapidem et quilibet existens facilius moueret ad
medium q̄ ad centrum et hoc tercia magis inclinat ad cen-
trum q̄ ad medium. 3o Dicimg q̄ facilius et prius sequi
inclinationis appetitus naturalis q̄ inclinatio voluntatis rationis
ppter similes rones q̄ prius accidit ista sensibilia. et q̄ppter
ipsa inclinatio appetitus naturalis sit bona et bonum dicen-
dum absolute. sed tales hoies qui venerantur et pa-
tiuntur appetitum malum et inclinatum sine q̄ hoc regulari
tione.

Ad 2m

Ad 2m Tertiam dng et nego gam nō. n. est eadem
ratio melius n. esse nō prout est medium q̄ in seipso. et
insuper finis est pendere a deo qui fieri et conseruari.
quapp sicut aqua ascendit naturaliter violentus et
ne detur vacuum sicut dicit creaturg magis inclinantur ad
bonum diuinum quod est vnde bonum q̄ ad seipsas. ceterum in

22ae q. 26. Art. 3us

m. q. 27. dicam. an teneat. Sed pñs diligere proximū
sit finis vltimus ostendendum esse eundem ordinem charitatis et naturalis
amoris. ¶ Ad 3m dr. q. in quolibet amore bono semper inest ad 3m
dilectio dei sicut finis naturalis. Unde sicut ipse amor
habebit rationem boni, ita dilectio dei erit finis amoris
dei erit finis illius amoris. Et q. bonum amoris est seruandi
veritatem si absolute consideretur ipsa veritas. Et ex circumstantia
potest esse peccatum amicum dicendi veritatem et hinc erit malus amor
absolute conseruandi veritatem et bonus conditionaliter amor,
mō. Sed dico sicut bonus amor conditionaliter conseruandi veritatem
et caderet sub electione charitatis et impetus charitatis, sic et mō.
volens absolute moriendi cuius finis est bonum finale et ipse
quidem semper bonus est. q. amor naturalis ad finem quem naturaliter
bonum est et magis inclinat ad ipsum diligendum q. ipse finis. Ad 1m
est q. in actu amoris qui est peccatum, et non quo inuenitur
bonitas et nobis quidem natus ex parte pñs ad diligendum, nisi
inesset ei q. dilectus sit finis illius amoris et magis amatus
per illum amorem q. creatura. et tale est manifestum q. deus
est. 1o. Ca effectus illi actus magis tendit est bonum et ad bonum
Sed est pñs finis q. sit optatus per semipsum. ¶ Ad 4m ad 4m
dr. q. appetitus sensitivus. 2r. pñt considerari vno
modo prout est a deo quatenus habet quendam ordinem ad
alia modo prout est corruptum habet. 1o. modo sensitivus inclinat
ad bonum sensibile sicut appetitus brutorum. 2o. modo inclinat
ad malum quia in illo est fomes peccati et tali modo non est
naturalis ut sic sufficiat prius est notus naturalis. Sic. n. male est
tali appetitus motus a bono et in horum ipsius dissimilitudo ratio
ex absentia iustitiae originalis per quam q. appetitus moderatus
absque rebellione sensualitatis. Ad testimonium 2m
q. in illis fuit ss. misericordiam appetitus sensitivus quae nobis
horret a natura sine illato ad esse. 2. eiam non silentium
ad tempus aut ibidem allatus. Et q. appetitus sensitivus absque rationis
ordinis. 2r. pñt accipi vno modo ut particula illa absque accipiat
negative et appetitus sensitivus in genere. alio modo ut particula
absque, accipiatur aut positive aut privative, et appetitus
accipiat

accipiat in particulari pro app^{u} hab^{z}. Hinc dicimꝰ q. i. mo. verus est q. est male appetitus sensitiuus ferri in suus obm absq; pena vel culpa habitus est. —//—

Dub^{m} Aliud est in hoc ar^{o} sm. fi ponenda aliqua virtꝰ ad diligendus deus nali dilectione et neq; sit ponenda talis virtꝰ. 1° q. p ipso stabilit non prompte et de facilitate diligit deus nali dilectione. 2° ad faciendus hanc imbibitionem requisita sit virtꝰ acquisita.

2° sic. Nec religio est virtꝰ acquisita qua faciat promptitudinem ad colendus deus. Nec ad diligendus deus est virtꝰ acquisita. Nec aliqua alia moralis virtꝰ quorum omnium dicunt ad necessitatem quandoq; acquisitas ad diligendus deus. Nihil in vtr. valde probabile q. possit talis virtꝰ fieri. 1° q. minus videtur q. d. sit. Et ratio nunq; meminerunt huius virtutis fieri. 2° q. magis virtꝰ est superfluus. Et nec ad dilectionem sui ipsius non ponitur talis virtꝰ q. homo naturaliter est ad hoc habitus, sed naturaliter magis propensus est ad diligere. Et confirm. q. d. sit. non ponit. Quia temperantia in voluntate seu sit voluntas habitus difficultatem in electione et magis temperantia, per quam quod talis difficultas oritur ex app^{u} sensitiuo cuius sit voluntas delata ad bonus rationis. Et patet hoc. Quia homo sentiat difficultatem in amore dei non debet poni virtꝰ in voluntate. 3° quia alia patet hoc potest ponit habitus acquisitus ut homo se diligeret sm. rectam rationem q. hoc est hoc difficile. Sed sm. non ponuntur talis virtutes illa difficultas non quiuit ex parte inhabilitatis hominis se diligentis. Sicut sm. non ponitur diuina quod si homo non impediat diligit deus naturaliter ex defectu motionis finalis voluntatis. Et per hoc patet ad 1^{m} et ad 2^{m} nego quia religio veram et cultus dei quo ipse deus colendus sit per discursus rationis quorum quidam sit volendus alius aliquo dilectionis amoris et habitus voluntatis ad hoc bonus moueri in quo motu naturaliter diligit et deus naturaliter super ea. Sed obijcit aliquis contra hoc nam sicut ad cultum dei cognitus per discursum mouet voluntas libere religiosum ita quod voluntas moueat subtus ad

ad diligendum deum amore quodam distincto et non
tamen virtualiter, et pr. quia non tamen cognoscitur immediate deus
quod sit deus et bonus sed per discursum. Rx. quod non solu.
est par ratio de ipsa religione et de amore quia cum
primus motus voluntatis sit amor quo naturaliter sentitur in
ipsum deum cognitum cognitione confusa, postea non requiritur
aliquis habitus ad diligendum illum qui cognoscitur cognitione
distincta. at vero naturalis motus ad cultum dei nullus est ante cogni
tionem distinctam ipsius excellentiae unde religio potest esse habitus acquisitus,
et fortasse propter hanc causam dicit Caie. in 12. q. 109. ar.o
3. dixit quod actus diligendi deum super omnia pertinet ad vir
tutem religionis quia loquebatur de actu amoris qui est
cognitionis distinctam excellentiae dei qui actus ultra naturalitatem
quam habet ad deum, antequam cognoscatur distincte habet quandam
reverentiam debitam excellenti bono a quo omnia sunt
et pendent. at vero d. 15. ibi in solutione ad 1.m videtur expresse
docere quod dilectio naturalis dei non procedit ex habitu.
et Caie. 5. q. 23. ar.o 6. ad 1.m expresse tenet hanc sententiam
quod dilectio dei qualis per hanc habet potest non est virtus.

A.2.us 4.us

Primum homo ex charitate magis diligere debeat seipsum
quam proximum. 1.a con.o sm. nam spiritualem debet homo
magis se diligere post deum quam quaecumque alia. 2.a
con.o ad 2.m arg.m detrimenta corporalia debet homo
sustinere propter amicum. 3.a ibidem in spiritualibus non
debet homo pati detrimentum peccando ut proximus
liberetur a peccato.

Con.a 1.am con.o arg. sic videtur ex illa sequi quod homo ex charitate Arg.m
magis diligat se ipsum quam beatam virginem et totam curiam
caelestem, immo magis quam charitas Christi. Dicitur enim magis hominem
quod quidem falsum. n. 1. quia ipsa charitas magis debet in
clinare in illud quod spiritus sanctus magis amat, sed spiritus
sanctus magis amat meliorem ergo et charitas quae quaedam in
clinatio

natio est ss.ti Confir.r nam in naturalibus idem est motus lo
calis totius et partis, sed charitas est quaedam participatio divini
amoris ergo eo magis tendit charitas quo ss.us magis tendit.
2m. 2o. quod licite potest homo ex charitate nolle intrare religionem
pro bono spirituali aliquorum, immo etiam pro temporali bono etsi
homo arbitretur quod in religione plura merita sit habiturus
quam si maneat in seculo.
3m. Arg. 3o. moyses orauit ~~populo~~ dominum ut dimitteret populo
noxiam aut deleret illum de libro exo. 32. item
pau. ad roma. 9. dicit optabam n. ego anathema esse a
Christo pro fratribus meis (id est separatus). et confir.r quia licitum
est et sanctum vitam corporalem pro bono corporali reipub.
amittere ergo spiritualem pro spirituali totius civitatis.
1a con. Ad hanc quaestionem sit 1a con.o non est licitum pati detrimentum
spirituale peccandi propter bonum spirituale totius mundi, etsi
peccatum esset veniale tantum. hec sententia est communis. pr. ex illo ad
roma. 3. non sicut blasphemamur et aiunt quidam nos
dicere faciamus mala ut inde eueniant mala, quorundam
natio iusta est. unde sumitur illud non sunt facienda mala ut
inde eueniant bona. item Christus dominus docet qui prodest homini
si universum mundum lucretur, animae autem suae detrimentum
faciat. et praeterea est implicatio contradictionis nam si est
obiectio peccatum et veniale non potest esse licitum. sed dicet aliquis
quod eo ipso quod ordinatur ad vitandum maius malum et ordinatur
ad maius bonum spirituale, non est peccatum. etiam iuxta regulam
quae habetur in cap.o duo mala 13. d. ex duobus malis
solu.o minus est eligendum. Sed certe Dicimus quod falleretur
vehementer qui sic illam regulam intelligeret nam ex tali
regula sequeretur quod esset mihi licitum fornicari ne aliquis
esset homicida. est ergo regula intelligenda sic, quod ex duobus
malis quorum necesse est alterum fieri ab eodem homine eligente
siue sit poenae malum siue culpae in extrinsecae operantis tunc
minus debet eligere et non erit peccatum quia non debet esse
perplexus faciendo quod in se est ad tollendam ignorantiam.
v.g. aliquis putat esse peccatum curare infirmum excor
catum

catus, ex alia parte et existimat esse peccatum non curare
proximum periclitantem, tunc debet eligere curare illum
si putat esse maius peccatum non curare illum. Item quia quaedam
ita sunt mala sine fidem quod nullo modo possunt esse licita ut
periurium de quo definitum est in bulla martini s.
nunquam esse licitum, et huiusmodi et existimamus esse mendacium.

2a. Con. Potest homo absque peccato pati aliquod detrimentum 2a. con.
in profectu spirituali propter commodum proximi et temporali. Probatur
quia potest homo absque peccato non crescere in charitate, non enim tenetur
semper ex praecepto augere charitatem ergo quod hoc detrimentum
patiatur propter placendum proximum in re licita non est peccatum.

3a. con. nunquam tenetur homo per se loquendo pati detri 3a. con.
mentum in augmento charitatis proprie propter bonum commune, et spirituale
totius mundi. Probatur quia implicat contradictionem quod homo proficiat
l. possit proficere faciendo aliquam operationem et quod teneatur
oppositum facere, tunc enim peccaret mortaliter augendo
charitatem suam. Diximus autem per se loquendo. nam per accidens
fieri potest quod teneatur homo relinquere aliquam occupationem
l. statum ubi ex natura rei est maior commoditas ad pro
fectum charitatis at vero huic homini non expedit manere in tali
statu propter aliquam circumstantiam necessitatem v. g. si
habet parentes pauperes, quos potest manendo in populo
substentare tunc in tali casu tenetur ~~pater~~ pati detri
mentum in ea re quae alias esset melior ad exercendam
charitatem et hoc non est directe pati detrimentum in charitate
quia charitas non est alligata huic statui l. alteri sed
ultimo fini quapropter medium illud quod hic et nunc
commodius est ad finem ultimum hoc ipsum imperat charitas
ut fiat neque amittit meritum essentiale status religionis
quia charitas desiderabat illum et statum si esset possibilis
quin potius poterit esse quod magis mereatur relinquendo
illum statum propter deum quam alius aut licitum est accipere
illum statum verum est tamen quod patitur aliquod detrimentum
tum in premio accidentali: tum etiam quia fortassis si esset illi

licitum

licitus accipere illum statum esset ibi melior et perfectior
sed quia revera cum illa circumstantia non esset illicitus status
ille proprie ideo proprie loquendo non patitur detrimentum
4a con.o Potest esse talis circumstantia ut in eodem casu. l. in
simili quod non sit preceptum manere in seculo. Sed tamen
Sit Dubium 2.m sit melius manere in seculo an intrare
religionem et providere suae saluti spirituali. rursus potest contin
gere quod sit melius permanere in seculo quamvis sit licitum
intrare religionem. v. g. si aliquis in seculo potest magna opera facere
ut substentare plurimos pauperes aut viduas, et similia
opera facere qui quidem temporaliter et spiritualiter periclitantur
nisi habeant huiusmodi eleemosynas tunc certe melius est
permanere in seculo. sed in huiusmodi casibus, multa prudentia
et consideratione opus est, nam posset esse tam
magnum exemplum eius qui ingreditur religionem ut alii et
ad simile faciendum invitarentur tunc esset bonum re
linquere seculum. item si ille homo pateret difficul
tatem magnam circa castitatem. l. aliam virtutem
ad 1.m Sit quod charitas quae formaliter est in me per se 1.o unit meipsum
deo, et hic est effectus eius intrinsecus et formalis et ad hoc
magis inclinat quam ad aliud quod non sit deus ipse. unde
concedimus quod magis debeo velle mihi ex charitate uniri deo,
quam beatae virgini et omnibus sanctis, quam potius implicat
contradictionem quia est contra naturam charitatis quod non inclinet per
se 1.o et magis ipsam voluntatem ad deum ita ut vellit sibi
deum magis quam cuilibet alii creaturae. at 2.o de 2.o dno
est alia ratio eo quod ab illo inquantum est caput pen
det mea charitas in fieri et conservari. unde probabi
liter credimus quod charitas sanctorum magis inclinet nos ad 2.m
quam ad nos metipsos. hoc est magis inclinat ad ipsum deum
ut unitum humanae naturae quam ad ipsum ut unitum nobis
per gratiam adoptionis, sive quam ad nos unitos sibi per gratiam
adoptionis et ratio est quia illa unio personalis est fundamentum
naturae charitatis, a quo dependet nostra charitas in fieri et conser
vari

uari d quod hi infirmiare apli ad roma. g. aug dicit nec
creatura aliqua potest nos separare a chate que est in
xpo Jesu dñō nr illa q est in xpo Jesu dat nobis intelligi
dependentia nre ch̄az a xpo dno et ideo d. 15. in ar. sic hoc
posset et exemplaria hāia ch̄az magis inclinat ad con
servatiōm caritatis q̄ ad vitias ignis conservatiōs
et obstat resistentie magis inclinantur ad conservatiōm
salutis corporis unde sic ut aug illa verba apli sonabit
ut sit sensus neq̄ mors neq̄ vita per quam q̄ magis inclinem
ex ipsa hāia ch̄az et q̄ ad illam vitam q̄ ad nos mereor.
ad complem̄ q̄ dicit integralis pars hoc eadem ratione
inclinatio cum toto contineat sed in ch̄az est participa
tio sancti que inclinat ad id in quod sp̄s sanctus influit in me
et hoc est ut me vivat sib. q dilligamat alius p̄ q̄
me hoc facit asserendo illi aliq̄ ch̄az maiorem q̄ mihi, sed
non me inclinat ut ego alteri magis bellim q̄ mihi et ideo est q̄ mea
ch̄az non pendet ab alio sed immediate a deo m xpo Jesu. ad 2m

ad 2m

4 ad alterum q̄ moyses loquebat de libro vitali. ex. 32. a roma. 9. videns et sicut ei ch̄az habebat paenam. 2 os. m lib. 2 litera dñi vel proprie. 2 expositio nunc obsecro the bstle dñi meam. cui abat. n. 3 clo divini amoris erumpebat magis mon (q̄ videremata sua sodz.

sed in hac explicari non oportet quod q̄ libet in exo. vult respondere dñe mori si qui mihi peccaverit delebo aug de libro Sunt. 2a explicat q̄ christus in lib. de compositione corporis et in lib 3. de prodi. dei. et homi. ad. 9. qui rejecerit explicat. d. hiero. ait quod moyses et paulus pro deo et ista dicta quem magis q̄ ipsos diligebant petitus se et obtulit et maxio affectu ch̄az carere divina fruitione nolebat ab ipsis infidelibus q̄ non possent spualia sanctis tradere ab ipsis introduci in terram promissionis. et paulus apostolus se habet et ostendit pro populo judeorum ut infra. ii. regno. 9. habet. et hic explicito est optime q̄ est intelligenda ista q̄ talis desiderium et petitio attribuantur contemplatione alicui q̄ ibidem non expeditur contra hoc scilicet si ipse esset ad salutem populi dele rem illius de libro vite. 3. explicat q̄ aug. de sup exo. q. 14. scilicet moyses et paulus caritate et salutem populi aliter argumentetur scilicet aut dimitte eis aut dele me, sed me non delebis q̄ dimittes illi. quod nobis idem ac si diceret obsecro dñe per gloz quam mihi facies dum me

tibi

hbi ꝑ dignitatẽ ut dimitat ei. vide d. ꝓ. bern. in sent.
12. in cantica vbi hoc exemplificando elegantꝫ hoc explicauerunt q
sicut nacendo nulli aduenit cum quo sine iniuria fortu-
nam et mortem quã etiam quasi thesaurum in natura habere
esse ferebant. Ita nec in regnum gloriæ suæ populi fidelis
ad conspectum quidquã nõ recipit eadem ratione qua nõ est medium
se dantibus detrimentum spirituale huius ad bonum spirituale
alterius dicatur. sicut est medium ordinatum detrimentum corporale in
ordine ad bonum spirituale huius animæ. et ratio huius est quia bonum spirituale
vnius hominis immediate ordinatur illuminationi ad deum a quo pendet et non ad bonum
spirituale alterius a quo non dependet. ceterum bonum spirituale istius de-
pendet a bono dei et pacta humanæ fragilitatis reipub. et huc doctrina
insinuat nobis in illo canticorum. dilecto meo misi et ego illi. quibus
verbis datur intelligi ordo immensi quem esse habet ad me dilectionis.
Dub. 2ª. 2ae. quæ. 32. art. 3. Dicit. Sed proximus. Ad hanc quæstionem dicimus 1º. licitum est non dare bona
temporalia quorum est dominus in casu necessitatis proximi. quibus offerre et amit-
tere tenetur proximus magis quam amicus. hoc ex illo sermone. 12. qui
recipit damnum pro amico iustus est. et huc facit semitas istius philo-
sophiæ et ratio. dictum est. ad 2m. dilectio est nata in eo qui non detrimentum
patitur in temporalibus pro amico sed magis diligit sibi iniuste
colit. n. in hac re tollitur amicitia quæ magis nec est in republica.
sed hic instanter dicimus in aliquo casu necessitatis proximi non
n. pro quouis proximo et grauis nec sunt ista exponenda
periculo tali. nam multis aliis de causis potest et liberalitas
aut et potius mortale amittere temporalia. 1º. si hoc fieret fami-
liæ ad cuius substentationem sunt necessaria diuitiæ. item si immi-
neret infirmitas quæ transitura est ad proximos. item si essent
alii proximi in extremi necessitate quos tenetur prius subuenire qꝫ
amico. item si sua bona sunt excellentiora ad bona temporalia a
amici imprudentia. aut exponere illa. aut si vir illustris
hoc pleuerit periculo vitæ exponeret. nisi forte in casu ubi
esset magnus exemplus virtutis. iudicio prudentis. ut si ille ple-
nitudo potentiæ magnus iniurias aliorum aut latronibus. cuius
iniuria redundaret ad damnum reipub. hunc bene facit illustris
vir si et proprias vitas exponeret periculo pro defendendo plebejo.
dict. 2º. in multo magis licitum temporalia amittere pro bono
spirituali proximi nisi milibus casibus. sed hic non tempore pro quouis
bono spirituali proximi sunt amittenda. immo aliud esset hoc
facere illicitum eo qꝫ illa bona temporalia sunt nec ad aliud maius
bonum spirituale.

22ae. q. 26. a. 4m et 5m

3° dico q̃ tenet̃ hõ aliq̃ vitã corporalẽ exponere certo pe
riculo p̃ spãli dilectõe proximi q̃m et ꝑ extrema necessi
tate ꝙ ad ꝓximi spãle pertinet, sicut ꝓ illã ꝑsonã qui patit illã seducere et eã
ꝑmittit occidere. Vnde dicit̃ Joan. 3. nos debemꝰ ꝑ fratres animas ponere. Sic ergo
ꝑ necessitate spãli tenet̃ hõ exponere vitã corporalẽ. Sed ꝑ necessitate
spãli non tenet̃ hõ exponere vitã corporalẽ ꝑ quãcũq; ꝓximo. Nec
ꝑ necessitate spãli tenet̃ hõ exponere vitã corporalẽ ꝑ quãcũq; ꝓximo
quãdocũq; ꝓximus indiget. Dico ergo ꝙ si ꝓximus sit ꝑsona
quãdocũq; ꝓclita et valde necessaria reipublicæ ꝑ quã ꝓmouet̃ aliq̃s bonꝰ
vitæ, ꝑ quod ecclesia magis ꝓficit, tenet̃ hõ ꝑ huiusmodi casu exponere
periculo vitã ꝓpriã. Dicit̃ 4. Dist.

Dicit Dub. in hoc art° an liceat hõi ꝓ amico sibi equali
exponere vitã corporalẽ periculo certo ꝑ dispensationem
vitæ corporalis, arbitrio. Vt ꝓ hb. 2°. q. 2. d. 15. infra q. 32. ar°. 2.
5. dicit̃ de necessitate ꝓpriæ vitæ nõ est faciendꝰ eleemosyna. 22. q. 64.
ar°. 7. inquit ꝙ tenet̃ hõ ꝑ nullã causã exponere vitã ꝓpriã ꝑ alterius. et d. Aug.
in lib. de mendacio cap. 6. inquit si quis ꝑ conseruanda vita alterius ꝓpriæ
ꝑ dicit ꝑ alterius ꝑ seipsũ deliqui. quod sane reprehendi doctrinæ ecclesiæ
et lib. 1°. de ciui. cap. 20. inquit regulas diligendi ꝓximus alemesse di
lectas accepit, inter quas sunt ista illa ꝓ qua ꝑ hanc ordinata magis ꝓpe a
seipso. et illud ꝓximus sum ego mihi. et Seneca lib. 2. de beneficiis
cap. 18. inquit summa amicitia est æquare sibi amicum, sed vitæ con
sulendum est, labi egenti, sed et ipse non ꝓpere, consulas pecuniæ
sed utrique nõ perdam. 2°. ratione nãs magis ꝓmi et ꝓ accidens
seipsũ ꝙ ꝓximus ꝑ magis tenet̃ hõ exponere vitam suam ꝓ
alienã. 3°. si aliquis ꝓximus ex ea ꝑ mag sunt necessaria
nec nõ ꝓm deficeret ꝓximus ꝓ conseruanda vita ꝓximi, sed
ego multa ꝓximus sum ꝑ ꝑsonã et nõ ꝓm ꝓficeret vitam deserere.

Duran. in 4. d. 17. 6. tenet̃ nunq̃ licitum exponere certo
periculo vitam ꝓpriam ꝓ bono amico, bene in ꝓximo periculo nõ autem
de facto vitæ Sotus lib. 5. de just. q. 1. ar. 6. nõ in ꝓximo
con. licitum est vitam corporalẽ aliquã ꝓ conseruanda vita
corporali amici equalis conditionis exponere certo periculo. hanc
opinionem tenet dict. in lib. 1°. de matrimonio ꝓprium, et Lactantius
Firmianus lib. 5. de diuinis institutionibus cap. 18. et d. Aug. lib. 4.
confe. cap. 6. lib. de amicitia cap. 20. et ambro. 6. Ethi. cap. 8.
docet ꝙ pro vita et ꝓ amico ꝑ bona exponenda est, et alia perfecta
amicitia inter equales, et cicero lib. de amicitia dicit̃ docet. et
ꝑ ex illo Joan. 15. maiorem hac dilectionem nemo habet ut animã suam
ponat quis ꝓ amicis suis. vbi ong verbis diuinis loquitur. item ꝓ
batur ꝙ in casu necessitatis extremæ vel periculi tenet amicꝰ alteri amico
vitam ꝓ amico amittere ex virtute amicitiæ, quæ valde necessaria
est in rebus humanis licitum est mori ꝓ conseruanda vita amici.
ex quo sequit̃ ꝙ nõ ꝓ quibuscũq; bonis debet quis exponere
vitam periculo. nisi si ea sint reipublicæ. valde vtilis et amicꝰ

non teneor non debeo vitam exponere pro illo. item si habeo familiam
et filios qui sine me substentari non sunt debeo me servare vite
tem in ordine huius corporis est prudentia. Ad 1m dicendum quod
corporalia magis proprie attinent ad vitam corporalem quam
corporalia alterius. unde magis debet homo vitam suam corporalem
exponere pro vita corporali alterius hominis quam pro corporalibus
eius. Et similiter dicendum est de spiritualibus. quia ut dicitur
Matth. 10. qui invenerit animam suam perdet eam. et qui perdiderit
animam suam propter me et evangelium salvam faciet eam. Et
ideo quilibet debet magis exponere corporalia quam spiritualia
pro salute spirituali proximi. Et similiter spiritualia minora
pro majoribus. Et hoc modo intelligendum est quod dicit Augustinus
quod homo non debet dimittere peccatum alterius ut vitet
periculum proprium. Ad 2m dicendum quod Christus non
exposuit vitam corporalem pro salute spirituali omnium hominum
sed solum electorum qui erant praedestinati ad vitam aeternam.
Ad 3m dicendum quod homo non debet exponere vitam pro
quolibet bono temporali. sed solum pro bono communi regni vel
civitatis vel familiae ad quam specialiter pertinet. vel etiam pro
bono virtutis vel alterius spiritualis boni proximi. secundum
quod dictum est. Ad 4m dicendum quod homo magis debet
diligere seipsum quam alium. et ideo non debet exponere
vitam corporalem pro corporali salute alterius hominis. nisi
forte pro aliquo communi bono. vel pro aliquo spirituali bono
proximi. Ad 5m dicendum quod homo magis debet diligere
animam suam quam animam alterius. et ideo non debet
exponere animam suam pro corporali salute alterius hominis.
nisi forte pro aliquo communi bono. vel pro aliquo spirituali
bono proximi. Ad 6m dicendum quod homo magis debet
diligere animam suam quam corpus alterius. et ideo non
debet exponere animam suam pro corporali salute alterius
hominis. nisi forte pro aliquo communi bono. vel pro aliquo
spirituali bono proximi. Ad 7m dicendum quod homo magis
debet diligere animam suam quam corpus suum. et ideo non
debet exponere animam suam pro corporali salute sui ipsius.
nisi forte pro aliquo communi bono. vel pro aliquo spirituali
bono proximi.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod homo magis debeat diligere primum
quam proximum. Primum enim videtur esse affirmativa regula
quod unicuique sit proximus. Sed videtur quod non sit
aequaliter quilibet homo proximus. Proximi enim videntur
esse qui sibi sunt magis propinqui. Sed magis propinquus
est homo sibi ipsi quam alius. Ergo videtur quod homo
magis debeat diligere seipsum quam proximum. Praeterea
Augustinus dicit in libro de doctrina christiana quod
quaedam sunt quae sunt supra nos. quaedam vero infra nos.
et quaedam nos ipsi sumus. Sed ea quae sunt supra nos
sunt magis diligenda quam nos ipsi. Ergo videtur quod
ea quae sunt infra nos sunt minus diligenda quam nos
ipsi. Sed proximus est infra nos. Ergo videtur quod
homo magis debeat diligere seipsum quam proximum.
Praeterea Augustinus dicit in libro de doctrina christiana
quod ordo dilectionis est ut bonum commune praeferatur
bono privato proprio. Sed homo ipse est sibi bonum
proprium. Proximus autem est bonum commune. Ergo
videtur quod homo magis debeat diligere seipsum quam
proximum. Sed contra est quod dicitur Matth. 22.
diliges proximum tuum sicut te ipsum. Ergo videtur
quod homo magis debeat diligere proximum quam
seipsum. Respondeo dicendum quod homo debet
diligere proximum sicut seipsum. Et hoc quidem
ordo caritatis exigit. Et hoc ipse Dominus tradidit.
Et hoc ipsa natura rationalis dictat. Et hoc
ipsa lex divina continet. Et hoc ipsa lex humana
confirmat. Et hoc ipsa lex natur

22ª Q. 26ª Artic. 7us

Rz q̃ cū proximo nō pōt aliq̃s vir pōt euadere periculū aīe
sue ut si aliquis vir simplex sed tenet ab hereticis q̃ si eo pōm
illius debeat ne seducat debet illum fugere aut periculo vite proprie
et de priori est ista suma necessitas q̃ nō est in aliq̃ mō
augmentū aut idem p̃mittere cōtra de quibus ille sparit nō recti
tunc tenebor eo si pōm aut cū periculo vite illius baptizare l.
audire cōfessionē illius. 4ª cōn. Et ex dictis patet ex tertio ne 4ª con
affitatis teneri aliq̃s l. amare aliquem proximum suum cū periculo
vite corporalis. Ad q̃ ista tenentur ex officio prouidere
saluti alterius q̃ ad aliquid aliud amplius teneri p̃ter hoc
priuati, nec tenet aliquis amare aliquem in spe p̃sentis aut per
secutionis fugere et relinquere eum, nisi forte ex tunc alius
aut nequiret adhuc exspectatus. l. beneficium per quem potest pro
uidere precipue de quo re iterum videbimus secundo de correctione mima
fraterna. et vide d. 45. m. 1ª q. 44. ar. 8. ad 2m. et in 3.
2q. ar.

Rz 69 Rz 6us 6ª D. Unq̃ primo sit magis diligendo q̃ alio. cōm. affirma
est et explicatur ad. 1m. dr̃ius ad intentū alter charis non
aut dr̃ius ad bonus quod principaliter volumus proximis sm q̃
bet equaliter diligit charis.

Rz 4 7. 4 Rz. 1us Ad 1m. debemus magis diligere meliores p̃ nobis cōm
unchonis. 2ª cōn. et qui est deo propinquior magis bonus et
charē debemus velle q̃ aliis minus propinquis deo. 2ª cōn. illos
qui sunt nobis propinquiores intensiōr affectu diligimus.
3ª pōm ex charē velle q̃ illi qui est in cōmunitate sit meliōr
bonus alij et ita magis ex gradu beatitudinis pertinēt. 4ª planibus
modis diligimus eos qui sunt nobis gratia communis. l. propinqui
nobis q̃ sed difficultatem illa ultima cōn. videtur q̃ oblectatio dilectionis
quidē sm eandem rationem ad spem et attendenda in dilectionis proximis per comparatōm ad deum vel p. q. sequitur hoc q̃ dilectio
charis qua volo meliori maiores gradus q̃ sit distincta specialis
dilectionis qua volo mihi bonum alteri. Sed Rz secundo sequelam est
n. sēm d. 45. q. diuersitas illa maioris gradus cōtrarietatis q̃ amica dilectio
rabilitatis ad obm̃ charis specificatur non q̃ diuersitas sit specifica
etiam diuersitas proximi propinquioris nobis contendit respō
sali amandi unde nō licet spem charis. Notat 2º q̃ durand. m. 3. nota 2º
d. 29. q. 1. tenet q̃ ultimus sm velle complacentie charis vellet mequalia
bona proximis, sm velle desiderij charis nō vult mequalia bona
sed bona equalia ordinate sed tone durandi sunt in primo quia optima scientiae, hic
nota 3º q̃ 2ª cōn. et intelligenda dum proximus sunt in via ram
in quo eius voluntas non absolute confirmata l. confirmata diuine nota 3º
voluntati in nobis, ita saluet q̃ nō velit q̃ sciant illi maiores
gradus qui habebunt maiora premia sm distinctas predestinationis, vel nota
gradus manifestata q̃ sequillatim in beatis. Dem q̃ nō 4ª

q̃

q̄ nō est intelligendus h̄ cap. obligans ad mortale quātūcūq; dict. d. Hy. debeam velle maiores etiaz ſm. l. vlt. ꝯ ſed potiꝰ explicat ſm̄ chaiꝰ et eiꝰ ſm̄ō.

Aug. D. b. Sit magis diligendꝰ ille qui est nobiꝰ cōsanguineꝰ ſm̄ originē carnalē q̄z alij cōiuncti aliꝭ modiꝭ. l. Cōn. in hiꝭ que pertinent ad

ad ſm̄ nec. hanc plā debemꝰ diligere cōsanguineos q̄z alios cōiunctos ratiōne. 2ª. 2ª. Cōn. in hiꝭ bꝰ que pertinent ad singulos cōiunctiones aliosq; plā debemꝰ illos diligere ꝯz cōsanguineos. Z cōmunicia cōsanguineoꝝ est statalia, sed alia amicitia ponit esse potiores ſm̄ illud quod est primū

cōmunicij q̄z amicitiæ. nostra q. d. Hy. tam in isto 2º et ista doctrina de ordine charitatis semp

cognitum habuit esse ex parte charitatis et rei absolute expensa considerandū esse ex circumstantijs fieri potest ut iste ordo nō sit seruandꝰ. nota et q̄ ut

obligatio huius ordinis obliget sub precepto oportet necessitates primas et extremas. l. graues. alias nō esset peccm̄. l. et ut venialiter frangere omnē

Dub. ordinē. hoc supposito Quæritur an possit esse vinculum aliquod amicitiæ quod super cōsanguinitatis et beneficijs sponsalibꝰ an

ferendis de qua re vide aristo 9. Ethi. cap. 2. et d. Hy. infra q. 31.

m. Dñi. 2º. 3. et Siluestꝰ in verbo eleemosyna §. 3. et 4. nos aut dicimꝰ

Dñi. 1º. q̄ cuꝰ cōsanguinitatis nō consistat in indiuisibili sed potiꝰ quidaꝝ sint magis cōsanguinei q̄z alij nō potest eem cōsanguineus antecedere

m. Dñi. cuilibet amico. Mo Dicaꝰ 2º. q̄ si esset amicꝰ qui plurima beneficia

in me contulit. l. Sponsalia. l. Spōsali cōstituto in magna nec sponsali

hunc esse pcm̄ mortale nō subuenire alicui potiꝰ q̄z cōsanguineo m. 3º.

et 4º. gradu et sortasse in 2º existenti in equali nece si qz tunc debeꝰ

est multo magis dictus expatiatus amicus q̄z ergo tales cōsanguineos

Dicit 2º. q̄ tanta nō est obligatio ad amicos benefactores ut ei cōtrahat

obligatio breuiandi studij carnalibꝰ in equali necessitate existentibꝰ

v. §. si amicꝰ me eripuit a magna calamitate magno periculo

Dñi. sui capitis. l. eripiat me amodo. Sed dico 3º. q̄ dicta hic bene

facta q̄cūq; magna nunq̄z ponit vincere obligationē breuiandi

parentibꝰ sponsalitia potiꝰ q̄z amico. nisi sortasse per hoc esset nō timidꝰ

impiꝰ aduersus me. Quidaꝝ Gerardꝰ ut refert Buridanꝰ lib. 9. Ethi.

c. q. 3. tenet oppositum huius dicti, sed aduersus illum nō est magis ora-

tionis q̄z ipsi ponit oppositum vt. n. minus magnū vltro querere pro bonis alterius

filius et subuenire amico particulari q̄cūq; magno. q̄ ut in quit

d. Hy. q. 31. ar. 3. ad 3m. nulla breuiatio beneficij est tm̄ facienda

parentibus et deo parente in recompensando beneficia sunt ordinanda aliis

preferendi nisi ex alia parte proponeretur necessitas. l. Eos vtiliter

Dicit ecclia l. reipub. Dico 4º. q̄ non obstantibus omnibus regulis assignatis

pro singulis casibꝰ sed ut docet arist. 9. Ethi. cap. 2. sed hoc est

prudentia. quam q̄sdiximꝰ q̄si finis patet est impiꝰ ergo

filius aut ecclia relinqui poterunt ppter excellentem amicum.

est

2a 2æ. q°. 26. Art. 9. 7. et 9. 4us

Est Alia Dubitatio an in spualibz teneamur ego magis subuenire pri Dub
carnalibz q̃z spualibz. et proportionabiliter spualibz carnalibz magis q̃z
spualibz. et videtur sm̃ sententiam d. th. hic q̃ magis teneamur subuenire spi
ritualibz amicis q̃z carnaliter. Ar q̃ conuinctio videtur Sed
saltz charitatis ergo ex tanto spualis est et in spualibz principaliter exer
enda, in aliis vo beneficijs spualibz exercet charitas mediante alia
virtute ad finem suum. Dñs est q̃ nulla conuinctio alterius amicitie fiat
charitatis est ita spualis sicut conuinctio charitatis q̃ in deum tendit finem cui ad 9.
qui spus est. Dicendum ad q̃z proximos q̃ in pijs exercitijs per
tinentibz ad spiritualem vitam amicitias alias debent preferri pferri
conuinctis in singulis spualibz amicitijs aliis no coniunctis. v. s. in exercitijs
religionis monasticis debet monachus cooperari religioso cuicunq; ordinis
patris q̃z consanguinei suiliicet ut velitm ego q religiosus q̃z mei ordinis melio cuicunq
ri diligat et in meliori loco q̃z meus frater carnalis predicatorem vt qui sunt
in celigenda. et eorum pariter nostri sit carnalis sua predilecta et ardentior nobis
tilitas predicatoris mei religiosi. spalis debet sanctus sit carnalis q̃z religiosus.
2°. Dico q̃ respectu vltimi finis vite eterne ego homo et debeo sm̃ ordinem
charitatis velle et diligere magis pia carnales q̃z spuales. Hoc huius vr
mihi manifestat q̃ respectu illius finis vltimi conuinctio est obiectum ordinis
et in super spualis obligatio est ordo prior et antiquior et magis intima
et dum tho ego non deficiam in exercitijs spualibz mei status ergo ex tanto
et pies spualibz possum et debeo potius parentibz carnalibz optare
beatitudinem et orare pro illis ut salui fiant q̃z pro parentibz spualibz
Hoc huius est q̃ ordo quem facit charitas ergo proximos in ordine
ad vitam eternam principaliter est ordo quo pater filius mihi valde co
iunctus et filius est carnalis ordo charitatis postulat ut velim illius vitam
eternam potius q̃ alterius coniuncti.

Ad 1°. dico q̃ nunq; erit fidem saltem mortale desiderare magis. l. ming
uni hoc beatitudinem q̃z alteri dum tho non deficiat ab in exercitijs
debitis sm̃ precepta altaris virtutis, scilicet orationis, elemosine, bene
ficentie, in quibz ponit charitas ordinem.

Art. 9. 4us

Art. 9. Vr. hoc ex charitate magis debeat diligere filium q̃z prez. 1. com.
ex parte obi magis diligendo est pater. 2a ex parte diligentis magis di
ligendo est filius. 3. ad 3m. nota neutrum filius obligatus est ex bene
ficijs sibi exhibitis ut parentibz magis prouideat. D. Bona. in 3. sen.
d. 29. q. 4. quia ex gabri. q. 1. ait q̃ dilectione nati magis diligit
hoc filius q̃z pater q̃ amor natus descendit a pre in filium in quo conser
uatur ipse pater et cedit cedit suus finis. Sed dilectione charitatis pfecti
hoc finem q̃z filius q̃ hoc debet fieri quod est idem dicit de amore nati respectu
mei quo pfecti non q̃z illius diligitur sed charitate quia pfecti q̃z nos diligimur.
Sed hic sensus non est verus. 1° q̃ charitas non destruit sed perficit ho

Ꝯ ex amore nali p̄ḡ debem⁹ diligere filios ꝯ pres ex amore nali. Item
vota ad debita amoris exp̄a parentele, cōparatur tonē nali. Ꝯ si tonē sup
nali obligant ex hac diligere illos p̄ḡ filios ex maiores tones debit. Ꝯ ḥb
tenebm⁹ tonē nali et amore nali p̄ḡ diligere pres ꝯ filios est ḡ nec⁹ dicim⁹ hic
quas facit. d. ḥb. ma2°. Sed arg⁹ con⁹ 3ᵃ⁹ con⁹ naz. d. ḥb. inquit ad 1ᵐ
parentes a filijs magis debet honor, filijs aut magis debet cura prouisionis
Ꝯ et m ar2 nec⁹ sit ita. Dic⁹ q̄ m ar2 nec⁹ sit ita, no tenet
hō sequit de ordine ꝑ pres Ꝯ nat⁹ filius q̄ filij est aliquid sui ḡ.
2°. Ad ex experientia naz vid⁹ q̄ hoēs sunt magis ꝓpensi ad filios ḡ
ad pres in penurijs illis rebus ꝓtalibus. Sed In oppositum est dictus Ambro.
quod habet in ar2 sed con⁹ ex. d. ḥb. infra q. 31. ar2 3. ad 4ᵐ. Ad 1ᵐ
dicit q̄ dictus d. ḥb. ad 1ᵐ intelligendus est ex ar2 ex causis nec⁹sitatis, aliae
non debet hō succurrere ex ꝑ pres, q̄n⁹ hō est extrema nec⁹sitas
hō suffit verbo honorare pres dum filius sed ope dando ei nec⁹ria tale est
q̄ tale debita grauitudinis a pietate exp̄a remuneratis antiquior est ordo prolis &
hinc q̄ occurrit sum⁹ ꝓt. Ad 2ᵐ. Ad 2ᵐ nego ḡm q̄ ex si filij sit aliquid
ꝑ⁹ hō sit ipse per. Et idem⁹ est eadem rac. Ad 3ᵐ. Ad ex exp̄a
testat⁹ q̄ hoēs bene instituti ex ar2 nec⁹ria p̄ḡ prudent filijs ḡ parentibus, secus
aut contingit in ar2 nec⁹sitatis. ‖

Ar4 10. vi hō debeat magis diligere vxorem ꝯ pres et mr⁹. Est ar4 10. u. 12.
sunt manifesti, et dicm⁹ quidem ut arbitrat⁹ elegantius quesite illos. ut 13.
Ar4 12 ꝓportionabiliter procedit sicut ar4 9. Ar4 13. est ostē
mg. In 2ᵒ 27ᵃ de alia causis quę est dilectio. 2°. 27ª arg. 1ᵘˢ
In ar2. 3. Vm dicit⁹ ꝑ ꝑfectiꝰ ex hac diligendi. 1ª con⁹ est affirmatiua et 2ª sunt mani
si ꝑ ꝑ, dicat⁹ finalis. 2ª vero. 2. efficiens. 2ª con⁹ sicut dicat festi.
si ꝑ ꝑ, ut dicit⁹ male et deprauate tunc pot⁹ ḡ diligi ꝓpter aliud. Ar4. 3.
nota in hoc ar2 ee definitus con⁹ Lutheranos in 4. sen. dist. 27. exp.
ii. et cano. 31. q. Justi bene ponit opera misericordie, meritoria vitę eternę p̄sal
micianis aut mundi ꝑ retributionē et ad hebre. 6. ꝓficiebat. n. remunerandos.
Item videndum ar accidentes ad deum ex⁹ credere q. esset q. inquirentibus se
remuneratur est. Et ad hoc debet ꝓcurare illos remuneratos credere ut ex
illis remuneratione disponat hō ad accedendum ad deum primo. ch. hic
nota ꝙ ꝙ vxor ꝑ tempus. 2ª con⁹ ꝑ est possum ꝓpter bona ꝓpria alia deum
diligere ꝑ q̄ illa bona cadunt sub merito. n. odimus ad ultra vitam eternam
et electis illa petit et facit aliqua obsequia ꝑ ista bona ꝓpria.
Ar4 4ᵘˢ. 5ᵘˢ. et 6ᵘˢ sunt manifesti. Ar4 7ᵘˢ Ar4 7.
Vm dicit⁹ magis meritorium diligere inimicus ḡ amicus. 1ª con⁹ exp⁹
ex proximi qui diligit⁹ dilectio amici ꝓcedit dilectionem inimici. 2ª
ex parte rei, ꝓpter quas diligit⁹ proximus dilectio inimici ꝓcedit ꝑ duo.
3ª dilectio inimici sm se considerata est fortior et melior ḡ dilectio Duran⁹.
inimicus. Duran. in 3. d. 30. q. 2. et Alb. mag. ar2 3ᵒ. et bona.
q. vlta. et Thomas argentinus q. 4. et Gabriel q. vnica cc. b. 3ª con⁹ tenent⁹

ꝙ

22ª. q. 27ª. Art. 7.

q est magis meritoria et prestantior dilectio inimici q̃ amici. Et 1. ejus rasema
preter ar̃ quæ facit d. 15. et solvit. Sunt alia quæ hoc dicunt difficultates. 1º quæri
consideret dilectio inimici s̃m tonos, scilz diligendi prestantior q̃ dilectio amici
p̃ simpliciter loquendo est melior. 2º Doctrina sancti videntes eo huius sermo ut
d. aug. in enchiridio cap. 73. et 74. vbi ait q diligere inimicum est perfecte
diligere amicum est imperfecte charitatis. et d. greg. in lib. 9. moral. cap. 12. et 13.
sup illud ibere. 15. si fecerit moyses et samuel coram me nõ est dilectio mea ad ipsum
istum, inquit pro nobis viros prelatos fuisse ceteris q̃ habuerunt hanc perfectionem
ut inimicos diligerent. D. bern. in ser. feria 4ª. in domade sancte explicans illud
maiores horum nemo hic inquit tu dñe maiores habuisti qui primicias bonis perdigni
bis non obstantibus 3ª con. d. 16. est vera quam tenet d. th. de charitate q. 1. ar. 8. ad 7.
et aristid. lib. 3. ethic. c. 2. q. vltª. et magister. d. 30. cap. 5. et sunt antiquorum
scholasticorum cõis sententia. et probatur ratione d. th. ar. pcedit. Charitas sub eadem ratione
facit diligere amicum et inimicum, sed dilectio amicitie excedit in duobus malis p̃ melior est
q̃ dilectio inimicitie. 2º inimicus diligitur inquantum est amicus dei a nostro in patria p̃ perfectionem
est dilectio amicitie in alio et per consequens maioris meritoria. 3º amicus est meliora magis
appropinquans deo et mihi p̃ perfectiorem actum diligit. 4º in charitate amicitie est maior ratio diligibilitatis
ita ut ex hac magis patet odio habere amicum q̃ inimicum p̃ per se loquendo maior ratio videtur
est diligere amicum q̃ inimicum. Ad 1ª. Ad q. d. th. nõ negatur tonos scilz diligendi amicum
ex dictis sed inquit ipse simul post ibi alia duo particularia diligendi amicum. et respondetur
istis dicit q dilectio inimici prestat dilectioni amici q̃ inimicus nõ alia ratione diligitur scilz
nisi ipse deus, quinquies dilectio inimici ex hac parte nõ absolute prestat dilectioni
amici, sed ratione ad ista duo quæ d. th. dicit in 2º quæ magis pertinent ad rationem primi
maioris charitatis habitualis q̃ ad tonos et scitoris dicti ergo inimicum q̃ ergo amicum
et ita sunt explicanda testimonia. Ad 2ª. Sicut q est alterius maioris charitatis habitualis q̃ exercet
ergo inimicum, sed eadem charitas est maioris meriti q̃ exercebit ergo amicum eo q obm
excellentiam est. aliquis segnius magnus in charitate habitualis q̃ minuet nõ deberet si ego mea
dilectione faceret ex inimico amicum. et tunc maioris meriti esset dilectio precedens q̃ posterior.
verum est hoc q dilectio inimicum magis satisfactoria et premio purgatorii q̃ dilectio
amicum quia illa penosior et ad satisfaciendum magis potens opa penalia vita adducere
obmittere non esse eandem tonos merendi et satisfaciendi sicut eadem pot aliquis plus
satisfacere et minus mereri, et ita contingit hic est sanctificatio pro autem in puncto
justificationis non est meritoria remissionis. Ad tertiam et in hoc ar̃ quidam
d. th. nõ quærit de meritorio respectu premii essentialis an sit magis meritoria dilectio
amici q̃ inimici, et hoc respectu premii essentialis, quia quis plus diligit deum
plus mereberit illius premii essentialis, sed sensus est d. th. comparare dilectionem
amici ad dilectionem inimici sicut solet comparare meritum unius virtutis
scilicet justitiæ cum merito temperantiæ, aut meritum alterius fortissimi mar
tyrii cum merito alterius charitatis. et certum est in doctrina d. th. q reliquis vir
tutibus ex proprio obiecto, cum suis circumstantiis respondet proprium
accidentale, essentiale vero respondet eis intrinsecum ex tanta charitate procedunt.
ex quo sequitur q si aliquis diligat inimicum charitate intensa ut S. et amicum similiter ut S.
q equaliter mereatur respectu ad premium essentiale non sic respectu ad premium
accidentale, sed plus mereatur respectu ad hoc qui diligit amicum quia diligit inimicum
ex circumstantia quia, et hac respondeat in amico q est quia excellentiam quod diligat et
restat difficultatis quæ est in dilectione inimici, nõ ut ex eo aliquid est difficilius est magis
meritorium nisi ratione circumstantiæ patria, obmissionem nõ mueat q ex excellentia obmissionis charitatis
diligendo amicum q̃ dilectio inimici et magis amicum tonum formali charitatis.

1576. die 21. Julij.

2ae 22. Q. 27. A. De gaudio.

Somonte.

Aug. 1us.

Vm gaudiuz in nobis sit effus chatis, cui est gaudium in nobis caritas ex chate de deo spuale. Q
De hac q. lege d. tho. in sua. q. 35. ar. 2. et in ofra. 4. cap. 20 vbi docet optime q nullus hoc verum gaudium nisi in chate existat. vnde ergo est 2ae. 1. 31. per totam vbi disputat de delectatione que ē videlicet eadem cum gaudio differt tñ ab eo vt ibi dicit in ar. 3. Nam hoc q. delectatio reperitur in appetitu sensitiuo, nam in illis delectamur quia nalt conuenientia dum ea assequimur, at vo gaudium est de illis in quibus datur quia rationem sequentur, vnde ofte me contingit q sit in nobis delectatio existente sm corpus et tñ non gaudium sed tristitia, ut puta delectatio illa est digna ami, quare gaudium ad vos spectat, pp quas tres rationes dicit hic d. tho. de gaudio est q ipm proprie tantum in rationali creatura, delectatio vo cois est nobis et brutis, quia dicit illos ad quibos est delectatio pot esse gaudium in rationali creatura, non tñ e contra vnde se sunt in vtr superiori et inferiori.

2o. nota. est q gaudium sic diffinit, gaudium est quidam motus in quiescentis ex iudicio rei presentis, aut pro certo apprehensi ex proueniens. dicit de motu qz actus est elicitus a voluntate mediante amore. est autem ad quiescentiam qz finis et ille est dilectus quiescentis in re dilecta. dicit aut rei presenti aut pro certo apprehensi. sm ut docet d. tho. ar. 1o. nunqz contingit gaudium nisi ex presentia siue in nobis siue in amico.

3o. nota q qui presens defecerit ad interpretanda multa ex loca. tenet in ar. 2o. illud d. tho. docet quomodo gaudium mixtum tristitia admixtum. sm tñ gaudium quo gaudemus de diuino bono in se considerato admixtum tristitia non datur eo qz ibi nulla est tristitia. de quo apostolus ad phi. 4. gaudete in domino iterum dico gaudete, vt sm q diximus bonum nostrum participatum bene potest dare gaudium admixtum tristitia qz multa que fiunt in nobis dum sit in proximis perfuntur pot et sm hoc fuit preterita fere debemus qz diuiserunt inter nos et deus vsa. 59. flere qz debemus cum flentibus ad ro. ma. 12. et chas non gaudet super iniquitate 1a. ad corin. 13. et absentia diuine gratie deplorabat dauid psal. 118. heu. 4. explicat deinde d. tho. in ar. 2. quomodo gaudium possit

22ª. Qª. 24. de gaudio

possit ee plenus. naz de bono diuino dr̃ p̃ in fest nr̃o possum
gaudere tantuz qz thus possibile sic. n. dc̃ solus hr̃ gaudius
plenus de ipso. de bono aut diuino dr̃ qz amus participe
mia quidem et nr̃o portetur hoc de plenus gaudius qz aum
quo tetur quz illud aug. fecisti nos ad te et inquietum est
az nus donec requiescat in te. quia non potest esse perfectus
de gaudius et plenus nr̃i aut perfectus et superplenus in
pria qz de ipso dicitur 2ª cor. 7. exuperat in omnia delectius
nus psal. 118. expleri. ioa. 15. dic dño petite et accipietis
ut gaudius vr̃us sit plenus, immo ipe habere hoc ex dño
derare sciat. qz nec oculus vidit nec auris audivit, neq; in
cor hois ascendit. 1ª ad corin. 2. et isa. 64. et istud est
gaudius ades excellens ut poetice dicitur contineri hoc
qz ab eo contineri jax illud matth. 25. intra in gaudium
dñi tui et luce 6. mensuraz bonaz et coagitatem
dabunt in sinum vr̃um, docet ipsa d. th. in postremo az
gaudius nr̃ de virtutem a charitate distinctum sed actus et
effectus charitatis, et ita ponit a. d. pau. inter fructus charitatis
ad gala. 5. fructus aut spus est gaudium et ad roma. 14.
regnum dei non est esca et potus sed justitia pax et gaudium
in spu s̃m. ubi p̃ monuerit unaz virtutem p unum
actus ordinatus circa aliquid unum sequaciter ex alio ut
sit in appetitivis ab amore qui est 1ª. affectio appetitiva
ordinata dilectio et delectatio ut similiter in vltimis
ex charitate oritur dilectio mea et mediante illa dilectionem
et gaudium, dolorem aut charitas a dilectione nr̃a ab aliis actibus
qz dilectio est primarius eius actus.

Sed nr̃a intentio est esse aliquos theologos asserentes
gaudium nr̃m esse actum distinctum ab amore et desiderio
sed de amore quo deum, presens bonum, optimum in
est verum, quia sententia est dñi tho. in 1. 2. q. 31. art
az. 4. immo est sententia d. th. in az. 4. huius q. ubi ait
gaudium esse effectus et actus charitatis effectus aut a sua causa
distinguitur. 2º. ex theologi concludunt gaudium esse
actum alterius mouetis ex amore concupiscentie ex presentia
rei amate, alterius proueniens ex amore amicitie ut dout
d. th. in i. az. huius q. qz videmus hoc recte sentire ergo

amicus

amicus, at sm semias ipius gaudius hñ est vmius, si quidem diat ee amores q̃ tu diligo eum presentem. Vlt. ꝑ hñe semia ita ꝙ sit gaudius regni tonalis siuti delectatio respi appetit sensitiui, sed delectatio distinguitur aliter ab amore sensitiuo ipius gaudius ab amore
vbra voluntt. Sed hñ pro maiori explicat aduerm est p̃ gaudius
2m. accipit vno mõ m Largo. Ad cuius intellectionem pro quadam valla
ut velle dicat acceptatiõ tollit q̃ tu patio restituta dr ee quodam motus ut motus dicit respectus ex parte voluntis et iste modo non distinguit gaudius ab amore. alio modo accipit gaudius in ꝓpria significatõe ut est quidam actus animi
ñi di quiescentis. quo modo gaudius est quidam actus qui nõ consequit di manentis ad tm ab amore. Nam quemadmodum qui tristat aliquod malum nõ ꝓt nõ delectari ita qui potest amatus bonus nõ ꝓt nõ gaudere et in hac acceptione gaudius
m distinguit ab amore. Quod si aliquis sit gaudius de
arg. bono diuino possesso nõ ee meritorius cum natu et necessario consequatur ad bonum, et ad meritum necessarius sit lib. arbm
Sed Respondeo sequela nas ad meritum satis est actus ee voluntarius et liberus in sua ca, electio. n. maior, suppositis voltis efficaci finis necessario a velut ñali sequela ꝓcedit et in meritoria est q̃ sit libera in sua ca, ut dico in ꝓpõsito.

Qo. 2a. De pace.

Arg. 1m Vr. Pax sit idem quod concordia, con est. Pax nõ est tristitie idem quod concordia, sed tristitie contrariatur concordia. Ergo pax non est idem quod concordia.

De hac q̃ lege d. 15 sup. 2o. et tam ad Thessalonicen. cap. 3. lect. 2 in fine. Vide Ep. d. aug. lib. 19. de ciui. dei a cap. 11. et demum cap. max. cap. 13. Et aduerm est pacem reperire duo thõ in obg. vnde alia est pax corporis et est debita temperatura partium corporis alia est aiãs sensitiue et est concordia appetitus sensitiui ad alia est tonalis aiãs et est conformitas actionum intus et voluntis alia est corporis et aiãs simul et est debita vita et salus animantis. alia est inter hoiẽs et deus et est debita concordia fidelissimi et obedientis ad deum ni fide scilicet

dñi

diuia. alia est pax inter hoes de qua statim dicemꝰ
alia est dom̃. et est debita conuenientia imperandi et
obediendi inter cohabitare eiusdez dom̃. alia est ciuium
et est debita cõuenientia imperandi et obediendi inter
ciues. alia est celestis pax et est ordinatissima concordia
in participando beatitudinez. postremo est pax omniꝝ
rez et est debita ordinis tranquillitas. vbi dicit ut ait
.d. aug. vbi. s. est pax partiũ disparitatez partiũ cuiq
suo loco tenentiũ. in presenti ꝑ sensum est de pace
in. d. acceptione.

def pacis. 2° aduert̃ est definitus pacis colligi exacte ex
d. hi. in hoc ar°. 1°. pax. n. est voluntaria concordia et
conuenientia appetitus diuersez eiusdez appetentis in unum
verez bonuz communiz. dr voluntaria concordia qr si quis per
vim faciat aliquem suo consentire appetitui requirit dr
hẽre pacem cuz illo ut si quis minaꝝ a latrone permittat
se expoliari coactꝰ metu mortis. dr aut in bonuz verum com̃e
qr si appetat sensitiuꝰ cuz rationali consentiat in malo aut no
est illa pax nec ꝑt vera pax. unde duo hoes pessimi in
malo consentiente non dicuntur pacem hẽre et concordiaz
habeant sicut illud ysa. 57. non est pax impijs dicit dñs de
et. 59. pacem impiorꝰ reprobauit ut puta qr non est pax. quo
pacto intelligit illud matth. 10. nõ veni pacem mittere sed
gladiuꝝ, pacem in hijs impijs.

3° nota de duas conditiones nec° requisitas ad perfectaz
atq exactaz pacem, alterius est ut bonum in quo concor
des sunt appetitus sit perfecte adeptuz et consequtuz ita
ut nec in toto nec in parte desit nec, altera conditio
est qr possessio illius com̃is non possit ꝑturbari ab aliquo
inferiore. l. extrin°. ita docet d. hi. in ar°. 2. ad 4m
ex quibus conditionibus colligit aperte qr in via nõ pot esse
perfecta pax si autꝫ nec gaudiuꝝ perfectum cum bonuz
diuinuz in quo talis pax fundatur in via imperfecte
possideat et participat a nobis. quidem pereaz et claim
obtinet, quia amitti possunt et sunt multa qua hoes
a gia a chaõ auertere possunt. hoc arguit. m. est d. hi.

in

in 1ª 2ª q. 70 ar. 3. Vbi ait q pax est perfectio gaudij
l. quies ab bi desiderio. quo fit q quemadmodum
cum desiderio no est perfectum gaudium ita neq pax.
erit aut in via pax imperfecta consumata vo in pria. vide
ar. 2m huius q. 3 vbi docet d. 15. cum d. aug. lib. 19. de
ciuit. dei quomo oia appetant pacem. legenda est et solu
ad 3m huius ar. vbi optime docet d. 15. quomo no est
pax vera nisi fundetur supra bonum ronis.

Ar. 3us

Vm pax sit proprius effus charis. concl. est affirmatiua
In hoc ar. notanda est solu ad 2m vbi docet d. 15.
ex aristo. 9. Ethi. q ad amicitiam no pertinet concordia in
oppinionibus, sed duntaxat in bonis conferentibus ad vitam
max. si in magnis bonis et max. necessarijs ad vitam beatam
consequendam ex quo inferuntur duo, alterum q cum
pax pertineat ad appetitum opinio aut ad ronem, pot
esse optime pax et verus amor inter duos qui diuersas
habeant opiniones ita contingit inter d. hiero. et aug. et inter
apostolos ipos paulum et barrabam acto. 15. imo inter angelos
beatos dame. 10. angelus qui veniebat in adiutorium danielis.
dicit q princeps hoc est angelus custos regni persarum recipit
illi 21. diebus ne veniret ignorante dei volentem 2o colligit q
existente concordia in rebus principalibus atq magni mo
menti no est con. charem disentire in aliquibus parvis
rebus, quod et in deo ipso patet qui tz in minimis in venia
libus nempe pctis offendat a nobis no subinde rumpit pacem
quam nobiscum het, bene tn repugnat perfecte pacis disensio
in minimis, quare in pria vbi perfecta est pax nulla erit disensio
neq et in minimis.

Ar. 4us

Vm pax sit virtus. concl. est pax no est virtus a charitate
distincta sed conseq et catur ex charitate.
In hoc ar. Dubm est an pax sit aliquis actus elicitus
a charitate a volte et appte distinctus ab amore et charitate. aliqui
theo

22.ae Q.o 29. Ar.us 4.us

theologi asserunt pacem tamen non sit virtus a charitate distinctam esse tamen actum absolutum realiter distinctum ab amore et desiderio. Quae sententia videtur colligi ex d. th. in hoc ar.o ubi ait pacem causari ex charitate sicuti gaudium, sed gaudium ut q. praecedenti visum est distinguitur ab amore et desiderio realiter ergo et pax. et in solutione ad 1.m argumentum huius ar.i expresse asserit esse actum a charitate elicitum ergo. Confirmatur hoc argumentum ex ar.o praecedenti in solutione ad 3.m et in corpore ubi ait pacem esse opus charitatis est ergo aliquid absolutum et ab amore atque desiderio distinctum. Respondeo quod pax non addit supra dilectionem et amorem actum absolutum distinctum ab amore et desiderio, sed tantum novum modum se habendi appetitus solum n. dicit ordinem consequentem actum charitatis. Quae sententia est expressa arie. in hoc ar.o. Explicatur autem et probatur simul pax n. in anima est sicuti sanitas in corpore nam sicuti sanitas consistit in debita humorum proportione ita et pax animae est debita proportio appetitus intellectivi et sensitivi enim ut s. ar.o 1.o dicebamus et aug.us docet loco citato sanitas corporis dicitur pax corporis. ex quo fit quod sicuti debita proportio humorum non est qualitas aliqua ab ipsis humoribus distincta sed tantum addit modum se habendi ipsorum humorum, ita similiter pax non est aliquis actus ab ipso appetitu et amore distinctus. Probatur ergo haec sententia sic explicata ex d. aug.o loco citato ubi ait pacem esse tranquillitatem ordinis, sed tranquillitas ordinis formaliter loquendo dicit relationem non actum ergo pax non addit aliquem actum distinctum supra amorem. 2.o probatur haec sententia ex definitione pacis posita supra a nobis pax est voluntaria concordia etc. sed haec convenientia et concordatio non sonat actum sed potius relationem modum videlicet se habendi illius rei. Ad argumentum ex d. th. Respondeo quod tantum vult d. th. asserere quod tam gaudium quam pax sunt effectus charitatis et quod ab ipsa procedunt tamquam appropriata causa, diversimode tamen nam gaudium procedit a charitate, tamquam actus 2.rio elicitus pax autem causatur a dilectione et amore ad eum modum quo voluntas dicitur causari a suo fundamento, quae intelligentia colligitur ex d. th. in ar.o

3.o

3.° huig vbi ait qp rhas qua parte inclinat nr̃s ad dilige ndum deum cõmiat appetitꝰ ois in vnum, in quo est vera rãs pacis, hẽc aut dominũ sentat consuetudinẽ appũs qua an surgit ab actu amoris et dilectionis. Ad confirmãdũ hẽc qp hoc actu d. tb. intelligit effum.

Q.° 30. De mia.

Arg.us 1.us Vm malus sit pprie nullum ad miam.
1.a con.o quodcunq malum pene est nullum ad miam
2.a con.o malum quo magis est inuoluntarium magis mouet ad miam.

De hac q.e legendo est d. aug. lib. 9. de ciui. dei cap. 5. vbi hetur definitio mie posita hic a d. tb. et sup. psal. 138. vbi agit de mia sub diuersis nõbis pietatis scientiae humanitatis et mie. videndo est et in libro 13. dictum. cap. 8. vbi hetur definitio beatitudinis posita hic a d. tb. videndo est et augo. lib. 2. de doctrina cap. 7. vbi hetur loca hic a d. tb. adducta ad probandũ 2.am con.em videndo est et Damas. 2. lib. de fide orthodoxa cap. 14. Sed nostra est. i.° in hoc ar.o qp ex definitione mie posita hic a d. tb. qp duo laudit mia alterius est compatio sui miseria alterius est volũtas prompta et efficax subleuandi proximi alterius est volũtas prompta et efficax subleuandi proximus a miseria et vtrumq horũ repertus est in x̃o miserius hõ et de. i.° hetur ad hebr. 4. non habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nris, tentatum aut per omia. de 2.° aut hetur in symbolo quod passꝰ sit pro nra salute verumtn in x̃o sm qp deg. superatur in volũtas efficax subleuandi hoem a miseria tone aug. de here mia. qz hoc pueue est de intrinseca tone mie. quam passiõ et tristitia minime sed ponitur in definitione mie ad explicandũ qp qui non hꝫ volũtatẽ subleuandi proximum a miseria ac inter nõ est miseria, at vo x̃o sm qp est deg qz est aliena a passione tristitiae et compassiõ here nõ potuiace de voluntate ipsius precise dicit qp est duae in mia et de ea et sunt intelligenda alia loca ss.ta quae de mia dui na loquuntur ut est illud Joelis 2. conuertimini ad me in

+ compassiõ et tristitia in est capax illius est signum qp +

in toto corde tt qm venignus et misericors est. 2o. Not.m
q cum dr in ar. 2o q malus est motivum mis intelligendum
est de malo vero l. apparenti nam bonum sub ratione
mali et movet ad mias. item intelligendus est de malo proximo
imminenti. l. et si no immineat de malo apprehenso ut im
minenti et propinquo. 3o. Not.m est q cum sm Damas.
2. lib. de fide ortho. mia sit quedam tristitie spes in
illis qui capaces sunt tristitie, tristitia aut sit de illis que
nobis nollentibus accidunt, hinc est q de malo culpe quod sm
se voluntarius est no pot et mia, neq tale malus het rationem
miserabilis sed potius rationes puniendi, at vo qr semper in pcto
est aliquid involuntarius nempe amisio gre et beatitudinis
et culpa sm hanc rationem movet ad mias ut docet optime
d. 15. ad 1m. 4o. Not.m est q cum tristitia et compassio
reperiantur in volte et in appetitu sensitivo, hinc est
q in hac qe quedam dicuntur de compassione prout
pertinet ad appetitus et est quedam passio, alia vo
dicunt de ea prout pertinet ad volte et est virtus quedam.

Ar. 2us 2us vm. deffectus sit ratio miserendi
ex parte miserentis.

est Quaerere an malus proximi apprehensum ali
quo mo sub ratione mali proprij sit ca mie. Conc. 1o
est deffectus est ca miserendi in quantum aliquis defectus
aliorum reputat proprius. l. ppr defectus amoris. l. ppr pos
sibilitatem similia patiendi. probat d. 15. hanc coem in
corpore mia est dolor de aliena miseria, sed ut doleam
de aliena miseria oportet apprehendam malum tanquam
proprium. Ergo defectus ex parte miserentis est ca mie. ma.
probat d. 15. ex 1. fundam. mi. 2o. qr dolor est de malo
proprio.

De mia huius ar. legendi sunt doctores citati in ar.
precedenti. vide d. 15. in 3. sen. 27. q. 3. ar. 3. in
corpore et not.m est q 1a radix mie quam hic ponit
d. 15. scilicet amor quo mediante aliena miseria
facta est mihi propria expressa est apud paul. ad roma.

.10. ubi ait gaudere cum gaudentibus etc. et addit quis infirmatur et ego non infirmor. idem docet aristo. cap. 4. q. ethi. 2.° est adver.m con.e d. th. ee. d. aug. in lib. de moribus eccl.e cap. 27. tomo. 1.° et d. bern. in tract. de gradibus humilitatis cap. 2. quae est pr. ex illo prover. .19. vir infirmus misericors est. imo est adeo certa hec con.o quia in na. divina non poterat esse defectus qui moveret deum ad miserendum voluit ipse ppr. amorem quo dilexit nos humanam naturam assumere cum omnibus defectibus non repugnantibus scie. et gratie eius ut miserias humanas in seipso experiretur et quae ante speculative cognoscebat nunc practice cognosceret et qui ante ob amorem ad miserendum movebat modo a defectibus nris quos in se est expertus moveretur, quare d. pau. ad hebre. 2. ait debuit per omnia fratribus assimilari ut misericors fieret. hunc ergo ex tribulationibus atque miserijs nris colligere possumus fructum ut discamus misereri de illis qui easdem patiuntur ut virgiliana dicebat dido non ~~[illegible]~~ ignara mali ~~[illegible]~~ miseris disco. et apud terentium non sum humanae a me nihil et d. paulus ad hebreos. ult.° dicebat ~~[illegible]~~ nunc vinctorum quasi simul vincti et laborantium quasi in ~~[illegible]~~ corpore morantium et dnus exo. 22 precipiebat advenam non contristabis, advena n. fuisti in terra egipti. vide caie.m in tentaculo 4. beatitudine 5.a et aristo. in 2.° rectorices cap. 8. ubi late explicat in quibus splendeat mia scilicet in illis qui infirmitate laborant in senibus in sapientibus, alieni aut sunt a mia felicissimi hoc divites nimium confidentes se de seipsis non timentes rem aliquam et per oppositum nimium timentes.

Alienum puto.

A 2.us 3.us

V.m mia sit virtus. 1.a con.o mia ut dicit motus appetitus sensitivi non est virtus sed passio quaedam. 2.a conclo mia ut dicit motus appetitus ~~sensitivi~~ virtus est intellectivi. De mia huius ar.i lege d. th. 12. q. 60. ar.° 2. et d. aug.us 9. de ~~civi~~ civi. cap. 45.

1.m D. 1.m Dub.m est an mia sit virtus ab aliis virtutibus maxime a charitate distincta vel quod non charitas non tantum est benevolentia sed

sed est parit officia in beneuolentie, sed mia no est nisi effectus quidam et opus exterius beneuolentie ergo no distinguitur a chae. Confirm. fides no tm het actum interiorem qui est veritatibus propositis consentire sed et exteriorem confessionem fidei ergo chas no tm het beneuolentiam internam sed etiam exteriora beneficia et opa mie.

2° actus mie est tristari de malo proximi ut patet ex eius definitione sed tristitia de malo proximi pertinet ad chaem ergo mia no est virtus a chae distincta. pr mi. ad eandem virtutem pertinet gaudere de aliquo bono et tristari de malo opposito sed ad chaem pertinet gaudere de bono proximi ergo et tristari. ma. est d. 15. s. q. 28. ar. 1. et 4° Confirm. sup. ex aristo. 9. Ethi. cap. 4. ubi ait proprium est amicitie gaudere de bono amici et dolere de malo ipsius dolor aut iste ad miam spectat. Confirm. 2° gaudium et pax no sunt virtutes a chae distincte qr consequuntur ad chaem, sed mia et consequitur ex chae ergo. ma. est d. 15. q. 28. et 29. s.

3° Sm phum ubi no est noua difficultas circa aliquem actum no est ponenda noua virtus sed supposita chae no est noua difficultas in actu mie ergo no tm pr mi. potissimum in mia est volentes subleuandi proximum a miseria sed hoc prestat chas facilimo negocio. nam si semel quis vult alicui bonum statim het volentem subleuandi eum a malo opposito unde dicebat Joan. 1a. cano. cap. 3. qui haberit substantiam huius mundi et viderit fratrem suum necesse here et clauserit viscera sua ab eo quomo